

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

DARBO

IR SOCIALINĖS SAUGOS

TEISĖ

TEISĖS AKTŲ RINKINYS

MYKOLO ROMERIO
UNIVERSITETAS

**DARBO IR SOCIALINĖS SAUGOS
TEISĖ**

Teisės aktų rinkinys

DARBO IR SOCIALINĖS SAUGOS TEISĖ

Teisės aktų rinkinys

Sudarytoja Ingrida Mačernytė-Panomariovienė

2015, Vilnius

UDK 349.2(474.54)(094.4)
Da303

Leidiny s rekomenduotas spaudai
Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Verslo teisės katedros 2014-05-22 posėdyje
(protokolo Nr. 1VRTK-12),
Teisės fakulteto tarybos 2014-08-22 posėdyje
(nutarimo Nr. 1T-29),
Studijų komiteto 2014-12-23 posėdyje
(protokolo Nr. 10-194)

Sudarytoja
prof. dr. **Ingrida Mačernytė-Panomariovienė**

© Mykolas Romeris universitetas, 2015

© Sudarytoja Ingrida Mačernytė-Panomariovienė, 2015

© Jūratė Juozėnienė (viršelio dizainas), 2015

© VĮ Registrų centras, 2015

ISBN 978-9955-30-168-4 (spausdintinis)

ISBN 978-9955-30-203-2 (internete)

TURINYS

<i>Įvadas</i>	7
Teisės aktų rodyklė	9
I dalis. Tarptautiniai teisės aktai	17
II dalis. Lietuvos Respublikos įstatymai.....	63
III dalis. Lietuvos Respublikos poįstatyminiai teisės aktai.....	505

Įvadas

Šis teisės aktų rinkinys sudarytas atsižvelgiant į Mykolo Romerio universiteto patvirtintą bakalauro studijų Darbo teisės ir Socialinės saugos teisės dalyko programą ir yra skirtas studentams pasirengti ir laikyti baigiamąjį darbo teisės ir socialinės saugos teisės egzaminą. Mokymo tikslams jis bus naudingas ne tik nagrinėjant teorinius klausimus, bet ir atliekant praktines užduotis, pavyzdžiui, sprendžiant uždavinius, vertinant mokomąsias situacijas ar bylas. Leidinys tiks naudotis ir kitų aukštųjų universitetinių ir neuniversitetinių mokyklų studentams, besimokantiems darbo teisės ir socialinės saugos teisės dalykų, besirengiantiems seminarams ar egzaminams.

Rinkinyje pateikti šios teisės šakos tarptautiniai teisės aktai ir Lietuvos Respublikos įstatymai bei poįstatyminiai teisės aktai buvo atrinkti pagal aktualumą ir svarbą atsižvelgiant į mokymo programą. Tai neoficialūs tekstai su inkorporuotais aktualiais, iki 2015 m. sausio 1 d. galiojančiais teisės aktų pakeitimais. Ne visų teisės aktų tekstai rinkinyje pateikti pilni, – kai kurie, turintys mažiau sąsajų su darbo teise ir socialine sauga, pateikiami iškarpomis (pažymint „[ištraukos]“ arba „<...>“), kurios aktualios studentų darbui seminarų metu ar savarankiškam darbo teisės ir socialinės saugos teisės mokymuisi.

Rinkinyje teisės aktai suskirstyti hierarchijos principu, t. y. pagal jų juridinę galią: tarptautiniai teisės aktai, Lietuvos Respublikos įstatymai ir Lietuvos Respublikos poįstatyminiai aktai. Aktų gausybėje padės susigaudyti parengta Teisės aktų rodyklė, sudaryta pagal studijų Darbo teisės ir Socialinės saugos teisės dalyko egzamino programos dalis ir temas. Kiekviena skyriuje pateikti tik tie būdingi teisės aktai, kurie reikalingi temai atskleisti, tikslingai dirbti ir mokytis. Kai kurie atitinkamai programos temai priskirti teisės aktai rodyklėje kartojasi, nes jie tinka ir vienai, ir kitai tematikai. Pavyzdžiui, temoje „Darbo sutartis“ rasite Įmonių bankroto įstatymą; tas pats įstatymas cituojamas temoje „Darbo užmokestis“. Taip pat, pavyzdžiui, Pirmojo skyriaus Bendrosios dalies temoje „Darbo teisės principai“ sudėtos visos Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos, kurias rasite dar kartą pakartotas II ir III skyrių temose. Poįstatyminiai teisės aktai kiekvienoje temoje taip pat išdėstyti pagal jų juridinę galią, t. y. pirmiau Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas, po to atitinkamos ministerijos ar kitos institucijos įsakymas ar kitas aktas. Teisės aktų rodyklėje nurodyti puslapiai padės rasti reikalingą tam tikro skyriaus ir temos teisės aktą.

Pagarbiai

sudarytoja

I. Mačernytė–Panomariovienė

TEISĖS AKTŲ RODYKLĖ

I SKYRIUS. BENDROJI DALIS

DARBO TEISĖS PASKIRTIS, METODAS, FUNKCIJOS IR SISTEMA

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas	64
Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas	93
Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymas	121

DARBO TEISĖS ŠALTINIAI

Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymas	132
Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. I-507 „Dėl Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų ratifikavimo“	18
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo	20
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo	29
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo	34
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 100 dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą	38
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo	42
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 111 dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje	45
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 122 dėl užimtumo politikos	49
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 138 dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus	52
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti	59

DARBO TEISĖS PRINCIPAI

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo	20
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo	29
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo	34
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 100 dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą	38
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo	42
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 111 dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje	45
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 122 dėl užimtumo politikos	49
Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas	93
Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas	138
Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas	148
Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas	155
Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas	317

DARBO TEISĖS SUBJEKTAI

Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas	138
Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas	167
Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo pakeitimo įstatymas	175
Lietuvos Respublikos darbo tarybų įstatymas	196
Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėse	209

Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse	231
Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas	259
Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatymas	273
Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas	276
Lietuvos Respublikos įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymas	284

II SKYRIUS. INDIVIDUALŪS DARBO SANTYKIAI

ĮDARBINIMO TEISINIS REGULIAVIMAS

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 138 dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus	52
Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas	93
Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties	289
Lietuvos Respublikos įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymas	284
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 138 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko aprašo, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašo patvirtinimo“	506
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 139 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų profesinio pasirengimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo“	515
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. kovo 21 d. nutarimas Nr. 301 „Dėl konkursinių pareigų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose bei viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, sąrašo nustatymo ir konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“	519
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. kovo 27 d. įsakymas Nr. A1-133 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“	526

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. rugpjūčio 13 d. įsakymas Nr. A1-499 „Dėl Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“	539
---	-----

DARBO SUTARTIS

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 105 dėl priverstinio darbo panaikinimo	42
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 111 dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje	45
Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas	311
Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas	259
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimas Nr. 115 „Dėl darbo sutarties ir darbo sutarties su jūrininku pavyzdinių formų patvirtinimo“	581
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. kovo 7 d. nutarimas Nr. 154 „Dėl sezoninio darbo“	589
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugpjūčio 19 d. nutarimas Nr. 1043 „Dėl atskirų darbo sutarčių ypatumų patvirtinimo“	593

DARBO LAIKAS IR POILSIO LAIKAS

Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas	317
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 27 d. nutarimas Nr. 78 „Dėl darbo laiko apskaitos žiniaraščio pavyzdinės formos ir jo pildymo tvarkos aprašo patvirtinimo“	598
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 587 „Dėl darbų, kuriuose gali būti taikoma iki dvidešimt keturių valandų per parą darbo laiko trukmė, sąrašo, Darbo ir poilsio laiko ypatumų ekonominės veiklos srityse, patvirtinimo“	602
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 3 d. nutarimas Nr. 160 „Dėl Papildomų ir specialių pertraukų, įskaitomų į darbo laiką, nustatymo tvarkos patvirtinimo“	626
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 22 d. nutarimas Nr. 497 „Dėl kasmetinių papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo“	631

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. 941 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į kasmetines pailgintas atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“	633
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 29 d. nutarimas Nr. 1508 „Dėl su ne viso darbo laiko nustatymo tvarka susijusių sąlygų aprašo patvirtinimo“	637
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 9 d. nutarimas Nr. 568 „Dėl Sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“	639
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. 1195 „Dėl Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarkos ir Darbuotojų, kuriems nustatytas sutrumpintas darbo laikas, darbo apmokėjimo sąlygų patvirtinimo“	642

DARBO UŽMOKESTIS

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 100 dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą	38
Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas	311
Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymo pakeitimo įstatymas	354
Lietuvos Respublikos delspinigių nustatymo už išmokų, susijusių su darbo santykiais, pavėluotą mokėjimą įstatymas	363
Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas	364
Lietuvos Respublikos garantijų komandiruotiems darbuotojams įstatymas	367
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimas Nr. 116 „Dėl Kompensuojamų išmokų dydžio ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo“	645
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimas Nr. 526 „Dėl tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklių patvirtinimo“	647
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 650 „Dėl Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“	656

DARBO DRAUSMĖ DARBO SUTARTIES ŠALIŲ MATERIALINĖ ATSAKOMYBĖ

Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas 370

Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinasis įstatymas 385

SAUGA DARBE

Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas 317

Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas 370

Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinasis įstatymas 385

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. sausio 9 d. nutarimas Nr. 13 „Dėl Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos nuostatų patvirtinimo“ 663

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. 1118 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“ 667

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymas Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ 682

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. A1-310/V-640 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. A1-103/V-265 „Dėl Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ 687

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymas Nr. A1-457/V-961 „Dėl Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“ 695

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr. V-699/A1-241 „Dėl Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ 702

DARBO GINČAI

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. 1196 „Dėl Darbo arbitražo Nuostatų patvirtinimo“	707
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. A1-556 „Dėl darbo ginčų komisijos nuostatų, darbo ginčų komisijos darbo reglamento bei atlygio mokėjimo darbuotojų ir darbdavių atstovams darbo ginčų komisijose ir kelionės išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“	710

DARBO ĮSTATYMŲ LAIKYMOSI PRIEŽIŪRA IR KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymas	394
Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas	167
Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas	317

TERMINAI DARBO TEISĖJE. IEŠKINIO SENATIS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimas Nr. 940 „Dėl Darbo stažo skaičiavimo tvarkos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamose įmonėse, įstaigose ir organizacijose aprašo patvirtinimo“	717
---	-----

**III SKYRIUS. KOLEKTYVINIAI DARBO SANTYKIAI
KOLEKTYVINIŲ DARBO SANTYKIŲ TEISINIO
REGULIAVIMO TEORINIAI PAGRINDAI**

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo	29
Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo	34
Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas	138
Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymas	167
Lietuvos Respublikos darbo tarybų įstatymas	196
Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo pakeitimo įstatymas	175
Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimanč sprendimus Europos bendrovėse	209

Lietuvos Respublikos įstatymas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse 231

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. birželio 17 d. įsakymas Nr. A1-330 „Dėl Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos būdu“ 720

KOLEKTYVINĖS SUTARTYS. KOLEKTYVINIAI DARBO GINČAI

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 87 dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo 29

Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 98 dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo 34

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. lapkričio 19 d. nutarimas Nr. 1815 „Dėl Nacionalinių, šakos ir teritorinių kolektyvinių sutarčių registravimo tvarkos patvirtinimo“ 722

IV SKYRIUS. SOCIALINIS APRŪPINIMAS SOCIALINIO DRAUDIMO TEISINIS REGULIAVIMAS

Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymas 121

Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas 405

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas 422

Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas 456

Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymas 499

Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas 370

Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinasis įstatymas 385

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. 1118 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“ 667

I dalis
Tarptautiniai teisės aktai

Tekstas oficialus, paskelbtas

Valstybės žinios, 1994, Nr. 49-913.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
NUTARIMAS
DĖL TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS
KONVENCIJŲ
RATIFIKAVIMO**

1994 m. birželio 23 d. Nr. I-507

Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas n u t a r i a :

1. Ratifikuoti šias Tarptautinės darbo organizacijos konvencijas:

1) 1921 m. 11 konvenciją „Dėl žemės ūkio darbuotojų teisių jungtis į asociacijas ir vienytis“;

2) 1930 m. 29 konvenciją „Dėl priverstinio ar privalomojo darbo“;

3) 1935 m. 47 konvenciją „Dėl darbo laiko sutrumpinimo iki 40 valandų per savaitę“;

4) 1946 m. 79 konvenciją „Dėl vaikų ir jaunuolių naktinio darbo apribojimo nepramoniniuose darbuose“;

5) 1946 m. 80 konvenciją „Dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo“;

6) 1947 m. 81 konvenciją „Dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje“;

7) 1948 m. 87 konvenciją „Dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo“;

8) 1948 m. 88 konvenciją „Dėl įdarbinimo tarnybų organizavimo“;

9) 1948 m. 90 konvenciją „Dėl jaunuolių naktinio darbo pramonėje“ (pakeistą);

10) 1949 m. 98 konvenciją „Dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo“;

11) 1951 m. 100 konvenciją „Dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą“;

12) 1957 m. 105 konvenciją „Dėl priverstinio darbo panaikinimo“;

13) 1958 m. 111 konvenciją „Dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje“;

14) 1961 m. 116 konvenciją „Dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo“;

15) 1967 m. 127 konvenciją „Dėl vienam darbuotojui leistino maksimalaus krūvio pernešimo“;

16) 1970 m. 131 konvenciją „Dėl minimalaus darbo užmokesčio nustatymo, ypač atsižvelgiant į besivystančias šalis“;

17) 1971 m. 135 konvenciją „Dėl darbuotojų atstovų gynimo ir jiems teikiamų galimybių įmonėje“;

18) 1975 m. 142 konvenciją „Dėl profesinio orientavimo ir profesinio rengimo ugdant žmogaus išgales“;

19) 1976 m. 144 konvenciją „Dėl trišalių konsultacijų tarptautinėms darbo normoms įgyvendinti“;

20) 1981 m. 154 konvenciją „Dėl kolektyvinių derybų skatinimo“;

21) 1983 m. 159 konvenciją „Dėl (invalidų) profesinės rehabilitacijos ir užimtumo“;

22) 1990 m. 171 konvenciją „Dėl naktinio darbo“;

23) 1992 m. 173 konvenciją „Dėl darbuotojų reikalavimų gynimo jų darbdaviui tapus nemokiu“.

2. Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei per 2 mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos nustatyti informacijos apie ratifikuotų konvencijų nuostatų vykdymą teikimo Tarptautiniam darbo biurui tvarką.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 27-648.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA NR. 29 DĖL PRIVERSTINIO AR PRIVALOMOJO DARBO

(1930 m. birželio 10 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija, Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1930 m. birželio 10 d. susirinkusi į keturioliktąją sesiją,

nutarusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl priverstinio ar privalomojo darbo, o tai yra pirmasis sesijos darbotvarkės klausimas,

nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,

tūkstantis devyni šimtai trisdešimtųjų metų birželio dvidešimt aštuntą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1930 metų konvencija dėl priverstinio darbo, ir pateikia ją Tarptautinės darbo organizacijos narėms ratifikuoti pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto nuostatas:

1 straipsnis

1. Kiekviena Tarptautinės darbo organizacijos narė, kuri ratifikuoja šią Konvenciją, įsipareigoja panaikinti visų formų priverstinį ar privalomąjį darbą per kiek galima trumpiausią laikotarpį.

2. Kadangi tokios darbo formos visiškai panaikinamos, pereinamuoju laikotarpiu priverstinis ar privalomasis darbas gali būti naudojamas tik valstybiniais tikslams ir tik kaip išskirtinė priemonė, laikantis toliau pateiktų sąlygų bei garantijų.

3. Pasibaigus penkerių metų terminui nuo šios Konvencijos įsigaliojimo, Tarptautinės darbo organizacijos Administracinė taryba, rengdama ataskaitą pagal toliau pateikiamą 31 straipsnį, turi apsvarstyti galimybę uždrausti visų formų priverstinį ar privalomąjį darbą, nepalikdama pereinamojo laikotarpio bei galimybės įrašyti šį klausimą į Konferencijos darbotvarkę.

2 straipsnis

1. Šioje Konvencijoje terminas „priverstinis ar privalomasis darbas“ reiškia bet kokį darbą ar tarnybą, kurių buvo išreikalauta prievarta, grasinant nuobauda ir kurių asmuo nesutiko atlikti sava valia.

2. Tačiau šioje Konvencijoje vartojamas terminas „priverstinis ar privalomasis darbas“ nereiškia:

(a) kokio nors darbo ar tarnybos, reikalaujamos pagal privalomosios karinės tarnybos įstatymus vien tik kariniams tikslams;

(b) kokio nors darbo ar tarnybos, tiesiogiai susijusios su visiškai savarankiškos valstybės pilietinių pareigų vykdymu;

(c) kokio nors darbo ar tarnybos, kurie būtų išreikalauti iš asmenų kaip nu-teisimo pasekmė, jeigu tas darbas ar tarnyba atliekami prižiūrint ir kontroliuojant valdžios institucijai ir jeigu asmens neapasamdė ar neįdarbino privatūs asmenys, kompanijos ar asociacijos;

(d) kokio nors darbo ar tarnybos, išreikalautos ypatingais atvejais: karo ar sti- chinės nelaimės grėsmės atveju, t. y. kilus gaisrui, potvyniui, badui, žemės drebėji- mui, smarkiai epidemijai ar epizootinėms ligoms, užpuolus laukiniams gyvuliams, vabzdžiams ar daržovių kenkėjams, taip pat bet kokiomis kitomis aplinkybėmis, sukeliančiomis pavojų visų ar dalies gyventojų egzistencijai ar jų gerovei;

(e) nedidelės visuomeninės paslaugos, kurias bendruomenės nariai atlieka savo bendruomenės labui, todėl jos gali būti laikomos normaliomis pilietinėmis parei- gomis, privalomomis bendruomenės nariams, su sąlyga, kad bendruomenės nariai ar tiesioginiai jų atstovai turi teisę konsultuotis dėl tokių paslaugų reikalingumo.

3 straipsnis

Terminas „kompetentinga valdžios institucija“ šioje Konvencijoje reiškia me- tropolinės šalies ar aukščiausiąją centrinės valdžios instituciją tam tikros šalies te- ritorijoje.

4 straipsnis

1. Kompetentinga valdžios institucija nenustato arba neleidžia nustatyti priver- stinio ar privalomojo darbo naudojimo privačių asmenų, kompanijų ar asociacijų naudai.

2. Jeigu kuri nors Organizacijos narė naudoja priverstinį ar privalomąjį darbą privačių asmenų, kompanijų ar asociacijų naudai ir kai Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius įregistruoja šios Konvencijos ratifikavimą, ta Organizacijos narė visiškai uždraudžia tokį priverstinį ar privalomąjį darbą nuo šios Konvencijos įsigaliojimo toje šalyje datos.

5 straipsnis

1. Privatiems asmenims, kompanijoms ar asociacijoms netaikomos jokios nuolaidos naudoti bet kokį priverstinį ar privalomąjį darbą gamyboje ar produkcijai surinkti, kurią šie privatūs asmenys, kompanijos ar organizacijos vartoja ar ja pre- kiauja.

2. Ten, kur leidžiama naudoti tokios rūšies priverstinį ar privalomąjį darbą, tos nuolaidos kiek galima greičiau panaikinamos, kad atitiktų šios Konvencijos 1 straipsnio keliamus reikalavimus.

6 straipsnis

Administracijos pareigūnai netrukdo gyventojams ar atskiriems asmenims dirb- ti privatiems asmenims, kompanijoms ar asociacijoms netgi tuo atveju, kai jiems pagal pareigas galima skatinti gyventojus savo noru užsiimti kokia nors darbo for- ma.

7 straipsnis

1. Vadovai, nevykdantys administracinių funkcijų, nenaudoja priverstinio ar privalomojo darbo.

2. Vadovai, vykdantys administracines funkcijas, kompetentingai valdžios institucijai leidus, gali naudoti priverstinį ar privalomąjį darbą, jeigu tai neprieštarauja šios Konvencijos 10 straipsniui.

3. Vadovai, kurie yra atitinkamai pripažinti ir kurie negauna pakankamo atlyginimo kitomis formomis, gali naudotis asmeninėmis paslaugomis, jeigu tai atitinkamai reguliuojama ir jeigu numatytos visos reikiamos priemonės piktnaudžiavimui išvengti.

8 straipsnis

1. Atsakomybė už kiekvieną sprendimą leisti naudoti priverstinį ar privalomąjį darbą tenka tos teritorijos aukščiausiajai valstybinės valdžios institucijai.

2. Tačiau ši valdžios institucija gali įgaluoti aukščiausiasias vietinės valdžios institucijas naudoti priverstinį ar privalomąjį darbą, jeigu nereikia perkelti darbininkų iš jų nuolatinės gyvenamosios vietos. Šios valdžios institucijos taip pat gali įgaluoti aukščiausiasias vietinės valdžios institucijas leisti naudoti priverstinį ar privalomąjį darbą, perkėlus darbuotojus iš jų nuolatinės gyvenamosios vietos tam tikram laikotarpiui ir tam tikromis sąlygomis, kurios gali būti nustatytos kituose norminiuose aktuose vadovaujantis šios Konvencijos 23 straipsniu, jeigu reikia padėti perkelti administracinės valdžios pareigūnus jų tarnybinėms pareigoms atlikti ir jeigu reikia pervežti vyriausybės fondus.

9 straipsnis

Jeigu nenurodyta kitaip šios Konvencijos 10 straipsnyje, bet kuri valdžios institucija, turinti įgaliojimus leisti naudoti priverstinį ar privalomąjį darbą, prieš priimdama sprendimą leisti naudoti tokią darbo formą, įsitikina, kad:

(a) darbas ar tarnyba, kuriuos reikia atlikti, yra ypatingai svarbūs tai bendruomenei, kuri raginama juos atlikti;

(b) darbas ar tarnyba tuo metu yra neišvengiama būtinybė;

(c) kad negalima buvo suorganizuoti savanoriškos veiklos šiam darbui ar tarnybai atlikti siūlant ne blogesnę darbo užmokestį ir darbo sąlygas negu nustatytos toje teritorijoje už atitinkamą darbą ar tarnybą;

(d) kad toks darbas ar tarnyba nebus per sunkūs gyventojams pagal darbo mastą ir galimybes jį atlikti.

10 straipsnis

1. Priverstinis ar privalomasis darbas kaip prievolė ir priverstinis ar privalomasis darbas kaip viešieji darbai, reikalaujami atlikti pagal administracines funkcijas vykdančių vadovų kreipimąsi, palaipsniui panaikinami.

2. Tuo tarpu ten, kur reikalaujama priverstinio ar privalomojo darbo kaip prievolės ir priverstinio ar privalomojo darbo kaip viešųjų darbų pagal administracines funkcijas vykdančių vadovų kreipimąsi, atitinkama valdžios institucija įsitikina, kad:

- (a) darbas ar tarnyba, kuriuos reikia atlikti, yra ypatingai svarbūs tai bendruomenei, kuri raginama juos atlikti;
- (b) tas darbas ar pareigos tuo metu yra neišvengiama būtinybė;
- (c) tas darbas ar tarnyba nebus per sunkūs gyventojams pagal darbų mastą ir galimybes juos atlikti;
- (d) šiam darbui ar tarnybai atlikti nereikės perkelti darbuotojų iš nuolatinės jų gyvenamosios vietos;
- (e) toks darbas ar tarnyba bus atliekama atsižvelgiant į būtinus religijos, visuomeninio gyvenimo ir žemės ūkio darbų reikalavimus.

11 straipsnis

1. Tik suaugę darbingi vyrai, ne jaunesni kaip 18 metų ir ne vyresni kaip 45 metų, gali būti kviečiami priverstiniais ar privalomiesiems darbams. Išskyrus šios Konvencijos 10 straipsnyje nurodytas darbo rūšis, taikomos šios sąlygos ir apribojimai:

(a) ten, kur įmanoma, administracija paskiria specialų pareigūną mediką patikrinti, ar asmenys, kviečiami šiems darbams, neserga kokia nors infekcine ar užkrečiama liga, ar yra fiziškai tinkami numatytiems darbams ir tokioms sąlygoms, kokiomis jiems teks dirbti;

(b) visiškai atleisti mokytojus, moksleivius bei valstybės pareigūnus;

(c) išlaikyti bendruomenėje tam tikrą suaugusių darbingų vyrų skaičių, būtiną šeimyniniam ir socialiniam gyvenimui;

(d) gerbti santuokinius ir šeimyninius ryšius.

2. 1 punkto c papunkčio tikslams šios Konvencijos 23 straipsnyje numatytos sąlygos nuolatinių gyventojų – suaugusių darbingų vyrų proporcijai nustatyti, kuriuos galima bet kuriuo metu paimti priverstiniais ar privalomiesiems darbams, su sąlyga, kad ši proporcija niekada neviršytų 25 procentų. Nustatant šią proporciją, kompetentingos valdžios institucijos atsižvelgia į gyventojų tankumą, fizinę bei socialinę išsivystymą, metų laikus ir į darbus, kuriuos pašauktieji asmenys privalo atlikti savo gyvenamojoje vietoje, taip pat į ekonominius ir socialinius atitinkamos bendruomenės normalaus gyvenimo poreikius.

12 straipsnis

1. Maksimalus laikotarpis, kuriam koks nors asmuo gali būti paimtas bet kokios rūšies priverstiniam ar privalomajam darbui, per vieną dvylikos mėnesių periodą negali viršyti šešiasdešimties dienų, įskaitant ir laiką, sugaištą vykstant į darbo vietą ir grįžtant atgal.

2. Kiekvienam asmeniui, atliekančiam priverstinį ar privalomąjį darbą, išduodamas pažymėjimas, kuriame nurodoma atlikto darbo trukmė.

13 straipsnis

1. Asmens, atliekančio priverstinį ar privalomąjį darbą, darbo laikas yra toks pat, kaip ir atliekančio savanorišką darbą, o už viršvalandžius atlyginama pagal tokį patį tarifą, kaip ir už savanoriško darbo viršvalandžius.

2. Viena savaitinė poilsio diena suteikiama visiems asmenims, atliekantiems bet kokios rūšies priverstinį ar privalomąjį darbą. Pagal galimybes ta diena turi sutapti su atitinkamoje teritorijoje ar regione tradiciškai pagal papročius nusistovėjusia poilsio diena.

14 straipsnis

1. Visais priverstinio ar privalomojo darbo atvejais, išskyrus numatytus šios Konvencijos 10 straipsnyje, už bet kokios rūšies priverstinį ar privalomąjį darbą apmokama grynaisiais pinigais ne mažesniu tarifu, negu nustatyta už atitinkamą darbo rūšį tame rajone, kuriame darbas atliekamas, arba tame rajone, kuriame šis darbas buvo užsakytas, pagal tai, kuris tarifas didesnis.

2. Tais atvejais, kai darbas atliekamas pagal vadovų, vykdančių administracines funkcijas, nurodymus, užmokesčio išmokėjimas pagal 1 punkte išdėstytas nuostatas pradedamas kiek galima greičiau.

3. Užmokestis išmokamas kiekvienam darbuotojui asmeniškai, o ne jo genties vadui ar kitam kuriam nors viršininkui.

4. Dienos, sugaištos vykstant į darbą ir grįžtant iš jo, laikomos darbo dienomis ir įtraukiamos į darbo užmokesčio apskaitą.

5. Pagal šį straipsnį nenumatyta uždrausti įprastinio maisto davinio, suteikiamo kaip užmokesčio dalies, jei toks maisto daavinys bent jau atitinka piniginę vertę užmokesčio, kurį jis pakeičia, tačiau atskaitymai iš užmokesčio neatliekami nei mokesčiams, nei už specialųjį maistą, nei už drabužius, nei už gyvenamąsias patalpas, nei už darbo įrankius, kurie suteikiami darbuotojui darbo metu darbingumui palaikyti ir sudaryti tinkamas sąlygas darbui atlikti specifinėmis sąlygomis.

15 straipsnis

1. Bet kokie įstatymai ar kiti norminiai aktai dėl kompensacijos darbuotojams nelaimingų atsitikimų ar susirgimo darbe atvejais ir bet kokie įstatymai ar kiti norminiai aktai dėl kompensacijos mirusio ar tapusio nedarbingu darbuotojo išlaikytiniams, galiojantys ar įsigaliosiantys atitinkamoje teritorijoje, vienodai taikomi tiek asmenims, atliekantiems priverstinius ar privalomuosius darbus, tiek ir asmenims, atliekantiems savanorišką darbą.

2. Visais atvejais bet kuri valdžios institucija, įdarbinanti bet kurį darbuotoją priverstiniam ar privalomajam darbui, įsipareigoja garantuoti pragyvenimą tam darbuotojui, kuris dėl nelaimingo atsitikimo ar susirgimo darbe tapo visiškai ar iš dalies nedarbingas ir nebegali pats užsidirbti pragyvenimui, ir imtis priemonių garantuoti faktiškai nuo tokio darbuotojo priklausomų asmenų išlaikymą tuo atveju, kai jis darbo metu tapo nedarbingas ar mirė.

16 straipsnis

1. Asmenys, atliekantys priverstinius ar privalomuosius darbus, nevežami į tokius rajonus, kur maistas ir klimato sąlygos labai skiriasi nuo įprastinių ir yra pavojingos sveikatai, išskyrus ypač svarbius atvejus.

2. Jokiū būdu negalima leisti vežti tokių darbuotojų tol, kol nebus griežtai imtasi visų priemonių, susijusių su higiena ir apgyvendinimu, reikalingų tokių darbuotojų prisitaikymui prie sąlygų ir jų sveikatos apsaugai.

3. Jeigu negalima išvengti tokio darbuotojų vežimo, imamasi priemonių laipsniškai jų prisitaikymui prie naujų mitybos ir klimato sąlygų vadovaujantis kompetentingų medikų patarimais.

4. Tais atvejais, kai tokie darbuotojai reikalingi nuolatiniam darbams, prie kurių jie nėra pripratę, imamasi priemonių jiems adaptuotis, ypač atkreipiant dėmesį į nuoseklų apmokymą, darbo valandas ir pertraukų poilsiui suteikimą, taip pat į maitinimo pagausinimą ir pagerinimą.

17 straipsnis

Duodamos leidimą panaudoti priverstinius ar privalomuosius statybos ar remonto darbus, dėl kurių darbuotojai turi būti darbo vietose tam tikrą laiko tarpą, kompetentingos valdžios institucijos įsitikina kad:

(1) bus imtasi visų reikiamų priemonių darbuotojų sveikatos apsaugai ir garantuojama būtina medicinos pagalba ir ypač (a) kad darbuotojų sveikata būtų patikrinta prieš darbų pradžią ir periodiškai būtų tikrinama darbų metu, (b) kad medicinos punktuose ir ligoninėse pagal reikalavimus pakanka medicinos personalo ir būtinausios medicininės įrangos bei vaistų ir (c) kad sanitarinės sąlygos darbo vietose yra patenkinamos, kad yra geriamojo vandens, maisto, kuro, maisto gamybos priemonių ir, kur būtina, gyvenamosios patalpos bei drabužių;

(2) sudarytos sąlygos šeimoms išlaikyti, ypač organizuojant saugų darbuotojų užmokesčio dalies pervedimą šeimoms pagal darbuotojų prašymą arba sutikimą;

(3) administracija pasirūpino darbuotojų kelione į darbo vietą ir atgal visomis prieinamomis transporto rūšimis ir apmokėjo darbuotojų kelionės išlaidas;

(4) ligos ar nelaimingo atsitikimo atveju, dėl kurio darbuotojas tam tikrą laiką tampa nedarbingu, darbuotojas bus parvežamas administracijos lėšomis;

(5) kiekvienam darbuotojui, pareiškusiam norą savanoriškai pasilikti dirbti pasibaigus jo priverstinio ar privalomojo darbo laikui, bus leidžiama pasilikti dvejus metus neprarandant teisės būti parvežtam nemokamai.

18 straipsnis

1. Prekių ir asmenų gabenimo priverstinis ar privalomasis darbas, pavyzdžiui, palydovų ar valtininkų, per trumpiausią laiką turi būti panaikintas. Kompetentingos valdžios institucijos paskelbia norminius aktus, reglamentuojančius *inter alia*, (a) kad toks darbas bus panaudojamas tik vežant administracijos pareigūnus, kai jie atlieka tarnybines pareigas, arba vyriausybės fondams gabenti ar, ypač svarbiais atvejais, vežant kitus asmenis; (b) kad taip įdarbintų darbuotojų fizinis tinkamumas būtų mediciniskai patvirtintas, kur medicininis patikrinimas yra įmanomas, o kur toks medicininis patikrinimas neapraktikuojamas, tai asmuo, įdarbinantis tokius darbuotojus, prisiima visą atsakomybę ir garantuoja, kad asmenys yra fiziškai tinkami tokiam darbui ir neserga kokiomis nors infekcinėmis ar užkrečiamomis ligomis; (c) maksimalų krovinio dydį, kokį šie darbuotojai gali vežti; (d) maksimalų atstumą

nuo jų namų, kokį jie gali nukeliauti; (e) maksimalų dienų skaičių per mėnesį ar kitą laikotarpį, kuriam jie gali išvykti, įskaitant ir dienas, sugaištas kelionei namo, ir (f) asmenis, turinčius teisę reikalauti tokios priverstinio ar privalomojo darbo formos, ir tos teisės panaudojimo ribas.

2. Nustatydamos maksimalius dydžius, nurodytus 1 punkto (c), (d) ir (e) papunkčiuose, kompetentingos valdžios institucijos atsižvelgia į visus veiksnius, taip pat ir į fizinių išsivystymą tų gyventojų, iš kurių verbuojami tokie darbuotojai, šalies gamtą, per kurią jiems teks keliauti, ir klimato sąlygas.

3. Kompetentingos valdžios institucijos toliau nustato, kad darbuotojų normali kelionės trukmė per dieną neviršytų atstumo, atitinkančio vidutinę aštuonių valandų darbo dieną, atsižvelgiant ne tik į vežamo krovinio svorį ir į kelionės atstumą, bet ir į kelių būklę, metų laiką ir kitus veiksnius, taip pat į tai, kad ten, kur faktinė kelionės trukmė viršija nustatytą vienos dienos kelionės trukmę, turi būti apmokama didesniais už tarifinius įkainiais.

19 straipsnis

1. Kompetentingos valdžios institucijos gali leisti panaudoti privalomuosius darbus žemdirbystėje tik kaip atsargumo priemonę nuo bado ar nepakankamo maisto produktų tiekimo ir tik su ta sąlyga, kad pagaminta maisto ar kita žemės ūkio produkcija liks tos šalies gyventojų ar tos bendruomenės, kuri tą produkciją pagamino, nuosavybė.

2. Pagal šį straipsnį nenumatyta teisė reikalauti panaikinti prievolės bendruomenės nariams atlikti tokius darbus remiantis įstatymais ar papročiais bendruomenei reikalaujant, kai organizuojama tokios produkcijos gamyba visuomeniniais pagrindais pagal įstatymą ar papročius ir kur produkcija ar bet koks pelnas, gautas pardavus šią produkciją, lieka bendruomenės nuosavybė.

20 straipsnis

Kolektyvines bausmes numatančiuose įstatymuose, pagal kuriuos bendruomenė gali būti baudžiama už nusikaltimus, padarytus kurio nors jos nario, negali būti nuostatų, numatančių priverstinį ar privalomąjį darbą kaip vieną iš bausmės taikymo tai bendruomenei metodų.

21 straipsnis

Priverstinis ar privalomasis darbas nedirbamas požeminėse šachtose.

22 straipsnis

Metinėse ataskaitose, kurias Organizacijos narės, ratifikavusios šią Konvenciją, įsipareigoja pateikti Tarptautiniam darbo biurui pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 22 straipsnį dėl priemonių, kokių buvo imtasi įgyvendinant šios Konvencijos nuostatas, pateikiama kuo išsamesnė informacija apie kiekvieną teritoriją, atsižvelgiant į priverstinio ar privalomojo darbo panaudojimo mastą toje teritorijoje, tikslus, sergamumą ir mirtingumą, nustatytą darbo trukmę, užmokesčio išmokėjimo metodus ir jų dydį, bei kita atitinkama informacija.

23 straipsnis

1. Kad būtų efektyviai įgyvendinamos šios Konvencijos nuostatos, kompetentingos valdžios institucijos išleidžia išsamius ir tikslus norminius aktus, reguliuojančius priverstinio ar privalomojo darbo panaudojimą.

2. Šiuose norminiuose aktuose numatomos, *inter alia*, taisyklės, leidžiančios asmeniui, iš kurio reikalaujama atlikti priverstinį ar privalomąjį darbą, pateikti visus skundus dėl darbo sąlygų valdžios institucijoms ir garantuojančios, kad tokie skundai bus ištirti ir atitinkamai į juos atsižvelgta.

24 straipsnis

Visais atvejais imamasi adekvačių priemonių, kad griežtai būtų laikomasi numatytų taisyklių dėl priverstinio ar privalomojo darbo panaudojimo, arba išplečiant bet kokios veikiančios darbo inspekcijos, kuri buvo įsteigta savanoriško darbo kontrolei, pareigas ir pavedant jai kontroliuoti ir priverstinio ar privalomojo darbo sritį, arba bet koku kitu būdu. Taip pat imamasi priemonių garantuoti, kad visi asmenys, iš kurių reikalaujama priverstinio ar privalomojo darbo prievolės, būtų supažindinti su šiomis taisyklėmis.

25 straipsnis

Už neteisėtą priverstinio ar privalomojo darbo panaudojimą numatoma baudžiamoji atsakomybė, ir kiekvienos Organizacijos narės, ratifikavusios šią Konvenciją, pareiga yra garantuoti, kad įstatymuose numatytos baudmės atitiktų nusižengimą ir būtų paskirtos griežtai pagal įstatymą.

26 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, įsipareigoja taikyti ją visose tai šaliai priklausančiose teritorijose pagal suverenumą, jurisdikciją, protektoratą, suverenumą, globą ar valdžios vientisumą tiek, kiek ji turi teisę priimti įsipareigojimus, turinčius įtakos vidaus jurisdikcijai. Jei tokia Organizacijos narė pageidauja pasinaudoti Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnyje pateiktomis nuostatomis, prie ratifikavimo rašto ji prideda deklaraciją, kurioje nurodomos:

(1) teritorijos, kuriose numatoma taikyti šios Konvencijos reikalavimus be jokių pakeitimų;

(2) teritorijos, kuriose numatoma taikyti šios Konvencijos reikalavimus su pakeitimais, kartu nurodant ir tų pakeitimų detales;

(3) teritorijos, kuriose ji rezervuoja savo sprendimą.

2. Tokia deklaracija laikoma ratifikavimo rašto neatskiriama dalimi ir turi vienodą reikšmę, kaip ir pats ratifikavimo raštas.

Bet kuri Organizacijos narė vėlesne deklaracija visiškai ar iš dalies gali atšaukti pirmojoje deklaracijoje pagal šio straipsnio 1 punkto 2 ir 3 papunkčius padarytas išlygas.

27 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

28 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

29 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

30 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

31 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba laiko, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

32 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištisai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 30 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

33 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 27-653.*

**TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS
KONVENCIJA NR. 87
DĖL ASOCIACIJŲ LAISVĖS IR TEISĖS JUNGTTIS Į
ORGANIZACIJAS GYNIMO**

(1948 m. birželio 17 d., San Franciskas)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija, Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta San Franciske ir 1948 m. birželio 17 d. susirinkusi į trisdešimt pirmąją sesiją;

nusprendusi priimti kai kuriuos pasiūlymus dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo ir juos įforminti kaip konvenciją, o tai yra septintasis sesijos darbotvarkės klausimas;

atsižvelgdama į tai, kad Tarptautinės darbo organizacijos statuto preambulėje yra deklaruojama, jog „asociacijų laisvės principo pripažinimas“ yra priemonė darbo sąlygoms pagerinti ir taikai įtvirtinti;

atsižvelgdama į tai, kad Filadelfijos deklaracijoje yra patvirtinta, jog „žodžio bei asociacijų laisvės yra iš tikrųjų svarbios nepertraukiamam progresui“;

atsižvelgdama į tai, kad Tarptautinės darbo konferencijos trisdešimtąsios sesijos metu buvo vienbalsiai patvirtinti principai, turintys tapti pagrindu tarptautiniam šių klausimų reguliavimui;

atsižvelgdama taip pat į tai, kad Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja antrosios sesijos metu patvirtino minėtus principus ir kreipėsi į Tarptautinę darbo organizaciją, prašydama tęsti visokeriopas pastangas, kad būtų įmanoma priimti vieną ar keletą atitinkamų tarptautinių konvencijų;

tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt aštuntųjų metų liepos devintą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1948 metų konvencija dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo:

I SKYRIUS. ASOCIACIJŲ LAISVĖS

1 straipsnis

Kiekviena Tarptautinės darbo organizacijos narė, kuriai galioja ši Konvencija, įsipareigoja įgyvendinti toliau išdėstytas nuostatas.

2 straipsnis

Darbuotojai ir darbdaviai be jokių išimčių turi teisę pasirinkti, be išankstinio leidimo steigti ir stoti į organizacijas, vadovaudamiesi tik tų organizacijų taisyklėmis.

3 straipsnis

1. Darbuotojų ir darbdavių organizacijos turi teisę parengti savo įstatus ir taisykles, visiškai laisvai rinkti savo atstovus, organizuoti valdymą ir veiklą bei rengti savo programas.

2. Valstybinės valdžios institucijos turi susilaikyti nuo bet kokio kišimosi, galinčio apriboti šią teisę arba suvaržyti naudojimąsi ja.

4 straipsnis

Darbuotojų ir darbdavių organizacijos negali būti paleistos arba laikinai uždraustos administracine tvarka.

5 straipsnis

Darbuotojų ir darbdavių organizacijos turi teisę steigti federacijas ir konfederacijas bei stoti į jas; bet kuri tokia organizacija, federacija ar konfederacija turi teisę prisijungti prie darbuotojų ir darbdavių tarptautinių organizacijų.

6 straipsnis

2, 3 ir 4 straipsnių nuostatos yra taikomos ir darbuotojų bei darbdavių organizacijų federacijoms ir konfederacijoms.

7 straipsnis

Darbuotojų ir darbdavių organizacijoms, norinčioms įgyti juridinio asmens statusą, neturi būti keliamos sąlygos, galinčios suvaržyti 2, 3 ir 4 straipsniuose išdėstytą nuostatų įgyvendinimą.

8 straipsnis

1. Naudodamiesi šios Konvencijos teikiamomis teisėmis, darbuotojai ir darbdaviai bei jų atitinkamos organizacijos, taip pat kiti asmenys bei organizuoti kolektyvai turi gerbti atitinkamos šalies įstatymus.

2. Šalies įstatymai neturi pažeisti nurodytų šioje Konvencijoje garantijų ir neturi būti taikomi taip, kad pažeistų jas.

9 straipsnis

1. Nacionaliniai įstatymai ir kiti norminiai aktai nustato, kaip nurodytos šioje Konvencijoje garantijos yra taikomos ginkluotosioms pajėgoms ir policijai.

2. Pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 19 straipsnio 8 punkte nustatytą principą bet kuri organizacijos narė, ratifikuojanti šią Konvenciją, neturi paveikti galiojančių įstatymų, privilegijų, papročių bei susitarimų, suteikiančių ginkluotųjų pajėgų nariams arba policijos darbuotojams bet kokią teisę, kurią garantuoja ši Konvencija.

10 straipsnis

Šioje Konvencijoje terminas „organizacija“ reiškia bet kurią darbuotojų arba darbdavių organizaciją, norinčią įtvirtinti ir apginti darbuotojų arba darbdavių interesus.

II SKYRIUS. TEISĖS JUNGTIS Į ORGANIZACIJAS GYNIMAS

11 straipsnis

Kiekviena Tarptautinės darbo organizacijos narė, kuriai galioja ši Konvencija, įsipareigoja imtis visų reikiamų bei tinkamų priemonių, garantuojančių darbuotojams bei darbdaviams galimybes laisvai naudotis teise jungtis į organizacijas.

III SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

12 straipsnis

1. Dėl teritorijų, nurodytų Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnyje ir 1946 m. priimtoje statuto pataisoje, bet nenurodytų minėto papildyto straipsnio 4 ir 5 punktuose, kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, privalo kuo greičiau po ratifikavimo perduoti Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui deklaraciją, nurodančią:

teritorijas, kuriose ji įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas be pakeitimų;
teritorijas, kuriose ji įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas su pakeitimais;
teritorijas, kuriose Konvencija negali būti taikoma, ir priežastis, dėl kurių ji negali būti taikoma tokiais atvejais;

teritorijas, kuriose ji rezervuoja savo sprendimą.

2. Šio straipsnio 1 punkto a ir b papunkčiuose minimi įsipareigojimai yra laikomi neatskiriama ratifikavimo dalimi ir turi ratifikavimo galią.

3. Bet kuri narė gali bet kuriuo metu vėlesnėje deklaracijoje visiškai arba iš dalies atšaukti padarytas pradinėje deklaracijoje išlygas, susijusias su šio straipsnio 1 punkto b, c ar d papunkčiais.

4. Bet kuri narė gali bet kuriuo metu, kai Konvencijos yra atsisakoma remiantis 34 straipsniu, perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išdėstančią jos dabartinę poziciją dėl atitinkamų teritorijų.

13 straipsnis

1. Tais atvejais, kai šioje Konvencijoje aptariami klausimai patenka bet kurios ne metropolijų teritorijos kompetencijai, Organizacijos narė, atsakinga už atitinkamos teritorijos tarptautinius santykius, gali, susitarusi su teritorijos vyriausybe, perduoti Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui deklaraciją, kuria jis tos teritorijos vardu prisiima Konvencijoje nurodytus įsipareigojimus.

2. Deklaraciją, kuria yra prisiimami šioje Konvencijoje nurodyti įsipareigojimai, Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui gali perduoti:

(a) dvi ar daugiau Organizacijos narių dėl bet kurios jų bendrai valdomos teritorijos; arba

(b) tarptautinė institucija, atsakinga už atitinkamos teritorijos valdymą pagal Jungtinių Tautų Įstatus ar kitu pagrindu dėl tokios teritorijos.

3. Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui perduodamose deklaracijose pagal šio straipsnio 1 ir 2 punktus yra nurodoma, ar šios Konvencijos nuostatos

bus taikomos atitinkamai teritorijai be pakeitimų ar su pakeitimais; jeigu deklaracijoje yra nurodoma, kad Konvencijos nuostatos bus taikomos su pakeitimais, kartu pateikiamos ir šių pakeitimų detalės.

4. Suinteresuota narė arba tarptautinė institucija gali bet kada vėlesne deklaracija visiškai arba iš dalies atsisakyti teisės taikyti ankstesnėse deklaracijose nurodytus pakeitimus.

5. Kai šios Konvencijos yra atsisakoma pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 34 straipsnį, suinteresuota narė, narės arba tarptautinė institucija gali bet kada perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išreiškiančią jų dabartinę poziciją dėl Konvencijos taikymo.

IV SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

14 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

15 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

16 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

17 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

18 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

19 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

20 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištisai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 16 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

21 straipsnis

Šios Konvencijos angliškasis ir prancūziškasis tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 28-674.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS
KONVENCIJA NR. 98
**DĖL TEISĖS JUNGTIŠ Į ORGANIZACIJAS IR VESTI
KOLEKTYVINES DERYBAS PRINCIPŲ TAIKYMO**

(1949 m. birželio 8 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,

Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1949 m. birželio 8 d. susirinkusi į trisdešimt antrąją sesiją, nutarusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo, o tai yra ketvirtasis sesijos darbotvarkės klausimas, nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,

tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt devintųjų metų liepos pirmą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1949 metų Konvencija dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas:

1 straipsnis

1. Darbuotojai yra tinkamai ginami nuo diskriminacijos veiksmų, neleidžiančių jiems jungtis į organizacijas darbe.

2. Jie yra ginami konkrečiai nuo veiksmų, kuriais norima:

(a) darbuotoją priimti į darbą arba palikti jį dirbti su sąlyga, kad jis nestos į profesinę sąjungą arba išstos iš jos;

(b) atleisti darbuotoją arba padaryti jam žalos kitokiu būdu dėl jo narystės profesinėje sąjungoje ar dalyvavimo jos veikloje ne darbo metu, arba, esant atitinkamam darbdavio sutikimui, ir darbo metu.

2 straipsnis

1. Darbuotojų ir darbdavių organizacijos yra tinkamai ginamos nuo bet kokio kišimosi į jų steigimo, veiklos bei valdymo reikalus iš jų pačių, jų agentų arba narių pusės.

2. Šiame straipsnyje kišimosi veiksmais yra laikomi veiksmai, kuriais skatinama steigti darbuotojų organizacijas, vadovaujamas darbdavių arba jų organizacijų, taip pat remti darbuotojų organizacijas finansiškai ar kitokiu būdu norint, kad šios organizacijos taptų darbdavių arba jų organizacijų kontroliuojamos.

3 straipsnis

1 ir 2 straipsniuose nurodytą teisę jungtis į organizacijas garantuoja tam tikslui sukurtos, jeigu reikia, specialios, atitinkančios tos valstybės sąlygas, procedūros.

4 straipsnis

Kad darbo sąlygas reguliuotų kolektyviniai susitarimai, imamasi, jeigu reikia, atitinkančių tos valstybės sąlygas priemonių, skatinančių bei plėtojančių visokeriopą savanoriškų derybų tarp darbdavių ar darbdavių organizacijų ir darbuotojų organizacijų mechanizmo vystymą bei panaudojimą.

5 straipsnis

1. Nacionaliniai įstatymai ir kiti norminiai aktai nustato, kaip nurodytos šioje Konvencijoje garantijos yra taikomos ginkluotosioms pajėgoms ir policijai.

2. Pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 19 straipsnio 8 punkte nustatytą principą bet kurios Organizacijos narės, ratifikavusios šią Konvenciją, neturi pažeisti galiojančių įstatymų, privilegijų, papročių bei susitarimų, suteikiančių ginkluotųjų pajėgų nariams arba policijos darbuotojams šios Konvencijos garantuojamas teises.

6 straipsnis

Ši Konvencija netaikoma valstybės tarnautojams, dalyvaujantiems valstybės valdyme, ir jokiū būdu nepažeidžia jų teisių bei statuso.

7 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

8 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

9 straipsnis

1. Pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnio 2 punktą Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui perduodamose deklaracijose yra nurodomos:

(a) teritorijos, kuriose atitinkama Organizacijos narė įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas be pakeitimų;

(b) teritorijos, kuriose Organizacijos narė įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas su pakeitimais, taip pat šių pakeitimų detalės;

(c) teritorijos, kuriose Konvencija negali būti taikoma, ir priežastys, dėl kurių ji negali būti taikoma;

(d) teritorijos, dėl kurių Organizacijos narė rezervuoja savo sprendimą, iki vėliau nusistatys savo poziciją.

2. Šio straipsnio 1 punkto a ir b papunkčiuose nurodyti įsipareigojimai yra laikomi neatskiriama ratifikavimo dalimi ir turi ratifikavimo galią.

3. Bet kuri Organizacijos narė bet kuriuo metu vėlesne deklaracija visiškai arba iš dalies gali atšaukti pirmojoje deklaracijoje pagal šio straipsnio 1 punkto b, c ar d papunkčius padarytas išlygas.

4. Kai Konvencija yra denonsuojama pagal jos 11 straipsnį, bet kuri Organizacijos narė bet kuriuo metu gali perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išreiškiančią dabartinę poziciją dėl atitinkamų teritorijų.

10 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnio 4 arba 5 punktus perduodamose deklaracijose yra nurodoma, ar Konvencijos nuostatos bus taikomos atitinkamai teritorijai be pakeitimų ar su pakeitimais; jeigu deklaracijoje yra nurodoma, kad Konvencijos nuostatos bus taikomos su pakeitimais, kartu deklaracijoje yra pateikiamos ir šių pakeitimų detalės.

2. Organizacijos narė, narės arba tarptautinė valdžios institucija gali bet kuriuo metu kita deklaracija visiškai ar iš dalies atšaukti teisę pasinaudoti bet kuriuo ankstesnėje deklaracijoje nurodytu pakeitimu.

3. Kai Konvencija yra denonsuojama pagal jos 11 straipsnį, atitinkama Organizacijos narė, narės arba tarptautinė valdžios institucija gali bet kuriuo metu perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išreiškiančią dabartinę poziciją dėl Konvencijos taikymo.

11 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

12 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Generalinis direktorius, informuodamas Organizacijos nares apie jo gauto antro ratifikavimo rašto užregistravimą, atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

13 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

14 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

15 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištisai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 11 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

16 straipsnis

Šios Konvencijos anglišką ir prancūzišką tekstą turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 28-675.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS
KONVENCIJA NR. 100
**DĖL VIENODO ATLYGINIMO VYRAMS IR MOTERIMS
UŽ LYGIAVERTĮ DARBĄ**

(1951 m. birželio 6 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,
Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1951 m. birželio 6 d. susirinkusi į trisdešimt ketvirtąją sesiją,
nusprendusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą, o tai yra septintasis sesijos darbotvarkės klausimas,
nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,
tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt pirmųjų metų birželio dvidešimt devintą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1951 metų konvencija dėl vienodo atlyginimo:

1 straipsnis

Šioje Konvencijoje:

(a) terminas „atlyginimas“ apima įprastinį, pagrindinį ar minimalų darbo užmokestį arba algą ir bet kokius papildomus uždarbius, bet kokiu būdu tiesiogiai ar netiesiogiai darbdavio išmokamus darbuotojui grynaisiais pinigais arba natūra už darbuotojo darbą;

(b) terminas „vienodas atlyginimas vyrams ir moterims už lygiavertį darbą“ susijęs su atlyginimo tarifais, nustatytais nediskriminuojant pagal lytį.

2 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė atlyginimo tarifų nustatymo metodams tinkamomis priemonėmis turi skatinti ir tiek, kiek tai suderinama su šiais metodais, garantuoti vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą principo taikymą visiems darbuotojams.

2. Šis principas gali būti taikomas vadovaujantis:

- (a) nacionaliniais įstatymais ar kitais norminiais aktais;
 - (b) įstatymų nustatyta arba pripažintu darbo užmokesčio nustatymo mecha-
- nizmu;
- (c) darbdavių ir darbuotojų kolektyviniais susitarimais arba
 - (d) šių įvairių priemonių deriniu.

3 straipsnis

1. Tais atvejais, kai tokie veiksmai padės įgyvendinti šios Konvencijos nuostatas, imamasi priemonių, kurios skatintų objektyviai įvertinti išpareigojimus pagal atliekamą darbą.

2. Metodus, kuriais būtų atliekamas šis įvertinimas, parinkti gali už atlyginimo tarifų nustatymą atsakingos valdžios institucijos arba, kur tokie tarifai nustatomi kolektyvinėse sutartyse,— jose dalyvaujančios šalys.

3. Objektiviai įvertinus ir nustačius darbo atlikimo skirtumus, diferencijuoti tarifai darbuotojams, nepaisant lyties, neturi būti laikomi prieštaraujančiais principui už lygiavertį darbą mokėti vienodą atlyginimą ir vyrams, ir moterims.

4 straipsnis

Kiekviena Organizacijos narė turi atitinkamai bendradarbiauti su suinteresuotomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kad būtų įgyvendintos šios Konvencijos nuostatos.

5 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

6 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

7 straipsnis

1. Pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnio 2 punktą Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui perduodamos deklaracijose yra nurodomos:

(a) teritorijos, kuriose atitinkama Organizacijos narė įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas be pakeitimų;

(b) teritorijos, kuriose Organizacijos narė įsipareigoja taikyti Konvencijos nuostatas su pakeitimais, taip pat šių pakeitimų detalės;

(c) teritorijos, kuriose Konvencija negali būti taikoma, ir priežastys, dėl kurių ji negali būti taikoma;

(d) teritorijos, dėl kurių Organizacijos narė rezervuoja savo sprendimą, iki vėliau nusistatys savo poziciją.

2. Šio straipsnio 1 punkto a ir b papunkčiuose nurodyti įsipareigojimai yra laikomi neatskiriama ratifikavimo dalimi ir turi ratifikavimo galią.

3. Bet kuri Organizacijos narė bet kuriuo metu vėlesne deklaracija visiškai arba iš dalies gali atšaukti pirmojoje deklaracijoje padarytas išlygas pagal šio straipsnio 1 punkto b, c ar d papunkčius.

4. Kai Konvencijos yra atsisakoma pagal Statuto 9 straipsnį, bet kuri Organizacijos narė bet kuriuo metu gali perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išreiškiančią dabartinę poziciją dėl atitinkamų teritorijų.

8 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui pagal Tarptautinės darbo organizacijos statuto 35 straipsnio 4 arba 5 punktus perduodamose deklaracijose yra nurodoma, ar Konvencijos nuostatos bus taikomos atitinkamai teritorijai be pakeitimų ar su pakeitimais; jeigu deklaracijoje yra nurodoma, kad Konvencijos nuostatos bus taikomos su pakeitimais, kartu deklaracijoje yra pateikiamos ir šių pakeitimų detalės.

2. Kai Konvencijos yra atsisakoma pagal Statuto 9 straipsnį atitinkama narė, narės arba tarptautinė institucija gali bet kuriuo metu perduoti Generaliniam direktoriui deklaraciją, keičiančią bet kurias kitas ankstesnėse deklaracijose nustatytas sąlygas ir išreiškiančią jų dabartinę poziciją dėl Konvencijos taikymo.

9 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

10 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Generalinis direktorius, informuodamas Organizacijos nares apie jo gauto antro ratifikavimo rašto užregistravimą, atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

11 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

12 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

13 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištisai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 9 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

14 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 28-676.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA NR. 105 DĖL PRIVERSTINIO DARBO PANAIKINIMO

(1957 m. birželio 5 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,
Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1957 m.
birželio 5 d. susirinkusi į keturiasdešimtąją sesiją,
apsvarsčiusi priverstinio darbo klausimą, kuris yra ketvirtasis darbotvarkės klausimas,

pažymėdama 1930 metų konvencijos dėl priverstinio darbo nuostatas,
pažymėdama, kad 1926 metų konvencija dėl vergovės nustato, jog reikia imtis
visų būtinų priemonių, kad priverstinis ar privalomasis darbas nevirstų panašiu į
vergovę, ir kad 1956 metų papildoma konvencija dėl vergovės, vergų prekybos ir į
vergovę panašių institutų bei praktikos panaikinimo nustato visišką pavergimo už
skolas ir baudžiavinės padėties panaikinimą,

pažymėdama, kad 1949 metų konvencija dėl darbo užmokesčio apsaugos nusta-
to, jog darbo užmokestis yra mokamas reguliariai, ir draudžia mokėjimo metodus,
kurie iš darbuotojo atima galimybę nutraukti darbinę veiklą,

nusprendusi priimti papildomus pasiūlymus dėl tam tikrų priverstinio ar pri-
valomojo darbo formų, pažeidžiančių Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatuose
numatytas ir Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje paskelbtas žmogaus teises,
panaikinimo, nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,

tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt septintųjų metų birželio dvidešimt
penktą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1957 metų konvencija dėl
priverstinio darbo panaikinimo:

1 straipsnis

Kiekviena tarptautinės darbo organizacijos narė, kuri ratifikuoja šią Konvenciją,
įsipareigoja uždrausti ir nenaudoti bet kokios formos priverstinio ar privalomojo
darbo:

(a) kaip politinės prievartos arba auklėjimo priemonės arba bausmės už politi-
nes pažiūras ar jų reiškimą arba už pažiūras, ideologiškai priešingas esamai politi-
nei, socialinei ar ekonominei sistemai;

(b) kaip metodo, telkiančio ir naudojančio darbą ekonominio
vystymo tikslais;

(c) kaip darbo disciplinos priemonės;

(d) kaip bausmės už dalyvavimą streikuose;

(e) kaip rasinės, socialinės, tautinės ar religinės diskriminacijos priemonės.

2 straipsnis

Kiekviena Tarptautinės darbo organizacijos narė, kuri ratifikuoja šią Konvenciją, įsipareigoja imtis efektyvių priemonių, kad būtų garantuotas greitas ir visiškas priverstinio ar privalomojo darbo panaikinimas, kaip nurodyta šios Konvencijos 1 straipsnyje.

3 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

4 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

5 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

6 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

7 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

8 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba laiko, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

9 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištiesi ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 5 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

10 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 28-677.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS
KONVENCIJA NR. 111
DĖL DISKRIMINACIJOS DARBO IR PROFESINĖS
VEIKLOS SRITYJE

(1958 m. birželio 4 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,
Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1958 m. birželio 4 d. susirinkusi į keturiasdešimt aštuntąją sesiją,
nutarusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje, o tai yra ketvirtasis sesijos darbotvarkės klausimas, nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,
atsižvelgdama į tai, kad Filadelfijos deklaracija skelbia, jog visi žmonės, nepaisant rasės, įsitikinimų ar lyties, turi teisę siekti materialinės gerovės ir dvasinio tobulėjimo laisvės ir orumo, ekonominio stabilumo ir lygiateisiškumo sąlygomis, įsitikinusi, kad diskriminacija yra Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos skelbiamų teisių pažeidimas, tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt aštuntųjų metų birželio dvidešimt penktą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1958 metų konvencija dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje:

1 straipsnis

1. Šioje Konvencijoje terminas „diskriminacija“ reiškia:

(a) bet kokią lygias darbo ir profesinės veiklos galimybes ir lygiateisius santykius pažeidžiantį arba panaikinantį išskyrimą, apribojimą ar pranašumo teikimą pagal rasę, odos spalvą, lytį, religiją, politinius įsitikinimus, tautinę ar socialinę kilmę;

(b) bet kokią kitą išskyrimą, apribojimą ar pranašumo teikimą, kai pažeidžiamos ar panaikinamos lygios darbo ir profesinės veiklos galimybės ir lygiateisiai santykiai, jeigu tai nustatė atitinkama Tarptautinės darbo organizacijos narė, pasikonsultavusi su darbdaviais ir darbuotojams atstovaujančiomis organizacijomis, kur jos yra, ir su kitomis atitinkamomis institucijomis.

2. Bet koks išskyrimas, apribojimas ar pranašumo teikimas, susijęs su konkrečiam darbui keliamais reikalavimais, nėra laikomas diskriminacija.

3. Šioje konvencijoje terminai „darbas“ ir „profesinė veikla“ reiškia galimybę įgyti profesinį parengimą, įsidarbinti arba užsiimti profesine veikla, darbo sąlygas bei santykius.

2 straipsnis

Kiekviena Organizacijos narė, kurioje galioja ši Konvencija, įsipareigoja skelbti ir vykdyti tokią valstybės politiką, kuri tos šalies sąlygas ir galiojančią tvarką atitin-

kančiais metodais skatina sudaryti lygias darbo ir profesinės veiklos galimybes bei lygiateisius santykius, kad taip būtų panaikinta bet kokia šios srities diskriminacija.

3 straipsnis

Kiekviena Organizacijos narė, kurioje galioja ši Konvencija, įsipareigoja tos šalies sąlygas ir galiojančią tvarką atitinkančiais metodais:

(a) siekti darbdavių ir darbuotojų organizacijų bei kitų atitinkamų institucijų bendradarbiavimo, skatinančio tokios politikos pripažinimą ir vykdymą;

(b) priimti tokius įstatymus ir plėtoti tokias švietimo programas, kurios padėtų sudaryti reikiamas sąlygas šiai politikai pripažinti ir vykdyti;

(c) panaikinti bet kokias įstatymų nuostatas ir pakeisti administracines instrukcijas ar jų taikymo praktiką, jeigu tai neatitinka vykdomos politikos;

(d) vykdyti gyventojų užimtumo politiką, tiesiogiai kontroliuojamą valstybinės valdžios institucijų;

(e) garantuoti, valstybinės valdžios institucijoms vadovaujant, nustatytos politikos laikymąsi profesinio orientavimo, profesinio rengimo ir įdarbinimo tarnybų veikloje;

(f) kasmetinėse ataskaitose dėl Konvencijos taikymo nurodyti, kokių priemonių imtasi šiai politikai vykdyti ir kokių rezultatų pasiekta.

4 straipsnis

Bet kokios priemonės, taikomos asmeniui, pagrįstai įtariamam užsiimant arba užsiimančiam veikla, kenkiančia valstybės saugumui, nėra laikomos diskriminacija, jei tas asmuo turi teisę kreiptis į toje šalyje nustatyta tvarka veikiančias kompetentingas institucijas.

5 straipsnis

1. Kitose Tarptautinės darbo organizacijos konvencijose ir rekomendacijose numatytos specialiosios apsaugos ar pagalbos priemonės neturi būti laikomos diskriminacija.

2. Bet kuri Organizacijos narė, pasikonsultavusi su darbdaviams ir darbuotojams atstovaujančiomis organizacijomis, kur jos yra, gali nuspręsti, kad neturi būti laikomos diskriminacija ir kitos specialiosios priemonės, numatytos tam tikriems asmenims, kuriems dėl jų lyties, amžiaus, invalidumo, šeimyninių pareigų, socialinio ar kultūrinio statuso yra visuotinai pripažinta ypatinga apsauga ar pagalba.

6 straipsnis

Kiekviena Organizacijos narė, kuri ratifikuoja šią Konvenciją, pagal Tarptautinės darbo organizacijos statutą įsipareigoja taikyti ją visose tos valstybės valdomose teritorijose.

7 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

8 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

9 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiūsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

10 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

11 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

12 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

13 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištaisai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 9 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

14 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2004, Nr. 36-1181.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA NR. 122 DĖL UŽIMTUMO POLITIKOS

(1964 m. birželio 17 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija, Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1964 m. birželio 17 d. susirinkusi į keturiasdešimt aštuntąją sesiją, ir atsižvelgdama į tai, kad Filadelfijos deklaracija pripažįsta svarbų Tarptautinės darbo organizacijos išpareigojimą remti įvairių pasaulio tautų programas, kurios įgalintų pasiekti visišką užimtumą ir aukštesnį gyvenimo lygį, bei į tai, kad Tarptautinės darbo organizacijos įstatų preambulėje numatyta užkirsti kelią nedarbui ir garantuoti pakankamą darbo užmokestį, ir atsižvelgdama dar ir į tai, kad pagal Filadelfijos deklaracijos nuostatas Tarptautinei darbo organizacijai pavesta nagrinėti ir įvertinti ekonominės ir finansų politikos poveikį užimtumo politikai, atsižvelgiant į pagrindinį tikslą, jog „visi žmonės, nesvarbu, kokia jų rasė, įsitikinimai ar lytis, turi teisę siekti tiek materialinės gerovės, tiek dvasinio tobulėjimo laisvės ir orumo, ekonominio saugumo ir lygių galimybių sąlygomis“, ir atsižvelgdama į tai, kad Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje numatyta, jog „kiekvienas žmogus turi teisę į darbą, į laisvą darbo pasirinkimą, į teisingas ir tinkamas darbo sąlygas ir į apsaugą nuo nedarbo“, ir pažymėdama tarptautinių darbo konvencijų ir rekomendacijų, tiesiogiai susijusių su užimtumo politika, nuostatas, ypač 1948 m. Konvencijos dėl įdarbinimo tarnybų organizavimo ir Rekomendacijos dėl įdarbinimo tarnybų organizavimo, 1949 m. Rekomendacijos dėl profesinio orientavimo ir 1962 m. Rekomendacijos dėl profesinio mokymo, 1958 m. Konvencijos dėl diskriminavimo darbo ir profesinės veiklos srityje ir Rekomendacijos dėl diskriminavimo darbo ir profesinės veiklos srityje nuostatas, ir atsižvelgdama į tai, kad šių dokumentų nuostatos turėtų būti perkeltos į platesnę tarptautinės ekonominės plėtros programą, pagrįstą visišku, našiu ir laisvai pasirenkamu užimtumu, ir nutarusi priimti dėl užimtumo politikos kai kuriuos pasiūlymus, įtrauktus į aštuntąją sesijos darbotvarkės klausimą, ir nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją, tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt ketvirtų metų liepos devintą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1964 m. Užimtumo politikos konvencija:

1 straipsnis

1. Siekdama skatinti ekonomikos augimą ir plėtrą, kelti gyvenimo lygį, spręsti darbo jėgos poreikio klausimus, įveikti nedarbo ir mažo užimtumo problemas, kiekviena Organizacijos narė savo svarbiu tikslu paskelbia ir vykdo aktyvią visiško, našaus ir laisvai pasirenkamo darbo skatinimo politiką.

2. Šia politika siekiama užtikrinti, kad:

- a) kiekvienas galintis dirbti ir ieškantis darbo asmuo turėtų darbo;
- b) toks darbas būtų kuo našesnis;
- c) užimtumas būtų laisvai pasirenkamas ir kiekvienas darbuotojas turėtų galimybę gauti ir panaudoti savo žinias ir gabumus dirbdamas tokį darbą, kuriam jis labiausiai tinka, nesvarbu, kokia jo rasė, odos spalva, lytis, religija, politiniai įsitikinimai, tautinė priklausomybė ar socialinė kilmė.

3. Ši politika formuojama atsižvelgiant į šalies ekonomikos būklę ir lygį, taip pat į užimtumo tikslų bei kitų ekonominių ir socialinių tikslų tarpusavio santykį ir įgyvendinama vidaus sąlygas ir praktiką atitinkančiais metodais.

2 straipsnis

Pasirinktais metodais ir vidaus sąlygas atitinkančiu mastu kiekviena Organizacijos narė:

- a) laikydamosi subalansuotos ekonominės ir socialinės politikos, nustato ir periodiškai peržiūri priemones, kurių reikia imtis, kad būtų pasiekti 1 straipsnyje įvardyti tikslai;
- b) imasi reikalingų veiksmų šioms priemonėms įgyvendinti, tarp jų, jei tikslinga, parengia programas.

3 straipsnis

Taikant šią Konvenciją, užimtumo politikos klausimais konsultuojamasi su atstovais tų asmenų, kuriuos paveiks tos taikomos priemonės, ypač su darbdavių ir darbuotojų atstovais, siekiant tinkamai atsižvelgti į jų patirtį ir nuomonę, taip pat užtikrinti jų visapusišką bendradarbiavimą formuojant tokią politiką ir užtikrinant jai paramą.

4 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui įregistruoti.

5 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra įregistravęs generalinis direktorius.
2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai generalinis direktorius įregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.
3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo raštų įregistravimo dienos.

6 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti, nusiųsdama Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui įregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo įregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus šio straipsnio 1 dalyje nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimt metų, o vėliau Organizacijos narė galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje numatyta tvarka.

7 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, įregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto įregistravimą, generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

8 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui įregistruoti pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra įregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

9 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

10 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, visiškai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją pakeičiančiąją konvenciją, nepaisant 6 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija tuo atveju, kai naujoji pakeičiančioji konvencija yra įsigaliojusi;

b) nuo naujosios pakeičiančiosios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti nebegali.

2. Ši dabartinės formos ir turinio Konvencija kiekvienu atveju galioja toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančiosios konvencijos.

11 straipsnis

Šios Konvencijos tekstai anglų ir prancūzų kalbomis turi vienodą teisinę galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1997, Nr. 95-2383.*

TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA NR. 138 DĖL MINIMALAUS ĮDARBINIMO AMŽIAUS

(1973 m. birželio 6 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,
Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1973 m. birželio 6 d. susirinkusi į penkiasdešimt aštuntąją sesiją,
nusprendusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus, o tai yra ketvirtasis sesijos darbotvarkės klausimas,
atsižvelgdama į 1919 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (pramonėje), 1920 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1921 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (žemės ūkyje), 1921 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (kūrikams), 1932 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), 1936 m. (pakeistos) konvencijos dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1937 m. (pakeistos) konvencijos dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), 1959 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (žvejams) ir 1965 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (požeminiuose darbuose) terminus,
manydama, jog šiuo klausimu metas sukurti tokias bendrąsias priemones, kuriomis būtų visiškai panaikintas vaikų darbas ir kurios laipsniškai pakeistų egzistuojančias, taikomas robotiems ekonomikos sektoriams,
nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,
tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt trečiųjų metų birželio dvidešimt šeštą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1973 metų Konvencija dėl minimalaus amžiaus:

1 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, kuriai galioja ši Konvencija, laikosi nacionalinės politikos, kuria siekiama panaikinti vaikų darbą ir didinti minimalų įdarbinimo ar darbo amžių iki lygio, suderinamo su visišku jaunų asmenų fiziniu ir protiniu išsivystymu.

2 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, papildančioje ratifikavimą deklaracijoje nurodo minimalų įdarbinimo ar darbo amžių savo teritorijoje bei darbui su transporto priemonėmis, registruotomis savo teritorijoje. Pagal šios Konvencijos 4 – 8 straipsnius nė vienam jaunesniam nei čia nurodyta asmeniui negali būti leista įsidarbinti ar dirbti pagal bet kurią specialybę (profesiją).

2. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, nedelsdama praneša tolesnėmis deklaracijomis Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui, kad ji nustatė didesnę minimalų amžių už anksčiau nustatytąjį.

3. Minimalus amžius, nurodytas atsižvelgiant į šio straipsnio 1 punktą, neturi būti mažesnis negu pradinės mokyklos baigimo amžius ir bet kuriuo atveju neturi būti mažesnis negu 15 metų.

4. Nepaisant šio straipsnio 3 punkto nuostatų, Organizacijos narė, kurios ekonomikos ir švietimo sąlygos yra nepakankamai išvystytos, gali, pasikonsultavusi su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, iš pat pradžių nustatyti 14 metų minimalų amžių.

5. Kiekviena Organizacijos narė, kuri nustatė 14 metų minimalų amžių remdamasi šio straipsnio 4 punkto nuostatomis, savo pranešimuose dėl šios Konvencijos taikymo pagal Tarptautinės darbo organizacijos Statuto 22 straipsnį įtraukia teiginį, kad:

- (a) egzistuoja priežastis tai daryti; arba
- (b) tai atmeta teisę pasinaudoti tomis nuostatomis nuo nustatytos datos.

3 straipsnis

1. Minimalus įdarbinimo ar bet kurios rūšies darbo, kuris pagal savo pobūdį ar aplinkybes, kuriomis jis dirbamas, gali kelti pavojų jaunuolių sveikatai, saugumui ar moralei, amžius turi būti ne mažesnis nei 18 metų.

2. Įdarbinimo ar darbo rūšis, nurodytas šio straipsnio 1 punkte, nustato nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai arba kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra.

3. Nepaisant šio straipsnio 1 punkto nuostatų, nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai arba kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, gali leisti įdarbinti ar dirbti nuo 16 metų su ta sąlyga, kad jaunuolių sveikata, saugumas ar moralė yra visiškai saugūs ir kad jaunuoliai yra gavę atitinkamas specialias instrukcijas ar profesiskai apmokyti tinkamoje veiklos srityje.

4 straipsnis

1. Kiek tai būtina, kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, gali netaikyti šios Konvencijos ribotoms įdarbinimo ar darbo kategorijoms, dėl kurių kyla ypatingų ir esminių taikymo problemų.

2. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, savo pranešimuose dėl Konvencijos taikymo pagal Tarptautinės darbo organizacijos Statuto 22 straipsnį išvardija bet kurias kategorijas, kurios gali būti atmetos pagal šio straipsnio 1 punktą, ir pateikia tokio atmetimo priežastis, o vėlesniuose pranešimuose išdėsto savo įstatymų ir praktikos poziciją dėl atmetamų kategorijų įgyvendinimo ar siūlomo įgyvendinimo dėl šių kategorijų.

3. Vadovaujantis šiuo straipsniu, nurodytiems šios Konvencijos 3 straipsnyje įdarbinimui ar darbui šios Konvencijos negalima netaikyti.

5 straipsnis

1. Organizacijos narė, kurios ekonominės ir administracinės galimybės yra nepakankamai išvystytos, gali, pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, iš pat pradžių apriboti šios Konvencijos taikymo sritį.

2. Kiekviena Organizacijos narė, kuri pasinaudoja šio straipsnio 1 punkto nuostatomis, deklaracijoje, papildančioje jos ratifikavimą, apibrėžia ekonominės veiklos sritis ar įmonių tipus, kuriems bus taikomi Konvencijos nuostatai.

3. Konvencijos nuostatos taikomos bent jau tokioms sritims: kalnakasybai ir akmens skaldykloms; apdirbamajai pramonei; statybai; elektrai, dujoms ir vandeniui; sanitarinei tarnybai; transportui, sandėliavimui ir ryšiams; augalininkystei ir kitoms žemės ūkio įmonėms, gamybai komerciniams tikslams, atmetant šeiminių ir mažąjį ūkį, gaminančius vietiniam vartojimui ir nereguliariai įdarbinančius samdomus darbininkus.

4. Bet kuri Organizacijos narė, kuri apribojo šios Konvencijos taikymo sritis pagal šį straipsnį:

(a) savo pranešimuose dėl šios Konvencijos taikymo pagal Tarptautinės darbo organizacijos Statuto 22 straipsnį nurodo jaunuolių ir vaikų įdarbinimo ar darbo bendrąją būklę veiklos srityse, kurioms netaikoma ši Konvencija, ir bet kokią pažangą, padarytą link šios Konvencijos nuostatų platesnio taikymo;

(b) savo deklaracija, adresuota Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui, gali bet kuriuo metu formaliai išplėsti taikymo sritį.

6 straipsnis

Ši Konvencija netaikoma darbui, kurį atlieka jaunuoliai ir vaikai mokyklose bendrajam, profesiniam ar techniniam išsilavinimui ugdyti arba kitose mokymo institucijose, arba darbui, kurį atlieka mažiausiai 14 metų amžiaus asmenys įmonėse, kuriose toks darbas atliekamas pagal sąlygas, kurias aprašo kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, ir tas darbas yra:

(a) švietimo ar mokymo kurso, už kurį mokykla ar mokymo institucija yra atsakinga, sudėtinė dalis;

(b) mokymo, iš esmės ar visiškai atliekamo įmonėje, kurį patvirtino kompetentinga valdžios institucija, programos sudėtinė dalis;

(c) vadovavimo ar orientavimo, kuriuo siekiama palengvinti profesijos ar mokymo pasirinkimą, programos sudėtinė dalis.

7 straipsnis

1. Nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai gali leisti įdarbinti ar dirbti lengvą darbą 13–15 metų amžiaus asmenims, jeigu tas darbas:

(a) neatrodo pavojingas jų sveikatai ar vystymuisi;

(b) ne toks, kuris formuoja nepalankų jų požiūrį į mokyklą, jų dalyvavimą profesiniame orientavime ar mokymo programose, patvirtintose kompetentingos valdžios institucijos, ar jų sugebėjimą gauti naudos iš gautos instrukcijos.

2. Nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai taip pat gali leisti įdarbinti ar dirbti asmenims, kurie yra bent jau 15 metų amžiaus, tačiau dar nebaigę privalomojo darbinio mokymo, atitinkančio šio straipsnio 1 punkto (a) ir (b) papunkčiuose nurodytus reikalavimus.

3. Kompetentinga valdžios institucija nustato veiklos sritis, kuriose įdarbinimas ar darbas būtų leidžiamas pagal šio straipsnio 1 ir 2 punktus, ir numato valandas ir sąlygas, kuriomis toks įdarbinimas ar darbas gali būti atliekamas.

4. Nepaisant šio straipsnio 1 ir 2 punktų nuostatų, Organizacijos narė, kuri pasinaudojo 2 straipsnio 4 punkto nuostatomis, gali tam tikram laikui pakeisti 12 ir 14 metų amžių į 13 ir 15 metų amžių 1 punkte ir 14 metų amžių į 15 metų amžių šio straipsnio 2 punkte.

8 straipsnis

1. Kompetentinga valdžios institucija, pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, kur tokios yra, gali pagal kiekvienu atveju duotą leidimą kaip išimtį uždrausti įdarbinimą ar darbą, numatytus šios Konvencijos 2 straipsnyje, tokiais tikslais kaip dalyvavimas vaidinime.

2. Tokiu būdu suteiktuose leidimuose apribojamos valandos ir aprašomos sąlygos, kuriomis toks įdarbinimas ar darbas yra leidžiamas.

9 straipsnis

1. Kompetentinga valdžios institucija imasi visų reikalingų priemonių, kad būtų numatytos tam tikrų baudų nuostatos, įgalinančios garantuoti efektyvų šios Konvencijos nuostatų vykdymą.

2. Nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai arba kompetentinga valdžios institucija nustato asmenis, atsakingus už nuostatų, įgyvendinančių Konvenciją, laikymąsi.

3. Nacionaliniai įstatymai ar kiti norminiai aktai arba kompetentinga valdžios institucija nustato sąrašus ar kitus dokumentus, kuriuos turi turėti darbdavys. Tokiuose sąrašuose ar dokumentuose nurodoma asmenų, kurie įdarbinami ar kurie dirba ir yra jaunesni nei 18 metų amžiaus, pavardės, vardai ir amžius ar gimimo data, kur tai įmanoma, patvirtinta pažymomis.

10 straipsnis

1. Šiame straipsnyje numatytais terminais ši Konvencija keičia 1919 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (pramonėje), 1920 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1921 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (žemės ūkyje), 1921 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (kūrikams), 1932 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), 1936 m. (pakeistą) konvenciją dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1937 m. (pakeistą) konvenciją dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), 1959 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (žvejams) ir 1965 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (požeminiuose darbuose).

2. Šios Konvencijos įsigaliojimas neužkerta kelio toliau ratifikuoti 1936 m. (pakeistos) konvencijos dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1937 m. (pakeistos) konven-

cijos dėl minimalaus amžiaus (pramonėje), 1937 m. (pakeistos) konvencijos dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), 1959 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (žvejams) arba 1965 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (požeminiuose darbuose).

3. 1919 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (pramonėje), 1920 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (jūroje), 1921 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (žemės ūkyje) ir 1921 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (kūrikams) tolesnis ratifikavimas turi būti atmetas, kada visos šalys taip pat pritaria tokiam atmetimui šios Konvencijos ratifikavimu ar deklaracija, adresuota Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui.

4. Kada šios Konvencijos įsipareigojimus prisiima:

(a) Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi 1937 m. (pakeistą) konvenciją dėl minimalaus amžiaus (pramonėje), ir minimalus amžius, ne mažesnis nei 15 metų, yra numatytas atsižvelgiant į šios Konvencijos 2 straipsnį, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia,

(b) dėl nepramoninės veiklos, kaip tai apibrėžta 1932 m. konvencijoje dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi šią Konvenciją, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia,

(c) dėl nepramoninės veiklos, kaip tai apibrėžta 1937 m. (pakeistoje) konvencijoje dėl minimalaus amžiaus (nepramoninėje veikloje), Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi šią Konvenciją, ir minimalus amžius, ne mažesnis nei 15 metų, yra numatytas atsižvelgiant į šios Konvencijos 2 straipsnį, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia,

(d) dėl pajūrio veiklos Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi 1936 m. (pakeistą) konvenciją dėl minimalaus amžiaus (jūroje), ir minimalus amžius, ne mažesnis nei 15 metų, yra numatytas atsižvelgiant į šios Konvencijos 2 straipsnį, arba Organizacijos narė numato, kad šios Konvencijos 3 straipsnis taikomas pajūrio veiklai, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia,

(e) dėl pajūrio žvejybinės veiklos Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi 1959 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (žvejams), ir minimalus amžius, ne mažesnis nei 15 metų, yra numatytas atsižvelgiant į šios Konvencijos 2 straipsnį, arba Organizacijos narė numato, kad šios Konvencijos 3 straipsnis taikomas pajūrio žvejybinei veiklai, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia,

(f) Organizacijos narė, kuri yra pasirašiusi 1965 m. konvenciją dėl minimalaus amžiaus (požeminiuose darbuose), ir minimalus amžius, ne mažesnis nei 15 metų, yra numatytas atsižvelgiant į šios Konvencijos 2 straipsnį, arba Organizacijos narė numato, kad toks amžius taikomas požeminiams darbams kasyklose remiantis šios Konvencijos 3 straipsniu, ji *ipso iure* įtraukia neatidėliotiną šios Konvencijos paskelbimą negaliojančia, jeigu ir kada ši Konvencija turi įsigalioti.

5. Priimti šios Konvencijos įsipareigojimai:

(a) apima 1919 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (pramonėje) paskelbimą negaliojančia atsižvelgiant į 12 straipsnį,

(b) dėl žemės ūkio veiklos apima 1919 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (žemės ūkyje) paskelbimą negaliojančia atsižvelgiant į 9 straipsnį,

(c) dėl pajūrio veiklos apima 1920 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (jūroje), atsižvelgiant į 10 straipsnį, ir 1921 m. konvencijos dėl minimalaus amžiaus (kūrikams), atsižvelgiant į 9 straipsnį, paskelbimą negaliojančiomis, jeigu ir kada ši Konvencija įsigalioja.

11 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti.

12 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra užregistravęs Generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po dvylikos mėnesių nuo tos dienos, kai Generalinis direktorius užregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po dvylikos mėnesių nuo jos ratifikavimo rašto užregistravimo dienos.

13 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti pasiųsdama Tarptautinio darbo biuro Generaliniam direktoriui užregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo užregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus 1 punkte nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinaudojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimtį metų, o vėliau galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

14 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, užregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto užregistravimą, Generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

15 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro Generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Generaliniam sekretoriui užregistruoti pagal Jungtinių Tautų Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra užregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

16 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba laiko, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

17 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, ištiesi ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

(a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją – pakeičiančią konvenciją, nepaisant 13 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija, su sąlyga, kad naujoji – pakeičianti konvencija yra įsigaliojusi;

(b) nuo naujosios – pakeičiančios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti negali.

2. Ši Konvencija kiekvienu atveju galioja savo forma ir turiniu toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančios konvencijos.

18 straipsnis

Šios Konvencijos angliškas ir prancūziškas tekstai turi vienodą galią.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2003, Nr. 49–2161.*

**TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJA NR. 182
DĖL NEPRIIMTINO VAIKŲ DARBO UŽDRAUDIMO
IR NEATIDĖLIOTINŲ VEIKSMŲ TOKIAM DARBUI
PANAIKINTI**

(1999 m. birželio 1 d., Ženeva)

Tarptautinės darbo organizacijos Generalinė konferencija,
Tarptautinio darbo biuro Administracinės tarybos sušaukta Ženevoje ir 1999 m.
birželio 1 d. susirinkusi į 87-ąją sesiją, ir

manydama, kad būtina priimti naujus dokumentus, kuriais numatoma uždrausti ir panaikinti nepriimtina vaikų darbą, kaip pagrindinį nacionalinių ir tarptautinių veiksmų prioritetą, įskaitant tarptautinį bendradarbiavimą ir paramą, siekiant papildyti 1973 m. Konvenciją dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus ir Rekomendaciją dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus, kurios toliau išlieka pagrindiniai su vaikų darbu susiję dokumentai, ir

manydama, kad siekiant veiksmingai panaikinti nepriimtina vaikų darbą reikia imtis neatidėliotinių ir visapusiškų veiksmų, atsižvelgiant į nemokamo pagrindinio išsilavinimo svarbą ir būtinybę atitraukti vaikus nuo šitokio darbo bei pasirūpinti jų reabilitacija ir socialine integracija bei jų šeimų poreikiais, ir

primindama 1996 m. Tarptautinės darbo konferencijos 83-iojoje sesijoje priimtą Rezoliuciją dėl vaikų darbo panaikinimo, ir

pripažindama, kad vaikų darbas dažniausiai yra skurdo pasekmė ir kad ilgalaikis šios problemos sprendimas priklauso nuo subalansuoto ekonominio augimo, kuris skatina socialinę pažangą, ypač skurdo sumažinimą ir visuotinę švietimą, ir

primindama Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos 1989 m. lapkričio 20 d. priimtą Vaiko teisių konvenciją, ir

primindama Tarptautinės darbo konferencijos 86-ojoje sesijoje 1998 m. priimtą TDO Deklaraciją dėl pagrindinių principų ir teisių darbe ir jos Įgyvendinimo programą, ir

primindama, kad kai kurį nepriimtina vaikų darbą reglamentuoja kiti tarptautiniai dokumentai, visų pirma 1930 m. Konvencija dėl priverstinio ar privalomojo darbo bei 1956 m. Jungtinių Tautų Organizacijos Papildoma konvencija dėl vergijos, prekybos vergais, institucijų ir panašios į vergiją veiklos panaikinimo, ir

nusprendusi priimti tam tikrus pasiūlymus dėl vaikų darbo, o tai yra ketvirtasis sesijos darbotvarkės klausimas, ir

nusprendusi įforminti šiuos pasiūlymus kaip tarptautinę konvenciją,

tūkstantis devyni šimtai devyniasdešimt devintų metų birželio septynioliktą dieną priima šią Konvenciją, kurią galima vadinti 1999 m. Nepriimtino vaikų darbo konvencija:

1 straipsnis

Kiekviena šią Konvenciją ratifikavusi Organizacijos narė skubos tvarka imasi neatidėliotinių ir veiksmingų priemonių, kad garantuotų nepriimtino vaikų darbo uždraudimą ir panaikinimą.

2 straipsnis

Šioje Konvencijoje terminas „vaikas“ reiškia kiekvieną jaunesnį negu 18 metų asmenį.

3 straipsnis

Šioje Konvencijoje terminas „nepriimtinas vaikų darbas“ reiškia:

a) visas vergijos formas arba į vergiją panašią veiklą, pavyzdžiui, vaikų pardavimą ir prekybą jais, tarnavimą už skolas ir baudžiavą, taip pat priverstinį ar privalomą darbą, įskaitant priverstinį ar privalomą vaikų verbavimą dalyvauti ginkluotuose konfliktuose;

b) vaiko naudojimą, išsigijimą ar siūlymą išigyti prostitucijos tikslais, pornografinėi produkcijai gaminti ar pornografiniams pasirodymams;

c) vaiko naudojimą, išsigijimą ar siūlymą išigyti neteisėtai veiklai, ypač narkotikų gamybai ir prekybai jais, kaip apibrėžta atitinkamose tarptautinėse sutartyse;

d) darbus, kurie dėl savo pobūdžio ar aplinkybių, kuriomis jie atliekami, gali pakenkti vaikų sveikatai, saugumui ar moralei.

4 straipsnis

1. 3 straipsnio d punkte nurodytus darbus nustato nacionaliniai įstatymai ar kiti teisės aktai arba kompetentinga institucija, pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, atsižvelgdama į atitinkamas tarptautines normas, ypač 1999 m. Rekomendacijos dėl nepriimtino vaikų darbo 3 ir 4 punktus.

2. Pasikonsultavusi su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis kompetentinga institucija nustato tokių darbų buvimo faktus.

3. Pagal šio straipsnio 1 dalį nustatytų darbų sąrašas yra periodiškai peržiūrimas ir, jei reikia, keičiamas konsultuojantis su atitinkamomis darbdavių ir darbuotojų organizacijomis.

5 straipsnis

Kiekviena Organizacijos narė, pasikonsultavusi su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, nustato arba nurodo tinkamus šios Konvencijos nuostatų įgyvendinimo kontrolės būdus.

6 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė kuria ir įgyvendina veiklos programas, kuriomis visų pirma siekiama panaikinti nepriimtina vaikų darbą.

2. Tokios veiklos programos kuriamos ir įgyvendinamos konsultuojantis su atitinkamomis valdžios institucijomis ir darbdavių bei darbuotojų organizacijomis atsižvelgiant, jei reikia, ir į kitų suinteresuotų grupių nuomones.

7 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė imasi visų reikiamų priemonių, kad būtų veiksmingai diegiamos ir įgyvendinamos šios Konvencijos nuostatos, įskaitant baudžiamųjų arba, jei reikia, kitokių sankcijų parinkimą ir taikymą.

2. Kiekviena Organizacijos narė, atsižvelgdama į švietimo svarbą panaikinant vaikų darbą, nustatytu laiku imasi veiksmingų priemonių tam, kad:

- a) būtų užkirstas kelias įtraukti vaikus į nepriimtina vaikų darbą;
- b) būtų suteikta būtina ir tinkama tiesioginė parama vaikams atitraukti juos nuo nepriimtino vaikų darbo, jų rehabilitacijai ir socialinei integracijai;
- c) visiems nuo nepriimtino vaikų darbo atitrauktiems vaikams būtų užtikrinta galimybė įgyti nemokamą pagrindinį išsilavinimą ir visada, kai įmanoma ir tinkama, profesinį pasirengimą;
- d) būtų surasti vaikai, patekę į ypač rizikingas sąlygas, ir užmegztas ryšys su jais; ir
- e) būtų atsižvelgta į ypatingą mergaičių padėtį.

3. Kiekviena Organizacijos narė paskiria kompetentingą instituciją, atsakingą už šios Konvencijos nuostatų įgyvendinimą.

8 straipsnis

Stiprinamos tarptautinį bendradarbiavimą ir (arba) paramą, įskaitant paramą socialinei ir ekonominei plėtrai, skurdo mažinimo programoms ir visuotiniam švietimui, Organizacijos narės imasi reikiamų veiksmų, kad padėtų viena kitai įgyvendinti šios Konvencijos nuostatas.

9 straipsnis

Oficialūs šios Konvencijos ratifikavimo raštai siunčiami Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui įregistruoti.

10 straipsnis

1. Ši Konvencija privaloma tik toms Tarptautinės darbo organizacijos narėms, kurių ratifikavimo raštus yra įregistravęs Tarptautinio darbo biuro generalinis direktorius.

2. Ji įsigalioja po 12 mėnesių nuo tos dienos, kai generalinis direktorius įregistruoja dviejų Organizacijos narių ratifikavimo raštus.

3. Kiekvienoje valstybėje Organizacijos narėje ši Konvencija pradeda galioti po 12 mėnesių nuo jos ratifikavimo raštų įregistravimo dienos.

11 straipsnis

1. Kiekviena Organizacijos narė, ratifikavusi šią Konvenciją, praėjus dešimčiai metų nuo jos įsigaliojimo dienos, gali ją denonsuoti, nusiųsdama Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui įregistruoti pareiškimą dėl denonsavimo. Denonsavimas įsigalioja po metų nuo jo įregistravimo dienos.

2. Kiekvienai Organizacijos narei, kuri ratifikavo šią Konvenciją ir pasibaigus šio straipsnio 1 dalyje nurodytam dešimties metų terminui per metus nepasinau-

dojo šiame straipsnyje numatyta denonsavimo teise, Konvencija galios dar dešimt metų, o vėliau Organizacijos narė galės ją denonsuoti pasibaigus kiekvienam dešimties metų terminui šiame straipsnyje numatyta tvarka.

12 straipsnis

1. Tarptautinio darbo biuro generalinis direktorius informuoja visas Tarptautinės darbo organizacijos nares apie visų ratifikavimo raštų ir pareiškimų dėl denonsavimo, kuriuos jam atsiuntė Organizacijos narės, įregistravimą.

2. Informuodamas Organizacijos nares apie gauto antrojo ratifikavimo rašto įregistravimą, generalinis direktorius atkreipia jų dėmesį į šios Konvencijos įsigaliojimo datą.

13 straipsnis

Tarptautinio darbo biuro generalinis direktorius nusiunčia Jungtinių Tautų Organizacijos Generaliniam Sekretoriui įregistruoti pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Įstatų 102 straipsnį išsamius duomenis apie visus ratifikavimo raštus ir pareiškimus dėl denonsavimo, kuriuos jis yra įregistravęs pagal ankstesnių straipsnių nuostatas.

14 straipsnis

Jei Tarptautinio darbo biuro Administracinė taryba mano, jog yra būtina, ji informuoja Generalinę konferenciją apie šios Konvencijos taikymą ir svarsto, ar į Konferencijos darbotvarkę įtraukti klausimą dėl Konvencijos visiško ar dalinio pakeitimo.

15 straipsnis

1. Jei Konferencija priims naują konvenciją, visiškai ar iš dalies pakeičiančią šią Konvenciją, ir jeigu naujojoje konvencijoje nebus numatyta kitaip, tai:

a) kuriai nors Organizacijos narei ratifikavus naująją pakeičiančiąją konvenciją, nepaisant 11 straipsnio nuostatų, automatiškai tuoj pat denonsuojama ši Konvencija tuo atveju, kai naujoji pakeičiančioji Konvencija yra įsigaliojusi;

b) nuo naujosios pakeičiančiosios konvencijos įsigaliojimo dienos Organizacijos narės šios Konvencijos ratifikuoti nebegali.

2. Ši dabartinės formos ir turinio Konvencija kiekvienu atveju galioja toms Organizacijos narėms, kurios ją ratifikavo, bet neratifikavo pakeičiančiosios konvencijos.

16 straipsnis

Šios Konvencijos tekstai anglų ir prancūzų kalbomis turi vienodą teisinę galią.

II dalis

Lietuvos Respublikos įstatymai

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1999, Nr. 66-2130.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMAS

1999 m. liepos 8 d. Nr. VIII-1316
Vilnius

*Nauja įstatymo redakcija nuo 2002 m. liepos 1 d.:
Nr. IX-855, 2002-04-23, Žin., 2002, Nr. 45-1708*

[ištraukos]

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas nustato pagrindinius valstybės tarnybos principus, valstybės tarnautojo statusą, atsakomybę, darbo užmokestį, socialines ir kitas garantijas, valstybės tarnybos valdymo teisinius pagrindus.

2 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. **Valstybės tarnyba** – teisiųjų santykių, atsirandančių įgijus valstybės tarnautojo statusą, jam pasikeitus ar jį praradus, taip pat atsirandančių dėl valstybės tarnautojo viešojo administravimo veiklos valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje įgyvendinant tam tikros valstybės valdymo srities politiką ar užtikrinant jos įgyvendinimo koordinavimą, koordinuojant tam tikros valstybės valdymo srities įstaigų veiklą, valdant, paskirstant finansinius išteklius ir kontroliuojant jų panaudojimą, atliekant auditą, priimant ir įgyvendinant teisės aktus, valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų sprendimus viešojo administravimo srityje, rengiant ar koordinuojant teisės aktų, sutarčių ar programų projektus ir teikiant dėl jų išvadas, valdant personalą arba turint viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldžių asmenų atžvilgiu, visuma.

2. **Valstybės tarnautojas** – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis šio straipsnio 1 dalyje nurodytą viešojo administravimo veiklą.

3. **Valstybės tarnautojo statusas** – valstybės tarnautojo teisinė padėtis.

4. **Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos** – atstovaujamosios, valstybės vadovo, vykdomosios, teisminės valdžios institucijos, teisėsaugos institucijos ir įstaigos, auditą, kontrolę (priežiūrą) atliekančios institucijos ir įstaigos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, kurios finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų ir kurioms Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka yra suteikti viešojo administravimo įgaliojimai.

5. **Karjeros valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas neterminuotam laikui ir turintis galimybę šio Įstatymo nustatyta tvarka įgyvendinti teisę į karjerą valstybės tarnyboje.

6. **Statutinis valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, kurio tarnybą reglamentuoja įstatymo patvirtintas statusas arba Diplomatinės tarnybos įstatymas, nustatantys specialias priėmimo į valstybės tarnybą, tarnybos atlikimo, atsakomybės ir kitas su tarnybos ypatumais susijusias sąlygas, ir (ar) turintis viešojo administravimo įgaliojimus jam nepavaldžių asmenų atžvilgiu.

7. **Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, priimtas į pareigas jį priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimų laikui arba kituose įstatymuose nustatytam laikui.

8. **Įstaigos vadovas** – valstybės tarnautojas, priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai.

9. **Kvalifikacinė klasė** – tam tikros kategorijos valstybės tarnautojo kvalifikacijos lygmuo.

10. **Pakaitinis valstybės tarnautojas** – valstybės tarnautojas, priimtas į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, iki šio Įstatymo nustatyta tvarka į jas bus priimtas karjeros valstybės tarnautojas, taip pat valstybės tarnautojas, pakeičiantis laikinai negalintį eiti pareigų karjeros arba politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją.

11. **Valstybės politikai** – asmenys, įstatymų nustatyta tvarka išrinkti ar paskirti į Respublikos Prezidento, Seimo Pirmininko, Seimo nario, Ministro Pirmininko, ministro, savivaldybės tarybos nario, savivaldybės mero, savivaldybės mero pavaduotojo pareigas.

12. **Tarnybinis nusižengimas** – valstybės tarnautojo pareigų neatlikimas arba netinkamas atlikimas dėl valstybės tarnautojo kaltės.

13. **Piktnaudžiavimas tarnyba** – valstybės tarnautojo veika (veikimas ar neveikimas), kai tarnybinė padėtis naudojama ne tarnybos interesais arba ne pagal įstatymus ar kitus teisės aktus, arba savanaudiškais tikslais (neteisėtai pasisavinamas ar kitiems perleidžiamas svetimas turtas, lėšos ir t. t.) ar dėl kitokių asmeninių pasakatų (keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat valstybės tarnautojo veiksmai, kuriais viršijami suteikti įgaliojimai ar savivaliaujama.

14. **Darbdavys** – valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga.

<...>

5 straipsnis. Darbo santykius reglamentuojančių įstatymų taikymas valstybės tarnautojams

Darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai bei kiti teisės aktai valstybės tarnautojams taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis Įstatymas.

5¹ straipsnis. Kolektyvinės sutartys valstybės tarnyboje

1. Nacionalinė kolektyvinė sutartis yra profesinių sąjungų organizacijų (susivienijimo, federacijos, centro ir kt.), atstovaujančių valstybės tarnautojams, ir Vyriausybės rašytinis susitarimas, kuris nustato Lietuvos valstybės tarnautojų darbo užmokesčio, tarnybos (darbo) ir poilsio laiko ir kitas socialines bei ekonomines sąlygas.

2. Šakos kolektyvinė sutartis yra profesinių sąjungų organizacijų (susivienijimo, federacijos, centro ir kt.), atstovaujančių valstybės tarnautojams, dirbantiems vienoje viešojo administravimo veiklos srityje, ir Vyriausybės ar jos įgaliotų institucijų rašytinis susitarimas, kuris nustato visų vienos viešojo administravimo veiklos srities valstybės tarnautojų darbo užmokesčio, tarnybos (darbo) ir poilsio laiko ir kitas socialines bei ekonomines sąlygas.

3. Įstaigos kolektyvinė sutartis yra rašytinis susitarimas, sudaromas tarp valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens ir valstybės tarnautojams atstovaujančios valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje veikiančios valstybės tarnautojų profesinės sąjungos, kuris nustato valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos valstybės tarnautojų tarnybos (darbo) ir kitas socialines bei ekonomines sąlygas.

4. Įstaigos kolektyvinėje sutartyje negali būti nustatyta papildomų sąlygų, susijusių su papildomomis valstybės ir savivaldybių biudžetų bei valstybės pinigų fondų lėšomis.

<...>

III SKYRIUS. PRIĖMIMAS Į VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ PAREIGAS

9 straipsnis. Priėmimo į valstybės tarnautojų pareigas reikalavimai

1. Asmuo, priimamas į valstybės tarnautojo pareigas, turi atitikti šiuos bendruosius reikalavimus:

- 1) turėti Lietuvos Respublikos pilietybę;
- 2) mokėti valstybinę lietuvių kalbą;
- 3) būti ne jaunesnis kaip 18 metų ir ne vyresnis kaip 65 metų. Reikalavimas būti ne vyresniam kaip 65 metų netaikomas politinio (asmeninio) pasitikėjimo ir pakaitiniams valstybės tarnautojams;
- 4) turėti to lygio valstybės tarnautojo pareigoms eiti būtiną išsilavinimą;
- 5) turėti valstybės tarnautojui privalomų jo veikloje bendrųjų gebėjimų visumą (toliau – bendrieji gebėjimai), o vadovaujantys valstybės tarnautojai – taip pat ir privalomų jų veikloje gebėjimų vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai ar jos padaliniiui visumą (toliau – vadovavimo gebėjimai).

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytus bendruosius gebėjimus ir vadovavimo gebėjimus Vyriausybės nustatyta tvarka tikrina Valstybės tarnybos departamentas. Tarnybai reikalingos užsienio kalbos mokėjimas tikrinamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka. Už asmenų, skiriamų į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigas ar į įstaigos vadovo pareigas

politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu arba priimamų pakaitiniais valstybės tarnautojais į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigas, būtinų bendrųjų gebėjimų ir nustatytais atvejais vadovavimo gebėjimų turėjimą, taip pat tarnybai reikalingos užsienio kalbos mokėjimą atsako valstybės politikas, kurio pasitikėjimo pagrindu priimamas valstybės tarnautojas, arba kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos, kurios pasitikėjimo pagrindu priimamas valstybės tarnautojas, vadovas.

3. Į valstybės tarnautojo pareigas negali būti priimtas asmuo:

1) jeigu iš Korupcijos prevencijos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka pateiktos informacijos, iš valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos pateiktos informacijos apie asmenis, atleistus iš valstybės tarnautojo pareigų už šiurkštų tarnybinį nusižengimą ar pripažintus padariusiais tarnybinį nusižengimą, už kurį jiems turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, iš asmens, siekiančio valstybės tarnautojo statuso, užpildytos deklaracijos ar kitų duomenų valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo padaro išvadą, kad asmuo neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų;

2) kurio teisę eiti valstybės tarnautojo pareigas yra atėmęs teismas;

3) kurio sutuoktinis, partneris (kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka), artimasis giminaitis ar svainystės ryšiais susijęs asmuo eina valstybės tarnautojo pareigas valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, jeigu jie pagal pareigas būtų susiję tiesioginio pavaldumo santykiais;

4) įstatymų nustatyta tvarka pripažintas neveiksnium;

5) (*neteko galios nuo 2011-07-01*);

6) kitų įstatymų nustatytais atvejais.

4. Asmuo, siekiantis valstybės tarnautojo statuso, turi užpildyti Vyriausybės nutarimu patvirtintos formos deklaraciją, kurioje būtų pateikti duomenys dėl jo atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimams. Valstybės tarnautojas, nuslėpęs ar pateikęs tikrovės neatitinkančius duomenis dėl jo atitikties minėtiems reikalavimams, iš valstybės tarnautojo pareigų atleidžiamas.

5. Be to, į valstybės tarnautojo pareigas priimami asmenys turi atitikti specialiuosius reikalavimus, nustatytus pareigybės aprašyme. Pareigybės aprašyme negali būti nustatyti tokie specialieji reikalavimai, kurie nebūtini pareigybės aprašyme nustatytoms funkcijoms atlikti. Į karjeros valstybės tarnautojo pareigas priimamam asmeniui nėra privalomas reikalavimas turėti valstybės tarnybos stažą, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus.

6. Jei valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme yra nustatytas specialus reikalavimas atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant asmens patikimumo pažymėjimą arba leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, kandidatūra teisės aktų nustatyta tvarka patikrinama iki asmens, pripažinto laimėjusiu konkursą, priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas arba iki asmens priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas, į kurias šio Įstatymo nustatyta tvarka priimama be konkurso. Į valstybės tarnautojo pareigas asmuo yra priimamas

gavus kompetentingos valstybės institucijos išvadą, kad šiam asmeniui gali būti išduotas asmens patikimumo pažymėjimas arba leidimas dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija.

10 straipsnis. Priėmimas į valstybės tarnautojų pareigas

1. Į karjeros valstybės tarnautojo pareigas priima:

- 1) Seimo kanceliarijoje – Seimo kancleris;
- 2) Respublikos Prezidento kanceliarijoje – kancleris;
- 3) Vyriausybės atstovą Europos žmogaus teisių teisme – Vyriausybė;
- 4) valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose – tų institucijų ir įstaigų vadovai;
- 5) Nacionalinės teismų administracijos direktorių – įstatymo įgaliota institucija ar asmuo;
- 6) teismuose – atitinkamo teismo kancleris, o teismo kanclerį – teismo pirmininkas;
- 7) Lietuvos Respublikos muitinės sistemoje – Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinis direktorius.

2. Į įstaigų vadovų pareigas priima:

- 1) Seimui atskaitingose institucijose ir įstaigose – įstatymų įgaliotos institucijos ir asmenys;
- 2) Respublikos Prezidento kanceliarijos kanclerį – Respublikos Prezidentas;
- 3) Vyriausybės atstovą – Vyriausybė;
- 4) Nacionalinės teismų administracijos direktorių – įstatymo įgaliota institucija ar asmuo;
- 5) valstybės institucijose ir įstaigose – aukštesnių pagal pavaldumą valstybės institucijų ir įstaigų vadovai, Vyriausybės kanceliarijoje – Ministras Pirmininkas;
- 6) savivaldybės administracijos direktorių (direktoriaus pavaduotoją) ir savivaldybės kontrolierių – savivaldybės taryba.

3. Į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas priima:

- 1) Seimo Pirmininko politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus – Seimo Pirmininkas ar jo įgaliotas Seimo kancleris šio įstatymo 12 straipsnyje ir Seimo statute nustatyta tvarka;
 - 2) kitus Seimo politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus – Seimo kancleris šio įstatymo 12 straipsnyje ir Seimo statute nustatyta tvarka;
 - 3) Respublikos Prezidento institucijoje – Respublikos Prezidentas ar jo įgaliotas asmuo;
 - 4) Ministro Pirmininko politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus – Ministras Pirmininkas ar jo įgaliotas asmuo;
 - 5) ministerijoje – ministras;
 - 6) Vyriausybės įgaliotinių ir jo pavaduotoją – Vyriausybė;
 - 7) savivaldybės institucijoje – savivaldybės meras.
4. Jeigu kiti įstatymai (išskyrus statutus, Diplomatines tarnybos įstatymą, Korupcijos prevencijos įstatymą, Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą ir Vietos

savivaldos įstatyme, Savivaldybių administracinės priežiūros įstatyme ir Laikino tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatyme nustatytas įstaigos vadovų priėmimo į pareigas sąlygas) nustato kitokias priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas sąlygas, taikomas šio Įstatymo nuostatos.

5. Su valstybės tarnautojais darbo sutartys nesudaromos.

6. Valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Vyriausybė ar savivaldybės taryba, – Ministras Pirmininkas ar savivaldybės meras pateikia ar įgalioja kitą asmenį pateikti prašymą paskelbti konkursą į karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) pareigas valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančiai įstaigai.

7. Jeigu nėra asmenų, kurie pagal šio Įstatymo 11 straipsnio 3 dalį ir 13 straipsnio 3 dalį gali būti priimti į atitinkamas valstybės tarnautojo pareigas be konkurso, valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekanti įstaiga per 7 kalendorines dienas nuo šio straipsnio 6 dalyje nurodyto prašymo paskelbti konkursą gavimo dienos skelbia apie šį konkursą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ (nustatytos formos skelbimu) ir valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos interneto tinklalapyje.

8. Valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo organizuoja konkursą į karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) pareigas, paskelbus apie konkursą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ (nustatytos formos skelbimu) ir valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos interneto tinklalapyje. Paskelbus apie konkursą valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos tinklalapyje, valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo apie šį konkursą papildomai skelbia savo įstaigos interneto tinklalapyje.

9. Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką nustato šis Įstatymas, statutai, Diplomatinių tarnybos įstatymas ir Vyriausybės patvirtintas konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas.

11 straipsnis. Priėmimas į karjeros valstybės tarnautojų pareigas

1. Į karjeros valstybės tarnautojo pareigas priimama:

- 1) konkurso būdu;
- 2) be konkurso.

2. Konkurse gali dalyvauti asmenys, atitinkantys šio Įstatymo 9 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Konkurso metu tikrinamas asmens tinkamumas eiti karjeros valstybės tarnautojo pareigas. Jeigu keli konkurse į karjeros valstybės tarnautojo pareigas dalyvavę pretendentai buvo įvertinti vienodai, pirmenybė būti priimtam į tas pareigas teikiama pretendentui, atlikusiam nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą arba baigusiam bazinius karinius mokymus ar atlikusiam alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą. Vyriausybės nustatyta tvarka konkurso metu stebėtojo teisėmis gali dalyvauti valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje veikiančios profesinės sąjungos arba, jeigu veikia kelios tokios sąjungos, kelių profesinių sąjungų atstovai ir kiti visuomenės atstovai.

3. Be konkurso į karjeros valstybės tarnautojo pareigas gali būti priimama šio Įstatymo 16 straipsnio 2, 3, 5 ir 6 dalyse bei 43 straipsnio 2, 3 ir 15 dalyse nurodytais atvejais ir tvarka.

12 straipsnis. Priėmimas į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas

Į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas priimama be konkurso valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos pasirinkimu.

13 straipsnis. Priėmimas į įstaigų vadovų pareigas

1. Į įstaigų vadovų pareigas priimama konkurso būdu, be konkurso ar įstatymų nustatytais atvejais politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu.

2. Konkurse gali dalyvauti asmenys, atitinkantys šio Įstatymo 9 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Konkurso metu tikrinamas asmens tinkamumas eiti įstaigos vadovo pareigas. Jeigu keli konkurse į įstaigos vadovo pareigas dalyvavę pretendentai buvo įvertinti vienodai, pirmenybė būti priimtam į tas pareigas teikiama pretendentui, atlikusiam nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą arba baigusiam bazinius karinius mokymus ar atlikusiam alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą. Vyriausybės nustatyta tvarka konkurso metu stebėtojo teisėmis gali dalyvauti valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje veikiančios profesinės sąjungos arba, jeigu veikia kelios tokios sąjungos, kelių profesinių sąjungų atstovai ir kiti visuomenės atstovai.

3. Be konkurso į įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu ar įstatymo nustatyta kadencijai) pareigas gali būti priimama šio Įstatymo 16 straipsnio 2, 3 ir 6 dalyse bei 43 straipsnio 3 dalyje nurodytais atvejais ir tvarka.

14 straipsnis. Pakaitinių valstybės tarnautojų priėmimas

1. Asmenys į pakaitinių politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas priimami šio Įstatymo 12 straipsnyje nustatyta tvarka.

2. Pakaitiniai valstybės tarnautojai priimami į pareigas po konkurso į karjeros valstybės tarnautojo pareigas paskelbimo, iki šio Įstatymo nustatyta tvarka į jas bus priimtas karjeros valstybės tarnautojas, bet ne ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, taip pat į laikinai negalinčio eiti karjeros arba politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojo pareigas, iki sugrįžta arba atleidžiamas negalėjęs eiti pareigų karjeros arba politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas.

3. Asmenys į pakaitinių karjeros valstybės tarnautojų pareigas, išskyrus pakaitinių valstybės tarnautoją, priimamą į pareigas, iki šio Įstatymo nustatyta tvarka į jas bus priimtas karjeros valstybės tarnautojas, bet ne ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, priimami iš asmenų, turinčių teisę atkurti karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo statusą, iš buvusių karjeros valstybės tarnautojų ar įstaigų vadovų, atleistų iš pareigų pagal šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 5 punktą, dėl pareigybės panaikinimo ar sudarius šalių susitarimą dėl atleidimo (kai mokama kompensacija šio Įstatymo 41 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytu būdu), ir iš buvusių pakaiti-

nių valstybės tarnautojų (išskyrus pakaitinius valstybės tarnautojus, kuriems suėjo 65 metai), pareigas nepertraukiamai ėjusių ne mažiau kaip dvejus metus ir atleistų iš pareigų dėl negalėjusio eiti pareigų karjeros valstybės tarnautojo sugrįžimo arba atleidimo. Šie asmenys nėra tikrinami dėl atitikimo šio Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytiems reikalavimams. Nepriėmus į pakaitinio karjeros valstybės tarnautojo pareigas iš šių asmenų, pakaitiniu valstybės tarnautoju gali būti priimamas kitas asmuo, kuris atitinka bendruosius reikalavimus, keliamus asmeniui, priimamam į valstybės tarnautojo pareigas, ir pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus. Šie asmenys, išskyrus pakaitinį valstybės tarnautoją, priimamą į pareigas, iki šio Įstatymo nustatyta tvarka į jas bus priimtas karjeros valstybės tarnautojas, bet ne ilgesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, yra tikrinami dėl atitikimo šio Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytiems reikalavimams. Asmuo į pakaitinio karjeros valstybės tarnautojo pareigas priimamas Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinus jo gebėjimus atlikti pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas.

4. Į pakaitinių karjeros valstybės tarnautojų pareigas priimti asmenys, turintys teisę atkurti karjeros valstybės tarnautojo ar įstaigos vadovo statusą, buvę karjeros valstybės tarnautojai ar įstaigų vadovai, atleisti iš pareigų pagal šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 5 punktą, dėl pareigybės panaikinimo ar sudarius šalių susitarimą dėl atleidimo (kai mokama kompensacija šio Įstatymo 41 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytu būdu), ir buvę pakaitiniai valstybės tarnautojai (išskyrus pakaitinius valstybės tarnautojus, kuriems suėjo 65 metai), pareigas nepertraukiamai ėję ne mažiau kaip dvejus metus ir atleisti iš pareigų dėl negalėjusio eiti pareigų karjeros valstybės tarnautojo sugrįžimo arba atleidimo, pasibaigus šio straipsnio 2 dalyje nustatytiems terminams, nepraranda teisės šio Įstatymo 11 straipsnio 3 dalyje ir 13 straipsnio 3 dalyje nustatytais atvejais būti priimti į valstybės tarnautojo pareigas. Laikas, kai šie asmenys ėjo pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas, neįskaičiuojamas į šio Įstatymo 16 straipsnio 2, 3 ir 5 dalyse bei 43 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus terminus.

<...>

VI SKYRIUS. DARBO UŽMOKESTIS

23 straipsnis. Darbo užmokestis

1. Valstybės tarnautojo darbo užmokestį sudaro:
 - 1) pareiginė alga;
 - 2) priedai;
 - 3) priemokos;
 - 4) apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą.
2. Priedų ir priemokų suma negali viršyti 70 procentų pareiginės algos. Į šią sumą neįskaitomas šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytas apmokėjimas už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą bei šio įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktuose nustatyti priedai.

3. Valstybės tarnautojui už dalyvavimą Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, kuriuose vykdoma su valstybės arba savivaldybės institucijos ar įstaigos misija ir tikslais susijusi veikla, iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų pagal paramos teikimo projektų sutartyse nustatytas sąlygas ir įkainius gali būti mokamos vienkartinės ar periodinės išmokos, kurios nėra įskaičiuojamos į šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytą valstybės tarnautojo darbo užmokestį. Už laiką, kurį valstybės tarnautojas dalyvauja minėtuose paramos teikimo projektuose ir už kurį gauna išmokas iš Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių lėšų, skirtų minėtiems paramos teikimo projektams įgyvendinti, darbo užmokestis iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų valstybės tarnautojui nemokamas.

24 straipsnis. Pareiginė alga

1. Pareiginė alga nustatoma pagal pareigybės kategoriją ir yra vienoda visoms tos pačios kategorijos pareigybėms.

2. Pareiginės algos dydis apskaičiuojamas taikant pareiginės algos koeficientą. Koks koeficientas taikomas kiekvienos kategorijos pareigybėms, nustato šis Įstatymas (1 priedas). Pareiginės algos koeficiento vienetas yra valstybės tarnautojų pareiginės algos bazinis dydis (toliau – bazinis dydis). Ateinančių finansinių metų bazinis dydis, atsižvelgiant į praėjusių metų vidutinę metinę infliaciją (skaičiuojant nacionalinį vartotojų kainų indeksą) ir kitų vidutinio darbo užmokesčio viešajame sektoriuje dydžiui ir kitimui poveikį turinčių veiksnių įtaką, nustatomas nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje. Nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje suldytą bazinį dydį tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas iki Seimo pavasario sesijos pabaigos. Tvirtinamas naujas bazinis dydis negali būti mažesnis už esamą bazinį dydį, išskyrus atvejus, kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė. Pareiginės algos dydis apskaičiuojamas atitinkamą pareiginės algos koeficientą dauginant iš bazinio dydžio. Pareiginė alga apvalinama taip, kad paskutinis skaitmuo būtų 0 arba 5.

3. Jei nacionalinė kolektyvinė sutartis nėra sudaryta arba pakeista iki einamųjų metų birželio 1 d., tai ateinančių finansinių metų bazinį dydį Vyriausybės teikimu, atsižvelgdamas į šio straipsnio 2 dalyje numatytas aplinkybes, tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas iki Seimo pavasario sesijos pabaigos.

4. Valstybės tarnautojų, dirbusių ne visas mėnesio darbo dienas ar dirbančių ne visą darbo dieną, darbo užmokestis apskaičiuojamas taip: pareiginės algos dydis padalijamas iš to mėnesio darbo valandų arba dienų skaičiaus pagal valstybės tarnautojo ar valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos darbo grafiką; gautas darbo valandos ar darbo dienos atlygis padauginamas iš valstybės tarnautojo dirbtų valandų arba dienų skaičiaus.

5. Valstybės tarnautojų, naudojančių tarnybos laiką kitam darbui, dirbamam turint valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens leidimą šio Įstatymo 16¹ straipsnyje nustatyta tvarka, darbo užmokestis apskaičiuojamas proporcingai valstybės tarnyboje dirbtam laikui.

25 straipsnis. Priedai

1. Valstybės tarnautojams mokami šie priedai:

- 1) už tarnybos Lietuvos valstybei stažą (toliau – tarnybos stažas);
- 2) už kvalifikacinę klasę arba kvalifikacinę kategoriją;
- 3) už laipsnį arba tarnybinį rangą;
- 4) už diplomatinį rangą;
- 5) pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas.

2. Valstybės tarnautojams priedą už tarnybos stažą sudaro 3 procentai pareiginės algos už kiekvienus trejus tarnybos Lietuvos valstybei metus. Šio priedo suma negali viršyti 30 procentų pareiginės algos.

3. Priedas už trečią kvalifikacinę klasę sudaro 15 procentų pareiginės algos, už antrą kvalifikacinę klasę – 30 procentų pareiginės algos, už pirmą kvalifikacinę klasę – 50 procentų pareiginės algos.

4. (*Neteko galios.*)

5. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytas priedas nemokamas politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams.

6. Priedai už laipsnį arba tarnybinį rangą ir kvalifikacinę kategoriją gali būti mokami tik statutiniams valstybės tarnautojams statutuose nustatyta tvarka. Priedas už kvalifikacinę klasę nemokamas statutiniams valstybės tarnautojams, išskyrus valstybės tarnautojus, kurių tarnybą reglamentuoja Diplomatinės tarnybos įstatymas.

7. Šio straipsnio 1 dalies 2, 3 ir 4 punktuose nustatyti priedai negali viršyti 55 procentų pareiginės algos.

26 straipsnis. Priemokos

1. Valstybės tarnautojams mokamos šios priemokos:

1) už įprastą darbo krūvį viršijančią veiklą, kai yra padidėjęs darbų mastas atliekant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas neviršijant nustatytos darbo laiko trukmės;

2) už papildomų užduočių atlikimą, kai atliekamos pareigybės aprašyme nenustatytos funkcijos. Papildomos užduotys valstybės tarnautojui turi būti suformuluotos raštu;

3) už darbą kenksmingomis, labai kenksmingomis ir pavojingomis darbo sąlygomis.

4) statutiniams valstybės tarnautojams už darbą, jei jis tiesiogiai susijęs su tarnybinių gyvūnų priežiūra ir parengimu tarnybinėms pareigoms atlikti.

2. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytos priemokos negali būti mokamos ilgiau kaip vienerius metus nuo jų paskyrimo, išskyrus politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus. Jei valstybės tarnautojui ilgiau negu vienerius metus tenka dirbti šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytomis sąlygomis, laikoma, kad jos įgavo nuolatinį pobūdį. Šiuo atveju papildomas valstybės tarnautojo pareigybės aprašymas, taikoma Valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnio 12 dalyje nustatyta garantija ir gali būti patikslinami struktūrinio padalinio uždaviniai ir funkcijos.

3. Priemokų dydį nustato valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų priemokų suma negali viršyti 60 procentų pareiginės algos, o 1 dalies 3 ir 4 punktuose nurodytos priemokos dydis negali viršyti 20 procentų pareiginės algos.

26¹ straipsnis. Apmokėjimas valstybės tarnautojui už darbą poilsio ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimą

1. Už darbą poilsio ir švenčių dienomis, jeigu jis nenumatytas pagal grafiką, mokama ne mažiau kaip dvigubai, skaičiuojant nuo valstybės tarnautojo pareiginės algos su jam nustatytais priedais dydžio.

2. Už darbą švenčių dieną pagal grafiką mokama ne mažiau kaip dvigubai, skaičiuojant nuo valstybės tarnautojo pareiginės algos su jam nustatytais priedais dydžio.

3. Už nakties ir viršvalandinį darbą mokama ne mažiau kaip pusantro valstybės tarnautojo pareiginės algos su jam nustatytais priedais dydžio.

4. Už budėjimą valstybės tarnautojui mokama Darbo kodekso nustatyta tvarka.

5. Laikas dirbant poilsio dienomis ir švenčių dienomis, nakties bei viršvalandinį darbą ir budėjimo laikas skaičiuojamas teisės aktų nustatyta tvarka.

VII SKYRIUS. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ SKATINIMAS IR ATSAKOMYBĖ

27 straipsnis. Skatinimas ir apdovanojimas

1. Už nepriekaištingą tarnybinių pareigų atlikimą valstybės tarnautojus į pareigas priėmęs asmuo, o kai jį į pareigas priima Vyriausybė, savivaldybės taryba, – Vyriausybė atitinkamos valdymo srities ministro teikimu, savivaldybės meras gali skatinti šio Įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Valstybės tarnautojai skatinami:

1) padėka;

2) vardine dovana;

3) vienkartinė pinigine išmoka Vyriausybės nustatyta tvarka.

3. Už ypatingus nuopelnus valstybės tarnybai valstybės tarnautojai gali būti teikiami valstybės apdovanojimui gauti.

4. Apie valstybės tarnautojo gautus paskatinimus ir valstybės apdovanojimus įrašoma į valstybės tarnautojo asmens bylą.

28 straipsnis. Valstybės tarnautojų atsakomybė

Valstybės tarnautojai už tarnybinius nusižengimus traukiami tarnybinėn atsakomybėn. Už valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai padarytą materialinę žalą valstybės tarnautojai traukiami materialinėn atsakomybėn.

29 straipsnis. Tarnybinės nuobaudos

1. Už tarnybinius nusižengimus skiriamos šio Įstatymo nustatytos tarnybinės nuobaudos.

2. Tarnybinė nuobauda skiriama atsižvelgiant į kaltę, tarnybinio nusižengimo padarymo priežastis, aplinkybes ir padarinius, į valstybės tarnautojo veiklą iki tarnybinio nusižengimo padarymo, tarnybinę atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, į Korupcijos prevencijos įstatymo ar į Kriminalinės žvalgybos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka pateiktą informaciją. Pagal Korupcijos prevencijos įstatymą gauta informacija gali būti panaudota skiriant valstybės tarnautojui tarnybinę nuobaudą tik tuo atveju, kai ši informacija yra išslaptinama teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Už tarnybinius nusižengimus valstybės tarnautojui gali būti skiriama viena iš šių tarnybinių nuobaudų:

- 1) pastaba;
- 2) papeikimas;
- 3) griežtas papeikimas;
- 4) atleidimas iš pareigų.

4. Tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų gali būti skiriama už šurkštų tarnybinių nusižengimą, taip pat už kitą tarnybinių nusižengimą, jei prieš tai valstybės tarnautojui nors kartą per paskutinius 12 mėnesių buvo taikyta tarnybinė nuobauda – griežtas papeikimas.

5. Šurkštus tarnybinis nusižengimas – tai nusižengimas, kuriuo šurkščiai pažeidžiamos valstybės tarnybos bei kitų valstybės tarnautojo veiklą reglamentuojančių įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nuostatos arba kitaip šurkščiai nusižengiama valstybės tarnautojo pareigoms ar valstybės tarnautojo veiklos etikos principams.

6. Šurkščiu pažeidimu laikoma:

1) valstybės tarnautojo elgesys, susijęs su tarnybinių pareigų atlikimu, diskredituojantis valstybės tarnybą, žeminantis žmogaus orumą, ar kiti veiksmai, tiesiogiai pažeidžiantys žmonių konstitucines teises;

2) valstybės, tarnybos ar komercinės paslapties atskleidimas;

3) korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos požymių turinti veika, susijusi su tarnybinių pareigų atlikimu, nors už šią veiką valstybės tarnautojas ir nebuvo traukiamas baudžiamojon ar administracinėn atsakomybėn;

4) piktnaudžiavimas tarnyba bei Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimas;

5) dalyvavimas su valstybės tarnyba nesuderinamoje veikloje;

6) nebuvimas tarnyboje (darbe) vieną ar daugiau darbo dienų be pateisinamos priežasties;

7) buvimas tarnybos (darbo) metu neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotinių ar toksinių medžiagų, taip pat ne tarnybos (ne darbo) metu viešojoje vietoje, jei valstybės tarnautojo elgesys įžeidžia žmogaus orumą ar diskredituoja valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos autoritetą;

8) valstybės ar savivaldybės lėšų ir turto apskaitos pažeidimas, turėjęs reikšmingos įtakos valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos finansinių ir biudžeto

vykdymo ataskaitų rinkinių, konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenų teisingumui, ar reikšmingas valstybės ar savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pažeidimas, nustatytas valstybės kontrolieriaus ar jo pavaduotojo arba savivaldybės kontrolieriaus sprendimu;

9) įsiteisėjusių teismo sprendimų, susijusių su valstybės tarnautojo pareigomis ir jų atlikimu, nevykdymas;

10) kiti nusižengimai, kuriais šiurkščiai nusižengiama valstybės tarnautojo pareigoms ar valstybės tarnautojo etikos principams.

30 straipsnis. Tarnybinių nuobaudų skyrimas

1. Tarnybinė nuobauda turi būti paskirta ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tarnybinio nusižengimo paaiškėjimo dienos, neįskaitant laiko, kurį valstybės tarnautojas nebuvo darbe dėl ligos, buvo komandiruotėje arba atostogavo, o iškėlus baudžiamąją bylą arba Seimo kontrolieriui atliekant tyrimą, taip pat atliekant tarnybinį ar kitą kompetentingos institucijos patikrinimą, tarnybinio nusižengimo tyrimą šio straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytu atveju – ne vėliau kaip per du mėnesius nuo baudžiamosios bylos nutraukimo arba teismo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos, Seimo kontrolieriaus pažymos surašymo, tarnybinio ar kito kompetentingos institucijos patikrinimo užbaigimo, motyvuotos išvados apie tyrimo rezultatus šio straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytu atveju surašymo dienos. Tarnybinio nusižengimo tyrimas pradedamas valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens arba, jeigu valstybės tarnautoją į pareigas priima Seimas, Vyriausybė, savivaldybės taryba, – Seimo Pirmininko, Ministro Pirmininko, savivaldybės mero iniciatyva arba kai jie gauna oficialią informaciją apie valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą. Jeigu įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuota, kad valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga pažeidė įstatymus ar kitus teisės aktus, šioje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje turi būti pradėtas valstybės tarnautojų, dėl kurių galimos kaltės buvo padaryti įsiteisėjusiame teismo sprendime konstatuoti įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimai, tarnybinio nusižengimo tyrimas. Tarnybinė nuobauda neskiriama, jeigu nuo nusižengimo padarymo dienos praėjo 6 mėnesiai, išskyrus atvejus, kai tarnybinis nusižengimas nustatomas atliekant auditą, piniginių ar kitokių vertybių reviziją (inventurizaciją) arba kai Seimo kontrolierius atlieka tyrimą, taip pat kai atliekamas tarnybinis ar kitas kompetentingos institucijos patikrinimas, tiriamas tarnybinis nusižengimas šio straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais. Šiais atvejais tarnybinė nuobauda skiriama ne vėliau kaip per trejus metus nuo nusižengimo padarymo dienos.

2. Tarnybinio nusižengimo tyrimas, gavus oficialią informaciją apie galimą valstybės tarnautojo tarnybinį nusižengimą, pradedamas, o pradėtas tarnybinio nusižengimo tyrimas tęsiamas ir atitinkamas sprendimas dėl tarnybinio nusižengimo padarymo pripažinimo ir tarnybinės nuobaudos skyrimo priimamas taip pat:

1) kai valstybės tarnautojas, dėl kurio galimo tarnybinio nusižengimo gauta oficiali informacija arba dėl kurio pradėtas tarnybinio nusižengimo tyrimas perkliamas į valstybės tarnautojo pareigas kitoje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar

įstaigoje. Šiuo atveju asmuo, pradėjęs tarnybinio nusižengimo tyrimą, motyvuotą išvadą apie tyrimo rezultatus, kurioje konstatuojama, kad valstybės tarnautojas padarė tarnybinį nusižengimą, ir siūloma jam skirti tarnybinę nuobaudą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka perduoda institucijos ar įstaigos, į kurią perkeltas valstybės tarnautojas, vadovui, valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančiai įstaigai ir valstybės tarnautojui, kuris pripažintas padaręs tarnybinį nusižengimą. Sprendimą dėl valstybės tarnautojui tarnybinės nuobaudos skyrimo priima institucijos ar įstaigos, į kurią valstybės tarnautojas yra perkeltas, vadovas, atsižvelgdamas į šio straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus;

2) kai valstybės tarnautojas, dėl kurio galimo tarnybinio nusižengimo gauta oficiali informacija arba dėl kurio pradėtas tarnybinio nusižengimo tyrimas atleidžiamas iš valstybės tarnautojo pareigų (netenka valstybės tarnautojo statuso). Sprendimą dėl asmens, ėjusio valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusižengimą ir tarnybinės nuobaudos, kuri turėtų būti jam skirta, priima tarnybinio nusižengimo tyrimą pradėjęs asmuo, atsižvelgdamas į šio straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus. Šis sprendimas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka perduodamas valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančiai įstaigai ir asmeniui, ėjusiam valstybės tarnautojo pareigas.

3. Už vieną tarnybinį nusižengimą galima skirti tik vieną tarnybinę nuobaudą.

4. Kai paaiškėja, kad tarnybinis nusižengimas turi nusikalstamos veikos ar administracinio teisės pažeidimo požymių, tarnybinio nusižengimo tyrimas sustabdomas ir tarnybinio patikrinimo medžiaga perduodama institucijai, kompetentingai tirti ir nagrinėti atitinkamas bylas. Jeigu atsisakoma iškelti baudžiamąją arba administracinę bylą ar asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios arba administracinės atsakomybės, tarnybinio nusižengimo tyrimas tęsiamas ir tarnybinė nuobauda turi būti paskirta šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka ir terminais.

5. Tarnybinę nuobaudą skiria arba sprendimą dėl asmens, ėjusio valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusižengimą ir sprendimą dėl tarnybinės nuobaudos, kuri turėtų būti jam skirta, priima valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo.

6. Sprendimas dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo ar dėl asmens, ėjusio valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusižengimą ir tarnybinės nuobaudos, kuri turėtų būti jam skirta, nustatymo gali būti skundžiamas Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

7. Sprendimų dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams ir sprendimų dėl asmenų, ėjusių valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusižengimą ir sprendimų dėl tarnybinių nuobaudų, kurios turėtų būti jiems skirtos, priėmimo tvarką, taip pat šio straipsnio 2 dalyje nurodytų motyvuotų išvadų apie tyrimų rezultatus ir priimtų sprendimų dėl asmenų, ėjusių valstybės tarnautojo pareigas, pripažinimo padarius tarnybinį nusižengimą perdavimo atitinkamiems asmenims terminus ir tvarką nustato Vyriausybė.

30¹ straipsnis. Tarnybinę atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės

1. Tarnybinę atsakomybę lengvinančios aplinkybės yra šios:
 - 1) valstybės tarnautojas nedelsdamas pats praneša padaręs tarnybinį nusižengimą;
 - 2) valstybės tarnautojas padėjo atskleisti tarnybinį nusižengimą;
 - 3) tarnybinį nusižengimą padaręs valstybės tarnautojas užkirto kelią neigiamoms tarnybinio nusižengimo pasekmėms;
 - 4) tarnybinį nusižengimą padaręs valstybės tarnautojas savo noru atlygino nuostolį ar pašalino padarytą žalą;
 - 5) tarnybinis nusižengimas padarytas dėl psichinės ar fizinės prievartos;
 - 6) tarnybinį nusižengimą padarė moteris dėl nėštumo;
 - 7) tarnybinis nusižengimas padarytas dėl didelio susijaudinimo, kurį sukėlė neteisėti kito asmens veiksmai.
2. Tarnybinę atsakomybę sunkinančios aplinkybės yra šios:
 - 1) tarnybinis nusižengimas padarytas grupės susitarusių valstybės tarnautojų;
 - 2) tarnybinis nusižengimas padarytas pasinaudojant ekstremaliąja situacija ar jos aplinkybėmis;
 - 3) per vienus metus nuo tarnybinės nuobaudos paskyrimo padarytas kitas tarnybinis nusižengimas;
 - 4) tarnybinis nusižengimas padarytas neblaivaus ar nuo narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų apsvaigusio valstybės tarnautojo;
 - 5) tarnybinis nusižengimas padarytas pažeidžiant viešąjį interesą ar dėl savanau-diškų paskatų.
3. Įstatymai gali numatyti ir kitų tarnybinę atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

31 straipsnis. Tarnybinės nuobaudos išnykimas

1. Valstybės tarnautojas laikomas nebaustu tarnybine nuobauda, kai po tarnybinės nuobaudos paskyrimo datos praėjo vieneri metai.
2. Tarnybinė nuobauda ją paskyrusio asmens motyvuotu sprendimu gali būti panaikinta anksčiau, negu sueis šio straipsnio 1 dalyje nustatytas terminas arba kai valstybės tarnautojas gauna valstybės apdovanojimą.

31¹ straipsnis. Atsakomybė už neteisėtą sprendimą neleisti valstybės tarnautojui dirbti kito darbo arba neteisėtą sprendimą leisti valstybės tarnautojui dirbti kitą darbą

1. Valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga turi atlyginti valstybės tarnautojui neteisėtu sprendimu neleisti valstybės tarnautojui dirbti kito darbo pagal darbo sutartį padarytą žalą. Žala, atsiradusi dėl šio sprendimo, atlyginama Civilinio kodekso nustatyta tvarka.
2. Sprendimą priėmusio asmens padarytą žalą atlyginusi valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga turi regreso teisę reikalauti iš žalą padariusio sprendimą priėmusio asmens tokio dydžio žalos atlyginimo, kiek ji sumokėjo, bet ne daugiau

kaip 9 vidutinių jo darbo užmokesčių. Žalos atlyginimas išieškomas iš sprendimą priėmusio asmens darbo užmokesčio ir negali viršyti 20 procentų jam priklausančio per mėnesį mokėti darbo užmokesčio. Ginčus dėl žalos atlyginimo sprendžia teismas.

3. Įstaigos vadovą į pareigas priėmęs asmuo turi teisę reikalauti panaikinti neteisėtą sprendimą leisti valstybės tarnautojui dirbti kitą darbą pagal darbo sutartį ir spręsti įstaigos vadovo atsakomybės klausimą.

32 straipsnis. Materialinės atsakomybės sąlygos ir žalos atlyginimo tvarka

1. Valstybės tarnautojas turi atlyginti savo neteisėta kalta veika valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai padarytą tiesioginę materialinę žalą.

2. Valstybės tarnautojas atlygina visą šio straipsnio 1 dalyje nurodytą žalą, jeigu ją padarė atlikdamas vidaus administravimo veiklą, tačiau atlygintinos žalos dydis negali viršyti 6 vidutinių valstybės tarnautojo darbo užmokesčių, išskyrus teisės aktų nustatytus atvejus, kai privaloma atlyginti visą žalą.

3. Valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai padarytą žalą valstybės tarnautojas gali atlyginti savo noru.

4. Jei valstybės tarnautojas gera valia šalių susitarimu žalos neatlygino natūra ar pinigais, padarytos žalos atlyginimas gali būti tą valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Seimas, Vyriausybė ar savivaldybės taryba, – atitinkamai Seimo valdybos, Ministro Pirmininko ar savivaldybės mero sprendimu išskaitomas iš valstybės tarnautojo darbo užmokesčio neviršijant vidutinio darbo užmokesčio. Sprendimas dėl žalos atlyginimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo žalos paaiškėjimo dienos. Neatlyginta žalos dalis išieškoma pareiškus ieškinį teisme.

5. Atlyginant žalą išieškoma suma negali viršyti 20 procentų valstybės tarnautojui priklausančio per mėnesį mokėti darbo užmokesčio.

6. Valstybės tarnautojas, nesutinkantis su jį į pareigas priėmusio asmens, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Seimas, Vyriausybė ar savivaldybės taryba, – atitinkamai Seimo valdybos, Ministro Pirmininko ar savivaldybės mero sprendimu dėl valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai padarytos žalos atlyginimo, turi teisę kreiptis į teismą. Kreipimasis į teismą sustabdo žalos atlyginimo išieškojimą.

33 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų regreso (atgręžtinio reikalavimo) teisė į žalą padariusį valstybės tarnautoją

1. Žala, atsiradusi dėl valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos neteisėtų veiksmų, atlyginama Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

2. Valstybės tarnautojo padarytą žalą atlyginusi valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga turi regreso teisę reikalauti iš žalą padariusio valstybės tarnautojo tokio dydžio žalos atlyginimo, kiek ji sumokėjo, bet ne daugiau kaip 9 vidutinių valstybės tarnautojo darbo užmokesčių. Jeigu valstybės tarnautojas žalą padarė tyčia, valstybės

ar savivaldybės institucija ar įstaiga į padariusį žalą valstybės tarnautoją turi tokio dydžio regresio teisę, kiek ji sumokėjo žalos atlyginimo. Žalos atlyginimas išieškomas iš valstybės tarnautojo darbo užmokesčio ir negali viršyti 20 procentų valstybės tarnautojui priklausančio per mėnesį mokėti darbo užmokesčio.

3. Kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos vadovas ir nariai privalo solidariai atlyginti valstybės ir savivaldybės institucijai ir įstaigai žalą, padarytą dėl kolegialios institucijos sprendimų, priimtų pažeidžiant Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus. Nuo pareigos atlyginti žalą atleidžiami tie asmenys, kurie balsavo prieš tokį sprendimą arba nedalyvavo posėdyje jį priimant ir per 7 dienas po to, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie tokį sprendimą, įteikė institucijos vadovui rašytinį pareiškimą. Kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos vadovo ir nario atsistatydinimas ar atšaukimas iš pareigų neatleidžia jų nuo padarytos dėl jų kaltės žalos atlyginimo. Ginčus dėl žalos atlyginimo sprendžia teismas.

34 straipsnis. Valstybės tarnautojo nušalinimas nuo pareigų

1. Valstybės tarnautojas nuo pareigų privalo būti nušalintas:

1) jeigu valstybės tarnautojas darbo vietoje pasirodė neblaivus, apsvaigęs nuo narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų. Šiuo atveju valstybės tarnautojas nušalinamas likusiam tos dienos (pamainos) darbo laikui;

2) jeigu nėra pareigų, į kurias valstybės tarnautojas gali būti perkeltas Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka jam uždraudus dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija. Šiuo atveju valstybės tarnautojas nušalinamas Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka atliekamo patikrinimo laikotarpiui;

3) kitų įstatymų nustatytų subjektų sprendimu šių įstatymų nustatytais sąlygomis ir tvarka.

2. Valstybės tarnautojas nuo pareigų gali būti nušalintas, jeigu:

1) dėl valstybės tarnautojo yra pradėtas tarnybinio nusižengimo tyrimas ar tarnybinis patikrinimas ir valstybės tarnautojas toliau eidamas pareigas trukdo ar siekia paveikti tarnybinio nusižengimo tyrimo ar tarnybinio patikrinimo eigą ar rezultatus. Šiuo atveju valstybės tarnautojas nušalinamas tarnybinio nusižengimo tyrimo ar tarnybinio patikrinimo laikui;

2) tarnybinio nusižengimo tyrimas ar tarnybinis patikrinimas atliekamas dėl veikos, už kurią valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš pareigų. Šiuo atveju valstybės tarnautojas nušalinamas tarnybinio nusižengimo tyrimo ar tarnybinio patikrinimo laikui;

3) valstybės tarnautojas įtariamas ar kaltinamas padaręs tyčinį sunkų arba labai sunkų nusikaltimą arba įtariamas ar kaltinamas padaręs nusikaltimą arba baudžiamąjį nusižengimą, nurodytus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso XXXIII skyriuje.

3. Valstybės tarnautojas nuo pareigų nušalinamas jį į pareigas priėmusio asmens ar jo įgaliojoto asmens, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Seimas, Vyriausybė, savivaldybės taryba, – Seimo Pirmininko, Ministro Pirmininko, savivaldybės mero sprendimu.

4. Sprendime nušalinti valstybės tarnautoją nuo pareigų turi būti nurodyta laikotarpis, kuriam valstybės tarnautojas nušalinamas nuo pareigų, nušalinimo priežastys, teisinis pagrindas, sprendimo apskundimo tvarka ir terminai.

34¹ straipsnis. Valstybės tarnautojo nušalinimo teisinės pasekmės

1. Nušalinimo terminui pasibaigus, valstybės tarnautojas grąžinamas į eitas pareigas, jeigu po nušalinimo nėra pagrindo atleisti jį iš pareigų.

2. Už nušalinimo laikotarpį valstybės tarnautojui darbo užmokestis nemokamas. Valstybės tarnautojas, nuo tarnybos nušalintas nepagrįstai ar nepasitvirtinus aplinkybėms, lėmusioms nušalinimą, grąžinamas į eitas pareigas ir per 10 darbo dienų, kai valstybės tarnautojas vėl pradėjo eiti pareigas, jam išmokamas darbo užmokestis už laikotarpį, kurį jis buvo nušalintas nuo tarnybos, taip pat 0,07 procento delspinigiai už šią sumą. Delspinigiai nemokami, jeigu valstybės tarnautojui žala atlyginta kitų įstatymų nustatyta tvarka. Įstatymo nustatytas delspinigių dydis kartą per metus indeksuojamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, atsižvelgiant į vartotojų kainų indeksą per praėjusius kalendorinius metus.

3. Sprendimą nušalinti valstybės tarnautoją nuo pareigų priėmusio subjekto reikalavimu nušalintas valstybės tarnautojas grąžina valstybės tarnautojo pažymėjimą, visas jam patikėtas su jo pareigų vykdymu susijusias priemones ir jo žinioje esančius dokumentus.

4. Nuo pareigų nušalintas valstybės tarnautojas nepraranda valstybės tarnautojo teisės dirbti kitą darbą pagal šio Įstatymo 16¹ straipsnį.

VIII SKYRIUS. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ SOCIALINĖS IR KITOS GARANTIJOS

35 straipsnis. Valstybės tarnautojų atostogos

1. Valstybės tarnautojai turi teisę į šio Įstatymo nustatytų rūšių ir trukmės kasmetines atostogas.

2. Valstybės tarnautojai turi teisę į šio Įstatymo nustatytas atostogas. Valstybės tarnautojai taip pat turi teisę į Darbo kodekso nustatytas nėštumo ir gimdymo atostogas, tėvystės atostogas, atostogas vaikui prižiūrėti, iki jam sueis treji metai, ir mokymosi atostogas.

36 straipsnis. Kasmetinės atostogos

1. Valstybės tarnautojui suteikiamos 28 kalendorinių dienų kasmetinės-minimalios atostogos. Valstybės tarnautojui, vienam auginančiam vaiką iki keturiolikos metų arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų, taip pat valstybės tarnautojui, kuris pripažintas neįgaliuoju, suteikiamos 35 kalendorinių dienų kasmetinės minimalios atostogos.

2. Valstybės tarnautojui, turinčiam didesnę kaip penkerių metų tarnybos stažą, už kiekvienų paskesnių trejų metų tarnybos stažą suteikiamos 3 kalendorinės dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 42 kalendorinės dienos.

3. Valstybės tarnautojui už pirmuosius tarnybos metus kasmetinės atostogos paprastai suteikiamos po 6 tarnybos mėnesių toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

37 straipsnis. Nemokamos atostogos

1. Nemokamos atostogos iki 3 mėnesių dėl šeimyninių aplinkybių ar kitų aplinkybių gali būti suteikiamos valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens ir valstybės tarnautojo susitarimu.

38 straipsnis. Atostogos kvalifikacijai tobulinti

1. Valstybės tarnautojui, turinčiam ne trumpesnę kaip 3 mėnesių tarnybos stažą toje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, jo ir į pareigas jį priėmusio asmens susitarimu gali būti suteiktos iki vienerių metų trukmės atostogos kvalifikacijai tobulinti. Šiuo atveju valstybės tarnautojui paliekamos jo eitos pareigos, tačiau jam nustatytas darbo užmokestis nemokamas.

2. Pasinaudoti šiame straipsnyje nurodytomis atostogomis valstybės tarnautojas gali ne dažniau kaip vieną kartą per penkerius metus.

38¹ straipsnis. Atostogos dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose

Valstybės tarnautojui jį į pareigas priėmusio asmens ir valstybės tarnautojo susitarimu gali būti suteiktos atostogos dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, kuriuose vykdoma su valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos misija ir strateginiais tikslais nesusijusi veikla užsienio valstybėje.

39 straipsnis. Atostogos dėl valstybės tarnautojo perkėlimo į kitas pareigas

1. Karjeros valstybės tarnautojui dėl šio Įstatymo 18 straipsnyje (išskyrus šio Įstatymo 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytą perkėlimą) nustatyto perkėlimo į kitas pareigas kitoje gyvenamojoje vietovėje ir dėl 19 straipsnyje nustatyto perkėlimo į kitas pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir atstovybėse prie tarptautinių organizacijų, dėl perkėlimo dirbti į specialiąsias misijas, taip pat dėl karjeros valstybės tarnautojo ir statutinio valstybės tarnautojo laikino perkėlimo dirbti į tarptautinę instituciją ar užsienio valstybės instituciją skiriama iki 5 darbo dienų persikėlimo atostogų. Už šį laikotarpį valstybės tarnautojui mokamas jo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, apskaičiuotas Vyriausybės nustatyta tvarka.

2. Persikėlimo išlaidas, susidariusias dėl šio Įstatymo 18 straipsnyje (išskyrus šio Įstatymo 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytą perkėlimą) nustatyto perkėlimo į kitas pareigas kitoje gyvenamojoje vietovėje, moka valstybės ar savivaldybės

institucija ar įstaiga, į kurią perkeltas valstybės tarnautojas. Persikėlimo išlaidas, susidariusias dėl šio Įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nustatyto perkėlimo, moka valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, iš kurios perkeliamas valstybės tarnautojas. Persikėlimo išlaidos mokamos Vyriausybės nustatyta tvarka.

40 straipsnis. Valstybinis socialinis draudimas, sveikatos draudimas ir pensijos

1. Valstybės tarnautojai privalomai draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu ir privalomuoju sveikatos draudimu Valstybinio socialinio draudimo ir kitų atskiras valstybinio socialinio draudimo rūšis reglamentuojančių įstatymų ir Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka bei sąlygomis.

2. Valstybės tarnautojams skiriama ir mokama valstybinė socialinio draudimo pensija pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.

41 straipsnis. Išeitinės išmokos ir kompensacijos

1. Šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 12 ir 13 punktuose, 2 dalyje nurodytais pagrindais atleidžiamam iš pareigų valstybės tarnautojui jo atleidimo iš pareigų dieną išmokama 2 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka. Šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytu pagrindu (baigiasi politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio valstybės politikos kolegialios valstybės institucijos įgaliojimai) atleistam iš pareigų politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojui vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka išmokama praėjus mėnesiui nuo jo atleidimo iš pareigų dienos. Jeigu iki šios išmokos išmokėjimo asmuo pradėjo eiti valstybės tarnautojo pareigas ar buvo priimtas į darbą valstybės ar savivaldybės įstaigoje, išlaikomoje iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, valstybės ar savivaldybės įmonėje, viešojoje įstaigoje, kurių savininkė yra valstybė arba savivaldybė, ar Lietuvos banke, išeitinė išmoka mokama tik už laikotarpį iki asmens priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas ar priėmimo į darbą valstybės ar savivaldybės įstaigoje, išlaikomoje iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, valstybės ar savivaldybės įmonėje, viešojoje įstaigoje, kurių savininkė yra valstybė arba savivaldybė, ar Lietuvos banke dienos.

Pastaba. 1 dalis taikoma valstybės tarnautojams, atleistiems iš darbo po įstatymo Nr. XI-1703 įsigaliojimo.

2. Pagal šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 9 punktą atleidžiamam iš pareigų valstybės tarnautojui išmokama iki pareigybės panaikinimo jo gauto vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka, atsižvelgiant į valstybės tarnautojo tarnybos valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje stažą (į tarnybos stažą valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje taip pat įskaitomas laikas, kurį valstybės tarnautojas šio Įstatymo 18, 19 ir 20 straipsniuose nustatytais atvejais buvo perkeltas į kitas pareigas, taip pat 43 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais, kai valstybės tarnautojas iki pareigybės panaikinimo buvo perkeltas į kitas pareigas):

- 1) iki penkerių metų – 2 mėnesių;
- 2) nuo penkerių iki dešimties metų – 3 mėnesių;
- 3) nuo dešimties iki dvidešimties metų – 4 mėnesių;
- 4) daugiau kaip dvidešimt metų – 6 mėnesių.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nustatytas išeitines išmokas moka valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga, kurios vadovas priėmė sprendimą dėl pareigybės panaikinimo. Jeigu pareigybė panaikinama Seimo ar Vyriausybės sprendimu, išeitines išmokas moka įstatymu ar Vyriausybės nutarimu įgaliota institucija ar įstaiga.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta išeitinė išmoka pradeda mokėti praėjus mėnesiui nuo valstybės tarnautojo atleidimo dienos ir mokama kas mėnesį lygiomis dalimis. Jos mokėjimas nutraukiamas, jeigu asmuo pradeda eiti valstybės tarnautojo pareigas ar priimamas į darbą valstybės ar savivaldybės įstaigoje, išlaikomoje iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, valstybės ar savivaldybės įmonėje, viešojoje įstaigoje, kurių savininkė yra valstybė arba savivaldybė, ar Lietuvos banke. Jeigu asmuo pradeda eiti valstybės tarnautojo pareigas ne pirmą mėnesio dieną, išeitinė išmoka mokama tik už to mėnesio dienas iki priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas ar priėmimo į darbą valstybės ar savivaldybės įstaigoje, išlaikomoje iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, valstybės ar savivaldybės įmonėje, viešojoje įstaigoje, kurių savininkė yra valstybė arba savivaldybė, ar Lietuvos banke dienas.

Pastaba. 4 dalis taikoma valstybės tarnautojams, atleistiems iš darbo po įstatymo Nr. XI-1703 įsigaliojimo.

5. Šio Įstatymo 44 straipsnio 1, 2 dalyse nurodytais pagrindais atleidžiamam, pagal 18 straipsnio 2 dalį ar 20 straipsnį perkeliamam į kitą valstybės ar savivaldybės instituciją ar įstaigą valstybės tarnautojui jo atleidimo (perkėlimo) iš pareigų dieną išmokamos visos jam priklausančios pinigų sumos, išskyrus šio straipsnio 1 dalyje nurodytą išeitinę išmoką, mokamą politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojams, ir šio straipsnio 2 dalyje nurodytą išeitinę išmoką.

Pastaba. 5 dalies nuostatos taikomos asmenims, paskirtiems į politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigas po įstatymo Nr. X-1175 įsigaliojimo dienos.

6. Šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 21 punkte nurodytu pagrindu atleidžiamam iš pareigų įstaigos vadovui (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ir karjeros valstybės tarnautojui gali būti:

1) mokama kompensacija, kuri yra šio straipsnio 2 dalyje nurodytos išmokamos išeitinės išmokos dydžio ir kuri išmokama tokiam valstybės tarnautojui jo atleidimo iš pareigų dieną, arba

2) mokama kompensacija, kuri yra šio straipsnio 2 dalyje nurodytos išmokamos išeitinės išmokos dydžio ir kuri išmokama tokiam valstybės tarnautojui šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka. Šiuo atveju iš pareigų atleidžiamam valstybės tarnautojui taip pat taikomos garantijos, numatytos šio Įstatymo 43 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

7. Už darbą poilsio ir švenčių dienomis, jeigu jis nenumatytas pagal grafiką, valstybės tarnautojo prašymu vietoj šio Įstatymo 26¹ straipsnyje nustatyto apmokėjimo kompensuojama suteikiant jam per mėnesį kitą mokamą poilsio dieną arba tą dieną pridedant prie kasmetinių atostogų. Už budėjimą, kai viršijama nustatyta darbo laiko trukmė, valstybės tarnautojo prašymu vietoj šio Įstatymo 26¹ straipsnyje nustatyto apmokėjimo kompensuojama Darbo kodekso nustatyta tvarka.

8. Valstybės tarnautojams, kurių darbo vieta yra užsienyje, Vyriausybės nustatyta tvarka mokamos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytos su jų darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijos bei kompensacijos valstybės tarnautojų sutuoktiniams ir vaikams (įvaikiams), išvykusiems į užsienį kartu su valstybės tarnautojais, išlaikyti.

9. Valstybės tarnautojams gali būti mokama Vyriausybės nustatyto dydžio kompensacija už netarnybinio automobilio naudojimą tarnybos reikmėms.

42 straipsnis. Tarnybos stažas

1. Pagal šį Įstatymą tarnybos stažą sudaro Lietuvos valstybei ištarnautų nuo 1990 m. kovo 11 d. einant valstybės tarnautojo pareigas, įskaitant šio Įstatymo 4 straipsnio 3 ir 4 dalyse, 5 dalies 1–4 punktuose nurodytas pareigas (išskyrus savivaldybės tarybos narius, kurie nebuvo meru ir mero pavaduotoju), metų skaičius. Tarnybos stažas skaičiuojamas nuo valstybės tarnautojo tarnybos (darbo) valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose pradžios arba nuo paskyrimo (išrinkimo) į pareigas valstybės tarnyboje šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka dienos. Tarnybos (darbo) ne vienu laikotarpiu einant valstybės tarnautojo pareigas valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose stažas sudedamas. Į tarnybos stažą taip pat įskaitomas kasmetinių, nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų, atostogų vaikui prižiūrėti, iki jam sueis treji metai, atleidimo nuo tarnybinių pareigų dalyvauti Seimo, Respublikos Prezidento, Europos Parlamento ar savivaldybių tarybų rinkimuose pagal šio Įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 8 punktą, perkėlimo į pareigas tarptautinėje institucijoje ar užsienio valstybės institucijoje pagal šio Įstatymo 19 straipsnio 3 dalį, darbo tarptautinėje institucijoje ar užsienio valstybės institucijoje laikotarpiai, dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose projektuose užsienio valstybės institucijoje laikotarpiai, atostogos dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose, mokymosi atostogos, pagal šio Įstatymo 37, 38 ir 39 straipsnius suteiktų atostogų laikas ir ligos pašalpos gavimo laikotarpiai. Atsižvelgiant į tarnybos stažą, nustatomas šio Įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyto priedo dydis ir šio Įstatymo 36 straipsnio 2 dalyje nurodytų kasmetinių papildomų atostogų trukmė.

2. Laikotarpis, kurį valstybės tarnautojas buvo nušalintas nuo pareigų, į tarnybos stažą neįskaitomas, išskyrus atvejus, kai pripažįstama, kad valstybės tarnautojas buvo nušalintas nepagrįstai, arba kai nepasitvirtina aplinkybės, lėmusios valstybės tarnautojo nušalinimą.

3. Tarnybos stažo skaičiavimo tvarką nustato Vyriausybė.

43 straipsnis. Kitos garantijos

1. Karjeros valstybės tarnautojas, kurio pareigybė naikinama, paskiriamas į kitas to paties lygio ir kategorijos karjeros valstybės tarnautojo pareigas, o jei tokių pareigų nėra ir valstybės tarnautojas sutinka, – į žemesnės kategorijos pareigas. Jei iki pareigybės panaikinimo karjeros valstybės tarnautojas į kitas pareigas nepaskiriamas, jis iš pareigų atleidžiamas. Valstybės tarnautojui apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius iki pareigybės panaikinimo. Neįgaliajam, nėščiai moteriai (kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama), moteriai ir (ar) vyrui, auginantiems vaikus (vaiką) iki 14 metų, asmeniui, kuriam iki teisės gauti visą senatvės pensiją liko ne daugiau kaip penkeri metai, apie pareigybės panaikinimą turi būti pranešta raštu prieš 4 mėnesius.

2. Buvusiam karjeros valstybės tarnautojui (išskyrus karjeros valstybės tarnautojus, kuriems suėjo 65 metai), atleistam iš pareigų dėl pareigybės panaikinimo ar sudarius šalių susitarimą dėl karjeros valstybės tarnautojo atleidimo (kai mokama kompensacija šio Įstatymo 41 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytu būdu), taip pat buvusiam pakaitiniam valstybės tarnautojui (išskyrus pakaitinius valstybės tarnautojus, kuriems suėjo 65 metai), pareigas nepertraukiamai ėjusiam ne mažiau kaip dvejus metus ir atleistam iš pareigų dėl negalėjusio eiti pareigų karjeros valstybės tarnautojo sugrįžimo arba atleidimo, 6 mėnesius nuo atleidimo iš pareigų dienos Vyriausybės nustatyta tvarka siūlomos tos pačios ar žemesnės kategorijos karjeros valstybės tarnautojo pareigos. Šis asmuo priimamas į šias pareigas, jeigu jis atitinka bendruosius reikalavimus, keliamus į valstybės tarnautojo pareigas priimamam asmeniui, ir jam siūlomos pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, kurioje siūlomos pareigos, Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinus jo gebėjimus atlikti pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas. Šie asmenys nėra tikrinami dėl atitikimo šio Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytiems reikalavimams.

3. Buvusiam įstaigos vadovui (išskyrus įstaigos vadovą, priimtą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu, taip pat įstaigos vadovą, kuriam suėjo 65 metai), atleistam iš pareigų pagal šio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalies 5 punktą, dėl pareigybės panaikinimo ar sudarius šalių susitarimą dėl valstybės tarnautojo atleidimo (kai mokama kompensacija šio Įstatymo 41 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytu būdu), 6 mėnesius nuo atleidimo iš pareigų dienos Vyriausybės nustatyta tvarka siūlomos tos pačios ar žemesnės kategorijos įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu ar įstatymo nustatyti kadencijai) pareigos, jeigu asmuo atitinka bendruosius reikalavimus, keliamus į valstybės tarnautojo pareigas priimamam asmeniui, ir jam siūlomos pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus. Asmuo į įstaigos vadovo pareigas priimamas Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinus jo gebėjimus atlikti pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas. Jeigu nėra galimybės šioje dalyje nurodytu atveju buvusiam įstaigos vadovui pasiūlyti įstaigos vadovo pareigų, 6 mėnesius nuo atleidimo iš pareigų dienos Vyriausybės nustatyta tvarka jam siūlomos tos pačios ar

žemesnės kategorijos karjeros valstybės tarnautojo pareigos. Šis asmuo priimamas į šias pareigas, jeigu jis atitinka bendruosius reikalavimus, keliamus į valstybės tarnautojo pareigas priimamam asmeniui, ir jam siūlomos pareigybės aprašyme nustatytus specialiuosius reikalavimus valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje, kurioje siūlomos pareigos, Vyriausybės nustatyta tvarka patikrinus jo gebėjimus atlikti pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas. Šis asmuo nėra tikrinamas dėl atitikimo šio Įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytiems reikalavimams.

4. Valstybės tarnautojas, žuvęs atlikdamas tarnybines pareigas arba miręs dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, laidojamas valstybės lėšomis. Valstybės tarnautojas pripažįstamas žuvusiu atliekant tarnybines pareigas arba mirusiu dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, jeigu įvykis, kuris buvo valstybės tarnautojo žūties (mirties) priežastis, įvyko jam atliekant jo pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas arba dėl šių funkcijų atlikimo, išskyrus atvejus, kai valstybės tarnautojas žuvo (mirė) darydamas tyčinę nusikalstamą veiką ar kitą teisės pažeidimą, taip pat jeigu valstybės tarnautojo žūties (mirties) priežastis buvo apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų arba jeigu valstybės tarnautojas nusižudė dėl priežasčių, nesusijusių su tarnyba. Valstybės tarnautojas pripažįstamas žuvusiu atliekant tarnybines pareigas arba mirusiu dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, Vyriausybės nustatyta tvarka. Valstybės apmokamų laidojimo išlaidų aprašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Valstybės tarnautojo, kuris žuvo arba mirė užsienyje atlikdamas tarnybines pareigas, palaikų pervežimo į Lietuvą išlaidas apmoka valstybė Vyriausybės nustatyta tvarka. Paramos teikimo valstybės tarnautojo, žuvusio ar mirusio užsienyje dėl priežasčių, nesusijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, paramos suteikimo palaikams pervežti į Lietuvą tvarką nustato Vyriausybė. Žuvusio atliekant tarnybines pareigas arba mirusio dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, valstybės tarnautojo (išskyrus valstybės tarnautojus, Vyriausybės nustatyta tvarka apdraustus valstybės lėšomis) šeimos nariams (sutuoktiniui, nepilnamečiams vaikams (įvaikiams), kol jiems sukaks 18 metų, taip pat vyresniems vaikams (įvaikiams), jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti ar studijuoja aukštojoje mokykloje pagal dieninės studijų formos nuosekliųjų studijų programą ar nuolatinės studijų formos programą (įskaitant ir akademinį atostogų laikotarpį), – kol jiems sukaks 24 metai, mirusiojo vaikams (įvaikiams), vyresniems kaip 18 metų, jeigu jie pripažinti negaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, žuvusiojo (mirusiojo) vaikams, gimusiems po jo mirties, tėvui (įtėviui), motinai (įmotei) išmokama vienkartinė 12 mėnesių jo gauto vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija, o žuvusio atliekant tarnybines pareigas arba mirusio dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu užsienio valstybėje, kurioje vyksta ginkluotas konfliktas, ar dėl užsienio valstybėje įvykdyto teroro akto, – 100 mėnesių jo gauto vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Valstybės tarnautojui, kuris buvo sužalotas atlikdamas tarnybines pareigas arba susirgo sunkia liga dėl priežasčių, susijusių

su tarnybinių pareigų atlikimu užsienio valstybėje, kurioje vyksta ginkluotas konfliktas, ar dėl užsienio valstybėje įvykdyto teroro akto, atsižvelgiant į jo sveikatos sutrikimo laipsnį Vyriausybės nustatyta tvarka išmokama vienkartinė nuo 30 iki 50 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Visais atvejais bendra valstybės tarnautojui žuvus atliekant tarnybines pareigas arba mirus dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, išmokamos kompensacijos suma negali viršyti 101 370 eurų. Kompensacija gali būti išmokama dalimis, bet ne ilgiau kaip per 3 metus. Išmokėjusi kompensaciją valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga įgyja reikalavimo (regreso) teisę iš žalą padariusių juridinių ir fizinių asmenų. Kompensacija įskaitoma į atlygintinos žalos dydį. Tais atvejais, kai žalos dydis yra mažesnis negu išmokėta kompensacija, valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga regreso tvarka iš kalto dėl žalos asmens gali reikalauti tos kompensacijos dalies, kuria atlyginta žala. Mirusio, išskyrus žuvusį atliekant tarnybines pareigas arba mirusį dėl priežasčių, susijusių su tarnybinių pareigų atlikimu, valstybės tarnautojo šeimos nariams išmokama vieno mėnesio jo gauto vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija. Šios kompensacijos mokamos neatsižvelgiant į kitų įstatymų nustatytas ir išmokėtas išmokas ir pašalpas.

5. Valstybės tarnautojams yra garantuojama einamos pareigos ir nustatytas darbo užmokestis:

1) kai valstybės tarnautojai valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo sprendimu yra pasiūsti į šio Įstatymo nustatytą mokymą (išskyrus šio Įstatymo 43 straipsnio 6 dalyje nustatytą atvejį);

2) kai valstybės tarnautojai yra išsiūsti į tarnybinę komandiruotę, – darbo dienomis komandiruotėje bei komandiruotės metu kelionėje išbūtą laiką;

3) kai valstybės tarnautojai pagal kvietimą ar šaukimą yra išvykę į teismą arba į teisėsaugos ar kontrolės (priežiūros) funkcijas atliekančias institucijas;

4) kai valstybės tarnautojai išvykę karo prievolę administruojančios krašto apsaugos sistemos institucijos nurodymu;

5) kai valstybės tarnautojas atlieka privalomąją karo tarnybą arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, jam garantuojamos tik einamos pareigos;

6) artimųjų giminaičių (tėvų (įtėvių), vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių), seserų (įsėserių), senelių, vaikaičių), sutuoktinio, jo tėvų (įtėvių), vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių), seserų (įsėserių), sugyventinio, jeigu jis nurodytas valstybės tarnautojo privačių interesų deklaracijoje, jo tėvų (įtėvių), vaikų (įvaikių), brolių (įbrolių) ir seserų (įsėserių) mirties atveju – iki 3 darbo dienų;

7) donorams – darbo dienomis, kuriomis jie teisės aktų nustatyta tvarka turi būti atleidžiami nuo tarnybos;

8) kai valstybės tarnautojai, gavę tiesioginio vadovo sutikimą, yra išvykę į sveikatos priežiūros įstaigą ir valstybės ar savivaldybės instituciją ar įstaigą, – iki vienos darbo dienos;

9) kai valstybės tarnautojai pagal šio Įstatymo 19 straipsnio 3 dalį yra laikinai perkelti į pareigas tarptautinėse institucijose ar užsienio valstybių institucijose. Nu-

statytas darbo užmokestis valstybės tarnautojui nemokamas, jeigu darbo užmokestį jam moka institucija, įstaiga ar organizacija, į kurią eiti pareigas jis perkeltas.

6. Valstybės tarnautojui, kuris jo sutikimu siunčiamas į šio Įstatymo nustatytą mokymą ilgesniais negu 30 kalendorinių dienų laikotarpiui, garantuojamos einamos pareigos ir:

1) visas nustatytas darbo užmokestis už laikotarpį iki 30 kalendorinių dienų;

2) ne mažiau kaip 50 procentų nustatyto darbo užmokesčio už laikotarpį, viršijantį 30 kalendorinių dienų. Tiksliai valstybės tarnautojui mokamo darbo užmokesčio dalis nustatoma valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens sprendimu.

7. Pagal šio Įstatymo 19 straipsnio 1 dalį perkeltiems į kitas pareigas karjeros valstybės tarnautojams garantuojamos eitos arba kitos tos pačios kategorijos pareigos toje pačioje valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

8. Eitos pareigos garantuojamos valstybės tarnautojui, kai jis dėl privalomosios karo tarnybos arba alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo, dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinės organizacijos finansuojamuose projektuose užsienio valstybės institucijoje (taip pat atostogų dėl dalyvavimo Europos Sąjungos, tarptautinių organizacijų, užsienio valstybių finansuojamuose paramos teikimo arba Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai projektuose) arba dėl dalyvavimo tarptautinėje operacijoje, teisės aktų nustatyta tvarka sudarius civilinės krašto apsaugos tarnybos sutartį, negali eiti pareigų, taip pat karjeros valstybės tarnautojui, kai jis dėl atostogų kvalifikacijai tobulinti, nės-tumo ir gimdymo atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti, iki jam sueis treji metai, dėl laikino perkėlimo į kitas pareigas pagal šio Įstatymo 18 straipsnį negali eiti pareigų.

9. Valstybės tarnautojas turi teisę Vyriausybės nustatyta tvarka gauti išmokas už mokymosi ir komandiruotės išlaidas.

10. Įstaigos vadovo ar karjeros valstybės tarnautojo, kuriems suejo 65 metai, valstybės tarnyba gali būti pratęsta. Šio amžiaus sukakusio valstybės tarnautojo tarnybą gali pratęsti jį į pareigas priėmęs asmuo. Apie būsimą tarnybos pratęsimą jis privalo pranešti valstybės tarnybos tvarkymo funkciją atliekančiai įstaigai ne vėliau kaip prieš 10 kalendorinių dienų iki tarnybos pratęsimo dienos. Įstaigos vadovo ar karjeros valstybės tarnautojo tarnybos laikas pratęsiamas iki vienerių metų ir bendras pratęstas tarnybos laikas negali viršyti penkerių metų.

11. Valstybės tarnautojams, kurių materialinė būklė sunki dėl jų pačių ligos, šeimos narių ligos ar mirties, stichinės nelaimės ar turto netekimo, gali būti skiriama iki 5 MMA dydžio pašalpa. Pašalpą skiria valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo, o kai valstybės tarnautoją į pareigas priima Vyriausybė ar savivaldybės taryba, – Ministras Pirmininkas, savivaldybės meras iš valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai skirtų lėšų. Įstaigos vadovui pašalpa skiriama iš jo vadovaujamai įstaigai skirtų lėšų.

12. Jei vadovaujantis šio Įstatymo 26 straipsnio 2 dalimi papildžius valstybės tarnautojo pareigybes aprašymą pagal Valstybės tarnautojų pareigybių aprašymo ir

vertinimo metodiką nustatoma aukštesnė šios pareigybės kategorija, valstybės tarnautojo sutikimujis toliau eina šias pareigas.

13. Valstybės tarnautojai, kuriuos valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos siunčia į užsienio komandiruotę, draudžiami draudimu nuo nelaimingų atsitikimų ir draudimu ligos atvejui. Draudimo išlaidas apmoka valstybės tarnautoją į užsienio komandiruotę siunčianti valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga iš savo biudžeto lėšų.

14. *Neteko galios.*

15. Kiti įstatymai gali nustatyti ir kitų garantijų.

43¹ straipsnis. Viršvalandiniai darbai

Viršvalandiniai darbai valstybės tarnautojui gali būti skiriami tik Darbo kodekso nustatytais atvejais ir tvarka.

IX SKYRIUS. VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATLEIDIMAS IŠ PAREIGŲ

44 straipsnis. Valstybės tarnautojų atleidimas iš pareigų

1. Valstybės tarnautojas atleidžiamas iš pareigų, kai:

- 1) atsistatydina savo noru;
- 2) savivaldybės kontrolierius, savivaldybės kontrolieriaus tarnybos valstybės tarnautojas ar savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas pradeda eiti tos pačios savivaldybės tarybos nario pareigas arba Vyriausybės atstovas pradeda eiti savivaldybės tarybos nario pareigas;
- 3) praranda Lietuvos Respublikos pilietybę;
- 4) per Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatyme nustatytą terminą neįgyja einamoms pareigoms būtino išsilavinimo;
- 5) įstatymų nustatytais atvejais pasibaigia įstaigos vadovo kadencija;
- 6) pasibaigia pakaitinio valstybės tarnautojo priėmimo laikas arba valstybės tarnautojui sueina 65 metai ar baigiasi jo tarnybos pratęsimo terminas, arba baigiasi politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės institucijos įgaliojimai;
- 7) politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu priimtas įstaigos vadovas praranda į pareigas jį priėmusio valstybės politiko ar kolegialios valstybės ar savivaldybės institucijos pasitikėjimą arba kai pasibaigia jo paskyrimo į pareigas terminas;
- 8) paaiškėja, kad stodamas į valstybės tarnybą jis pateikė suklastotus dokumentus arba nuslėpė ar pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis, dėl kurių negalėjo būti priimtas į valstybės tarnautojo pareigas;
- 9) valstybės tarnautojo pareigybė panaikinama;
- 10) pagal vertinimo komisijos siūlymą priimamas sprendimas atleisti valstybės tarnautoją iš pareigų;
- 11) valstybės tarnautojas, atleistas iš privalomosios pradinės karo tarnybos arba alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos, per ilgesnį negu 2 mėnesių terminą negrįžta į eitas pareigas;

12) į tas pareigas teismo sprendimu grąžinamas anksčiau jas ėjęs valstybės tarnautojas arba paaiškėja, kad priimant valstybės tarnautoją į pareigas buvo pažeisti šio Įstatymo reikalavimai ir šių pažeidimų neįmanoma pašalinti;

13) teisės aktų nustatyta tvarka nustatoma, kad dėl neįgalumo ar darbingumo netekimo valstybės tarnautojas negali eiti pareigų;

14) valstybės tarnautojas įstatymų nustatyta tvarka netenka specialios teisės, susijusios su jo tiesioginių pareigų atlikimu;

15) paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų už šio Įstatymo 29 straipsnio 6 dalies 1–4 punktuose nurodytus šiurkščius pažeidimus;

16) įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo jam paskirta bausmė už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, nusikalstamą veiką valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams ar korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką arba bausmė, dėl kurios jis negali eiti savo pareigų;

17) karjeros valstybės tarnautojas, įvertintinus jo tarnybinę veiklą nepatenkinamai, nesutinka būti perkeltas į žemesnes karjeros valstybės tarnautojo pareigas.

18) paskirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų už tarnybinius nusižengimus, nenurodytus šio straipsnio 1 dalies 15 punkte;

19) iš Korupcijos prevencijos įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka pateiktos informacijos, iš valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekančios įstaigos pateiktos informacijos apie asmenis, atleistus iš valstybės tarnautojo pareigų už šiurkštų tarnybinį nusižengimą ar pripažintus padariusiais tarnybinį nusižengimą, už kuriems turėtų būti skirta tarnybinė nuobauda – atleidimas iš pareigų, iš kitų duomenų valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo padaro išvadą, kad valstybės tarnautojas neatitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimų ir dėl to negali toliau eiti valstybės tarnautojo pareigų;

20) valstybės tarnautoją į pareigas priėmęs asmuo nevykdo šio Įstatymo 3¹ straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytų pareigų;

21) sudaromas šalių susitarimas dėl įstaigos vadovo (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ir karjeros valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų.

2. Valstybės tarnautojas, dėl laikinojo nedarbingumo nedirbantis ilgiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba ilgiau kaip 140 dienų per paskutinius 12 mėnesių, jį į pareigas priėmusio asmens sprendimu gali būti atleistas iš pareigų. Į šiuos laikotarpius neįskaitomas laikas, per kurį valstybės tarnautojas gavo ligos socialinio draudimo pašalpą sergantiems šeimos nariams slaugyti bei ligos pašalpą dėl užkrečiamųjų ligų protrūkių arba epidemijų nušalintiems nuo darbo. Valstybės tarnautojams, netekusiems darbingumo dėl sužalojimo darbe arba profesinės ligos, darbo vieta ir pareigos paliekamos, kol bus atgautas darbingumas arba nustatytas darbingumo lygis.

3. Įstaigos vadovas (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ar karjeros valstybės tarnautojas gali raštu pateikti pasiūlymą jį į pareigas priėmusiam asmeniui, o į pareigas priėmęs asmuo gali raštu

pateikti pasiūlymą įstaigos vadovui (išskyrus įstaigos vadovą, priimaną į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ar karjeros valstybės tarnautojui dėl atleidimo iš pareigų šalių susitarimu. Jeigu šalis, gavusi tokį pasiūlymą, sutinka su pasiūlymu, per 7 dienas turi apie tai pranešti šaliai, pateikusiai tokį pasiūlymą. Jeigu šalis, gavusi pasiūlymą, per 7 dienas nepraneša, kad sutinka su pateiktu pasiūlymu, laikoma, kad pasiūlymas atmetas. Šalims susitarus dėl valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų šalių susitarimu, sudaromas rašytinis susitarimas ir jame nurodoma, nuo kurio laiko valstybės tarnautojas atleidžiamas iš pareigų, susitariama dėl kompensacijų mokėjimo būdo ir su tuo susijusių kitų garantijų, taip pat dėl kitų sąlygų (nepanaudotų atostogų suteikimo ir kitų sąlygų).

4. Politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojas iš pareigų atleidžiamas paskutinę jį į pareigas priėmusio valstybės politiko įgaliojimų dieną ar naujai sudarytos kolegialios valstybės institucijos pirmajame posėdyje.

5. Ketinantis atsistatydinti savo noru valstybės tarnautojas privalo apie atsistatydinimą įspėti jį į pareigas priėmusį asmenį ne vėliau kaip prieš 14 kalendorinių dienų. Valstybės tarnautoją į pareigas priėmusio asmens sutikimu valstybės tarnautojas gali būti atleistas ir anksčiau. Valstybės tarnautojas atšaukti prašymą dėl atsistatydinimo savo noru turi teisę ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo prašymo pateikimo dienos. Po to jis gali atšaukti prašymą tik jį į pareigas priėmusio asmens sutikimu.

6. Valstybės tarnautojas negali būti iš pareigų atleistas laikinojo nedarbingumo laikotarpiu ir atostogų metu, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16 ir 21 punktuose ir 2 dalyje nurodytus atvejus.

7. Nėščia valstybės tarnautoja, taip pat valstybės tarnautojas, auginantis vaiką (vaikus) iki trejų metų, negali būti atleisti iš pareigų šio straipsnio 1 dalies 4, 9 (išskyrus atvejus, kai valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga likviduojama), 10, 12, 15 ir 21 (išskyrus atvejus, kai valstybės tarnautojas pateikia pasiūlymą jį į pareigas priėmusiam asmeniui dėl atleidimo iš pareigų šalių susitarimu) punktuose, 2 dalyje nurodytais pagrindais.

8. Ginčai dėl valstybės tarnautojo atleidimo iš pareigų nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

<...>

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2006, Nr. 73-2762.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽIMTUMO RĖMIMO ĮSTATYMAS

2006 m. birželio 15 d. Nr. X-694
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d.

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

1. Šis įstatymas nustato darbo ieškančių asmenų užimtumo rėmimo (toliau – užimtumo rėmimas) sistemos teisinius pagrindus, jos tikslą, uždavinius, užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių institucijų (įstaigų) funkcijas, užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo organizavimą ir finansavimą.

2. Šis įstatymas taikomas:

1) Lietuvos Respublikos piliečiams ir Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės piliečiams bei jų šeimos nariams, gyvenantiems Lietuvos Respublikoje arba kitoje Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėje narėje, jeigu jų paskutinio darbdavio nuolatinė buveinė arba paskutinė individualios veiklos vykdymo vieta buvo Lietuvos Respublikoje;

2) leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje turintiems užsieniečiams, kurie pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje;

3) darbdaviams, kurių nuolatinė buveinė yra Lietuvos Respublikoje, ir darbdaviams fiziniams asmenims, kurie yra nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai.

3. Šio įstatymo nuostatos dėl konsultavimo paslaugų teikimo taikomos ir užsieniečiams, kurie atvyksta į Lietuvos Respubliką dirbti sezoninių darbų.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės** – šiuo įstatymu nustatytos priemonės, kuriomis siekiama padėti darbo ieškantiems asmenims padidinti jų užimtumo galimybes ir derinti darbo pasiūlą ir paklausą.

2. **Asmuo, turintis įsipareigojimų šeimai**, – asmuo, kurio užimtumo galimybes varžo šeiminių aplinkybės (vaikai iki 3 metų, sergantys ar neįgalūs šeimos nariai, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra).

3. **Bedarbis** – nedirbantis darbingo amžiaus darbingas asmuo, kuris nesimoko pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal formaliojo profesinio mokymo progra-

mą arba nestudijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programą ir yra įstatymų nustatyta tvarka įsiregistravęs teritorinėje darbo biržoje.

4. **Darbingas asmuo** – asmuo, pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą turintis darbinį teisnumą ir veiksnumą, išskyrus asmenį, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka pripažintą nedarbingu.

5. **Darbingo amžiaus asmuo** – asmuo nuo 16 metų iki Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyto senatvės pensijos amžiaus.

6. **Darbo paklausa** – laisvos darbo vietos, pareigos ir joms keliami reikalavimai.

7. **Darbo pasiūla** – darbo rinkoje esantys asmenys ir jų gebėjimai atlikti tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbą arba eiti tam tikras pareigas.

8. **Darbo rotacija** – laikinas darbuotojų pakeitimas darbo ieškančiais asmenimis.

9. **Ekonominių sunkumų patirianti įmonė** – įmonė, kurioje dėl objektyvių priežasčių sutrinka gamybos procesas, sumažėja atliekamų darbų ar teikiamų paslaugų apimtis ir dėl to jos darbuotojai dirba ne visą darbo laiką.

10. **Įdarbinimas subsidijuojant** – teritorinės darbo biržos siūsto asmens įdarbinimas negražintinai kompensuojant darbdaviui dalį šio asmens darbo užmokesčio išlaidų.

11. **Ilgalaikis bedarbis** – asmuo iki 25 metų, kurio nedarbo trukmė viršija 6 mėnesius, ir asmuo nuo 25 metų, kurio nedarbo trukmė viršija 12 mėnesių, skaičiuojant nuo įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos.

12. **Laisva darbo vieta** – darbo vieta (pareigos), į kurią įdarbinti (eiti pareigas) darbdavys ieško tinkamo darbuotojo.

13. **Nedirbantis asmuo** – asmuo, kuris:

1) atitinka visas šias sąlygas: neturi darbo (darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių), nesiverčia individualia veikla, neturi ūkininko statuso ar nėra ūkininko partneris, ar žemės ūkio veiklos subjektas;

2) be šios dalies 1 punkte nurodytų sąlygų, atitinka ir vieną ar daugiau šių sąlygų:

a) teikia žemės ūkio ir miškininkystės paslaugas pagal paslaugų kvitus;

b) yra individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos, kurios laikinai nevykdo veiklos ir apie tai yra informavusios Lietuvos Respublikos valstybinę mokesčių inspekciją centrinio mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka, savininkas arba mažosios bendrijos narys ar tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos tikrasis narys, arba Juridinių asmenų registre suteiktą likviduojamos ar bankrutuojančios individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos statusą turinčios individualios įmonės savininkas ar mažosios bendrijos narys, ar tikrosios ūkinės bendrijos ar komandinės ūkinės bendrijos tikrasis narys.

14. **Psichologinė socialinė rehabilitacija** – kryptingai veikiančių psichologinių ir socialinių priemonių taikymas siekiant pakeisti priklausomo asmens mąsty-

mą ir elgesį ir grąžinti jo gebėjimą gyventi visuomenėje.

15. **Tinkamas darbas** – darbas, turintis visus šiuos požymius:

1) atitinka darbo ieškančio asmens kvalifikaciją arba (ir) kompetenciją ir (ar) turimą darbo patirtį;

2) teritorinė darbo birža Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nėra gavusi oficialios informacijos apie su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą;

3) vykimo į darbovietę ir grįžimo iš jos miesto ir priemiestinio reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais ar keltais bei tolimojo reguliaraus susisiekimo traukiniais ir autobusais bendra trukmė neviršija 3 valandų, o neišaliesiems ir turintiems įsipareigojimų šeimai asmenims – 2 valandų arba kelionės išlaidos neviršija Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyto dydžio.

16. **Tinkamas darbuotojas** – asmuo, įgijęs tam tikrą kvalifikaciją arba (ir) kompetenciją ir (ar) turintis reikiamą darbo patirtį ir atitinkantis nustatytus reikalavimus konkrečiam darbui atlikti (pareigoms eiti).

17. **Užimtumo rėmimo politika** – užimtumo rėmimo priemonių, darbo rinkos paslaugų, kitų ekonominių ir socialinių priemonių taikymas siekiant didinti darbo ieškančių asmenų užimtumą, mažinti nedarbą, švelninti neįgiamas jo pasekmes.

18. **Užimtumo rėmimo sistema** – darbo ieškančių asmenų užimtumui remti taikomų teisinių, ekonominių, socialinių ir organizacinių priemonių visuma.

19. **Vietinės užimtumo iniciatyvos** – naujų darbo vietų steigimo bedarbiams įdarbinti projektai, padedantys sutelkti vietas bendruomenės ir socialinių partnerių pastangas didinti atskirų savivaldybių (seniūnijų) gyventojų užimtumą.

3 straipsnis. Užimtumo rėmimo sistemos tikslas, uždaviniai, užimtumo rėmimo priemonės ir darbo rinkos paslaugos

1. Užimtumo rėmimo sistemos tikslas – siekti visiško gyventojų užimtumo, mažinti jų socialinę atskirtį ir stiprinti socialinę sanglaudą.

2. Užimtumo rėmimo sistemos uždaviniai:

1) derinti darbo pasiūlą ir paklausą, siekiant išlaikyti darbo rinkos pusiausvyrą;

2) didinti darbo ieškančių darbingo amžiaus asmenų užimtumo galimybes.

3. Užimtumo rėmimo priemonės:

1) aktyvios darbo rinkos politikos priemonės;

2) užimtumo didinimo programos;

3) savanoriška praktika.

4. Darbo rinkos paslaugos:

1) informavimo;

2) konsultavimo;

3) tarpininkavimo įdarbinant;

4) individualios užimtumo veiklos planavimo.

5. Užimtumo rėmimo sistemos uždaviniai ir užimtumo rėmimo priemonės įgyvendinami ir darbo rinkos paslaugos teikiamos vadovaujantis moterų ir vyrų lygių galimybių bei nediskriminavimo principais.

6. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygas ir tvarką bei darbo rinkos paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

4 straipsnis. Darbo rinkoje papildomai remiami asmenys

1. Darbo rinkoje papildomai remiamais laikomi šie asmenys:

1) darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas iki 25 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis;

2) darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 30–40 procentų darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis;

3) darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas 45–55 procentų darbingumo lygis arba lengvas neįgalumo lygis;

4) rūpintiniai, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, kol jiems sukaks 25 metai;

5) pirmą kartą pradedantys darbo veiklą pagal įgytą kvalifikaciją;

6) ilgalaikiai bedarbiai;

7) vyresni kaip 50 metų darbingo amžiaus darbingi asmenys;

8) nėščios moterys, vaiko motina (įmotė) arba tėvas (įtėvis), vaiko globėjas, rūpintojas ir asmenys, faktiškai auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintą vaiku invalidu), ir asmenys, prižiūrintys sergančius ar neįgaliuosius šeimos narius, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra;

9) grįžę iš laisvės atėmimo vietų ir kurių laisvės atėmimo laikotarpis buvo ilgesnis kaip 6 mėnesiai;

10) iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje nedirbę 2 ir daugiau metų;

11) priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, baigę psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas;

12) prekybos žmonėmis aukos, baigusios psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas;

13) grįžę į Lietuvą nuolat gyventi politiniai kaliniai ir tremtiniai bei jų šeimų nariai (sutuoktinis, vaikai (įvaikiai) iki 18 metų);

14) turintys teisę į papildomas užimtumo garantijas pagal Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymą;

15) darbingi asmenys iki 29 metų.

2. Šio straipsnio 1 dalies 5, 9, 11–13 punktuose nurodyti asmenys darbo rinkoje papildomai remiamais asmenimis laikomi, jeigu jie kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius atitinkamai nuo kvalifikacijos įgijimo, grįžimo iš laisvės atėmimo vietų, psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos

programos baigimo arba grįžimo į Lietuvą nuolat gyventi dienos ir teritorinė darbo birža negali pasiūlyti jiems tinkamo darbo sąlygomis, nurodytomis Darbo rinkos paslaugų teikimo sąlygų ir tvarkos apraše.

ANTRASIS SKIRSNIS. UŽIMTUMO RĖMIMO POLITIKĄ ĮGYVENDINANČIOS INSTITUCIJOS IR JŲ KOMPETENCIJA, SOCIALINIAI PARTNERIAI, ORGANIZACIJOS IR VIETOS BENDRUOMENĖS

5 straipsnis. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios institucijos

1. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendina:

- 1) Vyriausybė;
- 2) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, kitos ministerijos;
- 3) kitos valstybės institucijos ir įstaigos;
- 4) savivaldybių institucijos ir įstaigos;
- 5) kiti juridiniai ir fiziniai asmenys.

2. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios institucijos, nurodytos šio straipsnio 1 dalyje, užimtumo rėmimo politiką įgyvendina, konsultuodamosi su socialiniais partneriais.

6 straipsnis. Vyriausybės kompetencija

Vyriausybė:

- 1) teikia Seimui užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimą reglamentuojančių įstatymų projektus;
- 2) tvirtina valstybės užimtumo rėmimo programas ir priima nutarimus, būtinus užimtumo rėmimui užtikrinti;
- 3) koordinuoja ministerijų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų veiklą užimtumui remti.

7 straipsnis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kitų ministerijų kompetencija

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

- 1) teikia pasiūlymus Vyriausybei dėl užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimo;
- 2) koordinuoja, analizuoja ir vertina užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimą pagal Europos Sąjungos užimtumo strategiją;
- 3) organizuoja ir finansuoja užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimą;
- 4) dalyvauja kuriant žmogiškųjų išteklių plėtros politiką ir ją įgyvendina;
- 5) steigia, likviduoja ar reorganizuoja mokymo centrus darbo ieškantiems asmenims mokyti;
- 6) atlieka kitas teisės aktų jai nustatytas užimtumo rėmimo funkcijas.

2. Kitos ministerijos šio įstatymo nustatytą užimtumo rėmimo sistemos tikslą, uždavinius ir užimtumo rėmimo priemones pagal savo kompetenciją įgyvendina ir darbo rinkos paslaugas teikia vykdydamos įstatymų ir kitų teisės aktų joms paves-

tos srities valstybės valdymo funkcijas bei veiklą Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšoms panaudoti.

8 straipsnis. Kitų valstybės institucijų ir įstaigų kompetencija

1. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendina Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža) ir jos teritorinės darbo biržos.

2. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos yra juridiniai asmenys, turintys sąskaitų banke, antspaudus ir savo simboliką.

3. Lietuvos darbo birža:

1) organizuoja teritorinių darbo biržų veiklą ir kontroliuoja, kaip jos įgyvendina užimtumo rėmimo priemones ir teikia darbo rinkos paslaugas;

2) vykdo šalies darbo rinkos stebėseną;

3) kartu su savivaldybių institucijomis, socialiniais partneriais vertina padėtį darbo rinkoje, svarsto priemones užimtumo problemoms spręsti;

4) teikia valstybės pagalbą socialinėms įmonėms Lietuvos Respublikos socialinių įmonių įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka;

5) organizuoja, kad būtų įgyvendintos užimtumo ir socialinės garantijos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės atleidžiamiesiems darbuotojams Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka;

6) organizuoja ir koordinuoja profesinės reabilitacijos paslaugų teikimą Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nustatyta tvarka;

7) dalyvauja rengiant profesinės reabilitacijos programas;

8) organizuoja profesinio orientavimo priemonių įgyvendinimą;

9) nustato bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus asmenų neformaliojo profesinio mokymo programų reikalavimus ir koordinuoja, kaip vykdoma mokymo kokybės stebėseną;

10) suderinusi su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, steigia, likviduoja ar reorganizuoja teritorines darbo biržas, koordinuoja, kontroliuoja ir metodiškai vadovauja jų veiklai;

11) atlieka kitas teisės aktų jai nustatytas funkcijas.

4. Teritorinė darbo birža:

1) įgyvendina užimtumo rėmimo priemones ir teikia šio įstatymo 18, 19, 20 ir 21 straipsniuose nustatytas darbo rinkos paslaugas;

2) vykdo jai priskirtos teritorijos darbo rinkos stebėseną;

3) registruoja jai priskirtose teritorijose veikiančių įmonių grupės darbuotojų atleidimus, rengia ir įgyvendina šio įstatymo 34 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytas nedarbo prevencijos programas;

4) atlieka profesinio mokymo kokybės stebėseną;

5) atlieka kitas teisės aktų jai nustatytas funkcijas.

5. Kitos valstybės institucijos dalyvauja, siekiant šio įstatymo nustatyto užimtumo rėmimo sistemos tikslo, įgyvendinant uždavinius ir užimtumo rėmimo priemones, vadovaudamosi šiuo įstatymu ir kitais teisės aktais.

9 straipsnis. Savivaldybių institucijų ir įstaigų kompetencija

Savivaldybių institucijos ir įstaigos dalyvauja įgyvendinant šio įstatymo 28, 31 ir 32 straipsniuose nustatytas aktyvios darbo rinkos politikos priemones bei rengiant ir įgyvendinant šio įstatymo 34 straipsnyje nustatytas užimtumo rėmimo programas.

10 straipsnis. Socialiniai partneriai

1. Socialiniai partneriai, įgyvendinant užimtumo rėmimo politiką, savo interesams atstovauja dalyvaudami Lietuvos Respublikos trišalės tarybos ir trišalių tarybų (komitetų, komisijų) prie užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų veikloje.

2. Trišalės tarybos (komitetai, komisijos) prie užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų svarsto ir teikia pasiūlymus dėl įstaigų prioritetinių veiklos kryptių nustatymo, užimtumo rėmimo programų rengimo tikslingumo, užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo, veiklos efektyvumo didinimo.

3. Trišalės tarybos (komitetai, komisijos) gali būti nuolatinės arba sudaromos atskiriems užimtumo rėmimo politikos įgyvendinimo klausimams spręsti.

4. Trišalių tarybų (komitetų, komisijų) prie užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.

11 straipsnis. Organizacijos ir vietos bendruomenės atstovai

Organizacijos ir vietos bendruomenės atstovai, atstovaujantys darbo ieškančių asmenų grupių interesams, gali dalyvauti patariamojo balso teise trišalių tarybų (komitetų, komisijų) prie užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų ir teikti užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms institucijoms pasiūlymus darbo ieškančių asmenų užimtumo klausimams spręsti.

TREČIASIS SKIRSNIS. DARBO RINKOS STEBĖSENA

12 straipsnis. Darbo rinkos stebėseną

1. Darbo rinkos stebėseną sudaro:

- 1) darbo ieškančių asmenų registravimas ir apskaita;
- 2) laisvų darbo vietų registravimas;
- 3) padėties darbo rinkoje vertinimas ir jos pokyčių prognozavimas;
- 4) užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo efektyvumo vertinimas.

2. Darbo rinkos stebėsenos sąlygas ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

13 straipsnis. Darbo ieškančių asmenų registravimas ir apskaita

Teritorinės darbo biržos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka registruoja darbo ieškančius asmenis, tvarko darbo ieškančių asmenų ir dalyvaujančių aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse asmenų apskaitą.

14 straipsnis. Laisvų darbo vietų registravimas ir skelbimas

1. Ieškantys darbuotojų darbdaviai turi informuoti teritorines darbo biržas apie laisvas darbo vietas, darbo funkcijas ir darbo pobūdį, darbo apmokėjimo ir kitas sąlygas bei pretendentams įsidarbinti keliamus kvalifikacinius reikalavimus.

2. Teritorinės darbo biržos registruoja laisvas darbo vietas ir jas skelbia viešai.

15 straipsnis. Padėties darbo rinkoje vertinimas ir jos pokyčių prognozavimas

1. Lietuvos darbo birža rengia padėties darbo rinkoje vertinimo ataskaitas (metines, pusmetines, ketvirtines) bei darbo rinkos prognozes ir jas skelbia viešai.

2. Padėties darbo rinkoje vertinimas ir jos pokyčių prognozavimas atliekamas pagal:

1) duomenis apie registruotus ir į apskaitą įtrauktus darbo ieškančius asmenis, laisvas darbo vietas ir jų kitimo tendencijas bei pagal darbdavių apklausas darbo jėgos poreikiui nustatyti;

2) šalies ūkio būklę ir vystymosi prognozes;

3) užimtumo rėmimo priemonių gyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo efektyvumo rezultatus;

4) kvalifikacijų ir kvalifikuotų specialistų poreikio prognozę;

5) Lietuvos statistikos departamento renkamus darbo rinkos statistinius duomenis;

6) mokslinių tyrimų rezultatus.

16 straipsnis. Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo efektyvumo vertinimas

1. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo efektyvumą vertina atlikdamos darbo ieškančių asmenų, darbdavių apklausas ir atsižvelgdamos į mokslinių tyrimų rezultatus.

2. Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo efektyvumo vertinimo rezultatai skelbiami viešai.

17 straipsnis. Darbo rinkos stebėsenos rezultatų naudojimas

Darbo rinkos stebėsenos rezultatai naudojami:

1) užimtumo rėmimo, švietimo ir profesinio mokymo, ekonominei, socialinei ir regioninei politikai formuoti ir įgyvendinti;

2) lėšų, reikalingų užimtumo rėmimo priemonėms ir darbo rinkos paslaugoms finansuoti, poreikiui nustatyti;

3) užimtumo rėmimo projektams rengti ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšoms panaudoti;

4) užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų veiklai vertinti.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. DARBO RINKOS PASLAUGOS

18 straipsnis. Informavimo paslaugos

1. Informavimo paslaugos teikiamos siekiant padėti darbo ieškantiems asmenims susirasti darbą ar įgyti paklausią darbo rinkoje kvalifikaciją ar kompetencijas, reikalingas įsidarbinti, o darbdaviams – susirasti tinkamų darbuotojų.

2. Informavimo paslaugas sudaro:

- 1) informavimas apie užimtumo rėmimo priemones ir darbo rinkos paslaugas;
- 2) profesinis informavimas.

3. Informuojant apie užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimą ir darbo rinkos paslaugų teikimą:

1) darbo ieškantys asmenys yra supažindinami su užimtumo rėmimo priemonėmis ir darbo rinkos paslaugomis bei dalyvavimo jose sąlygomis;

2) darbdaviams yra teikiama informacija apie užimtumo rėmimo priemones bei jų įgyvendinimo sąlygas ir tvarką, teritorinėse darbo biržose registruotų asmenų kvalifikaciją ir kompetencijas, sąlygas, kuriomis bedarbiai gali įgyti darbdaviams reikiamas kvalifikaciją ir kompetencijas, taip pat darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų rėmimą įdarbinant ar kuriant jiems darbo vietas.

4. Teikiant šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytą profesinio informavimo paslaugą, darbo ieškantys asmenys informuojami apie laisvas darbo vietas, darbo paiešką, profesinį mokymą, studijas, kvalifikacijų paklausą ir jų poreikių prognozes, profesijos pasirinkimą, joms keliamus reikalavimus.

19 straipsnis. Konsultavimo paslaugos

1. Konsultavimo paslaugos teikiamos siekiant padidinti darbo ieškančių asmenų motyvaciją įsidarbinti ar mokytis, patarti dėl darbo pakeitimo, padėti jiems pasirinkti profesiją ar planuoti karjerą, atsižvelgiant į asmenines savybes ir darbo rinkos poreikius.

2. Konsultavimo paslaugas siekiant užimtumo sudaro:

- 1) bendrasis konsultavimas;
- 2) profesinis konsultavimas;
- 3) psichologinis konsultavimas.

3. Teikiant bendrojo konsultavimo paslaugą, padedama darbo ieškantiems asmenims nusistatyti savo individualius poreikius ir profesines galimybes darbo rinkoje, pasirinkti aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir darbo rinkos paslaugas.

4. Teikiant profesinio konsultavimo paslaugą, padedama darbo ieškantiems asmenims įvertinti savo gebėjimus ir asmenines savybes. Šiems asmenims pasirenkant tam tikrą profesiją ar persikvalifikuojant, jie motyvuojami mokytis, dirbti ar dalyvauti socialinės ir profesinės reabilitacijos priemonėse.

5. Teikiant šio straipsnio 2 dalies 3 punkte nurodytą psichologinio konsultavimo paslaugą, padedama darbo ieškantiems ir kitiems asmenims spręsti emocijas, asmenybės ir bendravimo problemas, sudarančias kliūtis jų užimtumui.

20 straipsnis. Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos

Tarpininkavimo įdarbinant paslaugos teikiamos siekiant padėti darbo ieškan-
tiems asmenims susirasti tinkamą darbą, o darbdaviams – tinkamą darbuotojų.

21 straipsnis. Individualios užimtumo veiklos planavimas

Bedarbiams, įsiregistravusiems teritorinėse darbo biržose, sudaromi individu-
alūs užimtumo veiklos planai. Šiuose planuose nurodomi bedarbio ir teritorinės
darbo biržos išpareigojimai dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir darbo
rinkos paslaugų bedarbiui taikymo.

PENKTASIS SKIRSNIS. AKTYVIOS DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONĖS IR UŽIMTUMO RĖMIMO PROGRAMOS

22 straipsnis. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės sudaro:

- 1) bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų pro-
fesinis mokymas;
- 2) remiamasis įdarbinimas;
- 3) parama darbo vietoms steigti;
- 4) bedarbių teritorinio judumo rėmimas.

23 straipsnis. Bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo am- žiaus darbuotojų profesinis mokymas

1. Bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų pro-
fesinį mokymą reglamentuoja šis įstatymas ir Lietuvos Respublikos profesinio mo-
kymo įstatymas.

2. Bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų pro-
fesinio mokymo tikslas – padėti jiems įgyti ar tobulinti kvalifikaciją arba (ir) įgyti
kompetencijų pagal formaliojo profesinio mokymo programas, įtrauktas į Studijų,
mokymo programų ir kvalifikacijų registrą, ar neformaliojo profesinio mokymo
programas, jeigu tai reikalinga norint įsidarbinti į laisvas darbo vietas, pradėti dirbti
savarankiškai ar išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams
pasilikti dirbti jų darbovietėse.

3. Bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų pro-
fesinis mokymas organizuojamas pagal trišalėje sutartyje numatytas sąlygas. Trišalė
sutartis sudaroma tarp teritorinės darbo biržos, darbdavio, kuris įdarbins ar paliks
darbuotoją jo darbovietėje, ir bedarbio ar išpėto apie atleidimą iš darbo darbingo
amžiaus darbuotojo dėl bedarbio įdarbinimo į laisvą darbo vietą ar išpėto apie
atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo pasilikimo dirbti jo darbovietėje.
Trišalėje sutartyje nustatoma:

- 1) kvalifikacija arba (ir) kompetencijos, kurias bedarbis ar išpėtas apie atleidimą
iš darbo darbingo amžiaus darbuotojas turi įgyti ar tobulinti;
- 2) teritorinės darbo biržos skiriama lėšų suma profesiniam mokymui;
- 3) profesinio mokymo apmokėjimo tvarka;

4) darbo vieta, į kurią darbdavys įdarbins bedarbę ar išpėtą apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoją arba kurioje išpėtą apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoją paliks dirbti jo darbovietėje;

5) darbdavio išpareigojimas įdarbinti į numatytą darbo vietą bedarbę ar išpėtą apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoją arba išpėtą apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoją palikti dirbti jo darbovietėje, nustatant viso darbo laiko režimą arba ne viso darbo laiko režimą, tačiau ne visa darbo diena (pamaina) turi būti ne trumpesnė už pusę darbo dienos (pamainos), o ne visa darbo savaitė – ne trumpesnė už 3 darbo dienas per savaitę, ne trumpesniai negu 6 mėnesių laikotarpiui;

6) bedarbio ar išpėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo išpareigojimas įgyti ar patobulinti kvalifikaciją arba (ir) kompetenciją ir dirbti numatytoje darbo vietoje ne trumpesni negu 6 mėnesių laikotarpį;

7) galimybė perleisti trečiajam asmeniui trišalėje sutartyje įtvirtintų išpareigojimų vykdymą, jeigu yra bedarbio ar išpėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo, darbo biržos, darbdavio ir trečiojo asmens rašytinis susitarimas;

8) sutarties keitimo ir kitos sąlygos.

4. Bedarbių profesinis mokymas taip pat gali būti organizuojamas pagal dvišalėje mokymo sutartyje numatytas sąlygas, siunčiant bedarbius mokytis pagal tas profesinio mokymo programas, kurias baigę jie galėtų įsidarbinti į Lietuvos darbo biržos atliktų darbo rinkos prognozių metu nustatytas būsimas darbo vietas, kurios nustatomos vadovaujantis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Darbo rinkos stebėsenos sąlygų ir tvarkos apraše nustatyta tvarka, arba pradėti dirbti pačių bedarbių susirastose darbo vietose ar vykdyti individualią veiklą. Tarp teritorinės darbo biržos ir bedarbio sudaroma sutartis, kurioje nustatomos:

1) galimos pasirinkti kvalifikacijos arba (ir) kompetencijos, kurias bedarbis turi įgyti ar tobulinti;

2) teritorinės darbo biržos skiriama lėšų suma profesiniam mokymui;

3) profesinio mokymo apmokėjimo tvarka;

4) teritorinės darbo biržos išpareigojimas ieškoti ir siūlyti bedarbiui tinkamą darbą pagal įgytą ar patobulintą kvalifikaciją arba (ir) kompetenciją viso darbo laiko režimu arba ne viso darbo laiko režimu, tačiau ne visa darbo diena (pamaina) turi būti ne trumpesnė už pusę darbo dienos (pamainos), o ne visa darbo savaitė – ne trumpesnė už 3 darbo dienas per savaitę, ne trumpesni negu 6 mėnesių laikotarpį;

5) bedarbio išpareigojimas įgyti ar patobulinti kvalifikaciją arba (ir) kompetenciją ir dirbti ne trumpiau negu 6 mėnesius teritorinės darbo biržos pasiūlytoje darbo vietoje arba paties susirastose darbo vietoje visą darbo laiką arba ne visą darbo laiką, tačiau ne visa darbo diena (pamaina) turi būti ne trumpesnė už pusę darbo dienos (pamainos), o ne visa darbo savaitė – ne trumpesnė už 3 darbo dienas per savaitę, arba vykdyti individualią veiklą ne mažiau kaip 15 dienų per mėnesį ne trumpiau negu 6 mėnesius;

6) sutarties keitimo ir kitos sąlygos.

5. Teritorinė darbo birža šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytų sutarčių pagrindu bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojui išduoda dokumentą, kuriuo įsipareigoja sumokėti bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo pasirinktam profesinio mokymo teikėjui nurodytą pinigų sumą už suteiktą profesinį mokymą.

6. Bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų profesinis mokymas vykdomas profesinio mokymo teikėjo, kurį pasirenka pats bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojas. Tarp pasirinkto profesinio mokymo teikėjo ir bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo, vadovaujantis šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytomis sutartimis, sudaroma profesinio mokymo sutartis, kurioje nustatoma profesinio mokymo teikėjo įsipareigojimas mokyti bedarbį ar įspėtą apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoją, bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo įsipareigojimas mokytis pas profesinio mokymo teikėją ir kitos sąlygos. Profesinio mokymo teikėjas, su bedarbiu ar įspėtu apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotoju sudaręs šioje dalyje nurodytą sutartį, kas mėnesį teritorinei darbo biržai teikia informaciją apie bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo mokymo programos lankomumą.

7. Profesinis mokymas pagal programas, kurios suteikia kvalifikaciją darbui patelkiant technologijas ir nėra įtrauktos į Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą, gali būti organizuojamas ir kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse pagal šių valstybių galiojančius teisės aktus, įgyvendinant projektus, finansuojamus iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų.

8. Bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo profesinis mokymas gali būti finansuojamas iš šių šaltinių:

- 1) Užimtumo fondo lėšų;
- 2) valstybės biudžeto lėšų;
- 3) Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšų;
- 4) darbdavių lėšų;
- 5) kitų šaltinių.

9. Bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojui bendrai skiriama lėšų suma iš šio straipsnio 8 dalies 1, 2, 3 punktuose nurodytų šaltinių negali viršyti 6 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių kvalifikacijai įgyti ir 3 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai įgyti. Į šias lėšas neįskaičiuojamos išlaidos, numatytos šio straipsnio 13 dalies 2, 3, 4 ir 5 punktuose. Lėšų nustatymo, skyrimo ir panaudojimo kontrolės tvarka, sutarčių ir dokumentų tipinės formos nustatomos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše.

10. Bedarbiams per visą profesinio mokymosi laikotarpį kartą per mėnesį mokama stipendija. Stipendija apskaičiuojama taip: 0,6 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos padalijama iš to mėnesio profesinio mokymo valandų

skaičiaus ir gautas rezultatas padauginamas iš lankytojų valandų skaičiaus. Bedarbiui, kuriam priklauso nedarbo socialinio draudimo išmoka, jo pasirinkimu vietoj šioje dalyje nustatyta tvarka apskaičiuojamos mokymo stipendijos gali būti mokama nedarbo socialinio draudimo išmokos dydžio mokymo stipendija. Nedarbo socialinio draudimo išmokos dydžio mokymo stipendija apskaičiuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymu. Pasibaigus nedarbo socialinio draudimo išmokos mokėjimo terminui, likusį profesinio mokymo laikotarpį bedarbiui mokama 0,5 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio mokymo stipendija.

11. Bedarbiams ir išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše nustatytais sąlygomis ir tvarka apmokamos:

1) važinėjantiems iš gyvenamosios vietos į profesinio mokymo vietą tolimojo ar (ir) vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršrutiniu transportu, taip pat nuosavu transportu – kelionės į profesinio mokymo vietą ir atgal išlaidos;

2) apgyvendinimo išlaidos, kai vykstama į profesinio mokymo vietą ne dažniau kaip vieną kartą per darbo savaitę;

3) visos privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų, jeigu tai nustatyta darbuotojų saugą ir sveikatą darbe reglamentuojančiuose teisės aktuose, išlaidos.

12. Teritorinei darbo biržai jos patirtas šio straipsnio 13 dalyje nurodytas išlaidas privalo atlyginti bedarbis ar išpėtas apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojas, be svarbių priežasčių nevykdantys šio straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytų sutarčių įsipareigojimų, taip pat darbdavys, be svarbių priežasčių nevykdantis šio straipsnio 3 dalyje nurodytos sutarties įsipareigojimų.

13. Atlyginamos šios su profesiniu mokymu susijusios teritorinės darbo biržos patirtos išlaidos:

1) profesinio mokymo paslaugų;

2) mokymo stipendijos mokėjimo;

3) kelionės į profesinio mokymo vietą ir atgal;

4) apgyvendinimo;

5) privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų.

14. Šio straipsnio 13 dalyje nurodytos išlaidos, kurių šio straipsnio 3 ar 4 dalyje nurodytas sutartis sudariusios šalys sutartyse nustatytais terminais neatlygino teritorinei darbo biržai, išieškamos įstatymų nustatyta tvarka.

15. Profesiniame mokyme dalyvavę bedarbiai ir išpėti apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojai 6 mėnesius nuo profesinio mokymo nutraukimo dienos, nuo atsisakymo įsidarbinti ar pradėti individualią veiklą dienos arba nuo darbo sutarties ar individualios veiklos nutraukimo dienos, kai darbo sutartis ar individuali veikla buvo nutraukta per 6 mėnesius nuo įsidarbinimo ar veiklos pradžios dienos, jeigu tai buvo padaryta be svarbių priežasčių, negali būti registruojami bedarbiais teritorinėje darbo biržoje.

16. Šio straipsnio 12 ir 15 dalyse nurodytos svarbios priežastys nustatomos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše.

17. Bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų profesinis mokymas pagal šio straipsnio nuostatas pakartotinai gali būti organizuojamas ne anksčiau kaip po 3 metų baigus profesinio mokymo programą ir įgijus kvalifikaciją, ne anksčiau kaip po 1 metų įgijus kompetenciją, išskyrus atvejus, kai dėl sveikatos būklės asmuo negali dirbti pagal įgytą kvalifikaciją ar (ir) kompetenciją arba kai asmuo neturi teisės dirbti pagal įgytą kompetenciją neturėdamas teisės aktuose nurodyto kvalifikacijos pažymėjimo.

24 straipsnis. Remiamasis įdarbinimas

1. Remiamojo įdarbinimo priemonės:

- 1) įdarbinimas subsidijuojant;
- 2) darbo įgūdžių įgijimo rėmimas;
- 3) darbo įgūdžių įgijimo sutartis;
- 4) darbo rotacija;
- 5) viešieji darbai.

2. Įgyvendinant šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 4 punktuose nurodytas priemones, darbdaviams, įdarbinusiems teritorinės darbo biržos siūstus asmenis, mokama subsidija darbo užmokesčiui, nurodytam įdarbinto asmens darbo sutartyje, ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotoms draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms iš dalies kompensuoti (toliau – subsidija darbo užmokesčiui). Jeigu įdarbinto asmens darbo sutartis sudaryta ne visam darbo laikui arba jis dirbo ne visą mėnesio darbo laiką, subsidijos darbo užmokesčiui dydis skaičiuojamas už faktiškai dirbtą laiką pagal apskaičiuotą ar darbo sutartyje nustatytą valandinį atlygį. Subsidijos darbo užmokesčiui dydis negali viršyti 2 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių. Subsidijos darbo užmokesčiui dydis, kai įdarbinami šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys, apskaičiuojamas procentais nuo įdarbinto asmens darbo užmokesčio ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų lėšų:

1) 75 procentai apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte;

2) 60 procentų apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte;

3) 50 procentų apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3–15 punktuose, ir išpėti apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojai.

3. Darbo ieškantiems asmenims vienu metu gali būti taikoma tik viena iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų remiamojo įdarbinimo priemonių.

4. Darbdaviai, kurie, baigus įgyvendinti šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 4 punktuose nurodytas remiamojo įdarbinimo priemones ir mokėti subsidiją darbo užmokesčiui, per 6 mėnesius atleido bent vieną iš teritorinės darbo biržos siūstų asmenų,

išskyrus asmenis, atleistus Lietuvos Respublikos darbo kodekso 127 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir 136 straipsnyje nustatytais atleidimo pagrindais, pakartotinai dalyvauti remiamojo įdarbinimo priemonėse gali ne anksčiau kaip po 12 mėnesių baigus mokėti subsidiją darbo užmokesčiui įgyvendinant ankstesnę priemonę.

25 straipsnis. Įdarbinimas subsidijuojant

1. Įdarbinimas subsidijuojant organizuojamas siekiant:

1) šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3, 4, 6–15 punktuose nurodytiems asmenims, registruotiems bedarbiais teritorinėje darbo biržoje, ir įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams padėti įsitvirtinti darbo rinkoje arba įsidarbinti;

2) šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytiems asmenims, registruotiems bedarbiais teritorinėje darbo biržoje ir įgijusiems socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikaciją, padėti įsitvirtinti darbo rinkoje pagal įgytą kvalifikaciją, kai jų užimtumo rėmimas sudaro sąlygas kitiems bedarbiams, turintiems įsipareigojimų šeimai, dirbti;

3) šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytiems asmenims, registruotiems teritorinėje darbo biržoje ieškančiais darbo asmenimis, ir šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytiems asmenims, registruotiems teritorinėje darbo biržoje bedarbiais, sudaryti specialias sąlygas išlikti darbo rinkoje.

2. Subsidijos darbo užmokesčiui, mokamos darbdaviams įdarbinant šio straipsnio 1 dalyje nurodytus asmenis, dydis apskaičiuojamas vadovaujantis šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies nuostatomis.

3. Subsidija darbo užmokesčiui mokama:

1) iki 6 mėnesių, kai darbo sutartis sudaroma su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 6, 7, 9–15 punktuose, ir įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams;

2) iki 12 mėnesių, kai darbo sutartis sudaroma su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3, 4 ir 8 punktuose, ir su asmenimis, nurodytais šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte, įgijusiais socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikaciją;

3) neterminuotai per visą darbo laikotarpį, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose.

26 straipsnis. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas

1. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas tiesiogiai darbo vietoje trūkstantiems darbo įgūdžiams įgyti organizuojamas įdarbinant asmenis:

1) nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte;

2) nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 6 ir 10 punktuose, registruotus bedarbiais teritorinėje darbo biržoje ir turinčius kvalifikaciją;

3) po profesinės rehabilitacijos;

4) įspėtus apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojus.

2. Subsidijos darbo užmokesčiui, mokamos darbdaviams, organizuojantiems darbo įgūdžių įgijimo rėmimą ir įdarbinantiems šio straipsnio 1 dalyje nurodytus

asmenis, dydis apskaičiuojamas vadovaujantis šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies nuostatomis.

3. Darbo įgūdžių įgijimo remiama trukmė – iki 5 mėnesių ir iki 12 mėnesių asmenims, nurodytiems šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte.

4. Kai darbdavio paskirti atsakingi asmenys darbo įgūdžių įgijimui organizuoti skiria daugiau kaip 20 procentų savo darbo laiko, darbdaviams gali būti iš dalies kompensuojamos darbo įgūdžių įgijimo tiesiogiai darbo vietoje organizavimo išlaidos, kurios sudaro:

1) ne daugiau kaip 20 procentų visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus asmenis iki 29 metų, jei darbdavio paskirti atsakingi asmenys yra nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 7 punkte;

2) ne daugiau kaip 10 procentų visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus asmenis kitais atvejais, negu nurodyti šios dalies 1 punkte.

26¹ straipsnis. Darbo įgūdžių įgijimo sutartis

1. Šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte nurodytų teritorinėje darbo biržoje registruotų asmenų iniciatyva darbo įgūdžiai gali būti įgyjami pagal dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį. Darbo įgūdžių įgijimo sutartyje nurodoma:

1) sutarties šalys – teritorinėje darbo biržoje įregistruotas šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte nurodytas asmuo ir darbo įgūdžių įgyti padedantis darbdavys;

2) sutarties terminas, kuris negali būti ilgesnis kaip 4 mėnesiai nuo sutarties įsigaliojimo;

3) teritorinėje darbo biržoje registruoto asmens įsipareigojimas dalyvauti darbo įgūdžių įgijimo priemonėje;

4) darbdavio įsipareigojimas sudaryti sąlygas ir suteikti priemones darbo įgūdžiams įgyti bei užtikrinti darbo įgūdžius įgyjančio asmens saugą ir sveikatą;

5) darbo vieta, kurioje bus įgyjami darbo įgūdžiai;

6) įgyjami darbo įgūdžiai;

7) sąlygos, susijusios su asmens, kuris įgis darbo įgūdžių, saugos ir sveikatos užtikrinimu įgyjant darbo įgūdžius;

8) kitos sąlygos.

2. Darbo įgūdžių įgijimo sutarčių skaičius įmonėje, įstaigoje, organizacijoje negali viršyti 10 procentų visų įmonės, įstaigos, organizacijos darbo vietų (parei-gų) skaičiaus, o darbdavys, kuris yra fizinis asmuo, negali vienu metu būti sudaręs daugiau negu vieną dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį. Darbo įgūdžius įgyjančio asmens sudarytos darbo įgūdžių įgijimo sutarties terminas arba bendras jo sudarytų darbo įgūdžių įgijimo sutarčių terminas negali būti ilgesnis kaip 4 mėnesiai per kalendorinius metus. Asmuo su tuo pačiu darbdaviu darbo įgūdžių įgijimo sutartį dėl kitokio pobūdžio darbo įgūdžių įgijimo gali sudaryti ne daugiau kaip du kartus. Darbo įgūdžių įgijimo sutartis negali būti sudaroma su juridiniais asmenimis, kurie per paskutinius 12 mėnesių nutraukė darbo sutartis su daugiau negu dešimtadaliu darbuotojų.

3. Darbo įgūdžių įgijimo sutartis gali būti laikoma galiojančia tik tuo atveju, kai asmuo, kuris įgyja darbo įgūdžių, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo sutarties sudarymo Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka apie tai informuoja teritorinę darbo biržą.

4. Jaunesni kaip 18 metų asmenys turi teisę sudaryti darbo įgūdžių įgijimo sutartis, jeigu tam neprieštarauja vaiko atstovas pagal įstatymą.

27 straipsnis. Darbo rotacija

1. Darbo rotacija organizuojama darbuotojų tikslinių atostogų metu ar kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais, kai darbuotojus laikinai pakeičia darbo ieškantys asmenys.

2. Subsidijos darbo užmokesčiui, mokamos darbo rotaciją organizuojantiems darbdaviams, kurie darbo rotacijos metu įdarbina teritorinės darbo biržos siūstus šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus asmenis, dydis apskaičiuojamas vadovaujantis šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies nuostatomis. Darbdaviams, įdarbinusiems bedarbius, kurie nepriskiriami prie šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų, mokamos subsidijos darbo užmokesčiui dydis apskaičiuojamas vadovaujantis šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalies nuostatomis ir sudaro 40 procentų įdarbinto asmens darbo užmokesčio ir šio darbo užmokesčio apskaičiuotų draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų lėšų.

28 straipsnis. Viešieji darbai

1. Viešieji darbai organizuojami siekiant suteikti galimybę darbo ieškantiems asmenims užsidirbti pragyvenimui būtinų lėšų ir sudaryti sąlygas laikinai įsidarbinti ekonominių sunkumų patiriančių įmonių darbuotojams. Viešieji darbai gali būti organizuojami šiems teritorinėje darbo biržoje įsiregistravusiems asmenims:

- 1) bedarbiams;
- 2) išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams;
- 3) bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams, aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems pagal nuolatinės formos studijų programas, jų atostogų metu;
- 4) darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo laiką ekonominių sunkumų patiriančiose įmonėse.

2. Viešieji darbai – tai laikino pobūdžio darbai, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše nustatytais sąlygomis ir tvarka atliekami įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose, teikiantys socialinę naudą vietos bendruomenei, padedantys palaikyti ir (ar) plėtoti vietos bendruomenės socialinę infrastruktūrą, taip pat viešieji darbai, atliekami ekonominių sunkumų patiriančiose įmonėse, siekiant išsaugoti jose darbo vietas.

3. Viešuosius darbus organizuoja teritorinės darbo biržos kartu su savivaldybėmis ir darbdaviais.

4. Savivaldybė rengia viešųjų darbų programas ir jas tvirtina, vykdydama valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas savivaldybių funkcijas.

Dalies redakcija nuo 2014-10-01:

4. Savivaldybė rengia viešųjų darbų programas ir jas tvirtina, vykdydama valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas savivaldybių funkcijas. Savivaldybės planuojamus atlikti viešuosius darbus numato savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose.

5. Teritorinės darbo biržos rengia ir tvirtina viešųjų darbų projektus:

1) socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytoje teritorijose, kuriose bedarbių dalis, skaičiuojant nuo darbingo amžiaus gyventojų, yra didesnė negu vidutiniškai šalyje;

2) ekonominių sunkumų patiriančiose įmonėse;

3) organizuodama viešuosius darbus, numatytus paraiškose Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo paramai gauti;

4) darbdavių viešųjų darbų pasiūlytus projektus, kurių socialinę naudą patvirtina savivaldybė.

6. Su asmenimis, teritorinės darbo biržos nusiųstais atlikti viešųjų darbų, darbdavys sudaro darbo sutartį viešiesiems darbams atlikti.

7. Asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartį viešiesiems darbams atlikti:

1) gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita;

2) bandomasis laikotarpis neskiriamas;

3) darbo sutarčiai viešiesiems darbams atlikti pasibaigus ar ją nutraukus, išmokama pinigine kompensacija už nepanaudotas atostogas.

8. Darbdaviui, įdarbinusiam pagal darbo sutartį viešiesiems darbams atlikti teritorinės darbo biržos siūstus asmenis, už kiekvieną įdarbintą asmenį mokama subsidija darbo užmokesčiui. Darbdavys moka darbo sutartyje viešiesiems darbams atlikti nurodyto darbo užmokesčio dalį, kurios nekompensuoja mokama subsidija darbo užmokesčiui, taip pat priedus, priemokas ir kitas išmokas, įskaitant draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumas, apskaičiuotas nuo šių priedų, priemokų ar išmokų. Subsidija darbo užmokesčiui skirta visoms šioms išlaidoms ar jų daliai apmokėti:

1) darbo užmokesčio už įdarbinto asmens faktiškai dirbtą laiką, apskaičiuoto pagal tą mėnesį galiojantį Vyriausybės patvirtintą minimalųjį valandinį atlygį;

2) draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms, apskaičiuotoms nuo šios dalies 1 punkte nurodyto darbo užmokesčio;

3) piniginei kompensacijai už nepanaudotas atostogas (įskaitant draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumą).

9. Asmenų bendra viešųjų darbų trukmė per 12 mėnesių laikotarpį negali būti ilgesnė kaip 6 mėnesiai.

10. Viešieji darbai gali būti finansuojami iš šių šaltinių:

1) Užimtumo fondo lėšų;

2) valstybės biudžeto lėšų;

3) savivaldybių biudžetų lėšų;

4) Europos Sąjungos struktūrinių fondų, Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo ir kitų Europos Sąjungos ir tarptautinių fondų lėšų;

5) darbdavių lėšų;

6) kitų šaltinių.

11. Įgyvendinant savivaldybės patvirtintą viešųjų darbų programą, kurios metu vykdomos valstybinės (valstybės savivaldybėms perduotos) funkcijos, savivaldybė skiria 40 procentų, o teritorinės darbo biržos – 60 procentų šio straipsnio 8 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui darbdaviams. Savivaldybė taip pat nustato:

1) ne daugiau kaip 7 procentus savivaldybės darbdaviui kompensuojamos lėšų sumos viešųjų darbų administravimo savivaldybėje išlaidoms;

2) ne daugiau kaip 7 procentus savivaldybės darbdaviui kompensuojamos lėšų sumos kitoms su viešaisiais darbais susijusioms išlaidoms savivaldybei kompensuoti. Su viešaisiais darbais susijusių išlaidų sąrašą ir jų kompensavimo tvarką nustato savivaldybė.

12. Įgyvendinant savivaldybės patvirtintą viešųjų darbų programą, kurios metu vykdomos savarankiškos savivaldybių funkcijos, savivaldybė iš savo biudžeto darbdaviams skiria nuo 20 iki 50 procentų, o teritorinės darbo biržos – nuo 50 iki 80 procentų šio straipsnio 8 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui.

13. Įgyvendinant teritorinių darbo biržų patvirtintus viešųjų darbų projektus, nurodytus šio straipsnio 5 dalies 1, 2 ir 3 punktuose, teritorinės darbo biržos moka darbdaviams 100 procentų, o įgyvendinant nurodytus šio straipsnio 5 dalies 4 punkte – 50 procentų šio straipsnio 8 dalyje nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui.

14. Teritorinė darbo birža viešuosius darbus dirbantiems asmenims Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše nustatytais sąlygomis ir tvarka kompensuoja:

1) važinėjantiems iš gyvenamosios vietos į darbą tolimojo ar (ir) vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršruto transportu, taip pat nuosavu transportu – kelionės į darbo vietą ir atgal išlaidas;

2) visas privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų, jeigu tai nustatyta darbuotojų saugą ir sveikatą darbe reglamentuojančiuose teisės aktuose, išlaidas.

15. *Neteko galios nuo 2012-01-01.*

29 straipsnis. Parama darbo vietoms steigti

1. Darbo vietoms steigti yra teikiama parama:

1) darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimas;

2) vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimas;

3) savarankiško užimtumo rėmimas.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta parama teikiama darbdaviams šio įstatymo 30, 31 ir 32 straipsniuose nurodytais atvejais ir nustatyta tvarka, mokant darbdaviams subsidiją darbo vietoms steigti (pritaikyti). Subsidijos darbo vietoms steigti (pritaikyti) dydis vienai darbo vietai negali viršyti 40 Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos dydžių sumos. Šis dydis taikomas tais atvejais, kai numatoma įsteigti darbo vietas ir įdarbinti šio įstatymo 30, 31 ir 32 straipsniuose nurodytus

asmenis, nustatant jiems Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnio 1 dalyje arba 145 straipsnyje numatytą savaitės darbo laiko trukmę. Darbdaviai privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 procentus, išskyrus atvejus, kai įdarbinami neįgalieji (už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar neviršijantis 25 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – I grupės invalidą), – 20 procentų; už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – II grupės invalidą), – 30 procentų), darbo vietoms įsteigti (pritaikyti) reikalingų išlaidų ir įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo teritorinių darbo biržų siūstų asmenų įdarbinimo. Darbdavys savo sprendimu gali nustatyti didesnę, negu nurodyta šioje dalyje, nuosavų lėšų dalį, skiriamą darbo vietoms įsteigti (pritaikyti) reikalingoms išlaidoms apmokėti. Numatant įsteigti darbo vietas ir įdarbinti šio įstatymo 30, 31 ir 32 straipsniuose nurodytus asmenis nustatant jiems ne visą darbo dieną arba ne visą darbo savaitę, kaip tai nurodyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 146 straipsnyje, išskyrus šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę, įdarbinimo atvejus, subsidijos dydis mažinamas proporcingai, atsižvelgiant į numatomą dirbti darbo laiką (valandas). Panaikinę įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą, subsidijos gavėjai turi, išskyrus šio įstatymo 32 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų asmenų mirties atvejus, teritorinei darbo biržai gražinti:

1) visą subsidiją, kai darbo vieta panaikinama per 12 mėnesių laikotarpį nuo jos įsteigimo (pritaikymo);

2) 80 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama 13–24 mėnesį nuo jos įsteigimo (pritaikymo);

3) 50 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama 25–36 mėnesį nuo jos įsteigimo (pritaikymo).

3. Darbo vietai steigti (pritaikyti) ir bedarbiui įdarbinti vienu metu gali būti taikomas tik vienas iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų paramos būdų. Darbdavys negali į už subsidijos darbo vietoms steigti lėšas įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą įdarbinti tuo metu remiamojo įdarbinimo priemonėse dalyvaujantį asmenį.

4. Teritorinė darbo birža, nustačiusi, kad darbdavys pažeidė šio straipsnio 2 dalies nuostatas, paramą nutraukia nuo šio pažeidimo nustatymo dienos. Kreiptis dėl paramos gavimo iš naujo darbdavys gali ne anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo sprendimo dėl paramos nutraukimo priėmimo dienos.

30 straipsnis. Darbo vietų steigimo subsidijavimas

Darbo vietų steigimo subsidijavimas organizuojamas šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų asmenų, registruotų teritorinėje darbo biržoje darbo ieškančiais asmenimis, ir šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, teritorinėje darbo biržoje registruotų bedarbiais, neterminuotam įdarbinimui remti steigiant naujas (pritaikant esamas prie neįgaliųjų negalios) darbo vietas.

31 straipsnis. Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimas

1. Vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimas organizuojamas bedarbių neterminuotam įdarbinimui remti steigiant naujas darbo vietas.

2. Parama darbo vietoms steigti, įgyvendinant vietinių užimtumo iniciatyvų projektus, teikiama smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams, nurodytiems Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme, ir įmonėms ar viešosioms įstaigoms, kuriose mažiau kaip pusę balsų dalininkų susirinkime turi valstybės, savivaldybių institucijos, taip pat įstaigos ir valstybės ar savivaldybių įmonės.

3. Vietinių užimtumo iniciatyvų projektai įgyvendinami Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytoje savivaldybių (seniūnijų) teritorijose, kuriose bedarbių dalis, skaičiuojant nuo darbingo amžiaus gyventojų, projektų įgyvendinimo laikotarpiu yra didesnė negu vidutiniškai šalyje, nedarbo pasekmėms švelninti.

32 straipsnis. Savarankiško užimtumo rėmimas

1. Savarankiško užimtumo rėmimas organizuojamas darbo ieškantiems asmenims, registruotiems teritorinėje darbo biržoje, siekiant paremti darbo vietų steigimą sau ar kitiems bedarbiams įdarbinti.

2. Savarankiško užimtumo rėmimas organizuojamas, kai asmenys darbo vietas steigia Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme apibrėžtoje labai mažose įmonėse ar kai jie pradeda individualią veiklą pagal verslo liudijimą.

3. Subsidija darbo vietai steigti mokama, kai:

1) darbo vietą sau pirmą kartą steigia šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyti asmenys, teritorinėje darbo biržoje registruoti kaip darbo ieškantys asmenys, ir šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 ir 15 punktuose nurodyti asmenys, teritorinėje darbo biržoje registruoti kaip bedarbiai;

2) darbo vietą sau pirmą kartą steigia asmuo, kurio atleidimo iš darbo pasekmėms švelninti naudojamos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšos;

3) buvęs bedarbis, pradėjęs savo verslą ne vėliau kaip per 30 mėnesių nuo paskutinės registracijos teritorinėje darbo biržoje nutraukimo dienos, pirmą kartą darbo vietą steigia teritorinės darbo biržos siūstam bedarbiui įdarbinti.

4. Šio straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytiems asmenims subsidija darbo vietai steigti mokama šio įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje nurodytomis sąlygomis ir tvarka, netaikant reikalavimo apmokėti ne mažiau kaip 35 procentus darbo vietoms steigti (pritaikyti prie neįgaliųjų negalios) reikalingų lėšų, o šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytiems asmenims subsidija darbo vietai steigti mokama šio įstatymo 29 straipsnio 2 dalyje nurodytomis sąlygomis ir tvarka.

5. Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą skiriama pajamų mokesčiui, mokamam įsigyjant verslo liudijimą, ir valstybinio socialinio draudimo įmokoms, privalomoms asmenims, kurie verčiasi individualia veikla pagal verslo liudijimą, iš dalies padengti. Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą

gali būti mokama, kai verslo liudijimas išduodamas bedarbiams, pirmą kartą pradėdantiems individualią veiklą pagal verslo liudijimą arba individualią veiklą pagal verslo liudijimą baigusiems vykdyti ne anksčiau kaip prieš 12 mėnesių, ir kai verslo liudijimas išduodamas ne trumpesniai kaip vieno mėnesio laikotarpiui, o jeigu individuali veikla tęsiama, bendra jos trukmė – ne ilgesnė kaip 12 mėnesių. Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą mokama kas mėnesį už praėjusį mėnesį. Pakartotinai subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą gali būti skiriama ne anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo paskutinės paskirtos subsidijos mokėjimo dienos. Subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą dydis nustatomas pagal pajamų mokesčio, mokamo įsigyjant verslo liudijimą, ir valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomų asmenims, kurie verčiasi individualia veikla pagal verslo liudijimą, dydžius, tačiau negali viršyti 0,25 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio.

6. Teritorinės darbo biržos darbo ieškantiems asmenims, siekiantiems savarankiško užimtumo, teikia informaciją apie verslo pradžios sąlygas, plėtrą, darbuotojų priėmimą į darbą, veiklos pagal verslo liudijimus galimybes, organizuoja verslo pradmenų mokymą.

7. Subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą mokėjimas nutraukiamas, kai asmuo, vykdamas individualią veiklą pagal verslo liudijimą, pradeda dirbti pagal darbo sutartį arba pradeda vykdyti kitą individualią veiklą, įgyja ūkininko statusą, tampa ūkininko partneriu ar žemės ūkio veiklos subjektu, pažeidžia komercinės ar ūkinės veiklos tvarką. Apie šių aplinkybių atsiradimą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka asmuo privalo pranešti teritorinei darbo biržai.

8. Asmuo, gavęs subsidiją individualiai veiklai pagal verslo liudijimą, privalo gražinti teritorinei darbo biržai jam suteiktą subsidijos dalį, išmokėtą už laikotarpį, už kurį jis susigražina pajamų mokesčio, mokamo įsigyjant verslo liudijimą, sumą arba kuriuo dirba pagal darbo sutartį ar vykdo kitą individualią veiklą, turi ūkininko statusą, yra ūkininko partneris ar žemės ūkio veiklos subjektas, bet apie šias aplinkybes nepraneša teritorinei darbo biržai, arba kuriuo vykdo ar vykdė veiklą, pažeisdamas komercinės ar ūkinės veiklos tvarką. Jeigu šioje dalyje nurodyta subsidijos suma per 3 mėnesius teritorinei darbo biržai negražinama, ji išieškoma įstatymų nustatyta tvarka.

33 straipsnis. Bedarbių teritorinio judumo rėmimas

1. Bedarbių teritorinio judumo rėmimas organizuojamas siekiant skatinti bedarbius įsidarbinti darbo vietose, nutolusiose nuo jų gyvenamosios vietos, kai teritorinė darbo birža negali pasiūlyti bedarbiams tinkamo darbo.

2. Bedarbiams, įsidarbinusiems įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų organizacinių struktūrų darbo vietose, nutolusiose nuo jų gyvenamosios vietos, kompensuojamos kelionės į darbą ir atgal bei apgyvendinimo išlaidos ne ilgiau kaip 3 mėnesius nuo įsidarbinimo dienos.

3. Kelionės išlaidos kompensuojamos, kai vykstama į darbą tolimojo ar (ir) vietinio (priemiestinio) susisiekimo transportu, traukiniais ar nuosavu transportu ir šios išlaidos per mėnesį viršija 20 procentų įsidarbinusio buvusio bedarbio gaunamo atlyginimo, jei šis atlyginimas mažesnis už dviejų Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos dydžių sumą. Vieno mėnesio kelionės išlaidų kompensavimo dydis negali viršyti 0,5 Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos dydžio.

4. Apgyvendinimo išlaidos kompensuojamos, kai vykstama į darbo vietą ne dažniau kaip vieną kartą per darbo savaitę. Vieno mėnesio šių išlaidų kompensavimo dydis negali viršyti 0,5 Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos dydžio.

34 straipsnis. Užimtumo rėmimo programos

1. Užimtumui remti rengiamos šios programos:

- 1) nedarbo prevencijos;
- 2) teritorinės užimtumo rėmimo;
- 3) gyventojų teritorinio judumo skatinimo;
- 4) imigrantų, tautinių mažumų integravimo į darbo rinką;
- 5) šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų užimtumo rėmimo;
- 6) kitos.

2. Sprendimą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų užimtumo rėmimo programų rengimo ir jų finansavimo, atsižvelgdamos į jų svarbą ir paskirtį, priima Vyriausybė, ministerijos ir kitos valstybės institucijos, savivaldybių institucijos ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos, konsultuodamosi su socialiniais partneriais, organizacijų ir vietos bendruomenių atstovais, atstovaujančiais darbo ieškančių asmenų grupių interesams.

34¹ straipsnis. Savanoriška praktika

1. Šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte nurodyti asmenys turi teisę sudaryti savanoriškos praktikos sutartis. Savanoriškos praktikos sutartyje nurodoma:

1) sutarties šalys – šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte nurodytas asmuo ir įmonė, įstaiga, organizacija ar kita organizacinė struktūra (toliau – įmonė), kurioje atliekama savanoriška praktika;

2) sutarties terminas, kuris negali būti ilgesnis kaip 2 mėnesiai nuo sutarties įsigaliojimo;

3) įmonės, kurioje atliekama savanoriška praktika, įsipareigojimas sudaryti sąlygas ir suteikti priemones savanoriškai praktikai atlikti bei užtikrinti savanorišką praktiką atliekančio asmens saugą ir sveikatą;

4) savanorišką praktiką atliekančio asmens funkcijos;

5) savanoriškos praktikos atlikimo vieta;

6) sąlygos, susijusios su asmens, kuris atlieka savanorišką praktiką, saugos ir sveikatos užtikrinimu atliekant savanorišką praktiką;

7) kitos sąlygos.

2. Jaunesni kaip 18 metų asmenys turi teisę sudaryti savanoriškos praktikos sutartį, jeigu tam neprieštarauja vaiko atstovas pagal įstatymą.

3. Įmonė likus ne mažiau kaip 1 darbo dienai iki numatytos savanoriškos praktikos atlikimo pradžios teisės aktų nustatyta tvarka informuoja Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos administravimo įstaigą apie sudarytą savanoriškos praktikos sutartį.

4. Šio straipsnio nustatyta tvarka savanorišką praktiką atliekantys asmenys yra draudžiami sveikatos bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu valstybės lėšomis Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

5. Asmuo tuo pačiu metu atlikti savanorišką praktiką gali ne daugiau kaip pagal vieną savanoriškos praktikos sutartį. Savanoriškos praktikos sutartis su ta pačia įmone gali būti sudaroma ne daugiau kaip vieną kartą.

6. Savanoriškos praktikos sutarčių skaičius įmonėje negali viršyti 10 procentų visų įmonės darbo vietų (pareigybių) skaičiaus. Savanoriškos praktikos sutartis negali būti sudaroma su juridiniais asmenimis, kurie per paskutinius 12 mėnesių nutraukė darbo sutartis su daugiau negu dešimtadaliu darbuotojų.

7. Savanorišką praktiką atliekančio asmens sudarytos savanoriškos praktikos sutarties terminas arba bendras savanoriškos praktikos sutarčių terminas negali būti ilgesnis kaip 2 mėnesiai per kalendorinius metus.

8. Asmuo gali sudaryti savanoriškos praktikos sutartį ne daugiau kaip 3 kartus, o bendras jo sudarytų savanoriškos praktikos sutarčių terminas negali būti ilgesnis kaip 6 mėnesiai.

9. Savanoriška praktika yra neatlygintina.

10. Savanoriškos praktikos atlikimo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS. UŽIMTUMO RĖMIMO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO IR DARBO RINKOS PASLAUGŲ TEIKIMO ORGANIZAVIMAS IR FINANSAVIMAS

35 straipsnis. Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo ir darbo rinkos paslaugų teikimo organizavimas ir kontrolė

1. Užimtumo rėmimo priemonės įgyvendinamos ir darbo rinkos paslaugos teikiamos šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, organizuodama užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimą ir darbo rinkos paslaugų teikimą, nustato metinius veiklos tikslus ir uždavinius užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms, skiria lėšų nustatytiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti, kontroliuoja, kaip naudojamos šios lėšos.

3. Lietuvos darbo birža įgyvendina socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytus metinius veiklos tikslus ir uždavinius, organizuodama teritorinių darbo biržų veiklą, kai šios įgyvendina užimtumo rėmimo priemones ir teikia darbo rinkos paslaugas, nustato teritorinėms darbo biržoms metinius veiklos tikslus ir uždavinius,

skiria lėšų nustatytiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti, kontroliuoja, kaip naudojamos šios lėšos.

4. (*Neteko galios nuo 2010-10-01*).

5. Teritorinės darbo biržos įgyvendina aktyvios darbo rinkos politikos priemones, sudarydamos su juridiniais ir fiziniais asmenimis šių priemonių įgyvendinimo sutartis. Šių sutarčių tipinės formos nustatytos Vyriausybės tvirtinamame Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos apraše. Kaip darbdaviai laikosi darbo sutarčių, sudarytų su teritorinės darbo biržos siūstais asmenimis, ir šių sutarčių atitikties įsipareigojimams, nustatytiems teritorinės darbo biržos ir darbdavių sudarytose sutartyse dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo, kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija.

6. Ministerijos ir valstybės institucijos šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytą užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimą numato strateginiuose ar metiniuose veiklos planuose.

36 straipsnis. Užimtumo rėmimo priemonių ir darbo rinkos paslaugų finansavimo šaltiniai

Užimtumo rėmimo priemonės ir darbo rinkos paslaugos finansuojamos iš Užimtumo fondo, valstybės ir savivaldybių biudžetų, Europos Sąjungos struktūrinių ir kitų fondų bei šaltinių. Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšų naudojimo sąlygas ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

37 straipsnis. Užimtumo fondas

1. Užimtumo fondas yra piniginės lėšos.
2. Užimtumo fondo lėšos naudojamos:
 - 1) šio įstatymo nustatytoms užimtumo rėmimo priemonėms įgyvendinti, darbo rinkos paslaugoms teikti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti;
 - 2) (*neteko galios nuo 2013-01-01*);
 - 3) bendriems Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir tarptautiniams užimtumo rėmimo projektams finansuoti;
 - 4) priemonėms, numatytoms Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšų naudojimo sąlygų ir tvarkos apraše, finansuoti;
 - 5) šio fondo administravimui finansuoti.

38 straipsnis. Užimtumo fondo lėšos

1. Užimtumo fondo lėšas sudaro:
 - 1) nedarbo socialinio draudimo lėšos šio įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti, kurių dydis tvirtinamas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu;
 - 2) užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų pajamos;
 - 3) valstybės biudžeto lėšos, kurių dydis tvirtinamas atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu;
 - 4) kitos lėšos.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytas lėšas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytais terminais ir tvarka perveda Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti.

3. Pasibaigus finansiniams metams, nepanaudotos Užimtumo fondo lėšos įtraukiamos į kitų metų Užimtumo fondo lėšų sąmatą, jeigu Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nenustatyta kitaip.

4. Užimtumo fondo lėšos kaupiamos ir saugomos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sąskaitoje.

5. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytas lėšas užimtumo politiką įgyvendinančios įstaigos perveda į Užimtumo fondo sąskaitą už praėjusį ketvirtį iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos.

39 straipsnis. Užimtumo fondo administravimas

1. Užimtumo fondo lėšas administruoja ir viešai skelbia, kaip jos naudojamos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia Lietuvos Respublikos trišalei tarybai svarstyti Užimtumo fondo lėšų sąmatos projektą ir informaciją apie lėšų panaudojimą.

3. Lietuvos Respublikos trišalė taryba teikia pasiūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl Užimtumo fondo lėšų sąmatos projekto ir lėšų panaudojimo.

4. Užimtumo fondo lėšų sąmatą ir lėšų panaudojimo pagal šią sąmatą ataskaitą tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Jis atsako už tinkamą šių lėšų paskirstymą.

5. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pagal patvirtintą Užimtumo fondo lėšų sąmatą perveda lėšas užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms.

6. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos pagal patvirtintas Užimtumo fondo lėšų sąmatas disponuoja iš Užimtumo fondo gautomis lėšomis ir kas ketvirtį teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai veiklos ataskaitas ir gautų lėšų panaudojimo finansines ataskaitas.

7. Užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos atsako už tinkamą iš Užimtumo fondo gautų lėšų panaudojimą.

8. Užimtumo fondo lėšų sąmatos sudarymo ir naudojimo taisyklės tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

40 straipsnis. Valstybės lėšų finansinė kontrolė

1. Šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje nurodytoms užimtumo rėmimo priemonėms ir 4 dalyje nurodytoms darbo rinkos paslaugoms, nedarbo socialinio draudimo išmokoms mokėti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti ir jų plėtrai finansuoti skirtų valstybės lėšų (Užimtumo fondo, valstybės biudžeto ir kitų šaltinių) finansinę kontrolę atlieka Valstybės kontrolė ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka įgaliotos valstybės institucijos.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ne vėliau kaip per 4 mėnesius, pasibaigus finansiniams metams, viešai skelbia informaciją apie valstybės lėšų panau-

dojimą, nurodydama šių lėšų panaudojimą atskiroms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms ir užimtumo rėmimo programoms įgyvendinti, nedarbo socialinio draudimo išmokoms mokėti, užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti ir darbo rinkos paslaugoms teikti.

SEPTINTASIS SKIRSNIS. GINČŲ DĖL UŽIMTUMO RĖMIMO PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO IR DARBO RINKOS PASLAUGŲ TEIKIMO NAGRINĖJIMAS

41 straipsnis. Ginčų nagrinėjimas

Ginčai dėl šio įstatymo taikymo, užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo, darbo rinkos paslaugų teikimo, užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių institucijų (įstaigų) veiksmų ir priimtų sprendimų teisėtumo nagrinėjami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos
užimtumo rėmimo įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyva 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą (OL L 155, 2009, p. 17).

2. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/EB dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių (OL L 343, 2011, p. 1).

3. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/36/ES dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir buvimo tikslu dirbti sezoniniais darbuotojais sąlygų (OL L 94, 2014, p. 375).

<...>

13 straipsnis. Pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2014 m. rugpjūčio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas, išskyrus 11, 13 ir 15 straipsnius, įsigalioja 2014 m. rugsėjo 1 d.
2. Šio įstatymo 11 ir 15 straipsniai įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

15 straipsnis. Įstatymo įgyvendinimo stebėseną ir rezultatų įvertinimas

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija atlieka šio įstatymo 11 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo

34¹ straipsnio įgyvendinimo stebėseną ir nuo 2015 m. kasmet iki gruodžio 31 dienos pateikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo 34¹ straipsnio įgyvendinimo stebėsenos ir pasiektų rezultatų vertinimo pažymą, kurioje nurodomos teigiamos ir neigiamos Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo 34¹ straipsnio įgyvendinimo pasekmės bei pasiūlymai dėl Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių įstatymų tobulinimo.

<...>

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2004, Nr. 4-26.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMAS

2003 m. gruodžio 16 d. Nr. IX-1904
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas nustato nedarbo socialinio draudimo (toliau – nedarbo draudimas) teisinius santykius, asmenų, kurie draudžiami nedarbo draudimu kategorijas, teisę į nedarbo socialinio draudimo išmoką (toliau – nedarbo draudimo išmoka), jos skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo sąlygas, šios draudimo rūšies finansavimą, administravimą ir atsakomybę.

2 straipsnis. Nedarbo draudimas

Nedarbo draudimas yra socialinio draudimo rūšis, kuri įstatymų nustatytais atvejais kompensuoja šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims dėl nedarbo negautas pajamas arba jų dalį.

2 straipsnio redakcija nuo 2013-01-01:

2 straipsnis. Nedarbo draudimas

Nedarbo draudimas yra socialinio draudimo rūšis, kuri įstatymų nustatytais atvejais kompensuoja šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims dėl nedarbo negautas pajamas arba jų dalį ir (arba) finansuoja Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytas aktyvios darbo rinkos politikos priemones.

3 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. *Neteko galios nuo 2009-08-01.*

2. **Apdraustasis** – fizinis asmuo, už kurį draudėjas įstatymų nustatyta tvarka privalo mokėti nedarbo draudimo įmokas. Šis asmuo, tapęs bedarbiu, šio Įstatymo nustatytais sąlygomis ir tvarka turi teisę gauti nedarbo draudimo išmoką.

3. **Apdraustojo asmens draudžiamosios pajamos** – visos asmens pajamos ir kitos sumos, nuo kurių nustatyta tvarka priskaičiuotos ir privalo būti įmokėtos nedarbo draudimo įmokos, taip pat priskaičiuotos šio ir kitų socialinio draudimo įstatymų nustatytos ligos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), profesinės reabilitacijos, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų valstybinio socialinio draudimo pašalpos bei nedarbo draudimo išmokos.

4. *Neteko galios nuo 2009-08-01.*

5. **Darbingo amžiaus asmenys** – asmenys nuo 16 metų iki Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyto senatvės pensijos amžiaus.

6. **Draudėjas** – juridinis ar fizinis asmuo, privalantis mokėti įstatymų nustatytas nedarbo draudimo įmokas.

7. **Einamųjų metų draudžiamosios pajamos** – Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytos vidutinės apdraustųjų asmenų draudžiamosios pajamos, apskaičiuotos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtintą metodiką ir patvirtintos Vyriausybės.

8. **Nedarbo draudimo stažas** – laikotarpiai, per kuriuos mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos nedarbo draudimo įmokos, taip pat laikotarpiai, per kuriuos apdraustasis gavo šio ir kitų socialinio draudimo įstatymų nustatytas nedarbo draudimo išmokas, socialinio draudimo ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpas.

9. **Valstybės remiamos pajamos** – pajamų dydis, suteikiantis teisę mažesnes už jį pajamas gaunantiems asmenims įstatymų nustatytais sąlygomis gauti socialinę paramą.

10. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Užimtumo rėmimo įstatyme.

4 straipsnis. Nedarbo draudimu draudžiami asmenys

Šio įstatymo nustatyta tvarka nedarbo draudimu privalomai draudžiami:

1) Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodyti asmenys;

2) (*neteko galios nuo 2008-01-01*);

3) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Valstybės saugumo departamento sistemos, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

4) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių, ir Antrajame operatyvinių tarnybų departamente prie Krašto apsaugos ministerijos civilinę krašto apsaugos tarnybą atliekantys statutiniai tarnautojai;

3 ir 4 punktų redakcija nuo 2013-01-01:

3) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Valstybės saugumo departamento, Antrąjo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

4) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių;

5) nesukakę senatvės pensijos amžiaus ir negaunantys pajamų, susijusių su darbo santykiais, valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių bei deleguotų asmenų sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar deleguotu asmeniu, jeigu pastarasis asmuo deleguotas ar valstybės tarnautojas perkeltas į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, kon-

sulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiūstas dirbti į specialiąją misiją, ar kai jie gyvena kartu su profesinės karo tarnybos kariu, jeigu profesinės karo tarnybos karys paskirtas atlikti karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje. Deleguotų asmenų sutuoktiniai draudžiami tik tuo atveju, jei deleguotam asmeniui darbo užmokestį ir nuo jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija. Nesukakęs senatvės pensijos amžiaus ir neturintis draudžiamųjų pajamų Respublikos Prezidento sutuoktinis – Respublikos Prezidento kadencijos laikotarpiu;

6) asmenys, nurodyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 4 punkte;

7) šeimos pasirinkimu vienas iš tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas vaiko globėju, auginantys vaiką iki trejų metų;

8) nesukakęs senatvės pensijos amžiaus vienas iš neįgalaus asmens, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas šio neįgalaus asmens globėju ar rūpintoju, slaugantis namuose nurodytą neįgalų asmenį. Ši nuostata taip pat taikoma vienam iš tėvų (įtėvių), globėjui ar rūpintojui, slaugančiam namuose visiškos negalios invalidą, pripažintą tokiu iki 2005 m. liepos 1 d.

ANTRASIS SKIRSNIS. NEDARBO DRAUDIMO IŠMOKA

5 straipsnis. Teisė į nedarbo draudimo išmoką

1. Teisė į nedarbo draudimo išmoką turi bedarbiais teritorinėje darbo biržoje įsiregistravę šio įstatymo 4 straipsnyje nurodyti apdraustieji, kuriems teritorinė darbo birža nepasiūlė tinkamo darbo ar aktyvios darbo rinkos politikos priemonių ir jeigu jie atitinka bent vieną iš šių sąlygų:

1) iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje turi ne mažesnę kaip 18 mėnesių nedarbo draudimo stažą per paskutinius 36 mėnesius;

2) įstatymų nustatyta tvarka buvo atleisti iš darbo ar valstybės tarnautojų pareigų nesant darbuotojo ar valstybės tarnautojo kaltės, dėl nepriklausančių nuo darbuotojo ar valstybės tarnautojo aplinkybių ir darbdavio bankroto atveju;

3) baigė privalomąją pradinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba buvo paleisti iš nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos, kurios metu įgijo pagrindinį karinį parengtumą.¹

¹ Šio įstatymo nuostatos taikomos nuo 2015 m. sausio 1 d. asmenims, kurie po šio įstatymo įsigaliojimo baigė privalomąją pradinę karo tarnybą ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba buvo paleisti iš nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos, kurios metu įgijo pagrindinį karinį parengtumą. Nedarbo socialinio draudimo išmokos, iki šio įstatymo įsigaliojimo paskirtos karo prievolinkams, atleistiems iš privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos išstarnavus ne mažiau kaip pusę nustatyto laiko, toliau mokamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo nustatytą tvarką.

2. Neteko galios nuo 2008 m. sausio 1 d.

3. Šio straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodyti bedarbiai turi teisę gauti nedarbo draudimo išmoką, kai jie įsiregistruoja teritorinėje darbo biržoje, ne vėliau kaip per 6 kalendorinius mėnesius po atleidimo iš darbo ar valstybės tarnautojų pareigų bei paleidimo iš privalomosios pradinės karo tarnybos ar alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos.

6 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos skyrimo sąlygos

1. Nedarbo draudimo išmoka skiriama nuo aštuntos po įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos, išskyrus šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nurodytus atvejus.

2. Bedarbiams, nurodytiems šio Įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte, atleistiems iš darbo dėl darbuotojo kaltės, nedarbo draudimo išmoka skiriama praėjus 3 kalendoriniams mėnesiams nuo įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos.

3. Bedarbiui, atleistam iš darbo (tarnybos) ir gavusiam išeitinę išmoką arba šalių susitarimu kompensaciją, nedarbo draudimo išmoka skiriama ne anksčiau kaip praėjus tiek kalendorinių mėnesių po darbo sutarties nutraukimo (atleidimo iš tarnybos), už kiek mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka arba kompensacija jam buvo išmokėta.

4. Bedarbiams, gaunantiems ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpą, paskirtą iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos, nedarbo draudimo išmoka skiriama ne anksčiau, negu baigiasi šių pašalpų mokėjimo laikas.

7 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimo tvarka

1. Nedarbo draudimo išmoka mokama ne rečiau kaip kartą per mėnesį.

2. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimo trukmė priklauso nuo bedarbio nedarbo draudimo stažo, įgyto iki įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos. Jei nedarbo draudimo stažas mažesnis negu 25 metai, nedarbo draudimo išmoka mokama 6 mėnesius, jei jis yra nuo 25 iki 30 metų – 7 mėnesius, jei nuo 30 iki 35 metų – 8 mėnesius, jei 35 metai ir daugiau – 9 mėnesius.

3. Į nedarbo draudimo išmokos mokėjimo laikotarpį neįskaitomi laikotarpiai, kai nedarbo draudimo išmokos mokėjimas buvo sustabdytas pagal šio Įstatymo 10 straipsnį, išskyrus atvejus, kai bedarbis pagal Užimtumo rėmimo įstatymą dalyvauja profesiniame mokyme ir jo pasirinkimu gauna nedarbo draudimo išmokos dydžio mokymo stipendiją.

8 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos dydis

1. Nedarbo draudimo išmoka apskaičiuojama kaip pastovios ir kintamos dalių suma.

2. Pastovią nedarbo draudimo išmokos dalį sudaro mokėjimo mėnesį galiojančių valstybės remiamų pajamų dydis.

3. Kintama nedarbo draudimo išmokos dalis apskaičiuojama taip:

1) apskaičiuojamos bedarbio kiekvieno mėnesio draudžiamosios pajamos imant 36 mėnesius, praėjusius iki užpraeito kalendorinio ketvirčio pabaigos nuo bedarbio

įsiregistravimo teritorinėje darbo biržoje dienos. Jeigu kurį nors mėnesį draudžiamųjų pajamų nėra, jos laikomos lygios nuliui;

2) apskaičiuojamas šių draudžiamųjų pajamų, padalytų iš atitinkamą mėnesį buvusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, vidurkis;

3) gautas vidurkis dauginamas iš nedarbo draudimo išmokos skyrimo mėnesį esamų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų;

4) kintama nedarbo draudimo išmokos dalis sudaro 40 procentų šios dalies 3 punkte nurodyto dydžio.

4. Pirmus 3 mėnesius mokama visa nedarbo išmoka, likusį 7 straipsnio 2 dalyje ir 14 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nustatytą nedarbo išmokos mokėjimo laikotarpį – pastovi nedarbo draudimo išmokos dalis ir pusė kintamos nedarbo išmokos dalies. Kiekvienu iš nurodytų laikotarpių mokama nedarbo draudimo išmoka negali būti didesnė kaip 70 procentų paskutinių Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžio.

5. *Neteko galios nuo 2008-01-01.*

9 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos neskyrimas

Nedarbo draudimo išmoka nesकिриama, jeigu iki jos paskyrimo bedarbis:

1) atsisakė siūlomo tinkamo darbo;

2) be pateisinamų priežasčių, nurodytų Nedarbo draudimo išmokų nuostatuose, atsisakė dalyvauti jo individualiame užimtumo veiklos plane (toliau – užimtumo planas) numatytoje aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse;

3) be pateisinamų priežasčių, nurodytų Nedarbo draudimo išmokų nuostatuose, nustatytu laiku neatvyko į teritorinę darbo biržą priimti pasiūlymo dirbti arba dalyvauti jo užimtumo plane numatytoje aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse;

4) atsisakė teritorinės darbo biržos siūlomo sveikatos patikrinimo, kad būtų nustatytas tinkamumas darbui.

10 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimo sustabdymas

Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas sustabdomas, kai bedarbis:

1) dalyvauja aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse ir gauna darbo užmokestį ar pagal Užimtumo rėmimo įstatymą mokamą mokymo stipendiją;

2) Nedarbo draudimo išmokų nuostatuose nustatyta tvarka informavęs teritorinę darbo biržą, įsidarbina pagal terminuotą darbo sutartį ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui;

3) gauna verslo liudijimą ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui.

11 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimas

Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas nutraukiamas, jeigu per nedarbo draudimo išmokos mokėjimo laikotarpį:

1) bedarbis atsisakė siūlomo darbo šio Įstatymo 9 straipsnio 1 punkte nurodytomis sąlygomis;

2) be pateisinamos priežasties bedarbis atsisakė dalyvauti jo užimtumo plane numatytoje aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse;

3) be pateisinamos priežasties bedarbis nustatytu laiku neatvyko į teritorinę darbo biržą priimti pasiūlymo dirbti arba dalyvauti jo užimtumo plane numatytoje aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse;

4) baigiasi leidimo asmeniui dirbti Lietuvos Respublikoje galiojimo laikas;

5) baigiasi bedarbiui nedarbo išmokos mokėjimo terminas ir jis negali būti šio Įstatymo nustatyta tvarka pratęstas;

6) bedarbis įsidarbina arba dirba savarankiškai;

7) bedarbis tampa nedarbingas;

8) bedarbis miršta.

9) bedarbis dirbo nelegalų darbą ir apie tai nepranešė bent vienai iš nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų.

11¹ straipsnis. Bedarbiui išmokėtos nedarbo draudimo išmokos grąžinimas *(įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.)*

1. Kai nedarbo draudimo išmoka buvo išmokėta bedarbiui, kuris dirbo nelegalų darbą, toks bedarbis privalo grąžinti nedarbo draudimo išmoką už laikotarpį, už kurį darbdavys sumokėjo jam atlyginimą (Darbo kodekso 98 straipsnio 3 dalis).

2. Jeigu neteisėtai gauta nedarbo draudimo išmoka negrąžinama per 3 mėnesius nuo nelegalaus darbo fakto nustatymo, susidariusi skola gali būti išieškoma įstatymų nustatyta tvarka.

3. Išmokėtos nedarbo draudimo išmokos grąžinti nereikia tuo atveju, jeigu bedarbis, kuris dirba nelegalų darbą, apie tai praneša bent vienai iš nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų.

12 straipsnis. Pakartotinis nedarbo draudimo išmokos skyrimas

Kai nedarbo draudimo išmoka nebuvo skirta dėl šio Įstatymo 9 straipsnyje nurodytų priežasčių arba jos mokėjimas buvo nutrauktas dėl 11 straipsnyje nurodytų priežasčių, nedarbo draudimo išmoka iš naujo gali būti paskirta po 12 mėnesių nuo sprendimo neskirti nedarbo draudimo išmokos arba ją nutraukti dienos, bedarbiui iš naujo įgijus teisę į nedarbo draudimo išmoką šiame Įstatyme nustatytais sąlygomis.

13 straipsnis. Sustabdytos ar nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimas

1. Sustabdytos pagal šio Įstatymo 10 straipsnį nedarbo draudimo išmokos mokėjimas atnaujinamas nuo tos dienos, kurią išnyko priežastis, dėl kurios jos mokėjimas buvo sustabdytas.

2. Nutrauktos pagal šio Įstatymo 11 straipsnio 6 punktą nedarbo draudimo išmokos mokėjimas atnaujinamas visiems bedarbiams, iš naujo įsiregistravusiems teritorinėje darbo biržoje per 6 mėnesius po nedarbo draudimo išmokos mokėjimo nutraukimo.

3. Nutrauktos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo atnaujinimas gali būti taikomas tik vieną kartą.

4. Atnaujinus sustabdytos arba nutrauktos mokėti nedarbo draudimo išmokos mokėjimą, jis tęsiamas likusį šio Įstatymo nustatytą laikotarpį taikant šio Įstatymo 8 straipsnio 4 dalies nuostatas pagal tuos pačius bedarbio draudžiamųjų pajamų duomenis, kurie buvo nedarbo draudimo išmokos paskyrimo metu.

14 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimo pratęsimas

1. Bedarbiams, kuriems paskirtos arba atnaujintos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo termino pabaigos dieną iki senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai, nedarbo draudimo išmokos mokėjimas pratęsiamas dar 2 mėnesius, jeigu asmeniui nepaskirta išankstinė senatvės pensija pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą.

2. Bedarbiams, nedarbo draudimo išmokos mokėjimo metu tapusiems laikinai nedarbingiems dėl ligos arba traumos, mokama jiems paskirta nedarbo draudimo išmoka. Pasibaigus paskirtos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo trukmei, nedarbo draudimo išmokos mokėjimo trukmė pratęsiama tiek kalendorinių dienų, kiek asmuo sirgo, bet ne ilgiau kaip 30 kalendorinių dienų.

3. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas šio straipsnio 2 dalyje nurodytu atveju nepratęsiamas, jeigu atitinkamos institucijos nustato, kad asmuo:

1) tapo laikinai nedarbingas dėl traumos, kurią gavo darydamas nusikalstamą veiką;

2) sužalojo savo sveikatą arba apsimetė sergąs;

3) tapo laikinai nedarbingas dėl neblaivumo (girtumo) ar dėl piktnaudžiavimo psichiką veikiančiomis medžiagomis.

4. Moterims, nedarbo draudimo išmokos mokėjimo metu tapusioms laikinai nedarbingoms dėl nėštumo ir gimdymo, paskirtos nedarbo draudimo išmokos mokėjimo trukmė pratęsiama laikotarpiui, atitinkančiam Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 17 straipsnyje nustatytą motinystės pašalpos nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu mokėjimo trukmę.

5. Pagrindas šio straipsnio 2 ir 4 dalyse nurodytiems bedarbiams mokėti nedarbo draudimo išmoką ir (arba) pratęsti jos mokėjimo trukmę yra nedarbingumo pažymėjimas arba nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimas, išduotas bedarbiui pagal sveikatos apsaugos ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintas Nedarbingumo pažymėjimų bei nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo taisyklės.

6. Savivaldybių teritorijose, kuriose vidutinis paskutinio ketvirčio registruotų bedarbių ir paskutinio skelbto darbingo amžiaus gyventojų santykis 1,5 karto ir daugiau didesnis už šalies vidutinį santykį, Nedarbo draudimo išmokų nuostatuose nustatyta tvarka gali būti 2 mėnesius pratęsta nedarbo draudimo išmokų bedarbiams mokėjimo trukmė. Sprendimą dėl savivaldybių teritorijų, kuriose pratęsiama nedarbo draudimo išmokos mokėjimo trukmė, Lietuvos Respublikos trišalės tarybos teikimu priima socialinės apsaugos ir darbo ministras.

7. Nedarbo draudimo išmokos pratęsimo dėl ligos arba traumos, taip pat dėl nėštumo ir gimdymo sąlygas ir tvarką nustato Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatai.

15 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos mokėjimas kartu su kitomis socialinės apsaugos išmokomis

Asmenims, gaunantiems valstybines socialinio draudimo, šalpos ar valstybines pensijas (išskyrus našlių, našlaičių ir maitintojo netekimo pensijas), taip pat netekto darbingumo periodines kompensacijas dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, taip pat profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpas, iš nedarbo draudimo lėšų mokama tik nedarbo draudimo išmokos dalis, viršijanti gaunamą pensijų, kompensacijų ar pašalpų sumą.

16 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokos išmokėjimas mirus asmeniui, turėjusiam teisę ją gauti

Nedarbo draudimo išmoka, negauta iki turėjusio į ją teisę asmens mirties dienos, išmokama asmeniui, pateikusiam paveldėjimo dokumentus.

TREČIASIS SKIRSNIS. NEDARBO DRAUDIMO LĖŠOS,

17 straipsnis. Nedarbo draudimo lėšos ir jų judėjimas

1. Nedarbo draudimui skirtos lėšos numatomos Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete.

2. Nedarbo draudimo lėšų dydis ir įmokų tarifas šiai draudimo rūšiai kasmet tvirtinamas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

2 dalies redakcija nuo 2014-01-01:

2. Įmokų tarifas nedarbo draudimui ir nedarbo draudimo lėšų Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytais aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti dydis kasmet tvirtinami Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

3. Nedarbo draudimo pajamas sudaro draudėjų mokamos šiai draudimo rūšiai valstybinio socialinio draudimo įmokos.

4 dalies redakcija nuo 2014-01-01:

4. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pagal patvirtintą įmokų tarifo dydį nedarbo draudimo lėšas Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytais aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytais terminais ir tvarka perveda Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti.

Straipsnis papildomas 5 dalimi nuo 2013-01-01:

5. Pasibaigus finansiniams metams, nepanaudotos Užimtumo fondo lėšos įtraukiamos į kitų metų Užimtumo fondo lėšų sąmatą, jeigu Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nenustatyta kitaip.

6. Pritrūkus lėšų nedarbo draudimo išlaidoms finansuoti, laikinas lėšų trūkumas gali būti dengiamas iš Valstybinio socialinio draudimo fondo rezervo lėšų arba trumpalaikių paskolų.

18 straipsnis. Nedarbo draudimo įmokų mokėjimo tvarka

1. Šiame įstatyme nustatytos nedarbo draudimo įmokos už kiekvieną apdraustąjį, nurodytą šio įstatymo 4 straipsnyje, skaičiuojamos ir mokamos įstatymų nustatyta tvarka kartu su kitomis socialinio draudimo rūšių įmokomis.

2. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 5–8 punktuose, nedarbo draudimu privalomai draudžiami valstybės lėšomis. Nedarbo draudimo įmokos už asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 5 punkte, mokamos atitinkamai nuo valstybės tarnautojo ar profesinės tarnybos kario 0,5 pareiginės algos arba pagal delegavimo sutartį delegaluoto asmens 0,5 darbo užmokesčio, arba Respublikos Prezidento 0,5 darbo užmokesčio. Nedarbo draudimo įmokos už asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 6–8 punktuose, mokamos nuo minimaliosios mėnesinės algos.

3. Nedarbo draudimo įmokų mokėjimo tvarką ir terminus reglamentuoja Valstybinio socialinio draudimo ir Mokesčių administravimo įstatymai, valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės, kurias tvirtina Vyriausybė, kiti teisės aktai.

19 straipsnis. *Neteko galios nuo 2009-08-01.*

20 straipsnis. Nedarbo draudimo išmokas apskaičiuojanti, skirianti ir mokanti įstaiga ir jos atsakomybė

1. Nedarbo draudimo išmokas apskaičiuoja, skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai (toliau – Fondo valdybos teritoriniai skyriai) Nedarbo draudimo išmokų nuostatuose nustatyta tvarka.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra atsakingi už nedarbo draudimo išmokų apskaičiavimą, skyrimą ir mokėjimą.

3. Neteisingai apskaičiuotos ir išmokėtos nedarbo draudimo išmokos išieškomos įstatymų nustatyta tvarka.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis Įstatymas įsigalioja 2005 m. sausio 1 d.

22 straipsnis. Išmokų, paskirtų iki šio Įstatymo įsigaliojimo, mokėjimas

1. Asmenims, kuriems bedarbio pašalpa paskirta iki 2005 m. sausio 1 d. (išskyrus nurodytus šio straipsnio 3 dalyje), nuo šios datos mokama nedarbo draudimo išmoka laikantis šių nuostatų:

1) nedarbo draudimo išmoka apskaičiuojama nuo bedarbio pašalpos skyrimo dienos pagal šio Įstatymo 8 straipsnį, atsižvelgiant į 5 straipsnyje nustatytus nedarbo draudimo stažo reikalavimus;

2) jei šios dalies 1 punkte nustatyta tvarka apskaičiuota nedarbo draudimo išmoka nuo 2005 m. sausio 1 d. mokėtina didesnė negu asmeniui mokėtina pagal anksčiau galiojusį įstatymą bedarbio pašalpa, jam mokama ši nedarbo draudimo išmoka;

3) jei apskaičiuota nedarbo draudimo išmoka nuo 2005 m. sausio 1 d. mokėtina mažesnė negu asmeniui mokėtina pagal anksčiau galiojusį įstatymą bedarbio pašalpa, jam mokama nedarbo draudimo išmoka, kurios pastovią dalį sudaro valstybės remiamų pajamų dydis, galiojantis 2005 m. sausio 1 d., o kintamą dalį – skirtumas tarp mokėtinos pagal anksčiau galiojusį įstatymą bedarbio pašalpos ir pastovios nedarbo draudimo išmokos dalies;

4) šiuo būdu apskaičiuota nedarbo draudimo išmoka mokama šio Įstatymo nustatytą laiką, pradedant jo atskaitą nuo bedarbio pašalpos skyrimo dienos;

5) šio straipsnio 3 punkte nurodytu atveju kintama nedarbo draudimo išmokos dalis mažinama tokiomis pat proporcijomis ir tais pačiais terminais, skaičiuojant nuo bedarbio pašalpos skyrimo dienos, kaip nustatyta šio Įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka pradėjus mokėti nedarbo draudimo išmoką, jai taikomos visos šio Įstatymo nuostatos, laikant išmokos skyrimo diena anksčiau mokėtos bedarbio pašalpos skyrimo dieną.

3. Asmenims, kuriems bedarbio pašalpa paskirta iki 2005 m. sausio 1 d. ir jos mokėjimas pratęstas pagal anksčiau galiojusį įstatymą dėl to, kad bedarbiui iki pensinio amžiaus liko ne daugiau kaip 2 metai, toliau mokama anksčiau paskirtos bedarbio pašalpos dydžio nedarbo draudimo išmoka. Ši išmoka mokama laikotarpį, kuris buvo nustatytas bedarbio pašalpos mokėjimo pratęsimo metu iki 2005 m. sausio 1 d.

4. Bedarbiams, įsiregistravusiems teritorinėse darbo biržose iki 2005 m. sausio 1 d., kuriems pagal anksčiau galiojusį įstatymą nebuvo paskirta bedarbio pašalpa, nedarbo draudimo išmoka skiriama, jeigu jie 2005 m. sausio 1 d. atitinka šio įstatymo 5 straipsnio nuostatas.

23 straipsnis. Nedarbo draudimo išlaidos pereinamuoju laikotarpiu

1. Pereinamuoju laikotarpiu (2009 m. sausio 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d.):

1) iš nedarbo draudimo lėšų finansuojamos nedarbo draudimo išmokos ir išlaidos, nustatytos Užimtumo rėmimo įstatymo 37 straipsnio 2 dalies 1, 3, 4 ir 5 punktuose;

2) valstybės biudžetas nuosekliai perima iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto Užimtumo rėmimo įstatymo 37 straipsnio 2 dalies 1, 3, 4 ir 5 punktuose nustatytų išlaidų finansavimą. Lėšos šioms išlaidoms finansuoti numatomos einamųjų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme.

2. Fondo valdyba pagal patvirtintą įmokų tarifo dydį nedarbo draudimui gautas lėšas kas savaitę perveda Užimtumo fondui, kurio lėšas administruoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Pasibaigus ketvirčiui, nedarbo draudimo įmokos per-

skaičiuojamos pagal faktiškai gautas ir į Fondo valdybos ataskaitą įtrauktas draudėjų įmokas, papildomai apskaičiuotos sumos pervedamos kartu su einamosiomis įmokomis, o permokėtos sumos atimamos iš einamųjų įmokų.

3. Pasibaigus metams, lėšos, viršijusios išlaidas, socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu įtraukiamos į kitų metų Užimtumo fondo lėšų sąmatą.

Straipsnio redakcija nuo 2013-01-01:

23 straipsnis. Nedarbo draudimo išlaidos pereinamuoju laikotarpiu

Pereinamuoju laikotarpiu (2009 m. sausio 1 d. – 2013 m. gruodžio 31 d.) iš nedarbo draudimo lėšų finansuojamos nedarbo draudimo išmokos, užimtumo rėmimo priemonės, darbo rinkos paslaugos, užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančios įstaigos ir Užimtumo rėmimo įstatyme nustatytos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės.

24 straipsnis. Pasiūlymai Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei per 2 mėnesius nuo šio Įstatymo įsigaliojimo dienos pavirtinti Nedarbo draudimo išmokų nuostatus. Nuostatuose turi būti nustatyta:

- 1) nedarbo draudimo stažo apskaičiavimo tvarka;
- 2) bedarbio draudžiamųjų pajamų apskaičiavimo tvarka;
- 3) nedarbo draudimo išmokos apskaičiavimo tvarka;
- 4) nedarbo draudimo išmokos, atsižvelgiant į atleidimo iš darbo priežastis, skyrimo ir mokėjimo tvarka;
- 5) pateisinamos priežastys, kurių nesant nedarbo draudimo išmoka neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas.

25 straipsnis. Teisės aktų pripažinimas netekusiais galios

Įsigaliojus šiam įstatymui, netenka galios Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo, Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo, Sveikatos draudimo įstatymo, Nedarbo socialinio draudimo įstatymo, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymo, Invalidų socialinės integracijos įstatymo, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 33, 34, 36, 45 straipsnių pakeitimo ir papildymo 45¹ straipsniu įstatymo, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 9, 16, 28, 35, 36, 40, 43, 45, 49, 50, 54 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 55⁶ straipsniu ir VII skyriumi įstatymo, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2, 10, 28, 29, 34, 35, 38, 39, 40, 45, 49, 54, 56 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 55¹, 55², 55³, 55⁴, 55⁵ straipsniais įstatymo, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo (Žin., 2004, Nr. 171-6300) ketvirtojo skirsnio 1 ir 4 straipsniai.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ ĮSTATYMAS

1999 m. birželio 22 d. Nr. VIII-1248
Vilnius

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis

1. Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis – tarptautinės teisės principų ir normų reglamentuotas susitarimas, kurį raštu sudaro Lietuva su tarptautinės teisės subjektais, nesvarbu, koks sutarties pavadinimas ir ar sutartį sudaro vienas, du ar keli tarpusavyje susiję dokumentai.

2. Kitų, negu nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, Lietuvos Respublikos susitarimų, taip pat Lietuvos Respublikos ministerijų ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsitaigų ir kitų valstybės institucijų vardu ir pagal jų kompetenciją sudaromų su atitinkamomis užsienio valstybių ar tarptautinių organizacijų institucijomis susitarimų, jeigu jų nereglamentuoja kiti įstatymai, rengimo ir sudarymo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Informacija apie šiuos susitarimus turi būti pateikta Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, kurioje ji turi būti kaupiama ir tvarkoma.

2 straipsnis. Įstatymo taikymas

Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymo ir vykdymo tvarką.

II. LIETUVOS RESPUBLIKOS TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ SUDARYMAS

3 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymo iniciatyvos teisė

Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymo iniciatyvos teisę turi Lietuvos Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas, užsienio reikalų ministras, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos nustatyta tvarka – Lietuvos Respublikos ministerijos ir Vyriausybės įstaigos.

4 straipsnis. Sprendimų dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymo tikslingumo ir dėl prieštaravimo išlygoms priėmimas

1. Sprendimus dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymo tikslingumo pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos, šio ir kitų įstatymų bei tarptau-

tinės teisės reikalavimus priima Lietuvos Respublikos Prezidentas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos pavedimu ir nustatyta tvarka – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

2. Sprendimai dėl Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos, kaip Europos Sąjungos valstybės narės, atstovaujančių vienai tarptautinės sutarties šaliai, tarptautinių sutarčių (toliau – tarptautinės mišriosios sutartys) sudarymo tikslingumo priimami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstituciniu aktu „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“, įstatymais ir kitais teisės aktais, reglamentuojančiais Lietuvos Respublikos pozicijos dėl Europos Sąjungos institucijose svarstomų teisės aktų ir dokumentų projektų rengimą ir derinimą.

3. Priimant sprendimą dėl Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties sudarymo tikslingumo, turi būti apsvartyta, ar šios sutarties projekto nuostatos atitinka Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos Respublikos užsienio politikos ir nacionalinio saugumo pagrindus ir tikslus, šio įstatymo reikalavimus, tarptautinės teisės principus ir normas.

4. Sprendimai dėl prieštaravimo kitų tarptautinės teisės subjektų padarytoms išlygoms dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių priimami šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka, gavus Lietuvos Respublikos Seimo Užsienio reikalų komiteto išvadą, ir skelbiami leidinyje „Valstybės žinios“. Jeigu prieštaraujant išlygai dėl ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties prieštaraujama ir šios sutarties įsigaliojimui tarp Lietuvos Respublikos ir išlygą padariusio tarptautinės teisės subjekto, sprendimą dėl prieštaravimo šio įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka priima Lietuvos Respublikos Seimas.

4 dalies redakcija nuo 2014-01-01:

4. Sprendimai dėl prieštaravimo kitų tarptautinės teisės subjektų padarytoms išlygoms dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių priimami šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka, gavus Lietuvos Respublikos Seimo Užsienio reikalų komiteto išvadą, ir skelbiami Teisės aktų registre. Jeigu prieštaraujant išlygai dėl ratifikuotos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties prieštaraujama ir šios sutarties įsigaliojimui tarp Lietuvos Respublikos ir išlygą padariusio tarptautinės teisės subjekto, sprendimą dėl prieštaravimo šio įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka priima Lietuvos Respublikos Seimas.

5 straipsnis. Įgaliojimai sudaryti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis

1. Lietuvos Respublikos Prezidentas, Ministras Pirmininkas ar užsienio reikalų ministras turi teisę atlikti visus veiksmus, susijusius su Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymu, be specialių įgaliojimų.

2. Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės vadovas arba Lietuvos Respublikos įgaliotas atstovas tarptautinėje konferencijoje, tarptautinėje organizacijoje ar viename iš jos organų turi teisę derėtis dėl Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties sudarymo ar patvirtinti jos tekstą be specialių įgaliojimų atitinkamai su valstybe, kurioje jis yra akredituotas, arba tarptautinėje konferencijoje, tarptauti-

nėje organizacijoje ar viename iš jos organų. Lietuvos nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje turi teisę atlikti visus veiksmus, susijusius su tarptautinių mišriųjų sutarčių sudarymu, be specialių įgaliojimų.

3. Kiti asmenys gali atlikti veiksmus, susijusius su Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties sudarymu, tik turėdami šio įstatymo 6 straipsnyje nustatyta tvarka suteiktus įgaliojimus.

6 straipsnis. Įgaliojimų sudaryti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis suteikimo tvarka

1. Įgaliojimus atlikti veiksmus, susijusius su šio įstatymo 7 straipsnyje nurodytų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių sudarymu, suteikia Lietuvos Respublikos Prezidentas Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikimu.

2. Įgaliojimus atlikti veiksmus, susijusius su Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kurioms Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis įstatymas arba pati tarptautinė sutartis nenumato ratifikavimo procedūros, tačiau kurių sudarymą pagal šio įstatymo 9 straipsnyje nustatytą tvarką tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, suteikia Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas ministerijos ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos, kuri pagal kompetenciją rengia sutartį, teikimu, pritarus Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai.

3. Įgaliojimus sudaryti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, kurios įsigalioja nuo pasirašymo ar pasikeitimo laiškais dienos arba yra laikinai taikomos, jeigu joms Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis įstatymas arba pati tarptautinė sutartis nenumato ratifikavimo procedūros, suteikia Lietuvos Respublikos Vyriausybė ministerijos ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaigos, kuri pagal kompetenciją rengia sutartį, teikimu, pritarus Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai.

4. Sudaryti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis pasikeičiant diplomatinėmis notomis, jeigu jos įsigalioja nuo pasikeitimo diplomatinėmis notomis dienos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu pavedama Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai.

5. Suteikus šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nurodytus įgaliojimus, įgaliojamuosius raštus išduoda Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

6. Informacija apie įgaliojamuosius raštus kaupiama ir tvarkoma Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje.

7 straipsnis. Ratifikuojamos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys

1. Turi būti ratifikuojamos šios Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys:

1) dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienų nustatymo ir pakeitimo, išskirtinės ekonominės zonos ir kontinentinio šelfo delimitavimo;

2) dėl politinio bendradarbiavimo su užsienio valstybėmis, tarpusavio pagalbos, taip pat su valstybės gynyba susijusios gynybinio pobūdžio sutartys;

3) dėl atsisakymo naudoti jėgą ar grasinti jėga, taip pat taikos sutartys;

4) dėl Lietuvos Respublikos ginkluotųjų pajėgų buvimo ir jų statuso užsienio valstybių teritorijose;

5) dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo universaliose tarptautinėse organizacijose bei regioninėse tarptautinėse organizacijose;

6) daugiašalės sutartys;

7) dėl užsienio valstybių kariuomenės vienetų buvimo ir jų statuso Lietuvos Respublikos teritorijoje;

8) nustatančios kitokias teisės normas negu galiojantys Lietuvos Respublikos įstatymai;

9) ilgalaikės ekonominės sutartys, sudaromos ilgesniam negu 5 metų laikotarpiui, jeigu jose nėra numatyta vienašalio nutraukimo galimybė arba jeigu minimalus įspėjimo dėl tokio nutraukimo laikotarpis yra ilgesnis negu vieni metai;

10) tarptautinės mišriosios sutartys;

11) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pakeitimai, priimti Europos Sąjungos sutarties 48 straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka.

2. Taip pat ratifikuojamos tos tarptautinės sutartys, kuriose yra numatytas jų ratifikavimas.

8 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ratifikavimo tvarka

1. Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ratifikuoja Lietuvos Respublikos Seimas įstatymu.

2. Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ratifikuoti Lietuvos Respublikos Seimui teikia Lietuvos Respublikos Prezidentas savo iniciatyva ar pasiūlius Vyriausybei.

3. Remiantis šio straipsnio 1 dalyje nurodytu įstatymu, parengiami ratifikavimo raštai.

9 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių tvirtinimas

1. Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis, kurioms Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis įstatymas arba pati sutartis nenumato ratifikavimo procedūros, tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Šis reikalavimas netaikomas šio įstatymo 6 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytoms Lietuvos Respublikos tarptautinėms sutartims.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė tarptautinę sutartį tvirtina nutarimu.

3. Tarptautines sutartis Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti teikia ministerija, kurios kompetencijai priklauso sutartį vykdyti, suderinusi su Užsienio reikalų ministerija.

4. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma Respublikos Prezidento pasirašytoms tarptautinėms sutartims.

10 straipsnis. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos kompetencija Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įsigaliojimo procese

Tarptautinius veiksmus, susijusius su Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties įsigaliojimu, galiojimu ar veikimu (dokumentų, reikalingų tarptautinei sutar-

čiai įsigalioji, parengimas ir deponavimas, tarptautinės sutarties atidavimas saugoti depozitarui, pranešimas apie galiojimo sustabdymą ar nutraukimą, prieštaravimo sutarties pakeitimui ar išlygoms pateikimas ir kt.), atlieka Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

III. LIETUVOS RESPUBLIKOS TARPTAUTINIŲ SUTARČIŲ VYKDYMAS

11 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių privalomumas

1. Įsigaliojusias, taip pat laikinai taikomas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis Lietuvos Respublikoje privaloma vykdyti.

2. Jei įsigaliojusi ratifikuota Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis nustato kitokias normas negu Lietuvos Respublikos įstatymai, kiti teisės aktai, galiojantys šios sutarties sudarymo metu arba įsigalioję po šios sutarties įsigaliojimo, taikomos Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties nuostatos.

3. Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinei sutarčiai vykdyti reikia priimti įstatymą ar kitą teisės aktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nustatyta tvarka pateikia Seimui atitinkamo įstatymo projektą arba priima atitinkamą Vyriausybės nutarimą, ar pagal kompetenciją užtikrina kito teisės akto priėmimą.

12 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių vykdymas

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė užtikrina Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių vykdymą.

2. Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis taip pat gali nustatyti specialias šios sutarties vykdymo taisykles.

13 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių pakeitimas ar papildymas

1. Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis gali būti pakeista ar papildyta remiantis tarptautinės teisės normomis bei šio įstatymo II skyriuje nustatyta tvarka, jeigu pačioje tarptautinėje sutartyje nenustatyta kitaip.

2. Jeigu vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties nuostatomis jos pakeitimams ar papildymams įsigalioji sutarties šalių pritarimas nėra būtinas (įsigaliojimas pagal nutylėjimą), sprendimas dėl tokių pakeitimų ar papildymų tikslingumo priimamas šio įstatymo 4 straipsnyje nustatyta tvarka.

14 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių denonsavimas ar galiojimo sustabdymas

1. Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys gali būti denonsuotos ar gali būti sustabdytas jų galiojimas tik vadovaujantis šių sutarčių nuostatomis, tarptautinės teisės normomis bei šio įstatymo nustatyta tvarka.

2. Denonsuoti Lietuvos Respublikos tarptautinę sutartį ar sustabdyti jos galiojimą pagal visuotinai pripažintas tarptautinės teisės normas ir šio įstatymo nuostatas

nusprendžia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, išskyrus Lietuvos Respublikos galiojančias ratifikuotas tarptautines sutartis, dėl kurių denonsavimo ar jų galiojimo sustabdymo Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu (jo iniciatyva ar Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlius) sprendžia Lietuvos Respublikos Seimas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15 straipsnis. Informacijos apie Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis tvarkymas

Informacija apie visas Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis yra kaupiama ir tvarkoma Užsienio reikalų ministerijoje.

16 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių skelbimas

Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys Užsienio reikalų ministerijos teikimu skelbiamos Teisės aktų registre.

Straipsnio redakcija nuo 2015-04-01:

16 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ir pranešimų dėl jų skelbimas

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos teikimu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys, išskyrus tarptautines mišriąsias sutartis, kurios lietuvių kalba skelbiamos Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, ir pranešimai dėl visų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įsigaliojimo, galiojimo, pakeitimo, laikino taikymo, sustabdymo, nutraukimo, prieštaravimo sutarties pakeitimui ar išlygoms skelbiami Teisės aktų registre.

17 straipsnis. Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių registravimas Jungtinių Tautų Sekretoriате

Įsigaliojusias Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija teikia registruoti Jungtinių Tautų Sekretariatui.

18 straipsnis. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių“ pripažinimas netekusiu galios

Įsigaliojus šiam įstatymui, pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių“ (Žin., 1991, Nr. 16-415; 1992, Nr. 30-915).

LIETUVOS RESPUBLIKOS ASOCIACIJŲ ĮSTATYMAS

2004 m. sausio 22 d. Nr. IX-1969
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas reglamentuoja juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra asociacija, steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymo, pabaigos (reorganizavimo ir likvidavimo) ypatumus.

2. Asociacijoms, kurių veiklą reglamentuoja kiti įstatymai, šio Įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja kitų įstatymų nuostatomis.

2 straipsnis. Asociacijos samprata

1. Asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus.

2. Asociacijos pavadinime gali būti žodžiai „asociacija“, „visuomeninė organizacija“, „susivienijimas“, „konfederacija“, „sąjunga“, „draugija“ ar kiti.

3. Asociacijos buveinė turi būti Lietuvos Respublikoje.

4. Asociacija privalo turėti bent vieną sąskaitą kredito įstaigoje.

3 straipsnis. Asociacijos veiklos pagrindai

1. Asociacija veikia laikydamosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija), Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas), šio bei kitų įstatymų, Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų ir veiklą grindžia savo įstatais.

2. Draudžiama steigti ir veikti asociacijoms, kurių tikslas arba veikimo būdai – prievarta nuversti ar pakeisti Lietuvos Respublikos konstitucinę santvarką arba pažeisti Lietuvos Respublikos teritorijos vientisumą, propaguoti karą ir smurtą, autoritarinį ar totalitarinį valdymą, kurstyti rasinę, religinę, socialinę nesantaiką, pažeisti žmogaus teises ir laisves, viešąją tvarką bei atlikti veiksmus, prieštaraujančius Lietuvos Respublikos įstatymams ir visuotinai pripažintoms tarptautinės teisės normoms, veikti dėl kitų valstybių interesų, jeigu jie yra priešingi Lietuvos valstybės interesams.

ANTRASIS SKIRSNIS. ASOCIACIJOS STEIGIMAS IR REGISTRAVIMAS

4 straipsnis. Asociacijos steigimas

1. Asociacijos steigėjais gali būti 18 metų sulaukę veiksniūs fiziniai asmenys ir (ar) juridiniai asmenys, sudarę asociacijos steigimo sutartį. Minimalus asociacijos steigėjų skaičius yra trys.

2. Asociacijos steigimo sutartį pasirašo visi steigėjai.

3. Visi asociacijos steigėjai nuo asociacijos įregistravimo juridinių asmenų registre tampa jos nariais.

4. Asociacijos steigėjai iki asociacijos įregistravimo juridinių asmenų registre parengia įstatų projektą ir sušaukia steigiamąjį susirinkimą, kuriame priimami įstatai ir sudaromas bent vienas valdymo organas.

5. Steigiamos asociacijos vardu veikia steigimo sutartyje nurodytas arba steigiamojo susirinkimo įgaliotas asmuo.

5 straipsnis. Asociacijos steigimo sutartis

1. Asociacijos steigimo sutartyje turi būti nurodyta:

1) steigėjai (fizinių asmenų vardai, pavardės, asmens kodai ir adresai; juridinių asmenų pavadinimai, buveinės, kodai; steigėjų atstovų vardai ir pavardės ar pavadinimai, asmens kodai (kodai);

2) steigiamos asociacijos pavadinimas;

3) steigimo sutarties sudarymo data;

4) steigiamos asociacijos buveinė.

2. Asociacijos steigimo sutartyje taip pat gali būti nurodyta:

1) steigėjų turtiniai ir neturtiniai išsipareigojimai, jų vykdymo tvarka ir terminai;

2) steigimo išlaidų kompensavimo tvarka;

3) ginčų tarp steigėjų sprendimo tvarka;

4) asmenys, kurie turi teisę atstovauti steigiamai asociacijai, jų teisės ir įgaliojimai;

5) steigiamojo susirinkimo sušaukimo ir jo sprendimų priėmimo tvarka;

6) kitos šiam ir kitiems įstatymams neprieštaraujančios nuostatos.

6 straipsnis. Asociacijos registravimas ir juridinių asmenų registro duomenys

1. Asociacija teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įregistruota juridinių asmenų registre.

2. Asociaciją registruoti galima, jei sudaryta steigimo sutartis, sušauktas asociacijos steigiamasis susirinkimas, priimti asociacijos įstatai ir sudarytas bent vienas valdymo organas bei įvykdytos kitos steigimo sutartyje nustatytos prievolės.

3. Asociacijai įregistruoti juridinių asmenų registre šiam registruui pateikiami steigimo sutartis, asociacijos įstatai ir kiti Civilinio kodekso 2.64 straipsnyje nurodyti dokumentai.

4. Asociacija laikoma įsteigta nuo įregistravimo juridinių asmenų registre.

5. Be Civilinio kodekso 2.66 straipsnyje išvardytų duomenų, juridinių asmenų registre nurodomas asociacijos veiklos laikotarpis, jei jis yra ribotas.

TREČIASIS SKIRSNIS. ASOCIACIJOS VALDYMAS

7 straipsnis. Asociacijos organai

1. Asociacija įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina per savo valdymo organus.

2. Asociacijoje turi būti visuotinis narių susirinkimas ar kitas organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), turintis visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių.

3. Asociacijos organui (konferencijai, suvažiavimui, kongresui, asamblėjai ar kt.), turinčiam visas visuotinio narių susirinkimo teises, taikomos šio Įstatymo nuostatos, taikytinos visuotiniam narių susirinkimui.

4. Jeigu sudaromas kitas asociacijos organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), kuris turi tik dalį visuotinio narių susirinkimo teisių, tuomet visuotinis narių susirinkimas yra privalomas. Asociacijos organui, turinčiam dalį visuotinio narių susirinkimo teisių, taikomos šio Įstatymo nuostatos, taikytinos visuotiniam narių susirinkimui, išskyrus šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktus, kuriuose numatytus sprendimus gali priimti tik visuotinis narių susirinkimas.

5. Asociacijoje turi būti valdymo organas (vienasmenis ar (ir) kolegialus).

6. Asociacijoje gali būti sudaromi kiti organai.

7. Asociacijos organų struktūra, kompetencija, sušaukimo ir sprendimų priėmimo tvarka nustatoma asociacijos įstatuose.

8. Asociacijos įstatuose nustatytų kolegialių organų, kurie nėra valdymo organai, nariams už veiklą neatlyginama.

9. Visuotiniai narių susirinkimai ir kolegialių organų posėdžiai turi būti protokoluojami.

8 straipsnis. Visuotinis narių susirinkimas

1. Visuotinis narių susirinkimas:

1) keičia asociacijos įstatus;

2) skiria (renka) ir atšaukia valdymo organų narius, jeigu asociacijos įstatai nenustato kitaip;

3) skiria (renka) ir atšaukia kitų kolegialių organų, jei tokie organai numatyti asociacijos įstatuose, narius, jeigu asociacijos įstatai nenustato kitaip;

4) nustato asociacijos narių stojamųjų įnašų dydį ir narių mokesčių dydį, jų mokėjimo tvarką, jei asociacijos įstatuose mokėjimo tvarka nenustatyta;

5) tvirtina asociacijos metinę finansinę atskaitomybę;

6) priima sprendimą dėl asociacijos pertvarkymo ar pabaigos (reorganizavimo ar likvidavimo);

7) priima sprendimą dėl kitų juridinių asmenų steigimo ar dėl tapimo kitų juridinių asmenų dalyviu, jeigu asociacijos įstatai nenustato kitaip.

2. Visuotinis narių susirinkimas sprendžia ir kitus šiame Įstatyme ir asociacijos įstatuose visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus, jei pagal šį Įstatymą tai nepriskirta kitų asociacijos organų kompetencijai ir jei pagal esmę tai nėra valdymo organo funkcijos.

3. Visuotinis narių susirinkimas neturi teisės pavesti kitiems asociacijos organams spręsti visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priklausančių klausimų, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 2, 3 ir 7 punktuose numatytus atvejus.

4. Visuotiniame narių susirinkime sprendžiamojo balso teisę turi visi asociacijos nariai. Vienas narys visuotiniame narių susirinkime turi vieną balsą. Jeigu asociacijos įstatuose numatytas kitas visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių turintis organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), kai šis organas priima sprendimus, kiekvienas asociacijos nariams atstovaujantis asmuo turi tiek balsų, keliems asociacijos nariams jis atstovauja. Visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių turinčiame organe narys dalyvauja asmeniškai pats (fizinis asmuo arba vienasmenis valdymo organas, o įstatymuose ir steigimo dokumentuose nustatytais atvejais – kitų organų nariai bei dalyviai – fiziniai asmenys, veikiantys pagal įstatymuose ir steigimo dokumentuose (įstatuose, nuostatuose) jiems suteiktas teises ir pareigas), išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, arba įstatymų nustatyta tvarka įgalioja kitą asmenį, arba su juo sudaro balsavimo teisės perleidimo sutartį. Asociacijos narys – juridinis asmuo gali būti atstovaujamas visuotiniame narių susirinkime tik to juridinio asmens darbuotojų, dalyvių ar valdymo organo narių.

5. Asociacijos valdymo organų ir kitų kolegialių organų nariai, jeigu jie nėra asociacijos nariai, gali dalyvauti visuotiniame narių susirinkime be balso teisės.

6. Visuotinis narių susirinkimas šaukiamas asociacijos įstatuose nustatyta tvarka.

7. Visuotinis narių susirinkimas gali priimti sprendimus, kai jame dalyvauja daugiau kaip 1/2 asociacijos narių, jeigu asociacijos įstatuose nenustatyta kitaip. Visuotinio narių susirinkimo sprendimas, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktuose nurodytus sprendimus ir tuos atvejus, kai renkami kolegialių organų nariai, laikomas priimtu, kai už jį gauta daugiau balsavimo metu dalyvaujančių narių balsų „už“ negu „prieš“ (asmenys, balsuodami susilaikę, neskaičiuojami, tai yra jie laikomi balsavimo metu nedalyvavusiais asmenimis), jeigu asociacijos įstatai nenustato didesnės daugumos. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 6 punktuose nurodytiems visuotinio narių susirinkimo sprendimams priimti reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių asociacijos narių balsų. Tais atvejais, kai skiriami (renkami) kolegialių organų nariai, sprendimai priimami asociacijos įstatų nustatyta tvarka.

8. Jeigu visuotiniame narių susirinkime nėra kvorumo, asociacijos įstatų nustatyta tvarka turi būti šaukiamas pakartotinis visuotinis narių susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio susirinkimo darbotvarkės klausimais, nesvarbu, kiek susirinkime dalyvavo asociacijos narių.

9. Asociacijos visuotinis narių susirinkimas gali būti šaukiamas teismo sprendimu, jei jis nebuvo sušauktas asociacijos įstatų nustatyta tvarka ir dėl to į teismą kreipėsi asociacijos narys ar valdymo organas.

9 straipsnis. Valdymo organai

1. Valdymo organas veikia asociacijos vardu, kai yra santykių su kitais asmenimis, taip pat sudaro sandorius asociacijos vardu.

2. Valdymo organas, be Civilinio kodekso 2.82 straipsnyje numatytų funkcijų, priima į darbą ir atleidžia darbuotojus, sudaro su jais darbo sutartis, rengia ir pateikia visuotiniam narių susirinkimui asociacijos veiklos ataskaitą, skelbia ar organizuoja viešos informacijos paskelbimą, organizuoja savanoriškus darbus Vyriausybės nustatyta tvarka, sprendžia kitus šiame Įstatyme ir asociacijos įstatuose valdymo organo kompetencijai priskirtus klausimus. Valdymo organas taip pat priima sprendimus dėl filialų ir atstovybių steigimo bei jų veiklos nutraukimo ir tvirtina jų nuostatus, jeigu asociacijos įstatai nenustato kitaip.

3. Jeigu asociacijoje sudaromi keli valdymo organai, asociacijos įstatuose turi būti nustatyta kiekvieno valdymo organo kompetencija.

4. Už asociacijos nario veiklą valdymo organuose jo nariui gali būti atlyginama.

5. Kolegialaus valdymo organo nariais gali būti fiziniai asmenys – asociacijos nariai ir asociacijos narių – juridinių asmenų pasiūlyti fiziniai asmenys. Asociacijos įstatuose gali būti nustatyti papildomi reikalavimai kolegialaus valdymo organo nariui.

6. Kolegialus valdymo organas gali priimti sprendimus, kai jo posėdyje dalyvauja daugiau kaip 1/2 narių.

10 straipsnis. Asociacijos veiklos ataskaita

1. Asociacijos įstatuose nurodytas valdymo organas per įstatuose nustatytą terminą turi parengti ir pateikti visuotiniam narių susirinkimui kiekvienų praėjusių finansinių metų asociacijos veiklos ataskaitą. Ši ataskaita yra vieša. Kiekvieno fizinio ar juridinio asmens reikalavimu asociacija turi sudaryti sąlygas asociacijos buveinėje ar kitais būdais su šia ataskaita visiems susipažinti.

2. Asociacijos veiklos ataskaitoje turi būti nurodyta:

1) informacija apie asociacijos veiklą įgyvendinant jos įstatuose nustatytus veiklos tikslus;

2) asociacijos narių skaičius finansinių metų pabaigoje;

3) asociacijos metinė finansinė atskaitomybė;

4) samdomų asociacijos darbuotojų skaičius finansinių metų pabaigoje.

3. Asociacijos veiklos ataskaitoje gali būti ir kita informacija, kurią nustato visuotinis narių susirinkimas.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. ASOCIACIJOS VEIKLA

11 straipsnis. Asociacijos teisės ir pareigos

1. Asociacija gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jos veiklos tikslams, nustatytiems Civiliniame kodekse, šiame Įstatyme ir asociacijos įstatuose.

2. Asociacija turi teisę vykdyti įstatymų nedraudžiamą ūkinę komercinę veiklą, kuri neprieštarauja jos įstatams bei veiklos tikslams ir reikalinga jos tikslams pasiekti.

12 straipsnis. Asociacijos įstatai

1. Asociacijos įstatai yra steigimo dokumentas, kuriuo asociacija vadovaujasi savo veikloje.

2. Asociacijos įstatuose turi būti nurodyta:

- 1) asociacijos pavadinimas;
- 2) asociacijos teisinė forma – asociacija;
- 3) asociacijos buveinės keitimo tvarka;
- 4) asociacijos veiklos tikslai, kurie turi būti apibūdinti aiškiai ir išsamiai, nurodant veiklos sritis bei rūšis;
- 5) asociacijos narių teisės ir pareigos;
- 6) stojamųjų įnašų ir narių mokesčių mokėjimo tvarka, jeigu įstatuose nėra nurodyta, kad ji bus patvirtinta atskiru dokumentu;
- 7) naujų narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos;

8) visuotinio narių susirinkimo kompetencija, sušaukimo tvarka, sprendimų priėmimo tvarka, jeigu nesudaromas kitas organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), turintis visas visuotinio narių susirinkimo teises;

9) organas (konferencija, suvažiavimas, kongresas, asamblėja ar kt.), turintis visas ar dalį visuotinio narių susirinkimo teisių, jo kompetencija, sušaukimo atvejai ir tvarka, sprendimų priėmimo tvarka, narių dalyvavimo bei atstovavimo jiems šiame organe tvarka, jeigu toks organas sudaromas;

10) valdymo organai, jų kompetencija, kolegialaus valdymo organo, jei toks organas sudaromas, narių ir pirmininko (prezidento) skyrimo (rinkimo), atšaukimo ar sudarymo tvarka, laikotarpis, kuriam kolegialus valdymo organas sudaromas;

11) kiti kolegialūs organai, jei tokie organai sudaromi, jų kompetencija, narių bei pirmininko (prezidento) skyrimo (rinkimo), atšaukimo ar sudarymo tvarka, laikotarpis, kuriam kolegialūs organai sudaromi;

12) dokumentų ir kitos informacijos apie asociacijos veiklą pateikimo nariams tvarka, jeigu įstatuose nėra nurodyta, kad ji bus patvirtinta atskiru dokumentu;

13) pranešimų ir skelbimų paskelbimo tvarka, pagal kurią skelbiama vieša informacija;

14) filialų ir atstovybių steigimo bei jų veiklos nutraukimo tvarka;

15) asociacijos įstatų keitimo tvarka;

16) veiklos laikotarpis, jei jis yra ribotas;

17) lėšų ir pajamų naudojimo, taip pat asociacijos veiklos kontrolės tvarka.

3. Asociacijos įstatuose gali būti numatytos ir kitos asociacijos veiklos nuostatos, jeigu jos neprieštarauja Konstitucijai, Civiliniam kodeksui, šiam ar kitiems įstatymams.

4. Steigiamos asociacijos įstatus turi pasirašyti steigimo sutartyje nurodytas ar steigiamojo susirinkimo įgaliotas asmuo. Šis asmuo turi pasirašyti įstatus ne vėliau kaip per tris dienas nuo steigiamojo susirinkimo dienos.

5. Įsteigtos asociacijos pakeistus įstatus pasirašo valdymo organas arba visuotinio narių susirinkimo įgaliotas asmuo.

6. Įstatų pakeitimai įsigalioja nuo jų įregistravimo juridinių asmenų registre. Kartu su įstatų pakeitimais asociacija juridinių asmenų registruui turi pateikti visą pakeistų asociacijos įstatų tekstą (naują redakciją).

7. Įstatus pasirašiusių fizinių asmenų parašų tikrumas notaro netvirtinamas.

13 straipsnis. Asociacijos nariai

1. Asociacijos nariais gali būti 18 metų sulaukę veiksnius fiziniai asmenys, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį, ir (ar) juridiniai asmenys. Minimalus asociacijos narių skaičius yra trys. Asmuo gali būti kelių asociacijų nariu.

2. Asociacijų, kurių veikla susijusi su vaikų ir jaunimo poreikiais, nariais gali būti ir jaunesni kaip 18 metų asmenys.

3. Už jaunesnius kaip 14 metų asmenis prašymus tapti asociacijos nariais asociacijos įstatuose nustatytam valdymo organui pateikia jų tėvai arba globėjai. Jaunesni kaip 18 metų asmenys asociacijoje gali įgyti teises ir pareigas Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

4. Asociacijos narys turi tokias teises:

- 1) dalyvauti ir balsuoti asociacijos visuotiniame narių susirinkime;
- 2) naudotis asociacijos teikiamomis paslaugomis;
- 3) susipažinti su asociacijos dokumentais ir gauti visą asociacijos turimą informaciją apie jos veiklą;
- 4) bet kada išstoti iš asociacijos. Tokiu atveju stojamieji nario įnašai ir nario mokesčiai ar kitaip asociacijai nuosavybėn perduotos lėšos ir turtas negrąžinami;
- 5) kitas teisės aktuose ir asociacijos įstatuose nustatytas teises.

5. Asociacijos buveinėje, taip pat asociacijos filialų ir atstovybių buveinėse turi būti visų asociacijos narių sąrašas. Su šiuo sąrašu turi teisę susipažinti kiekvienas asociacijos narys.

6. Asociacijos narys privalo laikytis asociacijos įstatų.

14 straipsnis. Asociacijos veiklos garantijos

Valstybės ir savivaldybių institucijoms ir pareigūnams įstatymų nenustatytais atvejais ir tvarka, politinėms partijoms ir politinėms organizacijoms, kitoms organizacijoms ir asmenims draudžiama kištis į asociacijos veiklą ir į jos vidaus reikalus.

15 straipsnis. Asociacijos tarptautiniai ryšiai

Asociacija įstatų nustatyta tvarka gali įstoti į tarptautines organizacijas, kurių tikslai ir veikla neprieštarauja Konstitucijai, šiam ar kitiems įstatymams.

16 straipsnis. Asociacijos veiklos ribojimai

1. Asociacijai leidžiama nuosavybės ar bet kokiomis kitomis teisėmis valdomą turtą ir lėšas perleisti, užtikrinti juo prievolių įvykdymą ar kitaip apriboti savo valdymo, naudojimo ir disponavimo teises į jį tik tuo atveju, kai tuo siekiama įgyvendinti asociacijos įstatuose nustatytus veiklos tikslus (įskaitant ir labdaros, ir paramos tikslus, nustatytus įstatuose pagal Labdaros ir paramos įstatymą).

2. Net ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais asociacijai draudžiama:

1) neatlygintinai perduoti asociacijos turtą nuosavybėn asociacijos nariui, valdymo ir kolegialių organų nariui, asociacijoje darbo sutarties pagrindu dirbančiam asmeniui ar su jais susijusiam asmeniui, ar trečiajam asmeniui, išskyrus labdaros ar paramos tikslus, nustatytus įstatuose pagal Labdaros ir paramos įstatymą;

2) mokėti asociacijos steigėjui ar nariui išmokas iš pelno dalies ar perduoti likviduojamos asociacijos turto dalį, viršijančią stojamąjį nario įnašą ar mokesį;

3) asociacijos turtą ir lėšas, įskaitant pelną, jokia forma, išskyrus labdarą ir paramą pagal Labdaros ir paramos įstatymą, skirstyti tos asociacijos ir (ar) jos valdymo organų nariams, asociacijoje darbo sutarties pagrindu dirbantiems asmenims, išskyrus atvejus, kai yra mokamas darbo užmokestis, kitos su darbo teisiniais santykiais susijusios išmokos ir kai autorinės sutarties pagrindu mokamas autorinis atlyginimas, atlyginama už suteiktas paslaugas ar parduotas prekes;

4) suteikti paskolas, įkeisti asociacijos turtą (išskyrus atvejus, kai turtas įkeičiamas asociacijos prievolėms užtikrinti), garantuoti, laiduoti ar kitaip užtikrinti kitų asmenų prievolių įvykdymą. Ši nuostata netaikoma, kai skolinamasi iš kredito įstaigų ir kai Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys arba Lietuvos Respublikos įstatymai ar jų pagrindu priimti kiti teisės aktai numato kitaip;

5) skolintis pinigų iš asociacijos nario ar su juo susijusio asmens ir mokėti palūkanas. Ši nuostata netaikoma, kai skolinamasi iš kredito įstaigų;

6) skolintis iš kitų asmenų, mokant neprotingai dideles palūkanas;

7) pirkti prekes ir paslaugas už akivaizdžiai per didelę kainą, išskyrus atvejus, kai tokiu būdu yra suteikiama labdara asmeniui, kuris pagal Labdaros ir paramos įstatymą yra labdaros gavėjas;

8) parduoti asociacijos turtą už akivaizdžiai per mažą kainą, išskyrus atvejus, kai tokiu būdu yra suteikiama labdara asmeniui, kuris pagal Labdaros ir paramos įstatymą yra labdaros gavėjas;

9) steigti juridinį asmenį, kurio civilinė atsakomybė už juridinio asmens prievolės yra neribota, arba būti jo dalyviu;

10) vykdyti valstybės ar savivaldybių, jų institucijų ar pareigūnų bei valstybės tarnautojų viešojo administravimo funkcijas, jeigu to nenumato kiti įstatymai;

11) vykdyti profesinių sąjungų, religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų bei pagal jų kanonus, statutus ar kitas normas tos pačios religijos tikslams įgyvendinti įsteigtų juridinių asmenų, kredito unijų ir kitų juridinių asmenų, kurie yra kitos teisinės formos, funkcijas, jei šias funkcijas pagal įstatymų nuostatas gali vykdyti tik tam tikros teisinės formos juridiniai asmenys;

12) ginkluoti savo narius, organizuoti jiems karinius mokymus ir steigti karinius būrius, išskyrus įstatymų numatytus atvejus.

3. Šio straipsnio 2 dalies 1 ir 5 punktuose numatytas su nariu susijęs asmuo yra:

1) asociacijos nario – fizinio asmens artimasis giminaitis, sutuoktinis (sugyventinis), sutuoktinio (sugyventinio) artimasis giminaitis;

2) juridinis asmuo, kuris turi daugiau kaip pusę balsų asociacijos nario – juridinio asmens organe;

3) juridinis asmuo, kurio organe daugiau kaip pusę balsų turi asociacijos narys, šios dalies 1 ir 2 punktuose nurodytas asmuo ar šie asmenys kartu.

4. Asociacija pinigų, gautus kaip paramą, taip pat kitus negrąžintinai gautus pinigus ir kitą turtą naudoja juos davusio asmens nurodytiems tikslams, jeigu asmuo tokius tikslus nurodė. Asociacija šiuos gautus pinigus privalo laikyti atskiroje sąskaitoje, taip pat sudaryti išlaidų sąmatą, jei tai numatyta teisės aktuose arba pinigų davęs asmuo to reikalauja. Asociacija negali priimti pinigų ar kito turto, jei duodantis asmuo nurodo juos naudoti kitiems, negu asociacijos įstatuose yra nustatyta, tikslams.

PENKTASIS SKIRSNIS. ASOCIACIJŲ PERTVARKYMO IR PABAIGOS YPATUMAI

17 straipsnis. Asociacijų pertvarkymo ir pabaigos ypatumai

1. Asociacijos pertvarkomos, pasibaigia (reorganizuojamos ar likviduojamos) Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

2. Vienu metu asociacija negali būti ir reorganizuojama, ir pertvarkoma.

3. Jeigu asociacijoje liko mažiau negu trys nariai, per trisdešimt dienų apie tokį narių sumažėjimą asociacija turi pranešti juridinių asmenų registruir Juridinių asmenų registro nuostatų nustatyta tvarka.

4. Likęs asociacijos turtas ir lėšos, įstatymų nustatyta tvarka patenkinus visus kreditorių reikalavimus ir asociacijos narių reikalavimus dėl asociacijos turto dalies, nevirsijančios nario stojamojo įnašo ar mokesčio, iki asociacijos išregistravimo iš juridinių asmenų registro perduodami kitam ar kitiems viešiesiems juridiniams asmenims, kuriuos nustato visuotinis narių susirinkimas ar teismas, priėmęs sprendimą likviduoti asociaciją.

5. Be kitų šiame Įstatyme ir Civiliniame kodekse nustatytų pareigų, asociacijos likvidatorius privalo:

1) viešai paskelbti asociacijos įstatuose nurodytame dienraštyje apie asociacijos likvidavimą ir pateikti juridinių asmenų registruir dokumentus, patvirtinančius sprendimą likviduoti asociaciją bei savo duomenis;

2) sudaryti likvidavimo laikotarpio pradžios balansą;

3) perduoti likusį asociacijos turtą šio Įstatymo nustatyta tvarka;

4) sudaryti asociacijos likvidavimo aktą. Asociacijos likvidavimo akte aprašoma likvidavimo eiga ir patvirtinama, kad atlikti visi su likvidavimu susiję veiksmai;

5) perduoti dokumentus saugoti Archyvų įstatymo nustatyta tvarka;

6) pateikti juridinių asmenų registro tvarkytojui asociacijos likvidavimo aktą ir kitus dokumentus, reikalingus asociacijai išregistruoti.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Asociacijų ir visuomeninių organizacijų, įsteigtų iki šio Įstatymo įsigaliojimo, įstatatai galioja tiek, kiek jie neprieštarauja Civiliniam kodeksui, šiam ir kitiems įstatymams.

2. Iki šio Įstatymo įsigaliojimo įregistruotos asociacijos ir visuomeninės organizacijos yra laikomos juridiniais asmenimis, kurių teisinė forma yra asociacija, be atskiro perregistravimo.

3. Visuomeninių organizacijų padaliniai, iki šio Įstatymo įsigaliojimo įsteigti kaip juridiniai asmenys, nuo šio Įstatymo įsigaliojimo yra laikomi juridiniais asmenimis, kurių teisinė forma yra asociacija, be atskiro perregistravimo. Šių asociacijų įstatai galioja tiek, kiek jie neprieštarauja Civiliniam kodeksui, šiam ir kitiems įstatymams. Jeigu šio Įstatymo įsigaliojimo dieną tokios asociacijos narių yra mažiau negu trys, Civilinio kodekso 2.106 straipsnio 6 punkte nustatytas terminas yra skaičiuojamas nuo šio Įstatymo įsigaliojimo dienos.

4. Šio Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 9 punktas netaikomas asociacijoms ar visuomeninėms organizacijoms, įsteigusioms juridinį asmenį, kurio civilinė atsakomybė už juridinio asmens prievolės yra neribota, arba tapusioms jo dalyviu iki šio Įstatymo įsigaliojimo.

5. Asociacijas ir visuomenines organizacijas, taip pat jų duomenų ir dokumentų pakeitimus, dėl kurių registravimo pareiškimai registro tvarkytojui buvo pateikti atitinkamai Asociacijų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 32-786) ar Visuomeninių organizacijų įstatymo (Žin., 1995, Nr. 18-400) nustatyta tvarka iki šio Įstatymo įsigaliojimo ir kurių registravimo procedūra nebaigta, registruoja valstybės įmonė Registrų centras pagal iki šio Įstatymo įsigaliojimo galiojusią tvarką.

19 straipsnis. Įstatymų pripažinimas netekusiais galios

Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

- 1) Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas (Žin., 1995, Nr. 18-400);
- 2) Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. 18-401);
- 3) Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 32-786);
- 4) Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo įgyvendinimo“ 1 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 53-1251);
- 5) Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo 17 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 65-1545);
- 6) Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 59-1653);
- 7) Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 15 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 2001, Nr. 52-1815).

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMAS

2003 m. lapkričio 18 d. Nr. IX-1826
Vilnius

*Nauja įstatymo redakcija:
Nr. X-1602, 2008-06-17, Žin., 2008, Nr. 76-2998 (2008-07-05)*

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu, taip pat kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių teisės aktų nuostatos.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Diskriminacija** – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

2. **Etosas** – tikėjimo, vertybių, moralinių nuostatų ir tradicijų visuma, lemianti asmens arba asmenų grupės elgesį ar elgesio normas.

3. **Lygios galimybės** – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

4. **Netiesioginė diskriminacija** – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

5. **Priekabiavimas** – nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

6. **Socialinė padėtis** – fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų sistemai priklausančiose įstaigose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai.

7. **Tiesioginė diskriminacija** – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus:

1) įstatymų nustatytus apribojimus dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;

2) įstatymų nustatytą reikalavimą mokėti valstybinę kalbą;

3) įstatymų nustatytais atvejais draudimą dalyvauti politinėje veikloje;

4) įstatymų nustatytas dėl pilietybės taikomas skirtingas teises;

5) įstatymų nustatytas specialias priemones sveikatos apsaugos, darbo saugos, užimtumo, darbo rinkos srityje, siekiant sukurti ir taikyti integraciją į darbo aplinką garantuojančias ir skatinančias sąlygas bei galimybes;

6) įstatymų nustatytas specialias laikinas priemones, taikomas siekiant užtikrinti lygybę ir užkirsti kelią lygių galimybių pažeidimui lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu;

7) kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas;

8) kai ribojimų, specialių reikalavimų arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;

9) atskirų sporto varžybų neįgaliesiems rengimą.

8. Nurodymas diskriminuoti asmenį lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu laikomas diskriminacija, apibrėžta šio straipsnio 4 ir 7 dalyse.

3 straipsnis. Įstatymo nuostatų netaikymo atvejai

Šio įstatymo nuostatos netaikomos:

1) šeimos ir privataus gyvenimo srityse;

2) religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų, jų tos pačios religijos tikslams įgyvendinti įsteigtų juridinių asmenų (toliau – religinės bendruomenės ir bendri-

jos), jų arba jų narių įsteigtų organizacijų, kurių steigimo ar juos atitinkančiuose dokumentuose nurodyta, kad jų etosas remiasi religija ar tikėjimu, darbuotojams ar personalui, taip pat tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų tikybos mokytojams keliameis reikalavimams, jei dėl jų veiklos pobūdžio arba dėl aplinkybių, kuriomis ji vykdoma, reikalavimai dėl asmens išpažintinos religijos, tikėjimo ar įsitikinimų atsižvelgiant į minėtų organizacijų etosą yra įprastas, teisėtas ir pateisinamas reikalavimas;

3) religinėms bendruomenėms ir bendrijoms, jų arba jų narių įsteigtoms organizacijoms, kurių steigimo ar juos atitinkančiuose dokumentuose nustatyta, kad jų etosas remiasi religija ar tikėjimu, teikiant gaminius, prekes ir paslaugas religiniais arba tikėjimo tikslais;

4) priimant asmenis mokytis ar studijuoti į religinių bendruomenių ir bendrijų, jų arba jų narių įsteigtas mokyklas ir įstaigas, įmones, organizacijas, kurioms švietimas nėra pagrindinė veikla, įsteigtas turint ugdymo religinės bendruomenės ar bendrijos vertybes palaikančioje aplinkoje tikslą, kai atsisakymas priimti asmenį yra būtinas siekiant išsaugoti minėtų organizacijų etosą;

5) mokant tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų tikybos, švietimo programų, vadovėlių ir mokymo priemonių turiniui;

6) reikalavimams, kad asmenys, užsiimantys profesine veikla religinėse bendruomenėse ir bendrijose, jų arba jų narių įsteigtose organizacijose, kurių steigimo ar juos atitinkančiuose dokumentuose nustatyta, kad jų etosas remiasi religija ar tikėjimu, taip pat asmenys, kurie mokosi, studijuoja religinių bendruomenių ir bendrijų, jų arba jų narių įsteigtose mokyklose ir įstaigose, įmonėse, organizacijose, kurioms švietimas nėra pagrindinė veikla, ar dalyvaujantys organizacijose, įsteigtose turint ugdymo religinės bendruomenės ar bendrijos vertybes palaikančioje aplinkoje tikslą, sąžiningai ir ištikimai laikytųsi minėtų organizacijų etoso;

7) lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu asmenis vienijančioms organizacijoms sprendžiant narystės ir darbo šiose organizacijose klausimus, kai dėl organizacijos vienijimosi pagrindo tai yra įprasta, teisėta ir pateisinama;

8) švietimo ir ugdymo srityse, jei šio įstatymo nuostatų taikymas nesuderinamas su valstybinių ar privačių ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų ar kitų švietimo įstaigų, kurių steigimo ar juos atitinkančiuose dokumentuose nustatyta, kad jų etosas remiasi religija ar tikėjimu, bendruomenių siekiu ugdyti vaikus religinės bendruomenės ar bendrijos vertybes palaikančioje aplinkoje.

4 straipsnis. Įrodinėjimo pareiga

Teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių ir juridinių asmenų skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesio-

ginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

ANTRASIS SKIRSNIS. LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮGYVENDINIMAS

5 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga įgyvendinti lygias galimybes

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo:

1) užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos;

2) rengti, tvirtinti ir įgyvendinti programas ir priemones, skirtas lygioms galimybėms užtikrinti nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos;

3) įstatymų nustatyta tvarka remti religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų, viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros bei paramos fondų programas, kurios padeda įgyvendinti lygias asmenų galimybes lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Straipsnio redakcija nuo 2014-10-01:

5 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga įgyvendinti lygias galimybes

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo:

1) užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos;

2) rengti, tvirtinti ir įgyvendinti priemones, skirtas lygioms galimybėms užtikrinti nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos;

3) įstatymų nustatyta tvarka remti religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų, viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros bei paramos fondų programas, kurios padeda įgyvendinti lygias asmenų galimybes lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

2. Valstybės institucijos priemonės lygioms galimybėms užtikrinti numato strateginio planavimo dokumentuose. Savivaldybės institucijos priemonės lygioms galimybėms užtikrinti numato savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose.

6 straipsnis. Švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų sistemai priklausančių įstaigų pareiga įgyvendinti lygias galimybes

1. Švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų sistemai priklausančios įstaigos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai:

1) priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų sistemai priklausančias įstaigas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo;

2) skiriamos stipendijos ar teikiamos paskolos;

3) sudaromos, tvirtinamos švietimo programos;

4) vertinami mokymosi pasiekimai.

2. Švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų sistemai priklausančios įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad švietimo programose, vadovėliuose ir mokymo priemonėse nebūtų diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

3. Švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų sistemai priklausančios įstaigos privalo užtikrinti, kad šiose įstaigose nebūtų priekabiuojama ir nebūtų duodami nurodymai priekabauti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu šio straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais.

7 straipsnis. Darbdavio pareiga įgyvendinti lygias galimybes darbe, valstybės tarnyboje

Įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo:

1) priimdamas į darbą, į valstybės tarnybą, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nustatytus atvejus;

2) sudaryti vienodas darbo, valstybės tarnybos sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, siekti profesinio mokymo, persikvalifikuoti, įgyti praktinę darbo patirtį, taip pat teikti vienodas lengvatas;

3) naudoti vienodus darbo ir valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo kriterijus;

4) naudoti vienodus atleidimo iš darbo ir iš valstybės tarnybos kriterijus;

5) už tokį patį ir vienodos vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį;

6) imtis priemonių, kad darbuotojas ar valstybės tarnautojas darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti;

7) imtis priemonių, kad darbuotojas, valstybės tarnautojas nepatirtų seksualinio priekabiavimo;

8) imtis priemonių, kad darbuotojas, valstybės tarnautojas, pateikę skundą dėl diskriminacijos ar dalyvaujantys byloje dėl diskriminacijos, jų atstovas ar asmuo, liudijantys ir teikiantys paaiškinimus dėl diskriminacijos, nebūtų persekiojami ir būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių;

9) imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą patalpų pritaikymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

8 straipsnis. Lygių galimybių įgyvendinimas vartotojų teisių apsaugos srityje

Įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo:

1) visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas;

2) suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

9 straipsnis. Draudimas diskriminuoti narystės ir dalyvavimo organizacijose atžvilgiu

Draudžiama diskriminacija lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu narystės ir dalyvavimo darbuotojų ir darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose (asociacijose), kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų (asociacijų) teikiamą naudą, atžvilgiu.

TREČIASIS SKIRSNIS. LYGIŲ GALIMYBIŲ PAŽEIDIMAS

10 straipsnis. Lygių galimybių pažeidimas

Lygių galimybių pažeidimu laikomas šiame įstatyme nustatytų pareigų nevykdymas ar netinkamas jų vykdymas ir draudimų nesilaikymas.

11 straipsnis. Diskriminuojantys skelbimai

Skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kil-

mės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje nustatytus atvejus.

12 straipsnis. Diskriminuojamo asmens teisių apsauga

1. Asmuo, manantis, kad buvo pažeistos jo lygios galimybės, turi teisę kreiptis į lygių galimybių kontrolierių. Kreipimasis į lygių galimybių kontrolierių neapriboja galimybės ginti savo teises teisme.

2. Asociacijos arba kiti juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuojančiame teisės akte atitinkamu pagrindu diskriminuojamų asmenų gynimas ir jų atstovavimas teisme yra nurodyta kaip viena iš veiklos sričių, diskriminuojamo asmens pavidimu gali įstatymų nustatyta tvarka atstovauti jam teisminėse arba administracinėse procedūrose.

13 straipsnis. Žalos atlyginimas

Asmuo, patyręs diskriminaciją lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, turi teisę reikalauti iš kaltų asmenų atlyginti turtinę ir neturtinę žalą įstatymų nustatyta tvarka.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. ĮSTATYMO VYKDYMO PRIEŽIŪRA

14 straipsnis. Įstatymo vykdymo priežiūra

Kaip vykdomas šis įstatymas, prižiūri lygių galimybių kontrolierius Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nustatyta tvarka.

PENKTASIS SKIRSNIS. SKUNDŲ PRIĖMIMAS IR TYRIMAS

15 straipsnis. Skundų priėmimas, tyrimas, sprendimai

1. Skundai dėl lygių galimybių pažeidimo teikiami lygių galimybių kontrolieriui.

2. Skundai dėl lygių galimybių pažeidimo tiriami ir sprendimai dėl jų priimami Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1998, Nr. 112-3100.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMAS

1998 m. gruodžio 1 d. Nr. VIII-947
Vilnius

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos moterų ir vyrų lygios teisės, bei uždrausti bet kokią diskriminaciją dėl asmens lyties, ypač kai tai susiję su šeimine ar santuokine padėtimi.
2. Įstatymo nuostatos nėra taikomos šeimos ir privataus gyvenimo srityse.
3. Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Moterų ir vyrų lygios galimybės** – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas.
2. **Diskriminacija** – tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, seksualinis priekabiavimas, priekabiavimas, nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenis dėl lyties.
3. **Moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimas** – diskriminacija dėl lyties. Tai, kad asmuo atmeta moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantį elgesį arba paklūsta jam, negali daryti įtakos su tuo asmeniu susijusiems sprendimams.
4. **Tiesioginė diskriminacija** – ne toks palankus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo.
5. **Netiesioginė diskriminacija** – veikimas ar neveikimas, teisės norma, vertinimo kriterijus ar praktika, kurie formaliai yra vienodi moterims ir vyrams, bet juos įgyvendinant ar taikant vienos lyties asmenys gali atsidurti ar atsiduria tam tikroje mažiau palankioje padėtyje negu kitos lyties asmenys, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą, vertinimo kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.
6. **Seksualinis priekabiavimas** – nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksnu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

7. **Priekabiavimas** – nepageidaujamas elgesys, kai dėl asmens lyties siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

2¹ straipsnis. Įrodinėjimo pareiga

Teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių asmenų skundus ir pareiškimus, taip pat asmenų ginčus dėl diskriminacijos lyties pagrindu, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos faktas buvo. Skundžiamas asmuo ar institucija turi įrodyti, kad lygių teisių principas nebuvo pažeistas.

II SKYRIUS. MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ TEISIŲ ĮGYVENDINIMAS

3 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises

Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo:

- 1) užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės;
- 2) rengti ir įgyvendinti programas ir priemones, skirtas moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti;
- 3) įstatymų nustatyta tvarka remti viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros fondų programas, kurios padeda įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes;
- 4) teikiant administracines ar viešąsias paslaugas nepažeisti moterų ir vyrų lygių teisių.

Straipsnio redakcija nuo 2014-10-01:

3 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų pareiga įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo:
 - 1) užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės;
 - 2) rengti ir įgyvendinti priemones, skirtas moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti;
 - 3) įstatymų nustatyta tvarka remti viešųjų įstaigų, asociacijų ir labdaros fondų programas, kurios padeda įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes;
 - 4) teikiant administracines ar viešąsias paslaugas nepažeisti moterų ir vyrų lygių teisių.
2. Valstybės institucijos priemonės, skirtas moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti, numato strateginio planavimo dokumentuose. Savivaldybės institucijos priemonės, skirtas moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti, numato savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose.

4 straipsnis. Švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų pareiga įgyvendinti moterų ir vyrų lygias teises

1. Švietimo ir mokslo įstaigos privalo:

1) užtikrinti moterims ir vyrams vienodas sąlygas priimant į profesinio mokymo įstaigas, aukštąsias mokyklas, keliant kvalifikaciją, ugdant profesinius įgūdžius ir suteikiant praktinę darbo patirtį;

2) užtikrinti moterims ir vyrams vienodas sąlygas skiriant stipendijas ir teikiant kreditus studijoms;

3) užtikrinti moterims ir vyrams vienodas sąlygas parenkant ir pasirenkant mokymo programas;

4) užtikrinti moterims ir vyrams vienodas sąlygas vertinant žinias;

5) imtis priemonių, kad švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų mokiniai, studentai ir darbuotojai nepatirtų seksualinio priekabiavimo;

6) imtis priemonių, kad švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų mokiniai, studentai ar darbuotojai, liudijantys ar teikiantys paaiškinimus, būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio, neigiamų pasekmių ir kitokio persekiojimo, kai reaguojama į skundą arba į kitą teisinę procedūrą dėl diskriminacijos.

2. Švietimo ir mokslo įstaigos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad mokymo programose ir vadovėliuose nebūtų moterų ir vyrų diskriminavimo propagavimo.

5 straipsnis. Darbdavio arba darbdavio atstovo pareiga įgyvendinti lygias moterų ir vyrų teises darbe

Įgyvendindamas lygias moterų ir vyrų teises, darbdavys arba darbdavio atstovas privalo:

1) priimdamas į darbą ar perkeldamas į aukštesnes pareigas, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 5 punkte nurodytą atvejį;

2) sudaryti vienodas darbo sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, persikvalifikuoti, įgyti praktinę darbo patirtį, taip pat teikti vienodas lengvatas;

3) už tokį patį ar vienodos vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį, įskaitant visus papildomus uždarbius, bet kokiu būdu darbdavio arba darbdavio atstovo išmokamus darbuotojui už jo atliktą darbą;

4) imtis priemonių, kad darbuotojas nepatirtų seksualinio priekabiavimo;

5) imtis priemonių, kad darbuotojas, darbuotojo atstovas, darbuotojas, liudijantis ar teikiantis paaiškinimus, būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio, neigiamų pasekmių ir kitokio persekiojimo, kai reaguojama į skundą arba į kitą teisinę procedūrą dėl diskriminacijos.

5¹ straipsnis. Moterų ir vyrų lygių galimybių įgyvendinimas vartotojų teisių apsaugos srityje

Prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo:

1) visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas;

2) suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

5² straipsnis. Draudimas diskriminuoti dėl lyties narystės ir dalyvavimo organizacijose pagrindu

Draudžiama diskriminacija dėl lyties narystės ir dalyvavimo darbuotojų ir darbdavių organizacijose ar kitose organizacijose (asociacijose), kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų (asociacijų) teikiamą naudą, pagrindu.

5³ straipsnis. Draudimas diskriminuoti dėl lyties socialinės apsaugos sistemose

1. Draudžiama diskriminuoti asmenis dėl lyties nustatant ir taikant socialinės apsaugos nuostatas, įskaitant sistemose, pakeičiančiose arba papildančiose valstybinio socialinio draudimo sistemą (toliau – socialinės apsaugos nuostatos):

1) nustatant dalyvavimo ir naudojimosi galimybes;

2) nustatant įmokas ir jų dydžius;

3) nustatant išmokas, įskaitant papildomas išmokas sutuoktiniams ir išlaikomiems asmenims, taip pat nustatant teisės į išmokas trukmę ir išsaugojimą.

2. Diskriminacija draudžiama nustatant ir taikant socialinės apsaugos nuostatas ligos, neįgalumo, senatvės, įskaitant išankstinę išėjimą į pensiją, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo atvejais ir socialinės apsaugos nuostatas, kurios numato bet kokias socialines išmokas, įskaitant našlių ir našlaičių pensijas, išmokas ir materialines pašalpas.

3. Draudimas diskriminuoti dėl lyties taikomas dirbantiems asmenims, įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis, asmenims, kurie nutraukė darbą dėl ligos, motinystės, nelaimingo atsitikimo ar priverstinio nedarbo, taip pat darbo ieškantiems asmenims, pensininkams, neįgaliems darbuotojams ir asmenims, turintiems teisę jų vardu reikalauti išmokų.

III SKYRIUS. MOTERŲ IR VYRŲ LYGIŲ TEISIŲ PAŽEIDIMAS

6 straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys veiksmai

Moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai:

1) taikoma speciali moterų apsauga nėštumo bei gimdymo ir vaiko žindymo metu;

2) vyrams ir moterims nustatomi skirtingi karo prievolės atlikimo atvejai;

3) taikomas skirtingas moterų ir vyrų pensinis amžius, išskyrus profesines pensijų sistemas;

4) moterims taikomi fizinio parengtumo, darbuotojų saugos ir sveikatos darbe reikalavimai, kuriais, atsižvelgiant į moterų fiziologines savybes, siekiama išsaugoti jų sveikatą;

5) atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas);

6) įstatymų nustatytos specialios laikinosios priemonės, kurios taikomos siekiant paspartinti faktinės vyrų ir moterų lygybės įtvirtinimą ir kurios, įgyvendinus moterų ir vyrų lygias teises ir vienodas galimybes, turi būti atšauktos;

7) taikoma skirtinga tam tikrų bausmių vykdymo tvarka ir sąlygos;

8) prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

6¹ straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys darbdavio arba darbdavio atstovo veiksmai

Darbdavio arba darbdavio atstovo veiksmai yra pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu jis dėl asmens lyties:

1) taiko asmeniui mažiau (daugiau) palankias įdarbinimo, perkėlimo į kitas pareigas arba apmokėjimo už tokį patį ar vienodos vertės darbą sąlygas;

2) organizuodamas darbą sukuria darbuotojui blogesnes (geresnes) darbo sąlygas;

3) skiria darbuotojui drausminę nuobaudą, keičia darbo sąlygas, perkelia į kitą darbą arba nutraukia darbo sutartį;

4) persekioja darbuotoją, darbuotojo atstovą, darbuotoją, liudijantį ar teikiantį paaiškinimus dėl skundo arba dėl kitos teisinės procedūros dėl diskriminacijos.

7 straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų veiksmai

Švietimo įstaigų, mokslo ir studijų institucijų veiksmai pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties:

1) taikomi skirtingi reikalavimai ir sąlygos priimant mokyti ar studijuoti, rengiant mokymo ir studijų programas, vertinant žinias, keliant kvalifikaciją, ugdant profesinius įgūdžius ar suteikiant praktinę darbo patirtį;

2) nustatomos skirtingos dėstomų dalykų pasirinkimo galimybės.

3) persekiojami mokiniai, studentai ar darbuotojai, mokinių, studentų ar darbuotojų atstovai, mokiniai, studentai ar darbuotojai, liudijantys ar teikiantys paaiškinimus dėl skundo arba dėl kitos teisinės procedūros dėl diskriminacijos.

7¹ straipsnis. Moterų ir vyrų lygias teises pažeidžiantys prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai

Prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties:

1) taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos ar garantijos už tokias pačias ir tokios pačios vertės prekes, paslaugas bei gaminius ar nustatomos skirtingos prekių ir paslaugų pasirinkimo galimybės;

2) informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties;

3) persekiojamas asmuo, pateikęs skundą dėl diskriminacijos.

7² straipsnis. Diskriminavimas dėl lyties narystės ar dalyvavimo organizacijose pagrindu

Bet kurie veiksmai, kliudantys dėl lyties tapti darbuotojū ir darbdavių organizacijū ar kitū organizacijū (asociacijū), kuriū nariai turi tam tikrą profesiją, nariū ar dalyvauti šiose organizacijose (asociacijose), įskaitant tokiū organizacijū (asociacijū) teikiamą naudą, yra pripažįstami pažeidžiantys moterū ir vyrū lygias teises.

7³ straipsnis. Diskriminavimas dėl lyties socialinės apsaugos sistemose

Bet koks veikimas ar neveikimas, teisės norma, vertinimo kriterijus ar praktika, kurie kliudo nustatyti ir taikyti vienodas sąlygas socialinės apsaugos nuostatose, yra pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties:

1) nustatomas privalomas ar neprivalomas dalyvavimas;

2) ribojama asmens galimybė dalyvauti;

3) nustatomos skirtingos sąlygos dėl atidėtų išmokų išsaugojimo, kai darbuotojas pasitraukia iš sistemų, išskyrus 8 ir 10 punktuose nurodytus atvejus;

4) nustatomos skirtingos taisyklės dėl minimalaus dalyvavimo laikotarpio;

5) nustatomos skirtingos taisyklės dėl įmokų grąžinimo ar teisių į išmoką išsaugojimo, kai darbuotojas nutraukia dalyvavimą sistemose, išskyrus 8 ir 10 punktuose nurodytus atvejus;

6) nustatomos skirtingos išmokų skyrimo, jų gavimo apribojimo sąlygos;

7) skirtingai nustatomos teisės (jų įgijimas) į dalyvių vardu sukauptą lėšų dalį už motinystės (tėvystės) atostogų arba kitų tikslinių atostogų, susijusių su šeiminiėmis priežastimis, laikotarpius, kai atostogos suteikiamos pagal įstatymus arba sutartį ir įmokas tuo laikotarpiu moka darbdavys;

8) nustatomi skirtingi išmokų dydžiai, nebent būtina atsižvelgti į aktuarinio apskaičiavimo veiksnius, kurie atsižvelgiant į lytį skiriasi apibrėžtų įmokų sistemoje;

9) nustatyti skirtingi dalyvių įmokų dydžiai, išskyrus įmokas už biometrinės rizikos draudimą, kai būtina atsižvelgti į aktuarinio apskaičiavimo veiksnius, kurie skiriasi atsižvelgiant į lytį;

10) nustatyti skirtingi įmokų dydžiai, išskyrus apibrėžtų įmokų sistemos atveju, kai siekiama kuo labiau suvienodinti galutinių išmokų sumą abiejų lyčių daly-

viams, o apibrėžtų išmokų sistemų atveju, kai įmokos yra skirtos lėšų, reikalingų garantuotų išmokų sąnaudoms padengti, pakankamumui užtikrinti.

8 straipsnis. Diskriminuojantys skelbimai

Skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus 2 straipsnio 4 dalies 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminingą padėtį, amžių (išskyrus įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

9 straipsnis. Diskriminuojamo asmens ir jam atstovaujančių asmenų teisės

1. Asmuo, manantis, kad jam buvo taikomi šiame skyriuje nurodyti diskriminuojantys veiksmai, arba tapęs seksualinio priekabiavimo ar kitokio priekabiavimo objektu, turi teisę kreiptis objektyvios ir nešališkos pagalbos į lygių galimybių kontrolierių.

2. Darbuotojų ir darbdavių organizacijos arba kiti juridiniai asmenys, turintys teisėtą interesą, gavę asmens rašytinį sutikimą, gali įstatymų nustatyta tvarka atstovauti jam teisminėse arba administracinėse procedūrose.

IV SKYRIUS. ĮSTATYMO VYKDYMO KONTROLĖ IR PRIEŽIŪRA

10 straipsnis. Įstatymo vykdymo priežiūra

1. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo vykdymo priežiūrą atlieka lygių galimybių kontrolierius.

2. Lygių galimybių kontrolieriaus darbui užtikrinti steigiama Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba.

11 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos teisiniai pagrindai

1. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo įstatymu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir kitais teisės aktais.

2. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba savo veiklą grindžia teisėtumo, nešališkumo ir teisingumo principais.

3. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai vadovauja lygių galimybių kontrolierius.

4. Kai lygių galimybių kontrolierius atostogauja arba dėl kitų priežasčių (ligos, komandiruotės, nėštumo, gimdymo, vaiko priežiūros ir pan.) negali eiti savo pareigų, Seimo valdybos sprendimu jį pavaduoja Seimo kontrolierius arba vaiko teisių apsaugos kontrolierius, arba Seimas nustatytam terminui į šias pareigas skiria asmenį, atitinkantį lygių galimybių kontrolieriui keliamus reikalavimus.

12 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus kompetencija

1. Lygių galimybių kontrolierius tiria skundus dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ir seksualinio priekabiavimo ir teikia su tuo susijusias objektyvias ir nešališkas konsultacijas.

2. Lygių galimybių kontrolierius atlieka nepriklausomus tyrimus, susijusius su diskriminacijos atvejais, ir nepriklausomas diskriminacijos padėties apžvalgas, skelbia nepriklausomas ataskaitas, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų.

3. Lygių galimybių kontrolierius keičiasi turima informacija su analogiškas funkcijas atliekančiomis Europos Sąjungos įstaigomis.

13 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriui keliami reikalavimai

Lygių galimybių kontrolieriumi gali būti skiriamas nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aukštąjį teisinį išsilavinimą ir ne mažesnę kaip penkerių metų teisinio darbo arba darbo valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose stažą.

14 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus skyrimo tvarka

1. Lygių galimybių kontrolierių Seimo Pirmininko teikimu 5 metams skiria ir atleidžia Seimas.

2. Lygių galimybių kontrolieriaus kadencijų skaičius neribojamas.

14¹ straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus priesaika

1. Asmuo, paskirtas lygių galimybių kontrolieriumi, prieš pradėdamas eiti pareigas, prisiekia Lietuvos valstybei. Prisiekiantis asmuo turi teisę pasirinkti vieną iš šių priesaikos tekstų:

1) „Aš, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius (-ė) (vardas, pavardė), prisiekiu būti ištikimas (-a) Lietuvos valstybei, vykdyti jos Konstituciją ir įstatymus, savo pareigas atlikti garbingai, ginti žmogaus teises, laisves ir teisėtus interesus, visada būti nešališkas (-a), saugoti man patikėtas paslaptis.

Tepadedą man Dievas.“;

2) „Aš, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius (-ė) (vardas, pavardė), prisiekiu būti ištikimas (-a) Lietuvos valstybei, vykdyti jos Konstituciją ir įstatymus, savo pareigas atlikti garbingai, ginti žmogaus teises, laisves ir teisėtus interesus, visada būti nešališkas (-a), saugoti man patikėtas paslaptis.“

2. Priesaiką priima Seimo Pirmininkas Seimo posėdyje.

3. Lygių galimybių kontrolierius priesaikos tekstą pasirašo. Priesaikos tekstas saugomas Seime.

15 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus įgaliojimų pasibaigimas

1. Lygių galimybių kontrolierius atleidžiamas iš pareigų:

1) paties prašymu;

2) pasibaigus įgaliojimų laikui;

3) kai negali eiti pareigų dėl sveikatos būklės, t. y. per vienerius kalendorinius metus kontrolierius serga daugiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 kalendorinių dienų per paskutiniuosius dvylika mėnesių;

4) kai jam įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis;

5) kai Lietuvos Respublikos Seimas pareiškia jam nepasitikėjimą.

2. Lygių galimybių kontrolieriaus įgaliojimai pasibaigia jam mirus.

16 straipsnis. Draudimai lygių galimybių kontrolieriui

1. Lygių galimybių kontrolierius negali eiti jokių kitų pareigų valstybinėse įstaigose ir organizacijose, taip pat dirbti verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse.

2. Lygių galimybių kontrolierius negali gauti kito atlyginimo, išskyrus nustatytą pagal einamas pareigas bei užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą.

17 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos finansavimas

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veikla finansuojama iš valstybės biudžeto.

V SKYRIUS. SKUNDŲ PRIĖMIMAS IR TYRIMAS

18 straipsnis. Skundų priėmimas

1. Kiekvienas fizinis ir juridinis asmuo turi teisę pateikti lygių galimybių kontrolieriui skundą dėl lygių teisių pažeidimo.

2. Skundai teikiami raštu. Skundų registravimo bei paskirstymo spręsti tvarką nustato lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos reglamentas, kurį tvirtina lygių galimybių kontrolierius.

3. Jeigu skundas gautas žodžiu ar telefonu arba jeigu lygių galimybių kontrolierius nustatė lygių teisių pažeidimo požymius iš spaudos ir kitų visuomenės informavimo priemonių ar kitokių šaltinių, jis gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

4. Anoniminiai skundai nenagrinėjami, jeigu lygių galimybių kontrolierius nenusprendžia kitaip.

19 straipsnis. Skundo reikalavimai

1. Skunde turi būti:

1) adresatas – lygių galimybių kontrolierius;

2) pareiškėjo vardas, pavardė ar institucijos pavadinimas ir adresas;

3) apskundžiamų institucijų pavadinimai ar asmenų vardai, pavardės ir institucija, kurioje jie dirba;

4) apibūdintas skundžiamas sprendimas arba skundžiami veiksmai, nurodytas jų padarymo laikas ir aplinkybės;

5) prašymas lygių galimybių kontrolieriui;

6) skundo parašymo data ir pareiškėjo parašas.

2. Prie skundo gali būti pridedama:

1) ginčijamo sprendimo nuorašas;

2) turimi įrodymai ir jų aprašymas;

3) siūlomų apklausti asmenų sąrašas su jų adresais ir nurodymu, kokias aplinkybes kiekvienas iš jų gali patvirtinti.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų skundo reikalavimų nesilaikymas ar rekvizitų nenurodymas negali būti pagrindas atsisakyti nagrinėti skundą.

20 straipsnis. Skundų padavimo terminas

Skundą galima paduoti per 3 mėnesius nuo skundžiamų veiksmų padarymo. Skundai, paduoti praėjus šiam terminui, nenagrinėjami, jeigu lygių galimybių kontrolierius nenusprendžia kitaip.

21 straipsnis. Atsisakymas nagrinėti skundą

1. Lygių galimybių kontrolierius atsisako nagrinėti skundą ir ne vėliau kaip per 15 dienų grąžina jį pareiškėjui, jeigu:

- 1) neįmanoma pradėti tyrimo dėl duomenų trūkumo, o pareiškėjas lygių galimybių kontrolieriaus prašymu nepateikia reikiamų duomenų;
- 2) skundas paduotas praėjus šio įstatymo 20 straipsnyje nustatytam terminui;
- 3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriskirtas lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai;
- 4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas, yra nagrinėjamas teisme arba pagal įstatymus turi būti nagrinėjamas teisme;
- 5) dėl skunde keliamo dalyko yra priimtas procesinis sprendimas pradėti ikiteisminį tyrimą.

2. Jeigu pareiškėjui skundas grąžinamas, turi būti nurodyti atsisakymo jį nagrinėti pagrindai. Tais atvejais, kai skundas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai, atsisakyme nagrinėti nurodoma, į kokią instituciją tuo klausimu galėtų kreiptis pareiškėjas.

3. Po ištyrimo pakartotinai paduotas skundas nenagrinėjamas, išskyrus atvejus, kai nurodomos naujos aplinkybės ar pateikiami nauji faktai.

4. Jeigu skundo tyrimo metu išaiškėja šio straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės arba jeigu pareiškėjas nepateikia duomenų, be kurių neįmanoma pradėti skundo tyrimo, skundas paliekamas nenagrinėtas.

22 straipsnis. Skundo ištyrimo terminai

Skundas turi būti ištirtas ir pareiškėjui atsakyta per vieną mėnesį nuo skundo gavimo dienos. Prireikus lygių galimybių kontrolierius skundo tyrimą gali pratęsti iki trijų mėnesių. Apie tai turi būti informuojamas pareiškėjas.

23 straipsnis. Skundo tyrimo eiga

1. Tirdamas skundą, lygių galimybių kontrolierius išsiaiškina:
- 1) skunde minimų sprendimų ar skundžiamų veiksmų buvimo ar nebuvimo faktą;
 - 2) kuo remiantis ir kokiomis aplinkybėmis sprendimai arba veiksmai padaryti;
 - 3) ar skunde minimi sprendimai arba veiksmai prieštarauja įstatymams bei kitiems teisės aktams;
 - 4) kas padarė pažeidimą, dėl kokių priežasčių (ar tikslų) tai padaryta, koks pažeidimų mastas, kaip pažeidimą padariusieji asmenys aiškina savo veiksmus;

5) kokie faktai ar įrodymai patvirtina padarytą teisės aktų pažeidimą.

2. Lygių galimybių kontrolierius, skundo tyrimo metu nustatęs, kad gauti du ar daugiau skirtingų pareiškėjų skundų dėl to paties asmens ar institucijos tos pačios veikos ar to paties teisės akto, gali sujungti skundų tyrimą į vieną.

3. Jeigu lygių galimybių kontrolierius dėl giminystės ryšių ar kitų svarbių priežasčių negali nešališkai nagrinėti konkretaus skundo, jis paveda skundą tirti vienam iš savo tarnybos darbuotojų.

4. Baigus nagrinėti skundą, parašoma pažyma, kurioje nurodoma tyrimo metu nustatytos aplinkybės, surinkti įrodymai bei veiksų juridinis įvertinimas. Pažymą pasirašo lygių galimybių kontrolierius.

5. Su tyrimo rezultatais supažindinamas skundo autorius, institucijos, kurioje buvo atliekamas tyrimas, vadovas ir asmuo, kurio veiksmai buvo tiriami. Jiems išsiunčiami arba įteikiami pažymos nuorašai.

24 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus sprendimai

Tyrimo metu ar atlikęs tyrimą, lygių galimybių kontrolierius gali priimti sprendimą:

1) perduoti tyrimo medžiagą ikiteisminio tyrimo įstaigai ar prokurorui, jeigu nustatomi nusikalstamos veikos požymiai;

2) kreiptis į atitinkamą asmenį ar instituciją ir siūlyti nutraukti lygias teises pažeidžiančius veiksmus, pakeisti ar panaikinti su tuo susijusį aktą;

3) nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas;

4) atmesti skundą, jeigu nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai;

5) nutraukti tyrimą, jeigu pareiškėjas skundą atsiima arba kai trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą, arba kai pareiškėjas ir pažeidėjas susitaiko, arba kai lygias teises pažeidžiančios veikos nutraukiamos, arba kai lygias teises pažeidžiantis teisės aktas pakeičiamas ar panaikinamas;

6) įspėti dėl padaryto pažeidimo;

7) laikinai sustabdyti tyrimą, jei asmuo, kurio skundas ar apskundžiami veiksmai tiriami, serga arba yra išvykęs;

8) laikinai, kol bus priimtas galutinis sprendimas, uždrausti skleisti reklamą, jeigu yra pakankamai duomenų, kad paskleista ar numatoma paskleisti reklama gali būti pripažinta kurstančia tautinę, rasinę, religinę, lyčių, lytinės orientacijos, negalios, įsitikinimų, amžiaus neapykantą ir padarytų visuomenės interesams esminės žalos, žemintų žmogaus garbę ir orumą bei pažeistų visuomenės moralės principus;

9) įpareigoti reklamos veiklos subjektus nutraukti neleidžiamą reklamą ir nustatyti šio įpareigojimo įvykdymo terminus bei sąlygas.

24¹ straipsnis. Žalos atlyginimas

Asmuo, patyręs diskriminaciją dėl lyties, seksualinių priekabiavimą ar priekabiavimą, turi teisę reikalauti iš kaltų asmenų atlyginti turtinę ir neturtinę žalą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka.

25 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus reikalavimų privalomumas

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, įmonės, organizacijos, fiziniai asmenys lygių galimybių kontrolieriaus reikalavimu privalo pateikti jam informaciją, dokumentus ir medžiagą, būtinus lygių galimybių kontrolieriaus funkcijoms atlikti, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos, jeigu reikalavime nenurodytas konkretus terminas.

2. Lygių galimybių kontrolierius, tirdamas skundą, turi teisę kreiptis į asmenį, kurio veiksmai nagrinėjami, ir reikalauti paaiškinimo. Tokį paaiškinimą asmuo privalo pateikti per 10 darbo dienų nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos, jeigu reikalavime nenurodytas konkretus terminas.

3. Asmenys, trukdantys lygių galimybių kontrolieriui atlikti pareigas, atsako pagal įstatymus.

26 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus atlyginimas ir socialinės garantijos

1. Lygių galimybių kontrolieriaus darbo apmokėjimo sąlygas nustato Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas.

2. Lygių galimybių kontrolierius valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

27 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos ataskaita

Lygių galimybių kontrolierius kasmet iki kovo 15 dienos raštu pateikia Seimui praėjusių kalendorinių metų Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos ataskaitą, kuri nagrinėjama Seime. Ši nepriklausoma ataskaita apima Lygių galimybių kontrolieriaus veiklos ataskaitą, padėties apžvalgą, išvadas ir rekomendacijas. Visa ataskaita turi būti paskelbta Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos interneto tinklalapyje, o esant galimybei, – ir per kitas visuomenės informavimo priemones.

28 straipsnis. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veiklos viešumas

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba informaciją spaudai ir kitoms visuomenės informavimo priemonėms apie skundo dėl lygių teisių pažeidimo tyrimą teikia tik pareiškėjui sutikus.

VI SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29 straipsnis. Pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei per 10 dienų nuo šio įstatymo įsigaliojimo Moterų ir vyrų lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai skirti patalpas.

30 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 1999 m. kovo 1 d.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1991, Nr. 34-933.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS PROFESINIŲ SAJUNGŲ ĮSTATYMAS

1991 m. lapkričio 21 d. Nr. I-2018
Vilnius

Profesinės sąjungos yra savanoriškos, savarankiškos ir savaveiksmės organizacijos, atstovaujančios darbuotojų profesinėms darbo, ekonominėms, socialinėms teisėms ir interesams ir juos ginančios.

Šis įstatymas nustato profesinių sąjungų veiklos pagrindus, jų teises ir atsakomybę santykiuose su darbdaviais, valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis, profesinėms sąjungoms ginant savo narių interesus.

I SKIRSNIS. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Teisė jungtis į profesines sąjungas

Fiziniai asmenys, turintys darbinį teisnumą ir veiksnumą, turi teisę laisvai steigti ir stoti į profesines sąjungas valstybės, šakos ar teritoriniu lygiu ir dalyvauti jų veikloje. Įmonės ar jos struktūrinio padalinio lygiu organizuotų profesinių sąjungų nariais gali būti tik tos įmonės ar jos struktūrinio padalinio darbuotojai.

Profesinės sąjungos steigėjai gali būti Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai, turintys darbinį teisnumą ir veiksnumą.

Šio įstatymo taikymo ypatumai krašto apsaugos, policijos, valstybės saugumo ir kitose organizacijose gali būti nustatyti šių organizacijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

Darbdavys, jo įgaliotasis atstovas negali būti jo įmonėje, įstaigoje, organizacijoje veikiančių profesinių sąjungų narys.

2 straipsnis. Profesinių sąjungų narystė

Į profesinę sąjungą įstojama ir iš jos išstojama profesinės sąjungos įstatuose (statute) nustatyta tvarka.

Profesinių sąjungų nariai, teisėtai dirbantys pagal darbo sutartis ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais Lietuvos Respublikos teritorijoje, turi visas profesinės sąjungos narių teises ir pareigas, nustatytas profesinių sąjungų įstatuose (statute).

Kiti profesinių sąjungų nariai turi visas profesinės sąjungos narių teises ir pareigas, nustatytas profesinių sąjungų įstatuose (statute), išskyrus teisę balsuoti primant sprendimus dėl streiko skelbimo, kolektyvinių sutarčių sudarymo ir vykdymo bei dėl kitų klausimų, kurie gali turėti įtakos darbuotojų ar kitais įstatymų nustatytais pagrindais dirbančių asmenų teisėms ir pareigoms.

3 straipsnis. Profesinių sąjungų veiklos laisvė

Profesinės sąjungos Lietuvos Respublikoje veikia laisvai ir savarankiškai. Visos profesinės sąjungos turi lygias teises. Jos turi teisę parengti savo veiklos įstatus ir reglamentus, laisvai rinkti savo atstovus, organizuoti savo aparatą ir veiklą bei formuoti savo veiklos programą.

Valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms, darbdaviams, jų įgaliotiesiems atstovams, įmonės, įstaigos, organizacijos valdymo organams, administracijai, pareigūnams, politinėms partijoms ir kitoms organizacijoms draudžiama kištis į profesinių sąjungų vidaus reikalus. Asmenys, trukdantys teisėtą profesinių sąjungų veiklą, atsako pagal įstatymus.

Profesinių sąjungų veikla negali būti administracine tvarka nutraukta ar laikinai sustabdyta.

4 straipsnis. Profesinių sąjungų veiklos teisiniai pagrindai

Profesinės sąjungos veikia, laikydamosi Lietuvos Respublikos Konstitucijos, šio ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų, Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų, ir savo veiklą grindžia nustatyta tvarka įregistruotais profesinės sąjungos įstatais (statutu).

Valstybės, šakos ar teritoriniu lygiu organizuotos profesinės sąjungos pagal steigimo dokumentuose nustatytą kompetenciją įmonėse, įstaigose, organizacijose turi teisę steigti savo padalinius ir veikti juose.

5 straipsnis. Profesinių sąjungų tarptautiniai ryšiai

Profesinės sąjungos turi teisę palaikyti ryšius su kitų valstybių profesinėmis sąjungomis, tarptautinėmis ir kitokiomis organizacijomis, būti profesinių sąjungų tarptautinių organizacijų narėmis ir dalyvauti jų veikloje.

II SKIRSNIS. PROFESINIŲ SĄJUNGŲ STEIGIMAS, VEIKLOS SUSTABDYMAS IR NUTRAUKIMAS

6 straipsnis. Profesinių sąjungų steigimas

Profesinės sąjungos gali steigtis profesiniu, pareiginiu, gamybiniu, teritoriniu ar kitais pačių profesinių sąjungų nustatytais principais.

Profesinei sąjungai įsteigti būtina, kad ji turėtų:

1) ne mažiau kaip 20 steigėjų arba įmonėje, įstaigoje, organizacijoje steigėjai sudarytų ne mažiau kaip 1/10 visų darbuotojų (o 1/10 visų darbuotojų būtų ne mažiau kaip trys darbuotojai), ir profesinės sąjungos susirinkime yra patvirtinti jos įstatai bei išrinkti valdymo organai;

2) susirinkime patvirtintus įstatus;

3) išrinktus valdymo organus;

4) priimtą sprendimą dėl buveinės.

Profesinė sąjunga laikoma įsteigta nuo tos dienos, kai įvykdytos šio straipsnio antroje dalyje nurodytos sąlygos.

7 straipsnis. Profesinių sąjungų susivienijimai

Profesinės sąjungos turi teisę jungtis į įvairius susivienijimus.

Profesinių sąjungų susivienijimai gali būti kuriami tik laisvu profesinių sąjungų susitarimu ir jų iniciatyva.

8 straipsnis. Profesinės sąjungos įstatai (statutas) ir dokumentų pateikimas Juridinių asmenų registru

Profesinės sąjungos arba jų susivienijimai teisės aktų nustatyta tvarka turi pateikti Juridinių asmenų registru profesinės sąjungos įstatus (statutą) ir kitus dokumentus, patvirtinančius šio įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje nurodytų aplinkybių buvimą.

Profesinės sąjungos įstatuose (statute) turi būti nurodyta:

- 1) profesinės sąjungos pavadinimas;
- 2) profesinės sąjungos teisinė forma;
- 3) profesinės sąjungos veiklos tikslai, įvardijant veiklos sritis ir rūšis;
- 4) profesinės sąjungos narių teisės ir pareigos;
- 5) naujų narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš profesinės sąjungos tvarka ir sąlygos;
- 6) visuotinio narių susirinkimo (konferencijos) kompetencija, sušaukimo tvarka, sprendimų priėmimo tvarka;
- 7) valdymo organai, jų kompetencija, sudarymo tvarka, kolegialaus valdymo organo (jei jis sudaromas) narių ir pirmininko skyrimo (rinkimo) ir atšaukimo tvarka;
- 8) atstovaujantieji organai ir kiti kolegialūs organai (jei jie sudaromi), jų kompetencija, sudarymo tvarka, narių ir pirmininko skyrimo (rinkimo) ir atšaukimo tvarka;
- 9) dokumentų ir kitos informacijos apie profesinės sąjungos veiklą pateikimo nariams tvarka, jeigu įstatuose (statute) nenurodyta, kad ši tvarka bus patvirtinta atskiru dokumentu;
- 10) viešos informacijos skelbimo ar pranešimo apie ją tvarka;
- 11) profesinės sąjungos filialų ir atstovybių steigimo ir jų veiklos nutraukimo tvarka;
- 12) profesinės sąjungos įstatų (statuto) keitimo tvarka;
- 13) profesinės sąjungos veiklos laikotarpis, jei jis yra ribotas;
- 14) profesinei sąjungai priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarka, taip pat profesinės sąjungos veiklos kontrolės tvarka;
- 15) profesinės sąjungos buveinės keitimo tvarka;
- 16) profesinės sąjungos veiklos nutraukimo tvarka.

Profesinės sąjungos įstatuose (statute) gali būti ir kitų profesinės sąjungos veiklos nuostatų, jeigu jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui, šiam ar kitiems įstatymams.

Steigiamos profesinės sąjungos įstatus (statutą) turi pasirašyti steigiamojo susirinkimo įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per tris dienas nuo steigiamojo susirinkimo dienos.

Įsteigtos profesinės sąjungos pakeistus įstatus (statutą) pasirašo šios profesinės sąjungos valdymo organas arba visuotinio narių susirinkimo įgaliotas asmuo. Kartu su įstatų (statuto) pakeitimais profesinė sąjunga Juridinių asmenų registrui turi pateikti visą pakeistų profesinės sąjungos įstatų (statuto) tekstą (naują redakciją).

Profesinės sąjungos įstatus (statutą) pasirašiusių fizinių asmenų parašų tikrumas notaro netvirtinamas.

9 straipsnis. Profesinės sąjungos, jų susivienijimų veiklos sustabdymas ar nutraukimas

Profesinės sąjungos, jų susivienijimų veikla gali būti sustabdyta ir nutraukta:

- 1) jų įstatuose (statute) nustatyta tvarka;
- 2) teismo sprendimu.

Jei profesinė sąjunga, jų susivienijimas pažeidžia Lietuvos Respublikos Konstituciją, šį ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus, prokuroras apie pažeidimą raštu praneša profesinės sąjungos, susivienijimo valdymo organams ir nurodo terminą, per kurį pažeidimai turi būti pašalinti. Jei pažeidimai nepašalinti, prokuroras turi teisę kreiptis į teismą dėl profesinės sąjungos, jų susivienijimo veiklos sustabdymo.

Teismo sprendimu profesinių sąjungų, jų susivienijimų veikla gali būti sustabdyta ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui. Jei per šį laiką nepašalinamas nurodytas pažeidimas, teismo sprendimu profesinių sąjungų, jų susivienijimų veikla gali būti nutraukta.

Profesinių sąjungų, jų susivienijimų veikla teismo sprendimu taip pat gali būti nutraukta, kai profesinės sąjungos, jų susivienijimai per metus nuo tos dienos, kai jų veikla teismo sprendimu buvo sustabdyta, vėl pažeidžia Lietuvos Respublikos Konstituciją ar šį įstatymą.

III SKIRSNIS. PROFESINIŲ SĄJUNGŲ SANTYKIAI SU DARBDAVIAIS

10 straipsnis. Profesinės sąjungos ir darbdavys

Profesinės sąjungos yra nepriklausomos nuo darbdavio, jo įgaliotojo atstovo.

Darbdaviui, jo įgaliotajam atstovui draudžiama sąlygoti priėmimą į darbą arba siūlyti išlaikyti darbo vietą, reikalaujant, kad darbuotojas nestotų į profesinę sąjungą ar išstotų iš jos.

Darbdaviui, jo įgaliotajam atstovui draudžiama organizuoti ir finansuoti organizacijas, siekiančias trukdyti profesinių sąjungų veiklą, ją nutraukti ar kontroliuoti.

Profesinės sąjungos atstovauja profesinės sąjungos nariams santykiuose su darbdaviu, jo įgaliotuoju atstovu. Profesinės sąjungos gina savo narių darbo ir ekonomines socialines teises bei interesus.

Darbdavys gali pervesti profesinei sąjungai kolektyvinėje sutartyje nustatytą pinigų sumą.

Jeigu yra profesinės sąjungos nario prašymas, darbdavys privalo kiekvieną mėnesį išskaičiuoti iš profesinės sąjungos nario darbo užmokesčio nustatyto dydžio nario mokesį ir pervesti jį į profesinės sąjungos sąskaitą.

11 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė sudaryti kolektyvines ir kitas sutartis

Profesinės sąjungos atstovauja savo nariams (taip pat gali būti darbuotojų kolektyvo atstovais), sudarydamos su darbdaviu kolektyvinę ir kitokias sutartis.

12 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė sudaryti sutartis su darbdavių organizacijomis

Profesinės sąjungos, jų susivienijimai turi teisę vesti derybas ir sudaryti sutartis (susitarimus) su darbdaviais, jų organizacijomis, susivienijimais dėl darbuotojų užimtumo, perkvalifikavimo, darbo organizavimo ir apmokėjimo, darbo ir gyvenimo sąlygų gerinimo bei kitų klausimų.

13 straipsnis. Darbdavio pareigos santykiuose su profesinėmis sąjungomis

Darbo, ekonominius, socialinius klausimus įstatymų numatytais atvejais darbdavys privalo spręsti, suderinęs su profesinės sąjungos organais.

Darbdavys privalo užtikrinti profesinių sąjungų veiklos sąlygas, numatytas kolektyvinėse ir kitose jų tarpusavio sutartyse.

Darbdavys sudaro sąlygas darbuotojų profesinės sąjungos narių švietimui. Kolektyvinėje sutartyje šiam tikslui gali būti numatomas tam tikras lėšų procentas nuo darbo užmokesčio fondo. Darbuotojo ir profesinės sąjungos prašymu darbdavys suteikia darbuotojui iki 3 dienų nemokamų atostogų per metus švietimui ir mokymuisi.

Darbdavys profesinės sąjungos įgaliotiesiems atstovams, atliekantiems kontrolės funkciją, pateikia jų prašomą informaciją apie darbo, ekonomines ir socialines sąlygas ir užtikrina jų teisę atlikti kitas šio įstatymo 17 straipsnyje numatytas funkcijas.

Profesinės sąjungos atstovaujamojų ir (arba) valdymo organų nariai pareigas paprastai atlieka darbo metu. Tuo tikslu šie nariai profesinių sąjungų posėdžiams ir jų pareigoms atlikti atleidžiami nuo darbo ne mažiau kaip 60 darbo valandų per metus, jei kolektyvinėje sutartyje nenumatyta kitaip. Už šį laiką jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis.

IV SKIRSNIS. PROFESINĖS SĄJUNGOS IR VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOS BEI ĮSTAIGOS

14 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė teisės aktų leidyboje

Profesinės sąjungos ir jų susivienijimai teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms dėl teisės aktų darbo, ekonominius ir socialiniais klausimais priėmimo, pakeitimo ar panaikinimo.

15 straipsnis. Profesinių sąjungų teisių gynimas

Profesinės sąjungos atstovauja savo nariams ir įstatymų nustatyta tvarka gina savo ir savo narių teises ir teisėtus interesus valstybės ir savivaldybių institucijose bei įstaigose.

Profesinės sąjungos, gindamos savo narių teises ir teisėtus interesus, gali sudaryti susitarimus su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis.

16 straipsnis. Valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų teikiama pagalba profesinėms sąjungoms

Profesinės sąjungos ir jų susivienijimai iš valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų turi teisę gauti savo veiklai reikalingą informaciją darbo, ekonominius ir socialiniais klausimais, kurią valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos privalo pateikti įstatymų nustatytais terminais.

Valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos skatina derybas tarp profesinių sąjungų ir darbdavių ar jų organizacijų.

V SKIRSNIS. PROFESINIŲ SĄJUNGŲ TEISĖS. PROFESINIŲ SĄJUNGŲ IR JŲ NARIŲ VEIKLOS GARANTIJOS

17 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė kontroliuoti darbo ir profesinių sąjungų įstatymų laikymąsi

Profesinės sąjungos turi teisę kontroliuoti, kaip darbdavys laikosi ir vykdo su jų atstovaujama darbuotojų teisėmis ir interesais susijusius darbo, ekonominius ir socialinius įstatymus, kolektyvines sutartis ir susitarimus. Šiems tikslams profesinės sąjungos gali turėti inspekcijų, teisinės pagalbos tarnybų ir kitų institucijų.

Profesinės sąjungos, jų inspekcijos informaciją dėl darbo įstatymų, kitų norminių teisės aktų, kolektyvinių sutarčių normatyvinių nuostatų laikymosi pažeidimo ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo pažeidimo padarymo arba sužinojimo apie pažeidimo padarymą momento perduoda Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui.

18 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė reikalauti panaikinti darbdavio sprendimus

Profesinės sąjungos turi teisę reikalauti iš darbdavio panaikinti jo sprendimus, kurie pažeidžia Lietuvos Respublikos įstatymų numatytas darbo, ekonomines bei socialines profesinių sąjungų narių teises.

Šiuos reikalavimus darbdavys turi išnagrinėti ne vėliau kaip per 10 dienų, dalyvaujant juos pateikusios profesinės sąjungos atstovams.

Jeigu darbdavys laiku neišnagrinėja profesinių sąjungų reikalavimo panaikinti tokį sprendimą arba atsisako jį patenkinti, profesinė sąjunga turi teisę kreiptis į teismą.

19 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė siūlyti traukti atsakomybėn pareigūnus

Profesinės sąjungos turi teisę siūlyti traukti atsakomybėn pareigūnus, kurie pažeidžia darbo įstatymus, neužtikrina saugių darbo sąlygų, nevykdo kolektyvinės sutarties ar kitokių tarpusavio susitarimų.

20 straipsnis. Profesinių sąjungų ir jų narių teisių gynimas

Profesinės sąjungos ir jų nariai įstatymų nustatyta tvarka turi teisę kreiptis į teismą dėl jų teisių ir teisėtų interesų pažeidimo.

Asmenys, neteisėtai veiksmais padarę žalą profesinei sąjungai, privalo ją atlyginti įstatymų nustatyta tvarka.

21 straipsnis. Profesinių sąjungų narių darbo teisių garantijos

Darbdavys negali atleisti iš darbo darbuotojo, išrinkto į įmonėje, įstaigoje, organizacijoje veikiančios profesinės sąjungos atstovaujamąjį ir (arba) valdymo organą laikotarpiu, kuriam jie išrinkti, darbdavio iniciatyva nesant darbuotojo kaltės negavęs tos profesinės sąjungos atstovaujamojo ir (arba) valdymo organo išankstinio sutikimo.

Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytiems darbuotojams skiriant drausmines nuobaudas, išskyrus drausminę nuobaudą – atleidimą iš darbo, taip pat reikalingas išankstinis profesinės sąjungos atstovaujamojo ir (arba) valdymo organo sutikimas.

Profesinių sąjungų nariams, atleistiems iš darbo dėl jų išrinkimo į profesinės sąjungos atstovaujamojus ir (arba) valdymo organus, pasibaigus jų narystei šiuose organuose, suteikiamas pirmesnis darbas (pareigos), o jeigu jo (jų) nėra, – kitas lygiavertis darbas (pareigos) toje pačioje arba darbuotojo sutikimu kitoje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje.

Įmonės, įstaigos, organizacijos darbuotojas, išrinktas į tos įmonės, įstaigos, organizacijos profesinės sąjungos atstovaujamojus ir (arba) valdymo organus ir dėl to nutraukęs darbo santykius, prilyginamas tos įmonės, įstaigos, organizacijos darbuotojui ir jam visą pareigų ėjimo laiką taikomos socialinės garantijos.

Kitos garantijos darbuotojams, išrinktiems į profesinės sąjungos atstovaujamojus ir (arba) valdymo organus, gali būti nustatytos kolektyvinėse ir kitose sutartyse.

22 straipsnis. Profesinių sąjungų dalyvavimas sprendžiant darbo ginčus įstatymų nustatyta tvarka

Profesinės sąjungos, sprendžiant individualius ir kolektyvinius darbo ginčus, dalyvauja įstatymų nustatyta tvarka.

Ginčus, kilusius tarp profesinių sąjungų ir darbdavio dėl įstatymų ar sutartimis numatytų pareigų ir prievolių nevykdymo, nagrinėja teismas.

23 straipsnis. Profesinių sąjungų teisė organizuoti mitingus, demonstracijas, skelbti streikus

Profesinės sąjungos turi teisę rengti susirinkimus, taip pat įstatymų nustatyta tvarka organizuoti mitingus, demonstracijas ir kitus masinius renginius.

Profesinės sąjungos, gindamos savo narių teises, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę skelbti streiką.

VI SKIRSNIS. PROFESINIŲ SAJUNGŲ NUOSAVYBĖ. PROFESINIŲ SAJUNGŲ ATSAKOMYBĖ

24 straipsnis. Profesinių sąjungų nuosavybė

Profesinėms sąjungoms, jų susivienijimams nuosavybės teise gali priklausyti pastatai, įrengimai, transporto priemonės ir kitas įstatymų neribojamas turtas.

Profesinių sąjungų, jų susivienijimų turtą taip pat sudaro narių mokesčiai, įmonių, įstaigų ir organizacijų įnašai, viešai paskelbtos aukos bei kitos teisėtai gautos pajamos ir turtas.

Profesinės sąjungos, siekdamos įstatuose (statute) numatytų tikslų, turi teisę užsiimti leidybine, gamybine-ūkine veikla, steigti labdaros ir kitokius fondus.

Profesinės sąjungos savo lėšas ir turtą tvarko savarankiškai.

Profesinę sąjungą likviduojant, jos turtas perduodamas įstatuose (statute) numatyta tvarka arba teismo sprendimu.

25 straipsnis. Profesinių sąjungų atsakomybė

Profesinė sąjunga, neteisėtais veiksmais padariusi žalą valstybei, fiziniams ar juridiniams asmenims, privalo ją atlyginti iš savo turto įstatymų nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2011, Nr. 86-4149.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS EUROPOS DARBO TARYBŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2011 m. birželio 22 d. Nr. XI-1507
Vilnius

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymą ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS EUROPOS DARBO TARYBŲ ĮSTATYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo tikslas yra užtikrinti Europos Sąjungos įmonės ir Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų, jeigu darbuotojai nėra laivo, kuriam taikytinas Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymas, įgulos nariai, teisę būti išklaušytiems, taip pat teisę į informavimą ir konsultavimą.

2. Įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis įstatymas taikomas, jeigu Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra Lietuvos Respublikoje.

2. Šis įstatymas taip pat taikomas, jeigu Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė nėra valstybėje narėje, o Lietuvos Respublikoje veikia Europos Sąjungos įmonės padalinys ar yra registruota Europos Sąjungos įmonių grupės įmonė, kuris ar kuri yra paskirtas ar paskirta atitinkamai Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės atstovu šio įstatymo tikslui pasiekti. Kai toks atstovas nėra vienoje valstybėje narėje nėra paskirtas, šis įstatymas taikomas tuo atveju, jeigu Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos Sąjungos įmonės padalinio arba buveinę Lietuvos Respublikoje turinčios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų skaičius, apskaičiuotas šio įstatymo nustatyta tvarka, yra didžiausias, palyginti su darbuotojų skaičiumi kituose Europos Sąjungos įmonės padaliniuose ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėse, kurie ar kurios yra kitose valstybėse narėse.

3. Šis įstatymas taip pat taikomas nustatant:

1) ar įmonė, kuriai taikytina Lietuvos Respublikos teisė, yra Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančioji įmonė;

2) Europos Sąjungos įmonės ir Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų Lietuvos Respublikoje skaičių;

3) informacijos apie Europos Sąjungos įmonės ir Europos Sąjungos įmonių grupės struktūrą, šių įmonių teisinį statusą, darbuotojų atstovavimo tvarką, informacijos apie darbuotojų atstovus, kurie turi atstovauti įmonių arba jų kontroliuojamųjų įmonių darbuotojams sudarant Europos darbo tarybą, ir informacijos apie darbuotojus pateikimo darbuotojų atstovams tvarką ir sąlygas;

4) Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos Sąjungos įmonės padalinių, taip pat Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių Europos Sąjungos įmonės grupės įmonių darbuotojų atstovų skyrimo (rinkimo) į specialiuosius derybų komitetus ir Europos darbo tarybas ar jiems prilyginamus, bet kitaip vadinamus, darbuotojų atstovaujamuosius organus, kai šie yra sudaromi pagal kitų valstybių narių teisę, sąlygas;

5) Europos darbo tarybos ar specialiojo derybų komiteto narių garantijas ir teisių apsaugą, jeigu šie nariai darbo santykiais yra susiję su Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos Sąjungos įmonės padaliniu ar su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos Sąjungos įmonių grupės įmone;

6) specialiojo derybų komiteto ir Europos darbo tarybos narių teisę į kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų atlyginimą, kai šie nariai susiję darbo santykiais su Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos Sąjungos įmonės padaliniu ar su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos Sąjungos įmonių grupės įmone.

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Centrinė vadovybė** – Europos Sąjungos įmonės arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės valdymo organas. Jeigu Europos Sąjungos įmonės arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra ne valstybėje narėje, centrine vadovybe laikomas jos atstovu paskirto Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovas arba atstovu paskirtos Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės valdymo organas, o kai toks atstovas nė vienoje valstybėje narėje nepaskirtas – valstybėje narėje veikiančio įmonės padalinio, turinčio daugiausia darbuotojų, vadovas arba valstybėje narėje buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, turinčios daugiausia darbuotojų, valdymo organas.

2. **Darbuotojų atstovai** – Europos Sąjungos įmonės ar jos padalinių, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių ar jų padalinių darbuotojų atstovai; Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonės ar jos padalinio, veikiančio Lietuvos Respublikoje, taip pat Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų atstovai – kaip reglamentuota Lietuvos Respublikos darbo kodekso 19 straipsnyje; kitoje valstybėje buveinę turinčių Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, taip pat kitoje valstybėje veikiančių šių įmonių padalinių darbuotojų atstovai – kaip jie

apibūdinti pagal tų valstybių teisės aktus ir (arba) nusistovėjusią tvarką. Darbuotojų atstovais laikomi ir Europos darbo taryba, Europos darbo tarybos komitetas, specialusis derybų komitetas, taip pat kiti darbuotojams atstovaujantys asmenys, jeigu nesudaroma Europos darbo taryba, bet parengiama darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarka.

3. Europos darbo taryba – šio įstatymo nustatyta tvarka sudaryta taryba, veikianti Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių lygmeniu arba Europos Sąjungos įmonės lygmeniu, jeigu taip nustatyta susitarime tarp specialiojo derybų komiteto ir centrinės vadovybės dėl Europos darbo tarybos sudarymo, kurios paskirtis – informuoti ir konsultuotis su Europos Sąjungos įmonės, taip pat su Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojais.

4. Europos darbo tarybos komitetas – iš Europos darbo tarybos narių sudarytas komitetas, kuris, vadovaudamasis centrinės vadovybės ir specialiojo derybų komiteto susitarime nustatytais darbo tvarkos taisyklėmis, atsako už Europos darbo tarybos funkcijų atlikimą tarp Europos darbo tarybos posėdžių.

5. Įmonė – turintis teisę vykdyti ūkinę komercinę veiklą juridinis asmuo ar kita organizacija.

6. Įmonės padalinio vadovas – pagal steigimo dokumentus turintis teisę padalinio vardu veikti asmuo.

7. Įmonės valdymo organas – pagal įstatymus ar steigimo dokumentus įmonės vardu turintis teisę veikti asmuo arba asmenys.

8. Įmonių grupė – grupė, kurią sudaro kontroliuojančioji valdančioji įmonė ir kontroliuojamosios įmonės, kaip nustatyta šiame įstatyme.

9. Informavimas – informacijos (duomenų) tarpvalstybinio lygmens klausimais perdavimas Europos darbo tarybai, Europos darbo tarybos komitetui ir (arba) kitiems darbuotojų atstovams, siekiant supažindinti juos su reikalo esme ir klausimus išnagrinėti, taip, kad darbuotojų atstovai, remdamiesi pateikta informacija ir nepažeisdami centrinės vadovybės teisių ir pareigų, galėtų atlikti išsamų poveikio vertinimą ir konsultuotis su centrine vadovybe.

10. Kito lygmens vadovybė – Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovas arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojamosios įmonės valdymo organas.

11. Konsultavimas – pasikeitimas nuomonėmis ir dialogo tarp Europos darbo tarybos, Europos darbo tarybos komiteto ir (arba) kitų darbuotojų atstovų ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės užmezgimas bei plėtojimas tarpvalstybinio lygmens klausimais šiame įstatyme nustatyta tvarka ir (arba) terminais, kad darbuotojų atstovai, remdamiesi pateikta informacija ir nepažeisdami centrinės vadovybės teisių ir pareigų, galėtų pareikšti nuomonę dėl konsultavimo metu aptariamų priemonių, į kurias galėtų atsižvelgti Europos Sąjungos įmonė ar Europos Sąjungos įmonių grupė.

12. Pripažintos kompetentingomis Europos profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijos – Europos profesinių sąjungų ir Europos darbdavių or-

ganizacijos, su kuriomis Europos Komisija konsultuojasi, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 138 straipsniu.

13. **Specialusis derybų komitetas** – šio įstatymo nustatyta tvarka sudarytas komitetas deryboms su centrine vadovybe dėl Europos darbo tarybos sudarymo arba darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo.

14. **Tarpvalstybinio lygmens klausimai** – klausimai, susiję arba su visa Europos Sąjungos įmone ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėmis, arba ne mažiau kaip su dviem Europos Sąjungos įmonėmis, arba su Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių padaliniais, esančiais skirtingose valstybėse narėse.

15. **Valstybė narė** – Europos Sąjungos valstybė narė ir Europos ekonominės erdvės valstybė.

4 straipsnis. Kontroliuojančioji ir kontroliuojamoji įmonė

1. Įmonė laikoma kontroliuojančiąja, jeigu ji gali daryti lemiamą įtaką kitos įmonės, kuri yra jos kontroliuojama, veiklai.

2. Lemiamą įtaką – padėtis, kai kontroliuojančioji įmonė įgyvendina ar gali įgyvendinti savo sprendimus dėl kontroliuojamosios įmonės veiklos, valdymo organų sudėties ar priimamų sprendimų.

3. Kol neįrodoma kitaip, laikoma, kad įmonė daro lemiamą įtaką kitai įmonei, jeigu ji tiesiogiai ar netiesiogiai:

- 1) turi daugumą pasirašyto kitos įmonės kapitalo arba
- 2) turi balsų daugumą, susijusią su turima kitos įmonės kapitalo dalimi, arba
- 3) gali skirti daugiau kaip pusę kitos įmonės valdymo arba priežiūros organo narių.

4. Laikoma, kad įmonė daro lemiamą įtaką kitai įmonei tiesiogiai, jeigu ji yra kitos įmonės dalyvė ir atitinka bent vieną šio straipsnio 3 dalyje nurodytų sąlygų. Laikoma, kad įmonė daro lemiamą įtaką kitai įmonei netiesiogiai, jeigu šios įmonės kontroliuojama kita įmonė arba bet kurie kiti asmenys, veikiantys nors ir savo vardu, bet įmonės arba šios įmonės kontroliuojamos kitos įmonės naudai, gali įgyvendinti šio straipsnio 3 dalies 2 ir 3 punktuose nustatytas teises.

5. Jeigu dvi ar daugiau įmonių grupės įmonių atitinka bent vieną šio straipsnio 3 dalyje nustatytų sąlygų, kontroliuojančiąja laikoma įmonė, kuri atitinka 3 dalies 3 punkto nuostatą, jeigu neįrodoma kitaip.

6. Lemiamą įtaką nelaikytinas teisės priimti sprendimus skirti likviduojamos įmonės likvidatorių ar bankrutuojančios įmonės administratorių įgyvendinimas.

7. Įmonės, kurioms neturi būti taikomas 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, nelaikytinos kontroliuojančiosiomis.

8. Nustatant, ar įmonė, kurios buveinė nėra Lietuvos Respublikoje, yra kontroliuojančioji, taikomi teisės aktai tos valstybės narės, kurios teisė taikytina šiai įmonei. Jeigu įmonei taikytina ne valstybės narės teisė, nustatant, ar ši įmonė yra kontroliuojančioji, taikoma valstybės narės, kurios teritorijoje yra jos paskirtas at-

stovas, teisė, o kai toks atstovas nė vienoje valstybėje narėje nepaskirtas – tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra daugiausia darbuotojų turinčios įmonių grupės įmonės centrinė vadovybė, teisė.

5 straipsnis. Europos Sąjungos įmonė

Europos Sąjungos įmone yra laikoma įmonė, kurios bendras darbuotojų valstybėse narėse skaičius yra ne mažesnis kaip 1 000 ir kurios darbuotojų skaičius kiekvienoje iš bent dviejų valstybių narių yra ne mažesnis kaip 150.

6 straipsnis. Europos Sąjungos įmonių grupė

Europos Sąjungos įmonių grupė – tai įmonių grupė, atitinkanti šiuos reikalavimus:

- 1) įmonių grupės įmonių bendras darbuotojų valstybėse narėse skaičius yra ne mažesnis kaip 1 000;
- 2) įmonių grupę sudaro bent dvi įmonės skirtingose valstybėse narėse;
- 3) bent viena įmonių grupės įmonė turi bet kurioje valstybėje narėje ne mažiau kaip 150 darbuotojų ir kita įmonių grupės įmonė kitoje valstybėje narėje turi ne mažiau kaip 150 darbuotojų.

7 straipsnis. Darbuotojų skaičiaus nustatymo tvarka

1. Europos Sąjungos įmonės darbuotojų Lietuvos Respublikoje skaičius nustatomas sudedant visų darbo santykiais su ta įmone ir visais Lietuvos Respublikoje veikiančiais tos įmonės padaliniais susijusių asmenų skaičių. Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų Lietuvos Respublikoje skaičius apskaičiuojamas sudedant visų darbo santykiais su Europos Sąjungos įmonių grupės įmone, kurios buveinė yra Lietuvos Respublikoje, ir su Lietuvos Respublikoje veikiančiais jos ir kitų grupės įmonių padaliniais susijusių asmenų skaičių.

2. Jeigu Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų skaičius Lietuvos Respublikoje nustatomas sudedant visų darbo santykiais su Lietuvos Respublikoje veikiančiais tos įmonės padaliniais ar su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčiomis Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėmis ir Lietuvos Respublikoje veikiančiais šių įmonių padaliniais susijusių asmenų skaičių. Ta pati tvarka taikoma ir nustatant Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos Sąjungos įmonės padalinio darbuotojų skaičių.

3. Nustatant darbuotojų skaičių šio straipsnio 1 ar 2 dalyje nustatyta tvarka, imamas paskutinių dvejų metų darbuotojų skaičiaus vidurkis, skaičiuojant atitinkamai nuo šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nurodyto pareiškimo gavimo arba nuo šio įstatymo 12 straipsnyje nurodyto darbuotojų atstovų reikalavimo gavimo. Nustatant darbuotojų skaičių, neatsižvelgiama į jų darbo stažą toje įmonėje ar padalinyje ir į tai, ar darbuotojas dirba visą darbo dieną.

4. Nustatant darbuotojų Lietuvos Respublikoje skaičių, neįskaitomi darbuotojai, kuriems darbuotojų skaičiaus nustatymo dieną yra atostogos vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai, bei dirbę ar dirbantys pagal laikinąsias darbo sutartis.

5. Europos Sąjungos įmonės, jos padalinio, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės, jos įmonės ar padalinio darbuotojų skaičius kitoje valstybėje narėje nustatomas pagal tos kitos valstybės narės teisės aktus ir (arba) nusistovėjusią tvarką.

6. Bendras Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų valstybėse narėse skaičius gaunamas sudedant darbuotojų Lietuvos Respublikoje skaičių ir darbuotojų kiekvienoje kitoje valstybėje narėje skaičių.

ANTRASIS SKIRSNIS. DARBUOTOJŲ INFORMAVIMO IR KONSULTAVIMO PAGRINDAI

8 straipsnis. Darbuotojų informavimo ir konsultavimo prielaidos

1. Darbuotojų atstovai turi būti informuojami ir su jais turi būti konsultuojamasi visuose Europos Sąjungos įmonės padaliniuose, kurie veikia valstybėse narėse, taip pat visose Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėse, kurių buveinė yra valstybių narių teritorijoje, jeigu tik nesutarinama dėl didesnės taikymo srities.

2. Darbuotojų atstovai turi būti informuojami ir su jais turi būti konsultuojamasi klausimais, kurie susiję su Europos Sąjungos įmone ar Europos Sąjungos įmonių grupe arba su visose valstybėse narėse veikiančiais Europos Sąjungos įmonės padaliniais ar su visomis Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėmis, turinčiomis buveines skirtingose valstybėse narėse.

3. Jeigu Europos Sąjungos įmonės arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra ne valstybėje narėje, pagal šį įstatymą darbuotojų atstovai turi būti informuojami ir su jais turi būti konsultuojamasi tais klausimais, kurie susiję su visais Europos Sąjungos įmonės valstybėse narėse veikiančiais padaliniais ar su visomis valstybėse narėse buveines turinčiomis Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėmis arba su bent dviuose valstybėse narėse veikiančiais Europos Sąjungos įmonės padaliniais ar su bent dviem Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėmis, turinčiomis buveines skirtingose valstybėse narėse.

9 straipsnis. Darbuotojų informavimo ir konsultavimo įgyvendinimas

1. Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojams informuoti ir su jais konsultuotis šio įstatymo nustatyta tvarka sudaroma Europos darbo taryba arba nustatoma darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarka.

2. Centrinė vadovybė privalo sudaryti sąlygas ir užtikrinti priemones, būtinas Europos darbo tarybai sudaryti arba darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkai parengti.

3. Konsultuojamasi tokiu būdu, kad darbuotojų atstovams būtų sudaromos galimybės kartą per metus susitikti su centrine vadovybe ir gauti pagrįstą atsakymą raštu į kiekvieną pateiktą klausimą.

4. Darbuotojų atstovai, remdamiesi konsultavimo metu pateikta informacija ir nepažeisdami centrinės vadovybės teisių ir pareigų, gali per 30 dienų nuo pagrįsto rašytinio atsakymo iš centrinės vadovybės gavimo dienos pareikšti nuomonę dėl

konsultavimo metu aptariamų priemonių, į kurias gali atsižvelgti Europos Sąjungos įmonė ar Europos Sąjungos įmonių grupė.

5. Išlaidos, susidariusios vykdant darbuotojų informavimo ir konsultavimo procedūras, padengiamos įmonės lėšomis.

10 straipsnis. Bendradarbiavimo principai

1. Šiame įstatyme reglamentuojamas centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir darbuotojų atstovų bendradarbiavimas turi vykti laikantis šalių kooperacijos, lygiateisiškumo, geranoriškumo, pagarbos teisėtiems savitarpio interesams ir kitų socialinės partnerystės principų.

2. Centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei draudžiama daryti įtaką darbuotojų atstovų veiklai.

11 straipsnis. Teisė į informaciją

1. Centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė privalo laiku teikti informaciją Europos darbo tarybai, Europos darbo tarybos komitetui, taip pat specialiajam derybų komitetui ir atsakyti už šios informacijos teisingumą.

2. Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto nariai, taip pat specialiojo derybų komiteto nariai, pateikę centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) ar profesinės paslapties, turi teisę susipažinti su informacija, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, bet kuri būtina jų pareigoms atlikti.

3. Europos darbo tarybos, Europos darbo tarybos komiteto nariui, specialiojo derybų komiteto nariui, taip pat darbuotojų informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvaujančiam ekspertui ir vertėjui, neatsižvelgiant į jų buvimą vietą, draudžiama žinoma tapusią informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, atskleisti tretiesiems asmenims. Šis įpareigojimas lieka galioti ir nutrūkus darbuotojų atstovų įgaliojimams.

4. Centrinė vadovybė arba kito lygmens vadovybė gali raštu atsisakyti suteikti informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, jeigu tokia informacija dėl savo pobūdžio pagal objektyvius kriterijus pakenktų ar galėtų labai pakenkti įmonei arba jos veiklai.

5. Gavę rašytinį atsisakymą, Europos darbo taryba, Europos darbo tarybos komitetas, specialusis derybų komitetas per vieną mėnesį gali kreiptis į teismą. Teismui nustačius, kad atsisakymas pateikti informaciją yra nepagrįstas, atsisakymą pateikusi centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė įpareigojama per protingą laikotarpį tokią informaciją suteikti.

6. Supažindinimą su valstybės, tarnybinėmis, profesinėmis paslaptimis ir atsakomybę už jų atskleidimą ar neteisėtą panaudojimą reglamentuoja specialūs įstatymai.

7. Jeigu darbuotojams informuoti ir konsultuoti nėra sudaryta Europos darbo taryba, bet yra nustatyta informavimo ir konsultavimo tvarka, darbuotojų atstovų teisė į informaciją įgyvendinama taikant šio straipsnio nuostatas.

12 straipsnis. Informacijos pateikimas

1. Centrinė vadovybė ir kito lygmens vadovybė darbuotojų atstovų reikalavimu ne vėliau kaip per 30 dienų privalo pateikti informaciją apie Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės struktūrą, šių įmonių teisinį statusą, atstovavimo tvarką, informaciją apie darbuotojų atstovus, kurie atstovaus įmonių arba jų kontroliuojamųjų įmonių darbuotojams sudarant Europos darbo tarybą, ir šio įstatymo 7 straipsnio nustatyta tvarka apskaičiuotus:

1) bendrą Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės darbuotojų valstybėse narėse skaičių;

2) darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje, kurioje veikia Europos Sąjungos įmonės padalinys ar buveinę turi Europos Sąjungos įmonių grupės įmonė;

3) darbuotojų skaičių kiekviename valstybėje narėje veikiančiame Europos Sąjungos įmonės padalinyje ir (arba) kiekvienoje valstybėje narėje buveinė turinčioje Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėje.

2. Centrinė vadovybė turi pateikti turimą informaciją ne tik darbuotojų atstovams, bet ir to prašančiai kito lygmens vadovybei, jeigu į pastarąją su atitinkamu reikalavimu kreipėsi darbuotojų atstovai.

3. Kito lygmens vadovybė privalo pateikti centrinei vadovybei deryboms pradėti dėl Europos darbo tarybos sudarymo būtiną turimą informaciją.

4. Jeigu Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją per 60 dienų nuo reikalavimo gavimo Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovas ar Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės valdymo organas privalo pateikti atitinkamai padalinio ar įmonės darbuotojų atstovams.

5. Informacija darbuotojų atstovams pateikiama nemokamai ir raštu. Draudžiama atsisakyti pateikti informaciją motyvuojant tuo, kad Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės struktūra ar darbuotojų skaičius yra konfidenciali informacija, arba tuo, kad neturima duomenų apie darbuotojų skaičių kitose valstybėse narėse.

6. Centrinei vadovybei arba kito lygmens vadovybei atsisakius pateikti šiame straipsnyje nurodytą informaciją arba kilus ginčui dėl pateiktos informacijos teisingumo, darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo informacijos gavimo ar termino, per kurį ši informacija turėjo būti pateikta, pasibaigimo gali kreiptis į teismą. Teismui nustačius, kad atsisakymas pateikti informaciją yra nepagrįstas arba yra pateikta neteisinga informacija, atsisakymą pateikusi ar neteisingą informaciją suteikusi centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė įpareigojama per protingą laikotarpį suteikti teisingą informaciją.

13 straipsnis. Darbuotojų atstovų teisių apsauga ir garantijos

1. Su Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos Sąjungos įmonės padaliniu ar su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos Sąjungos įmonių grupės įmone darbo santykiais susijusiems Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos ko-

miteto, specialiojo derybų komiteto nariams turi būti sudaromos sąlygos dalyvauti Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto, taip pat specialiojo derybų komiteto posėdžiuose ir bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ar kito lygmens vadovybe, taip pat derybose su centrine vadovybe ir suteikiama galimybė mokytis, kiek tai reikalinga atliekant jų atstovavimo pareigas, paliekant jiems darbo vietą ir vidutinį darbo užmokestį.

2. Su šio straipsnio 1 dalyje nurodytais asmenimis jų narystės Europos darbo taryboje ar specialiajame derybų komitete laikotarpiu darbo sutartis negali būti nutraukta darbdavio iniciatyva be juos skyrusio darbuotojų atstovo sutikimo. Jeigu šie asmenys buvo išrinkti darbuotojų susirinkime ar konferencijoje, sutikimą juos atleisti iš darbo turi teisė duoti Valstybinės darbo inspekcijos teritorinis skyrius, kurio teritorijoje yra įmonės arba įmonės padalinio buveinė. Tokiu atveju atleidimo iš darbo tvarkai *mutatis mutandis* taikomas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 134 straipsnis.

3. Darbuotojų, kurie yra įtraukti į darbuotojų informavimo ir konsultavimo procedūras pagal darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarką, teisių apsauga vykdoma ir garantijos taikomos, kaip numatyta toje tvarkoje. Bet kuriuo atveju jiems turi būti sudaromos sąlygos dalyvauti darbuotojų informavimo ir konsultavimo procedūrose, paliekant jiems darbo vietą ir vidutinį darbo užmokestį.

4. Europos darbo tarybos, specialiojo derybų komiteto nariams nuo jų paskyrimo (išrinkimo) į pareigas, taip pat darbuotojų atstovams, dalyvaujantiems informavimo ir konsultavimo procedūrose pagal darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarką, taikoma teisių apsauga ir garantijos pagal tos valstybės narės, kurioje jie dirba, teisės aktus ir (arba) nusistovėjusią praktiką.

TREČIASIS SKIRSNIS. DERYBOS DĖL EUROPOS DARBO TARYBOS SUDARYMO AR DARBUOTOJŲ INFORMAVIMO IR KONSULTAVIMO TVARKOS PARENGIMO

14 straipsnis. Derybų iniciatyvos teisė

1. Teisę inicijuoti derybas dėl Europos darbo tarybos sudarymo ar darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo turi:

- 1) centrinė vadovybė arba
- 2) ne mažiau kaip 100 darbuotojų arba jų atstovai iš ne mažiau kaip dviejų įmonės padalinių ar įmonių, esančių ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse.

2. Darbuotojų ar jų atstovų teisė inicijuoti derybas įgyvendinama pateikiant centrinei vadovybei jų pasirašytą pareiškimą dėl specialiojo derybų komiteto sudarymo.

3. Apie savo iniciatyvą arba gautą šio straipsnio 2 dalyje nurodytą pareiškimą centrinė vadovybė per 15 dienų turi raštu pranešti visiems valstybėse narėse esantiems Europos Sąjungos įmonės padaliniams ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonėms, taip pat Europos Sąjungos įmonės darbuotojų atstovams ar Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės darbuotojų atstovams ir pripažintoms kompetentingomis Europos profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijoms.

4. Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovas ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės valdymo organas privalo nedelsdamas informuoti padalinio ar įmonės darbuotojų atstovus apie centrinės vadovybės pranešimą.

15 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudėtis

1. Deryboms su centrine vadovybe dėl Europos darbo tarybos sudarymo ar darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo turi būti sudaromas specialusis derybų komitetas.

2. Valstybės narės, kurioje veikia Europos Sąjungos įmonės padalinys arba buveinę turi Europos Sąjungos įmonių grupės įmonė, darbuotojų atstovams specialiajame derybų komitete skiriamų vietų skaičius nustatomas atsižvelgiant į juose dirbančių darbuotojų skaičiaus procentinę dalį nuo bendro visų Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių darbuotojų skaičiaus:

1) dirba ne daugiau kaip 10 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus – skiriama 1 vieta;

2) dirba daugiau kaip 10 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 20 procentų – skiriamos 2 vietos;

3) dirba daugiau kaip 20 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 30 procentų – skiriamos 3 vietos;

4) dirba daugiau kaip 30 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 40 procentų – skiriamos 4 vietos;

5) dirba daugiau kaip 40 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus bet ne daugiau kaip 50 procentų – skiriamos 5 vietos;

6) dirba daugiau kaip 50 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 60 procentų – skiriamos 6 vietos;

7) dirba daugiau kaip 60 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 70 procentų – skiriamos 7 vietos;

8) dirba daugiau kaip 70 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 80 procentų – skiriamos 8 vietos;

9) dirba daugiau kaip 80 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus, bet ne daugiau kaip 90 procentų – skiriamos 9 vietos;

10) dirba daugiau kaip 90 procentų darbuotojų nuo bendro visų darbuotojų skaičiaus – skiriama 10 vietų.

3. Į specialųjį derybų komitetą, be šio straipsnio 2 dalyje nurodytų narių, skiriama ne mažiau kaip po 3 narius iš kiekvienos Europos Sąjungos įmonių grupės lygmeniu arba Europos Sąjungos įmonės lygmeniu veikiančios vienos ar kelių Europos darbo tarybų, tuo atveju, jeigu keičiama Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės struktūra arba jeigu atsiranda dviejų ar daugiau galiojančių susitarimų nuostatų prieštaravimų. Derybų metu viena ar kelios Europos darbo tarybos savo veiklą tęsia vadovaudamosi susitarimu dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais įgyvendinimo taisyklių, patvirtintų tarp centrinės vadovybės ir Europos darbo tarybų narių.

16 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymas

1. Jeigu Europos Sąjungos įmonės padalinys veikia Lietuvos Respublikoje arba Lietuvos Respublikoje yra Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės buveinė, specialiojo derybų komiteto narį iš Lietuvos Respublikos skiria atitinkamai tos įmonės padalinio ar tos įmonės darbuotojų atstovas. Jeigu Lietuvos Respublikoje veikia keli Europos Sąjungos įmonės padaliniai ar buveinę turi kelios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, specialiojo derybų komiteto narį bendru sutarimu skiria tų padalinių ar įmonių darbuotojų atstovai. Tokia pačia tvarka skiriami nauji specialiojo derybų komiteto nariai.

2. Jeigu Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos Sąjungos įmonės padalinio arba Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nustatyto pranešimo gavimo dienos nesusitaria dėl specialiojo derybų komiteto nario (narių) skyrimo, specialiojo derybų komiteto narys (nariai) renkamas (renkami) slaptu balsavimu visuotiniame darbuotojų susirinkime. Jį sušaukti gali bet kuris darbuotojų atstovas. Ta pati tvarka taikoma ir tada, kai tame įmonės padalinyje arba toje įmonėje nėra darbuotojų atstovų. Tokiu atveju sušaukti visuotinį darbuotojų susirinkimą privalo padalinio vadovas ar įmonės valdymo organas.

3. Jeigu Lietuvos Respublikoje veikia keli Europos Sąjungos įmonės padaliniai ar yra registruotos kelios Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės ir šių padalinių ar įmonių darbuotojų atstovai tarpusavyje per 30 dienų nuo šio įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodyto pranešimo gavimo dienos nesusitarė dėl specialiojo derybų komiteto nario (narių) iš Lietuvos Respublikos skyrimo, toks narys (nariai) renkamas (renkami) slaptu balsavimu bendroje įmonės padalinių ar įmonių darbuotojų delegatų konferencijoje, kurioje kiekvienai dešimčiai darbuotojų atstovauja vienas delegatas. Tokią konferenciją turi sušaukti atitinkamai įmonės padalinio ar įmonės, kurioje dirba didžiausias darbuotojų skaičius, apskaičiuotas šio įstatymo nustatyta tvarka, vadovas ar valdymo organas.

4. Visuotiniam darbuotojų susirinkimui ir bendrajai įmonės padalinių ar įmonių darbuotojų delegatų konferencijai *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnio 5 dalies nuostatos.

5. Specialiojo derybų komiteto nariai nuo kitose valstybėse narėse veikiančių Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių ar kitose valstybėse narėse buveinę turinčių Europos Sąjungos įmonės padalinių yra skiriami ar renkami pagal tų valstybių narių teisę ir (arba) nusistovėjusią tvarką.

6. Specialiojo derybų komiteto nariai turi būti paskirti arba išrinkti per 60 dienų nuo šio įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje nurodyto centrinės vadovybės pranešimo gavimo.

7. Specialiojo derybų komiteto sudarymą koordinuoja centrinė vadovybė. Kito lygmens vadovybė privalo suteikti techninę pagalbą organizuojant visuotinį darbuotojų susirinkimą ar darbuotojų delegatų konferenciją.

17 straipsnis. Pranešimas apie specialiojo derybų komiteto sudėtį

1. Apie paskirtus specialiojo derybų komiteto narius darbuotojų atstovai nedelsdami raštu turi pranešti Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovui ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės valdymo organui, o šie nedelsdami turi pateikti centrinei vadovybei specialiojo derybų komiteto nario vardą, pavardę, įmonės padalinio ar įmonės, kurioje šis narys dirba, pavadinimą ir pareigas, adresą ryšiams. Tokia pati pareiga pranešti apie šio įstatymo nustatyta tvarka išrinktą (išrinktus) specialiojo derybų komiteto narį (narius) tenka įmonės padalinio vadovui ar įmonės valdymo organui.

2. Apie specialiojo derybų komiteto nario paskyrimą pranešama pateikiant jį paskyrusio organo posėdžio protokolo išrašą arba darbuotojų atstovų bendro posėdžio protokolo išrašą, o apie išrinkimą pranešama pateikiant visuotinio darbuotojų susirinkimo ar darbuotojų delegatų konferencijos protokolo ir dalyvių sąrašo kopijas.

3. Centrinė vadovybė, gavusi šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus, apie specialiojo derybų komiteto sudėtį praneša visų valstybėse narėse veikiančių Europos Sąjungos įmonės padalinių vadovams ar valstybėse narėse buveines turinčių Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių valdymo organams. Pranešime turi būti nurodyta specialiojo derybų komiteto narių vardai, pavardės, įmonės padalinio ar įmonės, kurioje jie dirba, pavadinimai ir pareigos, adresai ryšiams.

4. Centrinė vadovybė ir Europos Sąjungos įmonės padalinių vadovai bei Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių valdymo organai šio straipsnio 3 dalyje nustatytą gautą informaciją nedelsdami pateikia įmonėje ar įmonės padalinyje veikiančioms darbuotojų atstovams.

18 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto veiklos organizavimas

1. Specialusis derybų komitetas gali išsirinkti pirmininką ir sekretorių, patvirtinti savo darbo reglamentą.

2. Savo sprendimus, išskyrus šiame įstatyme nurodytas išimtis, specialusis derybų komitetas priima visų narių balsų dauguma.

19 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai

1. Pirmąjį specialiojo derybų komiteto posėdį sušaukia centrinė vadovybė.

2. Specialusis derybų komitetas turi teisę rinktis į posėdžius prieš pradėdamas derybas su centrine vadovybe ir prieš kiekvieną derybų su centrine vadovybe posėdį. Toks specialiojo derybų komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jeigu centrinė vadovybė sutinka, specialusis derybų komitetas gali posėdžiauti dažniau ir (arba) ilgiau. Taip pat specialusis derybų komitetas turi teisę susitikti prieš kiekvieną derybų su centrine vadovybe posėdį ir po jo, naudodamasis ryšių priemonėmis.

3. Centrinė vadovybė privalo suteikti specialiojo derybų komiteto posėdžiams patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tinkamą posėdžio organizavimą.

4. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai yra uždari, jeigu nenusprendžiama kitaip.

5. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir komiteto įgaliotas narys.

20 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymo ir veiklos išlaidos

1. Visos išlaidos, susijusios su specialiojo derybų komiteto sudarymu ir jo narių dalyvavimu komiteto posėdžiuose ar derybose su centrine vadovybe, padengiamos Europos Sąjungos įmonės arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės lėšomis. Šioms išlaidoms taip pat priskiriamos specialiojo derybų komiteto narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos.

2. Jeigu specialusis derybų komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus, kaip nurodyta šio įstatymo 23 straipsnio 3 dalyje, ir jeigu specialusis derybų komitetas ir centrinė vadovybė nesutaria dėl didesnio apmokamų ekspertų skaičiaus, Europos Sąjungos įmonė arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančioji įmonė privalo atlyginti tik vieno eksperto darbo išlaidas.

3. Europos Sąjungos įmonei arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiajai įmonei per 30 dienų nepadengus specialiojo derybų komiteto nario kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų, šias išlaidas per 30 dienų privalo atlyginti tas Europos Sąjungos įmonės padalinys ar ta Europos Sąjungos įmonių grupės įmonė, su kuriuo ar su kuria darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidas padengti pareikalavęs specialiojo derybų komiteto narys.

4. Šio straipsnio 3 dalies nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiosios įmonės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, tačiau Lietuvos Respublikoje veikia Europos Sąjungos įmonės padalinys ar Lietuvos Respublikoje buveinę turi Europos Sąjungos įmonių grupės įmonė, su kuriuo ar su kuria darbo santykiais yra ar buvo susijęs specialiojo derybų komiteto narys. Įmonės padalinys ar įmonė, padengusi specialiojo derybų komiteto nario kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidas, turi regreso teisę į Europos Sąjungos įmonę arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančiąją įmonę.

21 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto kompetencija

1. Specialusis derybų komitetas turi teisę nuspręsti:

1) pradėti ar ne pradėti derybų su centrine vadovybe dėl Europos darbo tarybos sudarymo arba dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo Europos Sąjungos įmonėje ar Europos Sąjungos įmonių grupėje;

2) nutraukti jau pradėtas derybas su centrine vadovybe.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti sprendimai priimami ne mažiau kaip 2/3 specialiojo derybų komiteto narių balsų dauguma. Apie priimtą sprendimą turi būti nedelsiant raštu pranešama centrinei vadovybei.

3. Priėmus sprendimą ne pradėti derybų ar jas nutraukti, naujas derybas dėl Europos darbo tarybos sudarymo ar darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos

parengimo galima inicijuoti ne anksčiau kaip po dvejų metų, jeigu tik specialusis derybų komitetas su centrine vadovybe nesusitaria kitaip. Tokiais atvejais šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti sudaromas naujos sudėties specialusis derybų komitetas.

22 straipsnis. Derybų pradžia

1. Centrinė vadovybė, gavusi specialiojo derybų komiteto pranešimą apie sprendimą pradėti derybas, per 30 dienų turi sušaukti pirmąjį specialiojo derybų komiteto ir centrinės vadovybės derybų posėdį.

2. Apie pirmojo derybų posėdžio sušaukimą ne vėliau kaip prieš 14 dienų iki posėdžio dienos turi būti raštu pranešta specialiojo derybų komiteto nariams ir Europos Sąjungos įmonės padalinių ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių, kuriose dirba specialiojo derybų komiteto nariai, atitinkamai vadovui ar valdymo organui.

3. Pranešime apie derybų posėdį turi būti nurodyta:

1) padalinys ar įmonė, kuriame ar kurioje dirba į derybų posėdį kviečiamas (kviečiami) specialiojo derybų komiteto narys (nariai);

2) į derybų posėdį kviečiamo (kviečiamų) specialiojo derybų komiteto nario (narių) vardas, pavardė ir pareigos;

3) derybų posėdžio data, laikas ir vieta;

4) derybų posėdžio darbotvarkė;

5) specialiojo derybų komiteto nario (narių) kelionės, sveikatos, gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų padengimo terminai ir tvarka.

23 straipsnis. Derybų posėdžių tvarka

1. Centrinė vadovybė ir specialusis derybų komitetas susitaria dėl derybų posėdžių vedimo tvarkos, derybų posėdžių vietos ir terminų, pranešimų apie derybų posėdžius pateikimo terminų ir tvarkos, taip pat dėl pirmininkavimo ir sekretoriaavimo posėdžiams tvarkos.

2. Derybų posėdžiai turi būti protokoluojami. Kiekvieno derybų posėdžio protokolą pasirašo posėdžiui pirmininkavęs asmuo ir kitos derybų šalies įgaliotas atstovas.

3. Specialusis derybų komitetas gali kviesti ekspertus, tarp kurių gali būti pripažintų kompetentingomis Europos profesinių sąjungų organizacijų atstovų, pasirinkęs juos savo nuožiūra. Ekspertai ir pripažintų kompetentingomis Europos profesinių sąjungų organizacijų atstovai specialaus derybų komiteto prašymu derybų posėdžiuose gali dalyvauti kaip patarėjai, kurių veikla yra neatlygintina.

24 straipsnis. Derybų rezultatas

1. Derybos yra užbaigiamos, kai pasiekiamas susitarimas tarp specialiojo derybų komiteto ir centrinės vadovybės dėl Europos darbo tarybos sudarymo arba dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos Europos Sąjungos įmonėje ar Europos Sąjungos įmonių grupėje parengimo.

2. Susitarime dėl Europos darbo tarybos sudarymo turi būti nustatyta:

1) Europos Sąjungos įmonės padaliniai ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, kuriems ar kurioms taikomas susitarimas;

2) Europos darbo tarybos sudėtis, kadencijos trukmė, narių skaičius užtikrinant vienodą atstovavimą pagal ekonominės veiklos sritis, darbuotojų profesijas ir atstovavimą pagal lytį, taip pat narių pasiskirstymas skirtingose valstybėse narėse, Europos darbo tarybos sudėtis, narių skaičiaus ir pasiskirstymo skirtingose valstybėse narėse pakeitimo taisyklės, žymiai pasikeitus darbuotojų valstybėse narėse skaičiui;

3) Europos darbo tarybos funkcijos, jos informavimo ir konsultavimosi su ja tvarka bei Europos darbo tarybos ir darbuotojų atstovų informavimo ir konsultavimosi su jais derinimo taisyklės, laikantis principo, kad darbuotojai informuojami ir su jais konsultuojamasi aptariama tema atitinkamu administracijos ir atstovavimo lygmeniu;

4) Europos darbo tarybos posėdžių vieta, periodiškumas ir trukmė;

5) Europos darbo tarybos veiklai skiriamos lėšos, suteikiamas turtas ir paslaugos;

6) susitarimo įsigaliojimo data, galiojimo terminas ir susitarimo pakeitimo arba panaikinimo tvarka bei atvejai, kai dėl susitarimo turi būti deramasi iš naujo, ar naujų derybų dėl naujo susitarimo, vadovaujantis šio įstatymo trečiojo skirsnio nuostatomis, rengimo tvarka, įskaitant tuos atvejus, kai keičiama Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės struktūra arba atsiranda dviejų ar daugiau galiojančių susitarimų nuostatų prieštaravimų;

7) Europos darbo tarybos komiteto sudėtis, tačiau ne daugiau kaip 5 nariai, jo sudarymo tvarka, funkcijos ir darbo tvarkos taisyklės.

3. Susitarime dėl Europos darbo tarybos sudarymo gali būti reglamentuoti narystės Europos darbo taryboje pradžios ir pabaigos bei kiti klausimai, taip pat narių skyrimo ir atšaukimo sąlygos ir tvarka.

4. Susitarime dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo turi būti nustatyta:

1) Europos Sąjungos įmonės padaliniai ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, kuriems taikomas susitarimas;

2) informacijos, turinčios ypač didelę įtaką darbuotojų interesams, pateikimo darbuotojų atstovams tvarka ir terminai;

3) darbuotojų atstovų teisės susitikti, siekiant aptarti jiems pateiktą informaciją, įgyvendinimo tvarka;

4) darbuotojų atstovų nuomonės ir pasiūlymų pateikimo tvarka centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei;

5) darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkai įgyvendinti skiriamos lėšos, suteikiamas turtas, paslaugos;

6) informavimo ir konsultavimo tvarkos taisyklės tarpvalstybinio lygmens klausimais su Europos Sąjungos įmonės padalinių arba Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių darbuotojų atstovais;

7) susitarimo įsigaliojimo data, galiojimo terminas ir susitarimo pakeitimo tvarka bei atvejai, kai dėl susitarimo turi būti deramasi iš naujo, ar naujų derybų dėl naujo susitarimo, vadovaujantis šio įstatymo trečiojo skirsnio nuostatomis, rengimo tvarka, įskaitant tuos atvejus, kai keičiama Europos Sąjungos įmonės, taip pat Europos Sąjungos įmonių grupės struktūra arba atsiranda dviejų ar daugiau galiojančių susitarimų nuostatų prieštaravimų.

5. Derybose tarp specialiojo derybų komiteto ir centrinės vadovybės taip pat gali būti susitariama, kad Europos darbo taryba yra sudaroma ir veikia pagal šio įstatymo ketvirtąjį skirsnio nuostatas, taip pat kad sudaromos kelios Europos darbo tarybos.

6. Susitarimas turi būti įformintas raštu ir pasirašytas bent dviejų centrinės vadovybės įgaliotų asmenų ir specialiojo derybų komiteto įgaliotų narių.

7. Susitarimui dėl Europos darbo tarybos sudarymo ir dėl darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos Europos Sąjungos įmonėje ar Europos Sąjungos įmonių grupėje parengimo turi pritarti specialusis derybų komitetas visų narių balsų dauguma.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. EUROPOS DARBO TARYBA (PAGAL ĮSTATYMĄ)

25 straipsnis. Europos darbo tarybos sudarymo prielaidos

Šiame skirsnyje nustatyta tvarka Europos darbo taryba turi būti sudaroma, kai:

- 1) specialiojo derybų komiteto ir centrinės vadovybės derybose susitariama, kad Europos darbo taryba yra sudaroma ir veikia pagal šio skirsnio nuostatas;
- 2) gavusi šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nurodytą pareiškimą, centrinė vadovybė šešis mėnesius nepradeda derybų dėl Europos darbo tarybos sudarymo ar darbuotojų informavimo ir konsultavimo tvarkos parengimo;
- 3) per trejus metus nuo šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nurodyto pareiškimo gavimo nepasiekiami šio įstatymo 24 straipsnyje nurodyti susitarimai.

26 straipsnis. Europos darbo tarybos sudarymas

1. Europos darbo taryba turi būti sudaryta per 60 dienų nuo šio įstatymo 25 straipsnio 2 ar 3 punktuose nurodyto termino pabaigos.
2. Nustatant Europos darbo tarybos sudėtį ir ją sudarant, *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo 15 straipsnio 2 dalies ir 16 straipsnio nuostatos.

27 straipsnis. Narystės Europos darbo taryboje pradžia ir pabaiga

1. Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos Sąjungos įmonės padalinio arba buveinę turinčios Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojas laikomas Europos darbo tarybos nariu nuo jo paskyrimo ar išrinkimo dienos.

2. Narystė Europos darbo taryboje pasibaigia:

- 1) nariui mirus;
- 2) nutrūkus nario darbo santykiams;

- 3) nariui atsistatydinus;
- 4) pasibaigus Europos darbo tarybos kadencijai;
- 5) kai narį paskyręs darbuotojų atstovas (atstovai) jį atšaukia.

3. Kai pasibaigia šio straipsnio 1 dalyje nurodyto Europos darbo tarybos nario narystė, šio įstatymo nustatyta tvarka per 30 dienų turi būti skiriamas ar renkamas naujas Europos darbo tarybos narys. Jis skiriamas ar renkamas tik iki Europos darbo tarybos kadencijos pabaigos.

4. Europos darbo tarybos nario, paskirto ar išrinkto kitose valstybėse narėse, paskyrimas vietoj atšaukto ar nesančio nario iki Europos darbo tarybos kadencijos pabaigos reglamentuojamas pagal tos valstybės narės teisės aktus ir (arba) nusistovėjusią tvarką.

28 straipsnis. Pranešimas apie Europos darbo tarybos sudėtį

1. Darbuotojų atstovas (atstovai), paskyręs (paskyrę) Europos darbo tarybos narį (narius), apie tai raštu praneša Europos Sąjungos įmonės padalinio vadovui ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės valdymo organui, o šie nedelsdami praneša centrinei vadovybei Europos darbo tarybos nario vardą, pavardę, padalinio ar įmonės, kuriame ar kurioje jis dirba, pavadinimą ir jo pareigas, adresą ryšiams. Tokia pati prievolė pranešti centrinei vadovybei apie išrinktą (išrinktus) Europos darbo tarybos narį (narius) tenka visuotinių darbuotojų susirinkimą ar bendrąją įmonės padalinių ar įmonių darbuotojų delegatų konferenciją, kurioje buvo išrinktas (išrinkti) narys (nariai), sušaukusiam įmonės padalinio vadovui ar įmonės valdymo organui.

2. Apie Europos darbo tarybos nario paskyrimą turi būti pranešama pateikiant darbuotojų atstovo kompetentingos institucijos posėdžio protokolo išrašą arba darbuotojų atstovų bendro posėdžio protokolo išrašą, o apie išrinkimą pranešama pateikiant visuotinio darbuotojų susirinkimo ar įmonės darbuotojų delegatų konferencijos protokolo ir dalyvių sąrašo kopijas.

3. Centrinė vadovybė, gavusi šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus, Europos darbo tarybos sudėtį raštu praneša visų valstybėse narėse veikiančių Europos Sąjungos įmonės padalinių vadovams ar buveines turinčių Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių valdymo organams. Pranešime turi būti nurodyta Europos darbo tarybos narių vardai, pavardės, padalinio ar įmonės, kurioje jie dirba, pavadinimai ir jų pareigos, adresai ryšiams.

4. Centrinė vadovybė ir gavę šio straipsnio 3 dalyje nurodytą pranešimą Europos Sąjungos įmonės padalinių vadovai bei Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių valdymo organai pranešime esančią informaciją nedelsdami pateikia įmonėje ar įmonės padalinyje veikiantiems darbuotojų atstovams.

29 straipsnis. Europos darbo tarybos kadencija

Europos darbo tarybos kadencija – ketveri metai. Kadencija pradedama skaičiuoti Europos darbo tarybai susirinkus į pirmąjį posėdį.

30 straipsnis. Europos darbo tarybos ir Europos darbo tarybos komiteto veiklos organizavimas

1. Savo pirmajame posėdyje Europos darbo taryba visų narių balsų dauguma išsirenka Europos darbo tarybos pirmininką ir jo pavaduotoją, patvirtina Europos darbo tarybos darbo reglamentą.

2. Europos darbo tarybos pirmininkas (kai jis negali atlikti šių pareigų – pirmi- ninko pavaduotojas):

- 1) pirmininkauja Europos darbo tarybos posėdžiams;
- 2) Europos darbo tarybos darbo reglamento nustatyta tvarka atstovauja Europos darbo tarybai santykiuose su centrine vadovybe;
- 3) organizuoja Europos darbo tarybos dokumentų saugojimą ir tvarkymą;
- 4) atlieka kitas Europos darbo tarybos sprendimu jam pavestas, taip pat Europos darbo tarybos darbo reglamente nustatytas funkcijas.

3. Europos darbo tarybos komitetas, vadovaudamasis savo darbo tvarkos tai- syklėmis, atsako už Europos darbo tarybos funkcijų atlikimą tarp Europos dar- bo tarybos posėdžių. Europos darbo tarybos komiteto nariai turi būti iš skirtingų valstybių narių, o Europos darbo tarybos pirmininkas *ex officio* yra Europos darbo tarybos komiteto pirmininkas.

4. Savo sprendimus Europos darbo taryba priima visų narių balsų dauguma.

31 straipsnis. Europos darbo tarybos ir Europos darbo tarybos komi- teto posėdžiai

1. Pirmąjį ir eilinius Europos darbo tarybos posėdžius sušaukia centrinė vado- vybė.

2. Eilinis Europos darbo tarybos posėdis turi įvykti kiekvienais metais prieš prasidedant bendrajam posėdžiui su centrine vadovybe. Bendrojo posėdžio darbo- tvarkėje numatoma svarstyti šio įstatymo 34 straipsnio 1 dalyje nurodytą ataskaitą.

3. Europos darbo tarybos komitetas (jeigu tokio komiteto nėra – Europos darbo taryba) šio įstatymo 35 straipsnyje nustatytais atvejais taip pat turi teisę susirink- ti į neeilinius posėdžius. Suderinęs posėdžio vietą ir laiką su centrine vadovybe, Europos darbo tarybos pirmininkas raštu kreipiasi į centrinę vadovybę prašydamas sušaukti tokį posėdį. Apie būsimo posėdžio vietą ir laiką centrinė vadovybė ne vėliau kaip prieš 14 dienų iki posėdžio pradžios praneša Europos darbo tarybos arba Europos darbo tarybos komiteto nariams, taip pat Europos Sąjungos įmonės, jos padalinio ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės, kuriame ar kurioje dirba Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto narys, atitinkamai va- dovui ar valdymo organui.

4. Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jeigu centrinė vadovybė sutinka, Europos darbo taryba ar Europos darbo tarybos komitetas gali posėdžiauti dažniau ir (arba) ilgiau.

5. Centrinė vadovybė privalo suteikti Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto posėdžiams patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tin- kamą posėdžių organizavimą.

6. Europos darbo tarybos arba Europos darbo tarybos komiteto posėdžiai yra uždari, jeigu nenusprendžiama kitaip.

7. Europos darbo tarybos arba Europos darbo tarybos komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir Europos darbo tarybos ar komiteto įgaliotas narys.

32 straipsnis. Ekspertų dalyvavimas

Europos darbo taryba arba Europos darbo tarybos komitetas gali kviestis ekspertus, pasirinkęs juos savo nuožiūra.

33 straipsnis. Europos darbo tarybos sudarymo ir Europos darbo tarybos ir Europos darbo tarybos komiteto veiklos išlaidos

1. Europos darbo tarybos sudarymo ir Europos darbo tarybos ar Europos darbo tarybos komiteto narių dalyvavimo tarybos ar komiteto posėdžiuose, taip pat bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ar šio įstatymo 35 straipsnyje nurodytuose posėdžiuose su kito lygmens vadovybe, išlaidoms padengti *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo 20 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių nuostatos.

2. Jeigu Europos darbo taryba ar Europos darbo tarybos komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus ir jeigu Europos darbo taryba ir centrinė vadovybė nesutaria dėl didesnio apmokamų ekspertų skaičiaus, Europos Sąjungos įmonė arba Europos Sąjungos įmonių grupės kontroliuojančioji įmonė privalo atlyginti tik vieno eksperto darbo išlaidas.

34 straipsnis. Reguliarusis informavimas ir konsultavimas

1. Pasibaigus kalendoriniams metams, centrinė vadovybė per tris mėnesius turi parengti ir pateikti Europos darbo tarybai metų ataskaitą apie Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės ekonominę būklę ir perspektyvas.

2. Metų ataskaitoje turi būti pateikta bent jau informacija apie Europos Sąjungos įmonės ar Europos Sąjungos įmonių grupės:

- 1) struktūrą;
- 2) ekonominę ir finansinę padėtį;
- 3) galimus veiklos pokyčius, įskaitant prekybos, gamybos, paslaugų masto pasikeitimus ir perspektyvas;
- 4) darbuotojų skaičių, pateikiant ir šio skaičiaus pasikeitimo priežasčių analizę;
- 5) padėtį užimtumo srityje ir jos plėtros perspektyvas;
- 6) įgyvendinamas ir numatomas įgyvendinti investicijų programas;
- 7) pagrindinius organizacinius pasikeitimus;
- 8) naujų darbo metodų ir gamybos technologijų diegimą;
- 9) numatomus įmonės, gamybos ar verslo perkėlimus į kitą vietą;
- 10) įmonių pabaigą, pertvarkymą, pirkimą ar pardavimą, taip pat įmonių padalinių ar jų esminių dalių veiklos nutraukimą ar naujų padalinių steigimą;
- 11) grupės darbuotojų atleidimus iš darbo ir numatomas priemones šių atleidimų padariniams sušvelninti.

3. Metų ataskaita aptariama bendrame Europos darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdyje. Posėdis turi įvykti ne anksčiau kaip praėjus 30 dienų nuo ataskaitos pateikimo Europos darbo tarybai. Bendrasis Europos darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdis turi būti protokoluojamas. Posėdžio protokolą pasirašo Europos darbo tarybos ir centrinės vadovybės įgalioti asmenys.

4. Metų ataskaitą kartu su bendrojo Europos darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdžio protokolu centrinė vadovybė per 30 dienų privalo pateikti kito lygmens vadovybei.

35 straipsnis. Informavimas ir konsultavimas atsiradus ypatingoms aplinkybėms

1. Apie ypatingų aplinkybių atsiradimą turi būti nedelsiant raštu pranešama Europos darbo tarybos komitetui, o jeigu toks nesudarytas – Europos darbo tarybai. Ypatingomis aplinkybėmis yra laikomos aplinkybės, turinčios didelės įtakos Europos Sąjungos įmonės, jos padalinio ar Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų interesams, ypač įmonės, gamybos ar verslo perkėlimas į kitą vietą, įmonės padalinio arba įmonės veiklos nutraukimas, grupės darbuotojų atleidimas iš darbo. Pareiğa pranešti tenka centrinei vadovybei arba kito lygmens vadovybei, kuri turi teisę priimti savarankiškus sprendimus dėl ypatingų aplinkybių.

2. Europos darbo tarybos komitetas arba Europos darbo taryba, gavusi šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, gali kreiptis į centrinę vadovybę ar kito lygmens vadovybę, prašydama nedelsiant sukviesti bendrą Europos darbo tarybos komiteto (Europos darbo tarybos) ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės posėdį, kurio metu nagrinėjama centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės pateikta ataskaita dėl ypatingų aplinkybių atsiradimo. Tokio posėdžio metu pateiktos ataskaitos pagrindu Europos darbo tarybos komitetas arba Europos darbo taryba turi būti informuojama ir konsultuojamasi dėl darbuotojų interesų gynimo ar neigiamų socialinių ir ekonominių pasekmių darbuotojams švelninimo priemonių, nepažeidžiant šio įstatymo 9 ir 11 straipsniuose nustatytų reikalavimų. Europos darbo tarybos komitetas arba Europos darbo taryba per 3 dienas pareiškia nuomonę dėl posėdžio metu pateiktos ataskaitos. Europos darbo tarybos komitetas arba Europos darbo taryba prieš kiekvieną posėdį su centrine vadovybe ar kito lygmens vadovybe turi teisę susitikti nedalyvaujant centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei.

3. Jeigu informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvauja Europos darbo tarybos komitetas, į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą posėdį centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė privalo pakviesti ir Europos darbo tarybos narius, kuriuos paskyrė ar išrinko tų Europos Sąjungos įmonės padalinių arba tų Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių, kurios tiesiogiai susijusios su minėtomis aplinkybėmis, darbuotojai ar jų atstovai.

4. Apie bendrame centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir Europos darbo tarybos komiteto posėdyje svarstytus klausimus ir priimtus sprendimus Europos darbo tarybos komitetas turi nedelsdamas informuoti visus Europos darbo

tarybos narius, o šie – Europos Sąjungos įmonės padalinio, Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų atstovus. Ta pati taisyklė taikoma ir tuo atveju, jeigu informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvavo Europos darbo taryba.

36 straipsnis. Darbuotojų atstovų informavimas

1. Europos darbo taryba, Europos darbo tarybos komitetas apie savo veiklą ir informavimo bei konsultavimo rezultatus ne rečiau kaip kartą per metus turi informuoti Europos Sąjungos įmonės padalinių arba Europos Sąjungos įmonių grupės įmonių darbuotojų atstovus, o jeigu tokių nėra – darbuotojus.

2. Europos darbo taryba gali įpareigoti savo narį šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją pateikti tam tikros Europos Sąjungos įmonės padalinio arba Europos Sąjungos įmonių grupės įmonės darbuotojų atstovams ar tiesiogiai darbuotojams valstybėje narėje.

37 straipsnis. Europos darbo tarybos veiklos pabaiga

1. Savo funkcijas Europos darbo taryba atlieka iki kadencijos pabaigos.

2. Pasibaigus Europos darbo tarybos kadencijai, Europos darbo taryba narių balsų dauguma gali nuspręsti pradėti derybas su centrine vadovybe, kurių metu gali būti pasiektas šio įstatymo 24 straipsnyje nurodytas susitarimas, arba nuspręsti sudaryti Europos darbo tarybą vadovaujantis šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatomis. Tokiu atveju Europos darbo taryba įgyja visas specialiojo derybų komiteto teises ir pareigas, o jos kadencija pratęsiama derybų su centrine vadovybe laikotarpiui.

3. Jeigu centrinė vadovybė per šešis mėnesius nuo šio straipsnio 2 dalyje nurodyto Europos darbo tarybos sprendimo pranešimo gavimo nepradeda derybų arba per trejus metus nuo šio pranešimo gavimo nepasiekia susitarimo, šio skirsnio nustatyta tvarka turi būti sudaroma nauja Europos darbo taryba.

PENKTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

38 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Šį įstatymą pažeidę asmenys, nepriklausomai nuo to, ar centrinė vadovybė yra Lietuvos Respublikoje, ar kitoje valstybėje narėje, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.“

LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBO TARYBŲ ĮSTATYMAS

2004 m. spalio 26 d. Nr. IX-2500
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato darbo tarybų statusą, sudarymo tvarką, veiklą bei veiklos pasibaigimo pagrindus, darbo tarybų ir jos narių teises bei pareigas, garantijas darbo tarybų nariams.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Darbdavys** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 16 straipsnyje. Kai šio įstatymo nuostatos taikomos visiems darbdaviams, gali būti vartojama sąvoka „įmonė“.
2. **Darbo taryba** – darbuotojų atstovaujамasis organas, ginantis darbuotojų profesines, darbo, ekonomines ir socialines teises bei atstovaujantis jų interesams.
3. **Darbuotojas** – kaip nustatyta Darbo kodekso 15 straipsnyje.

ANTRASIS SKIRSNIS. DARBO TARYBOS SUDARYMAS

3 straipsnis. Darbo tarybos sudarymo prielaidos

1. Darbo taryba sudaroma tais atvejais, jeigu įmonėje nėra veikiančios profesinės sąjungos ir jeigu darbuotojų kolektyvo susirinkimas darbuotojų atstovavimo ir gynimo funkcijos neperdavė atitinkamos ekonominės veiklos šakos profesinei sąjungai.
2. Įmonėje, neatsižvelgiant į tai, ar ji turi filialų, atstovybių bei kitų struktūrinių padalinių, gali būti sudaroma tik viena darbo taryba.
3. Darbo taryba sudaroma įmonėje, kurioje šio įstatymo 5 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotas darbuotojų skaičius yra ne mažesnis kaip 20.
4. Įmonėje, kurioje dirba mažiau kaip 20 darbuotojų, darbo tarybos funkcijas įgyvendina darbuotojų atstovas, renkamas darbuotojų kolektyvo susirinkime. Darbuotojų kolektyvo susirinkimas yra teisėtas, kai jame dalyvauja ne mažiau kaip pusė įmonės darbuotojų. Darbuotojų atstovui taikomos visos šio ir kitų įstatymų, norminių teisės aktų ir kolektyvinių sutarčių nuostatos, nustatančios darbo tarybos ir jos narių teises, pareigas ir garantijas.

4 straipsnis. Darbo tarybos narių skaičius

1. Darbo tarybą, atsižvelgiant į šio įstatymo 5 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotą įmonės darbuotojų skaičių, sudaro ne mažiau kaip 3 ir ne daugiau kaip 15 narių:

- 1) jei įmonėje dirba nuo 20 iki 50 darbuotojų – 3 darbo tarybos nariai;
- 2) jei įmonėje dirba nuo 51 iki 100 darbuotojų – 5 darbo tarybos nariai;
- 3) jei įmonėje dirba nuo 101 iki 200 darbuotojų – 7 darbo tarybos nariai;
- 4) jei įmonėje dirba nuo 201 iki 300 darbuotojų – 9 darbo tarybos nariai;
- 5) jei įmonėje dirba nuo 301 iki 500 darbuotojų – 11 darbo tarybos narių;
- 6) jei įmonėje dirba nuo 501 iki 700 darbuotojų – 13 darbo tarybos narių;
- 7) jei įmonėje dirba per 701 darbuotoją – 15 darbo tarybos narių.

2. Darbo taryba sudaroma trejų metų kadencijai, kuri pradedama skaičiuoti nuo darbo tarybos įgaliojimų pradžios.

3. Darbo tarybos nariais gali būti renkami visi darbuotojai, sulaukę šešiolikos metų ir išdirbę įmonėje ne mažiau kaip šešis mėnesius, išskyrus darbuotojus, dirbančius pagal laikinąją darbo sutartį. Darbuotojai, įmonėje išdirbę trumpiau kaip šešis mėnesius, darbo tarybos nariais gali būti renkami tik tuo atveju, kai įmonėje visi darbuotojai dirba trumpiau nei šešis mėnesius.

3 dalies redakcija nuo 2011 m. gruodžio 1 d.:

3. Darbo tarybos nariais gali būti renkami visi darbuotojai, sulaukę šešiolikos metų ir išdirbę įmonėje ne mažiau kaip šešis mėnesius, išskyrus darbuotojus, dirbančius pagal trumpalaikę darbo sutartį. Darbuotojai, įmonėje išdirbę trumpiau kaip šešis mėnesius, darbo tarybos nariais gali būti renkami tik tuo atveju, kai įmonėje visi darbuotojai dirba trumpiau nei šešis mėnesius.

4. Darbdavys ir pagal įstatymus, įgaliojimus ar steigimo dokumentus jam atstovaujantys asmenys negali būti darbo tarybos nariais.

5 straipsnis. Įmonės darbuotojų skaičiaus apskaičiavimo tvarka

1. Šio straipsnio nuostatos taikomos apskaičiuojant įmonės darbuotojų skaičių, į kurį atsižvelgiant nustatomas darbo tarybos narių skaičius.

2. Įmonės darbuotojų skaičius nustatomas kiekvieną kartą prieš renkant darbo tarybą. Darbdavys šiame straipsnyje nustatyta tvarka turi suskaičiuoti įmonės darbuotojus ir pateikti jų skaičių bei sąrašą per septynias dienas nuo šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyto įmonės darbuotojų pasiūlymo gavimo dienos.

3. Įmonės darbuotojų skaičius – tai šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodyto įmonės darbuotojų pasiūlymo gavimo dieną įmonėje dirbančių darbuotojų skaičius neatsižvelgiant į jų darbo stažą toje įmonėje. Nustatant įmonės darbuotojų skaičių, įskaičiuojami ir visų įmonės filialų, atstovybių bei struktūrinių padalinių darbuotojai. Į šį darbuotojų skaičių neįskaitomi:

- 1) darbuotojai, esantys atostogose vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai;
- 2) darbuotojai, atliekantys tikrąją krašto apsaugos tarnybą;
- 3) darbuotojai, dirbantys pagal laikinąsias darbo sutartis;

3 punkto redakcija nuo 2011 m. gruodžio 1 d.:

- 3) darbuotojai, dirbantys pagal trumpalaikes darbo sutartis;
- 4) asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 4 dalyje.

6 straipsnis. Darbo tarybos rinkimų iniciatyva

1. Darbo tarybos rinkimus skelbia darbdavys, gavęs rašytinį ne mažiau kaip vieno dešimtadalio įmonės darbuotojų pasirašytą siūlymą dėl darbo tarybos sudarymo. Darbdavys darbo tarybos rinkimų komisiją privalo sudaryti ne vėliau kaip per septynias dienas nuo šio siūlymo gavimo dienos.

2. Naujos darbo tarybos rinkimo procedūra pradeda likus ne mažiau kaip trims mėnesiams iki darbo tarybos kadencijos pabaigos, taip pat atsiradus šio įstatymo 25 straipsnio 4 ir 6 punktuose nustatytiems darbo tarybos veiklos pasibaigimo pagrindams.

7 straipsnis. Darbo tarybos rinkimų komisija

1. Darbo tarybos rinkimus organizuoja ir vykdo darbo tarybos rinkimų komisija (toliau – rinkimų komisija), kurią rašytiniu įsakymu darbdavys sudaro iš tiek narių, kiek narių remiantis šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalimi turi turėti renkama darbo taryba. Rinkimų komisijos nariais skiriami darbuotojai, pasirašę šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nurodytą pasiūlymą ir turintys didžiausią darbo stažą toje įmonėje.

2. Darbdavys rinkimų komisijos sudėtį privalo pranešti darbuotojų kolektyvui skelbdamas šią informaciją įmonės ir jos filialų, atstovybių bei struktūrinių padalinių informaciniuose centruose, o esant galimybei ir per įmonėje įprastas kitas visuomenės informavimo priemones (vietinį radiją, internetą ir kt.).

3. Rinkimų komisija turi susirinkti į pirmąjį posėdį ir pradėti darbo tarybos rinkimų organizavimą ne vėliau kaip per septynias dienas nuo jos sudarymo dienos. Pirmajame posėdyje rinkimų komisija iš savo narių išsirenka pirmininką ir sekretorių. Sekretorius yra atsakingas už dokumentų tvarkymą ir rinkimų komisijos posėdžių protokolavimą.

4. Rinkimų komisija:

1) nustato darbo tarybos rinkimų datą. Ji negali būti vėlesnė kaip du mėnesiai nuo rinkimų komisijos sudarymo dienos;

2) skelbia kandidatų į darbo tarybos narius registravimą ir nustato datą, iki kurios gali būti keliami kandidatai, registruoja kandidatus ir sudaro galutinį kandidatų sąrašą;

3) organizuoja balsavimo biuletenių rengimą ir spausdinimą;

4) remdamasi iš darbdavio gautais duomenimis, sudaro darbuotojų, turinčių teisę dalyvauti darbo tarybos rinkimuose, sąrašą;

5) organizuoja ir vykdo darbo tarybos rinkimus;

6) suskaičiuoja rinkimų rezultatus ir paskelbia juos ne vėliau kaip per tris dienas po rinkimų;

7) atlieka kitas funkcijas, būtinas darbo tarybos rinkimams organizuoti ir vykdyti.

5. Darbuotojai, paskirti į rinkimų komisiją, rinkimų komisijos įgaliojimų metu darbdavio iniciatyva negali būti atleidžiami iš darbo, jei nėra jų kaltės. Už laiką, sugaištą organizuojant ir vykdant darbo tarybos rinkimus, jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis.

6. Rinkimų komisijos įgaliojimai pasibaigia darbo tarybai susirinkus į pirmąją posėdį.

8 straipsnis. Kandidatų iškėlimas

1. Kandidatus į darbo tarybos narius gali siūlyti visi įmonės darbuotojai, turintys teisę balsuoti darbo tarybos rinkimuose. Kiekvienas darbuotojas gali pasiūlyti po vieną kandidatą raštu kreipdamasis į rinkimų komisiją ir pateikdamas raštišką siūlomo kandidato sutikimą būti renkamam į darbo tarybą.

2. Kandidatų sąrašas turi būti sudarytas ne vėliau kaip keturiolika dienų iki darbo tarybos rinkimų dienos.

3. Jeigu iki šio straipsnio 2 dalyje nurodytos dienos pasiūlytų kandidatų skaičius yra lygus šio įstatymo nustatytam renkamos darbo tarybos narių skaičiui arba mažesnis už šį skaičių, rinkimų komisija nustato papildomą laiką, per kurį galima siūlyti papildomus kandidatus, ir apie tai paskelbia viešai šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka. Šiuo atveju kandidatus pakartotinai gali siūlyti ir tie darbuotojai, kurie jau yra pasiūlę savo kandidatus šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. Papildomas kandidatų siūlymo laikas negali būti ilgesnis kaip septynios dienos nuo tos dienos, kai pasibaigė šio straipsnio 2 dalyje nustatytas terminas. Jei per papildomą laiką nepasiūloma pakankamai kandidatų į darbo tarybos narius, rinkimų komisija surašo ir viešai paskelbia protokolą, kad darbo tarybos rinkimai laikomi neįvykusiais. Tokiu atveju nauji darbo tarybos rinkimai laikantis bendros šio įstatymo nustatytos darbo tarybos rinkimų tvarkos gali būti inicijuojami ne anksčiau kaip po trijų mėnesių nuo rinkimų komisijos sprendimo darbo tarybos rinkimus laikyti neįvykusiais priėmimo.

4. Rinkimų komisija parengia balsavimo biuletenius. Juose kandidatų į darbo tarybos narius pavardės surašomos abėcėlės tvarka. Balsavimo biuletenyje turi būti nurodomas balsavimo pavyzdys bei renkamos darbo tarybos narių skaičius. Balsavimo biuletenių skaičius turi atitikti darbuotojų, turinčių balso teisę, skaičių. Kiekvienas balsavimo biuletenis turi būti pasirašytas rinkimų komisijos pirmininko ir sekretoriaus.

9 straipsnis. Darbo tarybos rinkimo tvarka

1. Darbo taryba renkama remiantis visuotine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu tiesioginiuose rinkimuose.

2. Darbo tarybos rinkimuose gali dalyvauti ir balso teisę turi visi toje įmonėje dirbantys darbuotojai, išskyrus šio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje nurodytus asmenis.

3. Darbo tarybos rinkimai vyksta įmonėje darbo metu. Darbdavys privalo sudaryti sąlygas darbuotojams dalyvauti rinkimuose ir už šį laiką mokėti jiems vidutinį darbo užmokestį.

4. Darbuotojui balsavimo biuletenis išduodamas po to, kai jis rinkimų komisijos nariui pateikia darbo pažymėjimą arba kitą jo tapatybę patvirtinantį dokumentą ir pasirašo darbuotojų, turinčių teisę dalyvauti darbo tarybos rinkimuose, sąrašą. Rinkimuose dalyvaujantys darbuotojai turi po tiek balsų, koks yra renkamos darbo tarybos narių skaičius. Už kiekvieną balsavimo biuletenyje nurodytą kandidatą galima atiduoti tik po vieną balsą ir pažymėti tai balsavimo biuletenyje.

5. Rinkimų komisija ir darbdavys privalo sudaryti sąlygas dalyvauti darbo tarybos rinkimuose tiems darbuotojams, kurių darbas yra atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis ar susijęs su važinėjimais, ar yra kilnojamojo pobūdžio.

6. Pasibaigus rinkimų komisijos nustatytam rinkimų laikui, rinkimų komisija atidaro balsavimo urną. Suskaičiavusi balsus rinkimų komisija surašo darbo tarybos rinkimų protokolą. Jame turi būti nurodyta:

- 1) darbo tarybos rinkimų vieta ir laikas;
- 2) darbo tarybos rinkimų komisijos sudėtis;
- 3) kandidatų į darbo tarybos narius sąrašas ir renkamos darbo tarybos narių skaičius;
- 4) darbuotojų, turinčių teisę dalyvauti darbo tarybos rinkimuose, skaičius;
- 5) darbo tarybos rinkimuose dalyvavusių darbuotojų skaičius, išduotų ir nepanaudotų balsavimo biuletenių skaičius;
- 6) atskirai galiojančių ir negaliojančių (biuleteniai, kuriuose pažymėta daugiau kandidatų, negu nustatytas renkamos darbo tarybos narių skaičius, arba kuriuose neįmanoma nustatyti rinkėjo valios) balsavimo biuletenių skaičius;
- 7) kiekvieno kandidato surinktų balsų skaičius (pateikiamas visas kandidatų sąrašas, išdėstytas pagal rinkimuose gautą balsų skaičių mažėjančia tvarka);
- 8) kandidatų, išrinktų į darbo tarybą, sąrašas;
- 9) kandidatų, rinkimuose gavusių bent vieną balsą, bet neišrinktų į darbo tarybą, sąrašas (pagal jų surinktų balsų skaičių mažėjančia tvarka).

7. Rinkimų protokolą pasirašo rinkimų komisijos nariai. Šis protokolas turi būti viešai paskelbiamas ne vėliau kaip per tris dienas nuo rinkimų dienos. Protokolo kopija per tris dienas turi būti įteikta darbdaviui.

8. Darbo tarybos rinkimai laikomi įvykusiais, jeigu juose dalyvavo daugiau kaip pusė darbuotojų, turinčių balsavimo teisę. Tuo atveju, jeigu dėl nepakankamo darbuotojų dalyvavimo darbo tarybos rinkimuose šie rinkimai paskelbiami neįvykusiais, per artimiausias septynias dienas turi būti surengti pakartotiniai rinkimai. Jie laikomi įvykusiais, jeigu juose dalyvavo vienas ketvirtadalis balsavimo teisę turinčių įmonės darbuotojų.

9. Išrinktais darbo tarybos nariais laikomi tie kandidatai, kurie gavo daugumą balsų. Tuo atveju, jeigu keli kandidatai gauna vienodą skaičių balsų, išrinktu laikomas tas kandidatas, kurio darbo stažas toje įmonėje yra didesnis.

10. Asmenys, esantys šio straipsnio 6 dalies 9 punkte nurodytame sąrašą, eilės tvarka gali tapti darbo tarybos nariais tuo atveju, kai atsiranda laisva darbo tarybos nario vieta.

11. Visi dokumentai, susiję su rinkimų komisijos sudarymu, rinkimų organizavimu ir vykdymu, taip pat balsavimo biuleteniai yra perduodami darbo tarybai jos pirmajame posėdyje. Darbo taryba užtikrina jų saugojimą iki naujos darbo tarybos sudarymo.

12. Darbo tarybų rinkimų materialinį techninį aprūpinimą suteikia darbdavys.

10 straipsnis. Darbo tarybos rinkimų rezultatų apskundimas

1. Įmonės darbuotojas (darbuotojai), darbdavys arba darbdavio atstovas per penkias dienas nuo rinkimų rezultatų paskelbimo dienos gali raštu kreiptis į rinkimų komisiją prašydami ištaisyti, jų manymu, per rinkimus padarytus šio įstatymo pažeidimus. Rinkimų komisija šį prašymą turi išnagrinėti ir viešai paskelbti per tris dienas.

2. Rinkimų komisijos sprendimas gali būti skundžiamas teismui per penkias dienas nuo jo viešo paskelbimo. Teismas gali priimti sprendimą uždrausti sušaukti išrinktą darbo tarybą, kol išnagrinės pateiktą skundą. Teismas, nustatęs, kad buvo šiurkščiai pažeistos šio įstatymo nuostatos ar suklastoti rinkimų dokumentai ir tai turėjo įtakos nustatant esminius rinkimų rezultatus, darbo tarybos rinkimų rezultatus panaikina. Pakartotiniai rinkimai laikantis šio įstatymo nustatytos tvarkos ir sąlygų turi būti surengti ne vėliau kaip po vieno mėnesio nuo teismo sprendimo įsigaliojimo dienos.

TREČIASIS SKIRSNIS. DARBO TARYBOS VEIKLOS ORGANIZAVIMAS

11 straipsnis. Darbo tarybos įgaliojimų pradžia

1. Darbo taryba gauna savo įgaliojimus ir pradeda vykdyti šiame įstatyme nustatytas funkcijas susirinkusi į pirmąjį posėdį. Jį rinkimų komisijos pirmininkas turi sušaukti ne anksčiau kaip per penkias ir ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo rinkimų rezultatų paskelbimo.

2. Tuo atveju, kai rinkimų komisija gauna šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje nurodytą prašymą ištaisyti per rinkimus padarytus šio įstatymo pažeidimus, pirmasis darbo tarybos posėdis gali būti šaukiamas ne anksčiau kaip per penkias ir ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo rinkimų komisijos sprendimo viešo paskelbimo, jei teismas, gavęs šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje nurodytą skundą, nenusprendžia laikinai uždrausti sušaukti išrinktos darbo tarybos posėdį.

12 straipsnis. Darbo tarybos pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir sekretorius

1. Darbo tarybos nariai pirmajame darbo tarybos posėdyje visų darbo tarybos narių balsų dauguma iš savo narių išsirenka darbo tarybos pirmininką, jo pavaduotoją ir darbo tarybos sekretorių.

2. Darbo tarybos pirmininkas (pirmininkui laikinai negalint eiti pareigų, – pirmininko pavaduotojas):

1) šaukia darbo tarybos posėdžius ir jiems pirmininkauja;

2) atstovauja darbo tarybai teisme, santykiuose su darbuotojais, darbdaviu ir trečiaisiais asmenimis;

3) rengia metinės darbo tarybos ataskaitos įmonės darbuotojams projektą ir pateikia įmonės darbuotojams darbo tarybos patvirtintą ataskaitą;

4) turi kitas šiame ir kituose įstatymuose bei darbo tarybos veiklos reglamente nustatytas teises.

3. Darbo tarybos sekretorius tvarko ir saugo darbo tarybos dokumentaciją, informuoja darbo tarybos narius apie šaukiamo darbo tarybos posėdžio laiką, vietą, darbotvarkę, informuoja darbdavį apie darbo tarybos posėdžio vietą ir laiką, rašo darbo tarybos posėdžio protokolą ir atlieka kitus darbo tarybos pirmininko pavedimus. Darbo tarybos sekretoriui laikinai negalint eiti savo pareigų, jį pavaduoja darbo tarybos pirmininko paskirtas tarybos narys.

13 straipsnis. Darbo tarybos posėdžiai

1. Darbo tarybos posėdžiai vyksta ne rečiau kaip kartą per mėnesį, jeigu kolektyvinėje sutartyje nenumatyta kitaip, darbo tarybos pirmininko, o jam laikinai negalint eiti pareigų, – pirmininko pavaduotojo iniciatyva.

2. Darbo tarybos posėdžiai vyksta darbo metu, jeigu kolektyvinėje sutartyje nenumatyta kitaip. Parenkant posėdžio laiką ir trukmę, turi būti atsižvelgiama į nagrinėjamų klausimų sudėtingumą bei įmonės gamybinės, technologinės, darbo organizavimo ir kitas sąlygas.

3. Apie šaukiamo darbo tarybos posėdžio vietą ir laiką darbdaviui turi būti pranešama ne vėliau kaip prieš tris darbo dienas, darbo tarybos nariams – ne vėliau kaip prieš dvi darbo dienas, išskyrus atvejus, kai jie visi sutinka su ankstesne posėdžio data.

4. Darbo tarybos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja ne mažiau kaip du trečdaliai darbo tarybos narių.

5. Jei šiame įstatyme nenumatyta kitaip, darbo tarybos sprendimai priimami dalyvaujančių darbo tarybos narių balsų dauguma. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia posėdžio pirmininko balsas.

6. Darbo tarybos kvietimu darbo tarybos posėdžiuose turi teisę dalyvauti darbdavys ar jam atstovaujantys asmenys. Darbo tarybos kviestų darbuotojų dalyvavimas darbo tarybos posėdyje jų darbo metu turi būti suderintas su darbdaviu.

7. Darbo tarybos posėdžiai turi būti protokoluojami. Posėdžio protokolą ne vėliau kaip per dvi darbo dienas nuo posėdžio dienos pasirašo posėdžio pirmininkas ir sekretorius.

14 straipsnis. Darbo tarybos veiklos reglamentas

Darbo tarybos veiklos organizavimo klausimus, neaptartus šiame įstatyme, reguliuoja darbo tarybos veiklos reglamentas. Jį savo kadencijos laikotarpiui tvirtina darbo taryba visų darbo tarybos narių balsų dauguma.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. NARYSTĖ DARBO TARYBOJE. DARBO TARYBOS NARIŲ TEISĖS, PAREIGOS IR GARANTIJOS

15 straipsnis. Narystės darbo taryboje pradžia ir pabaiga

1. Į darbo tarybą išrinktas darbuotojas darbo tarybos nariu laikomas nuo darbo tarybos rinkimų balsavimo rezultatų paskelbimo. Darbuotojas, esantis pirmas šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 9 punkte nurodytame sąraše, darbo tarybos nariu vietoj narystę darbo taryboje pabaigusio darbuotojo tampa nuo darbo tarybos sprendimo, kuriuo patvirtinami jo, kaip naujo darbo tarybos nario, įgaliojimai, priėmimo.

2. Narystė darbo taryboje pasibaigia:

- 1) darbo tarybos nariui mirus;
- 2) nutraukus darbo santykius, išskyrus atvejus, kai atleistas iš darbo tarybos narys įsiteisėjusiu teismo sprendimu gražinamas į darbą;
- 3) darbo tarybos nariui, kurio įgaliojimai buvo patvirtinti vietoj atleisto iš darbo tarybos nario, – įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo atleistas iš darbo tarybos narys gražinamas į darbą;
- 4) atsistatydinus iš darbo tarybos narių;
- 5) įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo darbo tarybos nario išrinkimas į darbo tarybą pripažintas neteisėtu;
- 6) pasibaigus darbo tarybos veiklai šio įstatymo 25 straipsnyje nustatytais pagrindais.

16 straipsnis. Darbo tarybos nario teisės

1. Darbo tarybos narys turi teisę:

- 1) dalyvauti darbo tarybos posėdžiuose ir balsuoti visais juose svarstomais klausimais, išskyrus atvejus, kai nagrinėjamas klausimas yra susijęs su jo ar jo šeimos nario asmeniu;
- 2) susipažinti su visais darbo tarybos dokumentais, išskyrus šio įstatymo 23 straipsnyje nustatytas išimtis;
- 3) teikti darbo tarybai informaciją ir pasiūlymus dėl įmonės kolektyvinės sutarties projektų, darbdavio priimtų sprendimų ir kitų darbuotojams aktualių ekonominių, socialinių ir darbo klausimų;
- 4) atsistatydinti iš darbo tarybos nario pareigų;
- 5) atlikti kitus veiksmus, nustatytus darbo tarybos veiklos reglamente.

2. Darbo tarybos narys gali turėti ir kitų įstatymuose, kituose norminiuose teisės aktuose, taip pat kolektyvinėse sutartyse nustatytų teisių.

17 straipsnis. Darbo tarybos nario pareigos

Darbo tarybos narys privalo:

- 1) atlikti darbo tarybos pavestas funkcijas, darbo tarybos priimtus sprendimus laikydamasis įstatymų ir kitų norminių teisės aktų bei darbo tarybos veiklos reglamento nuostatų;
- 2) einant darbo tarybos nario pareigas sužinotus duomenis apie darbuotojus, jų asmeninę informaciją, taip pat informaciją, kuri nustatyta tvarka pripažinta vals-

tybine, tarnybine, profesine, komercine (gamybine) paslaptimi, naudoti tik darbo tarybos nario funkcijoms atlikti;

3) narystės darbo taryboje metu, taip pat pasibaigus narystei ar nutraukus darbo sutartį su darbdaviu, saugoti šio straipsnio 2 punkte nurodytus duomenis ir informaciją nuo asmenų, neturinčių teisės su jais susipažinti;

4) informuoti darbo tarybą apie pavestų funkcijų atlikimą;

5) nepažeisdamas šio straipsnio 3 punkte nurodytos pareigos, informuoti įmonės darbuotojus apie savo veiklą.

18 straipsnis. Darbo tarybos narių garantijos

1. Darbo tarybos nariai savo pareigas paprastai vykdo darbo metu. Tuo tikslu darbo tarybos nariai darbo tarybos posėdžiams ir jų pareigų vykdymo laikui atleidžiami nuo darbo ne mažiau kaip 60 darbo valandų per metus, jeigu kolektyvinėje sutartyje nenumatyta kitaip; už šį laiką jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis. Jei darbo tarybos nario pareigų vykdymas susijęs su keliavimu tarp geografiškai nutolusių įmonės filialų, atstovybių bei struktūrinių padalinių, darbo tarybos ir darbdavio susitarimu arba kolektyvinėje sutartyje gali būti aptarta galimybė užtikrinti transportą arba suteikti darbo tarybos nariui daugiau laiko jo pareigoms atlikti ir mokėti jam vidutinį darbo užmokestį.

2. Darbo tarybos narių kvalifikacija, reikalinga darbuotojų atstovų funkcijoms įgyvendinti, turi būti keliama darbdavio lėšomis. Kvalifikacijai reguliariai kelti per metus turi būti skiriama ne mažiau kaip trys dienos, jeigu kolektyvinėje sutartyje nenumatyta kitaip. Konkretūs kvalifikacijos kėlimo terminai ir sąlygos nustatomi darbo tarybos ir darbdavio susitarime arba kolektyvinėje sutartyje.

3. Darbo tarybos narius atleidžiant iš darbo, jiems taikomos Darbo kodekse darbuotojų atstovams nustatytos garantijos.

4. Darbo tarybos nariams taikomos ir kitos lengvatos bei garantijos, nustatytos įstatymuose, kituose norminiuose teisės aktuose, taip pat kolektyvinėse sutartyse ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimuose.

PENKTASIS SKIRSNIS. DARBO TARYBOS TEISĖS IR PAREIGOS. DARBO TARYBOS SANTYKIAI SU DARBDAVIU

19 straipsnis. Darbo tarybos teisės

1. Darbo taryba, atstovaudama įmonės darbuotojams, turi teisę:

1) dalyvauti informavimo, konsultavimo procedūrose;

2) įstatymų, kolektyvinių sutarčių ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimų nustatytais atvejais derinti darbdavio sprendimus;

3) sudaryti su darbdaviu įmonės kolektyvinę sutartį, taip pat įmonės filialo, atstovybės ar struktūrinio padalinio kolektyvinę sutartį;

4) įgalioti darbo tarybos narį įmonės darbo metu patekti į įmonės patalpas, susipažinti su darbuotojų darbo sąlygomis netrukdam darbuotojų darbui;

5) gauti iš darbdavio, o norminių teisės aktų nustatytais terminais ir iš valstybių bei savivaldybių institucijų ir įstaigų informaciją, reikalingą savo funkcijoms atlikti;

6) teikti darbdaviui pasiūlymus dėl ekonominių, socialinių ir darbo klausimų,

aktualių darbuotojams darbdavio sprendimų, darbo santykius reglamentuojančių įstatymų, kitų norminių teisės aktų ir kolektyvinių sutarčių įgyvendinimo;

7) kreiptis į teismą dėl darbdavio sprendimų teisėtumo, taip pat dėl įstatymų, kitų norminių teisės aktų, kolektyvinių sutarčių nevykdymo ar netinkamo vykdymo;

8) kreiptis į teismą dėl darbo tarybos teisių, nustatytų įstatymuose, kolektyvinėse sutartyse ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimuose, gynimo;

9) esant būtinybei aptarti svarbius ekonomikos, socialinius ir darbo klausimus, sušaukti visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą (konferenciją), suderinus su darbdaviu susirinkimo (konferencijos) vietą ir laiką;

10) priimti sprendimą skelbti streiką ir jam vadovauti, jeigu įmonėje nėra veikiančios profesinės sąjungos ir jeigu darbuotojų kolektyvo susirinkimas neperdavė darbuotojų atstovavimo ir gynimo funkcijos atitinkamos ekonominės veiklos šakos profesinei sąjungai;

11) atlikti kitus veiksmus, neprieštaraujančius įstatymams, kitiems norminiams teisės aktams, bei veiksmus, numatytus kolektyvinėse sutartyse ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimuose.

2. Darbo taryba negali atlikti funkcijų, kurios pagal įstatymus yra pripažintos profesinių sąjungų prerogatyva.

20 straipsnis. Darbo tarybos pareigos

Darbo taryba privalo:

1) atlikti savo funkcijas laikydamosi įstatymų, kitų norminių teisės aktų, kolektyvinių sutarčių, darbo tarybos ir darbdavio susitarimų bei darbo tarybos veiklos reglamento nuostatų;

2) atlikdama savo funkcijas atsižvelgti į visų įmonės darbuotojų teises ir interesus, nediskriminuoti atskirų darbuotojų, jų grupių ar atskirų struktūrinių padalinių darbuotojų;

3) informuoti įmonės darbuotojus apie savo veiklą kasmet viešai pateikdama įmonės darbuotojams metinės darbo tarybos veiklos ataskaitą, taip pat kitu darbo tarybos veiklos reglamente nustatytu būdu;

4) pasibaigus darbo tarybos nario narystei, ne vėliau kaip per vieną mėnesį patvirtinti įgaliojimus naujo darbo tarybos nario, kuriuo jo sutikimu gali būti pirmasis darbuotojas kandidatų sąrašė, nurodytame šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 9 punkte:

5) laikytis geranoriškumo ir pagarbos teisėtiems darbdavio interesams principų.

21 straipsnis. Darbo tarybos informavimas

Įstatymų, kolektyvinių sutarčių bei darbo tarybos ir darbdavio susitarimų nustatytais atvejais, terminais ir tvarka darbdavys turi nemokamai raštu pateikti darbo tarybai informaciją, susijusią su darbo santykiais ir įmonės veikla. Kitais atvejais informaciją, reikalingą darbo tarybos funkcijoms atlikti, darbdavys darbo tarybai turi nemokamai raštu suteikti ne vėliau kaip per dešimt dienų įmonėse, kuriose šio įsta-

tymo 5 straipsnio nustatyta tvarka apskaičiuotas darbuotojų skaičius neviršijo vieno šimto darbuotojų, ir ne vėliau kaip per dvidešimt dienų visose kitose įmonėse.

22 straipsnis. Konsultavimasis ir darbdavio sprendimų derinimas su darbo taryba

1. Įstatymų, kolektyvinių sutarčių ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimų nustatytais atvejais, terminais ir tvarka darbdavys turi konsultuotis su darbo taryba prieš priimdamas sprendimą arba suderinti savo būsimą sprendimą su darbo taryba.

2. Tuo tikslu jis iš anksto raštu kreipiasi į darbo tarybą ir pateikia savo sprendimo priėmimo motyvus ir su tuo susijusią būtiną informaciją. Savo nuomonę dėl darbdavio sprendimo darbo taryba turi išreikšti per darbdavio nustatytą terminą atsakyti. Šis terminas turi būti ne trumpesnis kaip dešimt dienų įmonėse, kuriose šio įstatymo 5 straipsnio nustatyta tvarka apskaičiuotas darbuotojų skaičius neviršijo vieno šimto darbuotojų, ir ne trumpesnis kaip dvidešimt dienų visose kitose įmonėse. Esant būtinybei, darbo taryba gali paprašyti papildomos informacijos. Šalims sutarus, darbo tarybai nustatytas terminas atsakyti gali būti pratęstas.

3. Gavęs darbo tarybos nuomonę, darbdavys privalo ją apsvarstyti ir motyvuotai atsakyti. Darbdavys gali inicijuoti papildomas diskusijas ar derybas su darbo taryba.

4. Jei pasiekiamas šalių susitarimas, jis gali būti įforminamas įmonės kolektyvine sutartimi arba raštišku darbo tarybos ir darbdavio susitarimu.

5. Šio straipsnio nuostatos taikomos tais atvejais, kai įstatymai, kolektyvinės sutartys ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimai nenumato kitos procedūros.

23 straipsnis. Teisė į informaciją

1. Darbdavys privalo laiku nemokamai raštu teikti informaciją darbo tarybai ir atsakyti už šios informacijos teisingumą.

2. Darbo tarybos nariai, pateikę darbdaviui rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) ar profesinės paslapties, turi teisę susipažinti su informacija, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, bet yra būtina jų pareigoms atlikti.

3. Darbdavys gali raštu atsisakyti suteikti informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, jei tokia informacija dėl savo pobūdžio pagal objektyvius kriterijus pakenktų ar galėtų labai pakenkti įmonei arba jos veiklai.

4. Gavusi raštišką atsisakymą, darbo taryba per vieną mėnesį gali kreiptis į teismą. Teismui nustačius, kad atsisakymas pateikti informaciją yra nepagrįstas, atsisakymą pateikęs darbdavys įpareigojamas per protingą laikotarpį tokią informaciją suteikti.

5. Supažindinimą su valstybės, tarnybinėmis, profesinėmis paslaptimis ir atsakomybę už jų atskleidimą ar neteisėtą panaudojimą reglamentuoja specialūs įstatymai.

24 straipsnis. Darbo tarybos santykiai su darbdaviu

1. Darbo taryba yra nepriklausoma nuo darbdavio. Darbdaviui draudžiama daryti įtaką darbo tarybos sprendimams ar kitaip kištis į darbo tarybos veiklą.

2. Darbdavys turi teisę kreiptis į teismą prašydamas nutraukti darbo tarybos veiksmus, kurie pažeidžia šį ar kitus įstatymus, kolektyvines sutartis ar darbo tarybos ir darbdavio susitarimus.

3. Darbo tarybos funkcijoms atlikti darbdavys skiria patalpas, leidžia naudotis turimomis darbo priemonėmis. Konkrečias darbo tarybos materialinio techninio aprūpinimo sąlygas nustato kolektyvinė sutartis arba darbo tarybos ir darbdavio susitarimas.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS. DARBO TARYBOS VEIKLOS PASIBAIGIMAS

25 straipsnis. Darbo tarybos veiklos pasibaigimo pagrindai

Darbo tarybos veikla pasibaigia:

- 1) kai darbdavys, kuris yra juridinis asmuo, pasibaigia;
- 2) kai nutraukiama darbdavio, kuris nėra juridinis asmuo, veikla;
- 3) mirus darbdaviui, kai nėra jo teisių perėmėjo;
- 4) kai darbo taryboje lieka mažiau kaip trys jos nariai ir šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalies 9 punkte nurodytame sąraše nėra nė vieno, šio įstatymo nustatyta tvarka turinčio teisę tapti darbo tarybos nariu vietoj nario, kurio narystė darbo taryboje pasibaigė;
- 5) kai pasibaigia darbo tarybos kadencija;
- 6) kai įmonės darbuotojų skaičius, apskaičiuotas šio įstatymo 5 straipsnyje nustatyta tvarka, padidėja penkiasdešimt procentų ar daugiau, ir šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalis numato didesnę darbo tarybos narių skaičių, palyginti su skaičiumi, nustatytu prieš darbo tarybos rinkimus.

26 straipsnis. Darbo tarybos veiklos pasibaigimo momentas

1. Kai darbdavys, kuris yra juridinis asmuo, yra įgijęs reorganizuojamo juridinio asmens statusą, darbo tarybos veikla pasibaigia baigus reorganizavimą. Kai darbdavys, kuris yra juridinis asmuo, likviduojamas, darbo tarybos veikla pasibaigia įstatymų nustatyta tvarka pradėjus tenkinti kreditorių reikalavimus.

2. Kai darbdavys nėra juridinis asmuo, darbo tarybos veikla pasibaigia, steigimo dokumente nustatyta tvarka nutraukus darbdavio veiklą.

3. Darbdaviui mirus, darbo tarybos veikla pasibaigia kitą dieną po jo mirties, jei nėra jo teisių perėmėjo.

4. Darbo tarybos veikla pasibaigia kitą dieną po šio įstatymo 25 straipsnio 4 punkte nustatytų aplinkybių atsiradimo, o jei darbo tarybos veiklos pasibaigimas siejamas su darbo santykių su darbo tarybos nariu nutraukimu, – praėjus dviem mėnesiams nuo darbo santykių su juo nutraukimo dienos. Jei darbo tarybos nario atleidimas iš darbo ginčijamas teisme, darbo tarybos veikla pasibaigia kitą dieną po teismo sprendimo įsigaliojimo.

5. Darbo tarybos veikla pasibaigia paskutinę kadencijos dieną. Jei iki kadencijos pabaigos nustatyta tvarka išrenkama nauja darbo taryba, darbo tarybos veikla pasibaigia naujai darbo tarybai gavus įgaliojimus, tačiau ne vėliau kaip praėjus dviem mėnesiams po darbo tarybos kadencijos pabaigos.

6. Darbo tarybos veikla šio įstatymo 25 straipsnio 6 punkte nustatytu pagrindu pasibaigia, kai esant penktadalio įmonės darbuotojų iniciatyvai šio įstatymo antrajame skirsnyje nustatyta tvarka išrinkta nauja darbo taryba gauna įgaliojimus.

27 straipsnis. Darbo taryba ir profesinė sąjunga

1. Jei nepasibaigus darbo tarybos kadencijai nustatyta tvarka įmonėje yra įsteigiama ir pradeda veikti įmonės profesinė sąjunga ar įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkimas darbuotojų atstovavimo ir gynimo funkciją perduoda atitinkamos ekonominės veiklos šakos profesinei sąjungai, darbo taryba tęsia savo veiklą.

2. Jei įmonėje veikia ir profesinė sąjunga, ir darbo taryba, įmonės kolektyvinę sutartį sudaryti bei kitas darbuotojų atstovų funkcijas atlikti turi teisę jungtinė profesinės sąjungos ir darbo tarybos atstovybė.

3. Darbo tarybai ir profesinei sąjungai nesusitarus dėl jungtinės atstovybės sudarymo, sprendimą dėl atstovavimo priima darbuotojų kolektyvo susirinkimas (konferencija).

28 straipsnis. Baigusios veiklą darbo tarybos dokumentų tvarkymas

1. Kai darbo tarybos veikla pasibaigia išrinktai naujai darbo tarybai gavus įgaliojimus, darbo tarybos dokumentai per septynias dienas turi būti perduodami naujai darbo tarybai. Kai darbo tarybos veikla pasibaigia kitais pagrindais, darbo tarybos dokumentai per septynias dienas perduodami turinčiam teisę veikti įmonės vardu asmeniui.

2. Už darbo tarybos dokumentų perdavimą atsako darbo tarybos pirmininkas ar kitas įgaliotas darbo tarybos narys. Dokumentai perduodami priėmimo–perdavimo aktu.

3. Darbo tarybos dokumentai turi būti saugomi trejus metus po darbo tarybos veiklos pasibaigimo.

SEPTINTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29 straipsnis. Bylinėjimosi išlaidos

Kai šio įstatymo nustatytais atvejais darbo taryba kreipiasi į teismą, nuo žyminio mokesčio yra atleidžiama.

30 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Pažeidę šį įstatymą asmenys atsako įstatymų nustatyta tvarka.

31 straipsnis. Ginčų sprendimas

Ginčai, kylantys dėl šio įstatymo vykdymo, sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2005, Nr. 67-2407.*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
ĮSTATYMAS
DĖL DARBUOTOJŲ DALYVAVIMO PRIIMANT
SPRENDIMUS EUROPOS BENDROVĖSE**

2005 m. gegužės 12 d. Nr. X-200
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo tikslas – užtikrinti darbuotojų dalyvavimą priimant sprendimus Europos bendrovėse (SE) (toliau – Europos bendrovė).

2. Įstatymo nuostatos įgyvendina šio įstatymo priede pateiktą Europos Sąjungos teisės aktą.

2 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis įstatymas taikomas, jei Europos bendrovės buveinė yra arba steigiamos Europos bendrovės buveinė bus Lietuvos Respublikoje.

2. Nepaisant Europos bendrovės buveinės vietos arba steigiamos Europos bendrovės buveinės vietos, šis įstatymas taip pat taikomas nustatant:

1) Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių, Lietuvos Respublikoje veikiančių susijusių padalinių, taip pat Europos bendrovės darbuotojų skaičių;

2) Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių, taip pat Lietuvos Respublikoje veikiančių susijusių padalinių darbuotojų atstovų skyrimo (rinkimo) į specialiuosius derybų komitetus tvarką ir sąlygas;

3) Lietuvos Respublikoje dirbančių Europos bendrovių, Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių Europos bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos bendrovės padalinių ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinių darbuotojų atstovų skyrimo (rinkimo) į Europos bendrovės darbo tarybas, taip pat jų skyrimo (rinkimo) į Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organus tvarką;

4) specialiojo derybų komiteto, Europos bendrovės darbo tarybos narių, taip pat į Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organus darbuotojų arba jų atstovų išrinktų, paskirtų, pasiūlytų narių ar narių, kurių paskyrimui pritarė darbuotojai arba jų atstovai, garantijas ir teisių apsaugą, jų teisę į kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų atlyginimą, kai šie nariai yra

darbo santykiais susiję su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia steigime dalyvaujančia bendrove, susijusia kontroliuojamąja bendrove ar Lietuvos Respublikoje veikiančiu susijusiu padaliniu arba su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos bendrovės kontroliuojamąja bendrove ar Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos bendrovės padaliniu ar jos kontroliuojamosios bendrovės padaliniu.

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Centrinė vadovybė** – kompetentingas Europos bendrovės valdymo arba administravimo organas.

2. **Dalyvavimas** – darbuotojų atstovų įtaka bendrovės valdymui, kuri įgyvendinama per teisę rinkti, skirti bendrovės priežiūros ar administravimo organo narius, siūlyti juos skirti ir (ar) nepirtarti jų paskyrimui.

3. **Darbuotojų atstovai** – Europos bendrovės, steigime dalyvaujančios bendrovės arba susijusios kontroliuojamosios bendrovės ar susijusio padalinio darbuotojų atstovai; Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios bendrovės ar padalinio, veikiančio Lietuvos Respublikoje, darbuotojų atstovai – kaip reglamentuota Lietuvos Respublikos darbo kodekso 19 straipsnyje. Kitoje valstybėje narėje buveinę turinčių bendrovių, taip pat kitoje valstybėje narėje veikiančių padalinių darbuotojų atstovai – kaip jie apibūdinti pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką. Tam tikrais atvejais darbuotojų atstovu laikomas ir šio įstatymo nustatyta tvarka sudaryta Europos bendrovės darbo taryba, Europos bendrovės darbo tarybos komitetas ar specialusis derybų komitetas.

4. **Darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus** – bet koks būdas, įskaitant informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą, kuriuo darbuotojų atstovai gali paveikti bendrovėje priimamus sprendimus.

5. **Europos bendrovė** – pagal 2001 m. spalio 8 d. Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 2157/2001 dėl Europos bendrovės statuto įsteigtas juridinis asmuo.

6. **Europos bendrovės darbo taryba** – šio įstatymo nustatyta tvarka sudarytas darbuotojams atstovaujantis organas, per kurį įgyvendinama Europos bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ar padalinių darbuotojų teisė į informavimą, konsultavimą ir į dalyvavimą. Pagal šį įstatymą Europos bendrovės darbo taryba laikomas kitos valstybės narės teisės aktais remiantis įsteigtas atstovaujamas organas, per kurį įgyvendinama kitoje valstybėje narėje įsteigtos Europos bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ar padalinių darbuotojų teisė į informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą.

7. **Informavimas** – informacijos (duomenų) perdavimas klausimais, susijusiais su pačia Europos bendrove ir kuria nors iš jos kontroliuojamųjų bendrovių, susijusių padalinių ar įmonių, esančių kitoje valstybėje narėje, arba klausimais, kurie viršija sprendimus priimančių organų įgaliojimus vienoje valstybėje narėje Europos bendrovės darbo tarybai, Europos bendrovės darbo tarybos komitetui ir (ar) darbuotojų atstovams, siekiant supažindinti juos su reikalo esme.

8. **Kito lygmens vadovybė** – Europos bendrovės kontroliuojamosios bendrovės valdymo ar administravimo organas arba Europos bendrovės padalinio ar Europos bendrovės kontroliuojamosios bendrovės padalinio vadovas.

9. **Kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas** – steigime dalyvaujančių bendrovių valdymo ar administravimo organų jų susitarimu sudarytas organas deryboms su specialiuoju derybų komitetu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus.

10. **Konsultavimas** – pasikeitimas nuomonėmis ir dialogo tarp Europos bendrovės darbo tarybos, Europos bendrovės darbo tarybos komiteto ir (ar) darbuotojų atstovų ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės užmezgimas bei plėtojimas.

11. **Kontroliuojamoji bendrovė** – juridinis asmuo, kuriam kita bendrovė gali daryti lemiamą įtaką, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo 4 straipsnyje.

12. **Specialusis derybų komitetas** – pagal šio įstatymo nuostatas sudarytas organas deryboms su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje.

13. **Steigime dalyvaujanti bendrovė** – bendrovė, tiesiogiai dalyvaujanti Europos bendrovės steigime.

14. **Susijusi kontroliuojamoji bendrovė ar susijęs padalinys** – steigime dalyvaujančios bendrovės kontroliuojamoji bendrovė arba padalinys, kurie taps steigiamos Europos bendrovės kontroliuojamąja bendrove ar padaliniu.

15. **Valstybė narė** – Europos Sąjungos valstybė narė, taip pat Europos ekonominei erdvei priklausanti valstybė.

ANTRASIS SKIRSNIS DARBUOTOJŲ DALYVAVIMO PRIIMANT SPRENDIMUS EUROPOS BENDROVĖJE PAGRINDAI

4 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje prielaidos

1. Šio įstatymo nustatyta tvarka darbuotojai dalyvauja priimant sprendimus Europos bendrovėje, taip pat kitose valstybėse narėse buveinę turinčiuose Europos bendrovės kontroliuojamosiose bendrovėse ar jose veikiančiuose Europos bendrovės padaliniuose.

2. Dalyvavimas priimant sprendimus turi apimti klausimus, kurie susiję su pačia Europos bendrove, su kitose valstybėse narėse buveinę turinčiomis jos kontroliuojamosiomis bendrovėmis ar jose veikiančiais padaliniais arba klausimus, kurių sprendimas peržengia sprendimus priimančio organo ar kito lygmens vadovybės vienoje valstybėje narėje kompetencijos ribas.

5 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje įgyvendinimas

1. Darbuotojų dalyvavimui priimant sprendimus Europos bendrovėje įgyvendinti šio įstatymo nustatyta tvarka sudaroma Europos bendrovės darbo taryba arba nustatoma šio įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 6 ir 7 punktuose nurodyta kita informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo tvarka.

2. Centrinė vadovybė privalo sudaryti sąlygas ir užtikrinti priemones, būtinas Europos bendrovės darbo tarybai sudaryti ir veikti.

6 straipsnis. Bendradarbiavimo principai

1. Šiame įstatyme reglamentuojamas centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir darbuotojų atstovų bendradarbiavimas turi vykti laikantis šalių kooperacijos, lygiateisiškumo, geranoriškumo, pagarbos teisėtiems savitarpio interesams ir kitų socialinės partnerystės principų.

2. Centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei draudžiama daryti įtaką darbuotojų atstovų veiklai.

3. Su darbuotojų atstovais turi būti konsultuojamasi tokiu laiku, būdu ir tokiais klausimais, kad darbuotojų atstovai, vadovaudamiesi pateikta informacija, galėtų pareikšti savo nuomonę apie centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės numatytas priemones, į kurias gali būti atsižvelgiama priimant sprendimus Europos bendrovėje.

4. Jei netrukus po Europos bendrovės įsteigimo Europos bendrovėje ir jos kontroliuojamosiose bendrovėse vyksta esminiai pasikeitimai, kurie aiškiai parodo, jog Europos bendrovės steigimo tikslas yra atimti iš darbuotojų teises dalyvauti priimant sprendimus, būtina pradėti naujas derybas pagal šio įstatymo trečiojo skirsnio nuostatas. Esminiai pasikeitimai bendrovėje reiškia Europos bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių darbuotojų skaičiaus ar bendrovės steigimo būdo pakeitimus, kurie būtų išplėtę darbuotojų dalyvavimo bendrovės valdyme teises, jei būtų buvę įgyvendinti prieš Europos bendrovės įsteigimą.

7 straipsnis. Teisė į informaciją

1. Centrinė vadovybė privalo laiku teikti informaciją Europos bendrovės darbo tarybai, Europos bendrovės darbo tarybos komitetui, taip pat specialiajam derybų komitetui ir atsako už informacijos teisingumą. Informacija turi būti teikiama tokiu būdu ir mastu, kad darbuotojų atstovai galėtų nuodugnai įvertinti galimų poveikį ir prirėikus pasirengti konsultacijoms su centrine vadovybe.

2. Europos bendrovės darbo tarybos nariai, taip pat specialiojo derybų komiteto nariai, pateikę rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) ar profesinės paslapties, turi teisę susipažinti su informacija, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, tik tada, kai tai būtina jų pareigoms atlikti.

3. Europos bendrovės darbo tarybos nariams, specialiojo derybų komiteto nariui, taip pat derybose dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje ar į Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo ta-

rybos komiteto veiklą įtrauktam ekspertui bei vertėjui, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, draudžiama žinoma tapusią informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, atskleisti tretiesiems asmenims. Šis įpareigojimas lieka galioti ir nutrukus darbuotojų atstovų įgaliojimams ar sutartiniams santykiams su ekspertu ar vertėju.

4. Centrinė vadovybė gali raštu atsisakyti suteikti informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, jei tokia informacija dėl savo pobūdžio pagal objektyvius kriterijus pakenktų ar galėtų labai pakenkti bendrovei arba jos veiklai.

5. Gavę raštišką atsisakymą, Europos bendrovės darbo taryba, Europos bendrovės darbo tarybos komitetas arba specialusis derybų komitetas per vieną mėnesį nuo atsisakymo pateikti informaciją gavimo dienos gali kreiptis į teismą. Teismui nustačius, kad atsisakymas pateikti informaciją yra nepagrįstas, Europos bendrovė ar steigime dalyvaujanti bendrovė įpareigojamos šią informaciją suteikti.

6. Supažindinimą su valstybės, tarnybos, profesinėmis paslaptimis ir atsakomybę už jų atskleidimą ar neteisėtą panaudojimą reglamentuoja kiti įstatymai.

8 straipsnis. Darbuotojų atstovų teisių apsauga ir garantijos

1. Su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos bendrove, jos kontroliuojamąja bendrove arba su steigime dalyvaujančia bendrove, susijusia kontroliuojamąja bendrove, taip pat su Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos bendrovės padaliniu, kontroliuojamosios bendrovės padaliniu ar susijusiu padaliniu darbo santykiais susijusiems Europos bendrovės darbo tarybos nariams, specialiojo derybų komiteto nariams turi būti sudaromos sąlygos dalyvauti Europos bendrovės darbo tarybos, Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiuose, taip pat bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ir derybose dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje, paliekant jiems darbo vietą ir vidutinį darbo užmokestį. Ta pati taisyklė taikoma ir tuomet, kai darbuotojų arba jų atstovų rinkti Europos bendrovės priežiūros ar administravimo organo nariai dalyvauja Europos bendrovės priežiūros ar administravimo organo posėdžiuose.

2. Su šio straipsnio 1 dalyje nurodytais darbuotojais jų narystės Europos bendrovės darbo taryboje ar specialiajame derybų komitete laikotarpiu darbo sutartis negali būti nutraukta darbdavio iniciatyva be juos skyrusio darbuotojų atstovo sutikimo. Jei šie nariai buvo išrinkti darbuotojų susirinkime ar konferencijoje, sutikimą juos atleisti iš darbo turi teisę duoti Valstybinės darbo inspekcijos teritorinis skyrius. Tokiu atveju darbuotojų atleidimo iš darbo tvarkai *mutatis mutandis* taikomas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 134 straipsnis.

3. Europos bendrovės darbo tarybos, specialiojo derybų komiteto nariams, darbuotojų arba jų atstovų rinktiems Europos bendrovės priežiūros ar administravimo organo nariams nuo jų paskyrimo (išrinkimo) į pareigas dienos taikoma teisių apsauga ir garantijos pagal tos valstybės narės, kurioje yra juos įdarbinusios bendrovės buveinė ar kurioje veikia juos įdarbinęs padalinys, teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią praktiką.

TREČIASIS SKIRSNIS DERYBŲ ORGANIZAVIMAS

9 straipsnis. Derybų inicijavimas ir informavimas

1. Steigiant Europos bendrovę, steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar susijusių padalinių valdymo ar administravimo organai privalo inicijuoti derybas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje.

2. Tuo tikslu kuo greičiau, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo susijungimo sąlygų, kai Europos bendrovė steigiama jungimo būdu, ar valdymo (holdingo) Europos bendrovės steigimo sąlygų projekto arba projekto dėl Europos bendrovės kaip kontroliuojamosios bendrovės steigimo arba akcinės bendrovės pertvarkymo į Europos bendrovę sąlygų projekto pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui, steigime dalyvaujančių bendrovių ir susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar susijusių padalinių valdymo arba administravimo organai turi raštu informuoti darbuotojų atstovus bendrovėse ar padaliniuose, o kai jų nėra, – informuoti darbuotojus darbuotojų kolektyvo susirinkimuose ir kitomis bendrovėse ar padaliniuose įprastomis informacijos teikimo priemonėmis apie:

- 1) planus steigti Europos bendrovę; pateikti su tuo susijusią informaciją;
- 2) dalyvaujančias bendroves, susijusias kontroliuojamąsias bendroves ir susijusius padalinius, taip pat darbuotojų atstovus šiose bendrovėse ir padaliniuose;
- 3) bendrą darbuotojų skaičių steigime dalyvaujančiose bendrovėse, susijusiose kontroliuojamosiose bendrovėse bei susijusiuose padaliniuose ir kiekviename iš jų atskirai, taip pat bendrą darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje;
- 4) šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą vietų skaičių specialiajame derybų komitete, tenkantį kiekvienos iš steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių darbuotojų atstovams, taip pat jų paskirstymą pagal skirtingas valstybes nares;
- 5) steigime dalyvaujančiose bendrovėse esamas dalyvavimo teises, tai yra kokią šių bendrovių administravimo ar priežiūros organo narių dalį darbuotojai arba jų atstovai turi teisę skirti, rinkti, siūlyti juos skirti ir (ar) nepritarti jų paskyrimui.

3. Steigime dalyvaujančios bendrovės, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ir susijusio padalinio darbuotojų skaičius, taip pat visų steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių darbuotojų skaičius kiekvienoje valstybėje narėje ir bendras darbuotojų valstybėse narėse skaičius apskaičiuojamas remiantis Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo 7 straipsniu.

10 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudėtis

1. Deryboms su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje turi būti sudaromas specialusis derybų komitetas.

2. Vienoje valstybėje narėje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar joje veikiančių susijusių padalinių darbuotojai turi teisę skirti ar rinkti specialiojo derybų komiteto narius. Valstybės narės darbuotojų atstovams skiriama vietų, atsižvelgiant į joje dirbančių darbuotojų skaičių nuo bendro visų valstybių narių darbuotojų skaičiaus:

- 1) ne daugiau kaip 10 procentų – 1 vieta;
- 2) daugiau kaip 10, bet ne daugiau kaip 20 proc. – 2 vietos;
- 3) daugiau kaip 20, bet ne daugiau kaip 30 proc. – 3 vietos;
- 4) daugiau kaip 30, bet ne daugiau kaip 40 proc. – 4 vietos;
- 5) daugiau kaip 40, bet ne daugiau kaip 50 proc. – 5 vietos;
- 6) daugiau kaip 50, bet ne daugiau kaip 60 proc. – 6 vietos;
- 7) daugiau kaip 60, bet ne daugiau kaip 70 proc. – 7 vietos;
- 8) daugiau kaip 70, bet ne daugiau kaip 80 proc. – 8 vietos;
- 9) daugiau kaip 80, bet ne daugiau kaip 90 proc. – 9 vietos;
- 10) daugiau kaip 90 proc. – 10 vietų.

3. Jei Europos bendrovė steigiama jungimo būdu, tai nuo kiekvienos bendrovės, kuri turi pasibaigti, specialiojo derybų komiteto nariais nuo valstybės narės papildomai skiriama ar renkama po vieną darbuotojų atstovą, užtikrinant, kad kiekvienos toje valstybėje narėje buveinę turinčios steigime dalyvaujančios bendrovės, kuri turi pasibaigti įregistravus Europos bendrovę, darbuotojai skirtų ar rinktų savo atstovą. Papildomų narių skaičius neturi viršyti 20 procentų narių, išrinktų pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas, ir turi būti užtikrinama, kad tiems patiems darbuotojams nebūtų atstovaujama kelis kartus. Jei steigime dalyvaujančių bendrovių skaičius yra didesnis už papildomų vietų skaičių, šios papildomos vietos paskirstomos tarp skirtingų valstybių narių steigime dalyvaujančių bendrovių, kuriose daugiausia darbuotojų.

4. Jeigu valstybei narei skirta daugiau negu viena vieta, darbuotojų atstovai turi būti skiriami iš skirtingų bendrovių.

11 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymas

1. Jei steigime dalyvaujančios bendrovės, susijusios kontroliuojamosios bendrovės buveinė yra Lietuvos Respublikoje ar Lietuvos Respublikoje veikia susijęs padalinys, specialiojo derybų komiteto narį (narius) iš Lietuvos Respublikos skiria atitinkamai tos bendrovės ar to padalinio darbuotojai ar jų atstovai. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios steigime dalyvaujančios bendrovės, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) veikia vienas ar keli susiję padaliniai, specialiojo derybų komiteto narys (nariai) skiriamas visų tų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų ar jų atstovų bendru sutarimu.

2. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios steigime dalyvaujančios bendrovės, susijusios bendrovės ar joje veikiančio susijusio padalinio darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nepaskiria specialiojo derybų komiteto nario (narių), specialiojo derybų komiteto narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu visuotiniame darbuoto-

jų kolektyvo susirinkime. Jį sušaukti gali bet kuris darbuotojų atstovas. Ta pati tvarka taikoma ir tada, jei tame padalinyje arba toje bendrovėje nėra darbuotojų atstovų, bet tokiu atveju sušaukti darbuotojų kolektyvo susirinkimą privalo bendrovės valdymo ar administravimo organas arba padalinio vadovas.

3. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios steigime dalyvaujančios bendrovės, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) Lietuvos Respublikoje veikia vienas ar keli susiję padaliniai, ir šių bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovai tarpusavyje per 30 dienų nuo šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nesusitarė dėl specialiojo derybų komiteto nario (narių) iš Lietuvos Respublikos skyrimo arba jei bent vienoje kurioje buveinę Lietuvos Respublikoje turinčioje steigime dalyvaujančioje bendrovėje, susijusioje kontroliuojamojoje bendrovėje ar Lietuvos Respublikoje veikiančiame susijusiame padalinyje nėra darbuotojų atstovų, toks narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu bendrojoje bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijoje. Joje kiekvienai dešimčiai bendrovės ar padalinio darbuotojų atstovauja vienas delegatas. Konferenciją turi sušaukti atitinkamai bendrovės valdymo arba administravimo organas ar padalinio, kuriame dirba didžiausias darbuotojų skaičius, apskaičiuotas šio įstatymo nustatyta tvarka, valdymo ar administravimo organas arba padalinio vadovas.

4. Visuotiniam darbuotojų kolektyvo susirinkimui ir bendrajai bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijai *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnio 5 dalies nuostatos.

5. Steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių administravimo ar valdymo organai bei susijusių padalinių vadovai privalo suteikti techninę pagalbą organizuojant visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrąją bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferenciją.

6. Specialiojo derybų komiteto nariai nuo kitose valstybėse narėse buveinę turinčių steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar jose veikiančių susijusių padalinių darbuotojų yra skiriami ar renkami pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

7. Šiame straipsnyje nustatyta tvarka taikoma ir skiriant ar renkant naujus specialiojo derybų komiteto narius.

12 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto veiklos organizavimas

1. Specialusis derybų komitetas išsirenka pirmininką ir sekretorių, pasitvirtina darbo reglamentą.

2. Specialusis derybų komitetas priima sprendimus visų savo narių balsų dauguma, su sąlyga, jog ši dauguma atstovauja visų darbuotojų daugumai, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje ir kituose šio įstatymo straipsniuose nurodytus atvejus. Kiekvienas narys turi po vieną balsą.

3. Jei derybų metu sprendžiama dėl esamų dalyvavimo teisių atsisakymo ar naudojimosi jomis apribojimo, tokiam specialiojo derybų komiteto sprendimui reikalinga 2/3 narių, atstovaujančių mažiausiai 2/3 visų darbuotojų mažiausiai dviejose valstybėse narėse, balsų dauguma:

1) kai Europos bendrovė steigiama jungimo būdu, jei dalyvavimas yra įgyvendinamas steigime dalyvaujančiose bendrovėse, kuriose dirba ne mažiau kaip 25 procentai bendro steigime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų skaičiaus;

2) kai steigiama valdymo (holdingo) Europos bendrovė arba Europos bendrovė steigiama pasirašant akcijas, jei dalyvavimas yra įgyvendinamas steigime dalyvaujančiose bendrovėse, kuriose dirba ne mažiau kaip 50 procentų bendro steigime dalyvaujančių įmonių darbuotojų skaičiaus.

4. Dalyvavimo teisių atsisakymas ar naudojimosi jomis apribojimas reiškia, kad Europos bendrovės priežiūros ar administravimo organų narių, kuriuos renka, skiria, siūlo ar pritaria jų skyrimui darbuotojai ir (ar) jų atstovai, dalis yra mažesnė už darbuotojų ir (ar) jų atstovų renkamų, skiriamų, siūlomų priežiūros ar administravimo organo narių ar narių, kurių skyrimui jie pritaria, dalį bet kurioje steigime dalyvaujančioje bendrovėje.

13 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai

1. Pirmąjį specialiojo derybų komiteto posėdį sušaukia kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas.

2. Specialusis derybų komitetas turi teisę rinktis į posėdžius prieš pradėdamas derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu ir prieš kiekvieną derybų su juo posėdį. Toks specialiojo derybų komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jei kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas sutinka, specialusis derybų komitetas gali posėdžiauti dažniau ir (ar) ilgiau.

3. Steigime dalyvaujančios bendrovės specialiojo derybų komiteto posėdžiams privalo suteikti patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tinkamą posėdžio organizavimą.

4. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai yra uždari, jei nenusprendžiama kitaip.

5. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir komiteto įgaliotas narys.

14 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymo ir veiklos išlaidos

1. Visos išlaidos, susijusios su specialiojo derybų komiteto sudarymu ir jo narių dalyvavimu komiteto posėdžiuose ar derybose su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu, padengiamos steigime dalyvaujančių bendrovių lėšomis jų susitarimu. Šioms išlaidoms taip pat priskiriamos specialiojo derybų komiteto narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos. Tokių išlaidų dydį ir atlyginimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Per 30 dienų nuo specialiojo derybų komiteto posėdžio pabaigos nepadengus specialiojo derybų komiteto nario kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų, šias išlaidas per 30 dienų nuo atskiro pareikalavimo raštu privalo atlyginti ta steigime dalyvaujanti bendrovė, susijusi kontroliuojamoji bendrovė ar susijęs padalinys, su kuriuo darbo santykiais yra ar buvo susijęs specialiojo derybų komiteto narys.

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai numatoma Europos bendrovės buveinė bus ne Lietuvos Respublikoje, bet Lietuvos Respublikoje buveinę turi dalyvaujanti ar susijusi kontroliuojamoji bendrovė arba Lietuvos Respublikoje veikia susijęs padalinys, su kuriuo ar su kuria darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidas padengti pareikalavęs specialiojo derybų komiteto narys.

4. Jei specialusis derybų komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus, kaip numatyta šio įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje, ir jei specialusis derybų komitetas ir kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas nesusitaria dėl didesnio apmokamų ekspertų skaičiaus, steigime dalyvaujančios bendrovės privalo atlyginti tik vieno eksperto darbo išlaidas.

5. Jei nėra susitarimo tarp steigime dalyvaujančių bendrovių dėl išlaidų, susijusių su specialiojo derybų komiteto sudarymu ir specialiojo derybų komiteto narių dalyvavimu komiteto posėdžiuose ar derybose, atlyginimo, išlaidas, išskyrus numatytas šio straipsnio 2 dalyje, šios bendrovės atlygina solidariai.

15 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto kompetencija

1. Specialusis derybų komitetas turi teisę nuspręsti:

1) pradėti derybas ar jų nepradėti su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje;

2) nutraukti jau pradėtas derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu.

2. Sprendimas nepradėti derybų su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu arba jau nutraukti pradėtas derybas gali būti priimtas 2/3 specialiojo derybų komiteto narių, atstovaujančių ne mažiau kaip 2/3 darbuotojų, balsų, su sąlyga, kad šie nariai atstovauja darbuotojams ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse. Ši nuostata netaikoma, jei Europos bendrovė steigiama pertvarkant bendrovę, kurioje jau yra nustatyta dalyvavimo tvarka.

3. Priėmus sprendimą nepradėti derybų su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu arba jau nutraukti pradėtas derybas, darbuotojų dalyvavimui priimant sprendimus taikomos ne šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatos, o valstybių narių, kuriose dirba Europos bendrovės darbuotojai, teisės aktai ir (ar) nusistovėjusi tvarka.

4. Apie šio straipsnio 1 dalyje numatytus sprendimus turi būti nedelsiant pranešama raštu kompetentingam steigime dalyvaujančių bendrovių organui. Specialusis derybų komitetas gali nuspręsti informuoti ir kitas organizacijas, įskaitant ir profesines sąjungas.

5. Priėmus sprendimą nepradėti derybų ar jas nutraukti, derybos atnaujinamos, kai ne mažiau kaip 10 procentų Europos bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių padalinių darbuotojų arba jų atstovų raštu kreipiasi į centrinę vadovybę ir ne anksčiau kaip praėjus dvejiems metams nuo šio sprendimo priėmimo, jeigu šalys nesusitaria derybų atnaujinti anksčiau. Jeigu specialusis derybų komitetas nu-

sprendžia atnaujinti derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių bendrovių organu, bet derybose susitarimas nepriimamas, šio įstatymo ketvirtajame skirsnyje nurodytos taisyklės netaikomos.

16 straipsnis. Derybų pradžia

1. Kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas, gavęs specialiojo derybų komiteto pranešimą apie sprendimą pradėti derybas, per 30 dienų turi sušaukti pirmąjį specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo derybų posėdį.

2. Apie pirmojo derybų posėdžio sušaukimą ne vėliau kaip prieš 14 dienų turi būti raštu pranešta specialiojo derybų komiteto nariams ir steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių, kuriuose dirba specialiojo derybų komiteto nariai, atitinkamai valdymo ar administravimo organams arba vadovui.

3. Pranešime apie derybų posėdį turi būti nurodyta:

1) padalinys ar bendrovė, kuriame dirba į derybų posėdį kviečiamas specialiojo derybų komiteto narys (nariai);

2) į derybų posėdį kviečiamo specialiojo derybų komiteto nario (narių) vardas, pavardė ir pareigos;

3) derybų posėdžio data, laikas ir vieta;

4) derybų posėdžio darbotvarkė;

5) specialiojo derybų komiteto narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų padengimo terminai ir tvarka.

17 straipsnis. Derybų trukmė

1. Derybos gali trukti šešis mėnesius nuo specialiojo derybų komiteto sudarymo dienos.

2. Specialusis derybų komitetas ir kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas bendru sutarimu gali nuspręsti pratęsti derybas iki vieno metų nuo specialiojo derybų komiteto sudarymo dienos.

18 straipsnis. Derybų posėdžių tvarka

1. Kompetentingas steigime dalyvaujančių bendrovių organas ir specialusis derybų komitetas susitaria dėl derybų posėdžio vedimo tvarkos, derybų posėdžių vietos ir terminų, pranešimų apie posėdžius pateikimo terminų ir tvarkos, pirminkavimo ir sekretoriavimo posėdžiams tvarkos.

2. Derybų posėdžiai turi būti protokoluojami. Kiekvieno posėdžio protokolą pasirašo posėdžiui pirmininkavęs asmuo ir kitos derybų šalies įgaliotas atstovas.

3. Specialusis derybų komitetas gali kviestis savo nuožiūra pasirinktus ekspertus.

19 straipsnis. Derybų rezultatas

1. Derybos baigiamos, kai pasiekiamas susitarimas tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje.

2. Susitarime dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje turi būti nustatyta:

- 1) susitarimo taikymo sritis;
- 2) Europos bendrovės darbo tarybos, kuri bus centrinės vadovybės partnerė diskusijose dėl Europos bendrovių ir jos kontroliuojamųjų bendrovių bei padalinių darbuotojų informavimo ir konsultavimo, sudėtis, narių skaičius ir vietų paskirstymas, taip pat taisyklės, pagal kurias gali būti keičiamas atstovaujamojo organo narių skaičius ir jo vietų skirtingose valstybėse narėse pakeitimo taisyklės dėl Europos bendrovės struktūros ir darbuotojų skaičiaus valstybėse narėse ar kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose pasikeitimų;
- 3) Europos bendrovės darbo tarybos funkcijos, jos informavimo ir konsultavimosi su ja tvarka;
- 4) Europos bendrovės darbo tarybos susitikimų periodiškumas, vieta ir trukmė;
- 5) Europos bendrovės darbo tarybai skiriamos lėšos, suteikiamas turtas ir paslaugos;
- 6) jei derybų metu nusprendžiama vietoj Europos bendrovės darbo tarybos nustatyti kitą informavimo ir konsultavimo tvarką, – detalūs susitarimai dėl vienos ar kitos tvarkos įgyvendinimo;
- 7) jei derybų metu nusprendžiama dėl dalyvavimo, – detalūs susitarimai dėl dalyvavimo tvarkos įgyvendinimo, įskaitant Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organo narių, kuriuos darbuotojai turės teisę rinkti, skirti, siūlyti arba pritarti jų skyrimui, skaičiaus, procedūrų, kurias gali taikyti darbuotojai rinkdami, skirdami, siūlydami šiuos narius arba pritardami jų skyrimui, ir minėtų narių teisės;
- 8) susitarimo įsigaliojimo data ir jo trukmė, atvejai, kai šalis turi surengti pakartotines derybas dėl susitarimo, taip pat pakartotinių derybų tvarka.

3. Kai Europos bendrovė steigama pertvarkymo būdu, susitarime numatytos darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus taisyklės turi būti ne mažiau palankios, negu jos buvo pertvarkomojoje bendrovėje.

4. Susitarimui netaikomos šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatos, išskyrus atvejį, kai derybose tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo susitariama, kad darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus Europos bendrovėje bus įgyvendinamas pagal šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatas.

5. Susitarimas tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo turi būti įforminamas raštu ir pasirašomas bent dviejų kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo įgaliotų asmenų ir dviejų įgaliotų specialiojo derybų komiteto narių.

KETVIRTASIS SKIRSNIS STANDARTINĖS TAISYKLĖS

20 straipsnis. Standartinių taisyklių taikymo prielaidos

1. Šiame skirsnyje nustatytos standartinės taisyklės taikomos, kai:

1) derybose tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių bendrovių organo susitarta, kad darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus Europos bendrovėje bus vykdomas pagal šio skirsnio nuostatas, arba

2) iki šio įstatymo 17 straipsnyje numatyto derybų termino pabaigos nebuvęs sudarytas susitarimas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos bendrovėje, o kiekvienos steigime dalyvaujančios bendrovės kompetentingas organas nusprendžia taikyti šiame skirsnyje nustatytas taisykles. Tokiu atveju specialusis derybų komitetas nepriima šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje numatyto sprendimo nepradėti derybų arba nutraukti pradėtas derybas ir kiekvienos steigime dalyvaujančios bendrovės kompetentingas organas priima sprendimą taikyti šiame skirsnyje nustatytas standartines taisykles.

2. Šiame skirsnyje nustatytos taisyklės Lietuvos Respublikoje buveinę turinčiai Europos bendrovei taikomos nuo Europos bendrovės įsteigimo dienos.

21 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos sudėtis ir sudarymas

1. Europos bendrovės darbo tarybos sudėčiai *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalies nuostatos.

2. Įsteigus Europos bendrovę, centrinė vadovybė ne vėliau kaip per 30 dienų privalo raštu informuoti darbuotojų atstovus bendrovėse ar padaliniuose, o kai jų nėra, – informuoti darbuotojus darbuotojų kolektyvo susirinkimuose ir (ar) kitomis bendrovėse ar padaliniuose įprastomis informavimo priemonėmis apie:

1) bendrą darbuotojų skaičių Europos bendrovėje, darbuotojų skaičių kiekvienoje jos kontroliuojamojoje bendrovėje ir kiekviename Europos bendrovės padalinyje, taip pat bendrą darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje;

2) šio įstatymo 31 straipsnio nustatyta tvarka apskaičiuotą vietų skaičių Europos bendrovės darbo taryboje, tenkantį kiekvienos bendrovės ir padalinio darbuotojų skiriamiems (renkamiems) nariams, taip pat jų paskirstymą pagal skirtingas valstybes nares.

3. Jei Europos bendrovės, jos kontroliuojamosios bendrovės buveinė yra Lietuvos Respublikoje arba Lietuvos Respublikoje veikia Europos bendrovės arba jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, Europos bendrovės darbo tarybos narių (narius) iš Lietuvos Respublikos skiria atitinkamai tos bendrovės ar to padalinio darbuotojų atstovai. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) veikia vienas ar keli padaliniai, Europos bendrovės darbo tarybos narys (nariai) skiriamas visų tų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovų bendru sutarimu.

4. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos bendrovės, jos kontroliuojamosios bendrovės ar Lietuvos Respublikoje veikiančio Europos bendrovės arba jos kontroliuojamosios bendrovės padalinio darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nepaskiria Europos bendrovės darbo tarybos nario (narių), šis narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu visuotiniame darbuotojų kolektyvo susirinkime, o jį sušaukti gali bet kuris darbuotojų atstovas. Ta pati tvarka taikoma ir tada, jei toje bendrovėje ar padalinyje nėra

darbuotojų atstovų. Šiuo atveju darbuotojų kolektyvo susirinkimą privalo sušaukti bendrovės valdymo ar administravimo organas arba padalinio vadovas.

5. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios bendrovės, kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) joje veikia vienas ar keli susiję padaliniai, ir šių bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nepaskyrė Europos bendrovės darbo tarybos nario (narių) iš Lietuvos Respublikos arba bent vienoje Lietuvos Respublikoje buveinę turinčioje Europos bendrovėje ar bent vienoje Lietuvos Respublikoje buveinę turinčioje kontroliuojamojoje bendrovėje, ar bent viename Lietuvos Respublikoje veikiančiame Europos bendrovės padalinyje ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinyje nėra darbuotojų atstovų, toks narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu bendroje bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijoje. Joje kiekvienai dešimčiai bendrovės ar padalinio darbuotojų atstovauja vienas delegatas. Konferenciją turi sušaukti atitinkamai tos bendrovės ar to padalinio, kuriame dirba daugiausia darbuotojų, valdymo ar administravimo organas arba padalinio vadovas.

6. Visuotiniam darbuotojų kolektyvo susirinkimui ir bendrai bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijai *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnio 5 dalies nuostatos.

7. Kito lygmens vadovybė privalo suteikti techninę pagalbą organizuojant visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrą bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferenciją.

8. Šiame straipsnyje nustatyta tvarka taikoma ir keičiant Europos bendrovės darbo tarybos narius.

9. Kitose valstybėse narėse buveinę turinčių kontroliuojamųjų bendrovių ar jose veikiančių Europos bendrovės padalinių arba jos kontroliuojamųjų bendrovių padalinių darbuotojams atstovaujantys Europos bendrovės darbo tarybos nariai yra skiriami (renkami) pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

10. Kai Europos bendrovės buveinė yra kitoje valstybėje narėje, skiriant (renkant) darbuotojų atstovus į Europos bendrovės darbo tarybą *mutatis mutandis* taikomos šio straipsnio 3–10 dalių nuostatos.

11. Jei dėl Europos bendrovės struktūros ir darbuotojų skaičiaus valstybėse narėse ar kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose pasikeitimų būtina padidinti Europos bendrovės darbo tarybos narių skaičių, Europos bendrovės darbo taryba, atsižvelgdama į centrinės vadovybės nuomonę, sprendžia dėl papildomo Europos bendrovės darbo tarybos nario skyrimo (rinkimo). Priėmusi tokį sprendimą, Europos bendrovės darbo taryba kreipiasi į centrinę vadovybę su prašymu inicijuoti naujo Europos bendrovės darbo tarybos nario (narių) skyrimo (rinkimo) procedūrą pagal šio įstatymo nuostatas.

22 straipsnis. Narystės Europos bendrovės darbo taryboje pradžia ir pabaiga

1. Europos bendrovės darbo tarybos nariu darbuotojas tampa nuo jo paskyrimo ar išrinkimo dienos.

2. Narystė Europos bendrovės darbo taryboje pasibaigia:

- 1) nariui mirus;
- 2) nutrūkus darbo santykiams;
- 3) nariui atsistatydinus;
- 4) pasibaigus Europos bendrovės darbo tarybos kadencijai;
- 5) kai narį paskyręs darbuotojų atstovas (atstovai) jį atšaukia.

3. Kai narystė pasibaigia šio straipsnio 2 dalies 1–3, 5 punktuose nurodytais pagrindais ir iki Europos bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos yra likę ne mažiau kaip 6 mėnesiai, šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti skiriamas ar renkamas naujas narys. Jis skiriamas ar renkamas tik iki Europos bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos.

23 straipsnis. Pranešimas apie Europos bendrovės darbo tarybos sudėtį

1. Darbuotojų atstovas (atstovai), paskyręs Europos bendrovės darbo tarybos narį (narius), raštu praneša centrinei vadovybei Europos bendrovės darbo tarybos nario vardą, pavardę, padalinio ar bendrovės, kuriame ar kurioje jis dirba, pavadinimą ir jo pareigas, adresą ryšiams. Tokia pati prievolė pranešti centrinei vadovybei apie išrinktą Europos bendrovės darbo tarybos narį (narius) tenka visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrąją bendrovės padalinių ar (ir) bendrovių darbuotojų delegatų konferenciją, kur buvo renkamas narys (nariai), sušaukusiam atitinkamai padalinio vadovui ar bendrovės valdymo organui.

2. Pranešant apie Europos bendrovės darbo tarybos nario paskyrimą, turi būti pateikiamas darbuotojų atstovo kompetentingos institucijos posėdžio protokolo išrašas arba darbuotojų atstovų bendro posėdžio protokolo išrašas, o pranešant apie išrinkimą pateikiamos susirinkimo ar konferencijos protokolo ir dalyvių sąrašo kopijos.

3. Centrinė vadovybė, gavusi šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus, apie Europos bendrovės darbo tarybos sudėtį raštu praneša visų valstybėse narėse veikiančių steigime dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių valdymo organams ar susijusių padalinių vadovams. Pranešime turi būti nurodyta Europos bendrovės darbo tarybos narių vardai, pavardės, padalinio ar bendrovės, kurioje jie dirba, pavadinimas ir jų pareigos, adresai ryšiams.

4. Gavę šio straipsnio 3 dalyje nurodytą pranešimą, centrinė vadovybė ir valdymo organai bei padalinių vadovai pranešime esančią informaciją nedelsdami pateikia bendrovėje ar padalinyje veikiantiems darbuotojų atstovams.

24 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos kadencija

Europos bendrovės darbo tarybos kadencija – ketveri metai. Kadencija pradedama skaičiuoti Europos bendrovės darbo tarybai susirinkus į pirmąjį posėdį. Apie pirmojo Europos bendrovės darbo tarybos posėdžio sušaukimą ne vėliau kaip prieš 14 dienų turi būti raštu pranešta Europos bendrovės darbo tarybos nariams ir dalyvaujančių bendrovių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių pada-

linių, kurių dirba Europos bendrovės darbo tarybos nariai, atitinkamai valdymo ar administravimo organams arba vadovui.

25 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos veiklos organizavimas

1. Savo pirmajame posėdyje Europos bendrovės darbo taryba visų narių balsų dauguma išsirenka Europos bendrovės darbo tarybos pirmininką ir jo pavaduotoją, patvirtina Europos bendrovės darbo tarybos darbo reglamentą.

2. Europos bendrovės darbo tarybos pirmininkas (kai jis negali atlikti šių pareigų, – pirmininko pavaduotojas):

- 1) pirmininkauja Europos bendrovės darbo tarybos posėdžiams;
- 2) Europos bendrovės darbo tarybos darbo reglamento nustatyta tvarka atstovauja Europos bendrovės darbo tarybos santykiuose su centrine vadovybe;
- 3) organizuoja Europos bendrovės darbo tarybos dokumentų saugojimą ir tvarkymą;
- 4) atlieka kitas Europos bendrovės darbo tarybos sprendimu jam pavestas, taip pat Europos bendrovės darbo tarybos darbo reglamente nustatytas funkcijas.

3. Jei Europos bendrovės darbo taryboje yra daugiau kaip šeši nariai, Europos bendrovės darbo taryba išrenka trijų narių Europos bendrovės darbo tarybos komitetą. Jis atsako už Europos bendrovės darbo tarybos funkcijų atlikimą tarp Europos bendrovės darbo tarybos posėdžių. Jei įmanoma, Europos bendrovės darbo tarybos komiteto nariai turi būti iš skirtingų valstybių narių. Europos bendrovės darbo tarybos pirmininkas *ex officio* yra Europos bendrovės darbo tarybos komiteto pirmininkas.

4. Savo sprendimus Europos bendrovės darbo taryba ar Europos bendrovės darbo tarybos komitetas priima visų narių balsų dauguma. Kiekvienas narys turi po vieną balsą.

26 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos ir Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai

1. Pirmąjį ir eilinius Europos bendrovės darbo tarybos posėdžius sušaukia centrinė vadovybė. Pirmąjį posėdį centrinė vadovybė turi sušaukti per 90 dienų.

2. Eilinis Europos bendrovės darbo tarybos posėdis turi įvykti kasmet prieš pradedant bendram posėdžiui su centrine vadovybe. Bendro posėdžio darbotvarkėje numatoma svarstyti šio įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje nurodytą ataskaitą.

3. Europos bendrovės darbo tarybos komitetas (jei tokio komiteto nėra, – Europos bendrovės darbo taryba) šio įstatymo 30 straipsnyje nustatytais atvejais taip pat turi teisę susirinkti į neeilinius posėdžius. Suderinęs posėdžio vietą ir laiką su centrine vadovybe, Europos bendrovės darbo tarybos pirmininkas raštu kreipiasi į centrinę vadovybę prašydamas sušaukti tokį posėdį. Apie būsimo posėdžio vietą ir laiką centrinė vadovybė ne vėliau kaip prieš 14 dienų praneša Europos bendrovės darbo tarybos arba Europos bendrovės darbo tarybos komiteto nariams, taip pat bendrovės ar padalinio, kurioje ar kuriame dirba Europos bendrovės darbo tarybos

ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto narys, atitinkamai valdymo ar administravimo organui ar padalinio vadovui.

4. Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jei centrinė vadovybė sutinka, Europos bendrovės darbo taryba ar Europos bendrovės darbo tarybos komitetas gali posėdžiauti dažniau ir (ar) ilgiau.

5. Centrinė vadovybė privalo suteikti Europos bendrovės darbo tarybos organo ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiams patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tinkamą posėdžių organizavimą.

6. Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai yra uždari, jei nenusprendžiama kitaip.

7. Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir tarybos ar komiteto įgaliotas narys.

27 straipsnis. Ekspertų dalyvavimas

Europos bendrovės darbo taryba arba Europos bendrovės darbo tarybos komitetas gali kviestis savo nuožiūra pasirinktus ekspertus.

28 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos sudarymo ir veiklos išlaidos

1. Visas išlaidas, susijusias su Europos bendrovės darbo tarybos sudarymu ir Europos bendrovės darbo tarybos narių dalyvavimu Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiuose, taip pat bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ar šio įstatymo 30 straipsnyje nurodytuose posėdžiuose su kito lygmens vadovybe, padengia Europos bendrovė. Šioms išlaidoms taip pat priskiriamos Europos bendrovės darbo tarybos narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos. Tokių išlaidų dydį ir atlyginimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Europos bendrovei per 30 dienų nepadengus Europos bendrovės darbo tarybos nario kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų, šias išlaidas per 30 dienų nuo atskiro pareikalavimo raštu privalo atlyginti ta Europos bendrovės kontroliuojamoji bendrovė, Europos bendrovės padalinys ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, su kuriuo darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidas padengti pareikalavęs Europos bendrovės darbo tarybos narys.

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai Europos bendrovės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, tačiau Lietuvos Respublikoje buveinę turi Europos bendrovės kontroliuojamoji bendrovė ar Lietuvos Respublikoje veikia Europos bendrovės padalinys ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, su kuriuo ar su kuria darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidų atlyginimo pareikalavęs Europos bendrovės darbo tarybos narys.

4. Jei Europos bendrovės darbo taryba ar Europos bendrovės darbo tarybos komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus, kaip numatyta šio įstatymo 27 straipsnyje,

ir jei Europos bendrovės darbo taryba ir centrinė vadovybė nesusitaria dėl didesnio apmokamų ekspertų skaičiaus, Europos bendrovė privalo atlyginti tik vieno eksperto išlaidas.

5. Europos bendrovės darbo tarybos nariams turi būti skiriama laiko dalyvauti mokymuose, būtinuose jų funkcijoms atlikti; už mokymosi laiką mokamas ne mažesnis už vidutinį darbo užmokestis.

29 straipsnis. Reguliarusis informavimas ir konsultavimas

1. Pasibaigus kalendoriniams metams, centrinė vadovybė per tris mėnesius turi parengti ir pateikti Europos bendrovės darbo tarybai metų ataskaitą apie Europos bendrovės, jos padalinių, taip pat jos kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių ekonominę būklę ir perspektyvas.

2. Metų ataskaitoje turi būti pateikiama bent jau informacija apie Europos bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių:

- 1) struktūrą;
- 2) ekonominę ir finansinę padėtį;
- 3) galimus veiklos pokyčius, įskaitant prekybos, gamybos, paslaugų masto pasikeitimus ir perspektyvas;
- 4) šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą darbuotojų skaičių; taip pat ir šio skaičiaus pasikeitimo priežasčių analizę;
- 5) situaciją užimtumo srityje ir užimtumo plėtros perspektyvas;
- 6) vykdomas ir numatomas vykdyti investicines programas;
- 7) pagrindinius organizacinius pasikeitimus;
- 8) naujų darbo metodų ir gamybos technologijų diegimą;
- 9) numatomus bendrovės, gamybos arba verslo ar jo dalių perkėlimus į kitą vietą;
- 10) bendrovių pabaigą, pertvarkymą, pirkimą ar pardavimą, taip pat bendrovių padalinių veiklos nutraukimą ar naujų padalinių steigimą;
- 11) grupės darbuotojų atleidimus iš darbo ir numatomas taikyti priemones šių atleidimų padariniams sušvelninti.

3. Metų ataskaita aptariama bendrame Europos bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdyje. Posėdis turi įvykti ne anksčiau kaip praėjus 30 dienų nuo ataskaitos pateikimo Europos bendrovės darbo tarybai. Bendras Europos bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdis turi būti protokoluojamas. Posėdžio protokolą pasirašo Europos bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės įgalioti asmenys. Prieš kiekvieną bendrą posėdį Europos bendrovės darbo tarybos ar Europos bendrovės darbo tarybos komiteto nariai, jei reikia, turi teisę susitikti su centrinės vadovybės atstovais.

4. Kartu su metų ataskaita bendram Europos bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdžiui turi būti pateiktos visuotiniam akcininkų susirinkimui pateiktų visų dokumentų kopijos, valdymo ir administravimo organų posėdžių darbotvarkės.

5. Metų ataskaitą kartu su bendro Europos bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdžio protokolu centrinė vadovybė per 30 dienų privalo pateikti kito lygmens vadovybei.

30 straipsnis. Informavimas ir konsultavimas esant ypatingoms aplinkybėms

1. Apie ypatingų aplinkybių atsiradimą turi būti nedelsiant raštu pranešama Europos bendrovės darbo tarybos komitetui, o jei toks nesudarytas, – Europos bendrovės darbo tarybai. Ypatingomis aplinkybėmis yra laikomos aplinkybės, turinčios didelės įtakos Europos bendrovės, jos padalinio, Europos bendrovės kontroliuojamosios bendrovės ar jos padalinio darbuotojų interesams, o ypač bendrovės, gamybos ar verslo arba jo dalies perkėlimas į kitą vietą, padalinio arba bendrovės veiklos nutraukimas, grupės darbuotojų atleidimas iš darbo. Pranešti privalo centrinė vadovybė arba kito lygmens vadovybė, kuri turi teisę priimti savarankiškus sprendimus dėl ypatingų aplinkybių.

2. Europos bendrovės darbo tarybos komitetas arba Europos bendrovės darbo taryba, gavę šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, gali kreiptis į centrinę vadovybę ar kito lygmens vadovybę, prašydami nedelsiant sukviesti bendrą Europos bendrovės darbo tarybos komiteto (Europos bendrovės darbo tarybos) ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės posėdį. Tokio posėdžio metu turi būti konsultuojamasi dėl darbuotojų interesų gynimo ar socialinių ir ekonominių padarinių darbuotojams švelninimo priemonių.

3. Jei informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvauja Europos bendrovės darbo tarybos komitetas, į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą posėdį centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė privalo pakviesti ir Europos bendrovės darbo tarybos narius, kuriuos paskyrė ar išrinko tų Europos bendrovės ar jos padalinio, Europos bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių, kurios ar kurie tiesiogiai susiję su minėtomis aplinkybėmis, darbuotojai ar jų atstovai.

4. Apie bendrame centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir Europos bendrovės darbo tarybos komiteto posėdyje svarstytus klausimus ir priimtus sprendimus Europos bendrovės darbo tarybos komitetas turi nedelsdamas informuoti visus Europos bendrovės darbo tarybos narius, o šie – Europos bendrovės ar jos padalinio, Europos bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių, kurios ar kurie tiesiogiai susiję su minėtomis aplinkybėmis, darbuotojų atstovus, o jei tokių nėra, – pranešti darbuotojų susirinkimuose. Ta pati taisyklė taikoma ir tuo atveju, jei informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvauja Europos bendrovės darbo taryba.

5. Jeigu centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė nusprendžia nesivadovauti Europos bendrovės darbo tarybos komiteto ar Europos bendrovės darbo tarybos pareikšta nuomone, Europos bendrovės darbo tarybos komitetas ar Europos bendrovės darbo taryba turi teisę dar kartą susitikti su centrine vadovybe ar kito lygmens vadovybe.

31 straipsnis. Dalyvavimas

1. Taisyklės, kuriomis buvo vadovaujamosi reglamentuojant darbuotojų dalyvavimą bendrovės administravimo ar priežiūros organo veikloje iki jos pertvarkymo į Europos bendrovę, taikomos ir tuo atveju, kai tokią bendrovę pertvarkius yra įsteigta Europos bendrovė. Tokioms taisyklėms *mutatis mutandis* taikomos šio straipsnio nuostatos.

2. Kai Europos bendrovė įsteigta kitu būdu, nei nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, jos padalinių, kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių darbuotojai arba darbuotojų atstovai turi teisę rinkti, skirti ar siūlyti tiek Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organo narių, kad jų skaičius būtų proporcingas didžiausiam tokių narių skaičiui, kuris buvo nustatytas steigime dalyvaujančiose bendrovėse iki Europos bendrovės įsteigimo. Ši nuostata taikoma ir tuo atveju, kai prieštaraujama narių paskyrimui į Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organą.

3. Sprendimą dėl vietų skaičiaus Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organe paskirstymo atitinkamoms valstybėms narėms arba sprendimą dėl to, kokių būdu Europos bendrovės darbuotojai gali siūlyti skirti narius į šiuos organus arba prieštarauti narių paskyrimui, priima Europos bendrovės darbo taryba. Jei Europos bendrovės darbo tarybos pasirinktas vietų skaičiaus paskirstymas netaikomas bent vienoje valstybėje narėje, Europos bendrovės darbo taryba, siekdama subalansuoto vietų paskirstymo, turi suteikti pirmenybę tos valstybės narės, kurioje yra įregistruota Europos bendrovės buveinė, darbuotojams.

4. Šio įstatymo 21 straipsnio 3–10 dalių nuostatos *mutatis mutandis* taikomos, kai į Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organus skiriami ar renkami Lietuvos Respublikoje dirbančių Europos bendrovės, buveinę turinčių jos kontroliuojamųjų bendrovių ar Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos bendrovės padalinių ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinių darbuotojų atstovai. Kitose valstybėse narėse buveinę turinčių Europos bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių, taip pat veikiančių Europos bendrovės padalinių darbuotojai arba jų atstovai į Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organus renkami, skiriami, siūdomi ar pritariama jų skyrimui pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

5. Kiekvienas Europos bendrovės administravimo ar priežiūros organo narys, išrinktas, paskirtas ar pasiūlytas šio straipsnio nustatyta tvarka, turi tokias pačias teises, įskaitant ir teisę balsuoti, bei įsipareigojimus, kaip ir visuotinio akcininkų susirinkimo išrinkti nariai.

6. Jei Europos bendrovė įsteigta jungimo būdu, šio straipsnio nuostatos taikomos, kai:

1) iki Europos bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliuose steigime dalyvaujančiose bendrovėse, kuriose dirbo ne mažiau kaip 25 procentai visų steigime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos arba

2) tokį sprendimą priima specialusis derybų komitetas, kai iki Europos bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliuose steigime dalyvaujančiose bendrovėse,

kuriuose dirbo mažiau kaip 25 procentai visų steigime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

7. Jei Europos bendrovė įsteigta kaip valdymo (holdingo) bendrovė arba kaip kontroliuojamoji bendrovė, šio straipsnio nuostatos taikomos, kai:

1) iki Europos bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliuose steigime dalyvaujančiose bendrovėse, kuriuose dirbo ne mažiau kaip 50 procentų visų steigime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos arba

2) tokį sprendimą priima specialusis derybų komitetas, kai iki Europos bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliuose steigime dalyvaujančiose bendrovėse, kuriuose dirbo mažiau kaip 50 procentų visų steigime dalyvaujančių bendrovių darbuotojų, ir iki Europos bendrovės įsteigimo momento taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

8. Šio straipsnio nuostatos Europos bendrovėje gali būti netaikomos, jei iki jos įsteigimo momento nė vienoje steigime dalyvaujančių bendrovių nebuvo taikoma jokia darbuotojų dalyvavimo forma.

9. Specialusis derybų komitetas priima sprendimą, kokia darbuotojų dalyvavimo forma bus taikoma Europos bendrovėje, kai steigime dalyvaujančioje bendrovėje iki Europos bendrovės įsteigimo momento buvo taikomos kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

10. Apie šio straipsnio 6, 7 ir 9 dalyse nurodytus sprendimus specialusis derybų komitetas turi nedelsdamas pranešti kompetentingiems steigime dalyvaujančių bendrovių organams.

32 straipsnis. Darbuotojų atstovų informavimas

1. Europos bendrovės darbo taryba, Europos bendrovės darbo tarybos komitetas apie savo veiklą ir informavimo bei konsultavimo rezultatus ne rečiau kaip kartą per metus turi pranešti Europos bendrovės ir jos padalinio, Europos bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių darbuotojų atstovams, o jei tokių nėra, – darbuotojams.

2. Europos bendrovės darbo taryba gali įpareigoti savo narį šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją pateikti tam tikro bendrovės padalinio arba kontroliuojamosios bendrovės darbuotojų atstovams ar tiesiogiai darbuotojams valstybėje narėje.

33 straipsnis. Europos bendrovės darbo tarybos veiklos pabaiga

1. Savo funkcijas Europos bendrovės darbo taryba atlieka iki kadencijos pabaigos, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis.

2. Ne vėliau kaip likus šešioms mėnesiams iki Europos bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos Europos bendrovės darbo taryba narių balsų dauguma gali nuspręsti pradėti derybas su centrine vadovybe. Derybų metu gali būti pasiektas šio įstatymo 19 straipsnyje numatytas susitarimas. Tokiu atveju Europos bendrovės darbo taryba įgyja visas specialiojo derybų komiteto teises ir pareigas, o jo kadencija pratęsiama derybų su centrine vadovybe laikotarpiui.

3. Jei centrinė vadovybė per šešis mėnesius nuo pranešimo apie šio straipsnio 2 dalyje nurodyto Europos bendrovės darbo tarybos sprendimą gavimo nepradedą derybų arba per vienus metus nuo šio pranešimo gavimo susitarimas nepasiekiamas, toliau taikomos šio skirsnio taisyklės ir šio skirsnio nustatyta tvarka turi būti sudaroma nauja Europos bendrovės darbo taryba.

PENKTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Pažeidę šį įstatymą asmenys atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Lietuvos Respublikos
2005 m. gegužės 12 d.
įstatymo Nr. X-200
priedas

ĮGYVENDINAMAS EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAS

2001 m. spalio 8 d. Tarybos direktyva 2001/86/EB, papildanti Europos bendrovės įstatus dėl darbuotojų dalyvavimo priimanč sprendimus.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2006, Nr. 141-5387.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMAS DĖL DARBUOTOJŲ DALYVAVIMO PRIIMANT SPRENDIMUS EUROPOS KOOPERATINĖSE BENDROVĖSE

2006 m. gruodžio 5 d. Nr. X-935
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo tikslas – tikrinti darbuotojų dalyvavimą priimant sprendimus Europos kooperatinėse bendrovėse (SCE) (toliau – Europos kooperatinė bendrovė).

2. Įstatymo nuostatos įgyvendina šio įstatymo priede nurodytą Europos Sąjungos teisės aktą.

2 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis įstatymas taikomas, jei Europos kooperatinės bendrovės buveinė yra arba steigiamos Europos kooperatinės bendrovės buveinė bus Lietuvos Respublikoje.

2. Nepaisant Europos kooperatinės bendrovės buveinės vietos arba steigiamos Europos kooperatinės bendrovės buveinės vietos, šis įstatymas taip pat taikomas:

1) nustatant ir apskaičiuojant Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių, Lietuvos Respublikoje veikiančių susijusių padalinių, Lietuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių steigime dalyvaujančių fizinių asmenų, taip pat Europos kooperatinės bendrovės darbuotojų skaičių;

2) nustatant Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių, taip pat Lietuvos Respublikoje veikiančių susijusių padalinių darbuotojų atstovų skyrimo (rinkimo) į specialiuosius derybų komitetus tvarką ir sąlygas, taip pat Lietuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių steigime dalyvaujančių fizinių asmenų darbuotojų skyrimo (rinkimo) į specialiuosius derybų komitetus tvarką ir sąlygas;

3) nustatant Lietuvos Respublikoje dirbančių Europos kooperatinių bendrovių, Lietuvos Respublikoje buveinę turinčių Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos kooperatinės bendrovės padalinių ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinių darbuotojų atstovų skyrimo (rinkimo) į Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybą, taip pat jų skyrimo (rinkimo) į Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar prie-

žiūros organą bei dalyvavimo visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime tvarką;

4) nustatant specialiojo derybų komiteto, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių, taip pat į Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organą ar dalyvauti visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime darbuotojų arba jų atstovų išrinktų, paskirtų, pasiūlytų narių ar narių, kurių paskyrimui pritarė darbuotojai arba jų atstovai, garantijas ir teisių apsaugą, jų teisę į kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų atlyginimą, kai šie nariai yra darbo santykiais susiję su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčiu steigime dalyvaujančiu juridiniu asmeniu, susijusia kontroliuojamąja bendrove ar Lietuvos Respublikoje veikiančiu susijusiu padaliniu arba su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamąja bendrove ar Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos kooperatinės bendrovės padaliniu, ar jos kontroliuojamosios bendrovės padaliniu, taip pat su Lietuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčiu steigime dalyvaujančiu fiziniu asmeniu.

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Centrinė vadovybė** – kompetentingas Europos kooperatinės bendrovės administravimo arba valdymo organas.

2. **Dalyvaujančio juridinio asmens ar Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamoji bendrovė** – juridinis asmuo, kuriam dalyvaujantis juridinis asmuo ar Europos kooperatinė bendrovė gali daryti lemiamą įtaką, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo 4 straipsnyje.

3. **Dalyvavimas** – darbuotojų atstovų įtaka Europos kooperatinės bendrovės ir kitų Europos kooperatinės bendrovės steigime dalyvaujančių juridinių asmenų valdymui, kuri įgyvendinama per teisę rinkti, skirti Europos kooperatinės bendrovės, taip pat kitų steigime dalyvaujančių juridinių asmenų administravimo ar priežiūros organo narius, siūlyti juos skirti ir (ar) nepritarti jų paskyrimui.

4. **Darbuotojų atstovai** – Europos kooperatinės bendrovės, steigime dalyvaujančio juridinio asmens arba susijusios kontroliuojamosios bendrovės ar susijusio padalinio, taip pat steigime dalyvaujančio fizinio asmens darbuotojų atstovai; Lietuvos Respublikoje buveinę turinčio juridinio asmens ar padalinio, veikiančio Lietuvos Respublikoje, arba Lietuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčio steigime dalyvaujančio fizinio asmens darbuotojų atstovai – kaip reglamentuota Lietuvos Respublikos darbo kodekso 19 straipsnyje. Kitoje valstybėje narėje buveinę turinčių juridinių asmenų, taip pat kitoje valstybėje narėje veikiančių susijusių padalinių, kitoje valstybėje narėje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių steigime dalyvaujančių fizinių asmenų darbuotojų atstovai – kaip jie apibūdinti pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką. Šiame įstatyme numatytais atvejais darbuotojų atstovu laikomas ir šio įstatymo nustatyta tvarka sudaryta Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas ar specialusis derybų komitetas.

5. **Darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus** – bet koks būdas, įskaitant informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą, kuriuo darbuotojų atstovai gali paveikti jos kontroliuojamosiose bendrovėse, susijusiose kontroliuojamosiose bendrovėse ar susijusiuose padaliniuose priimamus sprendimus.

6. **Europos kooperatinė bendrovė** – pagal 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto įsteigtas juridinis asmuo.

7. **Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba** – šio įstatymo nustatyta tvarka sudarytas darbuotojams atstovaujantis organas, per kurį įgyvendinama Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ar padalinių darbuotojų teisė į informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą. Pagal šį įstatymą Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba taip pat laikoma ir remiantis kitos valstybės narės teisės aktais įsteigtas atstovaujamas organas, per kurį įgyvendinama kitoje valstybėje narėje įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ar padalinių darbuotojų teisė į informavimą, konsultavimą ir dalyvavimą.

8. **Informavimas** – informacijos (duomenų) perdavimas klausimais, susijusiais su pačia Europos kooperatine bendrove ir (ar) kuria nors iš jos kontroliuojamųjų bendrovių, padalinių, esančių kitoje valstybėje narėje, arba klausimais, kurie viršija sprendimus priimančių organų įgaliojimus vienoje valstybėje narėje, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetui ir (ar) darbuotojų atstovams, siekiant supažindinti juos su reikalo esme.

9. **Kito lygmens vadovybė** – Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosios bendrovės administravimo ar valdymo organas arba Europos kooperatinės bendrovės padalinio ar Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosios bendrovės padalinio vadovas.

10. **Kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas** – steigime dalyvaujančių juridinių asmenų administravimo ar valdymo organų bei steigime dalyvaujančių fizinių asmenų susitarimu sudarytas organas deryboms su specialiuoju derybų komitetu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus.

11. **Konsultavimas** – pasikeitimas nuomonėmis ir dialogo tarp Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto ir (ar) darbuotojų atstovų ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės užmezgimas bei plėtojimas.

12. **Specialusis derybų komitetas** – pagal šio įstatymo nuostatas sudarytas organas deryboms su kompetentingu steigime dalyvaujančių asmenų organu arba įregistruotos Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje.

13. **Steigime dalyvaujantis fizinis asmuo** – fizinis asmuo, tiesiogiai dalyvaujantis Europos kooperatinės bendrovės steigime.

14. **Steigime dalyvaujantis juridinis asmuo** – kooperatinė bendrovė (kooperatyvas) ar kitas juridinis asmuo, tiesiogiai dalyvaujantis Europos kooperatinės bendrovės steigime.

15. **Susijusi kontroliuojamoji bendrovė ar susijęs padalinys** – steigime dalyvaujančio juridinio asmens kontroliuojamoji bendrovė arba padalinys, kurie taps steigiamos Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamąja bendrove ar padaliniu.

16. **Valstybė narė** – Europos Sąjungos valstybė narė, taip pat prie Europos ekonominės erdvės susitarimo prisijungusi valstybė.

ANTRASIS SKIRSNIS

DARBUOTOJŲ DALYVAVIMO PRIIMANT SPRENDIMUS

EUROPOS KOOPERATINĖJE BENDROVĖJE PAGRINDAI

4 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje prielaidos

1. Šio įstatymo nustatyta tvarka darbuotojai dalyvauja priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje, taip pat kitose valstybėse narėse buveinę turinčiuose Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosiose bendrovėse ar jose veikiančiuose Europos kooperatinės bendrovės padaliniuose.

2. Dalyvavimas priimant sprendimus turi apimti klausimus, kurie susiję su pačia Europos kooperatine bendrove, su kitose valstybėse narėse buveinę turinčiomis jos kontroliuojamosiomis bendrovėmis ar jose veikiančiais padaliniais, arba klausimus, kurių sprendimas peržengia sprendimus priimančios centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės vienoje valstybėje narėje kompetencijos ribas.

5 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje įgyvendinimas

1. Darbuotojų dalyvavimui priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje įgyvendinti šio įstatymo nustatyta tvarka sudaroma Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba arba nustatoma šio įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 6 ir 7 punktuose nurodyta kita informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo tvarka.

2. Centrinė vadovybė privalo sudaryti sąlygas ir užtikrinti priemones, būtinas Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai sudaryti ir veikti.

6 straipsnis. Bendradarbiavimo principai

1. Šiame įstatyme reglamentuojamas centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir darbuotojų atstovų bendradarbiavimas turi vykti laikantis šalių kooperacijos, lygiateisiškumo, geranoriškumo, pagarbos teisėtiems savitarpio interesams ir kitų socialinės partnerystės principų.

2. Centrinei vadovybei ar kito lygmens vadovybei draudžiama daryti įtaką darbuotojų atstovų veiklai.

3. Su darbuotojų atstovais turi būti konsultuojamasi tokiu laiku, būdu ir tokiais klausimais, kad darbuotojų atstovai, vadovaudamiesi pateikta informacija, galėtų pareikšti savo nuomonę apie centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės numatytas priemones, į kurias gali būti atsižvelgiama priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje.

4. Jei netrukus po Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo Europos kooperatinėje bendrovėje ir jos kontroliuojamosiose bendrovėse vyksta esminiai pasikeitimai, kurie aiškiai parodo, kad Europos kooperatinės bendrovės steigimo tikslas yra atimti iš darbuotojų teises dalyvauti priimant sprendimus, būtina pradėti naujas derybas pagal šio įstatymo trečiojo skirsnio nuostatas. Esminiai pasikeitimai Europos kooperatinėje bendrovėje ir jos kontroliuojamosiose bendrovėse reiškia Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių darbuotojų skaičiaus ar Europos kooperatinės bendrovės steigimo būdo pakeitimus, kurie būtų išplėtę darbuotojų dalyvavimo Europos kooperatinės bendrovės valdyme teises, jei būtų buvę įgyvendinti prieš Europos kooperatinės bendrovės įsteigimą.

7 straipsnis. Teisė į informaciją

1. Centrinė vadovybė privalo laiku teikti informaciją Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetui, taip pat specialiajam derybų komitetui ir atsako už informacijos teisingumą. Informacija turi būti teikiama tokiu būdu ir mastu, kad darbuotojų atstovai galėtų nuodugniai įvertinti galimą poveikį ir prireikus pasirengti konsultacijoms su centrine vadovybe.

2. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariai, taip pat specialiojo derybų komiteto nariai, pateikę rašytinį įsipareigojimą neatskleisti komercinės (gamybinės) ar profesinės paslapties, turi teisę susipažinti su informacija, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, tik tada, kai tai būtina jų pareigoms atlikti.

3. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariams, specialiojo derybų komiteto nariams, taip pat derybose dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje ar į Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto veiklą įtrauktam ekspertui bei vertėjui, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, draudžiama žinoma tapusią informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, atskleisti tretiesiems asmenims. Šis įpareigojimas lieka galioti ir nutrūkus darbuotojų atstovų įgaliojimams ar sutartiniams santykiams su ekspertu ar vertėju.

4. Centrinė vadovybė gali raštu atsisakyti suteikti informaciją, kuri yra laikoma komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi, jei tokios informacijos suteikimas dėl informacijos pobūdžio pagal objektyvius kriterijus pakenktų ar galėtų labai pakenkti Europos kooperatinei bendrovei arba jos veiklai.

5. Gavę raštišką atsisakymą, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas arba specialusis derybų komitetas per vieną mėnesį nuo atsisakymo pateikti informaciją gavimo dienos gali kreiptis į teismą. Teismui nustačius, kad atsisakymas pateikti informaciją yra nepagrįstas, Europos kooperatinė bendrovė, steigime dalyvaujantis juridinis ar fizinis asmuo įpareigojami šią informaciją suteikti.

8 straipsnis. Darbuotojų atstovų teisių apsauga ir garantijos

1. Su Lietuvos Respublikoje buveinę turinčia Europos kooperatine bendrove, jos kontroliuojamąja bendrove arba su steigime dalyvaujančiu juridiniu ar fiziniu asmeniu, susijusia kontroliuojamąja bendrove, taip pat su Lietuvos Respublikoje veikiančiu Europos kooperatinės bendrovės padaliniu, kontroliuojamosios bendrovės padaliniu ar susijusiu padaliniu darbo santykiais susijusiems Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariams, specialiojo derybų komiteto nariams turi būti sudaromos sąlygos dalyvauti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiuose, taip pat bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ir derybose dėl darbuotojų dalyvavimo priimančias sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje, paliekant jiems darbo vietą ir vidutinį darbo užmokestį. Ta pati taisyklė taikoma ir tada, kai darbuotojų arba jų atstovų rinkti Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo nariai dalyvauja Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo posėdžiuose ir (ar) visuotiniuose narių susirinkimuose ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkimuose.

2. Su šio straipsnio 1 dalyje nurodytais darbuotojais jų narystės Europos kooperatinės bendrovės darbo taryboje ar specialiajame derybų komitete laikotarpiu darbo sutartis negali būti nutraukta darbdavio iniciatyva be juos skyrusio darbuotojų atstovo sutikimo. Jei šie nariai buvo išrinkti darbuotojų susirinkime ar konferencijoje, su jais darbo sutartis darbdavio iniciatyva gali būti nutraukta, jei yra gautas raštiškas darbdavio buveinės vietos (arba nuolatinės gyvenamosios vietos, jeigu darbdavys yra fizinis asmuo) Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus sutikimas. Tokiu atveju darbuotojų atleidimo iš darbo tvarkai *mutatis mutandis* taikomas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 134 straipsnis.

3. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos, specialiojo derybų komiteto nariams, darbuotojų arba jų atstovų rinktiems Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo nariams, taip pat darbuotojams ar jų atstovams, dalyvaujantiems visuotiniuose narių susirinkimuose ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkimuose, nuo jų paskyrimo (išrinkimo) į pareigas dienos taikoma teisių apsauga ir garantijos pagal tos valstybės narės, kurioje yra juos įdarbinusio juridinio asmens buveinė ar kurioje veikia juos įdarbinęs padalinys, arba kurioje yra juos įdarbinusio fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta, teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią praktiką.

TREČIASIS SKIRSNIS DERYBŲ ORGANIZAVIMAS

9 straipsnis. Derybų inicijavimas ir informavimas

1. Steigiant Europos kooperatinę bendrovę, steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar susijusių padalinių administravimo ar valdymo organai privalo inicijuoti derybas dėl darbuotojų dalyvavimo priimančias sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje.

2. Kai Europos kooperatinė bendrovė steigiama tik fizinių asmenų arba vieno juridinio asmens ir fizinių asmenų, dalyvaujantys fiziniai asmenys ir (ar) dalyvaujančio juridinio asmens administravimo ar valdymo organas privalo inicijuoti derybas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje tik tuo atveju, jei steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse ir (ar) dalyvaujantiems fiziniams asmenims dirba ne mažiau kaip 50 darbuotojų ir ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytu tikslu kuo greičiau, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jungimo sąlygų, kai Europos kooperatinė bendrovė steigiama jungimo būdu, arba kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) pertvarkymo į Europos kooperatinę bendrovę sąlygų projekto pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui steigime dalyvaujančių juridinių asmenų ir susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar susijusių padalinių administravimo arba valdymo organai ar steigime dalyvaujantys fiziniai asmenys turi raštu informuoti darbuotojų atstovus bendrovėse ar padaliniuose, o kai jų nėra, – informuoti darbuotojus darbuotojų kolektyvo susirinkimuose ir kitomis juridiniams asmenims ar padaliniams būdingomis arba steigime dalyvaujantiems fiziniams asmenims įprastomis informacijos teikimo priemonėmis apie:

1) planus steigti Europos kooperatinę bendrovę; pateikti su tuo susijusią informaciją;

2) dalyvaujančius juridinius, fizinius asmenis, susijusias kontroliuojamas bendroves ir susijusius padalinius, taip pat šių asmenų ir padalinių darbuotojų atstovus;

3) bendrą darbuotojų skaičių steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse, susijusiose kontroliuojamosiose bendrovėse bei susijusiuose padaliniuose ir kiekviename iš jų atskirai, bendrą steigime dalyvaujančių fizinių asmenų darbuotojų, taip pat bendrą darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje;

4) šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą vietų skaičių specialiajame derybų komitete, tenkantį kiekvienos iš steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių darbuotojų atstovams ir (ar) steigime dalyvaujančių fizinių asmenų darbuotojams, taip pat jų paskirstymą pagal skirtingas valstybes nares;

5) steigime dalyvaujančių juridinių asmenų turimas dalyvavimo teises, tai yra kokią šių juridinių asmenų administravimo ar priežiūros organo narių dalį darbuotojai arba jų atstovai turi teisę skirti, rinkti, siūlyti juos skirti ir (ar) nepritarti jų paskyrimui;

6) steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) teises dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkimuose.

4. Jeigu prieš Europos kooperatinės bendrovės įregistravimą juridinių asmenų registre šio įstatymo nustatyta tvarka nebuvo inicijuotos derybos dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje, įregistravus Europos kooperatinę bendrovę juridinių asmenų registre, Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė privalo organizuoti derybas tik jeigu:

1) bendras darbuotojų skaičius Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar jos kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose yra ne mažesnis kaip 50;

2) Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar jos kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, tačiau bent 1/3 darbuotojų iš ne mažiau kaip dviejų valstybių narių prašo inicijuoti tokias derybas.

5. Darbuotojų ar jų atstovų teisė inicijuoti derybas įgyvendinama pateikiant centrinei vadovybei jų pasirašytą pareiškimą dėl specialiojo derybų komiteto sudarymo.

6. Apie savo iniciatyvą arba gautą šio straipsnio 5 dalyje nurodytą prašymą centrinė vadovybė per 15 dienų turi raštu pranešti visoms valstybėse narėse esančioms Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosioms bendrovėms ir (ar) jų padaliniams. Kontroliuojamosios bendrovės administravimo ar valdymo organas ar jos padalinio vadovas apie centrinės vadovybės pranešimą privalo nedelsdamas informuoti savo darbuotojus ar jų atstovus.

7. Šio straipsnio 4 dalyje nurodytu tikslu kuo greičiau, ne vėliau kaip per 30 dienų nuo Europos kooperatinės bendrovės įregistravimo juridinių asmenų registre, Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė turi raštu informuoti darbuotojų atstovus Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ir jos kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose, o kai jų nėra, – informuoti darbuotojus darbuotojų kolektyvo susirinkimuose ir kitomis Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ir jos kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose įprastomis informacijos teikimo priemonėmis apie:

1) Europos kooperatinę bendrovę, jos kontroliuojamąsias bendroves ir (ar) padalinius, taip pat apie darbuotojų atstovus Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse ir (ar) padaliniuose;

2) bendrą darbuotojų skaičių Europos kooperatinėje bendrovėje, jos kontroliuojamosiose bendrovėse ir (ar) padaliniuose ir kiekviename iš jų atskirai, taip pat bendrą darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje;

3) šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą vietų skaičių specialiajame derybų komitete, tenkantį kiekvienos iš Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) padalinių darbuotojų atstovams, taip pat jų paskirstymą pagal atskiras valstybes nares;

4) Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) jos padalinių turimas dalyvavimo teises, tai yra kokią Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių administravimo ar priežiūros organo narių dalį darbuotojai arba jų atstovai turi teisę skirti, rinkti, siūlyti juos skirti ir (ar) nepritarti jų paskyrimui;

5) Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) jos padalinių turimas teises dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkimuose.

8. Visų steigime dalyvaujančių juridinių, fizinių asmenų, padalinių, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių darbuotojų skaičius kiekvienoje valstybėje narėje, taip pat Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ir jos padalinių darbuotojų ir bendras darbuotojų valstybėse narėse skaičius apskaičiuojamas remiantis Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatymo 7 straipsniu.

10 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudėtis

1. Deryboms su kompetentingu steigime dalyvaujančių asmenų organu dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje arba deryboms dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus įsteigtoje Europos kooperatinėje bendrovėje turi būti sudaromas specialusis derybų komitetas.

2. Vienoje valstybėje narėje buveinę turinčios Europos kooperatinės bendrovės padalinių, jos kontroliuojamųjų bendrovių padalinių, taip pat vienoje valstybėje narėje buveinę turinčių steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar joje veikiančių susijusių padalinių, taip pat vienoje valstybėje narėje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių steigime dalyvaujančių fizinių asmenų darbuotojai turi teisę skirti ar rinkti specialiojo derybų komiteto narius. Valstybės narės darbuotojų atstovams skiriama vietų, atsižvelgiant į toje valstybėje dirbančių darbuotojų skaičių nuo bendro visų valstybių narių darbuotojų skaičiaus:

- 1) ne daugiau kaip 10 procentų – 1 vieta;
- 2) daugiau kaip 10, bet ne daugiau kaip 20 proc. – 2 vietos;
- 3) daugiau kaip 20, bet ne daugiau kaip 30 proc. – 3 vietos;
- 4) daugiau kaip 30, bet ne daugiau kaip 40 proc. – 4 vietos;
- 5) daugiau kaip 40, bet ne daugiau kaip 50 proc. – 5 vietos;
- 6) daugiau kaip 50, bet ne daugiau kaip 60 proc. – 6 vietos;
- 7) daugiau kaip 60, bet ne daugiau kaip 70 proc. – 7 vietos;
- 8) daugiau kaip 70, bet ne daugiau kaip 80 proc. – 8 vietos;
- 9) daugiau kaip 80, bet ne daugiau kaip 90 proc. – 9 vietos;
- 10) daugiau kaip 90 proc. – 10 vietų.

3. Jei Europos kooperatinė bendrovė steigiama jungimo būdu, tai nuo kiekvienos kooperatinės bendrovės (kooperatyvo), kuri turi pasibaigti, specialiojo derybų komiteto nariais nuo valstybės narės papildomai skiriama ar renkama po vieną darbuotojų atstovą, užtikrinant, kad kiekvienos toje valstybėje narėje buveinę turinčios steigime dalyvaujančios kooperatinės bendrovės (kooperatyvo), kuri turi pasibaigti įregistravus Europos kooperatinę bendrovę, darbuotojai skirtų ar rinktų savo atstovą. Papildomų narių skaičius neturi viršyti 20 procentų narių, išrinktų pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas, ir turi būti užtikrinama, kad tiems patiems darbuotojams nebūtų atstovaujama kelis kartus. Jei steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) skaičius, taip pat Europos kooperatinės bendrovės padalinių ar jos kontroliuojamųjų bendrovių, padalinių skaičius yra didesnis už papildomų vietų skaičių, šios papildomos vietos paskirstomos tarp skirtingų valstybių narių steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), kuriose dirba daugiausia darbuotojų.

4. Jeigu darbuotojų atstovams iš vienos valstybės narės skirta daugiau negu viena vieta, jie turi būti skiriami atstovauti skirtingiems juridiniams ir (ar) fiziniams asmenims.

5. Skiriant ar renkant specialiojo derybų komiteto narius, turi būti skatinama moterų ir vyrų dalyvavimo pusiausvyra.

11 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymas

1. Jei steigime dalyvaujančio juridinio asmens, susijusios kontroliuojamosios bendrovės buveinė yra Lietuvos Respublikoje ar Lietuvos Respublikoje veikia susijęs padalinys arba steigime dalyvaujančio fizinio asmens nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, specialiojo derybų komiteto narį (narius) iš Lietuvos Respublikos skiria atitinkamai to juridinio ar fizinio asmens arba to padalinio darbuotojai ar jų atstovai. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę ar nuolatinę gyvenamąją vietą turi keli steigime dalyvaujantys juridiniai ar fiziniai asmenys, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) veikia vienas ar keli susiję padaliniai, specialiojo derybų komiteto narys (nariai) skiriamas visų tų juridinių, fizinių asmenų ir (ar) padalinių darbuotojų ar jų atstovų balsų dauguma, jei ši dauguma atstovauja visų darbuotojų daugumai.

2. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę ar nuolatinę gyvenamąją vietą turintys steigime dalyvaujančio juridinio asmens, fizinio asmens, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ar joje veikiančio susijusio padalinio darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio įstatymo 9 straipsnio 3 ir 7 dalyse numatytos informacijos pateikimo nepaskiria specialiojo derybų komiteto nario (narių), specialiojo derybų komiteto narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu visuotiniame darbuotojų kolektyvo susirinkime. Jį sušaukti gali bet kuris darbuotojų atstovas. Ta pati tvarka taikoma ir tada, jei tame padalinyje, tame juridiniame asmenyje arba Europos kooperatinėje bendrovėje nėra darbuotojų atstovų, bet tokiu atveju sušaukti darbuotojų kolektyvo susirinkimą privalo atitinkamo juridinio asmens administravimo ar valdymo organas arba padalinio vadovas, arba Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė. Jei steigime dalyvauja fizinis asmuo, kuris privalo užtikrinti darbuotojų dalyvavimą šiame įstatyme nustatyta tvarka, sušaukti visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą privalo pats fizinis asmuo.

3. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi keli steigime dalyvaujantys juridiniai asmenys, susijusios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) Lietuvos Respublikoje veikia vienas ar keli susiję padaliniai ir (ar) Lietuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turi keli steigime dalyvaujantys fiziniai asmenys, ir šių juridinių asmenų, kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovai ir fizinių asmenų darbuotojai tarpusavyje per 30 dienų nuo šio įstatymo 9 straipsnio 3 ir 7 dalyse numatyto informacijos pateikimo nesusitarė dėl specialiojo derybų komiteto nario (narių) iš Lietuvos Respublikos skyrimo arba jei bent viename buveinę Lietuvos Respublikoje turinčiame steigime dalyvaujančiame juridiniame asmenyje, susijusioje kontroliuojamojoje bendrovėje ar Lietuvos Respublikoje veikiančiame susijusiame padalinyje nėra darbuotojų atstovų ir (ar) Lietuvos Respublikoje nuo-

latinę gyvenamąją vietą turinčio steigime dalyvaujančio fizinio asmens darbuotojai nepaskyrė (neišrinko) savo atstovo, toks narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu bendrojoje Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių, juridinių, fizinių asmenų ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijoje. Joje kiekvienai dešimčiai Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių, juridinio, fizinio asmens ar padalinio darbuotojų atstovauja vienas delegatas. Jeigu Europos kooperatinės bendrovės, juridinio, fizinio asmens ar padalinio darbuotojų yra mažiau nei dešimt, taip pat atstovauja vienas delegatas. Konferenciją turi sušaukti atitinkamai Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė, steigime dalyvaujančio juridinio asmens administravimo arba valdymo organas ar padalinio, kuriame dirba didžiausias darbuotojų skaičius, apskaičiuotas šio įstatymo nustatyta tvarka, administravimo ar valdymo organas arba padalinio vadovas, arba steigime dalyvaujantis fizinis asmuo.

4. Visuotiniam darbuotojų kolektyvo susirinkimui ir bendrajai Europos kooperatinės bendrovės, juridinių, fizinių asmenų ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijai *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnio 5 dalies nuostatos.

5. Steigime dalyvaujantys juridiniai ir (ar) fiziniai asmenys arba Europos kooperatinė bendrovė privalo suteikti techninę pagalbą, numatytą šio įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje, organizuojant visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrąją Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių, juridinių, fizinių asmenų ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferenciją.

6. Specialiojo derybų komiteto nariai nuo kitose valstybėse narėse buveinę turinčios Europos kooperatinės bendrovės, jos padalinių ar jos kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) jų padalinių, kitose valstybėse narėse buveinę turinčių steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ar jose veikiančių susijusių padalinių ir (ar) kitose valstybėse narėse nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių fizinių asmenų darbuotojų yra skiriami ar renkami pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

7. Šiame straipsnyje nustatyta tvarka taikoma ir skiriant ar renkant naujus specialiojo derybų komiteto narius.

12 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto veiklos organizavimas

1. Specialusis derybų komitetas išsirenka pirmininką ir sekretorių, pasitvirtina darbo reglamentą.

2. Specialusis derybų komitetas priima sprendimus visų savo narių balsų dauguma, jei ši dauguma atstovauja visų darbuotojų daugumai, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje ir kituose šio įstatymo straipsniuose nurodytus atvejus. Kiekvienas narys turi po vieną balsą.

3. Jei derybų metu sprendžiama dėl turimų dalyvavimo teisių atsisakymo ar naudojimosi jomis apribojimo, tokiam specialiojo derybų komiteto sprendimui reikalinga 2/3 narių, atstovaujančių mažiausiai 2/3 visų darbuotojų mažiausiai dviejose valstybėse narėse, balsų dauguma:

1) kai Europos kooperatinė bendrovė steigiama jungimo būdu, jei dalyvavimas yra įgyvendinamas steigime dalyvaujančiose kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), kuriose dirba ne mažiau kaip 25 procentai bendro steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) darbuotojų skaičiaus;

2) kai Europos kooperatinė bendrovė steigiama kitu nei šio straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodytu būdu, jei dalyvavimas yra įgyvendinamas steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse, kuriuose dirba ne mažiau kaip 50 procentų bendro steigime dalyvaujančių juridinių asmenų darbuotojų skaičiaus.

4. Dalyvavimo teisių atsisakymas ar naudojimosi jomis apribojimas reiškia, kad Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo narių, kuriuos renka, skiria, siūlo ar pritaria jų skyrimui darbuotojai ir (ar) jų atstovai, dalis yra mažesnė už darbuotojų ir (ar) jų atstovų renkamų, skiriamų, siūlomų administravimo ar priežiūros organo narių ar narių, kurių skyrimui jie pritaria, dalį bet kuriame steigime dalyvaujančiame juridiniame asmenyje.

13 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai

1. Pirmąjį specialiojo derybų komiteto posėdį sušaukia:

1) kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas, kai derybos vyksta iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo;

2) Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė, kai derybos vyksta po Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo.

2. Specialusis derybų komitetas turi teisę rinktis į posėdžius prieš pradėdamas derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių asmenų organu ar Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe ir prieš kiekvieną derybų su jais posėdį. Toks specialiojo derybų komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jei kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas ar Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė sutinka, specialusis derybų komitetas gali posėdžiauti dažniau ir (ar) ilgiau.

3. Steigime dalyvaujantys juridiniai ir (ar) fiziniai asmenys arba Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė specialiojo derybų komiteto posėdžiams privalo suteikti patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tinkamą posėdžio organizavimą.

4. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai yra uždari, jei nenusprendžiama kitaip.

5. Specialiojo derybų komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir komiteto įgaliotas narys.

14 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto sudarymo ir veiklos išlaidos

1. Visos išlaidos, susijusios su specialiojo derybų komiteto sudarymu ir jo narių dalyvavimu komiteto posėdžiuose ar derybose su kompetentingu steigime dalyvaujančių asmenų organu arba Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe, padengiamos steigime dalyvaujančių juridinių ir (ar) fizinių asmenų lėšomis jų

susitarimu arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės lėšomis. Šioms išlaidoms taip pat priskiriamos specialiojo derybų komiteto narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos. Tokių išlaidų dydį ir atlyginimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Jeigu per 30 dienų nuo specialiojo derybų komiteto posėdžio pabaigos nepa-
dengiamos specialiojo derybų komiteto nario kelionės, sveikatos ir gyvybės drau-
dimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos, šias išlaidas per 30 dienų nuo atskiro pa-
reikalavimo raštu privalo atlyginti tas steigime dalyvaujantis juridinis ir (ar) fizinis
asmuo, Europos kooperatinė bendrovė, susijusi Europos kooperatinės bendrovės
kontroliuojamoji bendrovė ar susijęs padalinys, su kuriuo darbo santykiais yra ar
buvo susijęs specialiojo derybų komiteto narys.

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai numatoma Euro-
pos kooperatinės bendrovės buveinė bus ne Lietuvos Respublikoje, bet Lietuvos
Respublikoje buveinę turi steigime dalyvaujantis juridinis asmuo ar susijusi kon-
troliuojamoji bendrovė arba Lietuvos Respublikoje veikia susijęs padalinys ar Lie-
tuvos Respublikoje nuolatinę gyvenamąją vietą turi dalyvaujantis fizinis asmuo, su
kuriuo darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidas padengti pareikalavęs specialiojo
derybų komiteto narys, taip pat kai įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės bu-
veinė yra ne Lietuvos Respublikoje, bet Lietuvos Respublikoje buveinę turi Euro-
pos kooperatinės bendrovės kontroliuojamoji bendrovė arba Lietuvos Respublikoje
veikia Europos kooperatinės bendrovės padalinys.

4. Jei specialusis derybų komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus, kaip nu-
matyta šio įstatymo 18 straipsnio 3 dalyje, ir jei specialusis derybų komitetas ir
kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas arba Europos koopera-
tinės bendrovės centrinė vadovybė nesusitaria dėl didesnio apmokamų ekspertų
skaičiaus, steigime dalyvaujantys juridiniai ir (ar) fiziniai asmenys arba Europos
kooperatinė bendrovė privalo atlyginti tik vieno eksperto darbo išlaidas.

5. Jei nėra susitarimo tarp steigime dalyvaujančių juridinių ir (ar) fizinių as-
menų arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės dėl išlaidų, susijusių su spe-
cialiojo derybų komiteto sudarymu ir specialiojo derybų komiteto narių dalyvavi-
mu komiteto posėdžiuose ar derybose, atlyginimo, išlaidas, išskyrus numatytas šio
straipsnio 2 dalyje, šie juridiniai ir (ar) fiziniai asmenys arba Europos kooperatinė
bendrovės centrinė ir kito lygmens vadovybės atlygina solidariai.

15 straipsnis. Specialiojo derybų komiteto kompetencija

1. Specialusis derybų komitetas turi teisę nuspręsti:

1) pradėti derybas ar jų nepradėti su kompetentingu steigime dalyvaujančių as-
menų organu arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe dėl
darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje;

2) nutraukti jau pradėtas derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių as-
menų organu arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe.

2. Sprendimas nepradėti derybų su kompetentingu steigime dalyvaujančių as-
menų organu ar įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe arba

nutraukti jau pradėtas derybas gali būti priimamas 2/3 specialiojo derybų komiteto narių, atstovaujančių ne mažiau kaip 2/3 darbuotojų, balsų, jei šie nariai atstovauja darbuotojams ne mažiau kaip dviejose valstybėse narėse. Ši nuostata netaikoma, jei Europos kooperatinė bendrovė steigiama pertvarkant kooperatinę bendrovę (kooperatyvą), kurioje jau yra nustatyta dalyvavimo tvarka.

3. Priėmus sprendimą nepradėti derybų arba nutraukti jau pradėtas derybas, darbuotojų dalyvavimui priimant sprendimus taikoma ne šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatos, o valstybių narių, kuriose dirba Europos kooperatinės bendrovės darbuotojai, teisės aktai ir (ar) nusistovėjusi tvarka.

4. Apie šio straipsnio 1 dalyje numatytus sprendimus turi būti nedelsiant pranešama raštu kompetentingam steigime dalyvaujančių asmenų organui arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinei vadovybei. Specialusis derybų komitetas gali nuspręsti informuoti ir kitas organizacijas, tarp jų ir profesines sąjungas.

5. Priėmus sprendimą nepradėti derybų ar jas nutraukti, derybos atnaujinamos, kai ne mažiau kaip 10 procentų Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių padalinių darbuotojų arba jų atstovų raštu kreipiasi į Europos kooperatinės bendrovės centrinę vadovybę ir ne anksčiau kaip praėjus dvejim metams nuo šio sprendimo priėmimo, jeigu šalys nesutaria derybų atnaujinti anksčiau. Jeigu specialusis derybų komitetas nusprendžia atnaujinti derybas su kompetentingu steigime dalyvaujančių asmenų organu ar įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrine vadovybe, bet derybose susitarimas nepriimamas, šio įstatymo ketvirtajame skirsnyje nurodytos taisyklės netaikomos.

16 straipsnis. Derybų pradžia

1. Kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė, gavę specialiojo derybų komiteto pranešimą apie sprendimą pradėti derybas, per 30 dienų turi sušaukti pirmąjį specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių asmenų organo derybų posėdį.

2. Apie pirmojo derybų posėdžio sušaukimą ne vėliau kaip prieš 14 dienų turi būti raštu pranešta specialiojo derybų komiteto nariams ir steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių, kuriuose dirba specialiojo derybų komiteto nariai, atitinkamai administravimo ar valdymo organams arba vadovui, taip pat steigime dalyvaujantiems fiziniams asmenims arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ir padalinių, kuriuose dirba specialiojo derybų komiteto nariai, atitinkamai administravimo ar valdymo organams arba vadovui.

3. Pranešime apie derybų posėdį turi būti nurodyta:

1) padalinys ar bendrovė, kuriame ar kurioje dirba į derybų posėdį kviečiamas specialiojo derybų komiteto narys (nariai) arba fizinis asmuo, kurio darbuotojas (darbuotojai) yra į derybų posėdį kviečiamas specialiojo derybų komiteto narys (nariai);

2) į derybų posėdį kviečiamo specialiojo derybų komiteto nario (narių) vardas, pavardė ir pareigos;

3) derybų posėdžio data, laikas ir vieta;

4) derybų posėdžio darbotvarkė;

5) specialiojo derybų komiteto narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų padengimo terminai ir tvarka.

17 straipsnis. Derybų trukmė

1. Derybos gali trukti ne ilgiau kaip šešis mėnesius nuo specialiojo derybų komiteto sudarymo dienos.

2. Specialusis derybų komitetas ir kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė bendru sutarimu gali nuspręsti pratęsti derybas iki vieno metų nuo specialiojo derybų komiteto sudarymo dienos.

18 straipsnis. Derybų posėdžių tvarka

1. Kompetentingas steigime dalyvaujančių asmenų organas arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė ir specialusis derybų komitetas susitaria dėl derybų posėdžio vedimo tvarkos, derybų posėdžių vietos ir terminų, pranešimų apie posėdžius pateikimo terminų ir tvarkos, pirmininkavimo ir sekretoriavimo posėdžiams tvarkos.

2. Derybų posėdžiai turi būti protokoluojami. Kiekvieno posėdžio protokolą pasirašo posėdžiui pirmininkavęs asmuo ir kitos derybų šalies įgaliotas atstovas.

3. Specialusis derybų komitetas gali kviestis savo nuožiūra pasirinktus ekspertus.

19 straipsnis. Derybų rezultatas

1. Derybos baigiamos, kai pasiekiamas susitarimas tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių asmenų organo arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinės vadovybės dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje.

2. Susitarime dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje turi būti nustatyta:

1) susitarimo taikymo sritis;

2) Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos, kuri bus centrinės vadovybės partnerė diskusijose dėl Europos kooperatinių bendrovių ir jos kontroliuojamųjų bendrovių bei padalinių darbuotojų informavimo ir konsultavimo, sudėtis, narių skaičius ir vietų paskirstymas, taip pat taisyklės, pagal kurias gali būti keičiamas Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių skaičius ir jos vietų skirtingose valstybėse narėse pakeitimo taisyklės dėl Europos kooperatinės bendrovės struktūros ir darbuotojų skaičiaus valstybėse narėse ar kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose pasikeitimų;

3) Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos funkcijos, jos informavimo ir konsultavimosi su ja tvarka;

4) Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos susitikimų periodiškumas, vieta ir trukmė;

5) Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai skiriamos lėšos, suteikiamas turtas ir paslaugos;

6) jei derybų metu nusprendžiama vietoj Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nustatyti kitą informavimo ir konsultavimo tvarką, – detalūs susitarimai dėl tokios tvarkos įgyvendinimo;

7) jei derybų metu nusprendžiama dėl dalyvavimo, – detalūs susitarimai dėl dalyvavimo tvarkos įgyvendinimo, įskaitant Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo narių, kuriuos darbuotojai turės teisę rinkti, skirti, siūlyti arba pritarti jų skyrimui, skaičiaus, procedūrų, kurias gali taikyti darbuotojai, rinkdami, skirdami, siūlydami šiuos narius arba pritardami jų skyrimui, ir minėtų narių teisės;

8) susitarimo įsigaliojimo data ir jo trukmė, atvejai, kai šalis turi surengti pakartotines derybas dėl susitarimo, taip pat pakartotinių derybų tvarka, įskaitant tuos atvejus, kai po Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo joje ir (ar) jos kontroliuojamosiose bendrovėse ir (ar) padaliniuose atsiranda struktūrinių pasikeitimų.

3. Susitarime gali būti nustatyta darbuotojų teisė dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkimuose, šios teisės įgyvendinimo taisyklės ir (ar) tvarka.

4. Kai Europos kooperatinė bendrovė steigiama pertvarkymo būdu, susitarime numatytos darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus taisyklės turi būti ne mažiau palankios, negu buvo pertvarkomoje kooperatinėje bendrovėje (kooperatyve).

5. Susitarimui netaikomos šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatos, išskyrus atvejį, kai derybose tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių asmenų organo arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinės vadovybės susitariama, kad darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje bus įgyvendinamas pagal šio įstatymo ketvirtojo skirsnio nuostatas.

6. Susitarimas tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių asmenų organo arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinės vadovybės turi būti įforminamas raštu ir pasirašomas bent dviejų kompetentingų steigime dalyvaujančių asmenų organo arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinės vadovybės įgaliotų asmenų ir dviejų įgaliotų specialiojo derybų komiteto narių.

20 straipsnis. Darbuotojų teisė dalyvauti visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime

1. Europos kooperatinės bendrovės darbuotojai ir (ar) jų atstovai turi teisę dalyvauti visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime su balsavimo teise, kai:

1) dėl to susitariama susitarime dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje; arba

2) Europos kooperatinė bendrovė steigiama pertvarkymo būdu ir pertvarkomos kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) darbuotojai ir (ar) jų atstovai turi tokią teisę. Tokiu atveju taip pat turi būti laikomasi šio įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje numatyto reikalavimo; arba

3) Europos kooperatinė bendrovė steigiama kitu nei šio straipsnio 1 dalies 2 punkte numatytu būdu, ir steigime dalyvaujančios kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) darbuotojai ir (ar) jų atstovai turi tokią teisę.

2. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta darbuotojų teisė gali būti įgyvendinama tik jeigu:

1) iki šio įstatymo 17 straipsnyje numatyto derybų termino pabaigos nebuvo sudarytas susitarimas dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje, o kiekvienos steigime dalyvaujančios kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) kompetentingas organas nusprendžia taikyti šio įstatymo ketvirtajame skirsnyje nustatytas taisykles. Tokiu atveju specialusis derybų komitetas nepriima šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje numatyto sprendimo nepradėti derybų arba nutraukti pradėtas derybas; ir

2) taikomas šio įstatymo 33 straipsnis, išskyrus jo nuostatas, susijusias su Europos kooperatinės bendrovės steigimu jungimo būdu;

3) steigime dalyvaujančios kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) darbuotojai ir (ar) jų atstovai turi tokią teisę ir iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo turi didžiausią įtaką dalyvavimui, kaip apibrėžta šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje.

3. Perkėlus Europos kooperatinės bendrovės buveinę į valstybę narę, kurios įstatymai nenumato tokio dalyvavimo, vadovaujantis 2003 m. liepos 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1435/2003 dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto 59 straipsnio 4 dalimi, šios balsavimo teisės netenka galios.

21 straipsnis. Darbuotojų teisės dalyvauti visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime įgyvendinimo sąlygos

1. Taisyklės, kuriomis buvo vadovaujamosi reglamentuojant darbuotojų ir (ar) jų atstovų dalyvavimą visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime su balsavimo teise iki jos pertvarkymo į Europos kooperatinę bendrovę, taikomos ir tuo atveju, kai tokią kooperatinę bendrovę (kooperatyvą) pertvarkius yra įsteigta Europos kooperatinė bendrovė, jeigu Europos kooperatinės bendrovės centrinė ar kito lygmens vadovybė yra valstybėje narėje, pagal kurios teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką tokia teisė įgyvendinama. Jeigu ši darbuotojų arba darbuotojų atstovų teisė įgyvendinama pagal šio įstatymo 19 straipsnyje numatytą susitarimą dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje ir šiame susitarime numatytos kitokios taisyklės ir (ar) kita šios teisės įgyvendinimo tvarka, taikomos susitarimo nuostatos.

2. Kai Europos kooperatinė bendrovė įsteigta kitu būdu, nei nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, jos kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių darbuotojai arba darbuotojų atstovai turi teisę dalyvauti visuotiniame narių susirinkime ir (ar) struktūrinio padalinio arba struktūrinių padalinių susirinkime su balsavimo teise tik tuo atveju, jeigu Europos kooperatinei bendrovei, jos kontroliuojamosioms bendrovėms ar jų padaliniams taikomi tos valstybės narės teisės aktai ir (ar) nusistovėjusi tvarka, pagal kurią tokia teisė įgyvendinama. Ši darbuotojų arba darbuotojų atstovų teisė taip pat gali būti įgyvendinama, kai dėl to susitariama šio įstatymo 19 straipsnyje numatytame susitarime dėl darbuotojų dalyvavimo priimančioms sprendimams Europos kooperatinėje bendrovėje.

KETVIRTASIS SKIRSNIS STANDARTINĖS TAISYKLĖS

22 straipsnis. Standartinių taisyklių taikymo prielaidos

1. Šiame skirsnyje nustatytos standartinės taisyklės taikomos, kai:

1) derybose tarp specialiojo derybų komiteto ir kompetentingo steigime dalyvaujančių asmenų organo arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinės vadovybės susitarta, kad darbuotojų dalyvavimas priimančioms sprendimams Europos kooperatinėje bendrovėje bus vykdomas pagal šio skirsnio nuostatas; arba

2) iki šio įstatymo 17 straipsnyje numatyto derybų termino pabaigos nebuvo sudarytas susitarimas dėl darbuotojų dalyvavimo priimančioms sprendimams Europos kooperatinėje bendrovėje, o kiekvieno steigime dalyvaujantį juridinio asmens kompetentingas organas ir (ar) steigime dalyvaujantys fiziniai asmenys arba įsteigtos Europos kooperatinės bendrovės centrinė vadovybė nusprendžia taikyti šiame skirsnyje nustatytas taisykles. Tokiu atveju specialusis derybų komitetas nepriima šio įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje numatyto sprendimo nepradėti derybų arba nutraukti pradėtas derybas; arba

3) susitarimas dėl darbuotojų dalyvavimo priimančioms sprendimams Europos kooperatinėje bendrovėje pažeidžia šio įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje numatytas nuostatas.

2. Šiame skirsnyje nustatytos taisyklės Lietuvos Respublikoje buveinę turinčiai Europos kooperatinei bendrovei taikomos nuo Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo dienos.

23 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudėtis ir sudarymas

1. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudėčiai *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo 10 straipsnio 2 ir 5 dalių nuostatos.

2. Įsteigus Europos kooperatinę bendrovę, centrinė vadovybė ne vėliau kaip per 30 dienų privalo raštu informuoti darbuotojų atstovus bendrovėse ar padaliniuose, o kai jų nėra, – informuoti darbuotojus darbuotojų kolektyvo susirinkimuose ir (ar) kitomis bendrovėse ar padaliniuose įprastomis informavimo priemonėmis apie:

1) bendrą darbuotojų skaičių Europos kooperatinėje bendrovėje, darbuotojų

skaičių kiekvienoje jos kontroliuojamojoje bendrovėje ir kiekviename Europos kooperatinės bendrovės padalinyje, taip pat bendrą darbuotojų skaičių kiekvienoje valstybėje narėje;

2) šio įstatymo 33 straipsnio nustatyta tvarka apskaičiuotą vietų skaičių, tenkanti kiekvienos bendrovės ir padalinio darbuotojų skiriamiems (renkamiems) nariams, taip pat jų paskirstymą pagal atskiras valstybes nares.

3. Jei Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamosios bendrovės buveinė yra Lietuvos Respublikoje arba Lietuvos Respublikoje veikia Europos kooperatinės bendrovės arba jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narį (narius) iš Lietuvos Respublikos skiria atitinkamai tos bendrovės ar to padalinio darbuotojų atstovai. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) veikia vienas ar keli padaliniai, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narys (nariai) skiriamas visų tų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovų bendru sutarimu.

4. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turinčios Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamosios bendrovės ar Lietuvos Respublikoje veikiančio susijusio Europos kooperatinės bendrovės arba jos kontroliuojamosios bendrovės padalinio darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nepaskiria Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario (narių), šis narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu visuotiniame darbuotojų kolektyvo susirinkime, o jį sušaukti gali bet kuris darbuotojų atstovas. Ta pati tvarka taikoma ir tada, jei toje bendrovėje ar padalinyje nėra darbuotojų atstovų. Šiuo atveju darbuotojų kolektyvo susirinkimą privalo sušaukti bendrovės administravimo ar valdymo organas arba susijusio padalinio vadovas.

5. Jei Lietuvos Respublikoje buveinę turi kelios bendrovės, kontroliuojamosios bendrovės ir (ar) joje veikia vienas ar keli susiję padaliniai ir šių bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų atstovai per 30 dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje numatytos informacijos pateikimo nepaskyrė Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario (narių) iš Lietuvos Respublikos arba bent vienoje Lietuvos Respublikoje buveinę turinčioje Europos kooperatinėje bendrovėje ar bent vienoje Lietuvos Respublikoje buveinę turinčioje kontroliuojamojoje bendrovėje, ar bent viename Lietuvos Respublikoje veikiančiame Europos kooperatinės bendrovės susijusiame padalinyje ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinyje nėra darbuotojų atstovų, toks narys (nariai) renkamas slaptu balsavimu bendroje Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių, juridinių asmenų ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijoje. Joje kiekvienai dešimčiai bendrovės ar padalinio darbuotojų atstovauja vienas delegatas. Jeigu Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamosios bendrovės, juridinio asmens ar padalinio darbuotojų yra mažiau nei dešimt, jiems taip pat atstovauja vienas delegatas. Konferenciją turi sušaukti atitinkamai tos bendrovės ar to padalinio, kuriame dirba daugiausia darbuotojų, administravimo ar valdymo organas arba padalinio vadovas.

6. Visuotiniam darbuotojų kolektyvo susirinkimui ir bendrai Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferencijai *mutatis mutandis* taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnio 5 dalies nuostatos.

7. Kito lygmens vadovybė privalo suteikti techninę pagalbą, numatytą šio įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje, organizuojant visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrą Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių ir (ar) padalinių darbuotojų delegatų konferenciją.

8. Šiame straipsnyje nustatyta tvarka taikoma ir keičiant Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narius.

9. Kitose valstybėse narėse buveinę turinčių kontroliuojamųjų bendrovių ar jose veikiančių Europos kooperatinės bendrovės padalinių arba jos kontroliuojamųjų bendrovių padalinių darbuotojams atstovaujantys Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariai yra skiriami (renkami) pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

10. Kai Europos kooperatinės bendrovės buveinė yra kitoje valstybėje narėje, skiriant (renkant) darbuotojų atstovus į Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybą, *mutatis mutandis* taikomos šio straipsnio 3–9 dalių nuostatos.

11. Jei dėl Europos kooperatinės bendrovės struktūros ir darbuotojų skaičiaus valstybėse narėse ar kontroliuojamosiose bendrovėse, padaliniuose ar kontroliuojamųjų bendrovių padaliniuose pasikeitimų būtina padidinti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių skaičių, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, atsižvelgdama į centrinės vadovybės nuomonę, sprendžia dėl papildomo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario skyrimo (rinkimo). Priėmusi tokį sprendimą, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba kreipiasi į centrinę vadovybę su prašymu inicijuoti naujo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario (narių) skyrimo (rinkimo) procedūrą pagal šio įstatymo nuostatas.

24 straipsnis. Narystės Europos kooperatinės bendrovės darbo taryboje pradžia ir pabaiga

1. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariu darbuotojas tampa nuo jo paskyrimo ar išrinkimo dienos.

2. Narystė Europos kooperatinės bendrovės darbo taryboje pasibaigia:

- 1) nariui mirus;
- 2) nutrūkus nario darbo santykiams su juridiniu asmeniu ar padaliniu, kurių darbuotojai ar darbuotojų atstovai jį paskyrė ar išrinko;
- 3) nariui atsistatydinus;
- 4) pasibaigus Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencijai;
- 5) kai narį paskyręs darbuotojų atstovas (atstovai) jį atšaukia.

3. Kai narystė pasibaigia šio straipsnio 2 dalies 1–3, 5 punktuose nurodytais pagrindais ir iki Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos yra likę ne mažiau kaip 6 mėnesiai, šio įstatymo nustatyta tvarka turi būti skiriamas ar renkamas naujas narys. Jis skiriamas ar renkamas tik iki Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos.

25 straipsnis. Pranešimas apie Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudėtį

1. Darbuotojų atstovas (atstovai), paskyręs Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narį (narius), raštu praneša centrinei vadovybei Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario vardą, pavardę, padalinio ar bendrovės, kuriame ar kurioje jis dirba, pavadinimą ir jo pareigas, adresą ryšiams. Tokia pati prievolė pranešti centrinei vadovybei apie išrinktą Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narį (narius) tenka visuotinį darbuotojų kolektyvo susirinkimą ar bendrąją bendrovės padalinių ar (ir) bendrovių darbuotojų delegatų konferenciją, kuriuose buvo renkamas narys (nariai), sušaukusiam padalinio vadovui ar bendrovės administravimo ar valdymo organui.

2. Pranešant apie Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario paskyrimą, turi būti pateikiamas darbuotojų atstovo posėdžio protokolo išrašas arba darbuotojų atstovų bendro posėdžio protokolo išrašas, o pranešant apie išrinkimą pateikiamos susirinkimo ar konferencijos protokolo ir dalyvių sąrašo kopijos.

3. Centrinė vadovybė, gavusi šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus, apie Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudėtį raštu praneša visų valstybėse narėse veikiančių steigime dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių administravimo ar valdymo organams ar susijusių padalinių vadovams. Pranešime turi būti nurodyta Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių vardai, pavardės, padalinio ar bendrovės, kuriame ar kurioje jie dirba, pavadinimas ir jų pareigos, adresai ryšiams.

4. Gavę šio straipsnio 3 dalyje nurodytą pranešimą, administravimo ar valdymo organai bei padalinių vadovai pranešime esančią informaciją nedelsdami pateikia bendrovėje ar padalinyje veikiantiems darbuotojų atstovams.

26 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencija

Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencija – ketveri metai. Kadencija pradama skaičiuoti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai susirinkus į pirmąjį posėdį. Apie pirmojo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos posėdžio sušaukimą ne vėliau kaip prieš 14 dienų turi būti raštu pranešta Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariams ir dalyvaujančių juridinių asmenų, susijusių kontroliuojamųjų bendrovių ir susijusių padalinių, kuriuose dirba Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariai, atitinkamai administravimo ar valdymo organams arba vadovui.

27 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos veiklos organizavimas

1. Savo pirmajame posėdyje Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba visų narių balsų dauguma išsirenka Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pirmininką ir jo pavaduotoją, patvirtina Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos darbo reglamentą. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia posėdžio pirmininko balsas.

2. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pirmininkas (kai jis negali atlikti šių pareigų, – pirmininko pavaduotojas):

- 1) pirmininkauja Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos posėdžiams;
- 2) Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos darbo reglamento nustatyta tvarka atstovauja Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos santykiuose su centrine vadovybe;
- 3) organizuoja Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos dokumentų saugojimą ir tvarkymą;
- 4) atlieka kitas Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sprendimu jam pavestas, taip pat Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos darbo reglamente nustatytas funkcijas.

3. Jei Europos kooperatinės bendrovės darbo taryboje yra daugiau kaip šeši nariai, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba išrenka trijų narių Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetą. Jis atsako už Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos funkcijų atlikimą tarp Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos posėdžių. Jei įmanoma, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto nariai turi būti iš skirtingų valstybių narių. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pirmininkas *ex officio* yra Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto pirmininkas.

4. Savo sprendimus Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas priima visų narių balsų dauguma. Kiekvienas narys turi po vieną balsą.

28 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai

1. Pirmąjį ir eilinius Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos posėdžius sušaukia centrinė vadovybė. Pirmąjį posėdį centrinė vadovybė turi sušaukti ne vėliau kaip per 90 dienų nuo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudarymo.

2. Eilinis Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos posėdis turi įvykti kasmet prieš prasidedant bendram posėdžiui su centrine vadovybe. Bendro posėdžio darbotvarkėje numatoma svarstyti šio įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nurodytą ataskaitą.

3. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas (jei tokio komiteto nėra, – Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba) šio įstatymo 32 straipsnyje numatytais atvejais taip pat turi teisę susirinkti į neeilinius posėdžius. Suderinęs posėdžio vietą ir laiką su centrine vadovybe, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pirmininkas raštu kreipiasi į centrinę vadovybę, prašydamas sušaukti tokį posėdį. Apie būsimo posėdžio vietą ir laiką centrinė vadovybė ne vėliau kaip prieš 14 dienų praneša Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos arba Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto nariams, taip pat bendrovės ar padalinio, kurioje ar kuriame dirba Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto narys, atitinkamai administravimo ar valdymo organui ar susijusio padalinio vadovui.

4. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdis negali trukti ilgiau kaip vieną dieną. Jei centrinė vadovybė sutinka, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas gali posėdžiauti ilgiau ir (ar) dažniau, nei nurodyta šio straipsnio 2 dalyje.

5. Centrinė vadovybė privalo suteikti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiams patalpas, darbo priemones, užtikrinti vertimą ir tinkamą posėdžių organizavimą.

6. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai yra uždari, jei nenusprendžiama kitaip.

7. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiai protokoluojami. Posėdžio protokolą pasirašo posėdžio pirmininkas ir tarybos ar komiteto įgaliotas narys.

29 straipsnis. Ekspertų dalyvavimas

Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba arba Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas gali kviešti savo nuožiūra pasirinktus ekspertus.

30 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudarymo ir veiklos išlaidos

1. Visas išlaidas, susijusias su Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sudarymu ir Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių dalyvavimu Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdžiuose, taip pat bendruose posėdžiuose su centrine vadovybe ar šio įstatymo 32 straipsnyje nurodytuose posėdžiuose su kito lygmens vadovybe, padengia Europos kooperatinė bendrovė. Šioms išlaidoms taip pat priskiriamos Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narių kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidos. Tokių išlaidų dydį ir atlyginimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Jeigu Europos kooperatinė bendrovė per 30 dienų nepadengia Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nario kelionės, sveikatos ir gyvybės draudimo, nakvynės ir pragyvenimo išlaidų, šias išlaidas per 30 dienų nuo atskiro pareikalavimo raštu privalo atlyginti ta Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamoji bendrovė, Europos kooperatinės bendrovės padalinys ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, su kuriuo darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidas padengti pareikalavęs Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narys.

3. Šio straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos ir tais atvejais, kai Europos kooperatinės bendrovės buveinė yra ne Lietuvos Respublikoje, tačiau Lietuvos Respublikoje buveinę turi Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamoji bendrovė ar Lietuvos Respublikoje veikia Europos kooperatinės bendrovės padalinys ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinys, su kuriuo ar su kuria darbo santykiais yra ar buvo susijęs išlaidų atlyginimo pareikalavęs Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narys.

4. Jei Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas kviečiasi vieną ar kelis ekspertus, kaip numatyta šio įstatymo 29 straipsnyje, ir jei Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba ir centrinė vadovybė nesutaria dėl didesnio apmokamų ekspertų skaičiaus, Europos kooperatinė bendrovė privalo atlyginti tik vieno eksperto išlaidas.

5. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos nariams turi būti skiriama laiko dalyvauti mokymuose, būtinuose jų funkcijoms atlikti; už mokymosi laiką mokamas ne mažesnis už vidutinį darbo užmokestis.

31 straipsnis. Reguliarusis informavimas ir konsultavimas

1. Pasibaigus kalendoriniams metams, centrinė vadovybė per tris mėnesius turi parengti ir pateikti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai metų ataskaitą apie Europos kooperatinės bendrovės, jos padalinių, taip pat jos kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių ekonominę būklę ir perspektyvas.

2. Metų ataskaitoje turi būti pateikiama bent jau informacija apie Europos kooperatinės bendrovės, jos kontroliuojamųjų bendrovių:

- 1) struktūrą;
- 2) ekonominę ir finansinę padėtį, iniciatyvas, skirtas didinti darbdavio socialinę atsakomybę;
- 3) galimus veiklos pokyčius, įskaitant prekybos, gamybos, paslaugų masto pasikeitimus ir perspektyvas;
- 4) šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotą darbuotojų skaičių; taip pat ir šio skaičiaus pasikeitimo priežasčių analizę;
- 5) padėtį užimtumo srityje ir užimtumo plėtros perspektyvas;
- 6) vykdomas ir numatomas vykdyti investicines programas;
- 7) pagrindinius organizacinius pasikeitimus;
- 8) naujų darbo metodų ir gamybos technologijų diegimą;
- 9) numatomas bendrovės, gamybos arba verslo ar jo dalių perkėlimus į kitą vietą;
- 10) bendrovių pabaigą, pertvarkymą, pirkimą ar pardavimą, taip pat bendrovių padalinių veiklos nutraukimą ar naujų padalinių steigimą;
- 11) grupės darbuotojų atleidimus iš darbo ir numatomas taikyti priemones šių atleidimų padariniams sušvelninti.

3. Metų ataskaita aptariama bendrame Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdyje. Posėdis turi įvykti ne anksčiau kaip praėjus 30 dienų nuo ataskaitos pateikimo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai. Bendras Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdis turi būti protokoluojamas. Posėdžio protokolą pasirašo Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės įgalioti asmenys. Prieš kiekvieną bendrą posėdį Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto nariai, jei reikia, turi teisę susitikti su centrinės vadovybės atstovais.

4. Kartu su metų ataskaita bendram Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdžiui turi būti pateikiamos visuotiniam narių susirinkimui pateiktų visų dokumentų kopijos, administravimo ar valdymo organų posėdžių darbotvarkės.

5. Metų ataskaitą kartu su bendro Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos ir centrinės vadovybės posėdžio protokolu centrinė vadovybė per 30 dienų privalo pateikti kito lygmens vadovybei.

32 straipsnis. Informavimas ir konsultavimas esant ypatingoms aplinkybėms

1. Apie ypatingų aplinkybių atsiradimą turi būti nedelsiant raštu pranešama Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetui, o jei toks nesudarytas, – Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybai. Ypatingomis aplinkybėmis laikomos aplinkybės, turinčios didelės įtakos Europos kooperatinės bendrovės, jos padalinio, Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamosios bendrovės ar jos padalinio darbuotojų interesams, o ypač bendrovės, gamybos ar verslo arba jo dalies perkėlimas į kitą vietą, padalinio arba bendrovės veiklos nutraukimas, grupės darbuotojų atleidimas iš darbo. Pranešti privalo centrinė vadovybė arba kito lygmens vadovybė, kuri turi teisę priimti savarankiškus sprendimus dėl ypatingų aplinkybių.

2. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas arba Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, gavę šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, gali kreiptis į centrinę vadovybę ar kito lygmens vadovybę, prašydami nedelsiant sukviesti bendrą Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto (Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos) ir centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės posėdį. Tokio posėdžio metu turi būti konsultuojamasi dėl darbuotojų interesų gynimo ar socialinių ir ekonominių padarinių darbuotojams švelninimo priemonių.

3. Jei informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvauja Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas, į šio straipsnio 2 dalyje nurodytą posėdį centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė privalo pakviesti ir Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narius, kuriuos paskyrė ar išrinko tų Europos kooperatinės bendrovės ar jos padalinio, Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių, kurios ar kurie tiesiogiai susiję su minėtomis aplinkybėmis, darbuotojai ar jų atstovai.

4. Apie bendrame centrinės vadovybės ar kito lygmens vadovybės ir Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto posėdyje svarstytus klausimus ir priimtus sprendimus Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas turi nedelsdamas informuoti visus Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos narius, o šie – Europos kooperatinės bendrovės ar jos padalinio, Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių, kurios ar kurie tiesiogiai susiję su minėtomis aplinkybėmis, darbuotojų atstovus, o jei tokių nėra, – pranešti darbuotojų susirinkimuose. Ta pati taisyklė taikoma ir tuo atveju, jei informavimo ir konsultavimo procedūrose dalyvauja Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba.

5. Jeigu centrinė vadovybė ar kito lygmens vadovybė nusprendžia nesivadovauti Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komiteto ar Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pareikšta nuomone, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas ar Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba turi teisę nedelsdami dar kartą susitikti su centrine vadovybe ar kito lygmens vadovybe.

33 straipsnis. Dalyvavimas Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo veikloje

1. Taisyklės, kuriomis buvo vadovaujama reglamentuojant darbuotojų dalyvavimą kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) administravimo ar priežiūros organo veikloje iki jos (jo) pertvarkymo į Europos kooperatinę bendrovę, taikomos ir tuo atveju, kai tokią kooperatinę bendrovę (kooperatyvą) pertvarkius yra įsteigiama Europos kooperatinė bendrovė. Darbuotojų dalyvavimui tokios Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo veikloje taip pat *mutatis mutandis* taikomos šio straipsnio nuostatos.

2. Jei Europos kooperatinė bendrovė įsteigta bet koku kitu būdu, šio straipsnio nuostatos taikomos, kai:

1) iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento viename ar keliuose steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse, kuriuose dirbo ne mažiau kaip 50 procentų visų steigime dalyvaujančių juridinių asmenų darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos; arba

2) tokį sprendimą priima specialusis derybų komitetas, kai iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento viename ar keliuose steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse, kuriose dirbo mažiau kaip 50 procentų visų steigime dalyvaujančių juridinių asmenų darbuotojų, ir iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

3. Kai Europos kooperatinė bendrovė įsteigta kitu būdu, nei nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, jos padalinių, kontroliuojamųjų bendrovių ar jų padalinių darbuotojai arba darbuotojų atstovai turi teisę rinkti, skirti ar siūlyti tiek Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo narių, kad jų skaičius būtų proporcingas didžiausiam tokių narių skaičiui, kuris buvo nustatytas steigime dalyvaujančiuose juridiniuose asmenyse ir padaliniuose iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo. Ši nuostata taikoma ir tuo atveju, kai prieštaraujama narių paskyrimui į Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organą.

4. Sprendimą dėl vietų skaičiaus Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organe paskirstymo atitinkamoms valstybėms narėms arba sprendimą dėl to, koku būdu Europos kooperatinės bendrovės darbuotojai gali siūlyti skirti narius į šiuos organus arba prieštarauti narių paskyrimui, priima Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba. Jei Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos pasirinktas vietų skaičius paskirstymas netaikomas bent vienoje valstybėje narėje, Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, siekdama subalansuoto vietų paskirstymo, turi suteikti pirmenybę tos valstybės narės, kurioje yra įregistruota Europos kooperatinės bendrovės buveinė, darbuotojams.

5. Šio įstatymo 23 straipsnio 3–10 dalių nuostatos *mutatis mutandis* taikomos, kai į Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organą skiriami ar renkami Lietuvos Respublikoje dirbančių Europos kooperatinės bendrovės, buveinę turinčių jos kontroliuojamųjų bendrovių ar Lietuvos Respublikoje veikiančių Europos kooperatinės bendrovės padalinių ar jos kontroliuojamosios bendrovės padalinių darbuotojų atstovai. Kitose valstybėse narėse buveinę turinčių Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių, taip pat veikiančių Europos kooperatinės bendrovės padalinių darbuotojai arba jų atstovai į Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organą renkami, skiriami, siūlomi ar pritariama jų skyrimui pagal tų valstybių narių teisės aktus ir (ar) nusistovėjusią tvarką.

6. Kiekvienas Europos kooperatinės bendrovės administravimo ar priežiūros organo narys, išrinktas, paskirtas ar pasiūlytas šio straipsnio nustatyta tvarka, turi tokias pačias teises, įskaitant ir teisę balsuoti, bei įsipareigojimus kaip ir visuotinio narių susirinkimo išrinkti nariai.

7. Jei Europos kooperatinė bendrovė įsteigta jungimo būdu, šio straipsnio nuostatos taikomos, kai:

1) iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliose steigime dalyvaujančiose kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), kuriose dirbo ne mažiau kaip 25 procentai visų steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos; arba

2) tokį sprendimą priima specialusis derybų komitetas, kai iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento vienoje ar keliose steigime dalyvaujančiose kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), kuriose dirbo mažiau kaip 25 procentai visų steigime dalyvaujančių kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) darbuotojų, buvo taikoma viena ar kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

8. Šio straipsnio nuostatos Europos kooperatinėje bendrovėje gali būti netaikomos, jei iki jos įsteigimo momento nė viename steigime dalyvaujančių juridinių asmenų nebuvo taikoma jokia darbuotojų dalyvavimo forma.

9. Specialusis derybų komitetas priima sprendimą, kokia darbuotojų dalyvavimo forma bus taikoma Europos kooperatinėje bendrovėje, kai steigime dalyvaujančiame juridiniame asmenyje iki Europos kooperatinės bendrovės įsteigimo momento buvo taikomos kelios darbuotojų dalyvavimo formos.

10. Apie šio straipsnio 2, 7 ir 9 dalyse nurodytus sprendimus specialusis derybų komitetas turi nedelsdamas pranešti kompetentingiems steigime dalyvaujančių asmenų organams.

34 straipsnis. Darbuotojų atstovų informavimas

1. Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba, Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos komitetas apie savo veiklą ir informavimo bei konsultavimo rezultatus ne rečiau kaip kartą per metus turi pranešti Europos kooperatinės ben-

drovės ir jos padalinio, Europos kooperatinės bendrovės kontroliuojamųjų bendrovių ir jų padalinių darbuotojų atstovams, o jei tokių nėra, – darbuotojams.

2. Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba gali įpareigoti savo narį (narius) šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją pateikti tam tikro bendrovės padalinio arba kontroliuojamosios bendrovės darbuotojų atstovams ar tiesiogiai darbuotojams valstybėje narėje.

35 straipsnis. Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos veiklos pabaiga

1. Savo funkcijas Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba atlieka iki kadencijos pabaigos, išskyrus šiame straipsnyje nustatytas išimtis.

2. Ne vėliau kaip likus šešiams mėnesiams iki Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos kadencijos pabaigos Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba narių balsų dauguma gali nuspręsti pradėti derybas su centrine vadovybe dėl naujo susitarimo dėl darbuotojų dalyvavimo priimant sprendimus Europos kooperatinėje bendrovėje. Derybų metu gali būti pasiektas šio įstatymo 19 straipsnyje numatytas susitarimas. Tokiu atveju Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba įgyja visas specialiojo derybų komiteto teises ir pareigas, o jo kadencija pratęsiama derybų su centrine vadovybe laikotarpiui.

3. Jei centrinė vadovybė per šešis mėnesius nuo pranešimo apie šio straipsnio 2 dalyje nurodyto Europos kooperatinės bendrovės darbo tarybos sprendimo gavimo nepradeda derybų arba per vienus metus nuo šio pranešimo gavimo susitarimas nepasiekiamas, toliau taikomos šio skirsnio taisyklės ir šio skirsnio nustatyta tvarka turi būti sudaroma nauja Europos kooperatinės bendrovės darbo taryba.

PENKTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

36 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Šį įstatymą pažeidę asmenys atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2000, Nr. 64-1914.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCINIŲ BENDROVIŲ ĮSTATYMAS

2000 m. liepos 13 d. Nr. VIII-1835
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2004 m. sausio 1 d.

[ištraukos]

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas reglamentuoja įmonių, kurių teisinės formos yra akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą, atskirimą ir likvidavimą, akcininkų teises ir pareigas, taip pat užsienio bendrovių filialų steigimą bei jų veiklos nutraukimą. Kai šio Įstatymo normos taikomos ir akcinei bendrovei, ir uždarajai akcinei bendrovei, vartojamas žodis „bendrovė“:

2. Įstatyme nenustatytus akcinių bendrovių, kurios pagal Vertybinių popierių įstatymą laikomos vertybinių popierių emitentais, reglamentavimo ypatumus nustato Vertybinių popierių įstatymas. Šio Įstatymo nuostatos dėl akcinių bendrovių, kurių akcijomis leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, taikomos akcinėms bendrovėms, kurių akcijomis leista prekiauti Lietuvos Respublikoje, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominei erdvei priklausančioje valstybėje veikiančioje reguliuojamoje rinkoje.

3. Įstatymo nuostatos yra suderintos su šio Įstatymo priede pateiktais Europos Sąjungos teisės aktais.

2 straipsnis. Akcinė bendrovė ir uždaroji akcinė bendrovė

1. Bendrovė yra įmonė, kurios įstatinis kapitalas padalintas į dalis, vadinamas akcijomis.

2. Bendrovė yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo.

3. Akcinės bendrovės įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis kaip 40 tūkstančių eurų. Jos akcijos gali būti platinamos ir jomis prekiaujama viešai, vadovaujantis vertybinių popierių rinką reglamentuojančiais teisės aktais.

4. Uždarosios akcinės bendrovės įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis kaip 2,5 tūkstančio eurų. Joje turi būti mažiau kaip 250 akcininkų. Uždarosios akcinės bendrovės akcijos negali būti platinamos ir jomis prekiaujama viešai, jeigu įstatymai nenustato kitaip. Akcijų siūlymas tos uždarosios akcinės bendrovės ak-

cininkams, darbuotojams ir kreditoriams nėra laikomas vertybinių popierių viešu siūlymu.

5. Akcinės bendrovės pavadinime turi būti jos teisinę formą nusakantys žodžiai „akcinė bendrovė“ arba šių žodžių santrumpa „AB“. Uždarosios akcinės bendrovės pavadinime turi būti jos teisinę formą nusakantys žodžiai „uždaroji akcinė bendrovė“ arba šių žodžių santrumpa „UAB“.

6. Santykiuose su kitais asmenimis naudojamuose bendrovės rašytiniuose dokumentuose, taip pat dokumentuose, pasirašytuose Elektroninio parašo įstatymo nustatyta tvarka ir perduodamuose elektroninių ryšių priemonėmis, ir bendrovės interneto svetainėje, jeigu bendrovė ją turi, turi būti Civilinio kodekso 2.44 straipsnyje nurodyta informacija.

7. Bendrovės buveinė turi būti Lietuvos Respublikoje.

8. Bendrovė savo veikloje vadovaujasi įstatais, Civiliniu kodeksu, šiuo ir kitais įstatymais bei teisės aktais.

3 straipsnis. Akcininkai

1. Akcininkai yra fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie turi įsigiję bendrovės akcijų.

2. Kiekvienas akcininkas bendrovėje turi tokias teises, kokias suteikia jam nuosavybės teise priklausančios bendrovės akcijos. Esant toms pačioms aplinkybėms visi tos pačios klasės akcijų savininkai turi vienodas teises ir pareigas.

<...>

PENKTASIS SKIRSNIS. BENDROVĖS VALDYMAS

19 straipsnis. Bendrovės organai

1. Bendrovė turi turėti visuotinį akcininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – bendrovės vadovą.

2. Bendrovėje gali būti sudaromas kolegialus priežiūros organas – stebėtojų taryba ir kolegialus valdymo organas – valdyba. Akcinėje bendrovėje turi būti sudaromas bent vienas kolegialus organas – stebėtojų taryba arba valdyba.

3. Jeigu bendrovėje nesudaroma stebėtojų taryba, šiame Įstatyme stebėtojų tarybai nustatytos funkcijos kitų bendrovės organų kompetencijai nepriskiriamos, išskyrus šio Įstatymo 34 straipsnio 10 dalyje nustatytą atvejį.

4. Jeigu bendrovėje nesudaroma valdyba, valdybos kompetencijai priskirtas funkcijas atlieka bendrovės vadovas, išskyrus šio Įstatymo nustatytas išimtis.

5. Visuotinis akcininkų susirinkimas neturi teisės pavesti kitiems bendrovės organams spręsti jo kompetencijai priskirtų klausimų.

6. Bendrovės santykiuose su kitais asmenimis bendrovės vardu vienvaldiškai veikia bendrovės vadovas.

7. Jeigu bendrovės įstatuose numatytas kiekybinis atstovavimas, įstatuose turi būti nustatyta konkreti tokio atstovavimo taisyklė, pagal kurią kartu su valdymo organų nariais visais atvejais bendrovės vardu turi veikti ir bendrovės vadovas.

8. Bendrovės valdymo organai privalo veikti bendrovės ir jos akcininkų naudai, laikytis įstatymų bei kitų teisės aktų ir vadovautis bendrovės įstatais.

9. Kiekvienas kandidatas į bendrovės vadovo pareigas, valdybos ir stebėtojų tarybos narius privalo pranešti jį renkančiam organui, kur ir kokias pareigas jis eina, kaip jo kita veikla yra susijusi su bendrove ir su bendrove susijusiais kitais juridiniais asmenimis.

10. Civilinio kodekso 2.82 straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais ieškinį dėl bendrovės organų sprendimų negaliojimo gali pareikšti akcininkai, kreditoriai, bendrovės vadovas, valdybos ir stebėtojų tarybos nariai ar kiti įstatymuose numatyti asmenys ne vėliau kaip per 30 dienų nuo dienos, kurią ieškovas sužinojo arba turėjo sužinoti apie ginčijamą sprendimą.

<...>

37 straipsnis. Bendrovės vadovas

1. Bendrovės vadovas yra vienasmenis bendrovės valdymo organas.

2. Bendrovės vadovu turi būti fizinis asmuo. Bendrovės vadovu negali būti asmuo, kuris pagal teisės aktus neturi teisės eiti tokių pareigų.

3. Bendrovės vadovą renka ir atšaukia bei atleidžia iš pareigų, nustato jo atlyginimą, tvirtina pareiginius nuostatus, skatina jį ir skiria nuobaudas bendrovės valdyba (jei valdyba nesudaroma, – stebėtojų taryba, o jei nesudaroma ir stebėtojų taryba, – visuotinis akcininkų susirinkimas). Bendrovės vadovas pradeda eiti pareigas nuo jo išrinkimo dienos, jeigu su juo sudarytoje sutartyje nenustatyta kitaip.

4. Su bendrovės vadovu sudaroma darbo sutartis. Sutartį su bendrovės vadovu bendrovės vardu pasirašo valdybos pirmininkas ar kitas valdybos įgaliotas narys (jei valdyba nesudaroma – stebėtojų tarybos pirmininkas ar kitas stebėtojų tarybos įgaliotas narys, o jei nesudaroma ir stebėtojų taryba – visuotinio akcininkų susirinkimo įgaliotas asmuo). Sutartį su bendrovės vadovu, kuris yra bendrovės valdybos pirmininkas, pasirašo valdybos įgaliotas valdybos narys. Su bendrovės vadovu gali būti sudaryta jo visiškos materialinės atsakomybės sutartis. Bendrovės vadovą išrinkusiam organui priėmus sprendimą atšaukti vadovą, su juo sudaryta darbo sutartis nutraukiama. Darbo ginčai tarp bendrovės vadovo ir bendrovės nagrinėjami teisme.

5. Bendrovės vadovas turi teisę atsistatydinti pateikdamas rašytinį atsistatydinimo pranešimą jį išrinkusiam bendrovės organui. Bendrovės vadovą išrinkusi valdyba ar stebėtojų taryba sprendimą atšaukti bendrovės vadovą turi priimti per 15 dienų nuo atsistatydinimo pranešimo gavimo dienos. Visuotinio akcininkų susirinkimo išrinktas bendrovės vadovas turi sušaukti visuotinį akcininkų susirinkimą, į kurio darbotvarkę būtų įtraukti bendrovės vadovo atšaukimo ir naujo bendrovės vadovo rinkimo klausimai. Jeigu vadovą išrinkęs bendrovės organas nepriima sprendimo atšaukti bendrovės vadovą, su juo sudaryta darbo sutartis pasibaigia:

1) šešioliktą dieną nuo atsistatydinimo pranešimo gavimo dienos, jeigu bendrovės vadovą išrinko valdyba arba stebėtojų taryba;

2) kitą dieną po visuotinio akcininkų susirinkimo, šiam neįvykus, – kitą dieną po pakartotinio visuotinio akcininkų susirinkimo dienos, jeigu bendrovės vadovą išrinko visuotinis akcininkų susirinkimas.

6. Apie bendrovės vadovo išrinkimą, atšaukimą, taip pat darbo sutarties su juo pasibaigimą kitais pagrindais, bendrovės vadovą išrinkusio bendrovės organo įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 5 dienas privalo pranešti juridinių asmenų registro tvarkytojui. Jeigu bendrovės vadovą išrinkęs bendrovės organas nepriima sprendimo atšaukti atsistatydinimo pranešimą pateikusį vadovą, apie darbo sutarties su juo pasibaigimą juridinių asmenų registro tvarkytojui praneša atsistatydinęs bendrovės vadovas, pateikdamas dokumentus, patvirtinančius atsistatydinimo pranešimo pateikimą vadovą išrinkusiai valdybai ar stebėtojų tarybai, arba tuo atveju, kai vadovą išrinko visuotinis akcininkų susirinkimas, – dokumentus, patvirtinančius visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimą, šiam neįvykus, – patvirtinančius ir pakartotinio visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimą.

7. Bendrovės vadovas savo veikloje vadovaujasi įstatymais, kitais teisės aktais, bendrovės įstatais, visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimais, stebėtojų tarybos bei valdybos sprendimais ir pareiginiais nuostatais.

8. Bendrovės vadovas organizuoja kasdieninę bendrovės veiklą, priima į darbą ir atleidžia darbuotojus, sudaro ir nutraukia su jais darbo sutartis, skatina juos ir skiria nuobaudas.

9. *Neteko galios nuo 2008 m. lapkričio 25 d.*

10. Bendrovės vadovas veikia bendrovės vardu ir turi teisę vienvaldiškai sudaryti sandorius, išskyrus atvejus, kai bendrovės įstatuose nustatytas kiekybinis atstovavimas bendrovei. Šio Įstatymo 34 straipsnio 4 dalies 3, 4, 5 ir 6 punktuose nurodytus sandorius bendrovės vadovas gali sudaryti, kai yra bendrovės valdybos (jeigu bendrovėje valdyba sudaroma) sprendimas šiuos sandorius sudaryti. Jeigu bendrovėje valdyba nesudaroma, bendrovės vadovas priima sprendimus ir atlieka veiksmus, nustatytus šio Įstatymo 34 straipsnio 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12 ir 13 dalyse.

11. Bendrovės vadovas privalo saugoti bendrovės komercines (gamybines) paslaptis, konfidencialią informaciją, kurias sužinojo eidamas šias pareigas.

12. Bendrovės vadovas atsako už:

1) bendrovės veiklos organizavimą bei jos tikslų įgyvendinimą;

2) metinių finansinių ataskaitų rinkinio sudarymą ir bendrovės metinio pranešimo parengimą;

3) sprendimo dėl dividendų už trumpesnę negu finansiniai metai laikotarpį skyrimo projekto parengimą, tarpinių finansinių ataskaitų rinkinio sudarymą ir tarpinio pranešimo parengimą, sprendimui dėl dividendų už trumpesnę negu finansiniai metai laikotarpį skyrimo priimti. Tarpiniam pranešimui *mutatis mutandis* taikomos Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo nuostatos, reglamentuojančios metinio pranešimo rengimą ir skelbimą;

4) sutarties su auditoriumi ar audito įmone sudarymą, kai auditas privalomas pagal įstatymus ar bendrovės įstatus;

5) informacijos ir dokumentų pateikimą visuotiniam akcininkų susirinkimui, stebėtojų tarybai ir valdybai šio Įstatymo nustatytais atvejais ar jų prašymu;

6) bendrovės dokumentų ir duomenų pateikimą juridinių asmenų registro tvarkytojui;

7) akcinės bendrovės dokumentų pateikimą Lietuvos bankui ir Lietuvos centriniam vertybinių popierių depozitoriumui;

8) šiame Įstatyme nustatytos informacijos viešą paskelbimą įstatuose nurodytame šaltinyje;

9) informacijos pateikimą akcininkams;

10) uždarosios akcinės bendrovės akcininkų sąrašo sudarymą;

11) kitų šiame ir kituose įstatymuose bei teisės aktuose, taip pat bendrovės įstatuose ir bendrovės vadovo pareiginiuose nuostatuose nustatytų pareigų vykdymą.

13. Uždarosios akcinės bendrovės vadovas atsako už akcininkų nematerialių akcijų savininkų asmeninių vertybinių popierių sąskaitų tvarkymą ir materialių akcijų savininkų registravimą bendrovėje, išskyrus atvejus, kai nematerialių akcijų apskaita yra perduota sąskaitų tvarkytojams.

14. Kai visas bendrovės akcijas įsigyja vienas asmuo arba bendrovės visų akcijų savininkas perleidžia visas ar dalį bendrovės akcijų kitiems asmenims, bendrovės vadovas apie tai ne vėliau kaip per 5 dienas nuo šio Įstatymo 14 straipsnio 4 dalyje nurodyto pranešimo gavimo dienos turi pranešti juridinių asmenų registro tvarkytojui.

15. Bendrovės vadovas turi užtikrinti, kad auditoriui būtų pateikti visi sutartyje su auditoriumi ar audito įmone nurodytam patikrinimui reikalingi bendrovės dokumentai.

<...>

AŠTUNTASIS SKIRSNIS. BENDROVĖS REORGANIZAVIMAS, ATSKYRIMAS, PERTVARKYMAS IR LIKVIDAVIMAS

61 straipsnis. Bendrovės reorganizavimas

1. Bendrovės reorganizuojamos Civilinio kodekso nustatytais būdais.

2. Bendrovė gali būti reorganizuojama ar dalyvauti reorganizavime tik tuomet, kai visiškai apmokėtas jos įstatinis kapitalas (paskutinės laidos akcijų emisijos kaina).

3. Reorganizavime gali dalyvauti tik tos pačios teisinės formos bendrovės.

<...>

65 straipsnis. Informavimas apie numatomą reorganizavimą

1. Kiekviena reorganizuojama ir dalyvaujanti reorganizavime bendrovė apie parengtas reorganizavimo sąlygas turi viešai paskelbti bendrovės įstatuose nurodytame šaltinyje tris kartus ne mažesniais kaip 30 dienų intervalais arba ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo dėl bendrovės reorganizavimo

viešai paskelbti įstatuose nurodytame šaltinyje vieną kartą ir pranešti visiems bendrovės kreditoriams raštu. Skelbime ar pranešime turi būti nurodyti 63 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 8 ir 9 punktuose išvardyti duomenys ir nurodyta, kur ir kada galima susipažinti su šio straipsnio 2 dalyje išvardytais dokumentais.

2. Visą laikotarpį, prasidedantį ne vėliau kaip likus 30 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo, ir pasibaigiantį ne anksčiau kaip reorganizavimo pabaigos dieną, kiekvienam bendrovės akcininkui ir kreditoriui turi būti sudaryta galimybė kiekvienos reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės buveinėje arba interneto svetainėje susipažinti su:

- 1) reorganizavimo sąlygomis;
- 2) tęsiančių veiklą bendrovių pakeistais įstatais ar po reorganizavimo sukuriamų naujų bendrovių įstatais;

- 3) reorganizuojamų ir dalyvaujančių reorganizavime bendrovių 3 paskutinių metų metinių finansinių ataskaitų rinkiniais, metiniais pranešimais, taip pat tarpinių finansinių ataskaitų rinkiniais, jeigu jie sudaromi. Tarpinių finansinių ataskaitų rinkinys turi būti sudaromas, jeigu reorganizavimo sąlygos parengtos praėjus 6 ar daugiau mėnesių po nors vienos reorganizuojamos ar dalyvaujančios reorganizavime bendrovės finansinių metų pabaigos, bet ne anksčiau kaip likus 3 mėnesiams iki reorganizavimo sąlygų parengimo. Tarpinių finansinių ataskaitų rinkinys sudaromas pagal tas pačias taisykles, kaip ir prieš tai sudarytas metinių finansinių ataskaitų rinkinys. Tarpinių finansinių ataskaitų rinkinys nesudaromas, jeigu visi kiekvienos reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės akcininkai su tuo sutinka, taip pat tuo atveju, kai reorganizuojama ar dalyvaujanti reorganizavime akcinė bendrovė, kurios akcijomis leista prekiauti reguliuojamoje rinkoje, tarpines finansines ataskaitas skelbia vertybinių popierių rinką reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka ir sudaro galimybę su jomis susipažinti visiems reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime akcinės bendrovės akcininkams. Bendrovės akcininkų sutikimas išreiškiamas šio Įstatymo 63 straipsnio 5 dalyje nurodyta forma;

- 4) reorganizavimo sąlygų vertinimo ataskaitomis, jeigu jos rengiamos;

- 5) reorganizuojamų ir dalyvaujančių reorganizavime bendrovių valdybų (jeigu valdyba nesudaroma – bendrovės vadovo) parengtomis reorganizavimo ataskaitomis apie numatomą reorganizavimą, jeigu jos rengiamos.

3. Akcininko ir kreditoriaus reikalavimu bendrovė privalo pateikti šio straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų kopijas. Akcininkui dokumentų kopijos pateikiamos nemokamai. Akcininkui sutikus, šio straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų kopijos gali būti pateikiamos akcininko nurodytu elektroniniu paštu. Bendrovės akcininko sutikimas išreiškiamas šio Įstatymo 63 straipsnio 5 dalyje nurodyta forma.

4. Šio straipsnio 3 dalis netaikoma bendrovėms, kurių akcininkai šio straipsnio 2 dalyje nurodytus dokumentus gali neatlygintinai atsisiųsti ir išsispausdinti visą šio straipsnio 2 dalyje nurodytą laikotarpį. Šiuo atveju bendrovės akcininkams ir kreditoriams taip pat turi būti sudaryta galimybė su šiais dokumentais susipažinti bendrovės buveinėje.

5. Reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės vadovas turi pranešti bendrovės akcininkams (rašytinį pranešimą pridėti prie šio straipsnio 2 dalyje nurodytų dokumentų ir pranešti žodžiu visuotiniame akcininkų susirinkime) apie esminius turto, teisių ir prievolių pasikeitimus nuo reorganizavimo sąlygų sudarymo dienos iki visuotinio akcininkų susirinkimo, kurio darbotvarkėje numatyta priimti sprendimą dėl bendrovės reorganizavimo, dienos. Kiekvienos reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės vadovas apie esminius turto, teisių ir prievolių pasikeitimus bendrovėje turi informuoti kitų reorganizuojamų ir dalyvaujančių reorganizavime bendrovių vadovus, kad šie apie tai galėtų pranešti tų bendrovių akcininkams.

6. Nereikalaujama, kad reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės vadovas pateiktų šio straipsnio 5 dalyje nustatytą informaciją, jeigu visi kiekvienos reorganizuojamos ir dalyvaujančios reorganizavime bendrovės akcininkai su tuo sutinka. Bendrovės akcininkų sutikimas išreiškiamas šio Įstatymo 63 straipsnio 5 dalyje nurodyta forma.

<...>

68 straipsnis. Reorganizuojamų bendrovių turto, teisių ir pareigų perėjimas

1. Reorganizuotų bendrovių visas turtas, teisės ir pareigos pereina po reorganizavimo veiksiančioms bendrovėms nuo naujai sukurtų bendrovių įregistravimo ar po reorganizavimo tęsiančių veiklą bendrovių pakeistų įstatų įregistravimo juridinių asmenų registre, jeigu reorganizavimo sąlygose nenustatyta kitaip. Turtas, teisės ir prievolės bendrovėms priskiriamos pagal reorganizavimo sąlygas.

2. Jei skaidomos bendrovės koks nors turtas pagal reorganizavimo sąlygas nėra priskirtas kuriai nors iš bendrovių, veiksiančių po reorganizavimo, šį turtą ar lėšas, gautas jį pardavus, perima visos po reorganizavimo veiksiančios bendrovės proporcingai nuosavo kapitalo, priskirto kiekvienai iš tų bendrovių pagal reorganizavimo sąlygas, daliai.

3. Jei skaidomos bendrovės kokia nors prievolė pagal reorganizavimo sąlygas nėra priskirta kuriai nors iš bendrovių, veiksiančių po reorganizavimo, už ją solidariai atsako visos po reorganizavimo veiksiančios bendrovės. Kiekvienos iš šių bendrovių atsakomybę už šią prievolę riboja nuosavo kapitalo, priskirto kiekvienai iš jų pagal reorganizavimo sąlygas, dydis.

4. Kai skaidomos bendrovės kokia nors prievolė pagal reorganizavimo sąlygas yra priskirta vienai iš po reorganizavimo veiksiančių bendrovių, už šią prievolę atsako ta bendrovė. Jei ji šios prievolės ar jos dalies neįvykdo ir šio Įstatymo nustatyta tvarka nebuvo suteiktos papildomos garantijos to pareikalavusiems kreditoriams, už neįvykdytą prievolę (ar neįvykdytą jos dalį) solidariai atsako visos kitos po reorganizavimo veiksiančios bendrovės. Kiekvienos iš šių bendrovių atsakomybę riboja nuosavo kapitalo, paskirto kiekvienai iš jų pagal reorganizavimo sąlygas, dydis.

5. Jei reorganizuojama bendrovė yra išleidusi kitokių nei akcijos vertybinių popierių, šių vertybinių popierių savininkams po reorganizavimo veiksiančiose

bendrovėse suteikiamos teisės turi būti ne mažesnės, nei jie turėjo reorganizuotoje bendrovėje.

6. Šio straipsnio 5 dalis netaikoma, jeigu kitokių nei akcijos vertybinių popierių savininkas sutinka su jo teisių pakeitimu, taip pat jeigu kitokių nei akcijos išperkamų vertybinių popierių savininkui pagal reorganizavimo sąlygas suteikiama teisė reikalauti, kad šie vertybiniai popieriai būtų išperkami. Kitokie nei akcijos išperkami vertybiniai popieriai turi būti išpirkti ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo reorganizavimo pabaigos, bet ne vėliau kaip iki sprendime išleisti šiuos vertybinius popierius nustatyto jų išpirkimo termino.

69 straipsnis. Reorganizavimo pabaiga

1. Reorganizavimas laikomas baigtu, kai įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės ar įregistruojami visų tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai.

2. Iki bendrovės, kuri po reorganizavimo tęs veiklą, dokumentų pateikimo juridinių asmenų registro tvarkytojui sušaukiamas šios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas tais atvejais, kai tai numatyta šiame Įstatyme ar reorganizavimo sąlygose. Šiame visuotiniame akcininkų susirinkime turi teisę dalyvauti ir balsuoti tiek po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės akcininkai, tiek po reorganizavimo pasibaigiančių bendrovių akcininkai, kuriems pagal reorganizavimo sąlygas priskirtos po reorganizavimo tęsiančios veiklą bendrovės akcijos.

3. Po reorganizavimo sukuriamą naują bendrovę įregistruojama po to, kai įvyko šios bendrovės visuotinis akcininkų susirinkimas, išrinkęs pagal įstatų visuotinio akcininkų susirinkimo renkamus bendrovės organus, kai yra išrinkti valdyba (jeigu įstatuose nustatyta, kad valdyba sudaroma), bendrovės vadovas ir juridinių asmenų registro tvarkytojui pateikti įstatymuose nurodyti dokumentai.

4. Šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyti visuotiniai akcininkų susirinkimai gali spręsti visus visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus.

5. Reorganizuota bendrovė pasibaigia nuo jos išregistravimo iš juridinių asmenų registro.

6. Reorganizuotos ir dalyvavusios reorganizavime bendrovės valdymo organų nariai, rengę ir įgyvendinę reorganizavimo sąlygas, bei pagal bendrovės sutartį su auditoriumi ar audito įmone reorganizavimo sąlygas vertinę ekspertai įstatymų nustatyta tvarka turi atlyginti dėl jų kaltės padarytą žalą tų bendrovių akcininkams.

<...>

71 straipsnis. Bendrovės atskyrimas

1. Bendrovės, kuri tęsia veiklą, dalis gali būti atskiriama ir šiai daliai priskirtu turto, teisių bei pareigų pagrindu gali būti kuriama viena ar kelios tos pačios teisinės formos naujos bendrovės.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytam atskyrimui *mutatis mutandis* taikomos Civilinio kodekso ir šio Įstatymo nuostatos, reglamentuojančios reorganizavimą padalijimo būdu.

72 straipsnis. Pertvarkymas

1. Akcinė bendrovė gali būti pertvarkoma į šių teisinių formų juridinį asmenį:

- 1) uždaroją akcinę bendrovę;
- 2) valstybės įmonę;
- 3) savivaldybės įmonę;
- 4) žemės ūkio bendrovę;
- 5) kooperatinę bendrovę (kooperatyvą);
- 6) tikrąją ūkinę bendriją;
- 7) komanditinę ūkinę bendriją;
- 8) individualią įmonę;
- 9) viešąją įstaigą;
- 10) mažąją bendriją.

2. Uždaroji akcinė bendrovė gali būti pertvarkoma į akcinę bendrovę ar į kitą šio straipsnio 1 dalies 2–10 punktuose išvardytų teisinių formų juridinį asmenį.

3. Bendrovė pertvarkoma vadovaujantis Civiliniu kodeksu, šiuo Įstatymu ir naujos teisinės formos juridinius asmenis reglamentuojančiu įstatymu.

4. Nemoki bendrovė negali būti pertvarkoma.

5. Sprendimą pertvarkyti bendrovę priima visuotinis akcininkų susirinkimas. Kai bendrovėje yra skirtingų klasių akcijų, sprendimas pertvarkyti bendrovę priimamas, jei jam balsuodami atskirai pritaria kiekvienos klasės akcijų savininkai (taip pat ir akcijų, nesuteikiančių balsavimo teisės, savininkai).

6. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu dėl bendrovės pertvarkymo turi būti patvirtinti naujos teisinės formos juridinio asmens steigimo dokumentai ir išrinkti (sudaryti) dalyvių susirinkimo renkami organai. Visuotinio akcininkų susirinkimo sprendime, be kita ko, turi būti nurodyta:

- 1) naujos teisinės formos juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, buveinė;
- 2) naujos teisinės formos juridinio asmens veiklos tikslai;
- 3) pertvarkomos bendrovės akcininko tapimo naujos teisinės formos juridinio asmens dalyviu tvarka, sąlygos ir terminai.

7. Apie sprendimą pertvarkyti bendrovę turi būti viešai paskelbta įstatuose nurodytame šaltinyje tris kartus ne mažesniais kaip 30 dienų intervalais arba viešai paskelbta įstatuose nurodytame šaltinyje vieną kartą ir pranešta visiems bendrovės kreditoriams raštu. Pranešime turi būti nurodyti Civilinio kodekso 2.44 straipsnyje nurodyti duomenys apie bendrovę bei naujos teisinės formos juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma ir buveinė.

8. Pertvarkant akcinę bendrovę į kitos teisinės formos juridinį asmenį, iki naujos teisinės formos juridinio asmens steigimo dokumentų įregistravimo, be kita ko, turi būti uždaryta bendroji vertybinių popierių sąskaita akcinėje bendrovėje Lietuvos centriniame vertybinių popierių depozitoriume. Akcinėje bendrovėje, kuri pagal Vertybinių popierių įstatymą laikoma vertybinių popierių emitentu, be kita ko, turi būti pateiktas ir įgyvendintas oficialus siūlymas supirkti akcinės bendrovės akcijas.

9. Šio straipsnio 8 dalyje nurodytam oficialiam siūlymui taikomos Vertybinių popierių įstatymo nuostatos, reglamentuojančios privalomus oficialius siūlymus,

jeigu ši dalis nenustato kitaip. Oficialų siūlymą teikia akcininkai, kurie balsavo už sprendimą pertvarkyti akcinę bendrovę. Šią prievolę už kitus akcininkus turi teisę įvykdyti vienas ar keletas akcininkų. Oficialaus siūlymo metu parduoti akcijas turi teisę akcininkai, sprendimo pertvarkyti akcinę bendrovę priėmimo metu balsavę prieš ar nebalsavę.

10. Dokumentas, patvirtinantis sprendimą pertvarkyti bendrovę, turi būti pateiktas juridinių asmenų registro tvarkytojui ne vėliau kaip pirmą viešo paskelbimo dieną.

11. Nuo sprendimo pertvarkyti bendrovę dienos ji įgyja pertvarkomos bendrovės teisinį statusą.

12. Pertvarkant kitos teisinės formos juridinį asmenį į bendrovę, turtas, už kurį išduodamos bendrovės akcijos, turi būti įvertintas nepriklausomo turto vertintojo teisės aktų, reglamentuojančių turto vertinimą, nustatyta tvarka. Turto vertinimo ataskaitai taikomi reikalavimai, nustatyti šio Įstatymo 8 straipsnio 8 dalyje.

13. Šio straipsnio 12 dalyje nurodyto reikalavimo įvertinti tam tikrą turtą gali būti nesilaikoma, jeigu akcijos išduodamos:

1) už šio Įstatymo 45¹ straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytą turtą, kurio vertė nustatyta laikantis to straipsnio reikalavimų ir procedūrų;

2) už turtą, išskyrus perleidžiamuosius vertybinius popierius ar pinigų rinkos priemones, kurio vertė nustatyta pagal atskirų turto vienetų vertes iš praėjusių finansinių metų audituotų metinių finansinių ataskaitų rinkinių, laikantis šio Įstatymo 45¹ straipsnio procedūrų, nustatytų to straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytam turtui.

14. Pertvarkant kitos teisinės formos juridinį asmenį į bendrovę, turto vertinimo ataskaita arba šio Įstatymo 45¹ straipsnio 5 dalyje nurodyta pažyma ne vėliau kaip prieš 10 dienų iki sprendimo dėl pertvarkymo priėmimo dienos turi būti pateikta juridinių asmenų registro tvarkytojui.

15. Pertvarkant kitos teisinės formos juridinį asmenį į bendrovę, jos įstatinis kapitalas turi būti ne mažesnis už šio Įstatymo 2 straipsnyje nustatytą minimalų kapitalą. Jeigu pertvarkant kitos teisinės formos juridinį asmenį į bendrovę neužtenka šio juridinio asmens turto šio Įstatymo 2 straipsnyje nustatytam minimaliam įstatiniam kapitalui sudaryti arba išpareigojimai viršija turto vertę, pertvarkomo juridinio asmens dalyviai turi teisę mokėti papildomus įnašus.

16. Pertvarkant uždarąją akcinę bendrovę, taip pat kitos įstatymuose numatytos teisinės formos juridinį asmenį į akcinę bendrovę, be kitų šiame ir kituose įstatymuose nustatytų veiksmų, turi būti:

1) akcijų prospektas patvirtintas vertybinių popierių rinką reglamentuojančių teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka;

2) išrinktas auditorius ar audito įmonė metinių finansinių ataskaitų rinkinio auditui atlikti.

17. Bendrovė gali būti pertvarkoma į valstybės įmonę, kai visų jos akcijų savininkė yra valstybė.

18. Bendrovė gali būti pertvarkoma į savivaldybės įmonę, kai visų jos akcijų savininkė yra savivaldybė.

19. Į žemės ūkio bendrovę gali būti pertvarkoma bendrovė, kurioje yra ne mažiau kaip 2 akcininkai ir jos pajamos už žemės ūkio produkciją bei suteiktas paslaugas žemės ūkiui per praėjusius finansinius metus sudarė daugiau kaip 50 procentų visų realizavimo pajamų.

20. Į kooperatinę bendrovę (kooperatyvą) gali būti pertvarkoma bendrovė, kurioje yra ne mažiau kaip 5 akcininkai.

21. Į tikrąją ūkinę bendriją arba komanditinę ūkinę bendriją gali būti pertvarkoma bendrovė, kurioje yra ne mažiau kaip 2 akcininkai.

22. (*Neteko galios nuo 2012-09-01.*)

23. Į individualią įmonę gali būti pertvarkoma bendrovė, kurios visų akcijų savininkas yra vienas fizinis asmuo.

24. Į mažąją bendriją gali būti pertvarkoma bendrovė, kurios visų akcijų savininkai yra fiziniai asmenys ir jų yra ne daugiau kaip 10.

25. Naujos teisinės formos juridinio asmens steigimo dokumentai įregistruojami juridinių asmenų registre ir pakeičiami juridinių asmenų registro duomenys po to, kai yra išrinkti (sudaryti) naujos teisinės formos juridinio asmens valdymo organai, suteiktas papildomas prievolių įvykdymo užtikrinimas to pareikalavusiems kreditoriams ir atsirado įstatymuose numatytos aplinkybės, taip pat pateikti įstatymuose nustatyti dokumentai. Pakeisti steigimo dokumentai netenka galios, jeigu jie nebuvo pateikti juridinių asmenų registro tvarkytojui per 6 mėnesius nuo sprendimo pertvarkyti bendrovę priėmimo.

26. Pertvarkymas laikomas baigtu nuo naujos teisinės formos juridinio asmens pakeistų steigimo dokumentų įregistravimo juridinių asmenų registre dienos.

73 straipsnis. Bendrovės likvidavimas

1. Bendrovė gali būti likviduojama Civilinio kodekso nustatytais juridinių asmenų likvidavimo pagrindais.

2. Sprendimą likviduoti bendrovę priima visuotinis akcininkų susirinkimas, juridinių asmenų registro tvarkytojas arba teismas Civilinio kodekso nustatytais atvejais. Kai sprendimą likviduoti bendrovę priima juridinių asmenų registro tvarkytojas, bendrovė likviduojama taikant Civilinio kodekso nuostatas, reglamentuojančias juridinio asmens likvidavimą juridinių asmenų registro tvarkytojo iniciatyva.

3. Visuotinis akcininkų susirinkimas negali priimti sprendimo likviduoti nemokią bendrovę.

4. Bankrutavusi bendrovė likviduojama Įmonių bankroto įstatymo nustatyta tvarka.

5. Visuotinis akcininkų susirinkimas ar teismas, priėmęs sprendimą likviduoti bendrovę, privalo išrinkti (paskirti) jos likvidatorius.

6. Nuo visuotinio akcininkų sprendimo likviduoti bendrovę priėmimo dienos bendrovė įgyja likviduojamos bendrovės statusą. Nuo išrinkimo (paskyrimo) likvi-

datorius įgyja bendrovės vadovo ir valdybos teises ir pareigas. Bendrovės vadovas ir valdyba netenka savo įgaliojimų nuo likvidatoriaus paskyrimo. Visuotinis akcininkų susirinkimas gali būti šaukiamas šio Įstatymo nustatyta tvarka.

7. Likviduojamos bendrovės dokumentuose, kuriuos ji naudoja turėdama santykių su kitais asmenimis, be kita ko, turi būti nurodomas jos teisinis statusas „likviduojama“.

8. Visuotinis akcininkų susirinkimas gali nustatyti kitą (ne sprendimo priėmimo dienos) datą, nuo kurios įsigalioja sprendimas dėl bendrovės likvidavimo, tačiau ši data negali būti ankstesnė kaip sprendimo likviduoti bendrovę priėmimo diena.

9. Jei likvidavimo pagrindas yra laikotarpio, kuriam buvo įsteigta bendrovė, pabaiga, likus ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki šio laikotarpio pabaigos, visuotinis akcininkų susirinkimas turi priimti sprendimą dėl bendrovės likvidavimo ir išrinkti likvidatorių arba priimti sprendimą pratęsti veiklos laikotarpį ir pakeisti bendrovės įstatus. Šiuo atveju priėmus sprendimą likviduoti bendrovę, bendrovė likviduojamos bendrovės statusą įgyja kitą dieną po įstatuose nustatyto veiklos laikotarpio pabaigos. Jei visuotinis akcininkų susirinkimas per nustatytą terminą likvidatoriaus neišrenka, akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, taip pat juridinių asmenų registro tvarkytojas turi teisę kreiptis į teismą, kad šis paskirtų likvidatorių.

10. Apie bendrovės likvidavimą likvidatorius turi viešai paskelbti įstatuose nurodytame šaltinyje tris kartus ne mažesniais kaip 30 dienų intervalais arba viešai paskelbti įstatuose nurodytame šaltinyje vieną kartą ir pranešti visiems bendrovės kreditoriams raštu. Skelbime ar pranešime turi būti nurodyti visi Civilinio kodekso 2.44 straipsnyje nurodyti duomenys apie bendrovę.

11. Likvidatorius ne vėliau kaip pirmą viešo paskelbimo apie bendrovės likvidavimą dieną turi pateikti juridinių asmenų registro tvarkytojui dokumentus, patvirtinančius sprendimą likviduoti bendrovę, ir duomenis apie save.

12. Likviduojant bendrovę, akcijas pasirašę, bet jų neapmokėję asmenys turi jas apmokėti akcijų pasirašymo sutartyje nustatyta tvarka. Akcijas pasirašę asmenys gali būti atleisti nuo neįmokėtų įnašų tokios dalies, kurią jie atgautų skirstant likviduojamos bendrovės turtą, tik tuo atveju, kai bendrovės likvidavimo pagrindas yra bendrovės steigimo pripažinimas negaliojančiu vadovaujantis Civilinio kodekso 2.114 straipsniu ir bendrovė gali patenkinti prisiimtus išpareigojimus kreditoriams.

13. Likviduojama bendrovė pirmiausia turi atsiskaityti su bendrovės kreditoriais, laikantis Civilinio kodekso nustatytos kreditorių reikalavimų tenkinimo eilės. Atsiskaičius su likviduojamos bendrovės kreditoriais, išmokamas sukauptas dividendas privilegijuotųjų akcijų su kaupiamuoju dividendu savininkams. Likęs likviduojamos bendrovės turtas padalijamas akcininkams proporcingai jiems nuosavybės teise priklausančių akcijų nominaliai vertei. Analogiškai dalijamas ir vėliau išaiškėjęs bendrovės turtas. Jei bendrovės akcijos suteikia nevienodas teises, dalijant turtą į jas turi būti atsižvelgta.

14. Bendrovės turtas akcininkams gali būti dalijamas ne anksčiau kaip praėjus 2 mėnesiams po to, kai buvo atlikti visi šio straipsnio 10 dalyje nustatyti veiksmai.

15. Jeigu dėl bendrovės skolų mokėjimo kyla teisminių ginčų, bendrovės turtas negali būti dalijamas akcininkams tol, kol teismas neišspręs šių ginčų ir nebus atsiskaityta su kreditoriais.

16. Sprendimą atšaukti bendrovės likvidavimą gali priimti sprendimą likviduoti bendrovę priėmęs visuotinis akcininkų susirinkimas ar teismas. Sprendimas likviduoti bendrovę negali būti atšauktas, jei bent vienas akcininkas gavo dalį likviduojamos bendrovės turto.

17. Dokumentai, patvirtinantys sprendimą likviduoti bendrovę, taip pat atšaukti likvidavimą, turi būti pateikti juridinių asmenų registro tvarkytojui.

<...>

Lietuvos Respublikos
akcinių bendrovių įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 1982 m. gruodžio 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva 82/891/EEB, pagrįsta Sutarties 54 straipsnio 3 dalies g punktu dėl akcinių bendrovių skaidymo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 17 skyrius, 1 tomas, p. 50).

2. 1989 m. gruodžio 21 d. Vienuoliktoji Tarybos direktyva 89/666/EEB dėl atskleidimo reikalavimų filialams, įsteigtiems valstybėse narėse tam tikrų tipų bendrovių, kurioms taikomi kitos valstybės narės įstatymai (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 17 skyrius, 1 tomas, p. 100).

3. 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/63/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 78/855/EEB ir 82/891/EEB dėl reikalavimo, kad jungiant arba skaidant akcines bendroves nepriklausomas ekspertas parengtų ataskaitą (OL 2007 L 300, p. 47).

4. 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/36/EB dėl naudojimosi tam tikromis akcininkų teisėmis bendrovėse, kurių akcijos įtrauktos į prekybą reguliuojamoje rinkoje (OL 2007 L 184, p. 17).

5. 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/101/EB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės reikalauja iš Sutarties 48 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių siekiant apsaugoti narių ir trečiųjų asmenų interesus, koordinavimo, siekiant suvienodinti tokias apsaugos priemones (OL 2009 L 258, p. 11).

6. 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/102/EB bendrovių teisės srityje dėl vienanarių privačių ribotos atsakomybės bendrovių (OL 2009 L 258, p. 20).

7. 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/109/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvų 77/91/EEB, 78/855/EEB ir 82/891/EEB bei Direktyvos 2005/56/EB nuostatas dėl ataskaitų bei dokumentų rengimo ir teikimo reikalavimų jungiant ir skaidant bendroves (OL 2009 L 259, p. 14).

8. 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/35/ES dėl akcinių bendrovių jungimo (OL 2011 L 110, p. 1).

9. 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/30/ES dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos tokias priemones suvienodinti, reikalauja iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 54 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, akcines bendroves steigiant, palaikant ir keičiant jų kapitalą, koordinavimo (OL 2012 L 315, p. 74).“

<...>

21 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalis įsigalioja 2015 m. liepos 1 d.

2. Šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytos Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 31 straipsnio 7 dalies nuostatos ir šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje išdėstytos Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 33 straipsnio 7 dalies nuostatos taikomos bendrovėse renkant naują valdybą ir stebėtojų tarybą. Iki šio įstatymo įsigaliojimo išrinkta valdyba ar stebėtojų taryba savo funkcijas atlieka iki kadencijos, kuriai ji buvo išrinkta, pabaigos arba iki bus išrinkta nauja valdyba ar stebėtojų taryba.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2003, Nr. 112-4991.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS INDIVIDUALIŲ ĮMONIŲ ĮSTATYMAS

2003 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-1805
Vilnius

[ištraukos]

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas reglamentuoja įmonių, kurių teisinė forma yra individuali įmonė, steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymą, likvidavimą, šių įmonių savininkų teises ir pareigas.

2 straipsnis. Individualios įmonės samprata

1. Individuali įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo.

2. Individualios įmonės pavadinime turi būti jos teisinę formą nusakantys žodžiai „individuali įmonė“ arba šių žodžių santrumpa „IĮ“.

3. Individualios įmonės buveinė turi būti Lietuvos Respublikoje.

<...>

6 straipsnis. Individualios įmonės savininkas

1. Individualioje įmonėje yra vienas savininkas.

2. Individualios įmonės savininku gali būti tik fizinis asmuo.

3. Individualios įmonės savininkas negali būti kitos individualios įmonės savininku.

4. Individualios įmonės savininko teises ir pareigas nustato Civilinis kodeksas, šis bei kiti įstatymai, individualios įmonės nuostatai.

5. Individualios įmonės savininkas priima šiuos sprendimus:

1) keisti individualios įmonės nuostatus;

2) pakeisti individualios įmonės buveinę;

3) paskirti individualios įmonės vadovu kitą asmenį, jei tai nustatyta individualios įmonės nuostatuose, jį atšaukti, individualios įmonės vardu sudaryti su juo darbo ar civilinę sutartį;

4) tvirtinti metinių finansinių ataskaitų rinkinį, jeigu finansinių ataskaitų rinkinio sudarymas yra nustatytas individualios įmonės nuostatuose ir individualios įmonės vadovu yra paskirtas kitas asmuo;

5) steigti filialus ir atstovybes, nutraukti jų veiklą ir tvirtinti filialų bei atstovybių nuostatus;

6) pertvarkyti individualią įmonę;
7) reorganizuoti individualią įmonę, kai ji remiantis šiuo Įstatymu gali būti reorganizuojama;

8) likviduoti individualią įmonę.

6. Individualios įmonės savininkas turi šias teises:

1) gauti individualios įmonės pelną;

2) paimti įmonės kasoje esančius pinigus, kaip avansu išmokamą pelną, savo asmeniniams poreikiams;

3) paimti iš individualios įmonės turtą;

4) gauti likviduojamos individualios įmonės turtą, likusį atsiskaičius su individualios įmonės kreditoriais;

5) gauti visą informaciją apie individualios įmonės veiklą ir susipažinti su visais individualios įmonės dokumentais, jeigu individualios įmonės vadovu paskirtas kitas asmuo;

6) kitas įstatymuose ir individualios įmonės nuostatuose nustatytas teises.

7. Tuo atveju, kai individualios įmonės savininkas tampa neveiksniu ar ribotai veiksniu, teismas savo nutartimi paskiria individualios įmonės turto administratorių. Individualios įmonės turto administratoriumi gali būti skiriamas individualios įmonės savininko globėjas (rūpintojas) arba kitas asmuo. Individualios įmonės turto administratorius įgyja individualios įmonės savininko teises ir pareigas nuo jo paskyrimo dienos.

7 straipsnis. Individualios įmonės valdymas

1. Individuali įmonė turi vienasmenį valdymo organą – individualios įmonės vadovą. Individualios įmonės savininkas kartu yra ir vienasmenis individualios įmonės valdymo organas – įmonės vadovas, jeigu individualios įmonės nuostatai nenustato kitaip.

2. Kai individualios įmonės savininkas kartu yra įmonės vadovas, jam priskiriama individualios įmonės vadovo kompetencija.

3. Individualios įmonės savininkas gali individualios įmonės vadovu paskirti kitą asmenį, jei tai nustatyta individualios įmonės nuostatuose. Apie individualios įmonės vadovo paskyrimą arba su juo sudarytos darbo ar civilinės sutarties pasibaigimą ne vėliau kaip per penkias dienas turi būti pranešta juridinių asmenų registru. Kai individuali įmonė steigiama, individualios įmonės vadovu paskirtas asmuo pradeda eiti vadovo pareigas nuo individualios įmonės įregistravimo juridinių asmenų registre dienos.

4. Kai individualios įmonės vadovu savininkas paskiria kitą asmenį, su individualios įmonės vadovu sudaroma darbo ar civilinė sutartis. Sutartį su individualios įmonės vadovu individualios įmonės vardu pasirašo individualios įmonės savininkas. Individualios įmonės vadovas pradeda eiti pareigas nuo sutarties sudarymo, jeigu su juo sudarytoje sutartyje nenustatyta kitaip. Kai su individualios įmonės vadovu sudaroma darbo sutartis, gali būti sudaryta jo visiškos materialinės atsakomy-

bės sutartis. Individualios įmonės savininkui priėmus sprendimą atšaukti vadovą, su juo sudaryta darbo ar civilinė sutartis nutraukiama. Darbo ginčai tarp individualios įmonės vadovo ir individualios įmonės savininko nagrinėjami teisme.

5. Individualios įmonės vadovas vienvaldiškai veikia individualios įmonės vardu, jeigu individualios įmonės nuostatai nenustato kitaip, ir atsako už individualios įmonės veiklos organizavimą, dokumentų ir kitos informacijos apie individualios įmonės turtą bei veiklą saugojimą, metinių finansinių ataskaitų rinkinio sudarymą, jeigu individualios įmonės finansinių ataskaitų rinkinio sudarymas nustatytas individualios įmonės nuostatuose, individualios įmonės dokumentų ir duomenų pateikimą juridinių asmenų registru. Individualios įmonės vadovas taip pat turi ir kitas Civiliniame kodekse, šiame ir kituose įstatymuose, individualios įmonės nuostatuose nustatytas teises ir pareigas.

<...>

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ ĮSTATYMAS

1994 m. gruodžio 21 d. Nr. I-722
Vilnius

[ištraukos]

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas reglamentuoja valstybės įmonių ir savivaldybės įmonių steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą.
2. Kai šio Įstatymo nuostatos taikomos ir valstybės įmonei, ir savivaldybės įmonei, vartojamas žodis „įmonė“.

2 straipsnis. Valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės samprata

1. Valstybės įmonė yra iš valstybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka valstybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso valstybei ir jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise.
2. Savivaldybės įmonė yra iš savivaldybės turto įsteigta arba įstatymų nustatyta tvarka savivaldybei perduota įmonė, kuri nuosavybės teise priklauso savivaldybei ir jai perduotą ir jos įgytą turtą valdo, naudoja bei juo disponuoja patikėjimo teise.
3. Valstybės įmonės ir savivaldybės įmonės tikslas – teikti viešąsias paslaugas, gaminti produkciją ir vykdyti kitą veiklą siekiant tenkinti viešuosius interesus.
4. Įmonė yra ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo.
5. Valstybės įmonės pavadinime turi būti jos teisinę formą nusakantys žodžiai „valstybės įmonė“ arba šių žodžių santrumpa „VĮ“. Savivaldybės įmonės pavadinime turi būti jos teisinę formą nusakantys žodžiai „savivaldybės įmonė“ arba šių žodžių santrumpa „SĮ“.
6. Įmonė privalo turėti bent vieną sąskaitą banke.
7. Įmonės buveinė turi būti Lietuvos Respublikoje.
8. Įmonė savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, šiuo Įstatymu, kitais teisės aktais bei savo įstatais.

<...>

4 straipsnis. Įmonės savininkas

1. Valstybės įmonės savininkė yra valstybė. Valstybės įmonės savininko teises ir pareigas valstybė įgyvendina per Vyriausybę arba jos įgaliotą valstybės valdymo

instituciją. Valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendina viena valstybės valdymo institucija.

2. Savivaldybės įmonės savininkė yra savivaldybė. Savivaldybės įmonės savininko teises ir pareigas savivaldybė įgyvendina per savivaldybės vykdomąją instituciją.

3. Toliau šiame Įstatyme valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti Vyriausybė arba jos įgaliota valstybės valdymo institucija, taip pat savivaldybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti savivaldybės vykdomoji institucija vadinamos įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiomis institucijomis.

4. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija:

- 1) tvirtina įmonės veiklos strategiją;
- 2) tvirtina įmonės įstatus;
- 3) priima sprendimą pakeisti įmonės buveinę;
- 4) skiria ir atšaukia įmonės vadovą, nustato darbo sutarties su įmonės vadovu sąlygas, įmonės vardu sudaro ir nutraukia darbo sutartį su įmonės vadovu, tvirtina įmonės vadovo pareigybės nuostatus;
- 5) skiria ir atšaukia valdybos narius, jeigu sudaroma valdyba;
- 6) tvirtina įmonės metinius turto įsigijimo ir skolinimosi planus, metines pajamų ir išlaidų sąmatas;
- 7) tvirtina įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkinį ir pelno (nuostolių) paskirstymą;
- 8) parenka atestuotą auditorių (toliau – auditorius) ar audito įmonę įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkinio auditui atlikti;
- 9) priima sprendimą reorganizuoti įmonę;
- 10) priima sprendimą pertvarkyti įmonę, išskyrus šio Įstatymo nustatytas išimtis;
- 11) priima sprendimus likviduoti įmonę ir atšaukti įmonės likvidavimą;
- 12) paskiria ir atleidžia įmonės likvidatorių.

5. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija sprendžia kitus šiame Įstatyme, kituose teisės aktuose ir įmonės įstatuose jos kompetencijai priskirtus klausimus.

6. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos sprendimai turi būti įforminami raštu.

7. Kai šio straipsnio 4 dalies 9 ir 11 punktuose nurodytiems sprendimams priimti šio Įstatymo nustatytais atvejais reikia Vyriausybės nutarimo arba savivaldybės tarybos sprendimo, taip pat kai šio straipsnio 4 dalies 10 punkte nurodytą sprendimą šio Įstatymo nustatytais atvejais priima Vyriausybė arba savivaldybės taryba, Vyriausybės nutarimų projektus parengia valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, jeigu Vyriausybė savo sprendimu tokią instituciją yra paskyrusi, savivaldybės tarybos sprendimų projektus – savivaldybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija.

<...>

10 straipsnis. Valdyba

1. Įmonės valdyba sudaroma, jeigu tai nustatyta įmonės įstatuose. Valdyba sudaroma 4 metams iš ne mažiau kaip 3 narių. Valdybai vadovauja valdybos pirminkas, kurį iš savo narių renka valdyba.

2. Valdybos nariais turi būti skiriami:

1) valstybės tarnautojai;

2) kiti fiziniai asmenys, kurių skaičius valstybės įmonėse, kurių balanse nurodyto turto vertė ne mažesnė negu 14 000 000 eurų ir pardavimo grynosios pajamos per ataskaitinius finansinius metus yra lygios arba viršija 5 800 000 eurų, turi sudaryti ne mažiau kaip 1/3 įmonės įstatuose nurodyto valdybos narių skaičiaus. Kitų įmonių valdybose pagal poreikį taip pat gali būti tokių fizinių asmenų.

3. Valdybos nariu gali būti skiriamas ir įmonės vadovas.

4. Valdybos nariu gali būti tik toks fizinis asmuo, kuris atitinka visus šiuos bendruosius reikalavimus:

1) turi aukštąjį universitetinį ar jam prilygintą išsilavinimą;

2) yra nepriekaištingos reputacijos;

3) nesusijęs su kitais juridiniais asmenimis ryšiais, dėl kurių galėtų kilti interesų konfliktas.

5. Kandidatas į valdybos narius ar įmonės valdybos narys nelaikomas nepriekaištingos reputacijos šio Įstatymo tikslais, jeigu įstatymų nustatyta tvarka jis pripažintas kaltu dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai, finansų sistemai, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams, teisingumui, visuomenės saugumui, valdymo tvarkai padarymo ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą.

6. Specialiuosius reikalavimus valdybos nariams nustato įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija.

7. Per 5 dienas nuo specialiųjų reikalavimų valdybos nariui nustatymo dienos apie valdybos nario atranką įmonė turi viešai paskelbti šio Įstatymo 3 straipsnio 9 dalyje nurodytame leidinyje ir įmonės interneto svetainėje. Skelbime turi būti nurodyti specialieji ir bendrieji reikalavimai valdybos nariui ir paraiškos juo tapti pateikimo įmonei tvarka.

8. Fiziniai asmenys, atitinkantys valdybos nariui nustatytus bendruosius ir specialiuosius reikalavimus, paraiškas tapti įmonės valdybos nariu gali teikti įmonei 20 dienų nuo šio straipsnio 7 dalyje nurodyto viešo paskelbimo dienos. Šiam terminui pasibaigus, visą iš fizinių asmenų gautą informaciją įmonė per 5 dienas pateikia įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinančiai institucijai. Kandidatai į valdybos narius parenkami Vyriausybės nustatyta tvarka.

9. Įmonės savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija, turėdama duomenų, keliančių pagrįstų abejonių dėl kandidato į valdybos narius ar valdybos nario atitikties šiame Įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytiems reikalavimams, turi teisę motyvuotu rašytiniu prašymu kreiptis į teisėsaugos, kontrolės ir kitas institu-

cijas, įstaigas ar įmones, kad šios pateiktų apie tokį asmenį jų turimą informaciją. Institucijos, įstaigos ir įmonės tokią informaciją turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo pateikti tokią informaciją gavimo dienos, jeigu teisės aktuose nenustatyta kitaip.

10. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija gali atšaukti visus ar pavienius valdybos narius nepasibaigus laikotarpiui, kuriam valdyba buvo sudaryta. Jeigu atšaukiami ar atsistatydina pavieniai valdybos nariai, pavieniai valdybos nariai skiriami į valdybą iki veikiančios valdybos laikotarpio, kuriam ji buvo sudaryta, pabaigos.

11. Paaiškėjus, kad valdybos narys neatitinka bendrųjų ir (ar) specialiųjų reikalavimų, jis turi būti atšauktas iš valdybos.

12. Valdyba:

1) nustato įmonės struktūrą;

2) teikia įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai išvadas dėl įmonės veiklos strategijos projekto, dėl įmonės paskirstytinojo pelno (nuostolių) paskirstymo projekto, dėl įmonės metinių pajamų ir išlaidų sąmatų, metinių turto įsigijimo ir skolinimosi planų, taip pat dėl ataskaitinių finansinių metų įmonės veiklos ataskaitos;

3) tvirtina įmonės darbuotojų apmokėjimo ir skatinimo taisykles;

4) nustato įmonės veiklos rodiklius, jeigu šiuos rodiklius nustatyti įstatuose nėra priskirta įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetencijai;

5) priima sprendimus dėl įmonės filialų ir atstovybių steigimo ir jų veiklos nutraukimo;

6) atlieka kitas šiame Įstatyme ir įmonės įstatuose valdybos kompetencijai priskirtas funkcijas.

13. Valdybos nariai veiklą pradeda nuo sprendime dėl jų paskyrimo nurodytos dienos.

14. Jeigu valdyba nesudaroma, šio straipsnio 12 dalies 1, 4 ir 5 punktų nuostatos priskiriamos įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetencijai. Kitas valdybos kompetencijai priskirtas funkcijas, išskyrus šio straipsnio 12 dalies 2 punkte nustatytą funkciją, atlieka įmonės vadovas.

15. Valdyba gali priimti sprendimus ir jos posėdis laikomas įvykusi, kai posėdyje dalyvauja daugiau kaip pusė valdybos narių. Valdybos narys už ar prieš sprendimą gali balsuoti iš anksto raštu įmonės įstatuose nustatyta tvarka. Iš anksto raštu balsavę valdybos nariai laikomi dalyvaujančiais posėdyje svarstant klausimus, dėl kurių šie valdybos nariai balsavo raštu. Valdybos sprendimas yra priimtas, jeigu už jį balsavo 2/3 ar daugiau posėdyje dalyvavusių valdybos narių.

16. Valdyba veikia pagal jos patvirtintą darbo reglamentą.

17. Už veiklą valdyboje jos nariams atlyginama įmonės lėšomis Vyriausybės nustatyta tvarka. Valdybos nariui išmokama suma per mėnesį negali būti didesnė kaip 1/5 įmonės vadovo vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio.

18. Valdybos nariai privalo saugoti įmonės komercines (gamybines) paslaptis, konfidencialią informaciją, kurią sužinojo būdami valdybos nariais ir kuri buvo nurodyta kaip konfidenciali informacija.

11 straipsnis. Įmonės vadovas

1. Įmonės vadovas pradeda eiti pareigas nuo sprendime dėl jo paskyrimo nurodytos dienos. Kai įmonė steigiama, įmonės vadovu paskirtas asmuo pradeda eiti įmonės vadovo pareigas nuo įmonės įregistravimo dienos.

2. Įmonės vadovas:

- 1) priima į darbą ir atleidžia darbuotojus;
- 2) parengia įmonės darbuotojų darbo apmokėjimo ir skatinimo taisykles;
- 3) teikia informaciją valdybai, jeigu ji sudaroma, ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai apie įmonės veiklos prognozes, planus (nurodo reikalingų investicijų ateinančiais finansiniais metais sumas) ir įvykius, turinčius esminę reikšmę įmonės veiklai;
- 4) tvirtina įmonės filialų ir atstovybių nuostatus;
- 5) skiria ir atšaukia įmonės filialų ir atstovybių valdymo organų narius;
- 6) atlieka kitas šiame įstatyme ir įmonės įstatuose įmonės vadovo kompetencijai priskirtas funkcijas.

3. Įmonės vadovas organizuoja kasdieninę įmonės veiklą ir veikia įmonės vardu esant santykiams su kitais asmenimis. Įmonės vadovas turi teisę vienvaldiškai sudaryti sandorius. Įmonės įstatuose gali būti nurodyti sandoriai, kuriems sudaryti būtina turėti valdybos, o jeigu valdyba nesudaroma, – įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos išankstinį pritarimą.

4. Įmonės vadovu negali būti asmuo, kuriam įstatymų nustatyta tvarka atimta teisė eiti tokias pareigas. Įmonės vadovas negali būti tos įmonės vyriausiuoju buhalteriu (buhalteriu).

5. Įmonės vadovas negali būti kito juridinio asmens darbuotoju ar organo nariu be įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos sutikimo. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija sprendimą dėl sutikimo įmonės vadovui būti kito juridinio asmens darbuotoju ar organo nariu priima gavusi įmonės vadovo rašytinį prašymą. Šis įmonės vadovo prašymas turi būti išnagrinėtas per 10 darbo dienų nuo jo gavimo institucijoje dienos. Sutikimas duodamas, jeigu įmonės vadovo buvimas kito juridinio asmens darbuotoju ar organo nariu nesukelia interesų konflikto, nekliudo jam tinkamai vykdyti pareigų, nurodytų Civiliniame kodekse, šiame ir kituose įstatymuose ir įmonės įstatuose. Įmonės vadovas, pažeidęs šioje dalyje nustatytą reikalavimą, turi būti atšauktas iš įmonės vadovo pareigų.

6. Įmonės vadovas atsako už:

- 1) įmonės veiklos strategijos projekto parengimą ir jo pateikimą valdybai, jeigu ji sudaroma, ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai;
- 2) įmonės veiklos organizavimą;

3) pranešimą įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai ir valdybai, jeigu ji sudaroma, apie įvykius, turinčius esminę reikšmę įmonės veiklai;

4) įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkinio sudarymą ir jo pateikimą kartu su auditoriaus išvada bei audito ataskaita valdybai, jeigu ji sudaroma, susipažinti ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai tvirtinti per 3 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos;

5) įmonės metinių turto įsigijimo ir skolinimosi planų, metinių pajamų ir išlaidų sąmatų sudarymą ir jų pateikimą valdybai, jeigu ji sudaroma, svarstyti ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai tvirtinti;

6) įmonės veiklos ataskaitos parengimą;

7) įmonės duomenų ir dokumentų pateikimą juridinių asmenų registruui;

8) įmonės viešų pranešimų paskelbimą;

9) dokumentų ir kitos informacijos apie įmonę saugojimą;

10) įmonės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo įmonės įstatuose nustatyta tvarka ir sąlygomis;

11) kitus veiksmus, nustatytus įmonės vadovui šiame Įstatyme, kituose teisės aktuose ir įmonės įstatuose.

7. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai priėmus sprendimą atšaukti įmonės vadovą, su juo sudaryta darbo sutartis nutraukiama Darbo kodekse nustatyta tvarka.

8. Darbo ginčai tarp įmonės vadovo ir įmonės nagrinėjami teisme.

<...>

15 straipsnis. Pelno (nuostolių) paskirstymas

1. Įmonės paskirstytinasis pelnas (nuostoliai) turi būti paskirstytas (paskirstyti) ne vėliau kaip per 4 mėnesius, pasibaigus įmonės finansiniams metams.

2. Įmonės vadovas kartu su įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkiniu valdybai, jeigu ji sudaroma, ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai turi pateikti sprendimo dėl įmonės paskirstytinojo pelno (nuostolių) paskirstymo projektą. Projekte turi būti nurodyta:

1) ankstesnių finansinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) ataskaitinių finansinių metų pabaigoje;

2) ataskaitinių finansinių metų grynasis pelnas (nuostoliai);

3) pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintas ataskaitinių finansinių metų pelnas (nuostoliai);

4) paskirstytinasis pelnas (nuostoliai) ataskaitinių finansinių metų pabaigoje;

5) pervedimai iš rezervų;

6) paskirstytinasis pelnas (nuostoliai);

7) pelno dalis, skiriama į privalomąjį rezervą;

8) pelno dalis, skiriama į rezervus, naudojamus darbuotojų premijoms, socialiniams, kultūriniais ir panašiams tikslams;

9) pelno dalis, skiriama į kitus rezervus;

10) į valstybės ar savivaldybės biudžetą įmokama įmonės pelno įmoka;

11) nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai), perkeliamas (perkeliami) į kitus finansinius metus.

3. Į rezervus darbuotojų premijoms, socialiniams, kultūriniais ir panašioms tikslams gali būti skiriama ne daugiau kaip 1/10 paskirstytinojo pelno.

4. Įmonės paskirstytinąjį pelną (nuostolius) sudaro ataskaitinių finansinių metų pelno (nuostolių) ir ankstesnių finansinių metų nepaskirstytojo pelno (nuostolių) ataskaitinių finansinių metų pabaigoje bei pervedimų iš rezervų suma.

5. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija negali tvirtinti jai pateikto šio straipsnio 2 dalyje nurodyto sprendimo dėl įmonės paskirstytinojo pelno (nuostolių) paskirstymo projekto, kuriame numatyta į valstybės ar savivaldybės biudžetą mokama įmonės pelno įmoka, jeigu tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

1) įmonė yra nemoki ar po į valstybės ar savivaldybės biudžetą sumokėtos pelno įmokos taptų nemoki;

2) paskirstytinojo pelno (nuostolių) suma yra neigiama (gauta nuostolių);

3) įmonės nuosavas kapitalas yra mažesnis arba įmokėjęs į valstybės ar savivaldybės biudžetą ne mažesnę negu šio straipsnio 6 dalyje nustatyto dydžio įmonės pelno įmoką taptų mažesnis už įmonės savininko kapitalo, privalomojo rezervo, perkainojimo rezervo sumą;

4) įmonės pajamų ir sąnaudų struktūrą ir pelno paskirstymą tiesiogiai reglamentuoja Europos Sąjungos teisės aktai.

6. Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija privalo užtikrinti, kad iš įmonės paskirstytinojo pelno į valstybės ar savivaldybės biudžetą įmokama įmonės pelno įmoka būtų 50 procentų įmonės ataskaitinių finansinių metų pelno. Vyriausybė ar savivaldybės taryba jų nustatyta tvarka gali nustatyti mažesnę įmonės pelno įmoką, jeigu:

1) įmonės įgyvendina arba dalyvauja įgyvendinant Vyriausybės sprendimu pripažintą valstybei svarbų ekonominį projektą;

2) įmonės nuosavas kapitalas po į valstybės ar savivaldybės biudžetą sumokėtos įmonės pelno įmokos taptų mažesnis už įmonės savininko kapitalo, privalomojo rezervo ir perkainojimo rezervo sumą.

7. Nuo į valstybės ar savivaldybės biudžetą įmokamų įmonės pelno įmokų mokėjimo atleidžiamos valstybės įmonės, kurios ataskaitiniais finansiniais metais atitinka šias sąlygas:

1) yra išvardytos Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo (toliau – Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymas) 3 straipsnio 1 dalyje kaip strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčios valstybės įmonės;

2) valdo, naudoja ir disponuoja strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčius valstybei nuosavybės teise priklausančius įrenginius, išvardytus Strateginę

reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje;

3) įgyvendina ar dalyvauja įgyvendinant teisės aktu pripažintą ypatingos valstybinės svarbos ar valstybei svarbų ekonominį projektą.

8. Šio straipsnio 2 dalies 10 punktą ir 6 dalis netaikomi įmonei, kuri yra centrinė naftos produktus ir naftos atsargas kaupianti ir tvarkanti organizacija Lietuvos Respublikoje ir kurios pelno panaudojimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos naftos produktų ir naftos valstybės atsargų įstatymas.

9. Įmonė pelno įmoką į valstybės ar savivaldybės biudžetą turi pervesti ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo sprendimo paskirstyti pelną priėmimo dienos.

16 straipsnis. Įmonės veiklos ataskaita

1. Įmonės vadovas kartu su įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkiniu valdybai, jeigu ji sudaroma, ir įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinančiai institucijai turi pateikti ataskaitinių finansinių metų įmonės veiklos ataskaitą.

2. Įmonės veiklos ataskaitoje turi būti nurodyta:

- 1) įmonės veiklos strategijos, įmonės veiklos tikslų įgyvendinimo rezultatai;
- 2) įmonės investicijos per finansinius metus;
- 3) įvykiai, turintys esminę reikšmę įmonės veiklai per finansinius metus;
- 4) įmonės veiklos planai ir prognozės;
- 5) galimi numatyti esminiai rizikos veiksniai ir jų sumažinimo priemonės;
- 6) įmonėje įdiegta vidaus kontrolės sistema;
- 7) įmonės turto vertės padidėjimas arba sumažėjimas (nurodomos šio turto vertės padidėjimo arba sumažėjimo priežastys);

8) įmonės sandoriai (kartu nurodoma, kokie sandoriai yra nesusiję su įprastine įmonės veikla);

9) įmonės filialai ir atstovybės, jeigu jų yra, šių padalinių veikla ir veiklos rezultatai;

10) darbuotojų skaičiaus įmonėje pasikeitimas ir sukurtų naujų darbo vietų skaičius;

11) kita teisės aktuose nustatyta informacija.

3. Įmonės veiklos ataskaitoje taip pat gali būti nurodyta informacija, kurią nustato įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija.

4. Jeigu kuri nors iš šio straipsnio 2 dalyje nurodytos informacijos įmonėje laikoma komercine (gamybine) paslaptimi ar priskirta konfidencialiai informacijai, įmonės veiklos ataskaitoje tokia informacija nenurodoma ir paaiškinama, kodėl tokia informacija nenurodoma.

5. Įmonės veiklos ataskaita yra viešas dokumentas. Kartu su įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkiniu ji turi būti pateikiama juridinių asmenų registruirai per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos turi būti paskelbta įmonės interneto svetainėje.

<...>

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮDARBINIMO PER LAIKINOJO ĮDARBINIMO ĮMONES ĮSTATYMAS

2011 m. gegužės 19 d. Nr. XI-1379

Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato darbo santykių tarp laikinųjų darbuotojų ir laikinojo įdarbinimo įmonių ypatumus, įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones santykiuose dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas.

2. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (toliau – Darbo kodeksas) ir kiti įstatymai įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones teisiniams santykiams taikomi tiek, kiek jų nereglamentuoja šis įstatymas. Teisiniams santykiams tarp darbo naudotojo ir įdarbinimo įmonės bei tarp darbo naudotojo ir laikinojo darbuotojo taikomas Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – Civilinis kodeksas) tiek, kiek jų nereglamentuoja šis įstatymas.

3. Šis įstatymas netaikomas laivų įguloms, kurioms yra taikomas Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymas.

4. Šiuo įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Įdarbinimas per laikinojo įdarbinimo įmones** – laikinųjų darbuotojų įdarbinimas laikinojo įdarbinimo įmonėse turint tikslą juos pagal laikinojo įdarbinimo sutartis siųsti laikinai dirbti laikinojo darbo naudotojų naudai, pastariesiems prižiūrint ir vadovaujant.

2. **Laikinis darbuotojas** – Darbo kodekso 15 straipsnyje nurodytus reikalavimus atitinkantis darbuotojas, su laikinojo įdarbinimo įmone sudaręs laikinojo darbo sutartį.

3. **Laikinojo darbo naudotojas** (toliau – **darbo naudotojas**) – fizinis, juridinis asmuo ar kita organizacinė struktūra, kurių naudai ir kuriems prižiūrint ir vadovaujant laikinai dirba laikinieji darbuotojai.

4. **Laikinojo darbo sutartis** – laikinojo įdarbinimo įmonės ir laikinojo darbuotojo darbo sutartis, pagal kurią laikinasis darbuotojas išipareigoja laikinojo darbo sutartyje numatytas darbo funkcijas atlikti laikinojo įdarbinimo įmonės nurodyto darbo naudotojo naudai, laikydamasis pastarojo nustatytos darbo tvarkos, o laikinojo įdarbinimo įmonė išipareigoja mokėti darbuotojui sulygtą darbo užmokestį ir vykdyti kitus Darbo kodekse, šiame įstatyme, kituose norminiuose teisės aktuose, kolektyvinėje ir laikinojo darbo sutartyje nustatytus išipareigojimus.

5. **Laikinojo įdarbinimo įmonė** (toliau – **įdarbinimo įmonė**) – fizinis, juridinis asmuo ar kita organizacinė struktūra, atitinkantys darbdaviui keliamus reikalavimus ir sudarę laikinojo darbo sutartis su laikinaisiais darbuotojais, turėdami tikslą juos siųsti laikinai dirbti darbo naudotojo naudai, pastarajam prižiūrint ir vadovaujant.

6. **Laikinojo įdarbinimo sutartis** – laikinojo įdarbinimo įmonės ir laikinojo darbo naudotojo sutartis dėl atlygintinų paslaugų teikimo, pagal kurią laikinojo įdarbinimo įmonė įsipareigoja atlygintinai laikinai pavesti laikinajam darbuotojui (laikiniesiems darbuotojams) atlikti šioje sutartyje numatytas darbo funkcijas laikinojo darbo naudotojo naudai, laikantis pastarojo nustatytos darbo tvarkos, o laikinojo darbo naudotojas įsipareigoja laikinuosius darbuotojus prižiūrėti ir jiems vadovauti bei užtikrinti šiame įstatyme ir šioje sutartyje nustatytas darbo sąlygas.

7. **Pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos** – darbo ir įdarbinimo sąlygos, nustatytos įstatymuose, kituose norminiuose teisės aktuose, kolektyvinėse sutartyse ir (ar) kituose vietiniuose (lokaliniuose) teisės aktuose ir kurios galioja pas darbo naudotoją ir susijusios su darbo ir poilsio laiko režimu, darbų sauga ir darbo užmokesčiu.

3 straipsnis. Laikinojo darbo sutarties sudarymas, jos turinys ir pasibaigimas

1. Laikinojo darbo sutartis gali būti neterminuota arba terminuota.
2. Laikinojo darbo sutarčiai sudaryti, vykdyti ir jai pasibaigti taikomos Darbo kodekso ir šio įstatymo nuostatos.

3. Laikinojo darbo sutartyje, be Darbo kodekse numatytų būtinųjų darbo sutarties sąlygų, turi būti sulygta dėl šių būtinųjų darbo sutarties sąlygų:

1) laikinojo darbuotojo iškvietimo ir siuntimo dirbti darbo naudotojui ir atšaukimo iš darbo, dirbto darbo naudotojui, tvarka;

2) informavimo apie darbo pradžią ir pabaigą darbo naudotojo naudai tvarka;

3) darbo užmokesčio dydis ir mokėjimo tvarka, darbo užmokesčio, mokamo už laikotarpį tarp siuntimų dirbti darbo naudotojui, dydis ir mokėjimo tvarka. Laikinojo darbuotojo darbo užmokestis darbo pas darbo naudotoją laikotarpiu turi būti bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų jį tiesiogiai įdarbinęs toje pačioje darbo vietoje, išskyrus atvejus, kai laikiniesiems darbuotojams, pasirašiusiems neterminuotą laikinojo darbo sutartį, tarp siuntimų yra mokamas toks pats darbo užmokestis kaip ir siuntimų metu;

4) laikinojo darbuotojo darbo laiko režimas.

4. Įdarbinimo įmonė privalo pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigai apie laikinojo darbuotojo darbo pradžią ne vėliau kaip prieš valandą iki jo darbo pradžios.

5. Laikotarpiu tarp siuntimų dirbti laikinasis darbuotojas turi teisę nutraukti laikinojo darbo sutartį savo pareiškimu, išpėjęs įdarbinimo įmonę ne vėliau kaip prieš 7 dienas. Kolektyvinėje sutartyje, sudarytoje tarp įdarbinimo įmonės ir jos

darbuotojų, gali būti nustatytas ir kitoks įspėjimo terminas, bet jis negali viršyti vieno mėnesio.

4 straipsnis. Laikinųjų darbuotojų darbo ypatumai

1. Laikiniesiems darbuotojams nedarbo laikotarpiai tarp siuntimų dirbti, kai darbuotojas nevyko į darbą, neapmokami, jeigu laikinojo darbuotojo darbo užmokestis darbo pas darbo naudotoją laikotarpiu yra bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų jį tiesiogiai įdarbinęs toje pačioje darbo vietoje, ir tokie laikotarpiai sudaro iki 5 darbo dienų iš eilės. Už ilgesnį kaip 5 darbo dienas iš eilės laikotarpį tarp siuntimų dirbti laikinajam darbuotojui turi būti mokama ne mažiau kaip Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta minimalioji mėnesinė alga.

2. Laikinųjų darbuotojų pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos jų paskyrimo pas darbo naudotoją laikotarpiu turi būti bent tokios, kokios būtų taikomos, jeigu darbo naudotojas būtų juos tiesiogiai įdarbinęs tam pačiam darbui atlikti, išskyrus šio įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytą atvejį.

3. Laikiniesiems darbuotojams suteikiama teisė naudotis pas darbo naudotoją esančiais patogumais ar kolektyvine infrastruktūra, ypač valgykla, vaikų priežiūros ir transporto paslaugomis, tomis pačiomis sąlygomis, kuriomis jais naudojasi tiesiogiai darbo naudotojo darbuotojai, išskyrus atvejus, kai skirtingų sąlygų taikymas yra pateisinamas dėl objektyvių priežasčių.

5 straipsnis. Laikinojo darbuotojo, įdarbinimo įmonės ir darbo naudotojo tarpusavio teisės ir pareigos

1. Įdarbinimo įmonė, siekdama įgyvendinti darbdavio pareigą sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, privalo įsitikinti, kad siunčiami dirbti laikinieji darbuotojai dirbs darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus atitinkančiomis darbo sąlygomis.

2. Darbo naudotojas privalo laikiniesiems darbuotojams užtikrinti tinkamas, saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas.

3. Darbo naudotojas laikinajam darbuotojui leidžia pradėti dirbti tik tada, kai laikinasis darbuotojas yra informuotas apie esamus ir galimus rizikos veiksnius ir apsisaugojimo nuo jų priemonių panaudojimą, instruktuoatas saugiai dirbti konkrečioje darbo vietoje, nepaisant to, kad įdarbinimo įmonėje buvo nustatyta tvarka instruktuoatas ir apmokytas saugiai dirbti. Darbo naudotojas laikiniesiems darbuotojams privalo suteikti informaciją apie paskirtus darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, taip pat jie turi būti supažindinti su evakavimo planais.

4. Darbo naudotojas privalo iki darbo pradžios pasirašytinai supažindinti laikinąjį darbuotoją su darbo sąlygomis, kolektyvine sutartimi, darbo tvarkos taisyklėmis, kitais jo darbą darbo naudotojui reglamentuojančiais teisės aktais, taip pat su taikomais darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimais.

5. Darbo naudotojo darbuotojų saugos ir sveikatos specialistai, organizuojantys darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones, ir darbuotojų atstovai privalo būti informuoti apie laikinųjų darbuotojų darbo pradžią ir pabaigą darbo naudotojo naudai.

6. Už darbo naudotojui laikinojo darbuotojo padarytą žalą atsako įdarbinimo įmonė Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

7. Įdarbinimo įmonė privalo užtikrinti, kad laikinai įdarbinant užsienio valstybių piliečius ir asmenis be pilietybės būtų laikomasi jiems norminių teisės aktų nustatytos įsidarbinimo tvarkos.

6 straipsnis. Įdarbinimo įmonės ir darbo naudotojo teisiniai santykiai

1. Įdarbinimo įmonės ir darbo naudotojo santykiai grindžiami jų raštu sudaryta laikinojo įdarbinimo sutartimi. Šioje sutartyje turi būti nurodoma laikinojo darbuotojo (laikinųjų darbuotojų) kvalifikacija, darbo funkcijos, darbo režimas, laikinojo darbuotojo (laikinųjų darbuotojų) mokymo, siuntimo ir atšaukimo iš darbo, dirbto darbo naudotojui, tvarka.

2. Kitas įdarbinimo įmonės ir darbo naudotojo tarpusavio teises ir pareigas nustato laikinojo įdarbinimo sutartis, Civilinis kodeksas ir kiti norminiai teisės aktai.

7 straipsnis. Įdarbinimo įmonei draudžiami veiksmai

Įdarbinimo įmonei draudžiama:

1) riboti laikinojo darbuotojo nuolatinio įsidarbinimo pas darbo naudotoją galimybes;

2) reikalauti iš laikinojo darbuotojo atlyginti ar padengti bet kokias išlaidas dėl laikinojo darbo sutarties sudarymo ir jos vykdymo ar nutraukimo;

3) laikinųjų darbuotojų duomenis tvarkyti kitais tikslais, kurie nesusiję su laikinojo darbo sutartyje numatytais įsipareigojimais, jų kvalifikacija, profesine patirtimi ar kita svarbia informacija, arba pažeidžiant jų teises į privataus gyvenimo neliečiamumą;

4) duomenis, gautus iš darbo naudotojo, tvarkyti kitais tikslais, kurie nesusiję su laikinojo įdarbinimo sutartyje numatytais įsipareigojimais, arba pažeidžiant darbo naudotojo interesus.

8 straipsnis. Darbo naudotojo pareigos

1. Darbo naudotojas turi informuoti laikinuosius darbuotojus apie jo turimas laisvas darbo vietas, nurodydamas darbo funkcijas, darbo pobūdį, darbo apmokėjimo ir kitas sąlygas. Informacija apie laisvas darbo vietas gali būti skelbiama viešai informaciniuose stenduose darbo naudotojo patalpose, darbo naudotojo interneto svetainėje ar kitais būdais.

2. Darbo naudotojui draudžiama:

1) pavesti laikinajam darbuotojui atlikti streikuojančių darbo naudotojo darbuotojų darbo funkcijas;

2) sudaryti laikinojo įdarbinimo sutartį, siekiant pakeisti darbo naudotojo buvusius darbuotojus;

3) diskriminuoti laikinuosius darbuotojus tokią pačią ar lygiavertę darbo funkciją atliekančių darbo naudotojo darbuotojų atžvilgiu (sudaryti laikiniams darbuotojams mažiau palankias darbo sąlygas);

4) riboti laikinųjų darbuotojų profesinio mokymo ir kvalifikacijos kėlimo galimybes;

5) riboti laikinųjų darbuotojų nuolatinio įsidarbinimo galimybes.

9 straipsnis. Laikinojo darbuotojo socialinės garantijos

Įdarbinimo įmonės draudžia laikinuosius darbuotojus valstybiniu socialiniu draudimu Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

10 straipsnis. Ginčų nagrinėjimas

Ginčai, kilę tarp laikinojo darbuotojo ir įdarbinimo įmonės arba tarp darbo naudotojo ir įdarbinimo įmonės, arba tarp darbo naudotojo ir laikinojo darbuotojo, nagrinėjami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones priežiūra ir atsakomybė už šio įstatymo pažeidimą

1. Įdarbinimo įmonės turi teikti Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir terminais informaciją apie pradėtą vykdyti įdarbinimą per laikinojo įdarbinimo įmones ir laikinųjų darbuotojų skaičių.

2. Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo ketvirtajame skirsnyje nustatyta tvarka prižiūri, kaip įdarbinimo įmonės ir darbo naudotojai laikosi šio įstatymo, darbuotojų saugos ir sveikatos bei kitų norminių teisės aktų nustatytų reikalavimų, vykdydami įdarbinimą per laikinojo įdarbinimo įmones, ir juos konsultuoja darbo įstatymų ir šio įstatymo taikymo klausimais bei atlieka pagal šio straipsnio 1 dalį gautos informacijos vertinimą.

12 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas, išskyrus 13 straipsnį, įsigalioja 2011 m. gruodžio 1 d.

13 straipsnis. Pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2004, Nr. 73-2539.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMAS DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES

2004 m. balandžio 29 d. Nr. IX-2206
Vilnius

[ištraukos]

I SKYRIUS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis ir taikymas

1. Šis Įstatymas nustato užsieniečių atvykimo ir išvykimo, buvimo ir gyvenimo, prieglobsčio ir laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje suteikimo, integracijos ir sprendimų dėl užsieniečių teisinės padėties apskundimo tvarką ir reglamentuoja kitus užsieniečių teisinės padėties Lietuvos Respublikoje klausimus.

2. Šio Įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktu, nurodytu šio Įstatymo priede, nuostatomis.

2¹. Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams taikomos šio Įstatymo I, II, V, VI, VII, IX, X ir XI skyrių nuostatos, o jų šeimos nariams ir kitiems asmenims, kurie pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmenų judėjimo teise, – ir šio Įstatymo III skyriaus pirmojo skirsnio nuostatos.

3. Šis Įstatymas netaikomas užsieniečiams, kurie naudojami privilegijomis ir imunitetais pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir kitus teisės aktus.

4. Kitų Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatos šio Įstatymo reglamentuojamiems teisiniams santykiams taikomos tiek, kiek jų nereglamentuoja šis Įstatymas, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą išimtį.

5. Šio Įstatymo normos, reglamentuojančios leidimus dirbti ir leidimus gyventi Lietuvos Respublikoje, santykiams, susijusiems su naujos branduolinės (atominės) elektrinės projekto įgyvendinimu, taikomos tiek, kiek jų nereglamentuoja Lietuvos Respublikos branduolinės (atominės) elektrinės įstatymas.

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. **Akivaizdžiai nepagrįstas prašymas suteikti prieglobstį** – užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, kuriame akivaizdžiai nėra persekiojimo pavojaus kilmės valstybėje pagrindimo arba kuris yra paremtas apgaule, arba kuriuo piktnaudžiaujama prieglobsčio suteikimo tvarka ir kuris dėl minėtų priežasčių akivaizdžiai neatitinka šiame Įstatyme nustatytų kriterijų suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje.

2. Asmens be pilietybės kelionės dokumentas – asmeniui, neturinčiam užsienio valstybės pilietybės, tačiau turinčiam dokumentą, suteikiantį teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, pagal 1954 m. Konvencijos dėl asmenų be pilietybės statuso nuostatas išduodamas dokumentas, suteikiantis teisę išvykti iš Lietuvos Respublikos ir grįžti į Lietuvos Respubliką dokumento galiojimo laikotarpiu.

3. Aukšta profesinė kvalifikacija – kvalifikacija, kurią liudija aukštojo mokslo diplomas arba, kai tai numatyta Lietuvos Respublikos teisės aktuose, ne mažiau kaip penkerių metų profesinė patirtis, lygiavertė aukštojo mokslo kvalifikacijai, ir kuri yra būtina profesijai ar sektoriui, nurodytam darbdavio įsipareigojime įdarbinti užsieniečių pagal darbo sutartį arba darbo santartyje.

4. Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nariai – sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, tiesioginius palikuonis, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, sutuoktinio ar asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, išlaikomi giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę liniją.

⁴1. *Neteko galios nuo 2013-01-01.*

5. Europos Sąjungos valstybės narės pilietis – užsienietis, turintis vienos iš Europos Sąjungą sudarančių valstybių pilietybę.

6. Fiktyvi įmonė – Juridinių asmenų registre įregistruotas privatusis juridinis asmuo, kuris buvo įsteigtas ar įsigytas siekiant ne vykdyti šio juridinio asmens steigimo dokumentuose nurodytą veiklą Lietuvos Respublikoje, o užsieniečiui – šio juridinio asmens dalyviui, kaip jis apibrėžiamas Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, (toliau – dalyvis), vadovui, kolegialaus valdymo ar priežiūros organo nariui – gauti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje.

⁶1. **Fiktyvi registruota partnerystė** – Lietuvos Respublikos piliečio arba teisėtai Lietuvos Respublikoje gyvenančio užsieniečio ir užsieniečio, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, registruota partnerystė, kai ji sudaroma siekiant gauti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje ir nesiekiant sukurti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytų kitų registruotos partnerystės teisinių pasekmių.

⁶2. **Fiktyvi santuoka** – Lietuvos Respublikos piliečio arba teisėtai Lietuvos Respublikoje gyvenančio užsieniečio ir užsieniečio, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, santuoka, kai ji sudaroma siekiant gauti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje ir nesiekiant sukurti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytų kitų santuokos teisinių pasekmių.

⁶3. **Fiktyvus įvaikinimas** – Lietuvos Respublikos piliečio arba teisėtai Lietuvos Respublikoje gyvenančio užsieniečio ir užsieniečio, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, atlikta įvaikinimo procedūra, kai tai atliekama siekiant gauti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje ir nesiekiant sukurti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytų kitų įvaikinimo teisinių pasekmių.

7. **Gražinimas į užsienio valstybę** – procedūra, kai užsienietis prievolę išvykti iš Lietuvos Respublikos įvykdo savanoriškai arba iš jos išsiunčiamas į valstybę, kuri nėra Europos Sąjungos arba Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybė narė.

7¹. **Humanitarinės priežastys** – liga, kitoks ūmus sveikatos sutrikimas ar organizmo būklė, asmeninė priežastis, kurios užsienietis negalėjo numatyti ir išvengti, nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės, dėl kurių užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos.

8. **Išsiuntimas iš Lietuvos Respublikos** – priverstinis užsieniečio išvežimas ar išvesdinimas iš Lietuvos Respublikos teritorijos teisės aktų nustatyta tvarka.

9. **Įpareigojimas išvykti iš Lietuvos Respublikos** – teisės aktų nustatyta tvarka priimtas sprendimas, pagal kurį užsienietis per nustatytą laiką savanoriškai privalo išvykti į tą Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybę narę, kurioje jis turi teisę būti ar gyventi.

10. **Kelionės dokumentas** – užsienio valstybės piliečio pasas ar jį atitinkantis dokumentas, skirtas vykti į užsienio valstybę bei pripažintas Lietuvos Respublikoje.

11. **Kilmės valstybė** – valstybė, kurios pilietybę turi užsienietis, o jei užsieniečio pilietybės nustatyti neįmanoma arba jis neturi jokios pilietybės, – valstybė, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta.

11¹. **Kitas asmuo, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmenų judėjimo teise**, – asmuo, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos narys, bet yra sugyventinis, su kuriuo Europos Sąjungos valstybės narės pilietis pastaruosius 3 metus palaiko nuolatinius santykius, kurie tinkamai įrodomi dokumentais, taip pat asmuo, kuris yra išlaikomas Europos Sąjungos valstybės narės piliečio ar tvarko bendrą namų ūkį su Europos Sąjungos valstybės narės piliečiu arba kuriam dėl rimtų sveikatos priežasčių būtinai reikalinga asmeninė Europos Sąjungos valstybės narės piliečio priežiūra, jeigu tai tinkamai įrodoma dokumentais.

11². **Kvietimas** – dokumentas, patvirtinantis Lietuvos Respublikos fizinio arba juridinio asmens įsipareigojimą pasirūpinti, kad į Lietuvą atvykstantis užsienietis būtų tinkamai apgyvendintas jo buvimo Lietuvos Respublikoje turint vizą laikotarpiu ir kad prireikus būtų padengtos užsieniečio grįžimo į kilmės ar užsienio valstybę, į kurią jis turi teisę vykti, išlaidos.

12. **Laikinas teritorinis prieglobstis** – užsieniečiui šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikta teisė būti Lietuvos Respublikoje tol, kol nagrinėjamas jo prašymas suteikti prieglobstį.

12¹. **Laikinoji apsauga** – šio Įstatymo nustatyta tvarka užsieniečiui suteikiama neatidėliotina ribotos trukmės apsauga Lietuvos Respublikoje, esant užsieniečių, negalinčių grįžti į savo kilmės valstybę, antplūdžiui į Europos Sąjungą arba kylant tokio antplūdžio pavojui.

13. **Leidimas dirbti Lietuvos Respublikoje** (toliau – **leidimas dirbti**) – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę dirbti Lietuvos Respublikoje jame nurodytą laiką.

14. **Leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje** (toliau – **leidimas laikinai gyventi**) – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje jame nurodytą laiką.

15. **Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos Sąjungoje** (toliau – **leidimas nuolat gyventi**) – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantis užsieniečio nuolatinio gyventojų statusą.

16. **Nelydimas nepilnametis užsienietis** – nepilnametis užsienietis, kuris atvyko į Lietuvos Respubliką be tėvų ar kitų teisėtų atstovų arba kuris, atvykęs į Lietuvos Respubliką, liko be jų tol, kol tie asmenys pradeda juo veiksmingai rūpintis.

16¹. **Nepilnametis užsienietis** – 18 metų nesukakęs užsienietis.

17. **Pabėgėlio kelionės dokumentas** – pabėgėliui pagal 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso nuostatas išduodamas dokumentas, suteikiantis teisę jam išvykti iš Lietuvos Respublikos teritorijos ir grįžti į Lietuvos Respublikos teritoriją dokumento galiojimo laikotarpiu.

18. **Pabėgėlis** – užsienietis, kuriam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteiktas pabėgėlio Lietuvos Respublikoje statusas.

18¹. **Pažeidžiamas asmuo** – asmuo, turintis specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, nepilnametis, neįgalusis, vyresnis negu 75 metų asmuo, nėščia moteris, vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečių vaikų, psichikos sutrikimų turintis asmuo, prekybos žmonėmis auka arba asmuo, kuris buvo kankintas, išprievartautas ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą).

18². **Prašymas suteikti prieglobstį** – užsieniečio bet kokia forma išreikštas kreipimasis dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo.

19. **Prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimas iš esmės** – tyrimas, kurio tikslas – nustatyti, ar prieglobsčio prašytojui turi būti suteiktas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga ir ar nėra priežasčių, dėl kurių pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga nesuteikiama.

20. **Prieglobsčio prašytojas** – užsienietis, kuris šio įstatymo nustatyta tvarka pateikė prašymą suteikti prieglobstį ir dėl kurio dar nėra priimtas galutinis sprendimas.

21. *Neteko galios.*

22. **Prieglobsčio prašytojo šeimos nariai** – sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo prieglobsčio prašytojas yra sudaręs registruotos partnerystės sutartį, šių porų arba vieno iš jų nesusituokę nepilnamečiai vaikai (įvaikiai, nepaisant to, ar jie įvaikinti pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus) (toliau – vaikai), taip pat nesusituokusio nepilnamečio prieglobsčio prašytojo tėvas (įtėvis), motina (įmotė) (toliau – tėvas, motina) ar globėjas (rūpintojas), jeigu šeiminiai santykiai jau buvo kilmės valstybėje ir prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo metu šeimos nariai yra Lietuvos Respublikos teritorijoje.

23. **Prieglobstis Lietuvos Respublikoje** – šiame Įstatyme nustatytais pagrindais ir tvarka užsieniečiui suteikiamas pabėgėlio statusas arba papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje.

24. **Saugi kilmės valstybė** – užsieniečio kilmės valstybė, kurioje teisės sistema, taikomos teisės normos ir politiniai santykiai yra tokie, kad asmuo nepersekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei arba dėl politinių įsitikinimų ir niekas nėra kankinamas, su niekuo nesielgiama žiauriai, nežmoniška ar žeminamai ir taip nebaudžiama, taip pat nepažeidžiamos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, nėra beatodairiško smurto veiksmų, galinčių kilti tarptautinio arba vidaus ginkluoto konflikto metu, grėsmės arba Europos Sąjungos Tarybos sprendimu užsieniečio kilmės valstybė įtraukta į minimalų bendrą valstybių, laikomų saugiomis kilmės valstybėmis, sąrašą, arba užsieniečio kilmės valstybė įtraukta į nacionalinį saugių trečiųjų šalių, neįtrauktų į minimalų bendrą valstybių, laikomų saugiomis kilmės valstybėmis, sąrašą, sąrašą, kurį tvirtina vidaus reikalų ministras.

25. **Saugi trečioji valstybė** – valstybė, kuri nėra užsieniečio kilmės valstybė, tačiau yra 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso ir (arba) 1967 m. Protokolo dėl pabėgėlių statuso, taip pat 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir (arba) 1966 m. Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto dalyvė, įgyvendinanti šių dokumentų nuostatas ir pagal nacionalinius įstatymus suteikianti realią galimybę prašyti prieglobsčio bei nustatyta tvarka jį gauti.

25¹. **Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelė** (toliau – **Europos Sąjungos leidimo gyventi kortelė**) – dokumentas, kuriuo patvirtinama Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nario arba kito asmens, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmenų judėjimo teise, kurie nėra Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, teisė laikinai ar nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

26. **Šeimos nariai** – situoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečiai vaikai (įvaikiai) (toliau – vaikai), įskaitant situoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, nepilnamečius vaikus, jeigu jie nesusituokę ir yra priklausomi nuo tėvų, taip pat pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienus metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama.

27. **Šeimos susijungimas** – Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenančio užsieniečio, kuris nėra Europos Sąjungos pilietis, šeimos narių atvykimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje, kad būtų išsaugota šeima, nepaisant to, ar šeimos santykiai atsirado prieš atvykstant užsieniečiui, ar jam atvykus.

27¹. **Šengeno acquis** – teisės aktų visuma, kurią sudaro 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimas tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, Šengeno konvencija, valstybių narių prisijungimo prie Šengeno susitarimo ir Šengeno konvencijos protokolai ir susitarimai, Šengeno vykdomojo komiteto sprendimai ir deklaracijos, kiti teisės aktai, priimti Šengeno susitarimo bei Šengeno konvencijos pagrindu.

27². **Šengeno konvencija** – 1990 m. birželio 19 d. Konvencija dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Benilukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo.

27³. **Šengeno valstybė** – prie Šengeno konvencijos prisijungusi valstybė arba valstybė, kurioje taikomas visas Šengeno *acquis*.

27⁴. **Šengeno viza** – Šengeno valstybės viza, išduodama vadovaujantis 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 810/2009, nustatančio Bendrijos vizų kodeksą (Vizų kodeksą), (toliau – Vizų kodeksas) ir Šengeno *acquis* nuostatomis.

28. **Teisėtas atstovas** – tėvai ar kiti asmenys, pagal valstybės, kurios pilietis ar nuolatinis gyventojas yra nepilnametis užsienietis, teisės aktus atsakingi už nepilnametį, esantį Lietuvos Respublikoje.

28¹. **Tinkama gyvenamoji patalpa** – gyvenamoji patalpa, kuri atitinka statybos, higienos ir priešgaisrinės saugos reikalavimus.

29. **Užsieniečio pasas** – užsienio valstybės piliečiui, turinčiam teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir dėl objektyvių priežasčių negalinčiam gauti kelionės dokumento iš savo kilmės valstybės, išduodamas dokumentas, suteikiantis teisę jam išvykti iš Lietuvos Respublikos ir grįžti į Lietuvos Respubliką dokumento galiojimo laikotarpiu.

30. **Užsieniečio registracijos pažymėjimas** – dokumentas, patvirtinantis prieglobsčio prašytojo statusą arba tais atvejais, kai vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka prieglobsčio prašytojo asmens tapatybė yra nustatyta, – jo asmens tapatybę bei jo teisę naudotis laikinu teritoriniu prieglobsčiu Lietuvos Respublikoje.

31. **Užsieniečio sulaikymas** – užsieniečio laikinas apgyvendinimas Užsieniečių registracijos centre, apribojant jo judėjimo laisvę šio Įstatymo nustatytais pagrindais ir terminais.

32. **Užsienietis** – asmuo, kuris nėra Lietuvos Respublikos pilietis, neatsižvelgiant į tai, ar jis turi kurios nors užsienio valstybės pilietybę, ar neturi jokios.

33. **Viza** – į užsieniečio kelionės dokumentą įklijuojamas įklijos formos leidimas, leidžiantis atvykti į Lietuvos Respubliką, būti joje ar vykti tranzitu.

<...>

25 straipsnis. Leidimų gyventi rūšys

Užsieniečiams išduodami šie leidimai gyventi:

- 1) leidimas laikinai gyventi;
- 2) leidimas nuolat gyventi.

26 straipsnis. Leidimo gyventi išdavimo ir keitimo sąlygos

1. Leidimas gyventi užsieniečiui gali būti išduodamas arba keičiamas, jeigu užsienietis:

- 1) atitinka Šengeno sienų kodekse nustatytas atvykimo sąlygas;
- 2) turi galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos

draudimu, arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka turi patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;

3) turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;

4) Lietuvos Respublikoje turi tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje ketina deklaruoti savo gyvenamąją vietą ir kurios gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam pilnamečiam asmeniui, deklaravusiam joje gyvenamąją vietą, būtų ne mažesnis kaip 7 kvadratiniai metrai, nuosavybės teise ar naudojasi tokia patalpa nuomos ar panaudos pagrindais, jei atitinkama sutartis sudaryta ne trumpesniai kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir yra nustatyta tvarka įregistruota, arba pateikia teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti jam tinkamą gyvenamąją patalpą, kurioje jis deklaruos savo gyvenamąją vietą ir kuri atitiks nurodytą vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto reikalavimą, leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu;

5) prireikus pateikia išvykų ir gyvenimo užsienio valstybėse sąrašą.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos teisės aktų nustatyta tvarka gali būti netaikomos užsieniečiui, kuriam yra nustatyta globa (rūpyba), jam leista pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje, kadangi jis yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis, arba dėl valstybės saugumo interesų.

Redakcija nuo 2014-01-01:

2. Šio straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam yra nustatyta globa (rūpyba), užsieniečiui, kuriam leista pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje, kadangi jis yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis, arba dėl valstybės saugumo interesų, taip pat užsieniečiui, kuris pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymą turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę arba yra lietuvių kilmės asmuo.

3. Šio straipsnio 1 dalies 2–5 punktuose nustatytos sąlygos netaikomos užsieniečiui, kuriam suteiktas prieglobstis arba laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje, taip pat užsieniečio, kuriam suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, šeimos nariams, kurie kreipėsi dėl leidimo gyventi išdavimo šeimos susijungimo atveju per 3 mėnesius nuo prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo

3¹. Kai leidimas laikinai gyventi išduodamas užsieniečiui, kuris ketina mokytis ar studijuoti, taip pat kai keičiamas šio užsieniečio leidimas laikinai gyventi, tinkamos gyvenamosios patalpos gyvenamasis plotas, tenkantis kiekvienam asmeniui,

ketinančiam toje patalpoje deklaruoti savo gyvenamąją vietą (įskaitant asmenis, jau deklaravusius gyvenamąją vietą toje patalpoje), turi būti ne mažesnis kaip 4 kvadratiniai metrai.

3². Užsieniečiui, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas ar pakeistas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytu pagrindu, šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytas tinkamos gyvenamosios patalpos gyvenamojo ploto reikalavimas netaikomas, jeigu darbdavys jį įdarbina pagal darbo sutartį dirbti darbo, kuris susijęs su nuolatiniiais važinėjimais tarptautiniais maršrutais, arba jeigu darbdavys jį išsiunčia dirbti į kitą Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybę narę pagal sutartį dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo toje valstybėje narėje, šio užsieniečio darbo joje laikotarpiu.

4. *Neteko galios.*

5. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos, išskyrus šio Įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje numatytą pareigą užsieniečiui turėti galiojantį kelionės dokumentą, netaikomos leidimo nuolat gyventi keitimo atveju.

6. Jeigu išduodant ar keičiant leidimą gyventi nustatoma, kad kita Šengeno valstybė į centrinę Šengeno informacinę sistemą yra įtraukusi įspėjimą dėl užsieniečio neįsileidimo pagal Šengeno konvencijos nuostatas, Migracijos departamentas turi konsultuotis su šia Šengeno valstybe ir atsižvelgti į jos interesus. Leidimas gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas tik dėl humanitarinių priežasčių arba dėl tarptautinių įsipareigojimų.

7. Migracijos departamentas konsultuoja kitas Šengeno valstybes dėl leidimo gyventi išdavimo tokiam užsieniečiui, kai įspėjimą dėl jo neįsileidimo yra pateikusi Lietuvos Respublika. Jeigu kita Šengeno valstybė po konsultacijų su Lietuvos Respublika užsieniečiui išduoda leidimą gyventi arba jeigu šis jau turi vienos iš susitariančiųjų šalių išduotą galiojantį leidimą gyventi, įspėjimas dėl neįsileidimo centrinėje Šengeno informacinėje sistemoje atšaukiamas, tačiau duomenys apie tokį užsienietį turi būti perkelti į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinį sąrašą.

<...>

36 straipsnis. Duomenų pranešimas

1. Užsienietis, turintis leidimą gyventi, ne vėliau kaip per 7 dienas privalo pranešti vidaus reikalų ministro įgaliotai institucijai, jeigu:

- 1) jis pakeičia asmens tapatybę ar pilietybę patvirtinančius dokumentus;
- 2) pasikeičia jo šeiminė padėtis;
- 3) jis pakeičia gyvenamąją vietą;
- 4) pasikeičia Juridinių asmenų registre įregistruoto privataus juridinio asmens (toliau – įmonė) buveinės adresą, kai leidimas laikinai gyventi jam išduotas šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nustatytu pagrindu.

2. Ne vėliau kaip per 7 dienas informuoti vidaus reikalų ministro įgaliotą instituciją apie užsienietį privalo:

1) darbdavys – apie darbo sutarties su užsieniečiu, turinčiu leidimą laikinai gyventi, nutraukimą arba apie užsieniečio, priimto dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, darbo užmokesčio dydžio sumažėjimą, jei darbo užmokesčio dydis tampa mažesnis, negu nustatytas šio Įstatymo 44¹ straipsnio 1 dalies 1 ar 3 punkte;

2) ūkio subjektų veiklos priežiūrą atlikti įgalioti subjektai – apie užsienietį, kuriam už Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytą pažeidimą skirta didesnė negu vieno bazinės socialinės išmokos dydžio bauda ir ji nėra sumokėta ilgiau kaip vieną mėnesį nuo nustatyto jos sumokėjimo termino pabaigos;

3) švietimo įstaiga, mokslo ir studijų institucija – apie užsieniečio, turinčio leidimą laikinai gyventi, mokymosi, studijų, stažuotės ar kvalifikacijos tobulinimo nutraukimą;

4) policija ar kiti įgalioti taikyti sulaikymą ar nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas subjektai – apie užsienietį, kuris yra sulaikytas iki 48 valandų arba nubaustas už administracinių teisės pažeidimą;

5) teismas – apie užsienietį, kuriam paskirtas suėmimas arba kuris įsiteisėjusiu teismo sprendimu nuteistas už padarytą nusikalstamą veiką ar įsiteisėjusiu teismo nutarimu ar nutartimi nubaustas už administracinių teisės pažeidimą;

6) Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos – apie užsienietį, kuris yra sulaikytas ikiteisminio tyrimo laikotarpiui arba atlieka teismo paskirtą bausmę.

<...>

TREČIASIS SKIRSNIS. UŽSIENIEČIŲ LAIKINAS GYVENIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

40 straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimo ir keitimo pagrindai

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas ar keičiamas užsieniečiui, jeigu:

1) jis turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka;

2) jis yra lietuvių kilmės asmuo;

3) yra šeimos susijungimo atvejis;

4) jis ketina dirbti Lietuvoje pagal šio Įstatymo 44 straipsnio nuostatas;

4¹) jis ketina dirbti Lietuvoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą pagal šio Įstatymo 44¹ straipsnio nuostatas;

5) jis užsiima ir ketina toliau užsiimti teisėta veikla Lietuvoje pagal šio Įstatymo 45 straipsnio nuostatas;

6) jis ketina mokytis Lietuvoje pagal šio Įstatymo 46 straipsnio nuostatas;

7) jam yra nustatyta globa (rūpyba) arba jis yra paskirtas globėju (rūpintoju);

8) nelydimas nepilnametis užsienietis negražinamas į užsienio valstybę, užsieniečio negalima grąžinti į užsienio valstybę ar išsiųsti iš Lietuvos Respublikos šio

Įstatymo 130 straipsnio 1, 2, 4 dalyse nurodytais atvejais arba užsieniečio išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos vykdymas sustabdytas dėl šio Įstatymo 132 straipsnio 1 dalyje nurodytų aplinkybių;

9) jam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikta papildoma apsauga Lietuvos Respublikoje;

10) jam šio Įstatymo nustatyta tvarka suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje;

11) dėl pavojingos organizmo būklės jis negali išvykti ir jam reikalinga neatidėliotina būtinoji medicinos pagalba. Tokių būklių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras;

12) jam leidžiama pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje, kadangi jis yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis;

13) jis ketina pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija, dirbti kaip dėstytojas, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas;

14) jis kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje yra įgijęs ilgalaikio gyventojų statusą ir turi tos valstybės išduotą leidimą gyventi.

2. Leidimas laikinai gyventi užsieniečio prašymu naujai įforminamas, jeigu:

1) užsienietis pakeičia asmens duomenis;

2) leidimas laikinai gyventi tapo netinkamas naudoti;

3) šio straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju pasibaigia laikotarpis, kuriam įformintas leidimas laikinai gyventi;

4) leidime laikinai gyventi yra netikslių įrašų;

5) leidimas laikinai gyventi yra prarastas.

3. Užsienietis, kuriam šio straipsnio 1 dalyje nustatytais pagrindais išduodamas arba keičiamas leidimas laikinai gyventi, turi atitikti šio Įstatymo 26 straipsnyje nustatytas sąlygas.

4. Leidimas laikinai gyventi įforminamas užsieniečiui pateikus galiojantį kelionės dokumentą, kurio galiojimas 3 mėnesiais turi viršyti prašomo išduoti leidimo laikinai gyventi galiojimo laiką.

4. Leidimas laikinai gyventi įforminamas užsieniečiui pateikus galiojantį kelionės dokumentą, kurio galiojimas 3 mėnesiais turi viršyti laikotarpį, kuriam išduodamas ar keičiamas leidimas laikinai gyventi. Jeigu užsieniečio pateikto kelionės dokumento galiojimas neviršija jam išduodamo ar keičiamo leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpio arba jį viršija mažiau negu 3 mėnesiais, leidimas laikinai gyventi įforminamas 3 mėnesiais trumpesniame negu kelionės dokumento galiojimas laikotarpiui ir, užsieniečiui pateikus naują galiojantį kelionės dokumentą, gali būti naujai įformintas likusiam leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui.

5. Užsienietis, turintis leidimą laikinai gyventi, pasikeitus aplinkybėms, lemiančioms šio leidimo išdavimo pagrindą, privalo gauti naują leidimą laikinai gyventi.

6. Šeimos narys, atvykstantis gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su užsieniečiu, kuris dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo kreipiasi šio straipsnio 1 dalies 4¹ ar 13 punkte nustatytu pagrindu arba šio straipsnio 1 dalies 14 punkte nustatytu pagrindu ir atitinka šio Įstatymo 43 straipsnio 6 dalies 3 punkte nurodytą sąlygą, arba šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytu pagrindu ir atitinka šio Įstatymo 45 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus, arba kartu su užsieniečiu, nurodytu šio Įstatymo 43 straipsnio 6 dalies 4, 5 ar 7 punkte, dėl leidimo laikinai gyventi gali kreiptis kartu su šiuo užsieniečiu ir leidimas laikinai gyventi jam išduodamas tokiam pačiam laikotarpiui kaip ir šiam užsieniečiui.

<...>

44¹ straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimas užsieniečiui, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas arba keičiamas užsieniečiui, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, kai jis atitinka šias sąlygas:

1) pateikiamas darbdavio įsipareigojimas įdarbinti užsienietį ne trumpesiam negu vienerių metų laikotarpiui pagal darbo sutartį ir mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai;

2) pateikiamas dokumentas, patvirtinantis, kad užsienietis atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytas sąlygas vykdyti reglamentuojamą profesinę veiklą, nurodytą darbo sutartyje, o jeigu profesinė veikla nereglamentuojama, – dokumentą, patvirtinantį aukštą profesinę kvalifikaciją;

3) Lietuvos darbo birža socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka priima sprendimą, kad užsieniečio darbas atitinka Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius, išskyrus atvejus, kai pateikiamas darbdavio įsipareigojimas įdarbinti užsienietį ne trumpesiam negu vienerių metų laikotarpiui pagal darbo sutartį ir mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 3 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai, arba kai užsieniečio leidimas laikinai gyventi, išduotas dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, keičiamas ir jau yra praėję dveji šio užsieniečio teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metai.

2. Prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi gali pateikti užsienietis, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, arba jį įdarbinti įsipareigojantis darbdavys.

3. Užsieniečiui, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, leidimas laikinai gyventi išduodamas arba keičiamas 3 metams, o jeigu darbo sutartis sudaryta trumpesiam negu 3 metų laikotarpiui, – darbo sutarties galiojimo laikotarpiui ir dar 3 mėnesiams.

4. Užsienietis, kuriam leidimas laikinai gyventi išduotas ar pakeistas kaip dirbančiam aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, pirmuosius dvejus

teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metus gali dirbti tik pas tą darbdavį, kuris pakvietė užsieniečių dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytą atvejį.

5. Jeigu užsienietis per pirmuosius 2 teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metus pageidauja pakeisti darbdavį, ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius iki darbo sutarties su naujuoju darbdaviu sudarymo dienos turi pateikti Migracijos departamentui prašymą leisti pakeisti darbdavį. Patikrinęs, ar užsienietis atitinka nustatytas sąlygas dirbti šį aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, Migracijos departamentas priima sprendimą dėl leidimo pakeisti darbdavį.

6. Jeigu leidimas laikinai gyventi išduotas pateikus darbdavio įsipareigojimą įdarbinti užsieniečių ne trumpesniam negu vienerių metų laikotarpiui pagal darbo sutartį ir mokėti mėnesinį darbo užmokestį, ne mažesnę negu 3 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai, ir leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu numatytas darbo užmokestis tampa mažesnis negu 3 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio darbuotojų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai, leidimas laikinai gyventi gali būti keičiamas, jeigu užsienietis atitinka šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą sąlygą ir Lietuvos darbo birža socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka priima sprendimą, kad užsieniečio darbas atitinka Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius.

7. Darbo sutartis su užsieniečiu, kuris ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, turi būti sudaryta ir darbdavys jos kopiją, patvirtintą teisės aktų nustatyta tvarka, teritorinei darbo biržai registruoti turi pateikti per 2 mėnesius nuo leidimo laikinai gyventi šiam užsieniečiui išdavimo arba nuo darbo sutarties su naujuoju darbdaviu sudarymo dienos.

<...>

49¹ straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimas užsieniečiui, kuris bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduotas užsieniečiui, kuris yra ar buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis, jeigu dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo tokiam užsieniečiui tarpininkauja ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismas.

2. Užsieniečiui, dėl kurio tarpininkauja ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismas, leidimas laikinai gyventi išduodamas 6 mėnesiams.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas leidimas laikinai gyventi užsieniečiui gali būti keičiamas, jei dėl jo tarpininkauja ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismas.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytam užsieniečiui išdavus leidimą laikinai gyventi, tarpininkavusios ikiteisminio tyrimo įstaigos arba teismo sprendimu užsieniečiui leidžiama apsigyventi jo pasirinktoje vietoje arba minėtos įstaigos nustatytoje vietoje.

5. Užsienietis, kuriam šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 12 punkte numatytu pagrindu išduotas leidimas laikinai gyventi ir kuris neturi pakankamai pragyvenimo lėšų, turi teisę gauti būtinąją medicinos pagalbą, taip pat socialines paslaugas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Užsienietis, kuriam šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 12 punkte numatytu pagrindu išduotas leidimas laikinai gyventi, gavęs leidimą dirbti, turi teisę dirbti leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu.

49² straipsnis. Leidimo laikinai gyventi išdavimas užsieniečiui, kuris ketina dirbti kaip dėstytojas, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas

1. Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris ketina pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija, dirbti kaip dėstytojas, atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas. Be to, užsienietis arba mokslo ir studijų institucija turi pateikti šios institucijos rašytinį įsipareigojimą, galiojantį dar 6 mėnesius nuo darbo sutarties termino pabaigos, kad tuo atveju, jeigu užsienietis neteisėtai pasiliktų Lietuvos Respublikoje, mokslo ir studijų institucija kompensuos išlaidas, susijusias su užsieniečio buvimu Lietuvos Respublikoje ir grįžimu į užsienio valstybę, kai tos išlaidos dengiamos valstybės lėšomis.

2. Prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi gali pateikti užsienietis arba mokslo ir studijų institucija.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytam užsieniečiui leidimas laikinai gyventi išduodamas 2 metams arba, jeigu jo darbo dėstytoju, mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbų trukmė yra mažesnė negu 2 metai, šių darbų laikotarpiui.

4. Užsienietis mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbų metu turi teisę dirbti kaip dėstytojas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

5. Užsienietis, nutraukęs dėstytojo darbą, mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus arba pasibaigus užsieniečio darbo sutarčiai, sudarytai su mokslo ir studijų institucija, privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos.

<...>

50 straipsnis. Leidimo laikinai gyventi panaikinimo pagrindai

1. Leidimas laikinai gyventi užsieniečiui panaikinamas, jeigu:

1) leidimas gautas apgaulės būdu;

- 2) paaiškėja, kad yra šio Įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nustatyti pagrindai;
- 3) yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė arba fiktyvus įvaikinimas;
- 4) nutraukiama santuoka;
- 5) užsieniečiui panaikinamas leidimas dirbti Lietuvos Respublikoje;
- 6) nutraukiama darbo sutartis su užsieniečiu (išskyrus šios dalies 18 punkte nurodytą atvejį, kai užsienietis, kuriam leidimas laikinai gyventi buvo išduotas pagal šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4¹ punktą, tapo bedarbiu) arba nustatoma, kad su užsieniečiu darbo sutartis nesudaryta;
- 7) nustatoma, kad įmonė, kurios dalyvis, vadovas, kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys yra užsienietis, yra fiktyvi, kad įmonė ar užsienietis neatitinka šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytų reikalavimų arba kad užsienietis nebėra įmonės vadovas, kolegialaus valdymo ar priežiūros organo narys, dalyvis, turintis teisę jos vardu sudaryti sandorius, arba jam nuosavybės teise nepriklauso akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės akcijos, kurių nominalioji vertė sudaro 1/3 šios bendrovės įstatinio kapitalo;
- 8) nutraukiama arba pasibaigia užsieniečio teisėta veikla Lietuvos Respublikoje;
- 9) nutraukiamas mokymasis, studijos, stažuotė, kvalifikacijos tobulinimas, taip pat jeigu užsienietis studijuodamas nesilaiko apribojimų, nustatytų šio Įstatymo 46 straipsnio 4 dalyje;
- 10) užsienietis Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka atleidžiamas nuo globėjo (rūpintojo) pareigų arba pasibaigia globa (rūpyba);
- 11) išnyko priežastys, dėl kurių užsienietis nebuvo grąžintas į užsienio valstybę ar išsiųstas iš Lietuvos Respublikos, kai leidimas laikinai gyventi jam išduotas šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 8 punkte nustatytu pagrindu;
- 12) šio Įstatymo nustatyta tvarka panaikinama užsieniečiui suteikta papildoma arba laikinoji apsauga;
- 13) užsienietis išvyksta gyventi arba gyvena užsienio valstybėje ilgiau negu 6 mėnesius;
- 14) užsieniečio gyvenimas Lietuvos Respublikoje kelia grėsmę valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai;
- 15) užsienietis pakartotinai neįvykdė šio Įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje numatytų įpareigojimų;
- 16) ikiteisminio tyrimo įstaigos arba teismo teikimu konstatuojama, kad išnyko pagrindai, dėl kurių užsieniečiui, kuris buvo prekybos žmonėmis arba nelegalaus darbo auka ir bendradarbiavo su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis arba su nelegaliu darbu, kai dirbta ypatingai išnaudojamo darbo sąlygomis arba kai dirbo nepilnametis, buvo išduotas leidimas laikinai gyventi;
- 17) nutraukiamas dėstytojo darbas, moksliniai tyrimai ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbai arba pasibaigia užsieniečio darbo sutartis, sudaryta su mokslo ir studijų institucija;

18) užsienietis neatitinka tų šio Įstatymo 44¹ straipsnyje nustatytų sąlygų dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, pagal kurias jam buvo išduotas leidimas laikinai gyventi (išskyrus šio Įstatymo 44¹ straipsnio 6 dalyje nurodytą atvejį), arba per pirmuosius 2 teisėto darbo Lietuvos Respublikoje metus pakeitė darbdavį nesilaikydamas šio Įstatymo 44¹ straipsnio 5 dalyje nustatytų reikalavimų, arba tapo bedarbiu ilgiau negu trims mėnesiams iš eilės ar daugiau negu vieną kartą per leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpį, kai leidimas laikinai gyventi buvo išduotas pagal šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4¹ punktą.

2. Šio straipsnio 1 dalies 4–12, 16–18 punktuose nustatytais pagrindais leidimas laikinai gyventi panaikinamas, jei tai buvo pagrindas gauti leidimą laikinai gyventi.

3. Jeigu užsieniečio leidimas laikinai gyventi panaikinamas, jo šeimos narių, gyvenančių kartu su juo, leidimas laikinai gyventi taip pat panaikinamas, išskyrus atvejus, kai jie turi teisę gyventi Lietuvos Respublikoje kitu šio Įstatymo nustatytu pagrindu.

<...>

PENKTASIS SKIRSNIS. UŽSIENIEČIŲ DARBAS LIETUVOS RESPUBLIKOJE

57 straipsnis. Užsieniečio pareiga įsigyti leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje

1. Užsienietis, kuris ketina dirbti Lietuvos Respublikoje, privalo įsigyti leidimą dirbti, jeigu:

1) ketina įgyvendinti teisę dirbti pagal šio Įstatymo 46 straipsnio 4 dalį (išskyrus šio Įstatymo 58 straipsnio 2 punkte nurodytą atvejį), 49¹ straipsnio 6 dalį ar 132 straipsnio 3 dalį;

2) atvyksta į Lietuvos Respubliką dirbti sezoninių darbų arba dirbti kaip stažuotojas ar praktikantas;

3) užsienietis, kurio nuolatinė darbo vieta yra užsienio valstybėje, atsiunčiamas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką (išskyrus šio Įstatymo 58 straipsnio 5, 6 punktuose nurodytus atvejus);

4) jis pagal šio Įstatymo 58 straipsnį nėra atleidžiamas nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti;

5) neatvyksta į Lietuvos Respubliką, tačiau ketina dirbti pagal nuotolinio darbo sutartį, sudarytą su įmone, vykdančia veiklą Lietuvos Respublikoje.

2. Leidimą dirbti užsienietis privalo įsigyti iki atvykimo į Lietuvos Respubliką, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1, 5 punktuose nurodytus atvejus.

3. Leidimas dirbti užsieniečiui gali būti išduodamas, jeigu Lietuvoje nėra specialisto, atitinkančio darbdavio keliamus kvalifikacinius reikalavimus.

4. *Neteko galios.*

5. Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygas ir tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras, suderinęs su vidaus reikalų ministru.

6. Leidimą dirbti (prireikus jo dublikatą) užsieniečiui išduoda ir panaikina, leidimo dirbti galiojimo laiką pratęsia Lietuvos darbo birža.

58 straipsnis. Užsieniečio atleidimas nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti

Užsienietis atleidžiamas nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti, jeigu:

1) turi leidimą laikinai gyventi, išduotą pagal šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 1–3, 7, 9, 10 punktus;

2) turi leidimą laikinai gyventi, išduotą pagal šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 6 punktą, ir įdarbinamas praktinio mokymo (praktikos) laikotarpiu arba studijuodamas ketina dirbti mokslo ir studijų institucijoje mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbų srityje;

3) turi leidimą nuolat gyventi;

4) kreipiasi dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo ar pakeitimo pagal šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4¹, 5, 13, 14 punktus ar 44 straipsnio 1 dalies 3 punktą;

5) atvyksta į Lietuvos Respubliką ne ilgiau kaip trejiems metams dirbti užsienio valstybės įmonės atstovybėje, filiale ar įmonėje, kuri priklauso tai pačiai įmonių grupei, įsteigtoje (įsteigtame) Lietuvos Respublikoje, kaip vadovas arba kaip specialistas, jeigu iki atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos užsienietis ne mažiau kaip pastaruosius vienerius metus dirbo toje užsienio valstybės įmonėje ir jo dalykinių žinių ar aukštos profesinės kvalifikacijos būtinai reikia Lietuvos Respublikoje įsteigtos įmonės, atstovybės ar filialo veiklai;

6) yra Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėje narėje įsteigtos įmonės nuolatinis darbuotojas, šios įmonės atsiunčiamas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, ir yra apdraustas socialiniu draudimu toje valstybėje narėje;

7) yra su Lietuvos valstybės vėliava tarptautiniais maršrutais plaukiojančio laivo įgulos narys;

8) atvyksta į Lietuvos Respubliką ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui per metus tvarkyti reikalų, susijusių su derybomis dėl sutarties sudarymo ir šios sutarties vykdymu, su personalo mokymu ar įrangos įdiegimu;

9) atvyksta į Lietuvos Respubliką užsiimti šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 3–8 punktuose nurodyta teisėta veikla, taip pat dirbti kaip dėstytojas arba atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus kaip tyrėjas, turėdamas darbo arba autorinę sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslo ir studijų institucija;

10) turi nacionalinę vizą, išduotą pagal šio Įstatymo 17 straipsnio 5 dalį.

59 straipsnis. Leidimo dirbti išdavimo pagrįstumas

Leidimas dirbti užsieniečiui išduodamas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius.

60 straipsnis. Prašymo išduoti leidimą dirbti nagrinėjimo terminai

Užsieniečio prašymas išduoti leidimą dirbti turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo gavimo Lietuvos darbo biržoje dienos.

61 straipsnis. Leidimo dirbti galiojimas

1. Leidimas dirbti užsieniečiui išduodamas iki 2 metų, nurodant darbą (pareigą) ir įmonę, įstaigą ar organizaciją, kurioje užsienietis dirbs.

2. Užsieniečiui, kuris atvyksta į Lietuvos Respubliką dirbti sezoninių darbų, leidimas dirbti išduodamas iki 6 mėnesių per vienerius metus, skaičiuojant nuo pirmosios atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos.

3. Užsieniečiui, kuris atvyksta dirbti į Lietuvos Respubliką kaip stažuotojas ar praktikantas, leidimas dirbti išduodamas vieneriems metams, jo galiojimas gali būti pratęsiamas išimtiniais atvejais, kai stažuotės ar praktikos laikotarpis yra ilgesnis negu vieneri metai ir tai būtina atitinkamos srities kvalifikacijai įgyti.

62 straipsnis. Užsieniečių įsidarbinimas

1. Užsienietis gali įsidarbinti Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį arba, kai jo nuolatinė darbo vieta yra užsienyje, gali būti atsiųstas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką.

2. Darbdavys gali sudaryti darbo sutartį tik su užsieniečiu, turinčiu leidimą dirbti, išskyrus šio Įstatymo 58 straipsnyje nurodytus atvejus. Darbo sutartis turi būti sudaryta ir jos kopiją, patvirtintą teisės aktų nustatyta tvarka, teritorinei darbo biržai registruoti darbdavys turi pateikti per 2 mėnesius nuo leidimo dirbti išdavimo dienos.

3. Užsieniečio darbo užmokestis negali būti mažesnis už tokį patį darbą pas tą patį darbdavį dirbančio Lietuvos Respublikos gyventojo.

4. Užsieniečio darbo santykius reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, šis Įstatymas ir Europos Sąjungos teisės aktai.

63 straipsnis. Leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje panaikinimo pagrindai

Leidimas dirbti užsieniečiui panaikinamas, jeigu:

- 1) leidimą dirbti užsienietis gavo apgaulės būdu;
- 2) darbo sutartis nutraukta;
- 3) nutrūksta darbo santykiai su užsienyje esančiu darbdaviu, kuris buvo atsiuntęs užsienietį laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką;
- 4) panaikinamas užsieniečio leidimas laikinai gyventi;
- 5) per šio Įstatymo 62 straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą neužregistruota darbo sutartis;
- 6) nustatoma, kad užsienietis neatitinka būtinų leidimo dirbti išdavimo sąlygų.

64 straipsnis. Neteisėtas darbas arba neteisėtas užsiėmimas kita veikla Lietuvos Respublikoje

Užsieniečio darbas arba užsiėmimas kita veikla Lietuvos Respublikoje laikomi neteisėtais, neatsižvelgiant į tai, ar gaunama pajamų, ar ne, jeigu jis:

- 1) dirba be leidimo dirbti ir (arba) darbo sutarties ir leidimo laikinai gyventi ar vizos, kai juos būtina turėti;
- 2) užsiima kita veikla, kuriai neturi leidimo, jei būtina jį turėti, ir neturi leidimo laikinai gyventi ar vizos;

3) studijuoja, mokosi švietimo įstaigoje, stažuoja ar tobulina kvalifikaciją be leidimo laikinai gyventi ar vizos, išskyrus atvejus, nurodytus šio Įstatymo 32 straipsnio 2 dalies 2 punkte ir 71 straipsnio 2 dalyje.

<...>

101 straipsnis. Europos Sąjungos valstybės narės piliečio ir jo šeimos nario teisės laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje pagrindai

1. Europos Sąjungos valstybės narės pilietis turi teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, jeigu jis:

1) yra darbuotojas arba savarankiškai dirbantis asmuo. Europos Sąjungos valstybės narės pilietis taip pat išlaiko darbuotojo arba savarankiškai dirbančio asmens statusą, kai nutraukta jo darbo sutartis (jos galiojimo laikas pasibaigęs) arba veikla ir jis laikinai nedirba dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo; kai po ne mažiau negu vienu metų darbo jis nutraukė darbo sutartį arba veiklą dėl nepriklausančių nuo jo aplinkybių ir nustatyta tvarka įsiregistravo teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbis; kai jis dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienus metus ar per pirmuosius 12 darbo mėnesių nutraukė darbo sutartį arba veiklą dėl nepriklausančių nuo jo aplinkybių ir nustatyta tvarka įsiregistravo teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbis (tokiu atveju jis šį statusą išlaiko 6 mėnesius nuo nedarbo pradžios); arba kai jis nutraukė darbo sutartį (jos galiojimo laikas baigėsi) ar veiklą, nustatyta tvarka įsiregistravo teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbis ir pradėjo mokytis profesijos (jeigu darbo sutartis nutraukta (jos galiojimo laikas baigėsi) dėl nuo jo priklausančių aplinkybių, jis turi mokytis profesijos, kuri susijusi su turėtu darbu);

2) turi sau ir savo šeimos nariams, jeigu jie atvyksta kartu su juo arba pas jį, pakankamai išteklių pragyventi Lietuvos Respublikoje ir turi galiojančią sveikatos draudimą patvirtinančią dokumentą;

3) yra priimtas mokytis į švietimo įstaigą pagal bendrojo ugdymo arba profesinio mokymo programą (programas), studijuoti į mokslo ir studijų instituciją pagal studijų programą (programas) arba į doktorantūrą, pakviestas stažuoti, tobulinti kvalifikacijos, turi sau ir savo šeimos nariams, jeigu jie atvyksta kartu su juo arba pas jį, pakankamai išteklių pragyventi Lietuvos Respublikoje ir turi galiojančią sveikatos draudimą patvirtinančią dokumentą;

4) yra Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, turinčio teisę gyventi Lietuvos Respublikoje pagal šios dalies 1, 2 ir 3 punktus, šeimos narys, kuris atvyksta kartu su juo arba pas jį.

2. Lietuvos Respublikos piliečio šeimos nariai, kurie nėra Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, turi teisę gauti Europos Sąjungos leidimo laikinai gyventi kortelę, kai atvyksta gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu, pasinaudojusių laisvo judėjimo Europos Sąjungoje teise, ar pas jį.

3. Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nariai, kurie nėra Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, turi teisę gauti Europos Sąjungos leidimo laikinai gyventi kortelę, kai atvyksta gyventi į Lietuvos Respubliką ilgiau negu 3 mė-

nesius per pusę metų kartu su Europos Sąjungos valstybės narės piliečiu, turinčiu teisę gyventi Lietuvos Respublikoje pagal šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktus, arba pas jį.

4. Šio straipsnio 2 ar 3 dalyje nurodytam Lietuvos Respublikos arba kitos Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nariui Europos Sąjungos leidimo laikinai gyventi kortelė išduodama kaip:

1) sutuoktiniui arba asmeniui, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis;

2) tiesioginiam palikuoniui, kuriam nesukakę 21 metai arba kuris yra išlaikytinis, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, tiesioginį palikuonį, kuriam nesukakę 21 metai arba kuris yra išlaikytinis;

3) išlaikomam artimajam giminaičiui pagal tiesiąją aukštutinę liniją, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, išlaikomą artimąjį giminaitį pagal tiesiąją aukštutinę liniją;

4) kitam asmeniui, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojasi laisvo asmens judėjimo teise.

5. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytu atveju kaip Europos Sąjungos valstybės narės piliečio šeimos nariai, kurie nėra Europos Sąjungos valstybės narės piliečiai, turi teisę apsigyventi tik sutuoktinis, asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, išlaikomi vaikai ir Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, jo sutuoktinio ar asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, išlaikomi artimieji giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę liniją.

<...>

105 straipsnis. Teisės nuolat gyventi suteikimas nepraėjus 5 metų laikotarpiui

1. Teisė nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje suteikiama Europos Sąjungos valstybės narės piliečiui arba jo šeimos nariui, kuris teisėtai gyveno Lietuvos Respublikoje trumpiau negu 5 metus, jeigu jis:

1) buvo darbuotojas arba savarankiškai dirbantis asmuo, kuris, sukakęs Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių ir įgijęs teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją ar valstybinę šalpos pensiją, nutraukė darbo sutartį (darbo sutartis pasibaigė) arba veiklą;

2) buvo darbuotojas arba savarankiškai dirbantis asmuo, kuris pragyveno Lietuvos Respublikoje ne mažiau kaip 2 metus ir teisės aktų nustatyta tvarka buvo pripažintas nedarbingas ar iš dalies darbingas ir dėl to nutraukė darbo sutartį (ji buvo nutraukta) arba veiklą;

3) be pertraukos 3 metus pragyvenęs Lietuvos Respublikoje kaip darbuotojas arba savarankiškai dirbantis asmuo, dirba pagal darbo sutartį arba vykdo veiklą kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, tačiau išlaiko savo gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje ir į ją paprastai grįžta bent kartą per savaitę;

4) gyveno Lietuvos Respublikoje be pertraukos 3 metus, paskutinius metus dirbo mokamą darbą ir pasinaudojo savo teise į išankstinę pensiją.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais darbo laikotarpiais laikomi ir laikotarpiai, kai Europos Sąjungos valstybės narės pilietis arba jo šeimos narys nutraukė darbo sutartį (ji buvo nutraukta) arba veiklą dėl nepriklausančių nuo jo aplinkybių ir nustatyta tvarka įsiregistravo teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbis; nutraukė darbo sutartį (ji buvo nutraukta) arba veiklą dėl nepriklausančių nuo jo aplinkybių; nedirbo arba nutraukė darbo sutartį (ji buvo nutraukta) arba veiklą dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo.

3. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktuose nurodyti reikalavimai būti pragyvenus ir išdirbus atitinkamą laikotarpį ir šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytas reikalavimas būti pragyvenus ne mažiau kaip 2 metus netaikomi, jeigu šio straipsnio 1 dalyje nurodyto asmens sutuoktinis yra Lietuvos Respublikos pilietis.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytam asmeniui įgijus teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, šią teisę įgyja ir kartu su juo Lietuvos Respublikoje gyvenantys šeimos nariai.

5. Kai Europos Sąjungos valstybės narės pilietis miršta būdamas darbuotoju ar savarankiškai dirbančiu asmeniu ir nespėja įgyti teisės nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje pagal šio straipsnio 1 dalį, su juo kartu Lietuvos Respublikoje gyvenę šeimos nariai įgyja teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, jeigu:

1) jis iki mirties buvo išgyvenęs Lietuvos Respublikoje be pertraukos 2 metus arba

2) jis mirė dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos.

<...>

106 straipsnis. Teisės gyventi Lietuvos Respublikoje panaikinimas

1. Europos Sąjungos valstybės narės piliečio ir (ar) jo šeimos narių teisė laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje panaikinama, jeigu:

1) šio piliečio ir (ar) jo šeimos narių buvimas Lietuvos Respublikoje gali kelti grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai;

2) teisė laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje įgyta apgaulės būdu;

3) Europos Sąjungos valstybės narės pilietis neatitinka šio Įstatymo 101 straipsnio 1 dalyje nustatytų pagrindų. Ši nuostata netaikoma Europos Sąjungos valstybės narės piliečiui ir (ar) jo šeimos nariams, jeigu Europos Sąjungos valstybės narės pilietis buvo sudaręs darbo sutartį su darbdaviu ir pradės dirbti arba pateikia atitinkamus dokumentus, kad pradės veiklą kaip savarankiškai dirbantis asmuo, arba yra nustatyta tvarka įsiregistravęs teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbis, ieško darbo ir turi realių galimybių įsidarbinti;

4) yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė arba fiktyvus įvaikinimas;

5) šeimos narys, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, nutraukia šeiminius santykius su Europos Sąjungos valstybės narės piliečiu arba šių santykių nebėra, išskyrus šio Įstatymo 101¹ straipsnyje numatytus atvejus;

6) išvykstama iš Lietuvos Respublikos gyventi ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui, išskyrus atvejus, kai nebuvimas Lietuvos Respublikoje yra susijęs su svarbiomis priežastimis (pavyzdžiui, dėl nėštumo, sunkios ligos, mokymosi).

2. Europos Sąjungos valstybės narės piliečio ir (ar) jo šeimos narių teisė nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje panaikinama, jeigu:

1) šio piliečio ir (ar) jo šeimos narių buvimas Lietuvos Respublikoje gali kelti rimtą grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai;

2) teisė nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje įgyta apgaulės būdu;

3) išvykstama iš Lietuvos Respublikos ilgesniam kaip 2 metų iš eilės laikotarpiui.

3. Nepilnamečio Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, jeigu tai atitinka geriausias jo interesus, arba Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, pragyvenusio Lietuvos Respublikoje be pertraukos pastaruosius 10 metų, teisė gyventi Lietuvos Respublikoje panaikinama tik tuo atveju, kai toks Europos Sąjungos valstybės narės pilietis kelia labai rimtą grėsmę valstybės saugumui.

4. Jeigu panaikinama teisė gyventi Lietuvos Respublikoje Europos Sąjungos valstybės narės piliečiui, tokios teisės netenka ir jo šeimos nariai, išskyrus atvejus, kai jie turi teisę gyventi Lietuvos Respublikoje kitu šio Įstatymo nustatytu pagrindu.

5. Sprendimą dėl teisės gyventi Lietuvos Respublikoje panaikinimo šio straipsnio 1 dalies 1 punkte, 2 dalies 1 punkte ir 3 dalyje numatytais pagrindais priima Vilniaus apygardos administracinis teismas, kitais šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytais atvejais – Migracijos departamentas.

6. Netekus teisės gyventi Lietuvos Respublikoje, Europos Sąjungos valstybės narės pilietis ir (ar) jo šeimos nariai įpareigojami išvykti iš Lietuvos Respublikos, o šio įpareigojimo neįvykdę arba šio straipsnio 1 dalies 1 punkte, 2 dalies 1 punkte ir 3 dalyje numatytais atvejais jie yra išsiunčiami šio Įstatymo nustatyta tvarka.

<...>

VII SKYRIUS. UŽSIENIEČIŲ JUDĖJIMO LAISVĖ LIETUVOS RESPUBLIKOJE

112 straipsnis. Užsieniečio judėjimo laisvės Lietuvos Respublikoje apribojimas

Užsieniečio judėjimo laisvė Lietuvos Respublikoje gali būti apribota, jeigu tai būtina valstybės saugumui, viešajai tvarkai užtikrinti, žmonių sveikatai ar dorovei apsaugoti, nusikalstamumui sustabdyti arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

<...>

IX SKYRIUS. UŽSIENIEČIŲ IŠVYKIMAS IŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS

124 straipsnis. Išvykimas iš Lietuvos Respublikos

1. Užsienietis privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos iki vizos arba leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos.

2. Užsienietis privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos iki šio Įstatymo 11 straipsnio 2–5, 7 dalyse užsieniečiams nustatyto buvimo laiko pabaigos, išskyrus atvejus,

kai jis gauna dokumentą, patvirtinantį jo teisę būti arba gyventi Lietuvos Respublikoje.

3. Užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos neleidžiama įstatymų nustatytais atvejais.

125 straipsnis. Gražinimas į užsienio valstybę ir įpareigojimas išvykti iš Lietuvos Respublikos

1. Sprendimas gražinti užsienietį į užsienio valstybę priimamas, kai:

- 1) jam panaikinta viza;
- 2) jam panaikintas leidimas laikinai gyventi arba leidimas nuolat gyventi;
- 3) jis yra Lietuvos Respublikoje pasibaigus vizos galiojimui;
- 4) jis gyvena Lietuvos Respublikoje pasibaigus leidimo laikinai gyventi galiojimui;

5) į Lietuvos Respubliką jis atvyko teisėtai, tačiau gyvena Lietuvos Respublikoje be leidimo laikinai gyventi ar leidimo nuolat gyventi, jeigu privalo jį turėti;

6) jis yra Lietuvos Respublikoje laikotarpį, viršijantį šio Įstatymo 11 straipsnio 2–5, 7 dalyse užsieniečiams nustatytą buvimo laiką;

7) jis neteisėtai atvyko į Lietuvos Respubliką ar neteisėtai joje yra, tačiau yra pažeidžiamas asmuo, prieglobsčio prašytojas arba užsienietis, kuriam prieglobstis nesuteiktas, ir sutinka savanoriškai grįžti į užsienio valstybę padedant tarptautinei ar nevyriausybinei organizacijai.

2. Jeigu yra bent vienas iš šio straipsnio 1 dalyje nustatytų gražinimo į užsienio valstybę pagrindų, tačiau užsienietis turi galiojančią kitos Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės išduotą dokumentą, suteikiančią teisę joje būti ar gyventi, užsienietis yra įpareigojamas išvykti iš Lietuvos Respublikos.

3. Sprendimas dėl užsieniečio gražinimo į užsienio valstybę ar įpareigojimo užsieniečiui išvykti iš Lietuvos Respublikos gali būti nepriimamas, jeigu pagal Lietuvos Respublikos sudarytą tarptautinę sutartį dėl neteisėtai esančių asmenų gražinimo (readmisijos) neteisėtai Lietuvos Respublikoje esantį užsienietį priima atgal:

1) Europos Sąjungos valstybė narė, jeigu ši sutartis įsigaliojo iki 2009 m. sausio 13 d.;

2) valstybė, kuri nėra Europos Sąjungos valstybė narė.

<...>

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2001, Nr. 31-1010.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮMONIŲ BANKROTO ĮSTATYMAS

2001 m. kovo 20 d. Nr. IX-216
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas reglamentuoja įmonių bankroto procesą.
2. Įstatymas taikomas visiems juridiniams asmenims, įregistruotiems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka (toliau – įmonės), išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas. Juridinių asmenų veiklą reglamentuojančiuose specialiuose įstatymuose gali būti nustatyti bankroto proceso ypatumai.
3. Kitų įstatymų nuostatos, reglamentuojančios įmonių veiklą, kreditoriaus teisę į reikalavimų tenkinimą, kreditoriaus teisę imtis priemonių skoloms išieškoti, priešpriešinių vienuose reikalavimų įskaitymą, išskyrus nustatytąjį Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatyme, mokesčius ir kitas privalomas įmokas ir jų administravimą bankroto proceso metu, įmonėse taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja šio įstatymo nuostatoms.
4. Šis įstatymas taikomas tiek, kiek jis neprieštarauja Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymui ir Atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymui.
5. Šis įstatymas skirtas Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, taikymui užtikrinti.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Bankrotas** – teisės aktų nustatyta tvarka pripažinta įmonės nemokumo būseną, kai siekiama šios būsenos pabaigos iš įmonės turto tenkinant kreditorių reikalavimus ir užtikrinant kreditorių ir įmonės interesų pusiausvyrą.
2. **Bankroto procesas** – teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.
3. **Bankroto byla** – teismo nagrinėjama civilinė byla dėl ginčų, kylančių iš bankroto teisinių santykių.
4. **Bankrutuojanti įmonė** – įmonė, kuriai iškelta bankroto byla arba kurios bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka ir nepradėtos šio įstatymo nustatytos įmonės likvidavimo procedūros.
5. **Bankrutavusi įmonė** – teismo, o kai bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka, – kreditorių susirinkimo pripažinta bankrutavusia ir dėl to likviduojama įmonė.

6. *neteko galios.*

7. **Įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai** – pagal hipotekos (įkeitimo) sandorį ar priverstinės hipotekos (įkeitimo) pagrindu kreditoriaus (įkaito turėtojo, hipotekos kreditoriaus) įgyta teisė, jeigu įmonė neįvykdė įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintos prievolės, šio įstatymo nustatyta tvarka reikalauti įkeistą turtą parduoti ir iš gautų lėšų pirmiausia tenkinti jo reikalavimus, o jeigu įkeisto turto parduoti nepavyksta, perduoti šį turtą jo nuosavybėn.

8. **Įmonės nemokumas** – įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradėsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės.

9. **Savininkas** – įmonės dalyvis: akcininkas ar akcininkų grupė, kuriam priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/10 visų balsų, individualios įmonės savininkas, dalininkas, narys ir valstybės, savivaldybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija.

10. *Neteko galios nuo 2008 m. liepos 1 d.*

11. **Taikos sutartis** – kreditorių ir įmonės, o tuo atveju, kai įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, – ir jos savininko (savininkų) susitarimas tęsti įmonės veiklą, kai įmonė ir (arba) neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininkas (savininkai) prisiima tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai sutinka savo reikalavimus atidėti, sumažinti ar jų atsisakyti.

12. **Tyčinis bankrotas** – įmonės privedimas prie bankroto sąmoningai blogai valdant įmonę (veikimu, neveikimu) ir (arba) sudarant sandorius, kai buvo žinoma ar turėjo būti žinoma, kad jų sudarymas pažeidžia kreditorių teises ir (arba) teisėtus interesus.

13. **Supaprastintas bankroto procesas** – teismo tvarka vykdomų įmonės likvidavimo procedūrų, kai įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti ir kreditorių susirinkimo kompetencijos klausimus sprendžia teismas, visuma.

14. **Valstybė narė** – Lietuvos Respublika ar kita Europos Sąjungos valstybė narė arba Europos ekonominės erdvės valstybė.

3 straipsnis. Įmonės kreditoriai

Įmonės kreditoriai (toliau – kreditoriai) – tai turintys teisę reikalauti iš įmonės įvykdyti prievolės ir įsipareigojimus fiziniai ir juridiniai asmenys, tarp jų:

1) mokesčių, valstybinio socialinio draudimo įmokų bei privalomojo sveikatos draudimo įmokų nemokėjimo atveju – valstybės institucijos, įpareigos juos surinkti;

2) darbo užmokesčio nemokėjimo ir dėl darbo santykių atsiradusios žalos neatlyginimo atveju – įmonės darbuotojai (jų įpėdiniai);

3) žalos atlyginimo prievolės dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga perėjimo valstybei Žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo nustatytais atvejais – Vyriausybės įgaliota institucija;

- 4) paskolų, suteiktų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, ir paskolų, gautų su valstybės garantija, negražinimo atveju – Finansų ministerija;
- 5) fiziniai ir juridiniai asmenys, pardavę žemės ūkio produkciją;
- 6) iš Europos Sąjungos lėšų suteiktos paramos negražinimo atveju – valstybės institucijos, administruojančios Europos Sąjungos lėšas;
- 7) kiti kreditoriai.

ANTRASIS SKIRSNIS. PAREIŠKIMAI DĖL BANKROTO BYLOS IŠKĖLIMO

4 straipsnis. Pareiškimo teismui dėl bankroto bylos iškėlimo pateikimo pagrindai

Šio įstatymo 5 straipsnyje išvardyti asmenys gali pateikti pareiškimą teismui dėl bankroto bylos įmonei iškėlimo, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

- 1) įmonė laiku nemoka darbo užmokesčio ir su darbo santykiais susijusių išmokų;
- 2) įmonė laiku nemoka už gautas prekes, atliktus darbus (paslaugas), negražina kreditų ir nevykdo kitų sandoriais prisiimtų turtinių įsipareigojimų;
- 3) įmonė laiku nemoka įstatymų nustatytų mokesčių, kitų privalomųjų įmokų ir (arba) priteistų sumų;
- 4) įmonė viešai paskelbė arba kitaip pranešė kreditoriui (kreditoriams), kad negali arba neketina vykdyti įsipareigojimų. Viešu paskelbimu taip pat laikomas šios informacijos paskelbimas šio įstatymo 11 straipsnio 12 dalyje nurodytos Vyriausybės įgaliotos institucijos interneto svetainėje Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka;
- 5) įmonė neturi turto ar pajamų, iš kurių galėjo būti išieškomos skolos, ir dėl šios priežasties antstolis grąžino kreditoriui vykdomuosius dokumentus.

<...>

13 straipsnis. Bankroto procesas ne teismo tvarka

1. Ne teismo tvarka bankroto procedūros vykdomos vadovaujantis šiuo įstatymu. Teismo kompetencijai skirtus klausimus svarsto ir sprendžia kreditorių susirinkimas.

2. Administratorių skiria kreditorių susirinkimas iš įrašytų į Sąrašą asmenų.

3. Kreditorių susirinkimo nutarimų vykdymo ir kreditorių reikalavimų patenkinimo tvarka nustatoma laikantis šio įstatymo nustatytos bankroto bylų nagrinėjimo teisme tvarkos ir sąlygų.

4. Administratorius per 3 darbo dienas nuo kreditorių susirinkimo, kuriame kreditoriai nutarė įmonės bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka, dienos raštu įspėja įmonės darbuotojus apie būsimą darbo sutarties nutraukimą ir po 15 darbo dienų nuo tokio įspėjimo nutraukia su jais darbo sutartis. Apie būsimą darbuotojų atleidimą administratorius ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šioje dalyje nurodyto kreditorių susirinkimo dienos praneša teritorinei darbo biržai, savivaldybės institucijai ir įmonės darbuotojų atstovams. Atleistam darbuotojui iš-

mokama šio įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje nustatyto dydžio išėtinė išmoka, su juo atsiskaitoma šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka.

5. Kai bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka, atsiranda šio įstatymo 10 straipsnio 7 dalyje, 16 straipsnyje ir 27 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytos pasekmės.

<...>

19 straipsnis. Darbo santykių reguliavimas

1. Administratorius per 3 darbo dienas nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo raštu įspėja įmonės darbuotojus apie būsimą darbo sutarties nutraukimą ir po 15 darbo dienų nuo tokio įspėjimo nutraukia su jais darbo sutartis. Apie būsimą darbuotojų atleidimą administratorius ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo dienos praneša teritorinei darbo biržai, savivaldybės institucijai ir įmonės darbuotojų atstovams.

2. Nutraukus darbo sutartį, atleistam darbuotojui išmokama jo dviejų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio išėtinė išmoka.

3. Su atleidžiamu darbuotoju atsiskaitoma šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka.

4. Darbuotojų, su kuriais bus sudarytos terminuotos darbo sutartys dirbti įmonės bankroto proceso metu, skaičių pagal pareigybes nustato kreditorių susirinkimas. Šių darbuotojų sąrašą sudaro administratorius.

<...>

34 straipsnis. Įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintų kreditoriaus reikalavimų tenkinimas

Įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai tenkinami pirmiausia iš lėšų, gautų pardavus įkeistą įmonės turtą, arba perduodant įkeistą turtą. Jei įkeistas turtas perduodamas už didesnę kainą negu įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintų reikalavimų suma, šių lėšų likutis skiriamas kitų kreditorių reikalavimams tenkinti šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka.

35 straipsnis. Kreditorių reikalavimų tenkinimo eilė ir tvarka

1. Kreditorių reikalavimai tenkinami dviem etapais. Pirmajame etape pagal šio straipsnio nustatytą eiliškumą tenkinami kreditorių reikalavimai be priskaičiuotų palūkanų ir netesybų, o antrajame etape ta pačia eile tenkinama likusi kreditorių reikalavimų dalis (palūkanos ir netesybos).

2. Pirmąja eile yra tenkinami darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais; reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošinimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba dėl mirties nuo nelaimingo atsitikimo darbe; fizinių ir juridinių asmenų reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją.

3. Antrąja eile tenkinami reikalavimai dėl mokesčių ir kitų įmokų į biudžetą ir dėl privalomojo valstybinio socialinio draudimo bei privalomojo sveikatos draudimo įmokų; dėl paskolų, suteiktų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų, ir paskolų, gautų su valstybės ar garantijų institucijos, už kurios išpareigojimų vykdymą garantuoja valstybė, garantija; dėl paramos, suteiktos iš Europos Sąjungos lėšų ir valstybės biudžeto lėšų.

4. Trečiąja eile tenkinami visi likusieji kreditorių reikalavimai.

5. Pirmąja eile tenkinamiems kreditorių reikalavimams neturi būti priskirtas apskaičiuotas, su darbo užmokesčiu susijęs gyventojų pajamų mokestis. Šis reikalavimas turi būti tenkinamas antrąja eile. Kai šio straipsnio 2 dalyje nurodytų darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, reikalavimai atlyginti žalą dėl suluošimo ar kitokio kūno sužalojimo, susirgimo profesine liga arba dėl mirties nuo nelaimingo atsitikimo darbe buvo tenkinami iš Garantinio fondo lėšų ar kai priimamas sprendimas mokėti žalos atlyginimą už įmonę iš valstybės biudžeto lėšų, o fizinių ir juridinių asmenų reikalavimai sumokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją buvo tenkinami iš Žemės ūkio ministerijos skirtų lėšų, tai dėl šios priežasties atsiradę Garantinio fondo administratoriaus, valstybei atstovaujancio Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus ir Žemės ūkio ministerijos atgręžtiniai reikalavimai turi būti tenkinami antrąja eile.

6. Kiekviename etape kiekvienos paskesnės eilės kreditorių reikalavimai tenkinami po to, kai visiškai patenkinti atitinkamo etapo pirmesnės eilės kreditorių reikalavimai. Jeigu neužtenka lėšų visiems vieno etapo vienos eilės reikalavimams visiškai patenkinti, šie reikalavimai tenkinami proporcingai pagal priklausančią kiekvienam kreditoriui sumą. Jeigu tenkinant pirmąja eile tenkinamus kreditorių reikalavimus teisės aktų nustatyta tvarka iš Garantinio fondo ar Žemės ūkio ministerijos lėšų buvo neišlaikytas šioje dalyje nurodytas reikalavimų tenkinimo proporcingumo principas, tai tenkinant iš įmonės lėšų likusius nepatenkintus šių kreditorių reikalavimus turi būti išlyginami atsiradę proporcingumo neatitikimai.

7. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytų bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės darbuotojų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, gali būti tenkinami iš Garantinio fondo lėšų, o fizinių ir juridinių asmenų reikalavimai apmokėti už perdirbti supirktą žemės ūkio produkciją gali būti tenkinami Vyriausybės nustatyta tvarka. Darbuotojo ar fizinio ir juridinio asmens patvirtinti reikalavimai mažinami iš nurodytų fondų sumokėtos sumos dydžiu.

8. Įmonės ir kreditoriaus priešpriešinių vienaarūšių reikalavimų įskaitymo atveju kreditoriaus reikalavimai mažinami įskaitytos sumos dydžiu kartu su priskaičiuotomis palūkanomis ir netesybomis. Jeigu įskaitytos sumos neužtenka visiems kreditoriaus reikalavimams tenkinti, pirmiausia tenkinama reikalavimo dalis be palūkanų ir netesybų, likusi reikalavimų dalis tenkinama šiame straipsnyje nustatyta tvarka, atsižvelgiant į šio straipsnio 1 dalyje nustatytą reikalavimų tenkinimą dviem etapais.

36 straipsnis. Administravimo išlaidos

1. Pirmiausia apmokamos įmonės bankroto administravimo išlaidos, kurios mokamos iš įmonės visų rūšių lėšų (gautų pardavus įmonės turtą, įskaitant ir įkeistą, įmonei grąžintų skolų, ūkinės komercinės veiklos šio straipsnio 3 dalyje nurodyta apimtimi ir kitų bankroto proceso metu gautų lėšų). Kai įmonė neturi lėšų arba jų nepakanka bankroto administravimo išlaidoms apmokėti, jos gali būti apmokamos asmens, pateikusio pareiškimą teismui dėl bankroto bylos iškėlimo, lėšomis, kaip

nurodyta šio įstatymo 10 straipsnio 10 dalies 1 punkte, arba iš administratoriaus lėšų, kaip nurodyta šio įstatymo 10 straipsnio 10 dalies 2 punkte. Kai neribotos civilinės atsakomybės įmonė neturi lėšų arba jų nepakanka bankroto administravimo išlaidoms apmokėti, administratoriaus patirtos administravimo išlaidos taip pat apmokamos iš įmonės savininko (savininkų) parduoto turto, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, į kurią šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka gali būti nukreiptas išieškojimas, kai šis turtas yra parduotas įsiteisėjus šio įstatymo 28 straipsnio 2 dalyje nurodytai teismo nutarčiai.

2. Administravimo išlaidų sąmatą tvirtina, keičia ir disponavimo administravimo išlaidomis tvarką nustato kreditorių susirinkimas.

3. Bankroto administravimo išlaidas sudaro atlyginimas administratoriui, su darbo santykiais susijusios išmokos įmonės darbuotojams (įskaitant mokesčius, apskaičiuojamus nuo susijusių su darbo santykiais išmokų), kuriems būtina dalyvauti bankroto procese, išskyrus darbuotojus, dalyvaujančius ūkinėje komercinėje veikloje, išlaidos įmonės auditui, turto įvertinimo, pardavimo, atliekų, užteršto dirvožemio ir grunto sutvarkymo bei kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos. Prie bankroto administravimo išlaidų negali būti priskiriamos išlaidos, susijusios su ūkine komercine veikla, išskyrus iš ūkinės komercinės veiklos gaunamų pajamų administratoriui už vadovavimą ūkinei komercinei veiklai mokamą atlyginimo dalį.

4. Pirmasis kreditorių susirinkimas privalo nustatyti sumą, kuri turi būti sumokėta administratoriui už įmonės administravimą bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki pavedimo sutarties su juo sudarymo dienos arba iki pirmojo kreditorių susirinkimo dienos.

5. Administratoriaus atlyginimo suma (atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti ir (arba) bankrutavusi įmonė tęsia (vykdo) veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį bei jo kiekį, taip pat į įmonei iškeltų bylų bei pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir kiekį) ir jo mokėjimo tvarka (atlyginimo suma gali būti išmokama visa iš karto baigus bankroto procesą arba dalimis vykdant bankroto procesą) nustatoma pavedimo sutartyje.

6. Nutraukus bankroto bylą ar nutraukus su administratoriumi sudarytą pavedimo sutartį, atlyginimas už suteiktas administravimo paslaugas išmokamas proporcingai atliktų darbų apimčiai, atsižvelgiant į pavedimo sutarties dalies įvykdymą, išskyrus atvejus, kai administratorius vykdė bankroto procedūras po to, kai sužinojo ar turėjo sužinoti, kad neteko teisės teikti bankroto administravimo paslaugas ir (arba) pavedimo sutartis buvo nutraukta. Kai administratorius atstatydinamas esant nebaigtoms bankroto procedūroms, pavedimo sutartis nutraukiama ir administratoriui priklausantis atlyginimas išmokamas, kai atstatyditas administratorius perduoda įmonės turtą ir dokumentus naujai paskirtam administratoriui, bet ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo turto ir dokumentų perdavimo akto pasirašymo dienos.

<...>

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2001, Nr. 31-1010.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS ĮSTATYMAS

2003 m. liepos 1 d. Nr. IX-1672
Vilnius

I DALIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

I SKYRIUS. ĮSTATYMO PASKIRTIS, PAGRINDINĖS SĄVOKOS, ĮSTATYMO TAIKYMAS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio Įstatymo paskirtis yra nustatyti:

- 1) teisinės nuostatas ir reikalavimus siekiant apsaugoti darbuotojus nuo profesinės rizikos ar tokią riziką sumažinti;
- 2) profesinės rizikos įvertinimo, nelaimingų atsitikimų darbe bei profesinių ligų tyrimo tvarkos bendrąsias nuostatas;
- 3) darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, taikomus dirbantiems jauniems asmenims, nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims, neįgaliesiems;
- 4) darbuotojų saugos ir sveikatos viešąjį administravimą ir valstybės institucijų kompetenciją, darbdavių, darbdavių atstovų ir darbuotojų teises bei pareigas siekiant sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, taip pat darbuotojų atstovų teises sudarant darbuotojams saugias ir sveikas darbo sąlygas;
- 5) atsakomybės už darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų pažeidimus bendruosius principus.

2. Šiuo Įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti šio Įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. **Avarija** – nenumatytas įvykis dėl darbo priemonių gedimo, darbo ar technologinių procesų pažeidimo ar kitų nenumatytų aplinkybių, sukėlęs pavojų žmonėms, aplinkai ir padaręs ar galėjęs padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir (ar) aplinkai.

2. **Darbdavys** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) 16 straipsnyje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga.

3. **Darbdavio įgaliotas asmuo** – padalinio vadovas ar kitas administracijos pareigūnas, kuriam darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įmonėje ir (ar) įmonės struktūri- niame padalinyje.

4. **Darbdaviui atstovaujantis asmuo** – įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros (toliau – įmonė) vadovas arba darbdavys fizinis asmuo.

5. **Darbo aplinka** – darbo vietą supanti erdvė, kurioje gali būti darbuotojo sveikatai kenksmingų, pavojingų rizikos veiksnių (fizinių, fizikinių, cheminių, biologinių ir kitų).

6. **Darbo priemonės** – darbo procese naudojamos mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ir kiti reikmenys.

7. **Darbo sąlygos** – darbo aplinka, darbo pobūdis, darbo ir poilsio laikas ir kitos aplinkybės, turinčios tiesioginę įtaką darbuotojo savijautai, darbingumui, saugai ir sveikatai.

8. **Darbo vieta** – vieta, kurioje asmuo dirba darbo sutartyje suldytą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.

9. **Darbuotojas** – kaip nustatyta Darbo kodekso 15 straipsnyje, taip pat asmuo, įgijęs įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir dirbantis valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje.

10. **Darbuotojų atstovai** – kaip nustatyta Darbo kodekso 19 straipsnyje.

11. **Darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai** – įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime išrinktas darbuotojas, kuriam suteikiami įgaliojimai atstovauti įmonės, padalinio, pamainos darbuotojų interesams saugos ir sveikatos srityje.

12. **Darbuotojų sauga ir sveikata** – visos prevencinės priemonės, skirtos darbuotojų darbingumui, sveikatai ir gyvybei darbe išsaugoti, kurios naudojamos ar planuojamos visuose įmonės veiklos etapuose, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo profesinės rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

13. **Darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai** – norminiai teisės aktai, kuriuose nustatomos, keičiamos arba pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos (įstatymai, Seimo, Vyriausybės nutarimai, socialinės apsaugos ir darbo ministro arba šio ministro su kitu ministru (kitais ministrais), sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius) patvirtinti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai).

14. **Incidentas** – įvykis, susijęs su darbu, kai nesužeidžiamas nė vienas darbuotojas arba kai dėl darbuotojo traumos, gautos per šį įvykį, reikalinga tik pirmoji pagalba.

15. **Neįgalusis** – kaip nustatyta Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje.

16. **Jaunas asmuo** – asmuo iki 18 metų.

17. **Kenksmingas veiksnys** – rizikos veiksnys darbo aplinkoje, kuris veikdamas darbuotojo organizmą gali sukelti ligą ar profesinę ligą ir kurio poveikis gali būti pavojingas gyvybei.

18. **Krūtimi maitinanti moteris** – motina, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą, kad augina ir krūtimi maitina savo vaiką.

19. **Lengvas ir saugus darbas vaikui** – saugus, vaiko fizines galimybes atitinkantis darbas.

20. **Nelaimingas atsitikimas darbe** – įvykis darbe, įskaitant eismo įvykį darbo laiku, nustatyta tvarka iširtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe, kurio padarinys – darbuotojo trauma (lengva, sunki, mirtina). Įvykis darbe, kai darbuotojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, nepriskiriamas prie nelaimingo atsitikimo darbe.

21. **Nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo** – įvykis, įskaitant eismo įvykį darbuotojui vykstant į darbą ar iš darbo, įvykęs darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbovietės ir:

- 1) gyvenamosios vietos,
- 2) vietos ne įmonės teritorijoje, kur darbuotojas gali būti pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu;
- 3) ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis.

22. **Neseniai pagimdžiusi moteris** – motina, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą apie gimdymą ir auginanti vaiką, kol jam sukaks vieni metai.

23. **Nėščia moteris** – darbuotoja, pateikusi darbdaviui sveikatos priežiūros įstaigos pažymą, patvirtinančią nėštumą.

24. **Paauglys** – asmuo nuo 16 iki 18 metų.

25. **Pavojingas veiksnys** – darbo aplinkoje esantis rizikos veiksnys, dėl kurio darbuotojas gali patirti ūmių sveikatos sutrikimų ar mirti.

26. **Pavojus** – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.

27. **Potencialiai pavojingas įrenginys** – didesnio pavojingumo darbo priemonė, kurią naudojant darbe pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai dėl joje sukauptos energijos, vykstančių procesų yra didesnis negu kitų darbo priemonių ir kuriai nustatoma privalomoji priežiūra.

28. **Profesinė liga** – ūmus ar lėtinis darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų ir (ar) pavojingų darbo aplinkos veiksnių, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.

29. **Profesinė rizika (rizika)** – traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo galimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio.

30. **Profesinė sveikata** – darbuotojų sveikata, kuriai išsaugoti ir stiprinti vykdoma darbo aplinkos kenksmingų veiksnių, lemiančių sveikatos pakenkimus, prevencija, darbo aplinkos pritaikymas darbuotojų fiziologinėms ir psichologinėms galimybėms, darbuotojų sveikatos priežiūra, įgyvendinamos sveikatos stiprinimo priemonės.

31. **Vaikas** – asmuo iki 16 metų.

3 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos garantijos

1. Kiekvienam darbuotojui privalo būti sudarytos saugios ir sveikos darbo sąlygos, neatsižvelgiant į įmonės veiklos rūšį, darbo sutarties rūšį, darbuotojų skaičių, įmonės rentabilumą, darbo vietą, darbo aplinką, darbo pobūdį, darbo dienos ar

darbo pamainos trukmę, darbuotojo pilietybę, rasę, tautybę, lytį, seksualinę orientaciją, amžių, socialinę kilmę, politinius ar religinius įsitikinimus. Šio Įstatymo nustatytos darbuotojų saugos ir sveikatos garantijos taikomos taip pat ir valstybės bei savivaldybių institucijų ar įstaigų valstybės tarnautojams.

2. Darbuotojo teisę turėti saugias ir sveikas darbo sąlygas garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, šis Įstatymas ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai. Saugias ir sveikas darbo sąlygas darbuotojams privalo sudaryti darbdaviai. Dėl saugių ir sveikų darbo sąlygų sudarymo darbuotojas turi teisę kreiptis į darbuotojų atstovą, padalinio vadovą ar kitą darbdavio įgaliotą asmenį, darbdaviui atstovaujantį asmenį, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetą, Valstybinę darbo inspekciją prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) ar kitas valstybės institucijas, teikdamas pasiūlymus ar reikalaudamas, kad būtų sudarytos saugios ir sveikatai nekenksmingos darbo sąlygos.

4 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis Įstatymas taikomas kiekvienai įmonei, esančiai Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat laivuose, plaukiojančiuose su Lietuvos valstybės vėliava, atsižvelgiant į šio straipsnio 2 ir 4 dalyse numatytus šio Įstatymo taikymo ypatumus.

2. Krašto apsaugos pareigūnams ir kariams, vidaus reikalų sistemos, muitinės, valstybės saugumo ir kitų institucijų pareigūnams, kurių tarnybinius santykius nustato atitinkami statutai, šio Įstatymo bei kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos netaikomos tik tais atvejais, kai šie asmenys vykdo veiklą, kuriai būdingi specifiniai veiklos požymiai. Šių institucijų pareigūnų ir karių tarnybą reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose privalo būti nustatyti saugos ir sveikatos reikalavimai jiems vykdant specifinę veiklą.

3. Kai šio straipsnio 2 dalyje nurodyti pareigūnai ir kariai vykdo veiklą, nepriskiriamą šio straipsnio 2 dalyje nurodytai veiklai, taikomos šio Įstatymo, kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nuostatos.

4. Darbuotojų, dirbančių su radioaktyviosiomis medžiagomis ir kitais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, saugą ir sveikatą reglamentuoja Radiacinės saugos įstatymas, šis Įstatymas ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

II SKYRIUS. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS VALDYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS. SOCIALINIŲ PARTNERIŲ BENDRADARBIAVIMAS

5 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos viešasis administravimas

1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija įgyvendina valstybės politiką darbuotojų saugos ir sveikatos srityje, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Darbo kodeksu, įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir kitais norminiais teisės aktais.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministras arba šis ministras su kitu (kitais) ministru tvirtina atitinkamus darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus, nustatydamas jų įsigaliojimo ir taikymo tvarką. Sveikatos apsaugos ministras tvirti-

na sveikatos saugos reglamentus (higienos normas). Juose nustato darbuotojų sveikatai nekenksmingus darbo aplinkos veiksnių dydžius.

3. Socialinės apsaugos ir darbo ministras atstovauja Lietuvos Respublikos interesams darbuotojų saugos ir sveikatos srityje kitose šalyse ir tarptautinėse organizacijose.

6 straipsnis. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisija

Valstybės, darbuotojų ir darbdavių interesams saugos ir sveikatos srityje derinti trišaliu socialinių partnerių (šalių) bendradarbiavimo principu steigiama Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisija (toliau – Darbuotojų saugos ir sveikatos komisija). Šios Komisijos sudarymo tvarką ir jos funkcijas nustato Vyriausybės patvirtinti Darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos nuostatai.

7 straipsnis. Teritorinės ir atskirų ekonominės veiklos sričių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimų įmonėse prevencijos klausimams nagrinėti trišalių socialinių partnerių bendradarbiavimo principu steigiamos apskričių teritorinės darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos ir gali būti steigiamos savivaldybių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos. Apskričių teritorinių ir savivaldybių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijų steigimo, sudarymo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

2. Atitinkamų šakos darbdavių organizacijų ir šakos profesinių sąjungų dvišalio bendradarbiavimo principu gali būti steigiamos atskirų ekonominės veiklos sričių darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos. Jų steigimo ir sudarymo tvarką nustato šių komisijų steigėjai.

8 straipsnis. Mokymas saugos ir sveikatos srityje

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus pagal specialias programas ekonominėms veiklos sritims rengia Lietuvos Respublikos aukštosios mokyklos ir mokymo įstaigos, turinčios Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos išduotas licencijas mokyti pagal tokias programas. Statinių projektavimo, statinių statybos saugos ir sveikatos koordinatorius pagal specialias programas rengia Lietuvos Respublikos aukštosios mokyklos.

2. Aukštųjų mokyklų studentai, profesinių mokyklų mokiniai privalo būti mokomi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pagal įgyjamas kvalifikacijas ir profesijas.

3. Bendrojo lavinimo mokyklos privalo supažindinti mokinius su bendraisiais saugos ir sveikatos darbe ir buityje reikalavimais.

4. Profesinės sveikatos specialistais gali dirbti sveikatos priežiūros specialistai, turintys aukštąjį medicinos, visuomenės sveikatos ar slaugos išsilavinimą ir atitinkantys sveikatos apsaugos ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

5. Statinių projektavimo, statinių statybos saugos ir sveikatos koordinatorių mokymo ir jų žinių tikrinimo tvarkos aprašą tvirtina aplinkos ministras ir socialinės apsaugos ir darbo ministras.

9 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokslinio tyrimo darbų finansavimas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos moksliniai tyrimai finansuojami iš valstybės biudžete mokslui ir studijoms numatomų asignavimų, taip pat nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo lėšomis.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokslinių tyrimų programas tvirtina, jų įgyvendinimą koordinuoja ir siūlymus dėl moksliniams tyrimams reikalingų lėšų teikia socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

10 straipsnis. Darbuotojų atstovų teisės

1. Profesinės sąjungos atstovauja darbuotojų interesams sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, vadovaudamosi Darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų įstatymu, šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais. Jeigu įmonėje nėra profesinės sąjungos ir jeigu darbuotojų kolektyvo susirinkimas darbuotojų atstovavimo ir gynimo funkcijos neperdavė atitinkamos ekonominės veiklos šakos profesinei sąjungai, darbuotojų interesams sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas atstovauja darbo taryba.

2. Kolektyvinėse sutartyse gali būti nustatytos papildomos ir palankesnės saugių ir sveikatai nekenksmingų darbo sąlygų sudarymo darbuotojams nuostatos negu galiojančiuose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Tokių nuostatų vykdymą kontroliuoja darbdaviui atstovaujantys asmenys, darbdavio įgalioti asmenys, darbuotojų atstovai kolektyvinėse sutartyse nustatyta tvarka ir Valskybinė darbo inspekcija.

ANTRASIS SKIRSNIS. DARBDAVIO PAREIGA. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS TARNYBOS ĮMONĖSE. DARBUOTOJŲ DALYVAVIMAS

11 straipsnis. Darbdavio pareiga

1. Darbdavio pareiga yra sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais. Darbuotojų pareigos saugant savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę, nurodytos šio Įstatymo 33 straipsnyje, neatleidžia darbdavio nuo šioje dalyje nustatytos pareigos. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės finansuojamos darbdavio lėšomis.

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo siekdamas įgyvendinti darbdavio pareigą organizuoja prevencinių priemonių (techninių, medicinos, teisinių, organizacinių ir kitų), skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, įgyvendinimą, nustatydamas įmonėje šių priemonių įgyvendinimo ir kontrolės tvarką, paskirdamas darbdavio įgaliotus asmenis ir duodamas jiems konkrečius pavedimus įgyvendinti prevencines priemones.

12 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos prevencinių priemonių organizavimas įmonėse

1. Darbdavys, siekdamas užtikrinti darbuotojų saugą ir sveikatą, paskiria vieną ar daugiau darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų arba steigia darbuotojų saugos

ir sveikatos tarnybą (toliau šiame straipsnyje – darbdavio paskirti asmenys). Jeigu įmonėje nėra tokių asmenų arba jų nepakanka, kad būtų tinkamai organizuojamos darbuotojų saugos ir sveikatos prevencinės priemonės, darbdavys gali sudaryti sutartį su Lietuvos Respublikos ar bet kurios Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos Europos ekonominės erdvės valstybės (toliau šiame straipsnyje – valstybė narė) piliečiu, kitu fiziniu asmeniu, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, (toliau šiame straipsnyje – fizinis asmuo) ir (ar) Lietuvos Respublikoje įsteigtu juridiniu asmeniu ar kitoje valstybėje narėje įsteigtu juridiniu asmeniu ar kita organizacija, ar jų filialais (toliau šiame straipsnyje – juridinis asmuo) dėl darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijų ar jų dalies atlikimo. Visais atvejais darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų, atsižvelgiant į įmonės ekonominės veiklos rūšį, darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, turi būti pakankamai, kad jie galėtų organizuoti įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų įmonėse steigimo tvarką, darbdavio paskirtų asmenų funkcijas, teises, pareigas nustato Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniai nuostatai. Juos tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Šiuose nuostatuose, atsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšis, darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, nustatoma, kiek privalo būti darbdavio paskirtų asmenų, juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ir (ar) fizinių asmenų, atliekančių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, ir ekonominės veiklos rūšys, kurių įmonėse, atsižvelgiant į darbuotojų skaičių ir profesinę riziką, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas gali atlikti darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo, apmokytas, vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro patvirtintais Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais.

3. Darbdavio paskirti asmenys, juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistai ar fiziniai asmenys, atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, turi atitikti socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir turėti darbui reikalingas priemones. Šių asmenų pareiga yra rengti pasiūlymus prevencinėms priemonėms, skirtoms darbuotojų apsaugai nuo traumų ir profesinių ligų, koordinuoti tokių priemonių įgyvendinimą ir kontroliuoti, kaip įmonės darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

4. Darbdavio paskirtiems asmenims suteikiama pakankamai laiko jų funkcijoms atlikti. Šiems asmenims netaikoma administracinė ar kita atsakomybė dėl veiklos organizuojant ir įgyvendinant prevencines priemones, susijusias su darbuotojų sauga ir sveikata, jeigu jie veikė vadovaudamiesi šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais. Šie asmenys už savo darbą tiesiogiai atsiskaito darbdaviui atstovaujančiam asmeniui arba darbdavio įgaliotam asmeniui. Juridinio ar fizinio asmens, atliekančio darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, ir darbdavio tarpusavio išpareigojimai nustatomi sutartyje dėl

tokių funkcijų atlikimo. Šioje sutartyje privalo būti nustatytas juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ir (ar) fizinių asmenų, atliekančių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, skaičius, atsižvelgiant į darbdavio paskirtų asmenų skaičių, ne mažesnis, kaip nustatyta Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniuose nuostatuose.

5. Darbdavys informuoja juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ar fizinius asmenis, atliekančius darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, apie darbdavio paskirtus asmenis, įmonės darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones.

6. Įpareigojimų suteikimas darbdavio paskirtiems asmenims, darbdavio įgaliotiems asmenims, juridinių ar fizinių asmenų sutartiniai įsipareigojimai darbdaviui neatleidžia darbdavio nuo atsakomybės, nustatytos šio Įstatymo 11 straipsnyje.

7. Juridiniai ar fiziniai asmenys, pagal sutartis su darbdaviais atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos funkcijas ar jų dalį, kasmet socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka teikia informaciją Valstybinei darbo inspekcijai apie darbdavius, kuriems teikė tokias paslaugas, ir darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų, atlikusių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, skaičių.

8. Juridiniai ar fiziniai asmenys, pagal sutartis su darbdaviais atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, už neteisingos informacijos pateikimą ar informacijos nepateikimą, Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdinių nuostatų reikalavimų nesilaikymą atsako įstatymų nustatyta tvarka.

12¹ straipsnis. *Netenka galios nuo 2010-06-01.*

13 straipsnis. Darbuotojų dalyvavimas įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos priemones. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai, darbuotojų atstovai

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgalioti asmenys privalo formuoti darbuotojus ir su jais konsultuotis visais darbuotojų saugos ir sveikatos būklės ir jos gerinimo planavimo, priemonių organizavimo, jų įgyvendinimo ir kontrolės klausimais. Šiuo tikslu renkami darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai ir steigiami darbuotojų saugos ir sveikatos komitetai. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinių vadovai sudaro sąlygas darbuotojams, darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai dalyvauti diskusijose svarstant darbuotojų saugos ir sveikatos klausimus.

2. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendruosius nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas (toliau šiame straipsnyje – komitetas) steigiamas ir jo darbas organizuojamas taip:

1) įmonėje komitetas steigiamas, kai joje dirba 50 ar daugiau darbuotojų. Jeigu įmonėje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, komitetas gali būti steigiamas darbdavio ar darbuotojų atstovų iniciatyva arba daugiau kaip pusės įmonės darbuotojų kolektyvo siūlymu. Ekonominės veiklos rūšys, kurių įmonėse yra didesnė profesinė rizika ir kurių įmonėse rekomenduojama steigti komitetą, jeigu įmonėje dirba

mažiau kaip 50 darbuotojų, nustatomos Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendruosiuose nuostatuose;

2) laive, išskyrus plaukiojantį išimtinai vidaus vandenyse, Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje arba Lietuvos Respublikos valstybinių jūrų uostų akvatorijose, kuris verčiasi komercine veikla, išskyrus žvejybos laivus, tradicinius laivus, karinių jūrų pajėgų laivus, (toliau šiame straipsnyje – laivas) komitetas steigiamas, kai jame yra 5 ar daugiau darbuotojų. Laivo komitetas steigiamas ir jo darbas organizuojamas šios dalies 3–6 punktuose ir 3 ir 4 dalyse nustatyta komiteto steigimo ir jo darbo organizavimo tvarka;

3) komitetas sudaromas dvišaliu principu – iš vienodo skaičiaus darbdavio ar darbdaviui atstovaujančio asmens skirtų darbdavio atstovų (administracijos pareigūnų) ir iš šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka išrinktų darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai;

4) komiteto veiklą organizuoja ir jam vadovauja komiteto pirmininkas – darbdaviui atstovaujantis asmuo arba jo paskirtas darbdavio įgaliotas asmuo. Pirmininkas organizuoja komiteto darbą. Komiteto sekretoriumi renkamas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai;

5) darbdavys komiteto narius aprūpina jų pareigoms atlikti reikalingomis priemonėmis ir informacija. Įmonės kolektyvinėje sutartyje numatytu periodiškumu komiteto nariai mokomi mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, seminaruose ar įmonėje įmonės lėšomis. Naujai išrinkti ar paskirti komiteto nariai mokomi mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Komiteto narių mokymo klausimai sprendžiami sudarant kolektyvines sutartis;

6) už laiką, kurį komiteto narys vykdo jam pavestus įpareigojimus, susijusius su darbuotojų sauga ir sveikata, ar mokosi, jam mokamas vidutinis darbo užmokestis.

3. Darbdavys, vadovaudamasis Darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų bendraisiais nuostatais, rengia įmonės komiteto ar laivo komiteto nuostatus. Suderinęs su darbuotojų atstovais, šiuos nuostatus tvirtina darbdaviui atstovaujantis asmuo.

4. Vadovaudamasi įmonės komiteto nuostatais, įmonės profesinė sąjunga, o jeigu profesinės sąjungos nėra, – kiti darbuotojų atstovai, įmonės darbuotojų kolektyvo susirinkime organizuoja darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai rinkimus ir iš jų išrenka komiteto narius. Įmonės padalinių ir darbuotojų, kuriems atstovauja darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai, skaičių nustato darbuotojų atstovai. Jeigu įmonėje yra daugiau kaip vienas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai, vienas iš jų renkamas vyresniuoju darbuotojų atstovu ir koordinuoja visų įmonės darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai veiklą. Kiekvienoje darbo pamainoje privalo būti ne mažiau kaip vienas darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai. Laive, vadovaujantis laivo komiteto nuostatais, darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai ir laivo komiteto narys (nariai) renkamas (renkami) laivo darbuotojų susirinkime.

5. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai atlieka šias funkcijas:

1) atstovauja įmonės darbuotojams komitete, dalyvauja darbdavio įgyvendinamose priemonėse darbuotojų saugai ir sveikatai įmonėje ar darbo vietose gerinti, iš jų – vertinant profesinę riziką ir įgyvendinant priemones rizikai šalinti ir (ar) mažinti;

2) dalyvauja darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, taip pat parenkant ir paskiriant darbuotojus, atsakingus už gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais (prieš paskirdamas tokius darbuotojus, darbdaviui atstovaujantis asmuo su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai konsultuojasi, juos paskyręs jiems praneša apie šių darbuotojų darbo vietas, įpareigojimus);

3) dalyvauja parenkant darbuotojams reikiamas ir tinkamas asmenines apsaugos priemones ir prižiūri, kad darbuotojai jomis naudotųsi;

4) darbuotojų atstovo pavedimu dalyvauja tiriant nelaimingus atsitikimus, profesines ligas ir incidentus;

5) darbdaviui atstovaujančio asmens arba padalinio vadovo nurodymu operatyviai praneša darbuotojams apie kilusius ar gresiančius jiems pavojus ir nurodo priemones, kurių reikia neatidėliotinai imtis, kad būtų išvengta pavojaus, padeda darbuotojams pavojaus atveju pereiti į saugias vietas.

6. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai turi teisę:

1) siūlyti ir reikalauti, kad padalinio vadovas, darbdaviui atstovaujantis asmuo imtųsi reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti;

2) dalyvauti vertinant profesinę riziką ir numatant prevencines priemones;

3) pranešti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, jeigu įmonės padalinio vadovas nesiima reikiamų priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti. Jeigu darbdaviui atstovaujantis asmuo nesiima priemonių rizikos veiksniams šalinti ar jiems mažinti, pranešti Valstybinei darbo inspekcijai;

4) gauti informaciją visais su darbuotojų sauga ir sveikata susijusiais klausimais iš padalinio vadovo, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos bei komiteto.

7. Darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo suteikia darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai reikalingą informaciją, aprūpina juos reikiamomis priemonėmis ir skiria pakankamai laiko jų darbo laiku jiems pavestoms funkcijoms, nustatytoms šio straipsnio 5 dalyje, atlikti ir jų teisėms, nustatytoms šio straipsnio 6 dalyje, įgyvendinti. Konkretus darbo valandų skaičius, reikalingas jų funkcijoms atlikti ir teisėms įgyvendinti, yra nustatomas darbo sutartyse arba kolektyvinėse sutartyse. Už šį laiką jiems mokamas ne mažesnis už vidutinį darbo užmokestis.

8. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai, atlikdami šio straipsnio 5 dalyje nurodytas funkcijas, neturi patirti finansinių nuostolių, jiems netaikoma administracinė ar kita atsakomybė, taip pat jie neturi patirti darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgaliotų asmenų ar darbuotojų priešiško, jeigu savo veikloje vadovaujasi šiuo įstatymu, kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

9. Darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai taikomos Darbo kodekso 134 straipsnyje nustatytos garantijos. Darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai įgaliojimus gali sustabdyti ar atšaukti jį išrinkę darbuotojų atstovai.

10. Darbuotojų atstovai mokomi įmonėje, mokymui skirtuose seminaruose, mokymo įstaigose, teikiančiose mokymo darbuotojų saugos ir sveikatos srityje paslaugas, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, darbdavio lėšomis. Mokymosi laikotarpiu jiems mokamas vidutinis darbo užmokestis. Klausimai, susiję su darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymu, sprendžiami įmonėje svarstant darbuotojų atstovų saugai ir sveikatai mokymo klausimus komitete, sudarant įmonės kolektyvines sutartis.

11. Darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai privalo saugoti gamybinės ir komercinės paslaptis, kurias sužino atlikdami savo funkcijas.

III SKYRIUS. DARBO VIETŲ IR DARBO PRIEMONIŲ REIKALAVIMAI. VIDINĖ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS KONTROLĖ ĮMONĖJE

14 straipsnis. Darbo vietų ir jų įrengimo bendrieji reikalavimai

1. Kiekvieno darbuotojo darbo vieta ir darbo vietų aplinka turi atitikti šio Įstatymo ir kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus. Darbo vietos turi būti įrengtos taip, kad jose dirbantys darbuotojai būtų apsaugoti nuo galimų traumų, jų darbo aplinkoje nebūtų sveikatai kenksmingų ar pavojingų rizikos veiksnių. Įrengiant darbo vietas turi būti įvertintos darbuotojo fizinės galimybės.

2. Statinių ir jų patalpų, kuriuose įrengiamos darbo vietos, stabilumo ir tvirtumo, darbo vietų įrengimo, patalpose ir įmonės teritorijoje esančių judėjimo kelių bei evakuacinių išėjimų ir evakuacinių kelių įrengimo, elektros instaliacijos įrengimo, darbo vietų, esančių ne statiniuose įmonės teritorijoje (įmonei priklausančiame nuosavybės teise arba įstatymų nustatyta tvarka įmonės valdomame ar naudojamame žemės, vidaus ar jūros priekrantės vandens plote su nustatytomis ribomis), bendruosius reikalavimus ir kitus darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus darbo vietoms nustato Darboviečių įrengimo bendrieji nuostatai. Juos tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Konkretūs darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimai darbo vietų įrengimui įmonės statiniuose ir įmonės teritorijoje nustatomi projektuojant įmones, jų padalinius ar darbo vietas, įvertinant naudojamų darbo priemonių saugaus naudojimo reikalavimus, darbo, gamybos pobūdį, vadovaujantis Darboviečių įrengimo bendraisiais nuostatais ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, iš jų – higienos normomis.

3. Darbo patalpos, darbo vietos ir įmonės teritorija, kur galima rizika darbuotojų saugai, privalo būti pažymėtos darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytais ženklais.

4. Statinių, iš jų įmonių statinių, kuriuose įrengiamos darbo vietos, pripažinti-
mo tinkamais naudoti ir jų naudojimo tvarką nustato aplinkos ministras.

15 straipsnis. Darbo vietų įrengimas statybvietėse, naudingųjų iškase- nų gavybos įmonėse, žvejybos laivuose, darbo priemonėse

1. Statybvietės turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, nu-
statytus socialinės apsaugos ir darbo ministro ir aplinkos ministro patvirtintuose
Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos
reikalavimai konkrečiai statybvietei nustatomi statinio techniniame projekte, va-
dovaujantis Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatais ir atitinkamais statybos
techniniais reglamentais. Statybos darbų technologijos projekte numatomos kon-
krečios priemonės, užtikrinančios darbuotojų saugą ir sveikatą statinio statybos
metu. Kai statinį projektuojant arba statant dalyvauja daugiau negu vienas rango-
vas, Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose nustatyta tvarka privalo būti
paskirtas vienas ar keli saugos ir sveikatos koordinatoriai, kurių pareigos ir teisės
nustatomos Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatuose.

2. Saugaus darbo organizavimo ir darbo vietų įrengimo reikalavimus naudin-
gųjų iškasenų gavybos įmonėse nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir
aplinkos ministras.

3. Darbo vietų įrengimo žvejybos laivuose reikalavimus nustato socialinės ap-
saugos ir darbo ministras, susisiekimo ministras ir žemės ūkio ministras.

4. Darbo vietos, įrengtos darbo priemonėse, tiekiamose į rinką, iš jų – kelių
transporto priemonėse, privalo atitikti privalomuosius saugos reikalavimus, nusta-
tytus atitinkamais techniniais reglamentais. Darbo vietos naudojamose darbo prie-
monėse turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus, nusta-
tytus socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintuose Darbo įrenginių naudojimo
bendruosiuose nuostatuose, reikalavimus, nustatytus kitais darbuotojų saugos ir
sveikatos norminiais teisės aktais, bei saugaus naudojimo reikalavimus, nurodytus
darbo priemonės gamintojo dokumentuose (šio Įstatymo 16 straipsnio 3 dalis).

16 straipsnis. Darbo priemonės

1. Įmonėje privalo būti naudojamos tik techniškai tvarkingos darbo priemo-
nės, atitinkančios darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.
Darbo priemonės turi būti suprojektuotos, pagamintos ir įrengtos darbo vietoje
taip, kad nebūtų sudaryta galimybė darbuotojui patekti į darbo priemonės pavo-
jingas zonas, ypač zonas, kur yra judančios dalys; aukštos ar žemos temperatūros
darbo priemonių paviršiai turi būti izoliuoti; darbo priemonių valdymo įtaisai turi
atitikti ergonominius reikalavimus; neturi būti galimybės darbo priemonę atsitik-
tinai įjungti, turi būti numatyta, kaip darbo priemonę operatyviai išjungti; darbo
priemonių keliamas triukšmas, vibracija ar kita darbo aplinkos tarša neturi viršyti
higienos normose nustatytų ribinių verčių (dydžių).

2. Įmonės įsigyjamos darbo priemonės privalo atitikti privalomuosius saugos
reikalavimus. Privalomuosius darbo priemonių saugos reikalavimus bei jų atitikties
įvertinimo procedūras nustato atitinkami techniniai reglamentai. Tais atvejais, kai

gaminamoms ir tiekiamoms į rinką darbo priemonėms netaikomi techninių reglamentų nustatyti reikalavimai, darbo priemonės turi atitikti kitų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus.

3. Saugaus darbo priemonių naudojimo reikalavimus nustato Darbo įrenginių naudojimo bendrieji nuostatai. Privalomi konkrečios darbo priemonės saugaus naudojimo reikalavimai nustatomi darbo priemonės dokumentuose (naudojimo taisyklėse, naudojimo instrukcijose). Juos kartu su darbo priemone privalo pateikti jos gamintojas. Įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietiniai (lokaliniai) norminiai teisės aktai, nurodyti šio Įstatymo 20 straipsnio 2 dalyje, rengiami įvertinant darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, nurodytus Darbo įrenginių naudojimo bendruosiuose nuostatuose, kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose, darbo priemonių naudojimo dokumentuose.

4. Potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros tvarką nustato Potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros įstatymas ir Energetikos įstatymas.

17 straipsnis. Įmonės vidaus eismas

1. Įmonės teritorijoje transporto priemonių eismas organizuojamas pagal atitinkamos transporto rūšies eismo taisykles.

2. Už visų rūšių transporto priemonių saugaus eismo organizavimą įmonės teritorijoje atsako darbdaviui atstovaujantis asmuo arba jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo.

18 straipsnis. Darbuotojų apsauga nuo pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų bei biologinių medžiagų poveikio

1. Įmonės, kurių veikla susijusi su pavojingų cheminių medžiagų bei jų preparatų ir biologinių medžiagų naudojimu (naudoja, gamina, pakuoja, ženklina, sandėliuoja, transportuoja, tiekia kitiems naudotojams, tvarko jų atliekas), numato ir įgyvendina priemones, apsaugančias darbuotojus nuo tokių medžiagų poveikio. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo, siekdamas apsaugoti darbuotojus nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio:

1) imasi priemonių pakeisti pavojingas chemines medžiagas ir preparatus nepavojingomis ar mažiau pavojingomis;

2) imasi visų reikiamų priemonių darbuotojų apsaugai nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio;

3) organizuoja darbus taip, kad kuo mažiau darbuotojų patirtų pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikį;

4) naudoja darbo priemones, technologinius procesus, organizuoja darbą taip, kad pavojingos cheminės medžiagos bei preparatai ir biologinės medžiagos nepakenktų darbuotojų sveikatai;

5) sudaro prevencinių priemonių ir gelbėjimo darbų planus galimoms avarijoms, kurių metu darbuotojai, kiti asmenys ir aplinka gali būti paveikti pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų veiksmų ir biologinių medžiagų.

2. Naudojant pavojingas chemines medžiagas bei preparatus ir biologines medžiagas, neturi būti viršijamos jų koncentracijos ribinės vertės (dydžiai) darbo aplinkos ore. Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų koncentracijų ribines vertes (dydžius) darbo aplinkos ore nustato sveikatos apsaugos ministras ir socialinės apsaugos ir darbo ministras.

3. Įmonių, kurių veikla susijusi su pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų naudojimu, darbuotojai privalo būti supažindinti su įmonėje naudojamų konkrečių pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikiu sveikatai. Darbuotojai, kurių bet kokia veikla (darbas) susijusi su pavojingomis cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti instrukuoti ir apmokyti saugiai dirbti su konkrečiomis pavojingomis cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis.

4. Įmonių patalpos, kuriose vykdoma bet kokia veikla, susijusi su pavojingomis cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti pažymėtos specialiais išpėjamaisiais ir (ar) įpareigojančiais ženklais. Naudojant pavojingą cheminę medžiagą, privaloma vadovautis informacija ir reikalavimais, nurodytais saugos duomenų lape. Jį gamintojas pateikia kartu su realizuojama pavojinga chemine medžiaga, preparatu ar biologine medžiaga.

5. Įmonės padaliniuose ir (ar) darbo vietose, kur naudojamos pavojingos cheminės medžiagos bei preparatai ir biologinės medžiagos, privalo būti įrengtos kolektyvinės apsaugos priemonės. Įmonės padaliniuose ir (ar) darbo vietose, kuriose yra degių, sprogių ar galinčių sukelti gaisrą, pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų, privalo būti įrengtos specialios sistemos, skirtos tokių pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų kiekiui darbo aplinkoje registruoti, darbuotojams apie kilusį pavojų saugai ir sveikatai įspėti.

6. Tais atvejais, kai kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina darbuotojų apsaugos nuo cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų galimo poveikio, darbuotojai, dirbantys su cheminėmis medžiagomis bei preparatais ir biologinėmis medžiagomis, privalo būti aprūpinami atitinkamomis asmeninės apsaugos priemonėmis.

7. Darbdaviams atstovaujantys asmenys, darbdavių įgalioti asmenys, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojai, darbuotojų atstovai, darbuotojai turi žinoti ir mokėti taikyti specialias pirmosios pagalbos priemones pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų sukeltų ūmių sveikatos sutrikimų atveju. Tokių pirmosios pagalbos priemonių sąrašą nustato sveikatos apsaugos ministras.

8. Darbuotojų apsaugos nuo cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų poveikio reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro patvirtinti atitinkami darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

9. Šiame straipsnyje nustatyti darbuotojų apsaugos nuo pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių veiksmų rizikos bendrieji reikalavimai taikomi bet kuriai veiklai, susijusiai su pavojingų cheminių medžiagų bei preparatų ir biologinių medžiagų atliekų tvarkymu.

19 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos vidinė kontrolė įmonėje

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, organizuodamas darbą įmonėje, nustato darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę, darbo ir poilsio režimą, darbo apmokėjimą taip, kad būtų sudarytos sąlygos, skatinančios darbuotojus laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

2. Darbdavys imasi priemonių darbuotojų saugai ir sveikatai užtikrinti ir organizuoja darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vidinę kontrolę įmonėje. Tuo tikslu darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo:

1) organizuoja rizikos darbuotojų saugai ir sveikatai vertinimą, kaip nurodyta šio Įstatymo 39 straipsnyje ir kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose;

2) *neteko galios nuo 2012-07-01*;

3) vadovaudamasis profesinės rizikos įvertinimo rezultatais, nustato darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi kontrolės tvarką įmonėje;

4) tvirtina įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos nuostatus ir (ar) įmonės darbuotojų saugos specialistų pareigybės aprašymus (instrukcijas);

5) įpareigoja padalinių vadovus įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo priemones ir kontroliuoti, kaip laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, nustatydamas vidinę darbuotojų saugos ir sveikatos būklės kontrolę įmonėje ir numatydamas priemones darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti, vadovaujasi šiais bendraisiais rizikos vertinimo ir darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo principais:

1) rizikos darbuotojų saugai ir sveikatai vengimu, rizikos veiksnių ir jų poveikio mažinimu;

2) rizikos, kurios neįmanoma išvengti, galimo poveikio darbuotojų saugai ir sveikatai įvertinimu;

3) nustatytos rizikos priešasčių šalinimu;

4) darbuotojo galimybių atlikti pavestą darbą vertinimu (nustatant, ar darbo procesas, darbo vietos įrengimas, parinktos darbo priemonės, darbo metodai, nustatytas darbo ar gamybos tempas atitinka darbuotojo galimybes);

5) techninės pažangos priemonių taikymu įrengiant darbo vietas, sudarant saugią ir sveiką darbo aplinką, parenkant darbo priemones;

6) pavojingų darbo procesų pakeitimu nepavojingais arba ne tokiais pavojingais;

7) pirmenybe kolektyvinių darbuotojų saugos ir sveikatos priemonėms, o ne asmeninėms apsaugos priemonėms;

8) darbuotojų aprūpinimu asmeninėmis apsaugos priemonėmis;

9) darbuotojų mokymu ir instruktavimu, jiems privalomais nurodymais laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų;

10) kitų reikiamų darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių taikymu.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, nustatydamas darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės tvarką įmonėje, ją svarsto su darbuotojais, su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetu ir jiems praneša

apie įpareigojimus, duotus padalinių vadovams dėl darbuotojų saugos ir sveikatos vidinės kontrolės ir priemonių įgyvendinimo įmonėje, padaliniuose, darbo vietose.

5. Darbdaviui atstovaujantis asmuo šiame straipsnyje nurodytas priemonės ar jų dalį įgyvendinti gali pavesti darbdavio įgaliotam asmeniui (asmenims), nurodytiems šio Įstatymo 32 straipsnyje.

20 straipsnis. Norminiai teisės aktai, reglamentuojantys saugų darbų organizavimą ir jų vykdymą įmonėse

1. Darbai įmonėje turi būti organizuojami vadovaujantis šiuo Įstatymu ir kitais darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais.

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, vadovaudamasis darbuotojų saugos ir sveikatos užtikrinimo principais, numatytais šio Įstatymo 19 straipsnio 2 dalyje, ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, technologinių procesų bei darbo priemonių dokumentais, įvertinęs profesinę riziką įmonėje, rengia įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietinius (lokalinius) norminius teisės aktus (darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, saugaus darbų atlikimo taisykles ar instrukcijas ir kitus reikiamus įmonės vietinius (lokalinius) norminius teisės aktus).

3. Darbuotojai privalo laikytis darbdaviui atstovaujančio asmens patvirtintų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos vietinių (lokalinių) norminių teisės aktų (toliau – įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai dokumentai) bei darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, su kuriais supažindinami pasirašytinai, reikalavimų.

21 straipsnis. Privalomi sveikatos patikrinimai

1. Privalomi darbuotojų sveikatos patikrinimai atliekami darbuotojams, nurodytiems Darbo kodekso 265 straipsnyje. Darbdavys tvirtina darbuotojų, kuriems privaloma pasitikrinti sveikatą, sąrašą ir sveikatos tikrinimo grafiką, kontroliuoja, kaip laikomasi šio grafiko. Tuo atveju, kai darbuotojo sveikata nepatikinama grafike nustatytu laiku dėl ne nuo darbuotojo priklausančių priežasčių, darbuotojas turi teisę atsisakyti dirbti dėl galimo pavojaus savo sveikatai.

2. Darbuotojai, pajutę neigiamą darbo ar darbo aplinkos poveikį sveikatai, turi teisę pasitikrinti sveikatą kitu laiku, negu nustatytas privalomo sveikatos tikrinimo grafike. Darbdavys privalo suteikti darbuotojui pakankamai laiko pasitikrinti sveikatą. Vidutinį darbo užmokestį darbuotojui už laiką, kurio metu jis tikrinosi sveikatą savo iniciatyva, moka darbdavys tais atvejais, kai sveikatos priežiūros įstaigos išvadoje nurodyta, kad darbas ir (ar) darbo aplinka pakenkė darbuotojo sveikatai.

3. Darbuotojų, vairuojančių antžeminio, oro ir vandens transporto priemones, sveikatos patikrinimų prieš jiems išvykstant į reisą tvarką nustato darbdavys.

22 straipsnis. Darbuotojų evakavimo bei avarijų prevencijos ir likvidavimo planai. Darbdavio ir darbuotojų veiksmai pavojaus atvejais

1. Darbdavys ar jam atstovaujantis asmuo, atsižvelgdamas į įmonės veiklos ypatumus ir dydį bei į kitus esančius asmenis, imasi būtinų pirmosios pagalbos, gaisrų

gesinimo ir darbuotojų evakavimo priemonių ir pasirūpina, kad būtų užmegzti būtini ryšiai su išorės tarnybomis, ypač tomis, kurios teikia pirmąją ar skubią medicinos pagalbą, atlieka gelbėjimo darbus ir gesina gaisrus.

2. Kiekviena įmonė ir visi jos padaliniai privalo turėti darbuotojų evakavimo planus. Su evakavimo planais darbuotojai susipažįsta įsidarbindami įmonėje. Darbuotojų evakavimo planai iškabinami įmonės ir jos padalinių gerai matomose vietose. Darbdavio įgalioti asmenys, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojai, darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai privalo būti gerai susipažinę su evakavimo planais, įmonės avarijų prevencijos ir likvidavimo planais ir priemonėmis, kurių privaloma imtis avarijų atvejais.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavių įgaliotas asmuo paskiria darbuotojus (jų sutikimu) ir organizuoja jų periodišką apmokymą, kaip apsaugoti savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę galimo pavojaus atveju, aprūpina juos pirmosios pagalbos ir kitomis reikiamomis priemonėmis, atsižvelgdamas į įmonės veiklos ypatumus, darbuotojų skaičių.

4. Iškilus pavojui įmonėje ar įmonės padalinyje, darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgalioti asmenys:

1) kaip galima greičiau informuoja visus darbuotojus, kuriems kyla arba gali kilti pavojus, apie riziką ir apie tai, kokių kolektyvinių ir asmeninių apsaugos priemonių reikia imtis arba jau buvo imtasi;

2) imasi visų reikiamų veiksmų darbams sustabdyti, duoda nurodymus patiems darbuotojams sustabdyti darbus, jeigu jie yra apmokyti tai padaryti, duoda nurodymus darbuotojams palikti darbo patalpas ir pereiti į saugią vietą;

3) kaip galima greičiau praneša atitinkamoms įmonės vidaus ir išorės tarnyboms (civilinės saugos, priešgaisrinės saugos, sveikatos priežiūros, policijai) apie pavojų ir nukentėjusius darbuotojus;

4) kol įmonei bus suteikta išorės tarnybų pagalba, likviduoti pavojų pasitelkia tam tikslui iš anksto apmokytus darbuotojus, nurodytus šio straipsnio 3 dalyje, taip pat įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojus bei darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai;

5) organizuoja pirmosios pagalbos suteikimą nukentėjusiesiems, taip pat darbuotojų evakavimą.

5. Likvidavus avariją, užgesinus gaisrą ar kitais atvejais, kai dar yra pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai, darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo negali duoti nurodymų darbuotojams tęsti ar pradėti darbą.

6. Darbuotojai pavojaus atveju turi teisę nutraukti darbą, išeiti iš darbo patalpos, palikti darbo vietas. Darbuotojų veiksmai pavojaus atvejais negali turėti jiems nepalankių pasekmių. Dėl darbuotojų veiksmų pavojaus atveju negali būti skiriamos drausminės ar administracinės nuobaudos, taikoma materialinė ar kitokia atsakomybė, jeigu jie siekė save ar kitus darbuotojus apsaugoti nuo pavojaus.

7. Įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais atestuojamas šio

Įstatymo 26 straipsnyje nustatyta tvarka, darbdaviui atstovaujančio asmens pavedimu savarankiškai vykdo priemones, nustatytas šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse.

8. Įmonėje, kurioje gaminamos ir (ar) naudojamos pavojingos cheminės medžiagos, yra įrengiamos specialios darbo aplinkos kontrolės sistemos ar prietaisai, skirti technologinių procesų kontrolei ir avarijų prevencijai, sudaromi avarijų prevencijos bei likvidavimo priemonių planai. Darbo aplinkos kontrolės sistemų ar prietaisų įrengimą, avarijų prevencijos ir likvidavimo planų įgyvendinimą kontroliuoja Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybinė darbo inspekcija.

9. Darbuotojas (darbuotojai) turi teisę atsisakyti dirbti, darbai taip pat privalo būti sustabdyti, jeigu padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, darbdaviui atstovaujantis asmuo nesiima reikiamų priemonių pašalinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus ir apsaugoti darbuotoją (darbuotojus) nuo galimo pavojaus saugai ir sveikatai šiais atvejais: kai darbuotojas (darbuotojai) neapmokytas saugiai dirbti; sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai – pavojui; kai dirbama pažeidžiant nustatytus technologinius reglamentus; kai dirbama neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių ir (ar) kai darbuotojas (darbuotojai) neaprupinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis; kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai ar gyvybei. Darbų sustabdymo procedūra atliekama tokia tvarka:

1) darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas, darbuotojų atstovai turi teisę pareikalauti, kad padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, ar darbdaviui atstovaujantis asmuo sustabdytų darbus;

2) jei padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo, ar darbdaviui atstovaujantis asmuo atsisako vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto ar darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai reikalavimą, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas arba darbuotojų atstovas apie tai praneša Valstybinei darbo inspekcijai;

3) darbo inspektorius, įvertinęs darbuotojų saugos ir sveikatos būklę, gali priimti sprendimą sustabdyti darbus ir surašyti reikalavimą darbdaviui atstovaujantiems asmeniui;

4) jei padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo atsisako vykdyti darbo inspektoriaus reikalavimą, darbo inspektorius turi teisę kreiptis į policiją pagalbos, kad būtų įvykdytas reikalavimas sustabdyti darbus ir iš pavojingų darbo vietų ar zonų būtų išvesti darbuotojai;

5) kol bus įvykdytas darbuotojų atstovo, darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto ar darbo inspektoriaus reikalavimas sustabdyti darbus, darbuotojai, kurių saugai ir sveikatai gresia pavojus, turi teisę nutraukti darbą, palikti darbo vietą ar patalpą. Šiuo atveju darbdaviui atstovaujantis asmuo negali skirti drausminių nuobaudų ar taikyti kitokios atsakomybės.

10. Darbo inspektoriai, įmonės inspektavimo metu nustatę pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai, šio straipsnio 9 dalyje nustatytais atvejais turi teisę pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas ar kitas darbdavio įgaliotas asmuo sustabdytų darbus.

11. Darbai privalo būti sustabdyti ir kitais atvejais, numatytais Darbo kodekso 266 straipsnio 9 dalyje.

23 straipsnis. Įmonės buities, sanitarinės ir higienos patalpos

1. Įmonėse darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatyta tvarka įrengiamos poilsio, persirengimo, drabužių, avalynės, asmeninių apsaugos priemonių laikymo patalpos arba vietos, sanitarinės bei asmens higienos patalpos su prausyklomis, dušais, tualetais.

2. Įmonėse, kuriose naudojamos pavojingos medžiagos ar yra kitų sveikatai kenksmingų veiksnių, sanitarinės bei asmens higienos patalpos įrengiamos laikantis tokių patalpų įrengimo specialių reikalavimų. Tokių sanitarinių bei asmens higienos patalpų įrengimo reikalavimai nustatomi darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose, atsižvelgiant į darbo pobūdį, naudojamas medžiagas, darbuotojų skaičių.

3. Įmonės darbo medicinos punktai, maitinimo patalpos įmonėje įrengiami pagal tokių patalpų įrengimo reikalavimus, įvertinant darbo (technologinio proceso) pobūdį, darbuotojų skaičių.

4. Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimus nustato Vyriausybė.

24 straipsnis. Gyvenamųjų patalpų reikalavimai

1. Darbdavio suteikiamos patalpos darbuotojams laikinai gyventi dėl darbo vietų kilnojamojo pobūdžio privalo tenkinti minimalius tokių patalpų buities ir higienos reikalavimus.

2. Buities ir higienos patalpų, skirtų laikinai apgyvendinti darbuotojus, reikalavimus nustato socialinės apsaugos ir darbo ministro ir aplinkos ministro patvirtinti Darboviečių įrengimo statybvietėse nuostatai, kiti norminiai teisės aktai, reglamentuojantys higienos reikalavimus gyvenamosioms patalpoms.

IV SKYRIUS. DARBDAVIŲ BEI DARBUOTOJŲ PAREIGOS IR TEISĖS

PIRMASIS SKIRSNIS. DARBDAVIŲ PAREIGOS IR TEISĖS

25 straipsnis. Darbdavio pareigos sudarant saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas

Darbdaviui atstovaujantis asmuo, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais:

1) imasi priemonių, kad įmonės statiniai, kuriuose įrengtos darbo vietos, pačios darbo vietos, darbo priemonės, darbo aplinka atitiktų darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus;

2) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti profesinės rizikos vertinimą ir tuo pagrindu įvertina (nustato) faktinę darbuotojų saugos ir sveikatos būklę įmonėje, padaliniuose ir atskirose darbo vietose. Nustačius, kad darbuotojų saugos ir sveikatos būklė neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos nor-

minių teisės aktų reikalavimų, darbdaviui atstovaujantis asmuo organizuoja reikiamų priemonių parengimą ir įgyvendinimą;

3) pagal darbuotojų saugos ir sveikatos būklę įmonėje sprendžia, kokias kolektyvines saugos priemones naudoti, organizuoja kolektyvinių apsaugos priemonių įrengimą ir, jeigu jos nepakankamai apsaugo darbuotojus nuo rizikos, darbuotojus aprūpina asmeninėmis apsaugos priemonėmis, organizuoja tokių priemonių patikrinimus, aprūpina darbuotojus saugiomis darbo priemonėmis, diegia saugius darbo bei technologijos procesus, darboviečių vietose, kur galima rizika, įrengia saugos ženklus, įrengia buitines, sanitarines ir asmens higienos patalpas;

4) užtikrina, kad darbuotojai įsidarbindami ir darbo metu įmonėje gautų išsamią informaciją apie darbuotojų saugos ir sveikatos organizavimą įmonėje, apie esamą ar galimą profesinę riziką, parengtas priemones rizikai šalinti ir (ar) mažinti, apie paskirtus darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarių, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones, taip pat informaciją apie Valstybinės darbo inspekcijos atlikto įmonės inspektavimo rezultatus;

5) tvirtina darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijas, pareigybių aprašymus, vykdo kolektyvinės sutarties įsipareigojimus dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo;

6) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti darbuotojų instruktavimą užtikrinant, kad darbuotojai būtų instruktuojami priimant į darbą, perkeltant į kitą darbą, pakeitus darbo organizavimą, pradėjus naudoti naujas ar modernizuotas darbo priemones, pradėjus naudoti naujas technologijas, pakeitus ar priėmus naujus darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus. Nustato darbuotojų mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinimo tvarką;

7) sudaro sąlygas šio Įstatymo 12 ir 13 straipsniuose numatytų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos, darbuotojų saugos ir sveikatos komiteto veiklai;

8) užtikrina Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytą darbuotojų darbo ir poilsio laiką, organizuoja darbuotojų dirbto darbo laiko apskaitos žinioraščių pildymą;

9) organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus. Sudaro darbuotojams sąlygas pasitikrinti sveikatą darbuotojų darbo laiku;

10) perkelia darbuotojus (jų sutikimu) į kitą darbą, atsižvelgdamas į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos arba sveikatos priežiūros įstaigos, patikrinusios darbuotojų sveikatą, išvadą;

11) užtikrina, kad darbuotojų saugos ir sveikatos specialistai, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnyba, darbdavio įgaliotas asmuo, atliekantis darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, fiziniai ar juridiniai asmenys, atliekantys darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, gautų informaciją apie darbuotojų priėmimą dirbti, kuri reikalinga tinkamai organizuoti darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones, skirtas visiems darbuotojams;

12) vadovaudamasis Vyriausybės patvirtintais Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, pats praneša arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui pranešti apie nelaimingus atsitikimus darbe, profesines ligas atitinkamoms valstybės institucijoms, sudaro sąlygas tirti nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas;

13) kontroliuoja, kaip darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, įmonėje nustatyta tvarka nušalina nuo darbo darbuotojus, kurie nesilaiko darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų;

14) Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka organizuoja arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui organizuoti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų registravimą;

15) sudaro arba paveda darbdavio įgaliotam asmeniui sudaryti nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesinėmis ligomis, dėl kurių darbuotojas neteko darbingumo ilgiau kaip 3 darbo dienoms, sąrašus, registruoja incidentus;

16) atlieka kitas pareigas ir įgyvendina reikiamas priemones, sudarydamas darbuotojams saugia

26 straipsnis. Darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgalioto asmens žinių tikrinimas

1. Darbdaviui atstovaujančio asmens žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities privalomai tikrinamos, kaip nustatyta Darbo kodekso 268 straipsnyje. Darbdaviui atstovaujančio asmens, kuris pats atlieka įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, ir darbdavio įgalioto asmens, kuriam pavesta atlikti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendruosiuose nuostatuose nustatyta tvarka.

2. Įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovo, kuris darbdaviui atstovaujančio asmens pavedimu ir jo kontroliuojamas įgyvendina reikiamas priemones, kad tokiaime įmonės padalinyje sudarytų saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos tokia pat tvarka kaip darbdaviui atstovaujančio asmens.

3. Ištyrus sunkų ar mirtiną nelaimingą atsitikimą darbe, profesinę ligą ir nustatčius, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo ar šio straipsnio 2 dalyje nurodytas padalinio vadovas nesusipažinęs arba nepakankamai susipažinęs su darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais, arba nustatčius, kad žinojo apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus, bet nesiėmė priemonių žinomiems pažeidimams pašalinti, vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius pareikalauja, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, padalinio vadovas pakartotinai pasitikrintų darbuotojų saugos ir sveikatos srities žinias.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo savarankiškai nustato darbdavio įgaliotų asmenų, išskyrus darbdavio įgaliotą asmenį, kuriam pavesta atlikti įmonės darbuoto-

jų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas, ir įmonės atskiro struktūrinio padalinio, esančio kitoje negu įmonė teritorijoje ar vietovėje, vadovo mokymo ir žinių patikrinimo poreikį.

27 straipsnis. Darbuotojų instruktavimas ir mokymas

1. Darbdavys negali reikalauti, kad darbuotojas pradėtų darbą įmonėje, jeigu jis neinstrukuotas saugiai dirbti jam pavestą darbą. Darbuotojai instrukuojami šio Įstatymo 25 straipsnio 6 punkte nustatytais ir kitais atvejais, kai darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo nusprendžia, kad to reikia siekiant apsaugoti darbuotojus nuo traumų ar profesinių ligų. Kai darbuotojui nepakanka profesinių įgūdžių arba instruktavimo metu suteiktų žinių, kad darbuotojas galėtų saugiai dirbti ir nebūtų pakenkta jo sveikatai, darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo organizuoja darbuotojo mokymą darbo vietoje, įmonėje ar mokymo įstaigose, kurios vykdo mokymą vadovaudamosi šio Įstatymo 12 straipsnio 2 dalyje nurodytais Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Darbuotojų instruktavimo ir mokymo tvarką įmonėje nustato darbdaviui atstovaujantis asmuo.

2. Darbuotojas, darbdavių susitarimu pasiūstas laikinam darbui į įmonę iš kitos įmonės, negali pradėti dirbti tol, kol jis neinformuotas apie esamus ir galimus rizikos veiksnius įmonėje, į kurią jis pasiūstas dirbti, neinstrukuotas saugiai dirbti konkrečioje darbo vietoje, nepaisant to, kad įmonėje, kurioje jis nuolat dirba, buvo nustatyta tvarka instrukuotas ir apmokytas saugiai dirbti. Į kitą įmonę pasiūstiems dirbti darbuotojams taip pat privalo būti suteikta informacija apie įmonėje paskirtus darbuotojus, atsakingus už pirmosios pagalbos suteikimą, gelbėjimo darbų organizavimą, darbuotojų evakavimą galimų avarijų, stichinių nelaimių ar gaisrų atvejais, ir apie gaisrų gesinimo bei evakavimo priemones, taip pat jie turi būti supažindinti su šio Įstatymo 22 straipsnyje nurodytais darbuotojų evakavimo planais. Darbuotojus, atliekančius kitose įmonėse darbus ar teikiančius paslaugas, ir darbuotojus, atliekančius įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas kontrolės funkcijas, instrukuoja jų darbdaviai.

3. Darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų, pagal kurias instrukuojami darbuotojai, dirbantys bet kurios ekonominės veiklos rūšies įmonėje, rengimo ir darbuotojų, nurodytų šio straipsnio 2 dalyje, instruktavimo tvarką nustato Valstybinė darbo inspekcija.

4. Naudoti potencialiai pavojingus įrenginius, kurių kategorijų sąrašą tvirtina Vyriausybė, atlikti nuolatinę privalomą priežiūrą jų eksploatacijoje metu leidžiama darbuotojams, įgijusiems specialių žinių ir išlaikiusiems tokių žinių patikrinimo egzaminą vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais. Darbuotojų, naudojančių potencialiai pavojingus įrenginius, kuriems nenustatyti privalomi įgaliotų potencialiai pavojingų įrenginių techninės būklės įstaigų tikrinimai, mokymo ir žinių patikrinimo tvarką nustato darbdavys.

5. Darbuotojų, dirbančių pavojingus darbus, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė, mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities patikrinimo bei šių darbų

saugaus atlikimo tvarką nustato darbdavys, išskyrus atvejus, kai įstatymai ar kiti norminiai teisės aktai nustato kitokią šių darbuotojų mokymo, žinių tikrinimo bei saugaus darbų atlikimo tvarką.

6. Atsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšių įmonių ypatumus ir profesinę riziką, Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrųjų nuostatų pagrindu darbdaviai gali rengti ir suderinę su Valstybine darbo inspekcija tvirtinti atskirų ekonominės veiklos rūšių įmonių darbuotojų mokymo ir atestavimo nuostatus.

7. Atskiroms ekonominės veiklos rūšims įstatymai gali nustatyti kitokią darbuotojų mokymo ir žinių iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinimo tvarką, negu nustato Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrieji nuostatai. Tokiu atveju darbuotojai mokomi ir jų žinios iš darbuotojų saugos ir sveikatos srities tikrinamos tų įstatymų nustatyta tvarka.

8. *Neteko galios nuo 2011 m. kovo 1 d.*

28 straipsnis. Darbuotojų aprūpinimas saugos ir sveikatos priemonėmis

1. Kolektyvinių darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių įrengimas darbo vietoje ir (ar) darbo patalpose turi būti numatomas darbo ar gamybos technologinių procesų projektavimo metu, įvertinant darbo ar gamybos procesuose naudojamas medžiagas, darbo priemones ir galimus rizikos veiksnius. Pasikeitus darbo, technologiniams procesams ar pradėjus naudoti medžiagas, darbo priemones, darbdavys, įvertinęs profesinę riziką, prirėikus tobulina esamas ir (ar) įrengia naujas kolektyvines apsaugos priemones.

2. Jei kolektyvinės apsaugos priemonės neužtikrina darbuotojų apsaugos nuo rizikos veiksnių, darbuotojams privalo būti išduodamos asmeninės apsaugos priemonės. Asmeninės apsaugos priemonės darbuotojui išduodamos tik įvertinus jį veikiančius rizikos veiksnius ir turi būti parenkamos tokios, kad apsaugotų darbuotoją nuo rizikos veiksnių poveikio. Asmeninės apsaugos priemonės turi būti pritaikytos darbui, patogios naudoti, neturi sudaryti papildomų pavojų darbuotojų saugai ir atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

3. Darbdavio įgalioti asmenys organizuoja asmeninių apsaugos priemonių laikymą, džiovinimą, skalbimą, valymą, taisymą, tikrinimą konkrečios asmeninės apsaugos priemonės dokumentuose, kuriuos kartu su priemone pateikia asmeninės apsaugos priemonės gamintojas, nustatyta tvarka.

4. Jeigu darbai yra susiję su užteršimu, darbuotojams nemokamai turi būti duodamos asmens higienos priemonės (muilas, rankšluosčiai ir kita). Jei darbai susiję su pavojingų cheminių medžiagų ar jų preparatų naudojimu darbuotojams, atsižvelgiant į cheminės medžiagos saugos duomenų lapo informaciją apie medžiagos ar preparato savybes ir nuorodas dėl kenksmingumo pašalinimo priemonių naudojimo, privalo būti nemokamai išduodamos kenksmingumo pašalinimo priemonės.

5. Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatus ir privalomuosius šių priemonių saugos reikalavimus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.

29 straipsnis. Sveikatos priežiūros paslaugų organizavimas

1. Padalinio vadovas, o kai jo nėra – darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo organizuoti pirmosios pagalbos suteikimą darbuotojams ir, jeigu reikia, iškviešti greitąją medicinos pagalbą nelaimingų atsitikimų darbe, ūmių susirgimų darbe atvejais.

2. Padalinio vadovas, o kai jo nėra – darbdavio įgaliotas asmuo ar darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo skubiai organizuoti darbuotojų, susirgusių darbo vietoje arba nukentėjusių nuo traumų ar ūmių ligų, gabenimą į sveikatos priežiūros įstaigas, kai nebūtina kviešti greitosios medicinos pagalbos arba kai dėl nenumatytų priežasčių ar aplinkybių greitoji medicinos pagalba nesuteikiama.

3. Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos, įmonių darbo medicinos punktai atlieka sveikatos priežiūros funkcijas, numatytas Įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų pavyzdiniuose nuostatuose. Įmonės kolektyvinėje sutartyje gali būti numatyta teikti įmonės darbuotojams ir kitas sveikatos priežiūros paslaugas.

4. Įmonės padaliniuose gerai matomose vietose turi būti priemonės, reikalingos pirmajai pagalbai suteikti, nuorodos (ženklai), kur yra medicinos punktas.

5. Darbuotojai, kuriems yra pavojus susirgti užkrečiamąja liga, skiepijami darbdavio lėšomis. Darbuotojų, kurie skiepijami darbdavio lėšomis, profesijų ir pareigybų sąrašus tvirtina sveikatos apsaugos ministras.

30 straipsnis. Dviejų ir daugiau darbdavių pareigos organizuojant darbus toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose

Du ir daugiau darbdavių, atlikdami darbus toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose, organizuoja darbą taip, kad būtų garantuota visų darbuotojų sauga ir sveikata, neatsižvelgiant į tai, kuriam darbdaviui darbuotojas dirba. Siekdami apsaugoti darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, darbdaviai bendradarbiauja ir koordinuoja veiksmus, įgyvendindami darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nuostatas, ir informuoja vienas kitą, darbuotojų atstovus, darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai bei darbuotojus apie galimus pavojus ir rizikos veiksnius, prireikus parengia bendradarbiavimo ir veiksmų koordinavimo tvarkos aprašą.

31 straipsnis. Darbdavių teisės darbuotojų saugos ir sveikatos srityje

Kad būtų užtikrinta darbuotojų sauga ir sveikata, darbdaviams atstovaujantys asmenys turi teisę:

1) leisti įsakymus ir potvarkius dėl darbuotojų saugos ir sveikatos įmonėje ir reikalauti, kad darbuotojai dirbdami rūpintųsi savo ir kitų darbuotojų sauga bei sveikata, vykdytų jiems privalomų įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų, kuriuos vykdyti jie buvo apmokyti ir (ar) instrukuoti, reikalavimus ir laikytųsi darbo bei technologinių procesų reglamentų, darbo tvarkos taisyklių, Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytų darbo ir poilsio laiko normų;

2) darbuotojams, pažeidusiems darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, kuriuos jie privalo vykdyti, skirti drausmines nuobaudas, įstatymų nustatyta tvarka skirti tarnybines nuobaudas valstybės tarnautojams, įstatymų nustatyta tvarka reikalauti atlyginti pažeidimu padarytą žalą įmonei;

3) gauti iš valstybės institucijų informaciją darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

4) gauti Valstybinės darbo inspekcijos atlikto įmonės inspektavimo medžiagą ir su ja susipažinti;

5) siūlyti darbuotojų atstovams nustatyti įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, užtikrinančius saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų sudarymą, negu numatyta darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose. Darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai, užtikrinantys saugesnių ir sveikesnių darbo sąlygų įmonėje sudarymą, numatomi įmonės kolektyvinėse sutartyse;

6) pavesti įmonės padalinių vadovams ir kitiems darbdavių įgaliotiems asmenims, taip pat darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai vykdyti užduotis, susijusias su darbuotojų sauga ir sveikata.

32 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos priemonių įgyvendinimo pavidimas padalinių vadovams ir kitiems darbdavio įgaliotiems asmenims

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo gali pavesti darbdavio įgaliotiems asmenims, iš jų – padalinių vadovams, įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones, kaip nustatyta šio Įstatymo 11 ir kituose straipsniuose. Pavidimas įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos priemones įforminamas darbdaviui atstovaujančio asmens įsakymu, potvarkiu ar kitu dokumentu. Toks pavidimas gali būti numatytas padalinio vadovo ar kito darbdavio įgalioto asmens darbo sutartyje arba pareigybės aprašyme (instrukcijoje).

2. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas, paveda:

1) padalinių vadovams įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones įmonės padaliniuose;

2) padalinio vadovui, kuris vadovauja įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar šios tarnybos specialistams, koordinuoti prevencinių priemonių, skirtų darbuotojų apsaugai nuo traumų ir profesinių ligų įgyvendinimą, kontroliuoti, kaip įmonės darbuotojai laikosi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų įmonės padaliniuose;

3) kitiems darbdavio įgaliotiems asmenims įgyvendinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencines priemones, kurios yra bendros padaliniam ir įmonei.

ANTRASIS SKIRSNIS. DARBUOTOJO PAREIGOS IR TEISĖS

33 straipsnis. Darbuotojo pareigos

1. Kiekvieno darbuotojo pareiga yra vykdyti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminių dokumentų reikalavimus ir darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus, su kuriais jie supažindinti ir apmokyti juos vykdyti, ir kaip galima labiau rūpintis savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata remiantis savo žiniomis ir vadovaujantis padalinio vadovo, darbdaviui atstovaujančio asmens

duotais nurodymais. Darbuotojai, rūpindamiesi savo ir kitų darbuotojų sauga ir sveikata, privalo:

1) darbo priemonės naudoti pagal darbo priemonių dokumentuose, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose nurodytus jų saugaus naudojimo reikalavimus;

2) tinkamai naudoti kolektyvines ir (ar) asmenines apsaugos priemones;

3) savavališkai neišjungti, nekeisti arba nešalinti naudojamose darbo priemonėse ar kituose įrengimuose, pastatuose, kitose įmonės vietose įrengtų saugos ir sveikatos apsaugos įtaisų (priemonių) ar ženklų, naudoti tokius įtaisus pagal jų paskirtį ir apie jų gedimus pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui;

4) nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie situaciją darbo vietose, darbo patalpose ar kitose įmonės vietose, kuri, jų įsitikinimu, gali kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai. Pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų pažeidimus, kurių patys pašalinti negali arba neprivalo;

5) bendradarbiauti su darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos darbuotojais, padalinio vadovu ir kitais darbdavio įgaliotais asmenimis bei darbdaviui atstovaujančiu asmeniu įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus bei priemones;

6) pagal galimybes ir turimas žinias imtis priemonių pašalinti priežastims, galinčioms sukelti traumas, ūmius apsinuodijimus, avarijas, apie tai nedelsiant pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui ir darbdaviui atstovaujančiam asmeniui;

7) nedelsdami pranešti darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, padalinio vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar jos darbuotojams, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie darbo metu gautas traumas, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus;

8) įmonėje nustatyta tvarka pasitikrinti sveikatą;

9) laikytis įmonės darbo tvarkos taisyklėse, darbo grafike nustatyto darbo ir poilsio režimo;

10) vykdyti padalinio vadovo, darbdaviui atstovaujančio asmens, kitų darbdavio įgaliojų asmenų bei pareigūnų, kontroliuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą įmonėje, nurodymus.

2. Konkrečios darbuotojų pareigos saugant savo ir kitų darbuotojų sveikatą bei gyvybę nustatomos darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijose, pareigybių aprašymuose ir nuostatuose.

34 straipsnis. Darbuotojo teisės

Darbuotojas turi teisę:

1) reikalauti, kad darbdavys sudarytų saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, įrengtų kolektyvinės apsaugos priemones, aprūpintų asmeninėmis apsaugos priemonėmis, kai kolektyvinės priemonės neapsaugo nuo rizikos veiksmų poveikio;

2) sužinoti iš darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai, padalinio vadovo ar kito darbdavio įgalioto asmens ar darbdaviui atstovaujančio asmens apie darbo aplinkoje esančius sveikatai kenksmingus ir (ar) pavojingus veiksmus;

3) susipažinti su išankstinių ir periodinių privalomų sveikatos tikrinimų rezultatais, nesutikęs su patikrinimo rezultatais, sveikatą pasitikrinti pakartotinai. Reikalauti perkelti į kitą darbą, jeigu pagal Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar sveikatos priežiūros įstaigos išvadą dėl sveikatos būklės negali dirbti darbo sutartyje numatyto darbo ar eiti pareigų;

4) pats tartis su padalinio vadovu, darbdaviui atstovaujantiu asmeniu dėl darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo arba tam įgalioti darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, darbuotojų atstovą;

5) atsisakyti dirbti, jeigu yra pavojus darbuotojų saugai ir sveikatai, atvejais, numatytais šio Įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje. Jeigu darbdavys pažeidžia įstatymų nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, Darbo kodekso nustatyta tvarka nutraukti neterminuotą ar terminuotą darbo sutartį;

6) įstatymų nustatyta tvarka reikalauti, kad būtų atlyginta žala, padaryta sveikatai dėl nesaugių darbo sąlygų;

7) iškilus klausimų dėl saugos ir sveikatos būklės darbo vietoje ar įmonėje, kreiptis į darbuotojų atstovą saugai ir sveikatai, padalinio vadovą, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetą, darbuotojų atstovus, darbdaviui atstovaujantį asmenį, Valstybinę darbo inspekciją, kitas valstybės institucijas ir įstaigas.

35 straipsnis. Darbuotojo atsisakymo dirbti dėl saugos ir sveikatos ne-užtikrinimo nagrinėjimo tvarka

1. Pavojaus saugai ir sveikatai atvejais, numatytais šio Įstatymo 22 straipsnio 9 dalyje, darbuotojas turi teisę nutraukti darbą ir nedelsdamas raštu pranešti padalinio vadovui ir darbdaviui atstovaujantiui asmeniui atsisakymo dirbti priežastis.

2. Jei darbdaviui atstovaujantis asmuo nesutinka su darbuotojo motyvais dėl darbuotojų saugos ir sveikatos neužtikrinimo, ginčai dėl darbuotojo atsisakymo dirbti nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

3. Nepagrįstas atsisakymas dirbti laikomas darbo drausmės pažeidimu ir už nedirbtą laiką darbuotojui darbo užmokestis nemokamas.

4. Už laiką, kurį darbuotojas pagrįstai atsisakė dirbti, darbuotojui mokamas vidutinis darbo užmokestis.

II DALIS. ATSKIRŲ DARBUOTOJŲ GRUPIŲ SAUGOS IR SVEIKATOS GARANTIJOS

V SKYRIUS. JAUNŲ ASMENŲ, MOTINYSTĖS, NEĮGALIŲJŲ SAUGA

36 straipsnis. Jaunų asmenų darbas

1. Vaikų darbas draudžiamas, išskyrus jų fizines galimybes atitinkančius lengvus darbus, neturinčius neigiamo poveikio vaiko saugai, sveikatai, fizinei, psichinei, moralinei ar socialinei raidai ir laikantis Vyriausybės nustatytų įdarbinimo sąlygų.

2. Darbdaviai privalo užtikrinti jauno asmens amžių atitinkančias darbo sąlygas. Jaunam asmeniui suteikiamas darbas privalo būti saugus, nekelti pavojaus sveikatai, fizinei ir protinei raidai, nepakenkti mokymuisi.

3. Šiame Įstatyme, kituose darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai jaunų asmenų darbui privalo būti taikomi nepaisant to, kokios rūšies darbo sutartis su jaunu asmeniu sudaryta.

4. Darbdaviui atstovaujantis asmuo, priimdamas į darbą asmenis iki 18 metų ir sudarymas jiems saugias ir sveikas darbo sąlygas, vadovaujasi Vyriausybės patvirtinta Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarka, darbo laiku, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašu.

5. Prieš įdarbindamas jauną asmenį, taip pat pasikeitus darbo sąlygoms jaunam asmeniui jau dirbant, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo organizuoti, kad būtų įvertinta:

1) ar darbas, į kurį numatoma skirti jauną asmenį, nepriskiriamas jauniems asmenims draudžiamam darbui, ar darbo aplinkoje nėra kenksmingų, pavojingų sveikatai veiksmų, kuriems esant į tokį darbą negali būti skiriami jauni asmenys;

2) ar darbo vieta ir darbo aplinka atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus;

3) pavojingų cheminių medžiagų naudojimas įmonėje ir galimas jų poveikis (būdas, koncentracija darbo aplinkos ore, trukmė);

4) darbo priemonių techninė būklė, pavojingų cheminių medžiagų saugojimo būklė, kad jauni asmenys dėl neatsargumo nebūtų jų paveikti;

5) darbo, gamybos technologinių procesų organizavimas, darbo priemonių išdėstymas, kad jauni asmenys nepatektų į įmonės padalinių darbo vietas, kuriose naudojamos pavojingos cheminės medžiagos;

6) jauno asmens gebėjimai suvokti ir vykdyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus bei fizinės galimybės atlikti pavedamus darbus.

6. Apie galinčius kilti pavojus ir priemones šiems pavojams išvengti, taip pat apie įmonėje naudojamas priemones saugai užtikrinti ir sveikatai apsaugoti darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo informuoja jaunus asmenis jiems įsidarbinant ir bet kuriuo metu prireikus, be to, apie galimus pavojus ir priemones jiems išvengti privalo informuoti jų tėvus ar globėjus.

7. Jauniems asmenims nustatomas sutrumpintas darbo laikas:

1) paaugliams – ne daugiau kaip 8 valandos per parą kartu su kasdiene pamokų trukme ir ne daugiau kaip 40 valandų per savaitę kartu su pamokų trukme per savaitę;

2) vaikams, dirbantiems lengvus darbus – iki 2 valandų per dieną mokslo metų laiku ir 12 valandų per savaitę, jeigu dirbama trimestro arba semestro metu, tačiau ne tada, kai mokykloje vyksta pamokos, arba 7 valandos per dieną ir 35 valandos per savaitę, kai dirbama ne mažiau kaip savaitę ne mokslo metų laiku (šis darbo laikas gali būti pailgintas iki 8 valandų per dieną ir 40 valandų per savaitę vaikams, kuriems sukako 15 metų).

8. Įmonėje privalo būti sudarytas jaunesnių kaip 18 metų darbuotojų sąrašas.

9. Jauni asmenys negali vienu metu dirbti daugiau negu vienoje įmonėje (darbovietėje), jei bendra darbo trukmė viršija šio straipsnio 7 dalyje nustatytą darbo trukmę.

37 straipsnis. Motinystės sauga

1. Nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims turi būti sudarytos saugios ir sveikos darbo sąlygos. Šios moterys turi teisę pasirinkti dirbti visą ar ne visą darbo laiką.

2. Nėščias, neseniai pagimdžiusias ar krūtimi maitinančias moteris draudžiama skirti darbams, kurie gali turėti neigiamą poveikį moters ar kūdikio sveikatai. Nėščioms, neseniai pagimdžiusioms ar krūtimi maitinančioms moterims kenksmingų darbo sąlygų ir pavojingų veiksnių sąrašą tvirtina Vyriausybė.

3. Vadovaujantis kenksmingų darbo sąlygų ir pavojingų veiksnių sąrašu bei profesinės rizikos įvertinimo rezultatais, privaloma nustatyti galimą poveikį nėščios, neseniai pagimdžiusios ar krūtimi maitinančios moters saugai ir sveikatai. Nustatčius galimą poveikį, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo imtis Darbo kodekso 278 straipsnyje nustatytų priemonių.

38 straipsnis. Dirbančių neįgaliųjų saugos ir sveikatos garantijos

1. Dirbančių neįgaliųjų saugą ir sveikatą garantuoja Darbo kodeksas, šis Įstatymas, kiti įstatymai bei darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai. Papildomos saugos ir sveikatos garantijos neįgaliesiems gali būti numatytos kolektyviniuose sutartyse, darbo sutartyse.

2. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimai dėl neįgaliojo darbo pobūdžio ir sąlygų privalomi darbdaviui ir darbuotojui.

III DALIS. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS. PAGRINDINĖS PRANEŠIMŲ APIE NELAIMINGUS ATSTITIKIMUS DARBE IR PROFESINĖS LIGAS BEI JŲ TYRIMĄ NUOSTATOS

VI SKYRIUS. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS BŪKLĖS VERTINIMAS

39 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos būklės vertinimas

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos būklė nustatoma pagal tai, kaip darbo priemonės ir darbo sąlygos įmonėje atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, įvertinus profesinę riziką darbo vietose ar kitose įmonės vietose, kur darbuotojas gali būti darbo laiku.

2. Darbo priemonių, darbo sąlygų, iš jų – darbo aplinkos atitiktis darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams nustatoma atlikus profesinės rizikos tyrimus ir įvertinus šio tyrimo rezultatus.

3. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo organizuoja profesinės rizikos vertinimą įmonėje. Tuo atveju, kai įmonėje nėra kompetentingo personalo darbo vietoms ar objektams, kur turi būti vertinama rizika, nustatyti, rizikai tirti ir pagal tyrimo rezultatus nustatyti, šioms paslaugoms įmonė samdo įstaigas ar asmenis iš kitur. Darbo vietas ar objektus, kur turi būti įvertinta profesinė rizika, darbdaviui gali nurodyti darbo inspektorius.

4. Profesinės rizikos vertinimo bendruosius nuostatus tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras. Kompetencijos reikalavimus rizikos veiksnių tyrimo įstaigoms nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras.

5. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, atsižvelgdamas į ekonominės veiklos rūšis, darbuotojų skaičių ir vykdomos veiklos, galinčios kelti grėsmę darbuotojų saugai ir sveikatai, pobūdį, nustato kategorijas darbdavių, kurie teikia informaciją apie darbuotojų saugos būklę ir darbo vietų atitiktį darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams, ir šios informacijos pateikimo Valsybinei darbo inspekcijai tvarką.

40 straipsnis. Darbo aplinka

1. Darbuotojams turi būti sudaryta tokia darbo aplinka, kad joje nebūtų pavojingų ir (ar) kenksmingų veiksnių, keliančių susižalojimo ar kitokio sveikatos pakenkimo riziką, o jei tokia rizika yra, ji turi būti kuo mažesnė ir turi būti numatytos priemonės tokiai rizikai šalinti.

2. Darbo aplinkos veiksnių leistinas ribines vertes (dydžius) nustato sveikatos saugos reglamentai (higienos normos) ir kiti darbuotojų saugos ir sveikatos norminiai teisės aktai.

3. Darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių dydžiai viršija leistinas ribines vertes (dydžius) ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės

aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), darbo laiko trukmė neturi viršyti 36 valandų per savaitę. Konkreti darbuotojų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje kenksmingų veiksnių vertės (dydžiai) viršija leistinas ribines ir nėra galimybės techninėmis ar kitomis priemonėmis sumažinti jų iki darbuotojų saugos ir sveikatos norminiuose teisės aktuose nustatytų leistinų ribinių verčių (dydžių), kasdienė ir savaitės darbo laiko trukmė nustatoma įvertinant darbo aplinkos tyrimo rezultatus, vadovaujantis sveikatos apsaugos ministro patvirtintais sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijais ir tvarka.

41 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos ekspertizė

1. Darbuotojų saugos ir sveikatos ekspertizė (darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų užtikrinimo atitikties įvertinimas) skiriama prieš pradėdant naudoti naujas įmones ar įmonių padalinius, prieš tiekiant į rinką darbo priemones, asmenines apsaugos priemones, tiriant nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų aplinkybes ir priežastis, sprendžiant ginčus, kilusius dėl profesinės rizikos įvertinimo duomenų tikrumo.

2. Įvertinimą, ar naujos įmonės arba jų padaliniai atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, reglamentuoja Statybos įstatymas ir atitinkami reglamentai.

3. Darbo priemonių, asmeninių apsaugos priemonių atitikties privalomiesiems saugos reikalavimams įvertinimo tvarką nustato atitinkami techniniai reglamentai.

4. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius tvirtina ekspertizių skyrimo tiriant nelaimingus atsitikimus darbe ir profesines ligas tvarką. Šios ekspertizės, jeigu jas atlieka ne valstybinės įstaigos, apmokamos iš Valstybinei darbo inspekcijai šiam tikslui skirtų lėšų.

VII SKYRIUS. NELAIMINGI ATSTITIKIMAI DARBE, PROFESINĖS LIGOS

42 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų klasifikavimas

1. Nelaimingi atsitikimai darbe ir nelaimingi atsitikimai pakeliui į darbą ar iš darbo pagal jų pasekmes skirstomi į lengvus, sunkius, mirtinus:

1) lengvas nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria traumą ir netenka darbingumo nors vienai dienai ir kuris nepriskiriamas sunkių nelaimingų atsitikimų darbe kategorijai;

2) sunkus nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą. Sunkių traumų klasifikacinius požymius tvirtina sveikatos apsaugos ministras;

3) nelaimingas atsitikimas darbe, sukėlęs darbuotojo mirtį (toliau – mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe) – įvykis, dėl kurio darbuotojas patiria sveikatai ir (ar) gyvybei pavojingą traumą ir dėl jos iš karto ar po kurio laiko miršta.

2. Pagal nukentėjusiųjų skaičių nelaimingi atsitikimai darbe skirstomi į pavienius nelaimingus atsitikimus darbe, kai traumą patiria vienas darbuotojas, ir grupinius nelaimingus atsitikimus darbe, kai traumą patiria daugiau negu vienas darbuotojas.

3. Pagal ryšį su darbu nelaimingi atsitikimai darbe skirstomi į susijusius su darbu ir nesusijusius su darbu:

1) nelaimingas atsitikimas darbe, susijęs su darbu – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad jis įvyko atliekant darbo sutartimi sulygtą darbą ar kitą darbdavio pavestą ar su darbdavio žinia atliekamą darbą arba vykstant į darbą ar iš darbo;

2) nelaimingas atsitikimas, nesusijęs su darbu – įvykis, kurį ištyrus nustatoma, kad nukentėjusysis patyrė traumą ar mirė: norėdamas nusižudyti ar susižaloti; kai prieš jį buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai nesusiję su darbu; kai darė nusikalstamą veiką; kai savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais).

4. Profesinės ligos skirstomos pagal pasireiškimo laiką ir požymius:

1) lėtinė profesinė liga – darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų veiksnių per tam tikrą darbo laiką;

2) ūmi profesinė liga – staigus darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė trumpalaikis (vienkartinis arba per vieną darbo dieną) darbo aplinkos pavojingas veiksnys (veiksniai), pasižymintis ūmiu poveikiu.

43 straipsnis. Pranešimai apie nelaimingus atsitikimus darbe, profesines ligas

1. Darbuotojas, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe, ūmios profesinės ligos ar incidento, asmuo, matęs įvykį arba jo pasekmes, privalo nedelsdamas apie tai pranešti padalinio vadovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai, jeigu pajėgia tai padaryti.

2. Mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, taip pat kai darbuotojas įmonėje mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, atvejais darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas privalo pranešti atitinkamos apylinkės prokuratūrai ir Valstybinei darbo inspekcijai. Ūmių profesinių ligų, dėl kurių nukentėjęs asmuo mirė, atvejais darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas privalo pranešti ir visuomenės sveikatos centrui apskrityje.

3. Lėtinę profesinę ligą įtaręs gydytojas ne vėliau kaip per 3 dienas apie tai raštu praneša darbdaviui, Valstybinei darbo inspekcijai ir visuomenės sveikatos centrui apskrityje.

4. Pranešimų apie nelaimingus atsitikimus, susijusius su darbu, iš jų apie nelaimingus atsitikimus pakeliui į darbą ar iš darbo, apie nelaimingus atsitikimus, nesusijusius su darbu, profesines ligas ir jų registravimo tvarką nustato atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatai.

44 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų tyrimas

1. Visoms įmonėms privaloma vienoda nelaimingų atsitikimų, susijusių su darbu, iš jų nelaimingų atsitikimų darbe ir nelaimingų atsitikimų pakeliui į darbą ar iš darbo, nelaimingų atsitikimų, nesusijusių su darbu, profesinių ligų, nurodytų šio Įstatymo 42 straipsnyje, tyrimo tvarka, nustatyta šiame Įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatuose bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose.

2. Visi nelaimingi atsitikimai darbe, profesinės ligos privalo būti ištirti, tyrimo rezultatai surašyti nustatytos formos dokumentuose ir užregistruoti Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos bei Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka.

3. Lengvus nelaimingus atsitikimus darbe tiria darbdaviui atstovaujančio asmens įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu patvirtinta dvišalė komisija, sudaryta iš darbdavio atstovo (atstovų), kurį skiria darbdaviui atstovaujantis asmuo (toliau šiame ir 45 straipsnyje – darbdavio atstovas) ir darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai. Tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, gali dalyvauti pats nukentėjęs darbuotojas.

4. Sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe tiria Valstybinė darbo inspekcija, dalyvaujant darbdavio atstovui ir darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai. Tirdama nelaimingą atsitikimą darbe, Valstybinė darbo inspekcija nustato nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybes ir priežastis, nurodo priemones panašių atsitikimų priežastims pašalinti. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimui darbo inspektorius gali pasitelkti reikalingus specialistus ar ekspertus. Darbdavys sudaro sąlygas ir teikia nelaimingam atsitikimui darbe tirti reikalingą informaciją. Darbo inspektoriaus surašytą ir pasirašytą nelaimingo atsitikimo darbe aktą pasirašo tyrime dalyvavę asmenys. Darbo inspektorius nelaimingo atsitikimo darbe aktą įteikia pasirašyti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui. Jei darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai nedalyvauja tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, darbo inspektorius tiria nelaimingą atsitikimą darbe be suinteresuotos šalies atstovo (atstovų). Jei darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai arba darbdaviui atstovaujantis asmuo nepasirašo nelaimingo atsitikimo darbe akto ir raštu nepateikia darbo inspektoriumi motyvuotos nepasirašymo priežasties, darbo inspektoriaus surašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas įsigalioja nuo jo surašymo dienos.

5. Darbo inspektoriaus surašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas kartu su jo priedais Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų nustatyta tvarka išsiunčiamas atitinkamoms institucijoms ir nukentėjusiajam arba jo šeimai.

6. Valstybinės darbo inspekcijos atliktas nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas ar sprendimai (išvados) dėl nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybių ir (ar) priežasties (priežasčių) darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio atstovo ar darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai pareiškimais pagal Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatus gali būti skundžiami vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriumi arba teismui. Pareiškimų dėl nelaimingų atsitikimų darbe nagrinėjimo tvarką Valstybinėje darbo inspekcijoje nustato Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai. Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimas dėl pareiškimų, kuriuose skundžiamas nelaimingų atsitikimų darbe tyrimas, gali būti įstatymų nustatyta tvarka skundžiamas teismui.

7. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo metu nustačius, kad įvykis darbe nesujęs su darbu, arba nustačius, kad darbuojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu,

įvykio tyrimas nutraukiamas ir tyrimo medžiaga vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais pateikiama atitinkamoms institucijoms.

8. Nelaimingą atsitikimą darbe, dėl kurio mirė 3 ir daugiau darbuotojų, tiria komisija. Šios komisijos pirmininkas – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio (inspektavimo) skyriaus viršininkas ir šio skyriaus 2 darbo inspektoriai. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovo (atstovų) skirti asmenys.

9. Ar įmonėje dirbantis arba dirbęs darbuotojas serga profesine liga, nustato gydytojas, turintis licenciją šiai veiklai, vadovaudamasis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais ir Vyriausybės patvirtintu profesinių ligų sąrašu.

10. Profesinės ligos priežastis tiria ir jos pripažinimą profesine liga patvirtina profesinės ligos tyrimo komisija. Į šią komisiją įeina darbo inspektorius (komisijos pirmininkas), visuomenės sveikatos centro apskrityje atstovas ir profesinę ligą įtaręs gydytojas. Tyrimas atliekamas vadovaujantis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai. Komisijos pirmininkas tyrimui gali pasitelkti atitinkamus specialistus ar ekspertus. Darbdavys sudaro sąlygas ir teikia tyrimui reikalingą informaciją. Komisijos surašytą profesinės ligos patvirtinimo aktą pasirašo komisijos nariai, darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai. Profesinės ligos patvirtinimo aktas įteikiamas pasirašytinai darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ir darbuotojui, kuriam buvo įtariama ar patvirtinta profesinė liga, išsiunčiamas asmens sveikatos priežiūros įstaigai, kurioje buvo įtarta darbuotojo profesinė liga, ir kitoms institucijoms.

11. Jei profesinę ligą tirianti komisija nustato, kad profesinei ligai galėjo turėti įtakos darbas ankstesnėje darbovietėje, komisija, vadovaudamasi Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, tyrimą atlieka ankstesnėje įmonėje ar įmonėse.

12. Komisijos, tyrusios profesinę ligą, sprendimus bei išvadas dėl profesinės ligos priežasčių ir dėl tyrimo tvarkos tyrime dalyvavę darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai gali apskųsti teismui arba, vadovaudamiesi Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais, vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui ar teismui.

13. Ginčus, susijusius su profesinės ligos diagnozės nustatymu, sprendžia Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija. Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos teikiamos paslaugos apmokamos valstybės biudžeto lėšomis. Šios komisijos nuostatus ir sudėtį tvirtina sveikatos apsaugos ministras. Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos sprendimas įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiamas teismui.

14. Ūmias profesines ligas, dėl kurių mirė 3 ir daugiau darbuotojų, tiria komisija. Šios komisijos pirmininkas yra vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – visuomenės sveikatos centrų apskrityse direktoriai (jų pavaduotojai) ar kiti direktorių paskirti atstovai, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio (inspektavimo) sky-

riaus viršininkas, vienas Valstybinės darbo inspekcijos atstovas. Tyrime dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai.

15. Nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų tyrimo metu Valstybinė darbo inspekcija gali skirti ekspertizes.

16. Nukentėjęs asmuo arba jo atstovas (darbuotojo interesams atstovaujantis asmuo) vadovaudamasis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais gali dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, turi teisę susipažinti su nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo medžiaga, privalo gauti nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos tyrimo aktą, tyrimo rezultatus ir išvadas gali apskusti vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui ir teismui.

45 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo, profesinių ligų patvirtinimo aktų įteikimas ir registravimas

1. Nelaimingų atsitikimų darbe aktai įteikiami nukentėjusiam darbuotojui arba jo atstovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Valstybinei darbo inspekcijai ir draudimo įstaigai, kurioje nukentėjusysis apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais Valstybinė darbo inspekcija nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo medžiagą perduoda prokuratūrai.

2. Profesinių ligų patvirtinimo aktai įteikiami nukentėjusiam darbuotojui arba jo atstovui, darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, Valstybinei darbo inspekcijai, visuomenės sveikatos centrui apskrityje ir draudimo įstaigai, kurioje nukentėjusysis apdraustas nuo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų.

3. Visų ištirtų nelaimingų atsitikimų darbe aktai, taip pat profesinių ligų patvirtinimo aktai registruojami ir įtraukiami į apskaitą Valstybinėje darbo inspekcijoje vadovaujantis atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatais, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatais. Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose ir Profesinių ligų valstybės registro nuostatuose nustatyta tvarka profesinės ligos taip pat registruojamos visuomenės sveikatos centre apskrityje ir Profesinių ligų valstybės registre. Profesinių ligų valstybės registro nuostatus tvirtina Vyriausybė.

4. Nelaimingų atsitikimų darbe aktai ir tyrimo medžiaga, profesinių ligų patvirtinimo aktai ir tyrimo medžiaga saugomi įmonėje, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas ar buvo užregistruota profesinė liga, ir Valstybinėje darbo inspekcijoje vadovaujantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos nustatytais dokumentų saugojimo terminais.

5. Visi nelaimingi atsitikimai darbe, profesinės ligos ir incidentai įmonėje registruojami atitinkamai Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatuose, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose nustatyta tvarka.

IV DALIS. ATSAKOMYBĖ UŽ DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS NORMINIŲ TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMUS

46 straipsnis. Darbdavių ir darbuotojų atsakomybė

1. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo, kuris savo veikimu ar neveikimu pažeidė darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus ir tuo neužtikrino saugių ir sveikatai nekenksmingų darbo sąlygų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

2. Darbdavys neatsako už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą arba atsakomybė už tai gali būti sumažinta, jeigu ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe ar profesinę ligą nustatoma, kad tai įvyko susiklosčius neįprastoms ar nenumatytoms aplinkybėms, kurių darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo negalėjo kontroliuoti, arba dėl atsitikimų, kurių padarinių nebuvo galima išvengti, nors ir buvo naudojamos visos reikiamos priemonės.

3. Darbdaviui atstovaujantčio asmens atsakomybė už darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų neužtikrinimą gali būti sumažinama įvertinus priemones, kurių darbdaviui atstovaujantis asmuo ėmėsi šio Įstatymo 32 straipsnyje nustatyta tvarka.

4. Darbuotojui, kuris pažeidė darbuotojų saugos ir sveikatos norminius teisės aktus ar įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos norminius dokumentus, kuriuos privalėjo vykdyti ir su jais buvo supažindintas (instrukuotas ir (ar) apmokytas, kaip laikytis jų reikalavimų), taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.

47 straipsnis. Darbuotojų saugos ir sveikatos kontrolė

Kaip įmonėse laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija. Valstybinės darbo inspekcijos funkcijas, teises ir atsakomybę nustato Valstybinės darbo inspekcijos įstatymas.

48 straipsnis. Ginčų nagrinėjimo tvarka

1. Ginčai dėl darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų taikymo ar jų pažeidimų nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka.

2. Kolektyviniai darbo ginčai dėl darbuotojų saugos ir sveikatos sprendžiami Darbo kodekso nustatyta tvarka.

49 straipsnis. Netekę galios teisės aktai

Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

1. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymas (Žin., 1993, Nr. 55-1064);

2. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo pakeitimo ir papildymo“ (Žin., 1994, Nr. 88-1669);

3. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 1, 15, 28, 29, 35, 36, 42, 68 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 50-1195);

4. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 79 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 67-1658);

5. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 73 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 117-3001);

6. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo 43 straipsnio papildymo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 57-1678);

7. Lietuvos Respublikos žmonių saugos darbe įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 95-2968);

8. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 45 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 2002, Nr. 72-3012);

9. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 71 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 2003, Nr. 38-1698).

50 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė per 6 mėnesius nuo šio Įstatymo įsigaliojimo peržiūri galiojančius norminius teisės aktus, susijusius su šio Įstatymo nuostatų įgyvendinimu, ir prireikus juos pakeičia.

<...>

LIETUVOS RESPUBLIKOS GARANTINIO FONDO ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2012 m. birželio 19 d. Nr. XI-2079

Vilnius

Šis įstatymas, išskyrus šio įstatymo 3 straipsnį, įsigalioja 2013 m. sausio 1 d.

1 straipsnis. Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymo nauja redakcija

Pakeisti Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymą ir jį išdėstyti taip:

„LIETUVOS RESPUBLIKOS GARANTINIO FONDO ĮSTATYMAS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šio įstatymo paskirtis – nustatyti Garantinio fondo sudarymo ir administravimo pagrindus, išmokų iš Garantinio fondo rūšis, dydžius ir skyrimo tvarką ir šio įstatymo nustatyta tvarka užtikrinti minimalų darbuotojų apsaugos lygį jų darbdaviui tapus nemokiam.

2. Šiuo įstatymu įgyvendinamas Europos Sąjungos teisės aktas, nurodytas šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Garantinio fondo samprata ir paskirtis

1. Garantinis fondas yra valstybės išteklių fondas.

2. Garantinį fondą administruoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) įgaliota institucija, vadovaudamasi Garantinio fondo nuostatais. Garantinio fondo nuostatus tvirtina Vyriausybė.

3. Garantinis fondas administruojamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir kitais teisės aktais.

4. Išmokos iš Garantinio fondo skiriamos:

1) Lietuvos Respublikoje įsteigtų juridinių asmenų, išskyrus biudžetines įstaigas, politines partijas, profesines sąjungas, religines bendruomenes ir bendrijas, taip pat fizinių asmenų, ūkininkų ir kitų fizinių asmenų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, kurių pagrindinių turtinių interesų vieta yra Lietuvos Respublikoje (toliau – fizinis asmuo), dėl kurių pradėtas Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytas bankroto procesas, darbuotojams;

2) kitų Europos Sąjungos valstybių narių arba kitų Europos ekonominės erdvės valstybių (toliau – valstybės narės) juridinių asmenų ar kitų organizacijų, dėl kurių pradėti Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytam bankroto procesui tolygūs nemokumo procesai, padalinių, įsteigtų Lietuvos Respublikoje, darbuotojams;

3) Lietuvos Respublikoje neįsisteigusią valstybių narių juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių, fizinių asmenų, kurių pagrindinių turtinių interesų vieta yra kitoje valstybėje narėje, kurie atitinkama veikla verčiasi ne mažiau kaip dviejų valstybių narių teritorijose ir dėl kurių pradėti Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytam bankroto procesui tolygūs nemokumo procesai, darbuotojams, kurie nuolat dirba Lietuvos Respublikoje.

5. Jeigu šio straipsnio 4 dalies 1 ir 2 punktuose nurodyti juridiniai asmenys, valstybių narių juridinių asmenų ar kitų organizacijų padaliniai, fiziniai asmenys atitinkama veikla verčiasi ne mažiau kaip dviejų valstybių narių teritorijose, šis įstatymas taikomas jų darbuotojams, kurie nuolat dirba Lietuvos Respublikoje.

6. Juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių, fizinių asmenų, nurodytų šio straipsnio 4 dalyje (toliau – darbdaviai), kurie atitinkama veikla verčiasi ne mažiau kaip dviejų valstybių narių teritorijose, darbuotojai laikomi nuolat dirbančiais Lietuvos Respublikoje, jeigu jie Lietuvos Respublikoje faktiškai vykdo pagrindinius išpareigojimus darbdaviui. Jeigu neįmanoma nustatyti, ar darbuotojas nuolat dirba Lietuvos Respublikoje, laikoma, kad darbuotojas dirba valstybėje narėje, kurioje yra jo darbovietė.

7. Sprendžiant dėl nemokumo procesų, pradėtų kitoje valstybėje narėje, lygiavertiškumo Lietuvos Respublikos įstatymuose numatytam bankroto procesui, atsižvelgiama į kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus dėl nemokumo procesų, kurie nurodyti 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 19 skyrius, 1 tomas, p. 191), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2011 m. birželio 9 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 583/2011 (OL 2011 L 160, p. 52), A priede.

8. Išmokos iš Garantinio fondo skiriamos darbuotojams, dirbusiems iki teismo nutarties iškelti bankroto bylą arba kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos, neatsižvelgiant į tai, ar jų darbo santykiai tęsiasi, ar darbo sutartis baigėsi darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka, taip pat neatsižvelgiant į darbo sutarties rūšį.

ANTRASIS SKIRSNIS. GARANTINIO FONDO LĖŠOS, JŲ NAUDOJIMAS IR SKYRIMAS

3 straipsnis. Garantinio fondo lėšos

1. Garantinio fondo lėšas sudaro:

1) darbdavių, nurodytų šio įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 1 ir 2 punktuose, įmokos;

2) Privatizavimo fondo lėšos;

3) valstybės biudžeto lėšos;

4) lėšos, gautos iš darbdavių Garantinio fondo administratoriaus reikalavimams tenkinti;

5) fizinių ir juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių savanoriškos įmokos;

6) pajamos už investuotas laikinai laisvas Garantinio fondo lėšas;

7) kitos teisėtai gautos lėšos.

2. Garantinio fondo lėšos kaupiamos ir saugomos Lietuvos Respublikos valstybės išdo (toliau – valstybės išdas) bendrojoje sąskaitoje.

3. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų įmokų dydis yra lygus 0,2 procento priskaičiuoto darbuotojams darbo užmokesčio, nuo kurio skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, dydžiui.

4. Įmokos skaičiuojamos ir mokamos nuo tos dienos, už kurią darbuotojams pradedamas skaičiuoti darbo užmokestis. Įmokos mokamos kartą per mėnesį, tačiau iki 50 eurų per metus dydžio įmokos gali būti mokamos kartą per metus, nuo 51 iki 100 eurų – du kartus per metus. Įmokos sumokamos ne vėliau kaip per 15 dienų po ataskaitinio laikotarpio pabaigos. Kai įmokos mokamos kartą per metus, ataskaitinio laikotarpio pabaiga laikoma gruodžio 31 d., kai mokamos du kartus per metus – birželio 30 d. ir gruodžio 31 d.

5. Įmokos į Garantinį fondą administruojamos pagal Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymą.

6. Laikinais laisvas Garantinio fondo lėšas valdo ir sprendimus dėl šių lėšų investavimo finansų ministro nustatyta tvarka priima Lietuvos Respublikos finansų ministerija (toliau – Finansų ministerija), garantuodama, kad reikalingos investuotos lėšos, taip pat investavimo metu gautos pajamos būtų laiku grąžinamos į valstybės išdo bendrąją sąskaitą išmokų iš Garantinio fondo skyrimo tęstinumui užtikrinti. Laikinais laisvomis Garantinio fondo lėšomis laikomos valstybės išdo bendrojoje sąskaitoje esančios Garantinio fondo lėšos, kurios laikinai neskiriamos išmokoms iš Garantinio fondo, nenaudojamos banko operacijoms ir išlaidoms, susijusioms su šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų paraiškų parengimu, taip pat Garantinio fondo administravimo ir laikinai laisvų Garantinio fondo lėšų investavimo išlaidoms apmokėti.

4 straipsnis. Garantinio fondo lėšų naudojimas

1. Garantinio fondo lėšos naudojamos šioms iki paraiškos skirti lėšas iš Garantinio fondo (toliau – paraiška) pateikimo Garantinio fondo administratoriui dienos darbuotojams neišmokėtoms išmokoms:

1) darbuotojui priklausantis darbo užmokestis, bet ne didesnis kaip užpraeitą kalendorinį ketvirtį, buvusį prieš darbuotojo atleidimo dieną, priskaičiuotų darbuotojui su darbo santykiais susijusių pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, 3/4 sumos ir neviršijantis kalendorinio ketvirčio, einančio prieš nutarties iškelti bankroto bylą arba kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos mėnesį, Lietuvos statistikos departamento skelbiamų trijų šalies ūkio vidutinių mėnesinių bruto darbo užmokesčių sumos. Kai užpraeitą kalendorinį ketvirtį, buvusį prieš darbuotojo

atleidimo dieną, priskaičiuotų darbuotojui su darbo santykiais susijusių pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, suma yra mažesnė už tris minimaliąsias mėnesines algas arba tokios sumos nebuvo, išmokos darbo užmokesčio įsiskolinimui atlyginti dydis laikomas lygus trijų minimaliųjų mėnesinių algų sumai;

2) piniginė kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas, neviršijanti vienos minimaliosios mėnesinės algos;

3) išeitinė išmoka, numatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 140 straipsnyje, 297 straipsnio 4 dalyje ar Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – Įmonių bankroto įstatymas) 19 straipsnio 2 dalyje, neviršijanti dviejų minimaliųjų mėnesinių algų sumos;

4) apmokėjimas už prastovą, neviršijantis vienos minimaliosios mėnesinės algos;

5) Lietuvos Respublikos žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga laikinojo įstatymo nustatytas žalos atlyginimas dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga, kai ši prievolė šioje dalyje nurodyto įstatymo nustatyta tvarka nepereina valstybei.

2. Skiriant šio straipsnio 1 dalyje nurodytas išmokas, Įmonių bankroto įstatymo nustatyta tvarka paskirto įmonės administratoriaus, Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – Fizinių asmenų bankroto įstatymas) nustatyta tvarka paskirto bankroto administratoriaus ar asmens, kitoje valstybėje narėje atliekančio įmonės administratoriaus ar bankroto administratoriaus funkcijas atitinkančias funkcijas, (toliau – administratorius) prašymu, Garantinio fondo lėšos naudojamos:

1) banko operacijoms, susijusioms su išmokų iš Garantinio fondo pervedimu į darbuotojų asmenines sąskaitas Lietuvos Respublikoje įsteigtuose bankuose (bankų filialuose), apmokėti pagal atitinkamų bankų (bankų filialų) įkainius. Jeigu išmokos iš Garantinio fondo pervedamos į darbuotojų asmenines sąskaitas kitose valstybėse įsteigtuose bankuose (bankų filialuose), su šių išmokų pervedimu susijusios išlaidos atlyginamos iš jų gavėjui skirtų išmokų iš Garantinio fondo. Jeigu banko operacijai apmokėti naudojamos Garantinio fondo lėšos, kai išmokos iš Garantinio fondo pervedamos į darbuotojų asmenines sąskaitas kitose valstybėse įsteigtuose bankuose (bankų filialuose), viršija darbuotojui skirtų išmokų iš Garantinio fondo sumą, išmokos iš Garantinio fondo šiam darbuotojui nepervedamos;

2) išlaidoms, susijusioms su paraiškų parengimu (administratoriaus darbo daliniu apmokėjimu), apmokėti, kai bankroto byla nagrinėjama supaprastinto bankroto proceso tvarka. Šių išlaidų apmokėjimo tvarką ir dydžius (atsižvelgus į administratoriaus darbo apimtį, paraiškos sudėtingumą, darbuotojų skaičių ir kita), neviršijančius trijų minimaliųjų mėnesinių algų sumos, nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

3. Garantinio fondo lėšos taip pat naudojamos Garantinio fondo administravimo išlaidoms apmokėti Garantinio fondo nuostatuose nustatyta tvarka ir laikinai laisvų Garantinio fondo lėšų investavimo išlaidoms apmokėti finansų ministro nustatyta tvarka.

5 straipsnis. Išmokų iš Garantinio fondo skaičiavimo tvarka

1. Išmokų iš Garantinio fondo dydis skaičiuojamas pagal teismo nutartimi ar kreditorių susirinkimo nutarimu patvirtintus darbuotojų reikalavimus, susijusius su darbo santykiais, apskaičiuotus pagal personalo ir buhalterinės apskaitos dokumentus ir susidariusius iki teismo nutarties išskelti bankroto bylą ar kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos ir už laikotarpį, ne ilgesnį kaip du mėnesiai nuo teismo nutarties išskelti bankroto bylą ar kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos. Išmokos, numatytos šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose, skaičiuojamos nutraukiant darbo sutartį.

2. Kai administratorius pateikia pagrindimą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų, pagal kuriuos apskaičiuojamos išmokos iš Garantinio fondo, nebuvimo, bet nėra duomenų, patvirtinančių darbuotojų teisę gauti su darbo santykiais susijusią išmoką iš Garantinio fondo, jiems skiriamos Garantinio fondo lėšos, kurių suma sudaro ne daugiau kaip tris minimaliąsias mėnesines algas.

3. Apskaičiuojant iš Garantinio fondo skiriamas lėšas, taikomas minimaliosios mėnesinės algos dydis, galiojantis teismo nutarties išskelti bankroto bylą arba kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną.

6 straipsnis. Garantinio fondo lėšų skyrimas

1. Garantinio fondo lėšos, kai darbdavys neturi pakankamai nuosavų lėšų atskaityti su darbuotojais, kurių reikalavimai yra patvirtinti teismo nutartimi ar kreditorių susirinkimo nutarimu, skiriamos pagal administratoriaus Garantinio fondo administratoriui pateiktą paraišką.

2. Paraiškoje nurodoma darbdavio įsiskolinimų darbuotojams suma, prašoma skirti išmokų iš Garantinio fondo suma, darbuotojų, kuriems prašoma skirti išmokas iš Garantinio fondo, sąrašai ir jiems prašomų skirti išmokų iš Garantinio fondo pagal išmokų rūšis suma, prašomos skirti lėšos banko operacijoms apmokėti, taip pat nurodomos išlaidos, susijusios su paraiškos parengimu, ir kiti Garantinio fondo nuostatuose nurodyti būtini duomenys ir pridedami dokumentai sprendimui dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo priimti. Už paraiškoje nurodytų duomenų atitikimą personalo ir buhalterinės apskaitos dokumentams administratorius atsako teisės aktu nustatyta tvarka.

3. Administratorius paraišką Garantinio fondo administratoriui pateikia per vieną mėnesį nuo teismo nutarties patvirtinti kreditorių reikalavimus įsiteisėjimo dienos ar kreditorių susirinkimo nutarimo patvirtinti kreditorių reikalavimus priėmimo dienos.

4. Garantinio fondo administratorius ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo paraiškos gavimo dienos išnagrinėja paraišką ir pateikia ją Garantinio fondo tarybai. Garantinio fondo taryba ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo paraiškos iš Garantinio fondo administratoriaus gavimo dienos priima sprendimą dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo.

5. Išmokos iš Garantinio fondo neskiriamos:

1) darbuotojui, kuriam pačiam arba kartu su jo artimaisiais giminaičiais ar su tuoktiniu ne mažiau kaip vienus metus iki teismo nutarties išskelti bankroto bylą ar kreditorių susirinkimo nutarimo bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dienos nuosavybės teise priklausė daugiau kaip 50 procentų įmonės akcijų (dalių, pajų);

2) darbuotojui, kuriam išmokos, analogiškos šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytoms išmokoms iš Garantinio fondo, buvo skirtos kitų valstybių narių institucijų, atliekančių garantijų institucijų funkcijas. Jeigu šiame punkte nurodytam darbuotojui buvo skirtos išmokos iš Garantinio fondo, Garantinio fondo taryba priima sprendimą dėl darbuotojui skirtų išmokų iš Garantinio fondo grąžinimo. Šios išmokos iš Garantinio fondo grąžinamos Vyriausybės nustatyta tvarka.

6. Garantinio fondo tarybos sprendimai gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

7. Kai Garantinio fondo taryba priima sprendimą dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo, Garantinio fondo administratorius su administratoriumi sudaro Garantinio fondo lėšų pervedimo sutartį (toliau – sutartis). Sutartyje turi būti nurodyta skiriama Garantinio fondo lėšų suma, jų naudojimo tvarka, sąskaita Garantinio fondo lėšoms pervesti, informacija apie šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytą atvejį dėl išmokų iš Garantinio fondo nepervedimo, Garantinio fondo administratoriaus ir administratoriaus įsipareigojimai ir atsakomybė.

8. Administratorius ne vėliau kaip per 30 dienų nuo Garantinio fondo lėšų pervedimo į sutartyje nurodytą sąskaitą dienos perveda darbuotojams jiems skirtas išmokas. Pervestos ir pagal paskirtį nepanaudotos Garantinio fondo lėšos ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šiame punkte nurodyto termino pabaigos grąžinamos į valstybės išdo bendrąją sąskaitą.

9. Grąžinus į valstybės išdo bendrąją sąskaitą pervestas ir pagal paskirtį nepanaudotas Garantinio fondo lėšas, taip pat šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytu atveju, kai išmokos iš Garantinio fondo nepervedamos, išmokos iš Garantinio fondo darbuotojams išmokamos Vyriausybės nustatyta tvarka. Darbuotojai dėl šioje dalyje nurodytų išmokų iš Garantinio fondo išmokėjimo turi teisę kreiptis ne vėliau kaip per trejus metus nuo Garantinio fondo tarybos sprendimo dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo priėmimo dienos.

10. Patvirtinta darbuotojų reikalavimų, susijusių su darbo santykiais, suma mažinama iš Garantinio fondo sumokėtos išmokos suma. Garantinio fondo administratorius turi atgręžtinio reikalavimo teisę išieškoti šią sumą iš darbdavio. Garantinio fondo administratoriaus reikalavimai tenkinami Įmonių bankroto įstatymo ir Fizinų asmenų bankroto įstatymo nustatyta tvarka.

11. Darbuotojai nepraranda teisės gauti išmokas iš Garantinio fondo darbdaviui į Garantinį fondą nesumokėjus šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų įmokų.

TREČIASIS SKIRSNIS. GARANTINIO FONDO LĖŠŲ ADMINISTRAVIMAS IR FINANSŲ KONTROLĖ

7 straipsnis. Garantinio fondo administratorius

Garantinio fondo administratorius:

1) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nagrinėja paraiškas ir teikia jas Garantinio fondo tarybai sprendimui dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo priimti;

2) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka skelbia informaciją apie paraiškų nagrinėjimo eigą Garantinio fondo administratoriaus interneto svetainėje;

3) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka sudaro sutartis su administratoriais;

4) rengia ir teikia Garantinio fondo tarybai Garantinio fondo lėšų sąmatos projektą ir Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkinį;

5) rengia ir teikia Garantinio fondo tarybai ketvirčio ir metinę Garantinio fondo administratoriaus veiklos ataskaitas ir skelbia jas Garantinio fondo administratoriaus interneto svetainėje;

6) tvirtina paraiškos ir sutarties pavyzdines formas, rekomendacijas dėl paraiškų pildymo ir teikimo ir skelbia jas Garantinio fondo administratoriaus interneto svetainėje;

7) Garantinio fondo tarybos prašymu teikia informaciją dėl išmokų iš Garantinio fondo skyrimo, Garantinio fondo lėšų sąmatos vykdymo ir kitų Garantinio fondo administravimo klausimų;

8) bendradarbiauja su valstybių narių institucijomis, atliekančiomis garantijų institucijų funkcijas ir teisės aktų nustatyta tvarka teikia joms ir Europos Komisijai informaciją;

9) tvarko informaciją apie Garantinio fondo lėšų naudojimą;

10) techniškai aptarnauja Garantinio fondo tarybą;

11) atlieka kitas Garantinio fondo nuostatuose nustatytas funkcijas.

8 straipsnis. Garantinio fondo taryba

1. Garantinio fondo taryba prižiūri Garantinio fondo administratoriaus veiklą.

2. Garantinio fondo tarybos sudėtį tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Garantinio fondo tarybos veiklai vadovauja pirmininkas arba, kai jo nėra ar jis negali dalyvauti posėdyje, – jo pavaduotojas, kuriuos skiria Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iš valstybės valdymo institucijų atstovų.

3. Garantinio fondo taryba sudaroma iš 12 narių: keturi atstovauja darbuotojų interesus ginančioms organizacijoms (profesinėms sąjungoms ir jų susivienijimams), keturi – darbdavių organizacijoms (susivienijimams, asociacijoms ir kt.) ir keturi – valstybės valdymo institucijoms.

4. Garantinio fondo taryba veikia pagal jos patvirtintą darbo reglamentą.

5. Garantinio fondo taryba:

1) priima sprendimus dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo;

- 2) pritaria Garantinio fondo lėšų sąmatos projektui ir Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkiniui ir teikia juos Vyriausybei;
- 3) svarsto ketvirčio ir metinę Garantinio fondo administratoriaus veiklos ataskaitas ir teikia pasiūlymus dėl Garantinio fondo administravimo;
- 4) tvirtina metinę Garantinio fondo tarybos veiklos ataskaitą;
- 5) teikia pasiūlymus dėl Garantinio fondo sudarymo ir išmokų iš Garantinio fondo maksimalių dydžių;
- 6) atlieka kitas Garantinio fondo nuostatuose nustatytas funkcijas.

9 straipsnis. Garantinio fondo atskaitomybė ir finansų kontrolė

1. Garantinio fondo lėšų sąmatą ir Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkinį tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas) Vyriausybės teikimu.

2. Vyriausybė Garantinio fondo lėšų sąmatos projektą teikia Seimui tvirtinti kartu su atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu Lietuvos Respublikos Seimo statute nustatyta tvarka ir terminais. Jeigu ateinančių metų Garantinio fondo lėšų sąmata nepatvirtinama iki einamųjų metų pabaigos, Garantinio fondo lėšos, skiriamos vadovaujantis šio įstatymo 4 straipsniu, metų pradžioje iki Garantinio fondo lėšų sąmatos patvirtinimo kiekvieną mėnesį negali viršyti 1/12 praėjusiais metais Garantinio fondo tarybos skirtų Garantinio fondo lėšų.

3. Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkinio sudarymą, tvirtinimą ir skelbimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (toliau – Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas). Garantinio fondo metinių finansinių ataskaitų rinkinys teikiamas Finansų ministerijai Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nustatyta tvarka ir įtraukiamas į valstybės konsoliduotąsias finansines ataskaitas.

4. Valstybės kontrolė kiekvienais metais atlieka Garantinio fondo metinių ataskaitų rinkinio auditą ir parengia audito išvadą.

Lietuvos Respublikos
Garantinio fondo įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL 2008 L 283, p. 36).

2 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir taikymas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 6 dalį ir šio įstatymo 3 straipsnį, įsigalioja 2013 m. sausio 1 d.

2. Šio straipsnio 6 dalis įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

3. Darbdavių, kurių bankroto bylos iškeltos arba bankroto procesas ne teismo tvarka pradėtas iki šio įstatymo įsigaliojimo, paraiškos nagrinėjamos ir lėšos iš Ga-

rantinio fondo skiriamos pagal teisės normas, galiojusias iki šio įstatymo įsigaliojimo.

4. Paraiškas dėl išeitinių išmokų skyrimo buvusių darbdavių, nurodytų šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 1 ir 2 punktuose, kurių bankroto bylos iškeltos arba bankroto procesas ne teismo tvarka pradėtas iki Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymo įsigaliojimo dienos ir buvo tęsiamas įstatymui įsigaliojus, darbuotojams savivaldybės, kurios teritorijoje buvo įregistruotas šis darbdavys, likviduotas dėl bankroto įsigaliojus Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymui, tarybos įgaliota įstaiga arba jos pavedimu administratorius Garantinio fondo administratoriui teikia iki 2013 m. liepos 1 d. Šios paraiškos nagrinėjamos ir Garantinio fondo lėšos skiriamos pagal teisės normas, galiojusias iki šio įstatymo įsigaliojimo.

5. Fiziniai asmenys, nurodyti šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos Garantinio fondo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 1 punkte, įmokas į Garantinį fondą moka nuo 2013 m. kovo 1 d.

6. Administratoriui grąžinus į valstybės išdo bendrąją sąskaitą pervestas ir pagal paskirtį nepanaudotas šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymo 6 straipsnio 8 dalyje nurodytas Garantinio fondo lėšas, darbdavių, kurių bankroto bylos iškeltos arba bankroto procesas ne teismo tvarka pradėtas iki šio įstatymo įsigaliojimo, darbuotojai turi teisę Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka kreiptis dėl išmokų iš Garantinio fondo išmokėjimo ne vėliau kaip iki 2018 m. sausio 1 d. Jeigu šiems darbuotojams išmokos iš Garantinio fondo skirtos po 2015 m. sausio 1 d., jie turi teisę Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka kreiptis dėl išmokų iš Garantinio fondo išmokėjimo ne vėliau kaip per trejus metus nuo Garantinio fondo tarybos sprendimo dėl Garantinio fondo lėšų skyrimo priėmimo dienos.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1996, Nr. 20-521.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS DELSPINIGIŲ NUSTATYMO UŽ IŠMOKŲ, SUSIJUSIŲ SU DARBO SANTYKIAIS, PAVĖLUOTĄ MOKĖJIMĄ ĮSTATYMAS

1996 m. vasario 20 d. Nr. I-1214

Vilnius

1 straipsnis. Išmokų, susijusių su darbo santykiais, mokėjimo tvarka

Jeigu ūkio subjekto sąskaitoje nepakanka lėšų apmokėti pagal visus banke esančius dokumentus, tarp jų ir vykdomuosius, tai pagal dokumentus, susijusius su darbo santykiais, apmokama įstatymų, reglamentuojančių mokėjimų eiliškumą, nustatyta tvarka.

2 straipsnis. Delspinigių dydis ir mokėjimo sąlygos

1. Kai ne dėl darbuotojo kaltės pavėluotai išmokamas darbo užmokestis ar kitos su darbo santykiais susijusios išmokos (išskyrus Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo numatytas išmokas), kartu su jomis darbuotojui sumokami delspinigiai. Delspinigių dydį sudaro 0,06 procento priklausančios išmokėti sumos už kiekvieną praleistą kalendorinę dieną, pradedant skaičiuoti po 7 kalendorinių dienų, kai išmokos teisės aktuose ar kolektyvinėje (jeigu jos nėra, – darbo) sutartyje arba darbdavio nustatytu laiku turėjo būti sumokėtos, ir baigiant skaičiuoti įskaitant jų išmokėjimo dieną. Įstatymo nustatytas delspinigių dydis kartą per metus indeksuojamas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, atsižvelgiant į vartotojų kainų indeksą per praėjusius kalendorinius metus. Kolektyvinėje (jeigu jos nėra, – darbo) sutartyje gali būti numatytos darbuotojams palankesnės sąlygos.

2. Įmonei iškėlus bankroto bylą arba pradėjus bankroto procedūrą ne teismo tvarka, delspinigių skaičiavimas nutraukiamas nuo bankroto bylos iškėlimo (kreditorių sprendimo bankroto procedūrą vykdyti ne teismo tvarka) dienos.

3. Delspinigiai neįskaitomi, kai yra apskaičiuojamas darbuotojo vidutinis darbo užmokestis, jie neapmokestinami fizinių asmenų pajamų mokesčiu, nuo jų nemo-kamos privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokos.

4. Darbo užmokesčio lėšos, panaudotos delspinigiams išmokėti, išieškamos iš kaltų dėl pavėluotai išmokėto darbo užmokesčio ir kitų su darbo santykiais susijusių išmokų juridinių ar fizinių asmenų įstatymų nustatyta tvarka.

3 straipsnis. Delspinigių mokėjimo biudžetinėse įstaigose tvarka

Biudžetinės įstaigos delspinigius sumoka iš išlaidų sąmatoje numatytų asignavimų darbo užmokesčiui.

4 straipsnis. Ginčų sprendimas

Ginčai dėl šio įstatymo taikymo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS POLITIKŲ IR VALSTYBĖS PAREIGŪNŲ
DARBO APMOKĖJIMO
ĮSTATYMAS**

2000 m. rugpjūčio 29 d. Nr. VIII-1904

Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų, kuriems netaikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, darbo užmokesčio dydžius ir apmokėjimo sąlygas.

2 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šio įstatymo nustatyti darbo užmokesčio dydžiai ir apmokėjimo sąlygos taikomi valstybės politikams:

- 1) Seimo Pirmininkui;
- 2) Seimo pareigūnams;
- 3) Seimo nariams;
- 4) Ministrui Pirmininkui;
- 5) ministrams;
- 6) merams ir merų pavaduotojams;
- 7) savivaldybių tarybų nariams.

2. *(Neteko galios nuo 2008 m. lapkričio 15 d.)*

3. Šio įstatymo nustatyti darbo užmokesčio dydžiai ir apmokėjimo sąlygos taip pat taikomi tiems valstybės pareigūnams, kuriems netaikomas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas (toliau – valstybės pareigūnai):

- 1) prokurorams;
- 2) valstybės kontrolieriui ir jo pavaduotojams;
- 3) Seimo kontrolieriams;
- 4) *(neteko galios nuo 2009 m. vasario 1 d.)*
- 5) lygių galimybių kontrolieriui;
- 6) vaiko teisių apsaugos kontrolieriui;
- 7) žurnalistų etikos inspektoriui;

8) Seimo, Seimo Pirmininko, Respublikos Prezidento ar Ministro Pirmininko paskirtiems institucijų ir įstaigų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, vadovams (išskyrus Specialiųjų tyrimų tarnybos direktorių ir jo pavaduotojus bei policijos generalinį komisarą) bei pareigūnams;

9) Seimo, Respublikos Prezidento, kitų pagal specialius įstatymus paskirtų valstybinių (nuolatinių) komisijų ir tarybų pirmininkams, jų pavaduotojams ir nariams;

- 10) Vyriausybės įstaigų vadovams;

11) žvalgybos pareigūnams.

3 straipsnis. Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo užmokestis

1. Valstybės politikų darbo užmokestis susideda iš:
 - 1) pareiginės algos;
 - 2) priedo už išstarnautus Lietuvos valstybei metus.
2. Valstybės pareigūnų (išskyrus prokurorų) darbo užmokestis susideda iš:
 - 1) pareiginės algos;
 - 2) priedo už išstarnautus Lietuvos valstybei metus;
 - 3) vienkartinės priemokos.
3. Prokurorų darbo užmokestis susideda iš:
 - 1) pareiginės algos;
 - 2) priedo už išstarnautus Lietuvos valstybei metus;
 - 3) priedo už kvalifikacinį rangą.
4. Žvalgybos pareigūnų darbo užmokestis susideda iš:
 - 1) pareiginės algos;
 - 2) priedo už tarnybinį rangą ar kario laipsnį;
 - 3) priedo už tarnybos stažą.
5. Žvalgybos pareigūnų priedų už tarnybinį rangą ar kario laipsnį ir tarnybos stažą dydžius nustato Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymas.
6. Duomenys apie valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo užmokestį yra vieši. Šie duomenys teikiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka.

4 straipsnis. Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų pareiginės algos

1. Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų pareiginės algos skaičiuojamos taikant pareiginės algos bazinį dydį (toliau – bazinis dydis), kurį Vyriausybės teikimu, įvertinus valstybės politikams ir valstybės pareigūnams atstovaujančių organizacijų pasiūlymus, praėjusių metų vidutinę metinę infliaciją (skaičiuojant nacionalinį vartotojų kainų indeksą) ir kitų vidutinio darbo užmokesčio viešajame sektoriuje dydžiumi ir kitimui poveikį turinčių veiksnių įtaką, tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas iki Seimo pavasario sesijos pabaigos. Tvirtinamas naujas bazinis dydis negali būti mažesnis už esamą bazinį dydį, išskyrus atvejus, kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė.

2. Pareiginė alga apskaičiuojama atitinkamą pareiginės algos koeficientą, nustatytą šio įstatymo priedėlyje, padauginus iš bazinio dydžio. Pareiginė alga apvalinama vadovaujantis bendromis skaičių apvalinimo taisyklėmis taip, kad paskutinis skaitmuo būtų 0 arba 5.

3. Savivaldybių tarybų narių pagrindinėje darbovietėje negautas atlyginimas už laiką, praleistą tarybos, komitetų, komisijų, kolegijos posėdžiuose, taip pat už laiką, praleistą vykdant kitas savivaldybės tarybos nario pareigas, mokamas Vietos savivaldos įstatymo nustatytais pagrindais.

5 straipsnis. Priedas už išstarnautus Lietuvos valstybei metus

1. Valstybės politikams ir valstybės pareigūnams mokamas priedas už išstarnautus Lietuvos valstybei metus nuo 1990 m. kovo 11 d., einant pareigas, nurodytas Valstybės tarnybos įstatymo straipsnio 1–4 dalyse ir 5 dalies 1–4 punktuose (išskyrus savivaldybės tarybos narius, kurie nebuvo merais ir mero pavaduotojais). Į išstarnautus metus įskaitomi laikotarpiai, nurodyti minėto įstatymo 42 straipsnio 1 dalyje.

2. Tarnybos stažo skaičiavimo tvarką nustato Vyriausybė.

3. Priedą už išstarnautus valstybei metus sudaro 3 procentai valstybės politiko ar valstybės pareigūno pareiginės algos už kiekvienus trejus metus, tačiau priedo dydis neturi viršyti 30 procentų pareiginės algos.

5¹ straipsnis. Priedas už kvalifikacinį rangą

Prokurorams priedai už kvalifikacinį rangą skaičiuojami nuo pareiginės algos:

- 1) jaunesniajam justicijos patarėjui – 10 procentų dydžio;
- 2) justicijos patarėjui – 15 procentų dydžio;
- 3) vyresniajam justicijos patarėjui – 20 procentų dydžio;
- 4) vyriausiajam justicijos patarėjui – 25 procentų dydžio;
- 5) valstybiniam justicijos patarėjui – 30 procentų dydžio;
- 6) vyriausiajam valstybiniam justicijos patarėjui – 40 procentų dydžio.

6 straipsnis. Vienkartinė priemoka

1. Valstybės pareigūnams metų pabaigoje už viršvalandinį darbą, darbą poilsio ir švenčių dienomis išmokama ne didesnė kaip pareiginės algos dydžio vienkartinė priemoka. Ji mokama neviršijant valstybės pareigūnų darbo užmokesčiui teisės aktų nustatyta tvarka skirtų lėšų. Jeigu šių lėšų nepakanka, taip pat jei valstybės pareigūnas institucijoje nėra išdirbęs visų metų, priemokos dydis perskaičiuojamas proporcingai esamoms darbo užmokesčio lėšoms ir dirbtam laikui tais metais.

2. Institucijų teisės aktuose (statutuose, nuostatuose), reglamentuojančiuose valstybės pareigūnų darbą, atsižvelgiant į šio straipsnio nuostatas sukonkretinamos šio straipsnio 1 dalyje nurodytų priemokų dydžių nustatymo ir išmokėjimo sąlygos bei tvarka.

7 straipsnis. *Neteko galios nuo 2008 m. lapkričio 15 d.*

8 straipsnis. *Neteko galios nuo 2000 m. spalio 31 d.*

9 straipsnis. Pasiūlymai Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausybė per du mėnesius nuo šio įstatymo paskelbimo „Valstybės žiniuose“ parengia ir pateikia Seimui įstatymų, susijusių su šiuo įstatymu, pakeitimų ir papildymų įstatymų projektus.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2005, Nr. 67-2406.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS GARANTIJŲ KOMANDIRUOTIEMS DARBUOTOJAMS ĮSTATYMAS

2005 m. gegužės 12 d. Nr. X-199

Vilnius

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas užtikrina garantijas darbuotojams, išsiųstiems laikinai dirbti kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje, taip pat Europos ekonominei erdvei priklausančioje valstybėje (toliau – valstybėje narėje), ir darbuotojams, atsiųstiems iš kitų valstybių laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje. Ne valstybių narių teritorijose įsisteigusioms įmonėms negali būti taikomos sąlygos, palankesnės už tas, kurios taikomos valstybės narės teritorijoje įsisteigusioms įmonėms.

2. Įstatymo nuostatos yra suderintos su šio įstatymo priede nurodytais Europos Sąjungos teisės aktais.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Darbdavys** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 16 straipsnyje.

2. **Darbuotojas** – kaip nustatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 15 straipsnyje.

3. **Grupės įmonė** – kontroliuojančioji ar kontroliuojamoji įmonė, priklausanti įmonių grupei.

4. **Įmonė** – juridinis asmuo, turintis teisę verstis ūkine komercine veikla.

5. **Įmonių grupė** – grupė, kurią sudaro kontroliuojančioji įmonė ir kontroliuojamosios įmonės, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Europos darbo tarybų įstatyme.

6. **Komandiruotas darbuotojas** – darbuotojas, paprastai dirbantis Lietuvos Respublikos teritorijoje, tačiau laikinai darbdavio išsiųstas dirbti kitoje valstybėje narėje, taip pat darbuotojas, paprastai dirbantis kitoje valstybėje, tačiau laikinai atsiųstas dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje.

7. **Laikino įdarbinimo įmonė** – juridinis ar fizinis asmuo, kuris verčiasi savo darbuotojų siuntimu laikinai dirbti pas kitą asmenį šio naudai ir šiam vadovaujant.

8. **Užsakovas** – fizinis ar juridinis asmuo, su kuriuo sudaryta sutartis dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo.

3 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis įstatymas taikomas, kai darbuotojas siunčiamas laikinai dirbti kitos valstybės narės teritorijoje:

1) pagal sutartį dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, darbdavio sudarytą su toje valstybėje narėje veikiančiu užsakovu, arba

2) darbdavio įmonės filiale, atstovybėje ar grupės įmonėje, arba

3) kaip laikino įdarbinimo įmonės darbuotojas.

2. Šis įstatymas taip pat taikomas, kai šio straipsnio 1 dalyje numatytais pagrindais į Lietuvos Respublikos teritoriją atsiunčiamas laikinai dirbti darbuotojas iš kitos valstybės.

3. Šis įstatymas netaikomas prekybinių laivų įguloms, kurioms galioja Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymas.

4 straipsnis. Garantijos komandiruotiems darbuotojams

1. Komandiruotam darbuotojui, neatsižvelgiant į teisę, taikytiną darbo sutarčiai ar darbo santykiams, turi būti taikomos tos valstybės, į kurios teritoriją darbuotojas siunčiamas laikinai dirbti, norminių teisės aktų, įskaitant praplėstų kolektyvinių šakos ir teritorinės sutarčių, nuostatos:

1) dėl maksimalaus darbo laiko ir minimalaus poilsio laiko trukmės;

2) dėl minimalių kasmetinių mokamų atostogų trukmės;

3) dėl minimalaus darbo užmokesčio, įskaitant apmokėjimą už viršvalandinį darbą;

4) dėl laikino įdarbinimo įmonių darbuotojų darbo sąlygų;

5) dėl darbuotojų saugos ir sveikatos sąlygų, higienos normų;

6) dėl jaunų asmenų, nėščių, neseniai pagimdžiusių ir krūtimi maitinančių moterų apsaugos darbe;

7) draudžiančios diskriminaciją darbe.

2. Dienpinigiai, išskyrus su komandiruote susijusias faktines kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidas, laikomi minimalaus darbo užmokesčio dalimi.

3. Jei valstybės, kurios teisė taikytina darbo sutarčiai ar darbo santykiams, teisinės nuostatos darbuotojui numato palankesnes sąlygas negu šio straipsnio 1 dalyje nurodytos nuostatos, taikomos valstybės, kurios teisė taikytina darbo sutarčiai ar darbo santykiams, teisinės nuostatos.

4. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose numatytais atvejais garantijos, susijusios su minimaliu darbo užmokesčiu, įskaitant apmokėjimą už viršvalandinį darbą, netaikomos, jei komandiruotės trukmė neviršija 30 dienų.

5. Šio straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nustatytos garantijos, susijusios su minimalia kasmetinių atostogų trukme, minimaliu darbo užmokesčiu ir apmokėjimu už viršvalandinį darbą, netaikomos, jei gaminio pradinį surinkimą ir (arba) pirmąjį instaliavimą atlieka gaminį tiekiančios įmonės kvalifikuoti darbuotojai ir (arba) specialistai, kai tai yra numatyta prekių tiekimo sutartyje ir yra būtina norint naudotis patiektu gaminiu ir kai jų komandiruotės trukmė neviršija 8 dienų. Ši išimtis netaikoma, kai komandiruotas darbuotojas Lietuvos Respublikos teritorijoje dirba statybos darbus, numatytus Lietuvos Respublikos statybos įstatyme.

6. Komandiruotės trukmė skaičiuojama sudedant visas komandiruotės ar komandiruočių kalendorines dienas per vienerių metų laikotarpį nuo pirmosios komandiruotės pradžios.

5 straipsnis. Informavimas

1. Darbdavys, siunčiantis darbuotoją laikinai dirbti Lietuvos Respublikos teritorijoje ilgesniam kaip 30 dienų laikotarpiui arba dirbti statybos darbus, numatytus Lietuvos Respublikos statybos įstatyme, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka iš anksto informuoja komandiruojamą darbuotoją darbo funkcijos atlikimo vietas Valstybinės darbo inspekcijos teritorinį skyrių apie šiam darbuotojui taikomas šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytas nuostatas.

2. Lietuvos Respublikos darbdaviai su komandiruotu darbuotoju susijusius dokumentus saugo Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytais terminais ir tvarka. Šiuos dokumentus darbdaviai privalo nedelsdami pateikti kompetentingoms institucijoms jų prašymu. Kitų valstybių darbdaviai šiuos dokumentus saugo atitinkamos valstybės teisės aktuose nustatytais terminais ir tvarka, tačiau ne trumpiau už darbuotojo komandiruotės Lietuvos Respublikoje trukmę.

3. Valstybinė darbo inspekcija nemokamai teikia informaciją ar kitaip bendradarbiauja su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis dėl šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų sąlygų taikymo komandiruotiems darbuotojams, taip pat dėl šiame įstatyme numatytų komandiruošto darbuotojo garantijų pažeidimų. Ji užtikrina, kad informacija apie Lietuvos Respublikos teisės norminių aktų, įskaitant praplėstų kolektyvinių šakos ir teritorinės sutarčių, nuostatas dėl šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų komandiruotam darbuotojui taikomų sąlygų, būtų prieinama valstybių narių darbdaviams.

4. Valstybinė darbo inspekcija savo iniciatyva ir (ar) kitų valstybių narių kompetentingų institucijų ar komandiruoštų darbuotojų prašymu atlieka patikrinimus, ar nepažeidžiamos komandiruoštų darbuotojų garantijos.

5. Į Lietuvos Respublikos teritoriją komandiruotam darbuotojui leidimo dirbti išdavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

6 straipsnis. Ginčų sprendimas

1. Į Lietuvos Respublikos teritoriją komandiruotas darbuotojas, taip pat darbuotojas, kurio komandiruotės Lietuvos Respublikos teritorijoje laikas baigėsi, dėl šiame įstatyme numatytų garantijų nevykdymo ar netinkamo vykdymo Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka gali kreiptis į Lietuvos Respublikos teismus.

2. Ginčai dėl šiame įstatyme nustatytų garantijų, kylantys tarp darbdavio ir darbuotojų, komandiruoštų dirbti kitoje valstybėje narėje, darbuotojo pasirinkimu gali būti nagrinėjami Lietuvos Respublikos teisės aktų darbo ginčams nagrinėti nustatyta tvarka.

3. Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis yra nustatytos kitokios nei šiame straipsnyje nustatytos taisyklės, taikomos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių taisyklės.

7 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Pažeidę šį įstatymą asmenys atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1999, Nr. 110-3207.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE IR PROFESINIŲ LIGŲ SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMAS

1999 m. gruodžio 23 d. Nr. VIII-1509
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2004 m. sausio 1 d.

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas nustato nelaimingų atsitikimų darbe, pakeičiui į darbą ar iš darbo bei profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) santykius, asmenų, kurie draudžiami šios rūšies socialiniu draudimu, kategorijas bei šių asmenų teises į šio draudimo išmokas, išmokų skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo sąlygas, apibrėžia draudiminius bei nedraudiminius įvykius.

2 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas

1. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas šio Įstatymo nustatytais atvejais kompensuoja dėl draudiminių įvykių (nelaimingų atsitikimų darbe, pakeičiui į darbą ar iš darbo ar profesinių ligų) negautas pajamas šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims, o jų mirties dėl draudiminių įvykių atvejais – jų šeimos nariams.

2. Nukentėjusiųjų gydymo ir medicininės reabilitacijos paslaugos kompensuojamos Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

3. Šis Įstatymas netaikomas asmenims, kurie įstatymų nustatyta tvarka valstybės lėšomis yra apdrausti nelaimingų atsitikimų, susijusių su tarnyba, draudimu ir (arba) kurių profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytas kompensacijų mokėjimas juos sužeidus arba jiems žuvus dėl tarnybos.

3 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

1. **Apdraustasis** – privalomai draudžiamas nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu asmuo, apie kurio draudimą teisės aktų nustatyta tvarka draudėjas pateikė pranešimą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui arba už kurį jis mokėjo ar privalėjo mokėti nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokas.

2. **Apdraustojo asmens draudžiamosios pajamos** – visos pajamos, nuo kurių buvo mokamos arba turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo

įmokos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, taip pat priskaičiuotos ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpos, nustatytos šiame Įstatyme, priskaičiuotos ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, nustatytos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, bei priskaičiuotos nedarbo socialinio draudimo išmokos, kurios pagal Nedarbo socialinio draudimo įstatymą yra mokamos bedarbiams. Apdrausytojo asmens draudžiamosioms pajamoms taip pat prilyginamos sumos, nuo kurių Biudžeto sandaros įstatyme nurodyti valstybės biudžeto asignavimų valdytojai skaičiuoja valstybinio socialinio draudimo įmokas nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui už profesinių mokyklų mokinius, aukštųjų mokyklų studentus, asmenis, teritorinių darbo biržų siūstus profesiniam mokymui ar profesinei reabilitacijai, ir asmenis, atliekančius savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka.

3. Darbingumo netekimas – darbingumo netekimas dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba dėl susirgimo profesine liga. Netektas darbingumas išreiškiamas procentais. Jei nukentėjusysis miršta dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba dėl ūmios profesinės ligos, laikoma, kad netekta 100 procentų darbingumo. Darbingumo netekimą dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimo profesine liga Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nustato Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT).

4. Darbingumo netekimo koeficientas (d) – vieneto dalimis išreikštas dydis, apskaičiuojamas netekto darbingumo procentą dalijant iš 100.

5. Darbo vieta – vieta, kurioje asmuo dirba ar privalo dirbti darbo sutartyje sulytą darbą arba atlieka viešojo administravimo funkcijas.

6. Draudėjas – darbdavys, kaip nustatyta Darbo kodekso 16 straipsnyje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucija ar įstaiga bei įmonė, mokantys arba pagal įstatymus privalantys mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui.

7. Draudžiamosios pajamos (D) – Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka patvirtintos einamųjų metų draudžiamosios pajamos.

8. Kompensavimo koeficientas (k) lėtinės profesinės ligos atveju yra apskaičiuojamas pagal formulę $k = (K1 \cdot S1 + K2 \cdot S2) / (S1 + S2)$. Čia:

1) K1 ir K2 – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientai, taikomi atitinkamai už laikotarpį iki 1994 metų ir nuo 1994 metų, apskaičiuoti Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka;

2) S1 – pensijų draudimo stažo metų, pagal kuriuos apskaičiuotas koeficientas K1, skaičius;

3) S2 – pensijų draudimo stažo metų, nuo 1994 metų ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka įskaitomų valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) arba senatvės pensijos papildomai daliai apskaičiuoti, skaičius.

9. Kompensavimo koeficientas (k) nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos atveju – asmens vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų per paskutinius paeilui einančius 12 mėnesių, skaičiuojant atgal nuo pabaigos užpraeito kalendorinio mėnesio, buvusio prieš nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos nustatymo mėnesį, santykis su nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimo ūmia profesine liga nustatymo metu galiojančiomis einamųjų metų draudžiamosiomis pajamomis. Šis koeficientas taip pat taikomas skaičiuojant netekto darbingumo periodinę kompensaciją, kai asmuo, kuriam nustatyta lėtinė profesinė liga, pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą neturi teisės gauti netekto darbingumo (invalidumo) arba senatvės pensijos.

10. Kompensavimo koeficiento (k) ribos – šio Įstatymo nustatytoms išmokoms apskaičiuoti taikomas kompensavimo koeficientas, ne mažesnis kaip 0,25 ir ne didesnis kaip 3.

11. Nelaimingas atsitikimas darbe – įvykis darbe, įskaitant eismo įvykį darbo laiku, nustatyta tvarka iširtas ir pripažintas nelaimingu atsitikimu darbe, kurio padarinys – darbuotojo trauma (lengva, sunki, mirtina). Įvykis darbe, kai darbuotojas mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, nepriskiriamas prie nelaimingo atsitikimo darbe.

12. Nelaimingas atsitikimas pakeliui į darbą ar iš darbo – įvykis, įskaitant eismo įvykį darbuotojui vykstant į darbą ar iš darbo, įvykęs darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbovietės ir:

- 1) gyvenamosios vietos;
- 2) ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis;
- 3) vietos ne darbovietės teritorijoje, kurioje darbuotojas gali būti pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu.

13. Nukentėjusysis – apdraustasis, kurio sveikatai yra padaryta žala dėl draudiminiu įvykiu pripažinto nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba dėl draudiminiu įvykiu pripažintos nustatytos profesinės ligos.

14. Profesinė liga – ūmus ar lėtinis darbuotojo sveikatos sutrikimas, kurį sukėlė vienas ar daugiau kenksmingų ir (ar) pavojingų darbo aplinkos veiksnių, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.

4 straipsnis. Asmenys, draudžiami nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu

1. Nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu privalomai draudžiami:
 - 1) asmenys, nurodyti Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte;
 - 2) asmenys, nurodyti Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte;
 - 3) profesinių mokyklų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai ir asmenys, teritorinių darbo biržų siūsti profesiniam mokymui ar profesinei reabilitacijai, – jų

profesinės veiklos praktikos įstaigoje ar įmonėje laikui; asmenys, atliekantys savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka, – savanoriškos praktikos sutarties galiojimo laikotarpiu;

4) asmenys, esantys socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigose, – šių asmenų darbo laikui;

5) nuteistieji laisvės atėmimu – šių asmenų darbo laikui.

2. Šio straipsnio 1 dalies 1, 2, 4, 5 punktuose nurodyti asmenys draudžiami, jeigu jiems už darbą ar tarnybą mokamas darbo užmokestis. Šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyti asmenys draudžiami valstybės biudžeto lėšomis, skaičiuojant nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokas nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos.

5 straipsnis. Draudėjai

Šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų draudėjai yra:

- 1) pagal darbo sutartį dirbančių asmenų darbdaviai;
- 2) valstybės ar savivaldybės institucijos bei įstaigos, draudžiančios šios rūšies draudimu šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 punktuose nurodytus asmenis;
- 3) įmonės ar įstaigos, kuriose mokiniai, studentai ir darbo biržos siųsti mokyti ar reabilituoti asmenys atlieka profesinės veiklos praktiką;
- 4) socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigos;
- 5) bausmių vykdymo institucijos ir įstaigos.
- 6) įmonės, įstaigos, organizacijos ar kitos organizacinės struktūros, kuriose asmenys atlieka savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka.

6 straipsnis. Draudiminiai įvykiai

1. Draudiminiais įvykiais pripažįstami nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu apdraustiems asmenims, nurodytiems 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose, įvykę nelaimingi atsitikimai darbe arba nustatytos profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie įvyko esant visoms šioms sąlygoms:

1) dirbant draudėjo nustatytu darbo laiku, o jeigu darbuotojui darbo laikas draudėjo nėra nustatytas, tai draudėjo nustatytu darbo laiku, taip pat atskiru draudėjo nurodymu paskirtu dirbti laiku bei dirbant tarnybinių komandiruočių laiku;

2) dirbant darbo sutartyje sulygtą darbą (įskaitant ir darbo vietos parengimą bei sutvarkymą), taip pat atliekant kitus draudėjo pavestus su jo vykdoma veikla susijusius darbus draudėjo naudai arba atliekant viešojo administravimo funkcijas;

3) dirbant darbą, už kurį mokamas darbo užmokestis, nuo kurio mokamos arba turi būti mokamos nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos.

2. Draudiminiais įvykiais pripažįstami apdraustiesiems, nurodytiems 4 straipsnio 1 dalies 3–5 punktuose, įvykę nelaimingi atsitikimai darbe arba nustatytos profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie įvyko esant visoms žemiau išvardytoms sąlygoms:

1) dirbant draudėjo nustatytu darbo laiku, o jeigu apdraustajam darbo laikas draudėjo nėra nustatytas, tai draudėjo nustatytu darbo laiku, taip pat atskiru draudėjo nurodymu paskirtu dirbti laiku;

2) dirbant draudėjo pavestus darbus (įskaitant ir darbo vietos parengimą bei sutvarkymą);

3) dirbant darbą, už kurį mokamas darbo užmokestis, nuo kurio mokamos arba turi būti mokamos nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos, arba kai nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokas moka Biudžeto sandaros įstatyme nurodyti valstybės biudžeto asignavimų valdytojai.

3. Draudiminiais įvykiais pripažįstamos nustatytos lėtinės profesinės ligos, kai nustatoma, kad nukentėjusieji, įsigaliojus Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymui (Žin., 1999, Nr. 110-3207), buvo draudžiami nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu kaip šio Įstatymo 4 straipsnyje nurodyti asmenys.

4. Draudiminiais įvykiais taip pat pripažįstami 4 straipsnyje nurodytiems apdraustiesiems įvykę nelaimingi atsitikimai, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie yra įvykę šiais atvejais:

1) papildomų, specialių pertraukų ar pertraukų pailsėti ir pavalgyti metu, kai darbuotojas yra darbo vietoje, įmonės patalpose ar jos teritorijoje;

2) pakeliui į darbą ar iš darbo;

3) kai įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą laikotarpiu (pagal Darbo kodekso 130 straipsnio 3 dalį) darbuotojas ieško naujo darbo;

4) apdraustiesiems atliekant įstatymų nustatytas valstybines, visuomenines ar piliečio pareigas, kai už tą laiką mokamas darbo užmokestis arba atitinkama kompensacija, nuo kurių mokamos arba turi būti mokamos nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos.

5. Namudininkams, dirbantiems pagal darbo sutartį, draudiminiais įvykiais pripažįstami tik tie nelaimingi atsitikimai ir ūmios profesinės ligos, kuriuos, dirbant darbdavio naudai, lėmė ar sukėlė darbdavio pateiktos medžiagos ar darbo priemonės, taip pat pats gamybos procesas.

5 dalies redakcija nuo 2011-12-30:

5. Asmenims, dirbantiems pagal nuotolinio darbo sutartį, draudiminiais įvykiais pripažįstami tik tie nelaimingi atsitikimai ir ūmios profesinės ligos, kuriuos, dirbant darbdavio naudai, lėmė ar sukėlė darbdavio pateiktos medžiagos ar darbo priemonės, taip pat pats gamybos procesas.

6. Sprendimus dėl nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ir profesinių ligų pripažinimo draudiminiais įvykiais, remdamiesi nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo bei profesinių ligų aplinkybių ištyrimo ir patvirtinimo dokumentais, taip pat dėl išmokų nukentėjusiems skyrimo ir mokėjimo priima Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai, vadovaudamiesi šiuo Įstatymu, Vyriausybės nutarimu tvirtinamais Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatais ir kitais teisės aktais.

7 straipsnis. Nedraudiminiai įvykiai

1. Draudiminiais įvykiais nepripažįstami nelaimingi atsitikimai darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba nustatytos profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie neatitinka šio Įstatymo 6 straipsnyje nustatytų sąlygų.

2. Draudiminiais įvykiais taip pat nepripažįstami nelaimingi atsitikimai darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba nustatytos ūmios profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad jie atitinka šio Įstatymo 6 straipsnyje nustatytas sąlygas, tačiau jie įvykę esant bent vienai iš šių aplinkybių:

- 1) (*neteko galios nuo 2009 m. gruodžio 28 d.*);
- 2) apdraustasis nukentėjo dėl savo veikos, kurioje ikiteisminio tyrimo institucija arba teismas nustatė nusikalstamos veikos požymius arba kad ši veika yra susijusi su administraciniu teisės pažeidimu, išskyrus darbo saugos ar darbo higienos norminių teisės aktų pažeidimus;
- 3) apdraustasis sąmoningai (tyčia) siekė, kad įvyktų nelaimingas atsitikimas;
- 4) apdraustasis sirgo liga, nesusijusia su darbu;
- 5) apdraustasis savavališkai (be darbdavio žinios) dirbo sau (savo interesais);
- 6) prieš apdraustąjį buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai nesusiję su darbu, išskyrus atvejus, kai nelaimingas atsitikimas įvyksta pakeliui į darbą ar iš darbo.

3. Draudiminiais įvykiais taip pat nepripažįstami nelaimingi atsitikimai darbe arba ūmios profesinės ligos, kuriuos ištyrus nustatoma, kad nelaimingas atsitikimas darbe įvyko, ūmi profesinė liga pasireiškė esant tinkamoms, saugioms, sveikatai nekenksmingoms darbo sąlygoms ir juos lėmė apdraustojo neblaivumas (girtumas) arba apsvaigimas nuo psichiką veikiančių medžiagų. Nelaimingi atsitikimai pakeliui į darbą ar iš darbo nepripažįstami draudiminiais įvykiais, jei apdraustasis buvo neblaivus ar apsvaigęs nuo psichiką veikiančių medžiagų. Šios dalies nuostatos netaikomos, jei apdraustojo neblaivumas (girtumas) arba apsvaigimas nuo psichiką veikiančių medžiagų buvo susijęs su jam draudėjo pavesto darbo technologijos ypatybėmis.

8 straipsnis. Draudėjų pareigos ir atsakomybė

1. Draudėjai privalo:

1) užtikrinti, kad įmonėse būtų laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų;

2) užtikrinti pirmąją medicinos pagalbą nukentėjusiajam dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar ūmios profesinės ligos, taip pat prirėikus nugabenti nukentėjusįjį į sveikatos priežiūros įstaigą;

3) darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatyta tvarka pranešti apie nelaimingą atsitikimą darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo, ūmią profesinę ligą Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo nustatytoms institucijoms bei Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra draudėjas;

4) Vyriausybės nustatyta tvarka organizuoti nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo tyrimą bei dalyvauti tiriant profesines ligas;

5) laiku ir teisingai apskaičiuoti bei mokėti nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokas. Šiame punkte nurodytos prievolės draudėjams netaikomos už šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte išvardytus asmenis, kurie draudžiami valstybės biudžeto lėšomis.

2. Jeigu ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinį susirgimą jis nepripažįstamas draudiminiu įvykiu, sužalotam ar susirgusiam profesine liga asmeniui ir (ar) jo šeimos nariams žala atlyginama Civilinio kodekso nustatyta tvarka.

3. Už šio Įstatymo nustatytų pareigų nevykdymą draudėjas atsako įstatymų nustatyta tvarka.

9 straipsnis. Apdraustųjų asmenų teisės

1. Teisę į šio Įstatymo nustatytas draudimo išmokas turi apdraustieji, kurių sveikatai dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimo profesine liga buvo pakenkta įvykus draudiminiam įvykiui, pripažintam pagal 6 straipsnį.

2. Apdraustieji turi teisę gauti iš draudėjo informaciją apie valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimą už juos, o įvykus draudiminiams įvykiams apdraustieji ir jų šeimos nariai turi teisę gauti informaciją iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jos teritorinių skyrių apie šio Įstatymo nustatytų garantijų taikymą.

10 straipsnis. Apdraustųjų asmenų pareigos

Apdraustieji asmenys turi laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytų reikalavimų, o nukentėję dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos turi nedelsdami kreiptis į sveikatos priežiūros įstaigą ir vykdyti gydytojo rekomendacijas.

ANTRASIS SKIRSNIS. DRAUDIMO IŠMOKOS

11 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo išmokos

1. Apdraustajam, dėl draudiminio įvykio, pripažinto pagal 6 straipsnį, netekusiam dalies ar viso darbingumo, pagal šį Įstatymą iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų išmokama:

- 1) ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos pašalpa (toliau – ligos pašalpa);
- 2) netekto darbingumo vienkartinė kompensacija;
- 3) netekto darbingumo periodinė kompensacija.

2. Apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis išmokama vienkartinė draudimo išmoka pagal šio Įstatymo 27 straipsnį.

3. Apdraustajam mirus dėl draudiminio įvykio, jo šeimos nariams lygiomis dalimis mokama periodinė draudimo išmoka pagal šio Įstatymo 26 straipsnį.

4. Laisvės atėmimu nuteistiems asmenims (šio Įstatymo 4 straipsnio 5 punktą) šio straipsnio 1 dalies 2, 3 punktuose nurodytos išmokos mokamos paleidus juos iš bausmės atlikimo įstaigos.

12 straipsnis. Ligos pašalpa

1. Ligos pašalpa skiriama šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingais dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos, pripažintų draudiminiais įvykiais.

2. Ligos pašalpa skiriama, jei teisė ją gauti atsirado draudimo laikotarpiu.

3. Pagrindas skirti ligos pašalpą yra nustatyta tvarka išduotas nedarbingumo pažymėjimas ir draudiminį įvykį patvirtinantys dokumentai.

13 straipsnis. Kompensuojamasis uždarbis, taikomas ligos pašalpoms apskaičiuoti

1. Kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpoms apskaičiuojamas Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka pagal apdraustojo asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeilui einančius 3 kalendorinius mėnesius, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš laikinojo nedarbingumo nustatymo mėnesį.

2. Mėnesio kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpoms apskaičiuoti negali viršyti Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių laikinojo nedarbingumo nustatymo mėnesį, penkių dydžių sumos.

2 dalies redakcija nuo 2012-01-01:

2. Mėnesio kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpoms apskaičiuoti negali viršyti Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių laikinojo nedarbingumo nustatymo mėnesį, 3,2 dydžio sumos.

3. Mėnesio kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpai apskaičiuoti negali būti mažesnis už ketvirtadalį Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių laikinojo nedarbingumo nustatymo mėnesį.

14 straipsnis. Ligos pašalpos mokėjimo trukmė

1. Ligos pašalpa mokama už visą laikotarpį, patvirtintą nustatyta tvarka išduotu nedarbingumo pažymėjimu, nuo pirmos laikinojo nedarbingumo dienos iki darbingumo atgavimo dienos arba darbingumo lygio nustatymo dienos, taip pat ir už gydymosi laiką sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas. Tuo atveju, kai NDNT nustato profesinės reabilitacijos paslaugų poreikį, ligos pašalpa mokama iki pirmos dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje dienos.

2. Apdraustajam tapus laikinai nedarbingu dėl paūmėjusios profesinės ligos ar dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo pasekmių kasmetinių atostogų metu, ligos pašalpa mokama už visas laikinojo nedarbingumo dienas, patvirtintas nedarbingumo pažymėjimu.

3. Apdraustajam tapus laikinai nedarbingu dėl paūmėjusios profesinės ligos ar dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo pasekmių nemokamų atostogų metu arba nušalinus darbuotoją nuo darbo, pašalpa mokama nuo tos dienos, kurią darbuotojas turėjo pradėti dirbti pasibaigus nemokamų atostogų ar nušalinimo nuo darbo laikotarpiui.

15 straipsnis. Ligos pašalpų dydis

Apdraustajam tapus laikinai nedarbingam dėl draudiminio įvykio, pripažinto pagal 6 straipsnį, mokama ligos pašalpa, kurios dydis yra 100 procentų kompensuojamojo uždarbio, taikomo ligos pašalpoms skaičiuoti. Pašalpa mokama už darbo laiką pagal asmens darbo (pamainų) grafiką.

16 straipsnis. Ligos pašalpų mokėjimo šaltiniai

Ligos pašalpos, susižalojus darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgus profesine liga, už laikotarpį nuo pirmos laikinojo nedarbingumo dienos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtų lėšų.

17 straipsnis. Sąlygos, kurioms esant ligos pašalpa nemokama

Laikiniai nedarbingiems dėl draudiminio įvykio asmenims, pažeidusiems gydytojo nustatytą gydymo režimą, paskirtu laiku be pateisinamos priežasties neatvykusiems pas gydytoją ar, kaip teisės aktų nustatyta, neatvykusiems pasitikrinti darbingumo, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus sprendimu ligos pašalpa neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas nuo pažeidimo padarymo dienos Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka.

18 straipsnis. Išmokų mokėjimas mirus asmeniui, turėjusiam teisę jas gauti

Išmokų sumos, kurios priklausė nukentėjusiajam ir kurių jis dėl mirties negavo, išmokamos asmenims, kuriems paveldėjimo tvarka pereina mirusiojo asmens turtas, pateikusiems paveldėjimo teisės liudijimą.

19 straipsnis. Netekto darbingumo vienkartinė kompensacija

1. Jeigu nukentėjusysis dėl draudiminio įvykio terminuotai netenka iki 20 procentų darbingumo, jam išmokama netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, kurios dydis yra 10 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio, taikomo vienkartinei kompensacijai apskaičiuoti.

2. Jeigu nukentėjusysis dėl draudiminio įvykio terminuotai netenka daugiau kaip 20, bet mažiau kaip 30 procentų darbingumo, jam išmokama netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, kurios dydis yra 20 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždarbio, taikomo vienkartinei kompensacijai apskaičiuoti.

3. Jeigu nukentėjusiajam nustatytas neterminuotas darbingumo netekimas, nurodytas šio straipsnio 1 ir 2 dalyse, tai netekto darbingumo vienkartinė kompensacija išmokama trigubai didesnė, negu nurodyta atitinkamai šio straipsnio 1 ar 2 dalyje.

4. Mėnesio kompensuojamasis uždarbis vienkartinei kompensacijai apskaičiuojamas Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka pagal nukentėjusio asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeilui einančius 12 kalendorinių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos nustatymo mėnesį.

5. Mėnesio kompensuojamasis uždarbis vienkartinėi kompensacijai apskaičiuoti negali būti mažesnis už einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba profesinės ligos nustatymo dieną, ketvirtadalį ir negali viršyti šių draudžiamųjų pajamų trijų su puse dydžių sumos.

6. Jeigu apdraustajam, kuriam jau buvo išmokėta netekto darbingumo vienkartinė kompensacija, netektas darbingumas pasikeičia ir neviršija pagal šį straipsnį nustatytą dydžių, o naujai apskaičiuota vienkartinė kompensacija yra didesnė už gautąją, išmokamas naujai apskaičiuotos ir jau išmokėtos kompensacijos skirtumas.

7. Netekto darbingumo vienkartinė kompensacija skiriama pasibaigus NDNT sprendimo apskundimo terminui Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatuose nustatyta tvarka.

20 straipsnis. Netekto darbingumo periodinė kompensacija

1. Jeigu nustatoma, kad nukentėjęs dėl draudiminio įvykio neteko 30 ir daugiau procentų darbingumo, jam mokama netekto darbingumo periodinė kompensacija.

2. Netekto darbingumo periodinė kompensacija nukentėjusiajam mokama kas mėnesį. Ji apskaičiuojama kaip darbingumo netekimo koeficiento (d) (šio Įstatymo 3 straipsnio 4 dalis), kompensavimo koeficiento (k) (šio Įstatymo 3 straipsnio 8, 9, 10 dalys) ir mokėjimo mėnesį galiojančių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų (D) (šio Įstatymo 3 straipsnio 7 dalis) sandaugos pusė, t. y. pagal formulę $0,5 \times d \times k \times D$.

21 straipsnis. Kompensacijų mokėjimas pasikeitus apdraustojo ne-darbingumui

1. Jeigu NDNT iš naujo nustato, kad nukentėjęs, turėjęs teisę gauti netekto darbingumo vienkartinę kompensaciją, neteko 30 ir daugiau procentų darbingumo, periodinė netekto darbingumo kompensacija mokama šio įstatymo 20 straipsnyje nustatyta tvarka nuo netekto darbingumo pasikeitimo dienos.

2. Jeigu NDNT iš naujo nustato, kad nukentėjęs, turėjęs teisę gauti netekto darbingumo periodinę kompensaciją (šio įstatymo 20 straipsnis), neteko mažiau kaip 30 procentų darbingumo, jam išmokama netekto darbingumo vienkartinė kompensacija (šio įstatymo 19 straipsnis), o netekto darbingumo periodinės kompensacijos mokėjimas nutraukiamas nuo netekto darbingumo pasikeitimo dienos.

3. Jeigu nukentėjusiojo, gaunančio netekto darbingumo periodinę kompensaciją, netektas darbingumas pakartotinai sumažėja iki šio Įstatymo 19 straipsnyje nustatytą dydžių, netekto darbingumo vienkartinė kompensacija už tą patį nelaimingą atsitikimą darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimą profesine liga mokama šio Įstatymo 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka.

4. Jeigu nukentėjusiojo, gavusio netekto darbingumo periodinę ir vienkartinę kompensacijas (ar vienkartinės kompensacijos skirtumą), netektas darbingumas, nepraėjus 24 mėnesiams nuo teisės į vienkartinę kompensaciją atsiradimo dienos, pakartotinai padidėja iki 30 ir daugiau procentų, iš apskaičiuotos netekto darbingumo periodinės kompensacijos sumos Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų nustatyta tvarka išskaičiuojama išmo-

kėtos netekto darbingumo vienkartinės kompensacijos (ar jos skirtumo) dalis už likusį iki 24 mėnesių laikotarpį.

5. Nukentėjusiajam dėl kelių įvykių NDNT nustato darbingumo netekimo procentą dėl kiekvieno įvykio.

22 straipsnis. Netekto darbingumo periodinės kompensacijos mokėjimo trukmė

Netekto darbingumo periodinė kompensacija mokama iki NDNT nustatyto darbingumo netekimo termino pabaigos.

23 straipsnis. Draudimo išmokos dydžio sumažinimas

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinis skyrius atitinkamai sumažina apdraustajam išmoką dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimo profesine liga, jeigu NDNT iš naujo nustato, kad apdraustojas netektas darbingumas sumažėjo. Jei darbingumo netekimas dėl draudiminio įvykio buvo nustatytas teismo sprendimu, draudimo išmoka šiame straipsnyje nustatytu atveju gali

24 straipsnis. Draudimo išmokos dydžio padidinimas

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinis skyrius atitinkamai padidina išmokos dydį apdraustajam, netekusiui darbingumo dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba susirgimo profesine liga, jeigu NDNT iš naujo nustato, kad apdraustojas netektas darbingumas padidėjo.

25 straipsnis. Draudimo išmokų mokėjimo terminai

1. Ligos pašalpa skiriama nuo laikinojo nedarbingumo nustatymo dienos, jeigu dėl jos kreipiamasi ne vėliau kaip per 3 metus nuo laikinojo nedarbingumo pabaigos.

2. Netekto darbingumo vienkartinė kompensacija skiriama, jeigu dėl jos kreipiamasi per 3 metus nuo tos dienos, kai NDNT nustato darbingumo netekimą.

3. Netekto darbingumo periodinė kompensacija skiriama nuo NDNT darbingumo netekimo nustatymo dienos, jeigu dėl jos kreipiamasi per 3 metus nuo teisės į šią išmoką atsiradimo dienos. Jeigu asmuo dėl netekto darbingumo periodinės kompensacijos kreipiasi praėjus 3 metams, išmoka už praėjusį laiką mokama už 12 mėnesių, skaičiuojant atgal nuo kreipimosi dienos.

4. Periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus skiriama nuo teisės į draudimo išmoką atsiradimo dienos, jeigu dėl jos kreipiamasi per 3 metus nuo teisės į šią išmoką atsiradimo dienos. Jeigu asmuo dėl periodinės draudimo išmokos apdraustajam mirus kreipiasi praėjus 3 metams, išmoka už praėjusį laiką mokama už 12 mėnesių, skaičiuojant atgal nuo kreipimosi dienos, jei ši išmoka nebuvo paskirta nė vienam 26 straipsnio 1 dalyje išvardytų asmenų. Kai asmuo, turintis teisę gauti periodinę draudimo išmoką apdraustajam mirus, kreipiasi dėl šios išmokos po to, kai ji buvo paskirta kitiems asmenims, turintiems teisę ją gauti, periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus perskaičiuojama ir visiems gavėjams mokama nuo mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį gautas paskutinis prašymas, pirmos dienos.

5. Vienkartinė draudimo išmoka apdraustajam mirus skiriama asmeniui (asmenims), turinčiam (turintiems) teisę į šią išmoką, pagal jo (jų) prašymą (prašymus) dėl vienkartinės draudimo išmokos skyrimo, kuris (kurie) pateikiamas (pateikiami) ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos pripažinimo draudiminiu įvykiu dienos. Tuo atveju, kai kreipiamasi dėl vienkartinės draudimo išmokos skyrimo po apdraustojo mirties gimusiam jo vaikui, kuris gimė po nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos pripažinimo draudiminiu įvykiu dienos, prašymas turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo vaiko gimimo dienos.

26 straipsnis. Periodinė draudimo išmoka apdraustajam mirus

1. Jeigu apdraustasis dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminius įvykius, miršta, teisę į periodinę draudimo išmoką turi nedarbingi asmenys, kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti jo išlaikymą, taip pat mirusiojo vaikas (vaikai), gimęs (gimę) praėjus ne daugiau kaip 300 dienų po jo mirties. Periodinę draudimo išmoką taip pat turi teisę gauti mirusiojo vaikai (įvaikiai), kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba po jo mirties dienos įgijo teisę į jo išlaikymą. Išmoka mokama:

1) vaikams (įvaikiams) – kol jiems sukaks 18 metų, o jeigu jie mokosi nustatyta tvarka įregistruotų aukštųjų, profesinių, bendrojo lavinimo mokyklų dieniniuose skyriuose, – kol jiems sukaks 24 metai;

1 punkto redakcija nuo 2011-12-30:

1) vaikams (įvaikiams) – kol jiems sukaks 18 metų, taip pat nustatyta tvarka įregistruotose švietimo įstaigose pagal bendrojo ugdymo programą ar formaliojo profesinio mokymo programą besimokantiems mokiniams ir pagal dieninių ar nuolatinų studijų programą studijuojantiems studentams – iki mokymosi ar studijų pagal šias programas baigimo, bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 24 metai;

2) mirusiojo sutuoktiniui ar tėvui (motinai), tėviui (įmotei), nepaisant amžiaus ir darbingumo, jeigu jis nedirba ir prižiūri mirusiojo vaikus (įvaikius), vaikaičius, brolius ar seseris, – kol šiems sukaks 8 metai;

3) mirusiojo sutuoktiniui, sukakusiam Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių, – iki gyvos galvos;

4) mirusiojo sutuoktiniui, kuris pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidu), ir mirusiojo vaikams (įvaikiams), vyresniems kaip 18 metų, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, – kol jie yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai);

5) kitiems pripažintiems nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) arba sukakusiams senatvės pensijos amžių asmenims, kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo gauti jo išlaikymą. Šių asmenų išlaikymo ar teisių į išlaikymą faktas įrodomas teismo tvarka, o jų nedarbingumo faktas nustatomas NDNT arba teismo sprendimu.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims kas mėnesį mokama draudimo išmoka, lygi periodinei netekto darbingumo kompensacijai (šio Įstatymo 20 straipsnis), padalytai iš vienetu padidinto šio straipsnio 1 dalyje nustatytų asmenų skaičiaus.

3. Šiame straipsnyje nurodyta išmoka mokama neatsižvelgiant į jos gavėjų kitas gaunamas pajamas.

27 straipsnis. Vienkartinė draudimo išmoka apdraustajam mirus

1. Apdraustajam mirus dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos, pripažintų draudiminių įvykių, mirusiojo šeimai išmokama vienkartinė draudimo išmoka, lygi 100 dydžių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų, galiojusių mirties dėl nelaimingo atsitikimo darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo arba ūmios profesinės ligos mėnesį. Ši išmoka lygiomis dalimis išmokama kiekvienam mirusiojo šeimos nariui.

2. Mirusiojo šeimos nariais laikomi jo sutuoktinis, nepilnamečiai vaikai (įvaikiai), kol jiems sukaks 18 metų, taip pat besimokantys nustatyta tvarka įregistruotų aukštųjų, profesinių, bendrojo lavinimo mokyklų dieniniuose skyriuose, kol jiems sukaks 24 metai, mirusiojo vaikai (įvaikiai), vyresni kaip 18 metų, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, mirusiojo vaikai, gimę po jo mirties, tėvas (įtėvis) ir motina (įmotė).

2 dalies redakcija nuo 2011-12-30:

2. Mirusiojo šeimos nariais laikomi jo sutuoktinis, nepilnamečiai vaikai (įvaikiai), iki jiems sukaks 18 metų, taip pat nustatyta tvarka įregistruotose švietimo įstaigose pagal bendrojo ugdymo programą ar formaliojo profesinio mokymo programą besimokantys mokiniai ir pagal dieninių ar nuolatinųjų studijų programą studijuojantys studentai, – iki mokymosi ar studijų pagal šias programas baigimo, bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 24 metai, mirusiojo vaikai (įvaikiai), vyresni kaip 18 metų, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, mirusiojo vaikai, gimę po jo mirties, tėvas (įtėvis) ir motina (įmotė).

TREČIASIS SKIRSNIS. NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE SOCIALINIO DRAUDIMO LĖŠOS

28 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo lėšos

1. Nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui skirtos lėšos įstatymų nustatyta tvarka įtraukiamos į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą pagal Lietuvos Respublikos Seimo nustatytus šiai valstybinio socialinio draudimo rūšiai įmokų tarifus.

2. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo pajamas sudaro draudėjų ir Biudžeto sandaros įstatyme nurodytų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų mokamos šiai draudimo rūšiai valstybinio socialinio draudimo įmokos, delspinigiai, baudos ir atgręžtinio reikalavimo tvarka iš kaltų asmenų ar jų draudimo įstaigų gautos lėšos. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo pajamų dalį gali sudaryti lėšos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rezervo.

3. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo lėšos gali būti naudojamos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo lėšų, skirtų prevencijai, dydį kiekvienais metais nustato Seimas, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu tvirtindamas nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokų tarifus.

4. Lėšų, skirtų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai, panaudojimo tvarką nustato Vyriausybė.

29 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifai

1. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifų dydis priklauso nuo draudėjo darbuotojų saugos ir sveikatos būklės:

*1) darbo priemonių, darbo sąlygų neatitikties darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytiems reikalavimams;

2) Valstybinės darbo inspekcijos nustatytų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimų;

3) nelaimingų atsitikimų darbe sunkumo ir dėl šių įvykių nukentėjusių apdraustųjų skaičiaus;

4) dėl ūmių profesinių ligų toje įmonėje nukentėjusių apdraustų asmenų skaičiaus;

5) nelaimingų atsitikimų, įvykusių dirbant pavojingus darbus, skaičiaus ir pavojingus darbus dirbančių darbuotojų skaičiaus santykio.

2. Šio straipsnio 1 dalies 1, 2, 5 punktuose nustatytus rodiklius Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikia Valstybinė darbo inspekcija. Šio straipsnio 1 dalies 3 ir 4 punktuose nurodytiems rodikliams nustatyti naudojami Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro duomenys.

3. Šalies bendrasis nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas, šio draudimo įmokos tarifų grupių skaičius ir šių grupių tarifai tvirtinami kasmet Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, vadovaudamasi Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtinta metodika ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytais rodikliais, kasmet apskaičiuoja draudėjų darbuotojų saugos ir sveikatos būklę apibūdinančių rodiklių dydžius ir priskiria draudėjus nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms. Draudėjų priskyrimą nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms tvirtina Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba.

* Pastaba: 1 dalies 1 punkto nuostatos pradėdamos taikyti 2012 m. sausio 1 d.

30 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimo tvarka

1. Šiame Įstatyme nustatytos valstybinio socialinio draudimo rūšies valstybinio socialinio draudimo įmokos už kiekvieną apdraustąjį, nurodytą šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 punktuose, skaičiuojamos ir mokamos įstatymų nustatyta tvarka kartu su kitomis valstybinio socialinio draudimo įmokomis.

2. Valstybinio socialinio draudimo įmokos už apdraustuosius, nurodytus šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte, Valstybinio socialinio draudimo įstatymo ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka valstybės lėšomis mokamos už tą laiką, kurį jie atlieka profesinės veiklos praktiką arba savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka. Valstybinio socialinio draudimo įmokos už apdraustuosius, nurodytus šio Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 4 ir 5 punktuose, mokamos už tą laiką, kurį jiems už darbą mokamas darbo užmokestis.

31 straipsnis. Lėšų išieškojimas iš kaltų asmenų

Jeigu ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo nustatoma, kad jis įvyko dėl trečiojo asmens kaltės, tai Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinis skyrius atgręžtinio reikalavimo teise išreikalauja išmokėtas išmokų sumas iš kalto asmens Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Išmokų sumas, įskaitytinas į atlygintinos žalos, mokamos pagal Transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymą, dydį valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui kompensuoja draudimo kompanijos.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32 straipsnis. Nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo vykdymas

Nelaimingų atsitikimų darbe socialinį draudimą vykdo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jos teritoriniai skyriai.

33 straipsnis. Ginčų sprendimas

Ginčai dėl šio Įstatymo taikymo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1997, Nr. 67–1656.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽALOS ATLYGINIMO DĖL NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE AR SUSIRGIMŲ PROFESINE LIGA LAIKINASIS ĮSTATYMAS

1997 m. liepos 1 d. Nr. VIII-366
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato žalos atlyginimo dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar susirgimų profesine liga tvarką, dydį bei asmenis, turinčius teisę į šį atlyginimą.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. *Neteko galios nuo 2010 m. balandžio 27 d.*
2. **Ūkininkas** – asmuo, besiverčiantis prekyne žemės ūkio produkcijos gamyba ir naudojantis šiais veikalais žemės ūkio paskirties žemę.
3. **Nelaimingas atsitikimas darbe** – ūmus darbuotojo sveikatos pakenkimas dėl trumpalaikio darbo aplinkos pavojingo, kenksmingo veiksnio (veiksnių) poveikio, kai darbuotojas netenka darbingumo nors vienai dienai arba dėl to miršta.
4. **Profesinė liga** – darbuotojo sveikatos sutrikimas dėl darbo aplinkos kenksmingo veiksnio (veiksnių) poveikio, nustatyta tvarka pripažintas profesine liga.
5. **Darbo vieta** – vieta, kur darbuotojas dirba arba privalo dirbti darbo sutartyje sulygta darba.
6. **Žalos atlyginimo mokėtojai** – juridiniai ir fiziniai asmenys, pagal šį įstatymą ir kitus teisės aktus privalantys mokėti nukentėjusiajam žalos atlyginimą dėl sveikatos sužalojimo darbe, susirgimo profesine liga ar jo mirties.
7. **Nukentėjusysis** – asmuo, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga, jeigu jis pagal šį įstatymą turi teisę gauti žalos atlyginimą.
8. **Darbingumo netekimas** – darbingumo netekimas dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba dėl susirgimo profesine liga. Netektas darbingumas išreiškiamas procentais. Jeigu nukentėjusysis miršta dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar dėl profesinės ligos, laikoma, kad netekta 100 procentų darbingumo. Darbingumo netekimo dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga procentą nustato Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT). Nukentėjusiajam dėl kelių įvykių nustatomas darbingumo netekimo procentas dėl kiekvieno įvykio atskirai.
9. **Darbingumo netekimo koeficientas (d)** – vieneto dalimis išreikštas dydis, apskaičiuojamas netekto darbingumo procentą dalijant iš šimto.
10. **Draudžiamosios pajamos (D)** – einamųjų metų draudžiamosios pajamos, apskaičiuotos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtin-

tą metodiką. Jų apskaičiavimo ir tvirtinimo tvarką nustato Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas.

11. Kompensavimo koeficientas (k) – nukentėjusiojo vidutinio darbo užmokesčio (šio įstatymo 11 straipsnis) santykis su mėnesių, pagal kuriuos apskaičiuotas vidutinis darbo užmokestis, einamųjų metų draudžiamųjų pajamų vidurkiu. Tuo atveju, kai nukentėjusiojo dėl susirgimo profesine liga asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, nustatytas socialinio draudimo pensijos byloje, didesnis negu kompensavimo koeficientas, taikomas asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, nustatytas socialinio draudimo pensijos byloje (iki 1995 metų kompensavimo koeficientui apskaičiuoti vietoj draudžiamųjų pajamų imamas Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytas atitinkamo mėnesio vidutinis mėnesinis darbo užmokestis, o iki 1991 metų – vidutinis atitinkamų metų mėnesinis darbo užmokestis). Jei nukentėjusiojo vidutinio darbo užmokesčio nėra ar jo negalima nustatyti arba taip apskaičiuotas kompensavimo koeficientas yra mažesnis už 0,35, laikoma, kad kompensavimo koeficientas lygus 0,35. Jokiu atveju kompensavimo koeficientas negali būti didesnis už 3.

3 straipsnis. Įstatymo taikymas

1. Šis įstatymas taikomas:

1) visų rūšių įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, esančioms Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat užsienyje esančioms įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, priklausančioms Lietuvos Respublikos jurisdikcijai;

2) užsienio kapitalo įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, esančioms Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kurių įstatinio kapitalo dalis priklauso užsienio investuotojui (bendroms įmonėms, įstaigoms, organizacijoms) ir kurios yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, jeigu kitaip nenumatyta tarptautinėse sutartyse ar šių įmonių, įstaigų, organizacijų steigimo dokumentuose.

2. Lietuvos Respublikos nuolatiniams gyventojams, kurių sveikata buvo sužalota arba kurie dėl to mirė ar susirgo profesine liga dirbdami užsienyje esančiose įmonėse, žala atlyginama tarptautinėse sutartyse nustatyta tvarka.

ANTRASIS SKIRSNIS. ŽALOS ATLYGINIMO PAGRINDAI. VIENKARTINĖ PAŠALPA

4 straipsnis. Atsakomybė už padarytą žalą

1. Įmonės, įstaigos, organizacijos, ūkinės bendrijos, žemės ūkio bendrovės, kooperatinės organizacijos (toliau – įmonė), ūkininkai, dėl kurių kaltės buvo sužalota nukentėjusiojo sveikata arba dėl to jis mirė, susirgo profesine liga, privalo atlyginti šiame įstatyme nustatytą žalą, jeigu tai įvyksta:

1) nukentėjusiojo darbo vietoje, įmonės patalpose, įmonės teritorijoje arba už jos ribų, kai jis dirba darbo sutartyje sulygta darbą arba veikia darbdavio pavedimu ar jo interesais;

2) kai darbuotojas savo iniciatyva dirba įmonėje darbo sutartyje nesulygtą darbą darbdavio naudai ar jo interesais;

3) kai asmuo darbdavio, jo įgalioto asmens sutikimu dirba įmonėje bet kurią darbą darbdavio naudai ar jo interesais, nors darbo sutartis su juo nustatyta tvarka nesudaryta;

4) kai darbuotojas dirba pas ūkininką darbo sutartyje sulygtą darbą.

2. Nelaimingas atsitikimas, įvykęs ne dėl darbuotojo kaltės, įprastiniu, tiesioginiu maršrutu jam vykstant į darbą arba grįžtant iš darbo, prilyginamas nelaimingam atsitikimui darbe. Išlaidas, patirtas išmokant žalos atlyginimą, įmonė ar ūkininkas atgręžtinio reikalavimo teise išreikalauja iš atsakingo už padarytą žalą juridinio ar fizinio asmens – nelaimingo atsitikimo kaltininko.

5 straipsnis. Teisė į žalos atlyginimą

Teisę į žalos atlyginimą turi nukentėjusieji, kurių sveikata dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga buvo sužalota šio įstatymo 4 straipsnyje nurodytomis aplinkybėmis.

6 straipsnis. Žalos atlyginimas

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys, atsakingi už žalos atlyginimą dėl nukentėjusiojo sveikatos sužalojimo darbe, susirgimo profesine liga ar jo mirties, privalo atlyginti su darbo užmokesčio ar jo dalies netekimu susijusią žalą, apskaičiuotą šio įstatymo nustatyta tvarka, taip pat atlyginti nukentėjusiajam kitus nuostolius (papildomas išlaidas), turėtus dėl sveikatos sužalojimo ar susirgimo profesine liga (pagerintas maitinimas, protezavimas, slauga, gydymo išlaidos ir kt.).

2. Šiame straipsnyje nurodytas žalos atlyginimas mokamas nepaisant nukentėjusiojo gaunamų kitų pajamų.

7 straipsnis. Žalos atlyginimas maitintojo netekimo atveju

1. Jeigu nukentėjusysis dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos miršta, teisę į žalos atlyginimą turi nedarbingi asmenys, kurie buvo mirusiojo išlaikomi arba jo mirties dieną turėjo teisę gauti iš jo išlaikymą, taip pat mirusiojo vaikas (vaikai), gimęs (gimę) po jo mirties. Žala atlyginama:

1) nepilnamečiams – iki jiems sukanka 18 metų, o jeigu jie mokosi ar studijuoja pagal formaliojo švietimo programų dienes ar nuolatinės mokymo (studijų) formas, – iki jiems sukanka 24 metai;

1 punkto redakcija nuo 2011-12-30:

1) nepilnamečiams – iki jiems sukanka 18 metų, o jeigu jie mokosi ar studijuoja pagal nustatyta tvarka įregistruotas švietimo įstaigų bendrojo ugdymo programas, formaliojo profesinio mokymo programas ir dieninių ar nuolatinių studijų programas, – iki mokymosi ar studijų pagal šias programas baigimo, bet ne ilgiau, iki jiems sukanka 24 metai;

2) asmenims, sulaukusiems senatvės pensijos amžiaus, – iki gyvos galvos;

3) asmenims, kurie pripažinti neįgaliaisiais, – jų neįgalumo laikotarpiu;

4) mirusiojo sutuoktiniui ar tėvui (motinai), įtėviui, nepaisant amžiaus ir darbingumo, jeigu jis nedirba ir prižiūri mirusiojo vaikus, vaikaičius, įvaikius, brolius ar seseris, – iki šiems sukanka 8 metai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims žalos atlyginimas, kuris lygus periodinei netekto darbingumo kompensacijai (šio įstatymo 13 straipsnis), padalin-

tai iš vienetu padidinto šio straipsnio 1 dalyje nustatytų asmenų skaičiaus, mokamas kas mėnesį.

3. Šiame straipsnyje nurodyta žala atlyginama nepaisant žalos atlyginimo gavėjų gaunamų kitų pajamų.

8 straipsnis. *Neteko galios nuo 2010 m. balandžio 27 d.*

9 straipsnis. Nelaimingo atsitikimo darbe, susirgimo profesine liga ar mirties priežasties įrodymas

1. Pagrindiniu nelaimingo atsitikimo darbe, susirgimo profesine liga ar mirties dėl nelaimingo atsitikimo darbe priežasties įrodymu gali būti:

- 1) nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga tyrimo aktai;
- 2) teismo nuosprendžiai, sprendimai;
- 3) profesinės rizikos įvertinimo dokumentai;
- 4) kiti dokumentai, kuriuose yra žinių apie nelaimingą atsitikimą darbe, susirgimą profesine liga arba apie mirties dėl nelaimingo atsitikimo darbe priežastį.

2. Pagrindiniu mirties dėl profesinės ligos priežasties įrodymu yra Vyriausybės įgalios institucijos išvada.

10 straipsnis. Žalos atlyginimas atsižvelgiant į nukentėjusiojo kaltę

1. Jeigu paties nukentėjusiojo didelis neatsargumas padėjo žalai atsirasti arba jai padidėti, atsižvelgiant į nukentėjusiojo kaltės laipsnį, žalos atlyginimas turi būti sumažinamas arba reikalavimas atlyginti žalą turi būti atmetamas, jei Lietuvos Respublikos įstatymai nenumato kitaip.

2. Žala visais atvejais neatlyginama, jeigu:

- 1) nelaimingo atsitikimo priežastis yra su technologiniu procesu nesusijęs apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių ar toksinių priemonių;
- 2) ji atsirado nukentėjusiajam darant tyčinį baudžiamąjį nusikaltimą;
- 3) ji atsirado nukentėjusiajam dirbant darbą savavališkai be darbdavio, ūkininko leidimo (sutikimo) arba atliekant darbą ne darbdavio, ūkininko naudai;
- 4) nukentėjusysis sąmoningai siekė, kad įvyktų nelaimingas atsitikimas.

**TREČIASIS SKIRSNIS. ŽALOS ATLYGINIMO IR JO DYDŽIO
NUSTATYMAS BEI MOKĖJIMO TVARKA**

11 straipsnis. Vidutinis darbo užmokestis

1. Nukentėjusiojo vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas laikantis Vyriausybės patvirtinto Darbuotojo ir valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo pagal darbo užmokestį, gautą iki nelaimingo atsitikimo darbe arba susirgimo profesine liga nustatymo.

2. Profesinės ligos atveju nukentėjusiojo pageidavimu vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas pagal nukentėjusiojo pasirinktų paeiliui einančių 6 mėnesių iš 24 mėnesių, einančių iki susirgimo profesine liga nustatymo, laikotarpio darbo užmokesčių, laikantis Vyriausybės patvirtinto Darbuotojo ir valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo.

3. Tuo atveju, kai nustatoma, kad susirgimą profesine liga sukėlė darbas darbovietėje, kurioje nukentėjęsysis dirbo iki jo atleidimo iš šios darbovietės ar perkėlimo į kitą mažiau apmokamą darbą toje pačioje darbovietėje, vidutinis darbo užmokestis nukentėjusiojo pagedavimu apskaičiuojamas pagal toje darbovietėje, kurioje darbas sukėlė profesinę ligą, gautą darbo užmokesį iš nukentėjusiojo pasirinktų paeilui einančių 6 mėnesių per 24 mėnesių laikotarpį iki jo perkėlimo į kitą mažiau apmokamą darbą ar atleidimo iš tos darbovietės dienos, laikantis Vyrtausybės patvirtinto Darbuotojo ir valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo.

12 straipsnis. Vienkartinė netekto darbingumo kompensacija

1. Jeigu nukentėjęsysis neteko iki 20 procentų (imtinai) darbingumo, jam išmokama 10 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždabio dydžio vienkartinė kompensacija; jei nukentėjęsysis neteko daugiau negu 20, bet mažiau negu 30 procentų darbingumo, jam išmokama 20 procentų jo 24 mėnesių kompensuojamojo uždabio dydžio vienkartinė kompensacija.

2. Kompensuojamasis uždabnis apskaičiuojamas dauginant jų kompensavimo koeficientą (k) (šio įstatymo 2 straipsnio 11 dalis) iš draudžiamųjų pajamų (D) (šio įstatymo 2 straipsnio 10 dalis), t. y. pagal formulę $k \times D$.

3. Jeigu nukentėjusiajam nustatytas pastovus nedarbingumas, išmokama trigubai didesnė vienkartinė kompensacija, negu nurodyta šio straipsnio 1 ir 2 dalyse.

4. Vienkartinė kompensacija gali būti mokama lygiomis dalimis, bet ne ilgiau kaip per metus. Nuo neišmokėtos per kompensacijos mokėjimo dalimis laikotarpį sumos skaičiuojami ir išmokami delpinigiaii Lietuvos Respublikos delpinigių nustatymo už išmokų, susijusių su darbo santykiais, pavėluotą mokėjimą įstatymo nustatyta tvarka ir dydžiais.

5. Jeigu nukentėjusiajam, kuriam jau buvo išmokėta vienkartinė netekto darbingumo kompensacija, netekto darbingumo procentai pasikeičia, bet neviršija šiame straipsnyje nustatytų dydžių, o naujai apskaičiuota vienkartinė netekto darbingumo kompensacija yra didesnė už gautąją, išmokamas iš naujo apskaičiuotos ir jau išmokėtos netekto darbingumo kompensacijos skirtumas.

6. Šiame straipsnyje nurodyta vienkartinė kompensacija mokama nepaisant nukentėjusiojo gaunamų kitų pajamų.

13 straipsnis. Periodinė netekto darbingumo kompensacija

1. Jeigu nustatoma, kad nukentėjęsysis neteko 30 ir daugiau procentų darbingumo, jam mokama periodinė netekto darbingumo kompensacija.

2. Periodinė netekto darbingumo kompensacija nukentėjusiajam mokama kas mėnesį žalos atlyginimo mokėtojo nustatytais dienomis, ne vėliau kaip mėnesio paskutinę darbo dieną, ir apskaičiuojama kaip darbingumo netekimo koeficiento (d) (šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalis), kompensavimo koeficiento (k) (šio įstatymo 2 straipsnio 11 dalis) ir mokėjimo mėnesį galiojančių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų (D) (šio įstatymo 2 straipsnio 10 dalis) sandaugos pusė, t. y. pagal formulę $0,5 \times d \times k \times D$.

3. Laiku neišmokėjus šios kompensacijos, skaičiuojami ir mokami delspinigiai Lietuvos Respublikos delspinigių nustatymo už išmokų, susijusių su darbo santykiais, pavėluotą mokėjimą įstatymo nustatyta tvarka ir dydžiais.

4. Šiame straipsnyje nurodyta netekto darbingumo kompensacija nukentėjusiajam mokama nepaisant jo gaunamų kitų pajamų.

14 straipsnis. Žalos atlyginimas pasikeitus nedarbingumui

1. Jeigu nukentėjusiajam, turėjusiam teisę gauti vienkartinę netekto darbingumo kompensaciją, NDNT iš naujo nustato, kad jis neteko 30 ir daugiau procentų darbingumo, periodinė netekto darbingumo kompensacija mokama šio įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka nuo netekto darbingumo pasikeitimo dienos, o vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos (šio įstatymo 12 straipsnis) mokėjimas nutraukiamas, išskyrus šios kompensacijos įsiskolinimą, kuris susidarė dėl jos neišmokėjimo laiku.

2. Jeigu nukentėjusiajam, turėjusiam teisę gauti periodinę netekto darbingumo kompensaciją (šio įstatymo 13 straipsnis), NDNT iš naujo nustato, kad jis neteko mažiau negu 30 procentų darbingumo ir atitinka šio įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nustatytus dydžius, jam išmokama šio įstatymo 12 straipsnyje nustatyta vienkartinė netekto darbingumo kompensacija, o periodinės netekto darbingumo kompensacijos mokėjimas nutraukiamas.

3. Jeigu nukentėjusiajam, gaunančiam periodinę netekto darbingumo kompensaciją, netekto darbingumo procentai pakartotinai sumažėja iki šio įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje nustatyto dydžio, vienkartinė netekto darbingumo kompensacija mokama šio įstatymo 12 straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka.

4. Jeigu nukentėjusiojo, gavusio periodinę ir vienkartinę netekto darbingumo kompensacijas (ar iš naujo apskaičiuotas ir jau išmokėtos vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos skirtumą), netektas darbingumas, nepraėjus 24 mėnesiams nuo teisės į vienkartinę kompensaciją atsiradimo dienos, pakartotinai padidėja iki 30 ir daugiau procentų, iš apskaičiuotos periodinės netekto darbingumo kompensacijos sumos išskaičiuojama išmokėtos vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos (ar jos skirtumo) dalis už likusį iki 24 mėnesių laikotarpį.

15 straipsnis. Periodinės netekto darbingumo kompensacijos mokėjimo trukmė

Periodinė netekto darbingumo kompensacija mokama iki NDNT nustatyto darbingumo netekimo termino pabaigos.

16 straipsnis. Žalos atlyginimo dydžio pakeitimas žalos atlyginimo mokėtojo reikalavimu

Žalos atlyginimo mokėtojas turi teisę atitinkamai sumažinti nukentėjusiajam žalos atlyginimą dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga, jeigu NDNT iš naujo nustato, kad nukentėjusiojo netekto darbingumo procentai sumažėjo. Jeigu žalos atlyginimas buvo nustatytas teismo sprendimu, jis šiame straipsnyje nustatytu atveju gali būti atitinkamai sumažintas tik teismine tvarka.

17 straipsnis. Žalos atlyginimo dydžio pakeitimas nukentėjusiojo reikalavimu, jei pasikeičia nedarbingumas

Iš dalies netekęs darbingumu dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga asmuo turi teisę bet kada reikalauti, kad žalos atlyginimo mokėtojas atitinkamai padidintų žalos atlyginimą, jeigu NDNT iš naujo nustato, kad jo netekto darbingumo procentai padidėjo.

18 straipsnis. Žalos atlyginimo mokėjimas reorganizavus ar likvidavus įmonę

1. Jeigu įmonė, įpareigota atlyginti nukentėjusiajam žalą dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga arba kai dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar dėl profesinės ligos asmuo miršta, reorganizuojama, reikalavimai atlyginti žalą pereina tos įmonės teisių perėmėjui.

2. Jeigu įmonė, kuri turėjo mokėti nukentėjusiajam šiame įstatyme nustatytą žalos atlyginimą, likviduojama dėl bankroto, žalos atlyginimas mokamas Įmonių bankroto įstatyme nustatyta tvarka. Jeigu įmonė likviduojama ne Įmonių bankroto įstatymo nustatyta tvarka, ji nukentėjusiojo pageidavimu sumoka visą žalos atlyginimą iš karto arba jį kapitalizuoja Civilinio kodekso 508 straipsnyje nustatyta tvarka.

18¹ straipsnis. Žalos atlyginimo mokėjimo prievolės perėjimas valstybei

1. Šiame įstatyme nurodyta žalos atlyginimo mokėjimo prievolė pereina valstybei šiais atvejais:

1) kai įmonei iškelta bankroto byla, kai įmonė likviduojama dėl bankroto, taip pat kai įmonė neveikia ir jai netaikoma bankroto procedūra bei dėl lėšų ir turto stokos įmonėje pagal teismo antstolių kontoros dokumentus nėra galimybės išieškoti nukentėjusiems teismo priteistą žalos atlyginimą;

2) kai įmonė yra likviduota ir (ar) išregistruota, kai nėra jos teisių ir pareigų perėmėjo, tačiau žalos atlyginimas nebuvo nei išmokėtas, nei kapitalizuotas, nei perduota ši prievolė aukštesniajai organizacijai;

3) kai nukentėjusieji susirgo profesine liga arba buvo sužaloti dėl nelaimingo atsitikimo darbe, dirbdami buvusiose valstybinėse įmonėse ir buvusiose žemės ūkio įmonėse (kolūkiuose, valstybiniuose ūkiuose) iki jų privatizavimo (valstybinių, valstybinių akcinių įmonių ir buvusių žemės ūkio įmonių, reorganizuotų į akcines bendroves, uždariusias akcines bendroves ar žemės ūkio bendroves, – įregistravimo įmonių registre datos). Nustačius profesinę ligą po įmonės privatizavimo, nukentėjusiesiems, dirbantiems toje pačioje ar kitoje įmonėje, kurioje darbo aplinka dėl jos kenksmingo veiksnio (veiksnių) poveikio taip pat turėjo įtakos darbuotojo sveikatos sutrikimui, valstybė atlygina tą darbingumo netekimo dalį, kurios nukentėjusysis neteko dirbdamas buvusioje valstybinėje įmonėje iki jos privatizavimo, atsižvelgdama į darbo sąlygas ir toje įmonėje dirbtą laiką. Kitą darbingumo netekimo dalį atlygina įmonė, kurioje darbas po įmonės privatizavimo turėjo įtakos susirgimui profesine liga. Darbingumo netekimo dalį, kurios nukentėjusysis neteko dirbdamas buvusioje valstybinėje įmonėje iki jos privatizavimo, nustato NDNT. Kilus ginčui, darbingumo netekimo ir žalos atlyginimo dalis kiekvienu atveju nustato teismas;

4) kai nuolatinis Lietuvos Respublikos gyventojas, turintis teisę gauti žalos atlyginimą tarptautinėje sutartyje nustatyta tvarka iš užsienyje esančios už žalą atsakingos įmonės, jo negauna.

2. Šiame straipsnyje nurodytą žalos atlyginimo mokėjimo prievolės perėjimo valstybei tvarką nustato Vyriausybė. Valstybė, atlyginusi žalą šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytais atvejais, turi atgręžtinio reikalavimo teisę į žalos atlyginimo mokėtoją.

19 straipsnis. Laidojimo išlaidų atlyginimas

Jeigu dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos nukentėjusysis miršta, įmonė, ūkininkas, atsakingi už su nukentėjusiojo mirtimi susijusią žalą, jo laidojimo išlaidas atlygina mirusiojo šeimos nariams arba kitiems jį laidojusiems asmenims tiek, kiek jos viršija laidojimo pašalpas, gautas pagal kitus teisės aktus, tačiau ne daugiau kaip dvigubas Lietuvos statistikos departamento paskelbtas šalies ūkio vidutinis darbo užmokestis.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20 straipsnis. Žalos atlyginimo mokėjimas ir jo kontrolė

1. Šiame įstatyme nustatytą žalos atlyginimą apskaičiuoja ir moka darbdaviai, įmonės, įstaigos, organizacijos, ūkininkai, atsakingi už žalos atlyginimo mokėjimą.

2. Žalos atlyginimas jo gavėjams pristatomas, persiunčiamas ar pervedamas į jų sąskaitą bet kuriame Lietuvos Respublikos banke įmonės, ūkininko, privalančių mokėti šias išmokas, lėšomis.

3. Kai žalos atlyginimą moka darbdaviai, įmonės, įstaigos, organizacijos, ūkininkai, žalos atlyginimo apskaičiavimą ir mokėjimą kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija. Kai žalos atlyginimo mokėjimo prievolę vykdo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai, žalos atlyginimo apskaičiavimo ir mokėjimo kontrolę vykdo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

21 straipsnis. Kreipimosi dėl žalos atlyginimo tvarka

1. Dėl žalos atlyginimo nukentėjusieji kreipiasi į įmonę, įstaigą, organizaciją ar ūkininką su pareiškimu pridėdami turimus dokumentus, būtinus žalos atlyginimui apskaičiuoti. Jeigu nukentėjusysis visų reikiamų dokumentų neturi, juos išreikalauja įmonė, įstaiga, organizacija ar ūkininkas. Pareiškimas dėl žalos atlyginimo turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo gavimo dienos ir ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas nuo jo išnagrinėjimo apie rezultatus turi būti pranešta nukentėjusiajam.

2. Nukentėjusieji, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos žalos atlyginimas nebuvo apskaičiuotas arba kurie dėl žalos atlyginimo nesikreipė, pareiškimus pateikia ir šie turi būti išnagrinėti šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

3. Nukentėjusysis, laiku negavęs atsakymo ar nesutikdamas su pareiškimo nagrinėjimo rezultatais, gali kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka.

22 straipsnis. Žalos atlyginimo mokėjimo terminai

1. Žalos atlyginimas nukentėjusiajam mokamas nuo darbingumo netekimo (dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga) nustatymo dienos, jeigu dėl netekto darbingumo kompensacijos skyrimo kreipiamasi per 3 metus nuo teisės į kompensaciją atsiradimo dienos.

2. Jeigu nukentėjusysis dėl žalos atlyginimo kreipėsi praėjus trejiems metams nuo teisės į žalos atlyginimą atsiradimo dienos, žalos atlyginimas mokamas nuo kreipimosi dienos.

23 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas ir įgyvendinimas

1. Šis įstatymas įsigalioja nuo 1997 m. rugsėjo 1 d.

2. Pagal šį įstatymą žala atlyginama ir tiems asmenims, kurių sveikata dėl nelaimingo atsitikimo darbe buvo sužalota, kurie dėl šios priežasties neteko maitintojo (šio įstatymo 7 straipsnis) ar susirgo profesine liga iki šio įstatymo įsigaliojimo.

3. *Neteko galios nuo 2010 m. balandžio 27 d.*

4. Asmenims, kurių teisė į žalos atlyginimą atsirado iki šio įstatymo įsigaliojimo, žalos atlyginimo mokėjimas anksčiau galiojusia tvarka nutraukiamas nuo 1997 m. rugsėjo 1 d. Asmenims pagal šį įstatymą priklausančios vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos turi būti apskaičiuotos pagal 1997 m. rugsėjo 1 d. galiojančias draudžiamąsias pajamas ir išmokamos šio įstatymo nustatyta tvarka. Asmenims pagal šį įstatymą priklausančios vienkartinės netekto darbingumo kompensacijos turi būti pradėtos mokėti nuo 1997 m. rugsėjo 1 d. šio įstatymo nustatyta tvarka.

5. Jeigu asmenims, pagal šį įstatymą turintiems teisę gauti netekto darbingumo periodinę kompensaciją, ji būtų mažesnė negu iki šio įstatymo įsigaliojimo mokėtas žalos atlyginimas, mokama 1997 metų rugpjūčio mėnesį išmokėto žalos atlyginimo dydžio periodinė kompensacija. Ši išmoka nedidinama, jei pasikeičia einamųjų metų draudžiamosios pajamos ar kitais atvejais tol, kol pagal šį įstatymą mokėtina periodinė netekto darbingumo kompensacija ims viršyti 1997 metų rugpjūčio mėnesį mokėtą žalos atlyginimą.

6. Vyriausybė iki 1997 m. rugsėjo 1 d.:

1) (*neteko galios nuo 2010 m. balandžio 27 d.*);

2) patvirtina Žalos atlyginimo nukentėjusiesiems dėl sveikatos sužalojimo darbe ar susirgimo profesine liga, kai ši prievolė pereina valstybei, tvarką.

7. Šis įstatymas taikomas žalai atlyginti:

1) dėl nelaimingų atsitikimų darbe, įvykusių iki 1999 m. gruodžio 31 d. įskaitytinai, ir susirgimų profesine liga, kurie nustatyta tvarka buvo pripažinti profesinėmis ligomis iki 1999 m. gruodžio 31 d. įskaitytinai;

2) dėl susirgimų profesine liga, nustatyta tvarka pripažintų profesinėmis ligomis po 2000 m. sausio 1 d. tiems nukentėjusiesiems, kurie po 2000 m. sausio 1 d. nebuvo drausti pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo nuostatas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMAS

2003 m. spalio 14 d. Nr. IX-1768
Vilnius

Aktuali įstatymo redakcija nuo 2012-08-01.

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis Įstatymas nustato Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) uždavinius, funkcijas, struktūrą, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių teises, pareigas, atsakomybę, inspektavimų tvarką.

2. Šio Įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktu, nurodytu šio Įstatymo priede, nuostatomis.

2 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos teisinis statusas

1. Valstybinė darbo inspekcija yra juridinio asmens teises turinti valstybinė kontrolės įstaiga, veikianti prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

2. Valstybinė darbo inspekcija yra biudžetinė įstaiga, finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, turi savo sąskaitas banke, antspaudą su Lietuvos valstybės herbu ir savo pavadinimu.

3 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos veiklos teisiniai pagrindai

Valstybinė darbo inspekcija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, šiuo Įstatymu, kitais įstatymais ir norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius.

4 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos kompetencija

Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai priskiriama nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų prevencija ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso, darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų kontrolė įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose, nepaisant jų nuosavybės formos, rūšies, veiklos pobūdžio, taip pat tais atvejais, kai darbdavys yra fizinis asmuo (toliau Įstatyme – darbdaviai).

ANTRASIS SKIRSNIS. VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS STRUKTŪRA IR FUNKCIJOS

5 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos struktūra

1. Valstybinei darbo inspekcijai vadovauja Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius (toliau – vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius).
2. Valstybinę darbo inspekciją sudaro administracija ir teritoriniai skyriai.
3. Administracijos padalinių ir teritorinių skyrių (toliau – struktūriniai padaliniai) skaičius ir pavaldumas nustatomas tvirtinant Valstybinės darbo inspekcijos struktūrą. Struktūriniuose padaliniuose gali būti sektoriai, vienijantys Valstybinės darbo inspekcijos tam tikros veiklos specialistus.
4. Struktūriniai padaliniai savo veikloje vadovaujami nuostatais, kuriuose nustatyta struktūrinio padalinio paskirtis, uždaviniai ir funkcijos.

6 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos funkcijos

Valstybinė darbo inspekcija pagal jai priskirtą kompetenciją:

- 1) tikrina, ar darbdaviai laikosi darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų, kitų norminių teisės aktų bei kolektyvinių sutarčių normatyvinių nuostatų, teikia darbdaviams reikalavimus bei nurodymus;
- 2) tikrina, ar nustatyta tvarka yra įsteigti įmonių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos bei komitetai ir kaip organizuota vidinės darbuotojų saugos ir sveikatos būklės kontrolė;
- 3) tikrina, ar naudojamos darbo priemonės, darbo vietos, technologiniai procesai, darbo sąlygos atitinka įstatymų ar kitų norminių teisės aktų reikalavimus, kontroliuoja, kaip laikomasi potencialiai pavojingų įrenginių techninės būklės tikrinimo tvarkos ir terminų, ar atliekama nuolatinė šių įrenginių priežiūra, taip pat ar tinkamai organizuojamas transporto eismas įmonėse;
- 4) tikrina, ar saugiai vykdomi kasybos, sprogdinimo, naudingųjų iškasenų gavybos ir perdirbimo, geologinio gręžimo, naudingųjų iškasenų žvalgybos, degiųjų dujų, chemijos, naftos perdirbimo darbai, technologiniai procesai, kuriems vykstant galimi sprogimo, gaisro ar apsinuodijimo atvejai, ir įstatymų, kitų norminių teisės aktų nustatyta tvarka teikia darbdaviams išvadas, reikalavimus, nurodymus bei pasiūlymus;
- 5) tikrina, ar darbdaviai saugiai organizuoja kenksmingų ir pavojingų medžiagų gamybą ir naudojimą, ar vykdomos pramoninių avarijų prevencijos priemonės;
- 6) tikrina, ar darbdaviai identifikuoja pavojus, atlieka rizikos tyrimus ir vertinimą;
- 7) tikrina, ar įrengtos buities, sanitarinės ir higienos patalpos, kolektyvinės darbuotojų saugos ir sveikatos priemonės, ar nustatyta tvarka išduodamos bei naudojamos asmeninės apsaugos priemonės, ar laikomasi higienos normų reikalavimų, ar teisingai sudaryti darbuotojų, kuriems privaloma tikrintis sveikatą, sąrašai, ar darbdaviai nustatyta tvarka organizuoja privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus;
- 8) tikrina įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nustatytą saugos ir sveikatos garantijų, darbo ir poilsio organizavimo taikymą asmenims iki 18 metų, nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims ir dirbantiems neįgaliesiems;

9) tiria sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe aplinkybes ir priežastis. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo medžiagą perduoda teisės saugos institucijai. Tikrina, ar laikomasi nustatytos nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo tvarkos, ar darbdaviai diegia prevencines priemones, kad būtų išvengta nelaimingų atsitikimų, susirgimų profesine liga;

10) organizuoja ir kartu su sveikatos priežiūros įstaigų atstovais tiria profesinių ligų aplinkybes ir priežastis;

11) registruoja sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, kaupia iš darbdavių gautą informaciją apie lengvus nelaimingus atsitikimus darbe, nustatyta tvarka saugo nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų priežasčių tyrimo aktus;

12) tikrina žalos atlyginimo apskaičiavimą ir mokėjimą už padarytą žalą darbuotojo sveikatai, kai už žalos mokėjimą atsakingi darbdaviai;

13) nustatyta tvarka dalyvauja tiriant įrenginių ir objektų avarijas;

14) analizuoja nelaimingų atsitikimų, profesinių ligų, avarijų aplinkybes bei priežastis, darbuotojų saugos ir sveikatos darbe pažeidimus, rengia pasiūlymus darbuotojų saugos ir sveikatos būklei šalyje gerinti;

15) tiria pareiškimus bei skundus Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijos klausimais, užtikrina pareiškėjų konfidencialumą;

16) vykdo nelegalaus darbo reiškinių kontrolę, Vyriausybės nustatyta tvarka koordinuoja nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų veiklą;

17) teikia išvadas dėl rengiamų darbuotojų saugos ir sveikatos mokymo programų, skirtų darbuotojų, valdančių potencialiai pavojingus įrenginius, atliekančių šių įrenginių nuolatinę privalomą priežiūrą jų eksploatavimo metu, darbdaviams atstovaujančių asmenų, darbdavių įgaliotų asmenų, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybų specialistų mokymui, dalyvauja tikrinant jų žinias. Tikrina, ar darbuotojai nustatyta tvarka instruktuoti, apmokyti, atestuoti darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

18) teikia pastabas bei pasiūlymus dėl rengiamų norminių teisės aktų projektų darbuotojų saugos ir sveikatos, darbo santykių srityse;

19) analizuoja darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų taikymo praktiką, teikia siūlymus pakeisti galiojančius įstatymus ar kitus norminius teisės aktus;

20) konsultuoja darbuotojus, darbuotojų atstovus, darbdaviams atstovaujančius asmenis, darbdavių įgaliotus asmenis, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų, darbo įstatymų vykdymo, kolektyvinių sutarčių sudarymo ir kitais klausimais;

21) nustatyta tvarka dalyvauja nustatant darboviečių, jų padalinių ar naujų darbo vietų tinkamumą naudoti;

22) tvarko Potencialiai pavojingų įrenginių valstybės registrą, organizuoja potencialiai pavojingų įrenginių priežiūros norminių teisės aktų projektų rengimą;

23) pasibaigus kalendoriniams metams, rengia darbuotojų saugos ir sveikatos būklės bei darbo įstatymų vykdymo ataskaitą ir iki birželio 1 d. pateikia ją Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijai. Rengia kasmetinę Tarptautinės darbo organizacijos konvenci-

jos Nr. 81 „Dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje“ įgyvendinimo ataskaitą, teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai informaciją, kaip laikomasi kitų šalyje ratifikuotų šios organizacijos konvencijų, susijusių su darbuotojų sauga ir sveikata bei darbo santykiais;

24) Vyriausybės ar jos įgaliosios institucijos nustatyta tvarka teikia Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) duomenis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupių skaičiui nustatyti bei šio draudimo įmokos tarifams apskaičiuoti apie tai, kad darbo priemonės, darbo sąlygos neatitinka teisės aktų nustatytų reikalavimų, apie nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimus, nelaimingų atsitikimų, įvykusių dirbant pavojingus darbus, skaičių ir pavojingus darbus dirbančių darbuotojų atitinkamoje įmonėje skaičių;

25) nustato ir viešai skelbia rizikingiausius ūkio sektorius, kuriuose yra naudojamas trečiųjų šalių piliečių nelegalus darbas;

26) kasmet iki liepos 1 d. teikia Europos Komisijai praėjusiais metais atliktų patikrinimų duomenis (apie kiekvieną tikrintą sektorių absoliučiais skaičiais ir nurodant trečiųjų šalių piliečių dalį procentais) ir patikrinimų dėl trečiųjų šalių piliečių darbo rezultatus ir juos registruoja Darbo sąlygų darbo vietose nuolatinės stebėsenos informacinėje sistemoje;

27) atlieka kitas funkcijas, nustatytas kitų norminių teisės aktų.

Straipsnis papildomas nauju 25 punktu, buvę 25, 26 ir 27 punktai laikomi atitinkamai 26, 27 ir 28 punktais nuo 2013-01-01:

25) organizuoja darbo ginčų komisijų darbą;

26) nustato ir viešai skelbia rizikingiausius ūkio sektorius, kuriuose yra naudojamas trečiųjų šalių piliečių nelegalus darbas;

27) kasmet iki liepos 1 d. teikia Europos Komisijai praėjusiais metais atliktų patikrinimų duomenis (apie kiekvieną tikrintą sektorių absoliučiais skaičiais ir nurodant trečiųjų šalių piliečių dalį procentais) ir patikrinimų dėl trečiųjų šalių piliečių darbo rezultatus ir juos registruoja Darbo sąlygų darbo vietose nuolatinės stebėsenos informacinėje sistemoje;

28) atlieka kitas funkcijas, nustatytas kitų norminių teisės aktų.

TREČIASIS SKIRSNIS. VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS

7 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai

1. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai skirstomi į:
 - 1) vyriausiąjį valstybinį darbo inspektorių;
 - 2) vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojus;
 - 3) struktūrinių padalinių vedėjus – vyriausiuosius darbo inspektorius;
 - 4) struktūrinių padalinių vedėjų pavaduotojus – vyriausiuosius darbo inspektorius;
 - 5) vyriausiuosius darbo inspektorius;
 - 6) vyresniuosius darbo inspektorius;

7) darbo inspektorius.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai už tarnybinius nusižengimus traukiami tarnybinėn atsakomybėn Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka.

3. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai aprūpinami darbo vietomis, įrengtomis pagal nustatytus reikalavimus, taip pat transporto priemonėmis, būtinomis pareigoms atlikti tais atvejais, kai nėra galimybių pasinaudoti visuomeniniu transportu. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriams turi būti kompensuojamos visuomeninio transporto išlaidos bei kitos išlaidos, kurių prireikė atliekant pareigas iš Valstybinei darbo inspekcijai šiam tikslui skirtų asignavimų.

8 straipsnis. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius

1. Valstybinei darbo inspekcijai vadovauja vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, kurį Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka priima į pareigas ir atleidžia iš jų socialinės apsaugos ir darbo ministras. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius yra tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas socialinės apsaugos ir darbo ministrui.

2. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius:

1) organizuoja Valstybinės darbo inspekcijos darbą, atsako už jos veiklą, organizuoja iš valstybės biudžeto gautų asignavimų naudojimą, nustato vidinio audito vykdymo tvarką;

2) atstovauja Valstybinei darbo inspekcijai;

3) tvirtina Valstybinės darbo inspekcijos darbo reglamentą, struktūrinių padalinių nuostatus ir pareigybių aprašymus, reikalavimų, protokolų, nutarimų formas ir kitus dokumentus pagal savo kompetenciją, įgalioja jo nesant vieną iš pavaduotojų atlikti vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pareigas;

4) nagrinėja piliečių ir asmenų prašymus ir skundus dėl Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmų ir jų priimtų sprendimų teisėtumo;

5) nustato Valstybinės darbo inspekcijos struktūrinių padalinių darbo laiko režimus, atsižvelgdamas į jų veiklos specifiką;

6) leidžia įsakymus, pagal suteiktus įgaliojimus tvirtina norminius teisės aktus darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais;

7) nustato draudimo naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones, jeigu jos neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų, tvarką;

8) įstatymų nustatyta tvarka priima į pareigas ir atleidžia iš jų Valstybinės darbo inspekcijos valstybės tarnautojus, priima ir atleidžia darbuotojus, dirbančius pagal darbo sutartis, juos skatina ir skiria jiems tarnybinės ar drausminės nuobaudas;

9) įgalioja Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius atstovauti Valstybinei darbo inspekcijai kitose institucijose, įstaigose ar organizacijose bei teismuose;

10) dalyvauja Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos posėdžiuose ir teikia savo nuomonę, kai svarstomi klausimai yra susiję su nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifais, draudėjų priskyrimo atitinkamai šio draudimo įmokos tarifo grupei ir lėšomis, skirtomis nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų prevencijai;

11) vykdo socialinės apsaugos ir darbo ministro pavedimus.

2 dalis papildoma nauju 11 punktu, buvęs 11 punktas laikomas 12 punktu nuo 2013-01-01:

11) skiria darbo ginčų komisijų pirmininkus;

12) vykdo socialinės apsaugos ir darbo ministro pavedimus.

3. Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius turi teisę:

1) teikti siūlymus socialinės apsaugos ir darbo ministrui dėl norminių teisės aktų, kuriais būtų sustabdytas ir (ar) panaikintas valstybės institucijų ar įstaigų sprendimų, prieštaraujančių darbo įstatymams, kitiems darbo santykius reglamentuojantiems norminiams teisės aktams, vykdymas, projektų pateikimo Vyriausybei;

2) nurodyti darbdaviams, jiems atstovaujantiems asmenims, darbdavių įgaliotiems asmenims pašalinti nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų pažeidimus bei įgyvendinti prevencines priemones darbuotojų saugos ir sveikatos būklei gerinti;

3) nustatyta tvarka dalyvauti Vyriausybės posėdžiuose ir pareikšti savo nuomonę, kai svarstomi su Valstybinės darbo inspekcijos kompetencija susiję klausimai;

4) pareikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai (padalinio vadovas ar kitas administracijos pareigūnas, kuriam asmuo, atstovaujantis darbdaviui, pavedė įgyvendinti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus įmonėje ir (ar) įmonės struktūriniame padalinyje, (toliau – darbdavio įgaliotas asmuo) pakartotinai pasitikrintų darbuotojų saugos ir sveikatos srities žinias.

9 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių teisės ir pareigos

1. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai turi šias teises:

1) pateikę tarnybinį pažymėjimą ir įgaliojimą, laisvai ir be išankstinio perspėjimo bet kuriuo paros metu įeiti į bet kurią darbo vietą tikrinti, ar laikomasi darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

2) gauti iš darbdavio duomenis ir dokumentus (jų nuorašus, išrašus) ir kitus įrodymus, reikalingus Valstybinės darbo inspekcijos funkcijoms atlikti;

3) gauti iš darbdaviams atstovaujančių asmenų, darbdavio įgaliotų asmenų, darbuotojų, kitų tikrinamoje darbo vietoje esančių asmenų paaiškinimus žodžiu ar raštu dėl darbo, darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų, kitų norminių teisės aktų, reglamentuojančių darbuotojų saugą ir sveikatą bei darbo santykius, pažeidimų ar dėl Valstybinės darbo inspekcijos nurodymų nevykdymo (jeigu nėra galimybės gauti šią informaciją vietoje, darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo kviečiamas į Valstybinės darbo inspekcijos struktūrinį padalinį);

4) tiriant sunkius, mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, jeigu būtina, nemokamai naudotis darbdavio ryšio ir transporto priemonėmis;

5) tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, profesinę ligą, iš darbdavio gauti jų tyrimui reikiamus duomenis ir dokumentus, o iš darbdaviui atstovaujančio asmens, darbdavio įgalioto asmens (asmenų), darbuotojų ir liudytojų – paaiškinimus dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar susirgimo profesine liga aplinkybių ir priežasčių,

taip pat prireikus skirti ekspertizę. Norminių teisės aktų nustatyta tvarka iš sveikatos priežiūros įstaigų, teisėsaugos ir kitų institucijų gauti papildomą informaciją;

6) atlikti kontrolinius darbo aplinkos parametrų matavimus;

7) teikti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, darbdavio įgaliotam asmeniui nurodymus dėl įmonėje statomų, rekonstruojamų statinių bei darbo priemonių projektų, kai paaiškėja, kad projektuose numatyti sprendimai neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimų;

8) vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka uždrausti darbdaviui naudoti darbo ir asmeninės apsaugos priemones, jeigu jos neatitinka darbuotojų saugos ir sveikatos ar kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

9) reikalauti, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo nedelsdamas sustabdytų darbus: kai darbuotojai neapmokyti ir (ar) neinstrukuoti saugiai dirbti, kai sugedus darbo priemonei ar susidarius avarinei situacijai yra pavojus saugai ir sveikatai, kai dirbama pažeidžiant technologinius reglamentus, neįrengus reikiamų kolektyvinės apsaugos priemonių arba kai darbuotojas (darbuotojai) neaprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis ir kitais atvejais, kai darbo aplinka kenksminga ir (ar) pavojinga sveikatai, gyvybei;

10) laikinai – iki 7 darbo dienų – paimti iš darbdavio dokumentus, reikalingus Valstybinės darbo inspekcijos funkcijoms atlikti, surašant ir pateikiant šių dokumentų paėmimo aktą, arba daryti šių dokumentų kopijas ar išrašus. Jei dokumentai yra paimami, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius darbdaviui atstovaujancio asmens prašymu privalo leisti šiam pasidaryti paimamų dokumentų kopijas. Darbdaviui atstovaujantis asmuo turi teisę reikalauti minėtų kopijų tikrumą patvirtinti Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus žyma;

11) atliekant tarnybines pareigas prireikus pasitelkti policijos pareigūnus;

12) vykdydami darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo santykius reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų pažeidimų prevenciją ir kontrolę, nepažeisdami įstatymais garantuoto asmens privataus gyvenimo neliečiamumo, fotografuoti, daryti garso ir vaizdo įrašus;

13) gali turėti ir kitų teisių, nustatytų kitais norminiais teisės aktais.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai privalo:

1) nustatę darbuotojų saugos ir sveikatos bei darbo santykius reglamentuojančių norminių teisės aktų pažeidimus, Valstybinės darbo inspekcijos darbo reglamento nustatyta tvarka surašyti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui reikalavimą, jame nurodyti nustatytus pažeidimus ir nustatyti laiką, per kurį minėti asmenys įpareigojami juos pašalinti;

2) tyrimo medžiagą perduoti teisėsaugos institucijoms, jeigu nustatoma, kad darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos ar kitų norminių teisės aktų pažeidimas įmonėje sukėlė arba galėjo sukelti sunkių nelaimingų atsitikimų darbuotojams arba kitokių sunkių pasekmių;

3) spręsti ginčą tarp darbdavio ir darbuotojo dėl darbuotojo atsisakymo dirbti motyvuojant, jog negarantuota darbuotojų sauga ir sveikata;

4) pranešti darbdaviui atstovaujančiam asmeniui, darbdavio įgaliotam asmeniui apie darbuotojus, kurie nevykdo darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos bei kitų norminių teisės aktų reikalavimų;

5) nustatę darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus, nustatyta tvarka surašyti protokolus, reikalavimus, aktus ir kitokius patvirtintos formos dokumentus;

6) kreiptis į policijos pareigūnus dėl darbuotojų išvedimo iš pavojingų darbo vietų ar zonos, kai darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo atsisako vykdyti Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus reikalavimą sustabdyti darbus;

7) gerbti tikrinamo subjekto teises ir teisėtus interesus;

8) saugoti ir neatskleisti valstybės, darbdavių komercinę paslaptį sudarančios informacijos, kurią jie sužinojo atlikdami tarnybines pareigas;

9) vykdyti kitų norminių teisės aktų nustatytas pareigas.

3. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai inspektavimo metu turi informuoti trečiosios šalies piliečius apie jų teises, numatytas teises aktuose ir šio Įstatymo 13¹ straipsnyje.

4. Trečiosios šalies pilietis yra užsienietis, kuris nėra Europos Sąjungos valstybės narės pilietis ir kuris nesinaudoja laisvo judėjimo Europos Sąjungoje teise, kaip apibrėžta 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL 2006 L 105, p. 1), 2 straipsnio 5 punkte.

10 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmų ir sprendimų apskundimas

Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių veiksmai ir sprendimai gali būti skundžiami vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui arba Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka administraciniam teismui. Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami administraciniam teismui.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. INSPEKTAVIMO TVARKA

11 straipsnis. Inspektavimas

1. Inspektuodami darbdavį Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai praneša darbdaviui atstovaujančiam asmeniui apie inspektavimą, jeigu nemano, kad toks pranešimas gali pakenkti atlikti pareigas.

2. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai apie savo atvykimą praneša darbuotojų atstovams, jei inspektavimas atliekamas jų prašymu.

3. Darbdavys privalo sudaryti darbo sąlygas Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriams, atliekantiems tarnybines pareigas, ir jų pasitelktiems specialistams, kurie atlieka kontrolinius darbo aplinkos parametrų matavimus ar ekspertizes tiriant nelaimingus atsitikimus darbe ar profesines ligas.

4. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai, atlikę inspektavimą ir nustatę darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus, nu-

statyta tvarka surašo patvirtintos formos dokumentus (reikalavimą, protokolą, aktą, nutarimą ir kt.). Jie įteikiami darbdaviui atstovaujantiems asmeniui ar darbdavio įgaliotam asmeniui pasirašytinai arba išsiunčiami paštu.

5. Su inspektavimo rezultatais ir surašytais dokumentais darbuotojų atstovai supažindinami jų prašymu.

6. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių reikalavimai ir nurodymai yra privalomi. Asmenys, nevykdantys Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių reikalavimų, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

7. Inspektavimo vykdymo tvarka nustatoma socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamuose Valstybinės darbo inspekcijos nuostatuose.

12 straipsnis. Išlaidų ekspertizėms atlyginimas

Išlaidas Valstybinės darbo inspekcijos paskirtoms ekspertizėms, susijusioms su profesinių ligų, nelaimingų atsitikimų tyrimu, kurias atlieka nevalstybinės įstaigos, apmoka Valstybinė darbo inspekcija iš jai šiam tikslui skirtų valstybės biudžeto lėšų.

KETVIRTASIS¹ SKIRSNIS. DARBDAVIŲ, LEIDUSIŲ DIRBTI NELEGALIAI TREČIOSIOS ŠALIES PILIEČIAMS, ATSAKOMYBĖ

12¹ straipsnis. Nuobaudų ir kitų apribojimų taikymas

1. Darbdaviams – juridiniams asmenims, leidusiems dirbti nelegaliai trečiosios šalies piliečiams, skiriama nuo 868 iki 2 896 eurų bauda už kiekvieną nelegaliai dirbusį trečiosios šalies pilietį. Tokie patys veiksmai, padaryti už šį pažeidimą baustojuridinio asmens per metus nuo tos dienos, kurią pasibaigė paskirtos baudos įvykdymo terminas, užtraukia baudą juridiniam asmeniui už kiekvieną trečiosios šalies pilietį nuo 2 896 iki 5 792 eurų.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta bauda skiriama, jeigu padaryta veika neužtraukia baudžiamosios atsakomybės.

3. Darbdavys privalo sumokėti nelegaliai dirbusiam trečiosios šalies piliečiui atlyginimą už darbą, dėl kurio buvo susitarta, bet ne mažesnę kaip Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytos minimaliosios mėnesinės algos dydžio ir ne mažiau kaip už tris mėnesius (nebent darbdavys arba nelegaliai dirbęs trečiosios šalies pilietis gali įrodyti, kad nelegalus darbas buvo atliekamas trumpesnę laiką), ir nuo šios sumos sumokėti teisės aktų nustatytus mokesčius, įskaitant susidariusius delspinigius ir baudas, taip pat visas šioje dalyje numatytų sumų pervedimo į šalį, į kurią grįžo ar buvo sugrąžintas trečiosios šalies pilietis, išlaidas ir trečiosios šalies piliečio grąžinimo išlaidas.

4. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų pažeidimų bylas nagrinėja ir baudas skiria Valstybinė darbo inspekcija. Šie pažeidimai tiriami, pažeidimų protokolai surašomi ir bylos nagrinėjamos *mutatis mutandis* vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodekso nuostatomis.

5. Skiriamos baudos dydis nustatomas pagal didžiausios ir mažiausios baudų vidurkį, atsižvelgiant į šio straipsnio 6 ir 7 dalyse nustatytas atsakomybę lengvi-

nančias ir sunkinančias aplinkybes. Kai yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, bauda mažinama nuo jos vidurkio iki minimalaus dydžio, o kai yra atsakomybę sunkinančių aplinkybių, bauda didinama nuo jos vidurkio iki maksimalaus dydžio. Kai yra ir atsakomybę lengvinančių, ir sunkinančių aplinkybių, bauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą. Baudos mažinimas ar didinimas motyvuojamas nutarime skirti baudą.

6. Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad juridinis asmuo, padaręs pažeidimą, užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, iki pažeidimo tyrimo pradžios pažeidimą nutraukė, pripažino padaręs pažeidimą, padėjo šio straipsnio 7 dalyje nurodytų institucijų įgaliotiems pareigūnams atlikti pažeidimo tyrimą, geranoriškai atlygino žalą, taip pat labai sunki juridinio asmens finansinė padėtis.

7. Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad juridinis asmuo kliudė atlikti pažeidimo tyrimą, slėpė padarytą pažeidimą, tęsė pažeidimą, nepaisydamas Valstybinės darbo inspekcijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos ar policijos įgaliotų pareigūnų įpareigojimo nutraukti neteisėtus veiksmus.

8. Šio straipsnio 1 dalyje numatytos baudos gali būti skiriamos ne vėliau kaip per 3 metus nuo pažeidimo nustatymo dienos.

9. Be šiame straipsnyje numatytų baudų, darbdaviams, leidusiems dirbti nelegaliai trečiosios šalies piliečiams, atitinkamai taikoma:

1) apribojimas dalyvauti viešuosiuose pirkimuose Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka;

2) teisės gauti subsidijas, išmokas ar kitą valstybės pagalbą, įskaitant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą ir kitą paramą, išskyrus tiesioginę Europos Sąjungos paramą, atėmimas iki 5 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka;

3) įpareigojimas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka sugrąžinti tam tikrą dalį arba visas per 12 mėnesių laikotarpį iki nelegalaus darbo nustatymo suteiktų subsidijų, išmokų ar kitos valstybės pagalbos, įskaitant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą ir kitą paramą, išskyrus tiesioginę Europos Sąjungos paramą, lėšas.

PENKTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13 straipsnis. Valstybinės darbo inspekcijos santykiai su kitais subjektais

Valstybinė darbo inspekcija, atlikdama jai pavestas funkcijas, bendradarbiauja ir keičiasi informacija su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis, profesinėmis sąjungomis, darbo tarybomis, darbdavių organizacijomis, kitų valstybių analogiškomis tarnybomis.

13¹ straipsnis. Trečiosios šalies piliečio atstovavimas

Profesinės sąjungos trečiosios šalies piliečio pavedimu gali įstatymų nustatyta tvarka atstovauti jam teisminėse arba administracinėse procedūrose.

14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. sausio 1 d.

2. Įsigaliojus šiam Įstatymui, netenka galios:

1) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 87-1644);

2) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 ir 15 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1996, Nr. 41-987);

3) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 6 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 67-1654);

4) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 18, 21, 25 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 98-2712);

5) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 11 straipsnio papildymo įstatymas (Žin., 1999, Nr. 33-952);

6) Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo 7 ir 8 straipsnių papildymo įstatymas (Žin., 2000, Nr. 61-1829).

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2000, Nr. 111-3574.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMAS

2000 m. gruodžio 21 d. Nr. IX-110
Vilnius

Įstatymo aktuali redakcija nuo 2013-07-01

[ištraukos]

PIRMASIS SKIRSNIS. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nurodo asmenis, draudžiamus ligos ir motinystės socialiniu draudimu, nustato teisę į šio draudimo pašalpas, jų skyrimo, apskaičiavimo bei mokėjimo sąlygas.

2 straipsnis. Ligos ir motinystės socialinis draudimas

Ligos ir motinystės socialinis draudimas įstatymų nustatytais atvejais kompensuoja šios rūšies draudimu apdraustiems asmenims dėl jų pačių arba šeimos narių ligos, taip pat dėl motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) dalį prarastų ar dėl dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje negautų darbo pajamų.

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Apdraustasis asmuo** – fizinis asmuo, kuris pats moka ir už jį mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

2. **Apdraustojo asmens draudžiamosios pajamos** – visos asmens pajamos, nuo kurių buvo mokamos arba turėjo būti mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos ligos ir motinystės socialiniam draudimui, šio įstatymo nustatytos ir apdraustajam priskaičiuotos ligos (įskaitant darbdavio mokamas 2 pirmąsias ligos dienas), profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpos, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpos, mokamos vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, taip pat priskaičiuotos nedarbo socialinio draudimo išmokos, mokamos vadovaujantis Nedarbo socialinio draudimo įstatymu.

3. **Kompensuojamasis uždarbis** – apdraustojo asmens draudžiamųjų pajamų suma, pagal kurią apskaičiuojamos ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpos.

4. **Ligos ir motinystės socialinio draudimo stažas** – laikotarpiai, per kuriuos mokamos arba pagal įstatymus turėjo būti mokamos valstybinio socialinio

draudimo įmokos ligos ir motinystės socialiniam draudimui, taip pat per kuriuos apdraustasis asmuo gavo šio įstatymo nustatytas ligos (įskaitant darbdavio mokamas 2 pirmąsias ligos dienas), profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpas, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpas, mokamas vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, nedarbo draudimo išmokas, mokamas vadovaujantis Nedarbo socialinio draudimo įstatymu. Savarankiškai dirbančių asmenų ar asmenų, kurie gauna pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos arba pagal autorines sutartis, socialinio draudimo stažas nustatomas pagal sumokėtas socialinio draudimo įmokas. Jei šios įmokos sumokėtos nuo minimaliosios mėnesinės algos dydžio sumos, įgyjamas vieno mėnesio socialinio draudimo stažas. Tais atvejais, kai įmokos sumokėtos nuo mažesnės arba didesnės nei minimalioji mėnesinė alga sumos, socialinio draudimo stažas laikomas proporcingai mažesniu arba didesniu. Ligos ir motinystės socialinio draudimo stažas apskaičiuojamas Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

5. **Pašalpos gavėjas** – fizinis asmuo, kuris turi teisę gauti įstatymų nustatytas ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) pašalpas.

6. **Šeimos narys** – sutuoktinis, vaikas (įvaikis), motina (tėvas), įmotė (įtėvis).

7. **Einamųjų metų draudžiamosios pajamos** – pajamos, apskaičiuotos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtintą metodiką. Jų apskaičiavimo ir tvirtinimo tvarką nustato Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas.

4 straipsnis. Asmenys, draudžiami ligos ir motinystės socialiniu draudimu

1. Ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpomis, privalomai draudžiami Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys.

2. Ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpomis, privalomai draudžiami Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalyse nurodyti asmenys, išskyrus asmenis, kurie gauna pajamas pagal autorines sutartis.

3. Asmenys, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis, ligos ir motinystės socialiniu draudimu draudžiami ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpomis.

4. Ligos ir motinystės socialiniu draudimu privalomai nedraudžiami asmenys turi teisę šios rūšies draudimu draustis savanoriškai Vyriausybės nustatyta tvarka.

5. Asmenys, gaunantys pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos arba pagal autorines sutartis, laikomi apdraustaisiais nuo socialinio draudimo pradžios datos iki draudiminio įvykio dienos, jei per šį laikotarpį buvo sumokėtos socialinio draudimo įmokos nuo pajamų sumos, ne mažesnės kaip šio laikotarpio minimaliųjų mėnesinių algų suma. Šioje dalyje išvardyti asmenys apdraustaisiais laikomi ne ilgesnį kaip 24 mėnesių laikotarpį nuo socialinio draudimo pradžios datos.

5 straipsnis. Ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpos

1. Pagal šį įstatymą skiriamos ir mokamos ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpos.

2. Ligos pašalpos skiriamos turintiems teisę jas gauti asmenims šiais atvejais:

1) apdraustiesiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingiems dėl ligos arba traumos ir dėl to praradusiems darbo pajamų, išskyrus Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo numatytus ligos pašalpos skyrimo ir mokėjimo atvejus;

2) sergantiems šeimos nariams slaugyti. Ši pašalpa skiriama, jeigu gydytojo nurodymu būtina slaugyti susirgusį apdraustojo asmens šeimos narį;

3) dėl užkrečiamųjų ligų protrūkių arba epidemijų nušalintiems nuo darbo;

4) apdraustiesiems asmenims, kurie gydosi sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas. Ši pašalpa skiriama apdraustiesiems asmenims už visą gydymosi tokioje įstaigoje laiką, taip pat vykimo į ją ir grįžimo iš jos laiką;

5) pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programą ugdomų vaikų priežiūrai, jeigu švietimo įstaigose nustatytas infekcijų plitimą ribojantis režimas;

6) vaiko priežiūrai, jeigu asmuo, kuriam suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos ar atostogos vaikui prižiūrėti (toliau – vaiko priežiūros atostogos) dėl savo ligos ar traumos negali šio vaiko prižiūrėti;

7) apdraustiesiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingiems dėl audinių, ląstelių ar organų paėmimo transplantacijai donorystės tikslu.

3. Motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos skiriamos turintiems teisę jas gauti apdraustiesiems asmenims šiais atvejais (išskyrus šio straipsnio 5 dalyje numatytus atvejus):

1) motinystės – moterims nėštumo ir gimdymo atostogų metu;

2) tėvystės – apdraustajam asmeniui tėvystės atostogų metu, kol vaikui sueis vienas mėnuo;

3) motinystės (tėvystės) – apdraustajam asmeniui vaiko priežiūros atostogų metu, kol vaikui sueis vieni arba dveji metai, arba vaiko priežiūros atostogų, suteiktų pagal Darbo kodekso 180 straipsnio 2 dalį, metu, jeigu įmotė (įtėvis) anksčiau negavo motinystės (tėvystės) pašalpos tam pačiam vaikui prižiūrėti.

4. Profesinės rehabilitacijos pašalpos skiriamos ir mokamos turintiems teisę jas gauti apdraustiesiems asmenims, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT) nustatė profesinės rehabilitacijos paslaugų poreikį, jeigu šie asmenys dalyvauja profesinės rehabilitacijos programoje.

5. Asmenims, privalomai draudžiamiems ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpoms, ir asmenims, nurodytiems šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje, pašalpos skiriamos šiais atvejais:

1) motinystės – pagal pateiktą nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimą, išduotą šio įstatymo 16 straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka;

2) tėvystės – vieną mėnesį nuo vaiko gimimo;

3) motinystės (tėvystės) – kol vaikui sueis vieni arba dveji metai arba vaiko priežiūros atostogų, suteiktų pagal Darbo kodekso 180 straipsnio 2 dalį, metu.

6. Asmenys, nurodyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalyse, pateikę nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimą (šio straipsnio 5 dalies 1 punktą), prilyginami asmenims, kuriems suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, o pateikę vaiko gimimo liudijimą (šio straipsnio 5 dalies 2 ir 3 punktai), – asmenims, kuriems suteiktos tėvystės ar vaiko priežiūros atostogos. Šioje dalyje nurodytiems asmenims tėvystės atostogų pradžia laikoma vaiko gimimo diena, o vaiko priežiūros atostogų diena – kita diena po tėvystės atostogų ar nėštumo ir gimdymo atostogų.

6 straipsnis. Kompensuojamasis uždarbis

1. Kompensuojamasis uždarbis, pagal kurį nustatomas ligos ir profesinės reabilitacijos pašalpų dydis, yra apskaičiuojamas pagal apdraustojo asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeiliui einančius 3 kalendorinius mėnesius, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš laikinojo nedarbingumo nustatymo ar profesinės reabilitacijos programos pradžios mėnesį.

2. Kompensuojamasis uždarbis, pagal kurį nustatomas motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpų dydis, yra apskaičiuojamas pagal apdraustojo asmens draudžiamąsias pajamas, turėtas per paeiliui einančius 12 kalendorinių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš nėštumo ir gimdymo, tėvystės arba vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį.

3. Jeigu visą šio straipsnio 2 dalyje nurodytą laikotarpį arba jo dalį apdraustajam buvo mokama motinystės (tėvystės) pašalpa už prieš tai gimusį vaiką arba jis buvo prieš tai gimusio vaiko nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogose, jo prašymu nauja motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) pašalpa gali būti apskaičiuota iš kompensuojamojo uždarbio, pagal kurį buvo apskaičiuota ankstesnė (pirmesnė) motinystės, tėvystės ar motinystės (tėvystės) pašalpa.

4. Jeigu vidutinis mėnesinis kompensuojamasis uždarbis ligos pašalpai apskaičiuoti yra mažesnis už nedarbingumo atsiradimo mėnesį galiojusių Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų ketvirtadalį, ši pašalpa skaičiuojama taikant pastarąjį dydį. Jeigu vidutinis mėnesinis kompensuojamasis uždarbis motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpai apskaičiuoti yra mažesnis už nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį galiojusių Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalį, šios pašalpos skaičiuojamos taikant pastarąjį dydį. Jeigu profesinės reabilitacijos pašalpos gavėjo vidutinis mėnesinis kompensuojamasis uždarbis yra mažesnis už profesinės reabilitacijos programos pradžios mėnesį galiojusių dviejų valstybinių socialinio draudimo bazinių pensijų sumą, profesinės reabilitacijos pašalpa skaičiuojama pagal pastarąjį dydį.

5. Maksimalus kompensuojamasis uždarbis pašalposms apskaičiuoti negali viršyti teisės į atitinkamą pašalpą atsiradimo mėnesį galiojusį Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų 3,2 dydžio sumos.

6. Vidutinis mėnesinis kompensuojamasis uždarbis pašalposms apskaičiuoti apskaičiuojamas Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

7 straipsnis. Pašalpos mokėjimas mirus asmeniui, turėjusiam teisę ją gauti

1. Ligos, profesinės reabilitacijos ir motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpų sumos, kurios priklausė apdraustajam ir kurių jis dėl mirties negavo, išmokamos asmenims, kuriems paveldėjimo tvarka pereina mirusiojo asmens turtas, kai jie pateikia paveldėjimo teisės liudijimą.

ANTRASIS SKIRSNIS. LIGOS PAŠALPA

8 straipsnis. Teisė gauti ligos pašalpą

1. Teisę gauti ligos pašalpą šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais turi šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje išvardyti apdraustieji asmenys, jeigu jie:

1) tampa laikinai nedarbingi ir dėl to praranda darbo pajamų, taip pat jeigu tuo laikotarpiu jie negauna ligos pašalpos pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą;

2) iki laikinojo nedarbingumo pradžios dienos turi ne trumpesnę kaip 3 mėnesių per paskutinius 12 mėnesių arba ne trumpesnę kaip 6 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą, išskyrus atvejus, numatytus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse.

2. Ligos pašalpą turi teisę gauti ir apdraustieji asmenys iki 26 metų, kurie iki laikinojo nedarbingumo pradžios dienos neįgijo šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais mokėsi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal profesinio mokymo programą bei aukštosiose mokyklose pagal dieninę arba nuolatinę studijų formą, jeigu laikinasis nedarbingumas prasideda per 6 mėnesius nuo mokslo baigimo (pagal mokslo baigimą įrodantį dokumentą).

3. Ligos pašalpą taip pat turi teisę gauti apdraustieji, jeigu jie iki laikinojo nedarbingumo pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais buvo draudžiami kaip asmenys, išvardyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 ar 2 punkte, ir pertrauka nuo jų statuso pasikeitimo neviršija 3 mėnesių.

4. Ligos pašalpa skiriama, jeigu teisę ją gauti atsirado darbo laikotarpiu, įskaitant bandomąjį laikotarpį, ir atleidimo iš darbo dieną, išskyrus asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje.

5. Ligos pašalpą taip pat turi teisę gauti asmenys, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis (šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalis), jeigu jie turi šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą stažą, o laikinasis nedarbingumas prasidėjo laikotarpiu, kuriuo šie asmenys laikomi apdraustaisiais.

6. Pagrindas skirti ligos pašalpą yra nedarbingumo pažymėjimas, išduotas pagal sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų patvirtintas Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių neštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo taisyklės.

9 straipsnis. Ligos pašalpos dėl apdraustojo asmens ligos arba traumos mokėjimo trukmė

1. Apdraustiesiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingiems šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1, 3, 4 punktuose nurodytais atvejais, ligos pašalpą 2 pirmąsias kalendorines nedarbingumo dienas moka darbdavys, išskyrus asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje. Ligos pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradeda mokėti trečiąją nedarbingumo dieną ir mokama iki darbingumo atgavimo dienos ar darbingumo lygio nustatymo dienos. Tuo atveju, kai asmenims NDNT nustato profesinės reabilitacijos paslaugų poreikį, ligos pašalpa mokama iki pirmosios dalyvavimo profesinės reabilitacijos programoje dienos. Ligos pašalpa po atleidimo iš darbo mokama ne ilgiau kaip 5 kalendorines ligos dienas.

2. Apdraustiesiems asmenims, gaunantiems valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, ligos pašalpa šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytais atvejais iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradeda mokėti šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka ir mokama ne ilgiau kaip 90 kalendorinių dienų per kalendorinius metus.

3. Apdraustiesiems asmenims, kurie savanoriškai gydomi nuo alkoholizmo, narkomanijos ar toksikomanijos specializuotuose stacionaruose, ligos pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradeda mokėti šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka ir mokama ne ilgiau kaip 14 kalendorinių dienų vieną kartą per kalendorinius metus.

4. Apdraustiesiems asmenims, tapusiems laikinai nedarbingiems dėl audinių, ląstelių ar organų paėmimo transplantacijai donorystės tikslu, ligos pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradeda mokėti pirmą nedarbingumo dieną ir mokama iki darbingumo atgavimo dienos ar darbingumo lygio nustatymo dienos.

5. Apdraustiesiems asmenims, nurodytiems šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje ir įgijusiems teisę gauti ligos pašalpą, ligos pašalpa mokama nuo 3 laikinojo nedarbingumo dienos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų ir mokama iki darbingumo atgavimo dienos ar darbingumo lygio nustatymo dienos.

10 straipsnis. Ligos pašalpos sergančiam šeimos nariui slaugyti arba vaikui prižiūrėti mokėjimo trukmė

1. Kai apdraustasis asmuo slaugo sergantį šeimos narį, pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradeda mokėti nuo pirmosios slaugymo dienos ir mokama ne ilgiau kaip 7 kalendorines dienas.

2. Turinčiam teisę gauti ligos pašalpą šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka šeimos nariui, globėjui, slaugančiam sergantį iki keturiolikos metų vaiką, arba motinai (tėvui), įmotei (įtėviui), prižiūrinčiam vaiką, kurio priežiūrai suteiktos neštu-

mo ir gimdymo ar vaiko priežiūros atostogos kitam asmeniui, kuris dėl savo ligos ar traumos negali šio vaiko prižiūrėti, pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradedama mokėti nuo pirmos vaiko slaugymo ar priežiūros dienos ir mokama ne ilgiau kaip 14 kalendorinių dienų.

3. Turinčiam teisę gauti ligos pašalpą šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka šeimos nariui ar globėjui, slaugančiam stacionare sergantį iki septynerių metų vaiką, taip pat šeimos nariui, globėjui ar rūpintojui, slaugančiam stacionare, ambulatoriškai ar (ir) medicininės reabilitacijos ir sanatorinio gydymo įstaigoje vaiką iki aštuoniolikos metų, sergantį sunkiomis ligomis, kurių sąrašą tvirtina sveikatos apsaugos ministras ir socialinės apsaugos ir darbo ministras, pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų pradedama mokėti nuo pirmosios slaugymo dienos ir mokama visą reikalingą slaugymo laikotarpį, bet ne ilgiau kaip 120 dienų per kalendorinius metus.

11 straipsnis. Ligos pašalpos užkrečiamųjų ligų protrūkių arba jų epidemijų metu mokėjimo trukmė

1. Kai teisės aktų nustatyta tvarka ypač pavojingų arba nežinomos kilmės užkrečiamųjų ligų protrūkių arba epidemijų židiniuose nustatomas karantino režimas, ligos pašalpa dėl šios priežasties nušalintiems nuo darbo apdraustiesiems asmenims mokama šio įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka visą nušalinimo nuo darbo laikotarpį iki karantino atšaukimo.

2. Apdraustiesiems asmenims, gaunantiems valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, ligos pašalpa šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 3 punkte numatytais atvejais iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų mokama šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

3. Užkrečiamųjų ligų protrūkių arba epidemijų metu, kai apdraustasis asmuo nuo darbo laikinai nušalinamas kaip užkrečiamosios ligos sukėlėjas nešiotojas ir negalima jo perkelti į kitą darbą, ligos pašalpa apskaičiuojama pagal kompensuojamąjį uždarbį, gautą tik toje darbovietėje, kurioje apdraustasis asmuo nušalintas nuo darbo, ir mokama šio įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

4. Kai teisės aktų nustatyta tvarka švietimo įstaigose nustatomas infekcijų plitimą ribojantis režimas ir dėl to atsirado būtinybė prižiūrėti pagal ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo programą ugdomą vaiką, ligos pašalpa iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų mokama šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

12 straipsnis. Ligos pašalpos asmenims, kurie gydomi sveikatos priežiūros įstaigose, teikiančiose ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas, mokėjimo trukmė

1. Apdraustajam asmeniui, kuris gydomi sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas, pašalpa mokama 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka už visą gydymosi joje laiką, tai pat vykimo į šią įstaigą ir grįžimo iš jos laiką.

2. Apdraustiesiems asmenims, gaunantiems valstybinio socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, ligos pašalpa šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 4 punkte numatytais atvejais iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų mokama šio įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

13 straipsnis. Ligos pašalpos mokėjimas atostogų metu

1. Jeigu apdraustojų asmens laikinasis nedarbingumas dėl ligos arba traumos atsirado to asmens mokamų kasmetinių atostogų metu arba šių atostogų metu apdraustasis asmuo gydomsi sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančioje ortopedines ir (ar) protezavimo paslaugas, ligos pašalpa mokama šio įstatymo 9 ir 12 straipsniuose nustatyta tvarka.

2. Jeigu apdraustojų asmens laikinasis nedarbingumas dėl šio įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nurodytų priežasčių atsirado to asmens nemokamų atostogų metu arba jeigu apdraustasis asmuo nušalintas nuo darbo be teisės gauti darbo užmokesį, ligos pašalpa pradeda mokėti šio įstatymo 9–12 straipsniuose nustatyta tvarka nuo tos dienos, kurią apdraustasis asmuo turėjo pradėti dirbti. Tokia pat tvarka pašalpa mokama, jeigu apdraustasis asmuo nušalinamas nuo darbo ligos metu.

14 straipsnis. Ligos pašalpos dydis

1. Ligos pašalpa, kurią moka darbdavys 2 pirmąsias kalendorines nedarbingumo dienas, negali būti mažesnė negu 80 procentų ir ne didesnė kaip 100 procentų pašalpos gavėjo vidutinio darbo užmokesčio, apskaičiuoto Vyriausybės nustatyta tvarka.

2. Ligos pašalpa, mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, lygi 80 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio.

3. Ligos pašalpa, tapus laikinai nedarbingam dėl audinių, ląstelių ar organų paėmimo transplantacijai donorystės tikslu, mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio.

4. Ligos pašalpa sergančiam šeimos nariui slaugyti arba vaikui prižiūrėti, mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, lygi 85 procentams pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio.

5. Ligos pašalpa, mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, per mėnesį negali būti mažesnė už nedarbingumo atsiradimo mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų ketvirtadalį.

6. Ligos pašalpa apskaičiuojama ir mokama Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Sąlygos, kuriomis ligos pašalpa nemokama

1. Ligos pašalpa nemokama, jeigu kompetentingos institucijos nustato, kad:

1) apdraustasis asmuo tapo laikinai nedarbingas dėl traumos, kurią gavo darydamas nusikalstamą veiką;

2) apdraustasis asmuo sužalojo savo sveikatą arba apsimetė sergančiu;

3) apdraustasis asmuo tapo nedarbingas dėl neblaivumo (girtumo) ar dėl piktnaudžiavimo psichiką veikiančiomis medžiagomis.

2. Asmenims, pažeidusiems elgesio taisyklės nedarbingumo metu, nustatytas sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų patvirtintose Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo taisyklėse, ligos pašalpa neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas nuo pažeidimo padarymo dienos Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

TREČIASIS SKIRSNIS. MOTINYSTĖS, TĖVYSTĖS IR MOTINYSTĖS (TĖVYSTĖS) PAŠALPOS

16 straipsnis. Teisė gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu

1. Teisę gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu turi pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis apdrausti asmenys, kuriems suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, jeigu jie iki pirmosios nėštumo ir gimdymo atostogų dienos turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą, išskyrus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytus atvejus.

2. Teisę gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu turi apdraustieji asmenys iki 26 metų, kurie iki nėštumo ir gimdymo atostogų pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalyje nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais mokėsi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal profesinio mokymo programą bei aukštosiose mokyklose pagal dieninę arba nuolatinę studijų formą, jeigu nėštumo ir gimdymo atostogos suteikiamos per 12 mėnesių nuo mokslo baigimo (pagal mokslo baigimą įrodantį dokumentą).

3. Teisę gauti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu taip pat turi apdraustieji, jeigu jie iki nėštumo ir gimdymo atostogų pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalyje nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais buvo draudžiami kaip asmenys, išvardyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 ar 2 punkte, ir pertrauka nuo statuso pasikeitimo neviršija 3 mėnesių.

4. Moteriai, atleistai iš darbo nėštumo metu arba nėštumo ir gimdymo atostogų metu dėl įmonės, įstaigos, organizacijos likvidavimo ar bankroto, taip pat dėl to, kad pasibaigė darbo sutartis arba Valstybės tarnybos įstatyme, Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Teisėjų atlyginimų įstatyme nurodytų asmenų paskyrimo į pareigas terminas ar įgaliojimų laikas, ir turinčiai šio straipsnio 1 dalyje nurodytą ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą, motinystės pašalpa mokama šio įstatymo 17 straipsnyje nustatyta tvarka. Ši nuostata taip pat taikoma ir kitoms nėštumo ir gimdymo atostogoms, jeigu jos prasideda prieš tai gimusio vaiko auginimo iki 3 metų laikotarpiu.

5. Pagrindas skirti motinystės pašalpą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu yra nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimas, išduotas pagal sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų patvirtintas Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo taisyklės.

17 straipsnis. Motinystės pašalpos nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu mokėjimo trukmė

1. Moterims, suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaičių, motinystės pašalpa mokama už 126 kalendorines dienas. Komplikuoto gimdymo atveju ir kai gimė daugiau negu vienas vaikas, pašalpa mokama papildomai už 14 kalendorinių dienų. Moterims, kurios iki gimdymo datos (suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaičių) nepasinaudojo teise į nėštumo ir gimdymo atostogas, motinystės pašalpa mokama už 56 kalendorines dienas po gimdymo.

2. Moterims, kurios iki gimdymo datos (suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaičių) nepasinaudojo teise į nėštumo ir gimdymo atostogas, komplikuoto gimdymo atveju ar kai gimė daugiau negu vienas vaikas, motinystės pašalpa mokama už 70 kalendorinių dienų po gimdymo.

3. Moterims, pagimdžiusioms 22–30 nėštumo savaitę, motinystės pašalpa mokama už 28 kalendorines dienas po gimdymo. Jeigu kūdikis gyvena 28 paras ir ilgiau, pašalpa mokama už 126 kalendorines dienas po gimdymo. Moterims, pagimdžiusioms 22–30 nėštumo savaitę negyvą vaiką, motinystės pašalpa mokama už 28 kalendorines dienas po gimdymo.

4. Moterims, pagimdžiusioms 22–30 nėštumo savaitę, komplikuoto gimdymo atveju ir kai gimė daugiau negu vienas vaikas, pašalpa papildomai mokama už 14 kalendorinių dienų.

5. Apdraustajam asmeniui, paskirtam naujagimio globėju, motinystės pašalpa mokama nuo globos nustatymo dienos tol, kol kūdikiui sueis 70 dienų.

18 straipsnis. Motinystės pašalpos nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu dydis

1. Motinystės pašalpa nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė už nėštumo ir gimdymo atostogų pradžios mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalį.

2. Jeigu apdraustasis motinystės pašalpos gavimo laikotarpiu turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ligos ir motinystės socialinio draudimo įmokos, ar iš tuo laikotarpiu vykdytos darbinės veiklos gautų pajamų, kurios pagal šį įstatymą nėra draudžiamosios pajamos, ar gauna šio įstatymo nustatytas ligos (įskaitant darbdavio mokamas 2 pirmąsias ligos dienas) ar profesinės rehabilitacijos pašalpas, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpas, mokamas vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, ir jų dydis mažesnis už motinystės pašalpą, jam mokamas motinystės pašalpos ir jo atitinkamą mėnesį turėtų pajamų ir (ar) pašalpų skirtumas. Jeigu šių pajamų ir (ar) pašalpų dydis yra didesnis už motinystės pašalpą arba jai lygus, motinystės pašalpa nemokama. Mokant motinystės pašalpą, į draudžiamąsias pajamas neįtraukiamos motinystės pašalpos mokėjimo metu gautos draudžiamosios pajamos už darbą, atliktą iki pirmosios nėštumo ir gimdymo atostogų dienos. Motinystės pašalpa ar jos dalis apskaičiuojama ir mokama Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

18¹ straipsnis. Teisė gauti tėvystės pašalpą

1. Teisę gauti tėvystės pašalpą turi tėvas, kuris:

- 1) apdraustas pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1–3 dalis;
- 2) įstatymų nustatyta tvarka išleistas tėvystės atostogų, kol vaikui sueis vienas mėnuo;

3) per paskutinius 24 mėnesius iki pirmosios tėvystės atostogų dienos turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą, išskyrus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytus atvejus.

2. Teisę gauti tėvystės pašalpą tėvystės atostogų laikotarpiu turi apdraustieji asmenys iki 26 metų, kurie iki tėvystės atostogų pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais mokėsi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal profesinio mokymo programą bei aukštosiose mokyklose pagal dieninę arba nuolatinę studijų formą, jeigu tėvystės atostogos suteikiamos per 12 mėnesių nuo mokslo baigimo (pagal mokslo baigimą įrodantį dokumentą).

3. Teisę gauti tėvystės pašalpą, tėvystės atostogų laikotarpiu taip pat turi apdraustieji, jeigu jie iki tėvystės atostogų pradžios šio stažo neįgijo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais buvo draudžiami kaip asmenys, išvardyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 ar 2 punkte, ir pertrauka nuo statuso pasikeitimo neviršija 3 mėnesių.

Įstatymas papildytas straipsniu:

18² straipsnis. Tėvystės pašalpos mokėjimo trukmė

Tėvystės pašalpa mokama tėvystės atostogų laikotarpiu nuo vaiko gimimo dienos iki tol, kol vaikui sueis vienas mėnuo.

18³ straipsnis. Tėvystės pašalpos dydis

1. Tėvystės pašalpa mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Ši pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė už tėvystės atostogų suteikimo mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalį. Pašalpa apskaičiuojama ir mokama Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

2. Jeigu apdraustasis asmuo tėvystės pašalpos gavimo laikotarpiu turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ligos ir motinystės socialinio draudimo įmokos, ar iš tuo laikotarpiu vykdytos darbinės veiklos gautų pajamų, kurios pagal šį įstatymą nėra draudžiamosios pajamos, ar gauna šio įstatymo nustatytas ligos (įskaitant darbdavio mokamas 2 pirmąsias ligos dienas) ar profesinės rehabilitacijos pašalpas, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpas, mokamas vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, ir jų dydis mažesnis už tėvystės pašalpą, jam mokamas tėvystės pašalpos ir jo atitinkamą mėnesį turėtų pajamų ir (ar) pašalpų skirtumas. Jeigu šių pajamų ir (ar pašalpų) dydis yra didesnis už tėvystės pašalpą arba jai lygus, tėvystės pašalpa nemokama. Mokant tėvystės pašalpą, į draudžiamąsias pajamas neįtraukiamos tėvystės pašalpos mokėjimo metu gautos draudžiamosios pajamos už darbą, atliktą iki pirmosios tėvystės atostogų dienos. Tėvystės pašalpa ar jos dalis apskaičiuojama ir mokama

Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

19 straipsnis. Teisė gauti motinystės (tėvystės) pašalpą

1. Teisę gauti motinystės (tėvystės) pašalpą turi vienas iš tėvų (įtėvių) ar globėjas, kuris:

1) apdraustas pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis, išskyrus atvejus, numatytus šio straipsnio 6, 7 ir 8 dalyse;

2) įstatymų nustatyta tvarka išleistas vaiko priežiūros atostogų, išskyrus pirmaisiais vaiko auginimo metais, kai vaiko priežiūros atostogos nutraukiamos dėl grįžimo į darbą, ar antraisiais vaiko auginimo metais bei atvejus, numatytus šio straipsnio 6 ir 7 dalyse;

3) per paskutinius 24 mėnesius iki pirmosios vaiko priežiūros atostogų dienos turi ne trumpesnę kaip 12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą, išskyrus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytus atvejus.

2. Teisę gauti motinystės (tėvystės) pašalpą turi apdraustieji asmenys iki 26 metų (vienas iš tėvų (įtėvių) ar globėjas), kurie iki vaiko priežiūros atostogų pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais mokėsi pagal bendrojo ugdymo programą ar pagal profesinio mokymo programą bei aukštosiose mokyklose pagal dieninę arba nuolatinę studijų formą, jeigu vaiko priežiūros atostogos suteikiamos per 12 mėnesių nuo mokslo baigimo (pagal mokslo baigimą įrodantį dokumentą) arba vaiko priežiūros atostogos suteikiamos nuo kitos dienos po dienos, kurią baigiasi nėštumo ir gimdymo atostogos ar tėvystės atostogos, kai už tą patį vaiką apdraustajam asmeniui buvo mokėta motinystės ar tėvystės pašalpa pagal šio įstatymo 16 straipsnio 2 dalį ar 18¹ straipsnio 2 dalį.

3. Teisę gauti motinystės (tėvystės) pašalpą taip pat turi tie apdraustieji asmenys, kurie iki vaiko priežiūros atostogų pradžios neįgijo šio straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyto stažo dėl to, kad nurodytais laikotarpiais buvo draudžiami kaip asmenys, išvardyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 ar 2 punkte, ir pertrauka nuo jų statuso pasikeitimo neviršija 3 mėnesių.

4. Jeigu apdraustasis, gaunantis motinystės (tėvystės) pašalpą, įgyja teisę gauti motinystės arba motinystės (tėvystės) pašalpą dėl kito vaiko gimimo ar įvaikinimo, jam mokamos abi šios pašalpos, tačiau bendra pašalpų suma negali būti didesnė kaip 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Motinystės (tėvystės) pašalpos mokamos neatsižvelgiant į tai, kurio vaiko priežiūrai suteiktos vaiko priežiūros atostogos.

5. Asmeniui, neturinčiam teisės gauti motinystės (tėvystės) pašalpos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų, mokama pašalpa pagal Išmokų vaikams įstatymą.

6. Vienam iš tėvų (įtėvių) ar globėjui, įstatymų nustatyta tvarka išleistam vaiko priežiūros atostogų ir gaunančiam motinystės (tėvystės) pašalpą, atleistam iš darbo dėl įmonės, įstaigos, organizacijos likvidavimo ar bankroto, taip pat dėl to, kad pasibaigė darbo sutartis arba Valstybės tarnybos įstatyme, Valstybės politikų ir valsty-

bės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Teisėjų atlyginimų įstatyme nurodytų asmenų paskyrimo į pareigas terminas ar įgaliojimų laikas, motinystės (tėvystės) pašalpa mokama šio įstatymo 20 ir 21 straipsniuose nustatyta tvarka. Ši nuostata taip pat taikoma skiriant motinystės (tėvystės) pašalpą, jeigu teisė ją gauti atsirado prieš tai gimusio ar įvaikinto vaiko auginimo iki 3 metų laikotarpiu.“

7. Vienam iš tėvų (įtėvių) ar globėjui, turinčiam šio straipsnio 1 dalyje nurodytą ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą arba atitinkančiam šio straipsnio 2 ar 3 dalyje nustatytus reikalavimus, atleistam iš darbo dėl įmonės, įstaigos, organizacijos likvidavimo ar bankroto, taip pat dėl to, kad pasibaigė darbo sutartis arba Valstybės tarnybos įstatyme, Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Teisėjų atlyginimų įstatyme nurodytų asmenų paskyrimo į pareigas terminas ar įgaliojimų laikas, ir dėl to negavusiam vaiko priežiūros atostogų, motinystės (tėvystės) pašalpa mokama šio įstatymo 20 ir 21 straipsniuose nustatyta tvarka. Ši nuostata taip pat taikoma skiriant motinystės (tėvystės) pašalpą, jeigu teisė ją gauti atsirado prieš tai gimusio ar įvaikinto vaiko auginimo iki 3 metų laikotarpiu.

8. Vienam iš tėvų (įtėvių) ar globėjų, gaunančiam pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos arba pagal autorines sutartis, kuris nėra apdraustas pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis, motinystės (tėvystės) pašalpa mokama šio įstatymo 20 ir 21 straipsniuose nustatyta tvarka, jeigu jam buvo mokėta motinystės ar tėvystės pašalpa ir jis turi šio straipsnio 1 dalyje nustatytą ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą arba atitinka šio straipsnio 2 ar 3 dalyje nustatytus reikalavimus.

20 straipsnis. Motinystės (tėvystės) pašalpos mokėjimo trukmė

1. Motinystės (tėvystės) pašalpa mokama vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos tol, kol vaikui sueis vieni arba dveji metai, arba vaiko priežiūros atostogų, suteiktų pagal Darbo kodekso 180 straipsnio 2 dalį, laikotarpiu.

2. Jeigu motina negavo motinystės pašalpos už nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpį, tai motinystės (tėvystės) pašalpa turintiems teisę ją gauti šio įstatymo 19 straipsnyje nurodytiems asmenims skiriama nuo vaiko gimimo dienos.

3. Jeigu motinystės pašalpą už nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpį gavusi motina mirė, motinystės (tėvystės) pašalpa turintiems teisę ją gauti šio įstatymo 19 straipsnyje nurodytiems asmenims skiriama nuo motinos mirties dienos.

4. Tėvystės atostogų metu tėvui, gaunančiam tėvystės pašalpą, motinystės (tėvystės) pašalpa nemokama.

5. Apdraustojo, turinčio teisę į motinystės (tėvystės) pašalpą, vaikui teisės aktų nustatyta tvarka nustačius laikinąją ar nuolatinę globą ar apdraustajam, turinčiam teisę gauti motinystės (tėvystės) pašalpą, teismo sprendimu apribojus tėvų (tėvo ar motinos) valdžią arba apdraustąjį teismo nutartimi atleidus ar nušalinus nuo globėjo pareigų, ši pašalpa neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas kitą dieną po teismo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo dienos, jeigu teismas nenutaria jų vykdyti skubiai, Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

21 straipsnis. Motinystės (tėvystės) pašalpos dydis

1. Motinystės (tėvystės) pašalpos dydis nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos, kol vaikui sueis vieni metai, yra 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio, jeigu apdraustasis pasirenka gauti šią pašalpą, kol vaikui sueis vieni metai. Jeigu apdraustasis pasirenka gauti motinystės (tėvystės) pašalpą, kol vaikui sueis dveji metai, šios pašalpos dydis nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos, kol vaikui sueis vieni metai, yra 70 procentų, o kol vaikui sueis dveji metai, – 40 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio. Motinystės (tėvystės) pašalpos dydis vaiko priežiūros atostogų, suteiktų pagal Darbo kodekso 180 straipsnio 2 dalį, laikotarpiu yra 70 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio.

2. Motinystės (tėvystės) pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė nei vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį galiojusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų trečdalis.

3. Jeigu apdraustajam gimsta du ir daugiau vaikų ar apdraustasis įvaikina du ir daugiau vaikų ir jis yra šių vaikų priežiūros atostogose, motinystės (tėvystės) pašalpa (šio straipsnio 1 ir 2 dalys) didinama atsižvelgiant į vienu metu gimusių ar įvaikintų vaikų skaičių, tačiau mokama bendra pašalpų suma negali būti didesnė kaip 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio.

4. Jeigu apdraustasis, kuris buvo ar yra išleistas vaiko priežiūros atostogų, pirmaisiais vaiko auginimo metais turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ligos ir motinystės socialinio draudimo įmokos, ar iš pirmaisiais vaiko auginimo metais vykdytos darbinės veiklos gautų pajamų, kurios pagal šį įstatymą nėra draudžiamosios pajamos, ar gauna šio įstatymo nustatytas ligos (įskaitant darbdavio mokamas 2 pirmąsias ligos dienas) ar profesinės reabilitacijos pašalpas, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpas, mokamas vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, ir jų dydis mažesnis už motinystės (tėvystės) pašalpą (bendrą šių pašalpų sumą), jam mokamas motinystės (tėvystės) pašalpos (bendros šių pašalpų sumos) ir jo atitinkamą mėnesį turėtų pajamų ir (ar) pašalpų skirtumas Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka. Jeigu šių pajamų ir (ar) pašalpų dydis yra didesnis už motinystės (tėvystės) pašalpą arba jai lygus, motinystės (tėvystės) pašalpa nemokama. Mokant motinystės (tėvystės) pašalpą, į draudžiamąsias pajamas neįtraukiamos motinystės (tėvystės) pašalpos mokėjimo metu gautos draudžiamosios pajamos už darbą, atliktą iki pirmosios vaiko priežiūros atostogų dienos. Antraisiais vaiko auginimo metais motinystės (tėvystės) pašalpa mokama nepriklausomai nuo tuo metu gautų pajamų ir (ar) pašalpų.

5. Motinystės (tėvystės) pašalpa apskaičiuojama ir mokama Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

6. Jeigu apdraustasis, esantis vaiko priežiūros atostogose, įsidarbina kitoje darbovietėje ir šioje darbovietėje jam suteikiamos vaiko priežiūros atostogos, motinystės (tėvystės) pašalpa už šį laikotarpį iš naujo neskiriama.

KETVIRTASIS SKIRSNIS. PROFESINĖS REABILITACIJOS PAŠALPA

21¹ straipsnis. Teisė gauti profesinės rehabilitacijos pašalpą

1. Teisę gauti profesinės rehabilitacijos pašalpą šio įstatymo 5 straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju turi šio įstatymo 4 straipsnio 1 ir 3 dalyse išvardyti apdraustieji asmenys, jeigu jie:

- 1) dalyvauja profesinės rehabilitacijos programoje ir dėl to negauna darbo pajamų;
- 2) iki profesinės rehabilitacijos programos pradžios turi ne trumpesnę kaip 3 mėnesių per paskutinius 12 mėnesių arba ne trumpesnę kaip 6 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius ligos ir motinystės socialinio draudimo stažą.

2. Pagrindas skirti profesinės rehabilitacijos pašalpą yra NDNT sprendimas dėl profesinės rehabilitacijos paslaugų poreikio nustatymo ir profesinės rehabilitacijos pažymėjimas, išduotas vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintomis Profesinės rehabilitacijos pažymėjimų davimo taisyklėmis.

21² straipsnis. Profesinės rehabilitacijos pašalpos mokėjimas

1. Profesinės rehabilitacijos pašalpa turinčiam teisę ją gauti asmeniui skiriama už dalyvavimo profesinės rehabilitacijos programoje laikotarpį ir mokama nuo pirmosios dalyvavimo profesinės rehabilitacijos programoje dienos, kol asmuo taps darbingu arba bus pripažintas nedarbingu ar iš dalies darbingu, bet ne ilgiau kaip 180 kalendorinių dienų. Ši pašalpa mokama kiekvieną mėnesį (už praėjusį mėnesį).

2. Profesinės rehabilitacijos pašalpa neturinčiam pagal šį įstatymą teisės ją gauti asmeniui skiriama už dalyvavimo profesinės rehabilitacijos programoje laikotarpį ir mokama Vyriausybės nustatyta tvarka iš valstybės biudžeto lėšų.

21³ straipsnis. Profesinės rehabilitacijos pašalpos dydis

1. Profesinės rehabilitacijos pašalpa, mokama pagal šį įstatymą, lygi 85 procentams pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio.

2. Profesinės rehabilitacijos pašalpa per mėnesį negali būti mažesnė kaip profesinės rehabilitacijos programos pradžioje galiojusių dviejų valstybinių socialinio draudimo bazinių pensijų suma.

3. Profesinės rehabilitacijos pašalpa apskaičiuojama ir mokama Vyriausybės patvirtintų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka. Ši pašalpa mokama iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų.

21⁴ straipsnis. Profesinės rehabilitacijos pašalpos nemokėjimas

Jei asmuo nedalyvauja profesinės rehabilitacijos programoje, profesinės rehabilitacijos pašalpa neskiriama, nepaisant to, kad asmeniui nustatytas profesinės rehabilitacijos paslaugų poreikis ir išduotas profesinės rehabilitacijos pažymėjimas, o paskirtosios mokėjimas nutraukiamas Vyriausybės patvirtintų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

21⁵ straipsnis. Rehabilitacijos pašalpos mokėjimo atnaujinimas

Nutrauktos profesinės rehabilitacijos pašalpos mokėjimas Vyriausybės patvirtintų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka

atnaujinamas nuo dienos, kurią asmuo pradėjo tęsti anksčiau pradėtą profesinės reabilitacijos programą.

PENKTASIS SKIRSNIS. VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO LĖŠOS LIGOS IR MOTINYSTĖS SOCIALINIAM DRAUDIMUI

22 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšos ligos ir motinystės socialiniam draudimui

1. Ligos ir motinystės socialiniam draudimui skirtos lėšos įtraukiamos į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą įstatymų nustatyta tvarka pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo nustatytus šios valstybinio socialinio draudimo rūšies įmokų tarifus.

2. Ligos ir motinystės socialinio draudimo pajamas sudaro šiai draudimo rūšiai draudėjų ir apdraustųjų asmenų mokamos privalomosios valstybinio socialinio draudimo įmokos, delspinigiai ir baudos. Ligos ir motinystės socialinio draudimo pajamų dalį gali sudaryti lėšos, skirtos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rezervo.

3. Ligos ir motinystės socialinio draudimo išlaidas sudaro lėšos, skirtos šio įstatymo 5 straipsnyje nurodytoms ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) pašalpoms mokėti.

23 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai ligos ir motinystės socialiniam draudimui

Valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai ligos ir motinystės socialiniam draudimui tvirtinami Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

24 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimo ir pašalpų skaičiavimo tvarka

1. Ligos ir motinystės socialiniam draudimui skirtos valstybinio socialinio draudimo įmokos už kiekvieną apdraustąjį asmenį, nurodytą šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse, skaičiuojamos ir mokamos įstatymų nustatyta tvarka kartu su kitomis valstybinio socialinio draudimo įmokomis.

2. Ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) pašalpos skaičiuojamos ir mokamos bei pajamos už darbą, atliktą iki pirmosios nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogų dienos, nustatomos pagal Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro duomenis ir (ar) kitus papildomai pateiktus dokumentus Vyriausybės tvirtinamų Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų nustatyta tvarka.

24¹ straipsnis. Pašalpų skyrimas ir mokėjimas, permokėtų pašalpų sumų išieškojimas

1. Šiame įstatyme numatytas pašalpas, išskyrus darbdavio mokamas ligos pašalpas už 2 pirmąsias kalendorines nedarbingumo dienas, skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

teritoriniai skyriai (toliau – Fondo valdybos teritoriniai skyriai), vadovaudamiesi šiuo įstatymu ir Vyriausybės tvirtinamais Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatais.

2. Fondo valdybos teritorinis skyrius sprendimą dėl pašalpų skyrimo priima ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikalingų dokumentų ir (ar) duomenų gavimo Fondo valdybos teritoriniame skyriuje dienos.

3. Fondo valdybos teritorinis skyrius, priėmęs sprendimą neskirti pašalpos, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos išsiunčia (įteikia) pareiškėjui sprendimą ar jo nuorašą. Sprendime nurodoma pašalpos neskyrimo priežastis ir šio sprendimo apskundimo tvarka ir terminai. Sprendimas skirti pašalpą siunčiamas (įteikiamas) tik asmens prašymu.

4. Ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės ir tėvystės socialinio draudimo pašalpos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti pašalpą atsiradimo dienos, jeigu dėl jų kreipiamasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo ligos, profesinės reabilitacijos, nėštumo ir gimdymo ar tėvystės atostogų pabaigos. Tais atvejais, kai elektroninis nedarbingumo pažymėjimas išduodamas ligai pasibaigus, ligos pašalpa skiriama ir mokama nuo teisės gauti pašalpą atsiradimo dienos, jeigu dėl jos kreipiamasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo elektroninio nedarbingumo pažymėjimo išdavimo dienos. Motinystės (tėvystės) pašalpa skiriama ir mokama nuo teisės gauti pašalpą atsiradimo dienos, jeigu dėl jos kreipiamasi ne vėliau kaip per 12 mėnesių, skaičiuojant nuo laikotarpio, už kurį asmuo turi teisę gauti pašalpą, pabaigos.

5. Permokėtos pašalpų sumos išieškomos Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25 straipsnis. Ginčų sprendimas

Ginčai dėl šio įstatymo taikymo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

26 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Vyriausybė per du mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo patvirtina Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatus.

27 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas įsigalioja nuo 2001 m. sausio 1 d.

2. Šio įstatymo nuostatos taikomos asmenims, nuo šio įstatymo įsigaliojimo tapusiems laikinai nedarbingais dėl motinystės, motinystės (tėvystės), taip pat dėl ligos arba traumos, išskyrus atvejus, kuriuos numato Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas.

3. Ligos, motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpos, paskirtos iki šio įstatymo įsigaliojimo, neperskaičiuojamos ir mokamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo nustatytą tvarką.

4. Iki bus patvirtinti Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatai, vadovaujamosi Valstybinio socialinio draudimo pašalpų nuostatais tiek, kiek jie neprieštarauja šiam įstatymui.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMAS

1991 m. gegužės 21 d. Nr. I-1336
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2005 m. sausio 1 d.

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato valstybinio socialinio draudimo santykių pagrindus: valstybinio socialinio draudimo rūšis, valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų asmenų kategorijas, valstybinio socialinio draudimo valdymo sistemos principus bei struktūrą, jos subjektų teises, pareigas ir atsakomybę.

2. Šiuo įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Apdraustieji asmenys** – fiziniai asmenys, kurie šio įstatymo nustatyta tvarka valstybinio socialinio draudimo įmokas moka patys ir (arba) už juos šias įmokas moka draudėjai.

2. **Draudėjai** – visi juridiniai asmenys bei jų filialai ir atstovybės, taip pat fiziniai asmenys, kurie įstatymų nustatyta tvarka privalo mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas.

3. **Draudiminis įvykis** – juridinis faktas, dėl kurio atsiranda teisė į valstybinio socialinio draudimo išmoką įstatymų nustatyta tvarka.

4. **Draudžiamosios pajamos** – visos asmens pajamos, nuo kurių šiame įstatyme nustatyta tvarka priskaičiuotos ir privalo būti įmokėtos valstybinio socialinio draudimo įmokos, taip pat priskaičiuotos ligos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), profesinės reabilitacijos, ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų valstybinio socialinio draudimo pašalpos bei nedarbo valstybinio socialinio draudimo išmokos.

5. **Kaupiamoji pensijų įmoka** – valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos dalis, kaupiama pagal Pensijų kaupimo įstatymą.

6. **Pensijų išmokos** – išmokos, nustatytos Pensijų kaupimo įstatyme, mokamos iš pensijų fonde asmens sukaupto pensijų turto.

7. **Pensijų kaupimo bendrovės** – pensijų fondų valdymo įmonė ar gyvybės draudimo įmonė, turinti priežiūros institucijos išduotą leidimą ar licenciją Lietuvos Respublikos teritorijoje verstis Pensijų kaupimo įstatyme nustatyta pensijų kaupimo veikla.

8. **Savarankiškai dirbantys asmenys** – individualių įmonių savininkai; mažųjų bendrijų nariai; tikrųjų ūkinių bendrijų ir komanditinių ūkinių bendrijų tikrieji nariai; asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (advokatai, advokatų padėjėjai, notarai, antstoliai, verslo liudijimus turintys asmenys ir kiti asmenys); fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokestinį laikotarpį nuo sausio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos yra lygus 4 ekonominio dydžio vienetams arba didesnis (toliau – ūkininkai ir jų partneriai); šeimosnys dalyviai, kaip jie apibrėžti Šeimynų įstatyme (toliau – šeimosnys dalyviai).

9. **Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos** (toliau – **Fondo administravimo įstaigos**) – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai (toliau – Fondo valdybos teritoriniai skyriai) ir kitos Fondo įstaigos, susijusios su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos yra valstybės įstaigos.

10. **Valstybinio socialinio draudimo įmokos** (toliau – **socialinio draudimo įmokos**) – apdraustųjų asmenų ir (arba) jų draudėjų mokamos įstatymų nustatyto dydžio įmokos.

11. **Valstybinio socialinio draudimo išmokos** (toliau – **socialinio draudimo išmokos**) – įstatymų nustatytos socialinio draudimo išmokos, į kurias, įvykus draudiminiam įvykiui, įgyja teisę apdraustieji ir kiti įstatymų nustatyti fiziniai asmenys.

12. **Valstybinis socialinio draudimo fondas** (toliau – **Fondas**) – šio įstatymo nustatyta tvarka valdomi centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie yra įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete ir yra naudojami valstybiniam socialiniam pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti.

13. **Valstybinis socialinis draudimas** (toliau – **socialinis draudimas**) – socialinės apsaugos sistemos dalis, kurios priemonėmis visiškai ar iš dalies kompensuojamos apdraustiesiems asmenims ir įstatymų nustatytais atvejais jų šeimų nariams dėl draudiminių įvykių prarastos darbo pajamos arba apmokamos papildomos išlaidos.

14. **Žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis** – dydis, nustatomas bendrąjį standartinį gamybinį pelną, kurio apskaičiavimas reglamentuojamas žemės ūkio ministro nustatyta tvarka, padalijus iš ekonominio dydžio vieneto, kuris lygus 1 200 eurų.

3 straipsnis. Socialinio draudimo rūšys

Šiuo įstatymu nustatomos tokios socialinio draudimo rūšys:

1) pensijų socialinis draudimas, kuriuo draudžiama pagrindinei ar pagrindinei ir papildomai pensijos dalims, numatytoms Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme;

2) ligos ir motinystės socialinis draudimas, kai draudžiama ligos ir motinystės, tėvystės bei motinystės (tėvystės), profesinės reabilitacijos išmokoms, numatytoms Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme. Asmenys šio įstatymo numatytais atvejais draudžiami ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama tik motinystės, tėvystės bei motinystės (tėvystės) išmokoms, numatytoms Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, gauti;

3) nedarbo socialinis draudimas, kai draudžiama išmokoms, numatytoms Nedarbo socialinio draudimo įstatyme;

4) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinis draudimas, kai draudžiama išmokoms, numatytoms Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme;

5) sveikatos draudimas, kai draudėjas draudžia sveikatos priežiūros paslaugoms ir kompensacijoms, numatytoms Sveikatos draudimo įstatyme. Sveikatos draudimas vykdomas Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

4 straipsnis. Asmenys, draudžiami socialiniu draudimu pagal socialinio draudimo rūšis

1. Šio įstatymo 3 straipsnio 1–4 punktuose nustatytų rūšių socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

1) asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis, kandidatai į notarus (asesoriai), asmenys, atlygintinai einantys narystės pagrindu renkamąsias pareigas ar paskirti į savivaldybių, apylinkių rinkimų ir miestų, rajonų, apylinkių referendumo komisijas, asmenys, susiję su draudėju darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais taip, kaip šie santykiai apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, tuo pačiu metu iš šio draudėjo gaunantys pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos, taip pat šiame punkte ir šio straipsnio 1 dalies 2 punkte ar 2 dalyje išvardyti asmenys – nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kaip jie apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, gaunantys pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto, kaip ši sąvoka apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme;

2) Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme, Teisėjų atlyginimų įstatyme ir Valstybės tarnybos įstatyme nurodyti valstybės politikai, teisėjai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai (išskyrus valstybės tarnautojus, nurodytus šio straipsnio 2 dalyje), Asmenų delegavimo į tarptautines ir Europos Sąjungos institucijas ar užsienio valstybių institucijas įstatyme nurodyti asmenys, kuriems darbo užmokestį ir nuo jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija (toliau – deleguoti asmenys), gaunantys darbo užmokestį Seimo, Seimo Pirmininko, Respublikos Prezidento ar Ministro Pirmininko skiriami į pareigas asmenys, Valstybės saugumo departamento pareigūnai, Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos pareigūnai.

2. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 ir 3 punktuose nustatytų rūšių socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

1) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

2) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių;

3) nesukakę senatvės pensijos amžiaus ir negaunantys pajamų, susijusių su darbo santykiais, valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių bei deleguotų asmenų sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar deleguotu asmeniu, jeigu pastarasis asmuo deleguotas ar valstybės tarnautojas perkeltas į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiūstas dirbti į specialiąją misiją, ar kai jie gyvena kartu su profesinės karo tarnybos kariu, jeigu profesinės karo tarnybos karys paskirtas atlikti karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje. Deleguotų asmenų sutuoktiniai draudžiami tik tuo atveju, jei deleguotam asmeniui darbo užmokestį ir nuo jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija. Nesukakęs senatvės pensijos amžiaus ir neturintis draudžiamųjų pajamų Respublikos Prezidento sutuoktinis – Respublikos Prezidento kadencijos laikotarpiu;

4) Lietuvos Respublikos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą;

5) šeimos pasirinkimu vienas iš tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas vaiko globėju, auginantis vaiką iki trejų metų;

6) nesukakęs senatvės pensijos amžiaus vienas iš neįgalaus asmens, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas šio neįgalaus asmens globėju ar rūpintoju, slaugantis namuose nurodytą neįgalų asmenį. Ši nuostata taip pat taikoma vienam iš tėvų (įtėvių), globėjui ar rūpintojui, slaugančiam namuose visiškos negalios invalidą, pripažintą tokiu iki 2005 m. liepos 1 d.

3. Ūkininkai ir jų partneriai, šeimynos dalyviai ir individualia veikla užsiimantys asmenys, išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktą), ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama tik motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) išmokoms gauti (šio įstatymo 3 straipsnio 2 punktą). Individualių įmonių savininkai, mažųjų bendrijų nariai ir ūkinių bendrijų tikrieji nariai privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktą), gavę šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytas pajamas.

4. Pensijų socialiniu draudimu tik pagrindinei pensijos daliai privalomai draudžiami:

1) asmenys, kurie vykdo individualią veiklą turėdami verslo liudijimą;

2) (*neteko galios nuo 2008 m. sausio 1 d.*);

3) tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir vienuoliai;

4) (*neteko galios nuo 2008 m. sausio 1 d.*);

5. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kaip jie apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau šioje dalyje – nuolatiniai Lietuvos gyventojai), kurie nėra išvardyti šio straipsnio 1 dalies 1 punkte ir gauna pajamas pagal autorines sutartis iš draudėjo – Lietuvos vieneto, kaip ši sąvoka apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau šioje dalyje – Lietuvos vienetas), privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktas), ligos ir motinystės socialiniu draudimu (šio įstatymo 3 straipsnio 2 punktas), išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, gaunantys pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos, kaip šios sąvokos apibrėžtos Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, iš draudėjo – Lietuvos vieneto, su kuriuo jie nesusiję darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais taip, kaip šie santykiai apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktas), ligos ir motinystės socialiniu draudimu, kai draudžiama tik motinystės, tėvystės ir motinystės (tėvystės) išmokoms gauti (šio įstatymo 3 straipsnio 2 punktas), išskyrus atvejus, kai tokios pajamos gaunamos verčiantis individualia veikla. Nuolatiniams Lietuvos gyventojams, kurie verčiasi atitinkama (kūrybine, atlikėjo ar sporto) individualia veikla, taikomos šio straipsnio 3 dalies nuostatos. Šio straipsnio nuostatos taikomos ir asmenims, kuriems vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis arba Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais taikomi Lietuvos Respublikos teisės aktai socialinio draudimo srityje.

6. Tik nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

1) profesinių mokyklų mokiniai, aukštųjų mokyklų studentai ir asmenys, teritorinių darbo biržų siūsti profesiniam mokymui ar profesinei rehabilitacijai, – jų profesinės veiklos praktikos įstaigoje ar įmonėje metu;

2) gaunantys darbo užmokestį asmenys, esantys socialinės bei psichologinės rehabilitacijos įstaigose, – jų darbo laiku;

3) gaunantys darbo užmokestį nuteistieji laisvės atėmimu – jų darbo laiku;

4) asmenys, atliekantys savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka, – savanoriškos praktikos sutarties galiojimo laikotarpiu.

7. Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos valstybės narės nuolatiniai gyventojai, ne jaunesni kaip 16 metų, jeigu jiems nėra paskirta valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija turint būtinąją valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, gali savanoriškai draustis pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ar pagrindi-

nei ir papildomai pensijos dalims tuo laiku, kai jie nėra privalomai draudžiami šios rūšies socialiniu draudimu, arba įstatymų nustatyta tvarka privalomai draudžiami (draudžiasi) pensijų socialiniu draudimu tik pagrindinei pensijos daliai. Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos valstybės narės nuolatiniai gyventojai, ne jaunesni kaip 16 metų, jeigu jie nėra sukakę senatvės pensijos amžiaus arba pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais), gali savanoriškai draustis ligos ir motinystės socialiniu draudimu ligos ir motinystės pašalpoms tuo laiku, kai jie nėra privalomai draudžiami šios rūšies socialiniu draudimu. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo ir sutarčių sudarymo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

8. Asmenys, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims, išskyrus sukakusius senatvės pensijos amžių asmenis, turi teisę jų pačių pasirinkimu kaupti pensijų socialinio draudimo įmokos dalį pensijų kaupimo bendrovėse pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą ir Pensijų kaupimo įstatymą. Pensijų įmokos už asmenis, draudžiamus valstybės biudžeto lėšomis, neskaičiuojamos ir nemokamos.

9. *Neteko galios nuo 2013-01-01.*

10. Pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktą) privalomai draudžiami kriminalinės žvalgybos slaptieji dalyviai, kuriems pagal su jais sudarytas rašytines slapto bendradarbiavimo sutartis mokamas atlygis, – šiose sutartyse nustatytu slapto bendradarbiavimo laikotarpiu.

11. *Neteko galios nuo 2013-01-01.*

ANTRASIS SKIRSNIS SOCIALINIO DRAUDIMO ĮMOKOS IR IŠMOKOS

5 straipsnis. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo prievolė ir socialinio draudimo įmokų tarifai

1. Asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnio 1, 2, 5 ir 10 dalyse, socialinio draudimo įmokas privalo mokėti apdraustieji ir draudėjai.

2. Asmenys, nurodyti 4 straipsnio 4 dalies 1 punkte už save socialinio draudimo įmokas moka patys, o asmenys, nurodyti 4 straipsnio 3 dalyje, socialinio draudimo įmokas moka patys arba už juos moka jų draudėjai.

3. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 3 punkte, pagrindinei socialinio draudimo pensijos daliai draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, kai jie neturi būtinojo senatvės pensijai valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, negauna valstybinės socialinio draudimo pensijos ir kai jų draudžiamųjų pajamų suma per kalendorinius metus yra mažesnė už atitinkamų metų 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 5 ir 6 punktuose, draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, jeigu jie tuo laikotarpiu neturi draudžiamųjų pajamų. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 3 punkte, draudžiami valstybės lėšomis atitinkamai nuo valsty-

bės tarnautojo ar profesinės tarnybos kario 0,5 pareiginės algos arba pagal delegavimo sutartį deleguoto asmens 0,5 darbo užmokesčio, arba Respublikos Prezidento 0,5 darbo užmokesčio. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 4, 5, 6 punktuose, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka draudžiami valstybės lėšomis pagrindinei ir papildomai socialinio draudimo pensijos dalims ir nedarbo socialiniu draudimu, skaičiuojant pensijų ir nedarbo socialinio draudimo įmokas nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Meno kūrėjo statusą turintys darbingo amžiaus asmenys draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktas), ligos ir motinystės socialiniu draudimu (šio įstatymo 3 straipsnio 2 punktas) valstybės lėšomis nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos tuo atveju, jeigu jie neturi draudžiamųjų pajamų. Meno kūrėjo statusą turintys darbingo amžiaus asmenys, kurių draudžiamųjų pajamų suma per kalendorinius metus mažesnė už atitinkamų metų 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų, draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (šio įstatymo 3 straipsnio 1 punktas), ligos ir motinystės socialiniu draudimu (šio įstatymo 3 straipsnio 2 punktas) nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos, sumokant valstybės lėšomis trūkstamą iki 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų socialinio draudimo įmokų sumą. Draudžiant valstybės lėšomis, įmokas moka valstybės biudžeto asignavimų valdytojas pagal patvirtintus draudėjo ir apdraustojo tarifus.

4. *Neteko galios nuo 2009-01-01.*

5. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 6 dalies 1 ir 4 punktuose, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka draudžiami valstybės lėšomis, skaičiuojant nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokas nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Tais atvejais, kai asmuo atitinkamu laikotarpiu turi būti draudžiamas nelaimingų atsitikimų darbe socialiniu draudimu valstybės lėšomis tiek pagal šio įstatymo 4 straipsnio 6 dalies 1 punktą, tiek pagal šio įstatymo 4 straipsnio 6 dalies 4 punktą, nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos taip pat mokamos tik nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Įmokų valstybės lėšomis mokėjimo tokiais atvejais ypatumus nustato Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės. Asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnio 6 dalies 2 ir 3 punktuose, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokas privalo mokėti draudėjai.

6. Socialinio draudimo įmokų tarifai bei jų dydžiai (jų dalys) atskirų rūšių socialiniam draudimui tvirtinami Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

7. Apdraustųjų asmenų, dalyvaujančių pensijų kaupime, pensijų socialinio draudimo įmokų tarifas pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą nustatomas atitinkamų metų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

6 straipsnis. Socialinio draudimo stažo nustatymas

1. Socialinio draudimo stažas nustatomas pagal priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų į Fondą laikotarpį ir ligos, profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės), ligos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo pašalpa ir nedarbo socialinio draudimo išmokų iš Fondo gavimo laikotarpius. Savarankiškai dirbančių asmenų ar asmenų, kurie gauna pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos arba pagal autorines sutartis, socialinio draudimo stažas nustatomas pagal sumokėtas socialinio draudimo įmokas. Jei šios įmokos sumokėtos nuo minimaliosios mėnesinės algos dydžio sumos, įgyjamas vieno mėnesio socialinio draudimo stažas. Tais atvejais, kai įmokos sumokėtos nuo mažesnės arba didesnės nei minimalioji mėnesinė alga sumos, socialinio draudimo stažas laikomas proporcingai mažesniu arba didesniu.

2. Socialinio draudimo stažą atskiroms socialinio draudimo išmokoms gauti nustato atitinkamas socialinio draudimo rūšis reglamentuojantys įstatymai.

7 straipsnis. Pajamos, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos

1. Apdraustųjų asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies 1 ir 2 punktuose, socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo kiekvienam apdraustajam asmeniui apskaičiuotos darbo užmokesčio sumos, ne mažesnės kaip minimalioji mėnesinė alga, su darbo santykiais susijusių kompensacinio ar skatinamojo pobūdžio išmokų, pajamų, gautų iš sporto veiklos, atlikėjo veiklos, ir (ar) pajamų, gautų pagal autorines sutartis, neatsižvelgiant į mokėjimo šaltinius, įskaitant:

1) apdraustajam apskaičiuotą pagrindinį darbo užmokestį ir visus papildomus uždarbius (konkrečius valandinius tarifinius atlygius; mėnesines algas; padidintus, palyginti su normaliomis sąlygomis, tarifinius atlygius; darbo užmokestį už išsiūvimo į kelionę ir įsikūrimo naujoje vietovėje laiką; kitas darbo apmokėjimo formas; kitas su darbo santykiais susijusias išmokas), nustatytus Darbo kodekse ir kituose teisės aktuose, bet koku būdu draudėjo apskaičiuojamus apdraustajam už jo atliktą darbą;

2) apdraustajam apskaičiuotą darbo užmokestį, kurį sudaro pareiginė alga, priedai, priemokos, nustatyti Valstybės tarnybos įstatyme ir teisės aktuose, reglamentuojančiuose šių išmokų mokėjimą;

3) apdraustajam apskaičiuotą darbo užmokestį, nustatytą Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme bei Teisėjų atlyginimų įstatyme;

4) priedus ir išeitines išmokas, apskaičiuotas šio įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytiems asmenims;

5) apskaičiuotas kompensacijas už kasmetines, tikslines atostogas (išskyrus nėštumo ir gimdymo atostogas, tėvystės atostogas ir atostogas vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai), apskaičiuotas pinigines kompensacijas už nepanaudotas kasmetines atostogas ar už prastovos laiką;

6) premijas, pašalpas ir kitas išmokas (išskyrus šio įstatymo 8 straipsnyje nurodytas išmokas);

7) apdraustajam apskaičiuotą atlygį, premijas, pašalpas ir kitas išmokas (išskyrus šio įstatymo 8 straipsnyje nurodytas išmokas), mokamus operatyvinės veiklos slaptajam dalyviui, su kuriuo sudaryta rašytinė slapto bendradarbiavimo sutartis, operatyvinės veiklos subjektų pagrindinių institucijų vadovų nustatyta tvarka;

8) kompensacijas ir kitokias išmokas, gautas iš tarptautinės ar Europos Sąjungos institucijos arba užsienio valstybių institucijos, jeigu nuo jų nebuvo skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos pagal teisės aktus, pagal kuriuos šios išmokos mokamos.

2. Šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos taip:

1) individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę vienus metus nuo pirmosios veiklos pradžios sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos. Individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams lėšų suma, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos kaip su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusios pajamos, jeigu socialinio draudimo įmokas už šiuos asmenis yra sumokėjusi individuali įmonė ar mažoji bendrija, ar tikroji ūkinė bendrija ar komandinė ūkinė bendrija arba jie yra sumokėję įmokas kaip individualia veikla užsiimantys asmenys, išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą, arba jie yra asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje ar 2 dalies 1 ir 2 punktuose, arba jiems yra paskirtos valstybinės socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos, arba jeigu individualios įmonės savininkas, mažosios bendrijos narys ar ūkinės bendrijos narys yra ne vyresnis kaip 29 metų (taikoma už laikotarpį iki kalendorinių metų pabaigos, kai asmeniui sukanka 29 metai). Individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario, taip pat ūkinės bendrijos tikrojo nario socialinio draudimo įmokų bazę sudaro individualios įmonės, mažosios bendrijos ar ūkinės bendrijos Fondo valdybos su Valstybine mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos nustatyta tvarka deklaruoto ir su Fondo valdybos teritoriniu skyriumi bei teritorine valstybine mokesčių inspekcija suderinto dydžio lėšų suma, kuri kalendoriniais metais išsiimama individualios įmonės savininko, mažosios bendrijos nario ar ūkinės bendrijos tikrojo nario asmeniniams poreikiams ir kuri kalendorinių metų mėnesį negali būti mažesnė kaip minimalioji mėnesinė alga. Tuo atveju, jeigu asmuo yra individualios įmonės savininkas ir mažosios bendrijos narys, ir (ar) ūkinės bendrijos tikrasis narys arba kelių mažųjų bendrijų ar ūkinių bendrijų tikrasis narys, socialinio draudimo įmokas nuo minimaliosios mėnesinės algos apskaičiuoja draudėjas, kuris yra įregistruotas anksčiausiai. Šios

nuostatos netaikomos, jeigu individuali įmonė, mažoji bendrija ar ūkinė bendrija veiklos laikinai nevykdo ir yra tai deklaravusi Mokesčių administravimo įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka;

2) asmenų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro 50 procentų individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokų) suma. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro kiekvieno asmens žemės ūkio veiklos apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokų) suma, tačiau ne mažesnė negu 12 minimaliųjų mėnesinių algų ir ne didesnė negu 12 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžių suma. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, socialinio draudimo įmokų bazę laikoma 12 minimaliųjų mėnesinių algų suma. Šeimynos dalyvių socialinio draudimo įmokų bazę sudaro šeimynos dalyvio išlaikymo pajamos, numatytos Šeimynų įstatyme.

3. Apdraustųjų asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte ir 4 straipsnio 5 dalyje, socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos ir privalomai sumokamos nuo pajamų, gautų iš sporto ir (ar) atlikėjo veiklos, ir (ar) pajamų, gautų pagal autorines sutartis. Asmenų, nurodytų šio įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro 50 procentų pajamų už sporto ir (ar) atlikėjo veiklą ir (ar) pagal autorinę sutartį sumos. Apdraustųjų asmenų, turinčių meno kūrejo statusą, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro 50 procentų šių pajamų pagal autorinę sutartį sumos.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytų asmenų (išskyrus ūkininkus ir jų partnerius), taip pat šio įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokų bazę, kurią privalo taikyti kiekvienas draudėjas, kalendoriniais metais negali būti didesnė negu 48 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžių suma, o šių įmokų bazę per mėnesį negali būti didesnė negu 4 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydžių suma.

5. Valstybinio socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo socialinio draudimo įmokų bazės, nustatytos proporcingai veiklos vykdymo laikotarpiui, kai individualios įmonės, mažosios bendrijos, ūkinės bendrijos ar savarankiškai dirbantys asmenys vykdė veiklą ne visus mokestinius metus.

8 straipsnis. Pajamos ir atvejai, kada socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos

1. Socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos nuo:

1) pašalpos, kurią apdraustajam asmeniui išmoka darbdavys mirus šio apdraustąjo asmens sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), taip pat stichinių

nelaimių, gaisrų ir sprogimų atvejais, sumos, ne didesnės kaip 5 minimaliosios mėnesinės algos. Suma, nuo kurios neskaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, didinama tiek kartų, už kiek mirusių apdraustojo asmens šeimos narių, nurodytų šiame punkte, išmokama pašalpa;

2) pašalpos, kurią apdraustajam asmeniui mirus draudėjas išmoka jo sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams) arba tėvams (itėviams);

3) išmokų už buto nuomą, elektros, šiluminę energiją, karštą ir šaltą vandenį, komunalines ir ryšių paslaugas, asmeninio transporto naudojimą, darbuotojų maitinimą ir išmokų, skirtų kompensuoti išlaidas darbuotojams, kurių darbas atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važiavimu arba yra kilnojamojo pobūdžio, mokamų įstatymuose nustatyto dydžio ir nustatytais atvejais;

4) išmokų, skirtų komandiruočių išlaidoms atlyginti, neapmokestinamų gyventojų pajamų mokesčiu, bei komandiruočių išlaidų už asmenis, vykstančius į užsienį tarnybiniais reikalais, kai apmokamas tik vykimas ir grįžimas (iš jų vizos įforminimas, draudimas ligos atveju ir kitos būtinosios išlaidos, susijusios su valstybių sienų kirtimu), mokamų teisės aktuose nustatyto dydžio ir nustatytais atvejais;

5) įstatymų nustatytų išmokų turbinei žalai dėl suluošinimo, kitokio sveikatos pakenkimo arba maitintojo mirties atlyginti;

6) įmonių, įstaigų, organizacijų mokamų sumų už darbuotojų mokymą, kvalifikacijos tobulinimą, perkvalifikavimą. Prie šių sumų nepriskiriamos stipendijos ar kitos papildomos išmokos, susijusios su darbuotojų mokymu, kvalifikacijos tobulinimu ar perkvalifikavimu, kurios mokamos darbuotojui;

7) ligos pašalpų, mokamų iš draudėjo lėšų už pirmąsias dvi ligos dienas. Ši nuostata netaikoma dėl laikinojo nedarbingumo mokamoms išmokoms, kurias gauna šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktuose išvardinti asmenys;

8) delspinigių už pavėluotą išmokų, susijusių su darbo santykiais, mokėjimą;

9) (*neteko galios nuo 2009 m. sausio 1 d.*);

10) draudėjo lėšų, sumokėtų už darbuotojų skiepimą nuo užkrečiamųjų ligų ir privalomą profilaktinį darbuotojų sveikatos patikrinimą;

11) teismų priteistos ir išieškotos sumos turbinei ir neturbinei žalai atlyginti;

12) švietimo įstaigų studentų ir mokinių stipendijų, pašalpų ir kompensacijų, skirtų atlyginti kelionės ir mokymosi (studijų) užsienyje išlaidas, kurioms mokėti naudojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšos, Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių įstatymų nustatyta tvarka įsteigtų pelno nesiekiančių vienetų lėšos, jeigu stipendijos gavėjas nėra stipendiją mokančio vieneto dalyvis ar darbuotojas ir jeigu tokia stipendija nėra susijusi su stipendijos gavėjo šiems vienetams atliktais arba numatomais atlikti darbais, suteiktomis arba numatomomis suteikti paslaugomis;

13) kompensacijų, mokamų priimant arba perkeltant darbuotoją į kitoje vietoje esantį darbą;

14) kompensacijų už darbuotojams priklausančių įrankių, darbo drabužių nusidėvėjimą;

15) kompensacijų, mokamų valstybės tarnautojų, deleguotų asmenų ar profesinės karo tarnybos karių sutuoktiniams ir vaikams (įvaikiams), išvykusiems į užsienį kartu su minėtaisiais asmenimis, išlaikyti;

16) su darbu užsienyje susijusių išlaidų kompensacijų, mokamų valstybės tarnautojams, deleguotiems asmenims ir profesinės karo tarnybos kariams, taip pat atstovybės darbuotojams, kurie yra atstovybės diplomatinio personalo ar administracinio techninio personalo nariai;

17) darbo užmokesčio, gauto iš tarptautinės ar Europos Sąjungos institucijos arba užsienio valstybių institucijos, jeigu nuo jo skaičiuojamas socialinio draudimo įmokos pagal teisės aktus, kuriais vadovaudamasi institucijos moka darbo užmokestį;

18) kompensacijų, mokamų darbuotojams už muzikos instrumentų naudojimą, kai teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniai darbuotojai kūrybinei veiklai naudoja asmeninės nuosavybės teise jiems priklausančius muzikos instrumentus;

19) darbuotojų naudai draudėjo mokamų draudimo įmokų už papildomąjį (savanoriškąjį) sveikatos draudimą, kai draudimo objektas yra apdraustojo sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimas;

20) draudimo įmokų, darbdavio mokamų draudimo įmonei už darbuotojų gyvybės, nelaimingų atsitikimų ar civilinės atsakomybės draudimą, kai draudimo sutartyje yra numatyta, kad įvykus draudimui įvykiui draudimo suma bus išmokėta darbdaviui, o civilinės atsakomybės draudimo atveju – darbdaviui ar trečiajam asmeniui;

21) Lietuvos mokslų akademijos savo nariams mokamų mėnesinių išmokų už Lietuvos mokslų akademijos nario vardą ir aukštųjų mokyklų mokamų universiteto senato nustatyto dydžio profesoriaus emerito mėnesinių išmokų;

22) darbuotojo gautų iš darbdavio pajamų natūra vertė, neapmokestinama gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą;

23) pensijų išmokos, mokamos iš įmonės pensijų fondų ar tam tikslui skirtų lėšų buvusiems darbuotojams;

24) draudimo įmokų, kurių mokėjimas privalomas pagal Lietuvos Respublikos įstatymus papildomam darbuotojo gyvybės ir sveikatos draudimui;

25) vidutinio darbo užmokesčio, sumokamo atleidžiamam iš darbo darbuotojui už uždelstą laiką, kai su darbuotoju delsiama atsiskaityti ne dėl darbuotojo kaltės;

26) tantjemų, kurios išmokamos valdybos ar stebėtojų tarybos nariams;

27) autoriams ir gretutinių teisių subjektams mokamo atlyginimo už kūrybinių ar gretutinių teisių objektų panaudojimą pagal suteiktas licencijas panaudoti kūrybinius ar gretutinių teisių objektus, taip pat nuo autoriams ir gretutinių teisių subjektams mokamo kompensacinio atlyginimo už knygų panaudą bibliotekose, kūrybinių atgaminimų reprografijos būdu ir kūrybinių bei gretutinių teisių objektų atgaminimą asmeniniais tikslais, pajamų, gautų už perduotą ar pagal licencinę sutartį suteiktą teisę naudotis pramoninės nuosavybės objektu.

28) apskaičiuotos pardavimo pridėtinės vertės mokesčio sumos už patiektas prekes ir suteiktas paslaugas;

29) (*neteko galios nuo 2012-08-01*).

2. Asmenys, kurie vykdo individualią veiklą turėdami verslo liudijimą, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į socialinio draudimo stažą), jei šie asmenys:

1) gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo netekto darbingumo (invalidumo) pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;

2) gauna šalpos pensiją ar šalpos kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Valstybinių šalpos išmokų įstatymą;

3) gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensiją iš Europos Sąjungos valstybės narės, kitos Europos ekonominės erdvės valstybės, Šveicarijos Konfederacijos arba šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo;

4) yra laisvės atėmimo vietoje arba jiems Baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose;

5) privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus;

6) yra sukakę socialinio draudimo senatvės pensijos amžių pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.

3. Ūkininkai ir jų partneriai, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis už praėjusių metų mokesčių laikotarpį nuo sausio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos yra lygus 14 ekonominio dydžio vienetų arba mažesnis, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į socialinio draudimo stažą) šio straipsnio 2 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nustatytais atvejais.

9 straipsnis. Socialinio draudimo įmokų mokėjimas

1. Draudėjo ir apdraustojo asmens socialinio draudimo įmokas į Fondą priskaičiuoja, išskaito ir moka draudėjas nuo tos dienos, kurią apdraustasis asmuo pradeda dirbti, neatsižvelgdamas į draudėjo įregistravimo teritorinėje mokesčių inspekcijoje datą. Už asmenis, nurodytus šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 3 punkte, socialinio draudimo įmokas sumoka valstybės institucija, perkėlusį ar išsiuntusį valstybės tarnautoją į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiuntusį dirbti į specialiąją misiją ar paskyrusį profesinės karo tarnybos karį atlikti karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje, taip pat asmenį delegavusį Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija, Respublikos Prezidento kanceliarija. Socialinio draudimo įmokos mokamos iš institucijoms patvirtintų Lietuvos Respublikos

valstybės biudžeto asignavimų. Už asmenis, gaunančius pajamas pagal autorines sutartis, taip pat už asmenis, gaunančius pajamas iš sporto ir (ar) atlikėjo veiklos (šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir 5 dalis), draudėjo ir apdraustojo socialinio draudimo įmokas į Fondą priskaičiuoja, išskaito ir sumoka draudėjas atitinkamo atlygio išmokėjimo dieną, kuri yra laikoma asmens socialinio draudimo pradžios data. Už meno kūrėjo statusą turinčius asmenis, nurodytus šio įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje, socialinio draudimo įmokas į Fondą Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka ir terminais priskaičiuoja Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, o sumoka Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nurodytas valstybės biudžeto asignavimų valdytojas iš Meno kūrėjų socialinės apsaugos programos Vyriausybės nustatyta tvarka.

2. Priskaičiuotas socialinio draudimo įmokas draudėjas sumoka ne vėliau kaip iki kito mėnesio 15 dienos, išskyrus šiame įstatyme nustatytus atvejus.

3. Žemės ūkio bendrovės, žemės ūkio kooperatyvai ir ūkininkai už sandomus darbuotojus socialinio draudimo įmokas į Fondą gali sumokėti iš anksto draudėjo ir Fondo valdybos teritorinio skyriaus pasirašytose sutartyse nustatytu laiku, bet ne vėliau kaip iki lapkričio 15 dienos. Kalendoriniais metais gali būti pasirašyta tik atsiskaitymo už einamuosius kalendorinius metus sutartis.

4. Šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 1 punkte nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokos mokamos taip: individualios įmonės moka įmokas už šių įmonių savininkus, mažosios bendrijos – už jų narius, tikrosios ūkinės bendrijos ir komandinės ūkinės bendrijos – už jų tikruosius narius, šeimos – už šeimos dalyvius nuo individualios įmonės, mažosios bendrijos, bendrijos ar šeimos įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos, kiti savarankiškai dirbantys asmenys jiems priklausančias mokėti socialinio draudimo įmokas moka į Fondo lėšų sąskaitą nuo veiklos vykdymo pradžios iki veiklos pabaigos. Verslo liudijimus turintys asmenys socialinio draudimo įmokas sumoka už verslo liudijimo galiojimo laiką.

5. Individualių įmonių savininkų, mažųjų bendrijų narių, ūkinių bendrijų tikrųjų narių, ūkininkų ir jų partnerių bei šeimos dalyvių socialinio draudimo įmokos mokamos kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos. Kiti šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nurodyti asmenys turi teisę skaičiuoti ir mokėti socialinio draudimo įmokas avansu ir mokėti jas kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, mėnesio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos ir privalomai sumokamos nuo minimaliosios mėnesinės algos. Ūkininkų ir jų partnerių, kurių pajamos mokestiniu laikotarpiu apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas, mėnesio socialinio draudimo įmokos apskaičiuojamos ir privalomai sumokamos nuo jų pačių pasirinktos sumos, bet ne mažesnės negu minimalioji mėnesinė alga ir ne didesnės negu Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų per mėnesį dydis. Avansu

sumokėtos socialinio draudimo įmokos negrąžinamos ir netikslinamos. Socialinio draudimo įmokos (sumokėtų įmokų ir mokėtinų įmokų sumų skirtumas), kai jų bazė priklauso nuo asmens pajamų, gautų praėjusiais metais, turi būti sumokėtos iki metinės pajamų mokesčio deklaracijos pateikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai termino paskutinės dienos.

6. Asmenys, ketinantys įsigyti verslo liudijimus trumpesniam negu 3 mėnesių laikotarpiui, privalo iš anksto sumokėti socialinio draudimo įmokas už visą verslo liudijimo galiojimo laikotarpį. Asmenys, įsigiję verslo liudijimus 3 mėnesių ar ilgesniam laikotarpiui, socialinio draudimo įmokas moka kartą per ketvirtį ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 15 dienos. Tuo atveju, kai sumokėjusiam socialinio draudimo įmokas asmeniui verslo liudijimas neišduodamas arba už išduotą verslo liudijimą grąžinama susidariusi pajamų mokesčio permoka, socialinio draudimo įmokų suma grąžinama asmeniui arba įskaitoma į busimąjį laikotarpį Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatytais atvejais ir tvarka.

7. Šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 4, 5 ir 6 punktuose, 4 dalies 3 punkte, 6 dalies 1 ir 4 punktuose nurodytų asmenų socialinio draudimo įmokas valstybės biudžeto lėšomis sumoka Biudžeto sandaros įstatyme nurodyti valstybės biudžeto asignavimų valdytojai.

8. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje, socialinio draudimo įmokas moka į Fondo lėšų sąskaitą. Įmokų dydis nustatomas sutartyse, sudaromose Vyriausybės nustatyta tvarka.

9. Netenka galios nuo 2010 m. sausio 1 d.

10. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo tvarką nustato Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės.

10 straipsnis. Pranešimų apie apskaičiuotas socialinio draudimo įmokas pateikimas ir saugojimas

1. Socialinio draudimo įmokoms ir socialinio draudimo išmokoms teisingai priskaičiuoti Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registre yra kaupiami duomenys apie apdraustuosius asmenis, jų draudėjus ir socialinio draudimo išmokų gavėjus. Šių duomenų kaupimo ir naudojimo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

2. Draudėjai privalo pateikti socialinio draudimo pranešimus ir kitus dokumentus, reikalingus draudžiamosioms pajamoms, socialinio draudimo įmokoms, išmokoms ir socialinio draudimo stažui apskaičiuoti. Socialinio draudimo pranešimų ir kitų dokumentų formas, pateikimo terminus ir tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

3. Visos socialinio draudimo išmokos skaičiuojamos pagal duomenis, turimus Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registre.

11 straipsnis. Socialinio draudimo išmokos

Socialinio draudimo išmokos – tai Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatyme bei Nedarbo socialinio draudimo įstatyme numatytos išmokos.

TREČIASIS SKIRSNIS DRAUDĖJŲ, APDRAUSTŲJŲ ASMENŲ IR SOCIALINIO DRAUDIMO IŠMOKŲ GAVĖJŲ TEISĖS, PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖ

12 straipsnis. Teisė gauti informaciją

1. Draudėjai, apdraustieji asmenys ir socialinio draudimo išmokų gavėjai turi teisę gauti apie juos Fondo administravimo informacinėje sistemoje sukauptą informaciją.

2. Informacija apie draudėją, apdraustąjį asmenį arba socialinio draudimo išmokos gavėją gali būti pateikta kitiems asmenims tik esant rašytiniam ar jam prilyginamam draudėjo, apdraustojo asmens arba socialinio draudimo išmokos gavėjo sutikimui arba jo prašymui, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje ir kituose įstatymuose nustatytus atvejus, kai draudėjo, apdraustojo asmens arba socialinio draudimo išmokų gavėjo sutikimo nereikia. Informacijos pateikimo tvarką nustato Fondo valdyba.

3. Šie draudėjo duomenys yra vieši:

- 1) draudėjo kodas, jo suteikimo ir pabaigos datos;
- 2) draudėjo apdraustųjų skaičius;
- 3) draudėjo socialinio draudimo įmokų, baudų, delspinigių, palūkanų skola.

4. Teikiant šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytą informaciją, Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 21 straipsnio 3 dalis netaikoma.

5. Fondo valdybos informacinės sistemos duomenų teikimo už atlyginimą atvejus ir atlyginimo dydį nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

13 straipsnis. Duomenų apie draudėjus, apdraustuosius asmenis ir socialinio draudimo išmokų gavėjus tvarkymas

Duomenys apie draudėją, apdraustąjį asmenį arba socialinio draudimo išmokos gavėją, pateikti Fondo administravimo įstaigoms, turi būti tvarkomi vadovaujantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka, išskyrus šiame įstatyme nustatytas išimtis.

14 straipsnis. Draudėjų pareigos

1. Visi draudėjai privalo registruotis teritorinėse valstybinėse mokesčių inspekcijose Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

2. Draudėjai privalo teisingai ir laiku apskaičiuoti bei mokėti socialinio draudimo įmokas pagal tarifus ir terminus, nustatytus šio ir kitų įstatymų.

3. Draudėjai privalo teritorinėms valstybinėms mokesčių inspekcijoms ir Fondo administravimo įstaigoms šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka pateikti teisingus duomenis apie save ir apdraustuosius asmenis.

15 straipsnis. Apdraustųjų asmenų ir socialinio draudimo išmokų gavėjų pareigos

Apdraustieji asmenys ir socialinio draudimo išmokų gavėjai socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka privalo laiku pateikti Fondo administravimo įstaigoms teisingą informaciją, reikalingą socialiniam draudimui vykdyti.

16 straipsnis. Atsakomybė už ne laiku ir neteisingą socialinio draudimo įmokų mokėjimą

1. Už pavėluotai į Fondą pervestas socialinio draudimo įmokas skaičiuojami delspinigiai. Delspinigiai pradedami skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai socialinio draudimo įmokos turėjo būti sumokėtos, ir baigiami skaičiuoti socialinio draudimo įmokų sumokėjimo dieną įskaitytinai. Delspinigiai negali būti skaičiuojami ilgiau kaip 180 dienų nuo teisės priverstinai išieškoti socialinio draudimo įmokas atsiradimo dienos. Delspinigių dydį ir jo apskaičiavimo tvarką nustato finansų ministras.

2. Jei patikrinimo metu nustatoma, kad socialinio draudimo įmokos neteisėtai sumažintos, priskaičiuojama trūkstama socialinio draudimo įmokų suma ir skiriamas 50 procentų šios sumos dydžio bauda. Šiuo atveju delspinigiai, numatyti šio straipsnio 1 dalyje, neskaičiuojami. Jeigu draudėjas pastebėjo, kad priskaičiavo per mažas socialinio draudimo įmokas, bet iki datos, nurodytos pavedime patikrinti draudėją (jei pavedimo nėra, – iki tikrinimo pradžios), klaidas savanoriškai ištaisė, sumokėjo trūkstamą socialinio draudimo įmokų sumą, pristatė patikslintas ataskaitas ir informavo apie apdraustųjų asmenų draudžiamąsias pajamas, bauda už padarytą pažeidimą neskiriama. Šiuo atveju delspinigiai skaičiuojami šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

3. Fondo valdyba, o šio įstatymo 31 straipsnio 17 punkte numatytais atvejais jos teritorinis skyrius Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atidėti socialinio draudimo įmokų į Fondą įsiskolinimo mokėjimą iki vienu metų ir leisti sumokėti atidėtą sumą pagal draudėjo ir Fondo administravimo įstaigos suderintą įsiskolinimo grąžinimo grafiką. Pažeidus mokėjimo grafiką taikomas išieškojimas priverstine tvarka.

4. Fondo valdyba, o šio įstatymo 31 straipsnio 17 punkte numatytais atvejais jos teritorinis skyrius Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atidėti delspinigių, priskaičiuotų draudėjams už pavėluotai pervestas socialinio draudimo įmokas, išieškojimo laiką.

5. Fondo valdyba Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka gali atleisti draudėją nuo priskaičiuotų delspinigių ir (ar) baudų mokėjimo, jei draudėjas įrodo, kad priskaičiavo per mažas socialinio draudimo įmokas dėl aplinkybių, kurios nepriklausė nuo jo valios ir kurių jis nenumatė ir negalėjo numatyti.

6. Fondo valdybos teritoriniai skyriai gali atidėti baudų išieškojimą iki vienu metų, nustatydami baudos mokėjimo grafiką Valstybinio socialinio draudimo fon-

do biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse nustatyta tvarka. Pažeidus mokėjimo grafiką taikomas išieškojimas priverstine tvarka.

7. Į Fondą nesumokėtų draudėjų ir apdraustųjų asmenų socialinio draudimo įmokų ir priskaičiuotų delspinigių, palūkanų bei baudų priverstinio išieškojimo senaties terminas yra 5 metai. Už laiku nesumokėtų įmokų, delspinigių ir baudų skolos sumokėjimo atidėjimo laikotarpį mokamos palūkanos, kurių dydį nustato finansų ministras Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Laiku nesumokėjus skolos pagal draudėjo ir Fondo administravimo įstaigos suderintą įsiskolinimo grąžinimo grafiką, skaičiuojamos padidintos palūkanos. Padidintos palūkanos skaičiuojamos iki tos dienos, kol atitinkamos sumos yra sumokamos (įskaitomos). Padidintų palūkanų dydis yra lygus delspinigių už laiku nesumokėtas įmokas dydžiui.

8. Teisė priverstinai išieškoti įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas atsiranda nuo kitos dienos, kai socialinio draudimo įmokos, delspinigiai, palūkanos ir baudos turėjo būti sumokėtos. Priverstinio išieškojimo senaties terminas pradėdamas skaičiuoti nuo teisės priverstinai išieškoti laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas atsiradimo dienos. Priverstinio išieškojimo senaties terminas taikomas tik nuo 2005 m. sausio 1 d. atsiradusioms socialinio draudimo įmokų, delspinigių ir baudų skoloms.

9. Suėjus laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų priverstinio išieškojimo senaties terminui, pasibaigia ir su jomis susijusių priskaičiuotų delspinigių, palūkanų ir (ar) baudų priverstinio išieškojimo senaties terminas.

10. Šio įstatymo 17 straipsnyje nurodytais būdais pradėjus laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinio išieškojimo procedūras, jos užbaigiamos, o priverstinio išieškojimo senaties terminas nutraukiamas. Nutrauktas priverstinio išieškojimo senaties terminas prasideda iš naujo nuo to momento, kai išnyko aplinkybės, kurios buvo pagrindas priverstinio išieškojimo senaties terminui nutraukti. Iki senaties termino nutraukimo praėjęs laikas į naują terminą neįskaičiuojamas.

11. Duomenys apie draudžiamąsias pajamas ir socialinio draudimo įmokas gali būti tikslinami už ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį nuo draudėjo kreipimosi dienos. Pagal apdraustojo asmens prašymą duomenys apie draudžiamąsias pajamas ir socialinio draudimo įmokas, draudėjui sumokėjus už apdraustąjį priklausančias socialinio draudimo įmokas, tikslinami, netaikant 5 metų termino. Šis terminas taip pat netaikomas, kai į Fondą pervedamos lėšos už asmens įgytas pensines teises iš Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemos pagal Lietuvos Respublikos Europos Sąjungos institucijų darbuotojų ir Europos Parlamento narių pensinių teisių išsaugojimo ir perkėlimo įstatymą.

12. Draudėjas, prieš pateikdamas patikslintus duomenis apie draudžiamųjų asmenų didesnes pajamas už praėjusį laikotarpį, privalo sumokėti į Fondą trūkstamas socialinio draudimo įmokas ir delspinigius pagal tuo laikotarpiu galiojusius dydžius.

13. Tikrinant priskaičiuotos socialinio draudimo įmokos, baudos ir delspinigiai turi būti sumokėti Mokesčių administravimo įstatymo nustatytais terminais.

14. Kai draudėjas pavėluotai sumoka patikrinimo akte nurodytas papildomai priskaičiuotas socialinio draudimo įmokas, delspinigiai skaičiuojami nuo kitos dienos po to, kai įsigalioja Valstybinės mokesčių inspekcijos sprendimas dėl patikrinimo akto tvirtinimo.

17 straipsnis. Socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinio išieškojimo būdai

1. Fondo valdybos teritoriniai skyriai laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas gali išieškoti priverstine tvarka tokiais būdais:

1) duodami nurodymą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas nurašyti iš draudėjo sąskaitos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje Civilinio proceso kodekso 754 straipsnyje nustatyta tvarka; *įsigalioja 2015-08-01*

2) duodami nurodymą skolininko darbdaviui, pensijos, stipendijos ar pašalpos mokėtojui išieškoti nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas į Fondą;

3) duodami nurodymą kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas nurašyti iš draudėjo indėlių kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje ir priklausančių palūkanų; *įsigalioja 2015-08-01*

4) inicijuodami bankroto bylų iškėlimą.

2. Fondo valdybos teritoriniai skyriai skolos išieškojimui užtikrinti gali:

1) duoti nurodymus Lietuvos Respublikos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms nutraukti pinigų išdavimą bei pervedimą iš draudėjų sąskaitų, jeigu jie skolingi ir nemoka socialinio draudimo įmokų ilgiau kaip 3 mėnesius; *įsigalioja 2015-08-01*

2) kreiptis dėl draudėjo turto priverstinės hipotekos ar įkeitimo įregistravimo Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka;

3) areštuoti draudėjo turtą, jeigu Fondui nesumokėtos socialinio draudimo įmokos, baudos, palūkanos ir (ar) delspinigiai.

3. Fondo valdybos teritoriniai skyriai įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų išieškojimą gali perduoti antstoliams.

18 straipsnis. Atsakomybė už Fondui padarytą žalą

1. Juridiniai arba fiziniai asmenys, dėl kurių kaltės Fondo administravimo įstaigos neteisėtai išmokėjo apdraustiesiems asmenims tam tikras išmokas arba kurių neteisėtais (kaltais) veiksmais buvo padaryta kitokia turtinė žala Fondui, privalo tą žalą atlyginti įstatymų nustatyta tvarka.

2. Jeigu socialinio draudimo išmokos neteisėtai išmokėtos dėl jų gavėjų kaltės, susidariusi permoka Fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus sprendimu išieškoma iš bet kurios gavėjo gaunamos socialinio draudimo išmokos, mokamos

tam asmeniui iš Fondo lėšų. Išieškomos sumos dydis per mėnesį negali viršyti 50 procentų gavėjui priklausančios socialinio draudimo išmokų sumos. Jeigu asmuo jokių socialinio draudimo išmokų negauna, permoka išieškoma teismo tvarka.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

SOCIALINIO DRAUDIMO FINANSAI IR TURTAS

19 straipsnis. Fondo finansai ir į Fondo apskaitą įtrauktas turtas

1. Fondo finansų pagrindą sudaro savarankiškas Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas, neįtraukiamas į valstybės, savivaldybių ir kitus biudžetus.

2. Į Fondo apskaitą yra įtraukiamos materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės, įgytos Fondo lėšomis ar gautos iš kitų subjektų neatlygintinai. Šis turtas yra valstybės nuosavybė. Jį patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja Fondo administravimo įstaigos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatyta tvarka. Lėšos, gautos už Fondo turto nuomą, taip pat lėšos, gautos pardavus Fondo turtą, atskaičius teisės aktuose numatytas turto saugojimo, pardavimo išlaidas (atlygi), pervedamos į Fondo biudžetą.

3. Fondo ir Fondo administravimo įstaigų finansinių ataskaitų rinkinio sudėtį, jo sudarymo reikalavimus nustato Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas. Fondo biudžeto sudarymą, vykdymą, Fondo ir Fondo administravimo įstaigų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudėtį ir jo sudarymo tvarką reglamentuoja Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės.

4. *Neteko galios nuo 2013-09-01.*

5. Į Fondo lėšų sąskaitas negali būti nukreiptas:

1) bet koks išieškojimas, išskyrus atvejus, kai Fondas teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais neįvykdo arba netinkamai įvykdo savo įsipareigojimus pagal arbitražo ar teismo sprendimus, kuriais iš Fondo priteistos mokėtinos sumos turtinei ir neturtinei žalai atlyginti;

2) bet kokių laikinųjų apsaugos priemonių taikymas.

20 straipsnis. Fondo biudžeto ir valstybės biudžeto santykiai

1. Asignavimai iš valstybės biudžeto skiriami, kai dėl Seimo ar Vyriausybės priimtų teisės aktų padidėja kurios nors socialinio draudimo rūšies išlaidos arba sumažėja pajamos, o socialinio draudimo įmokų tarifai šiai socialinio draudimo rūšiai nekeičiami arba keičiami nepakankamu dydžiu.

2. Asignavimai iš valstybės biudžeto ar kitų valstybės piniginių išteklių gali būti skiriami išlaidoms, susijusioms su pensijų sistemos reforma, kompensuojant socialinio draudimo įmokų sumas, pervedamas į pensijų kaupimo bendrovių valdomus pensijų fondus.

3. Valstybės biudžeto asignavimai Fondo biudžetui nustatomi atitinkamų metų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu.

21 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų santykiai su kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigomis ir kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis

įsigalioja 2015-08-01

1. Lietuvos Respublikoje veikiančios kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigos ir kitos įstaigos, įmonės ar organizacijos Fondo lėšų apyvartos operacijas atlieka nemokamai.

2. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga Fondo administravimo įstaigos nurodymą nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje asmens atidarytos sąskaitos laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas privalo įvykdyti per Mokėjimų įstatyme nustatytą mokėjimo nurodymo įvykdymo terminą. Kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaiga Fondo administravimo įstaigos nurodymą nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančio asmens indėlio su priklausančiomis palūkanomis nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas privalo įvykdyti pagal pirmą indėlininko pareikalavimą arba suėjus indėlio terminui. Fondo administravimo įstaigos nurodymas nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje atidarytos asmens sąskaitos nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas turi būti priimamas bei vykdomas ir tada, kai draudėjo sąskaitoje nėra pinigų ar yra mažesnė negu nurašytina pinigų suma. Tokiu atveju nurašymas turi būti atliekamas dalimis tol, kol iš draudėjo sąskaitos bus nurašyta visa nurodyta suma. Fondo administravimo įstaigos nurodymas nurašyti iš šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje esančio asmens indėlio su priklausančiomis palūkanomis laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas turi būti priimamas bei vykdomas ir tada, kai draudėjo indėlio suma yra mažesnė negu nurašytina pinigų suma. Tokiu atveju nurodymas nurašyti laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas įvykdomas tokia dalimi, kokio dydžio yra asmens indėlis kartu su priklausančiomis palūkanomis. Fondo administravimo įstaigos sumažina nurodyme, kuris jau pateiktas kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, numatytą nurašyti sumą, jeigu laiku nesumokėtos socialinio draudimo įmokos, neginčytini delspinigiai, neginčytinos palūkanos ir neginčijamos baudos iš dalies padengiami kitokiu būdu. Šiuo atveju Fondo administravimo įstaigos apie reikalavimo sumažinimą nedelsdamos praneša kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai, o ši pateiktą nurodymą vykdo patikslindama sumas.

3. Fondo administravimo įstaigos nurodymai priverstine tvarka nurašyti nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius, palūkanas ir baudas iš draudėjo sąskaitos vykdomi Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

4. Tuo atveju, jeigu Fondo administravimo įstaiga, pateikdama kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai nurodymą apriboti asmens teisę disponuoti lėšomis, esančiomis šioje kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoje asmens atidarytoje sąskaitoje, nurodo, kad asmuo gali vykdyti tam tikras operacijas su jo sąskaitoje esančiomis lėšomis, turi būti nurodyta konkreti lėšų suma, kuri per vieną kalendorinį mėnesį gali būti panaudota mokėjimams atlikti.

22 straipsnis. Fondo valdybos santykiai su fondais

1. Fondo valdyba nedarbo socialinio draudimo lėšas Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms užimtumo rėmimo priemonėms įgyvendinti, darbo rinkos paslaugoms teikti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytais terminais ir tvarka perveda Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti. Nedarbo socialinio draudimo lėšų Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms užimtumo rėmimo priemonėms įgyvendinti, darbo rinkos paslaugoms teikti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti dydis nustatomas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu.

Redakcija nuo 2015-01-01:

1. Fondo valdyba nedarbo socialinio draudimo lėšas Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytais terminais ir tvarka perveda Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti. Nedarbo socialinio draudimo lėšų Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti dydis nustatomas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto atitinkamų metų rodiklių patvirtinimo įstatymu.

2. Fondo valdyba Sveikatos draudimo įstatymo nustatytas ir gautas privalomojo sveikatos draudimo įmokas, taip pat papildomai išieškotas privalomajam sveikatos draudimui priklausančias draudimo įmokas Sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka perveda į Valstybinės ligonių kasos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto sąskaitą. Fondo valdyba atsiskaitymus su Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetu gali vykdyti Sveikatos draudimo įstatymo nustatyto dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokų ir iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros įstaigų socialinio draudimo įmokų tarpusavio įskaitymais.

3. Fondo valdyba kaupiamąsias pensijų įmokas pensijų kaupimo bendrovių valdomiems pensijų fondams perveda Pensijų kaupimo įstatymo nustatytais terminais ir tvarka.

23 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų delspinigiai

Fondo administravimo įstaigos moka delspinigius už draudėjams pavėluotai pervestas lėšas ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpoms mokėti ar už pensijų kaupimo bendrovėms dėl Fondo administravimo įstaigų kaltės pavėluotai pervestas kaupiamąsias pensijų įmokas. Delspinigių dydis nustatomas pagal finansų ministro nustatytą normą, taikomą už pavėluotą mokesčių mokėjimą. Delspinigiai pradedami skaičiuoti nuo tos dienos, kurią draudėjas, nustatytu laiku iš Fondo negavęs lėšų, išmokėjo šią išmoką jos gavėjui iš savo lėšų ar kurią pasibaigė Pensijų kaupimo įstatymo nustatytas terminas pervesti pensijų kaupimo bendrovėms kaupiamąsias pensijų įmokas, ir skaičiuojami tol, kol bus pervesta draudėjo išmokėtų šių išmokų suma ar nesumokėtų pensijų kaupimo bendrovėms kaupiamųjų pensijų įmokų suma.

PENKTASIS SKIRSNIS SOCIALINIO DRAUDIMO VALDYMO SISTEMA

24 straipsnis. Socialinio draudimo valdymo sistema, dalyviai ir Fondo valdymo struktūra

1. Socialinio draudimo valdymo sistemą sudaro:
 - 1) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija;
 - 2) Fondo taryba;
 - 3) Fondo valdyba;
 - 4) Fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos įstaigos.
2. Socialinio draudimo sistemos dalyviais taip pat yra:
 - 1) draudėjai ir apdraustieji;
 - 2) Valstybinė mokesčių inspekcija;
 - 3) Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos;
 - 4) Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos;
 - 5) pensijų kaupimo bendrovės.
3. Fondo valdymo struktūrą sudaro Fondo valdyba, Fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos įstaigos.

25 straipsnis. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos funkcijos socialinio draudimo valdymo sistemoje

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama socialinio draudimo valdymo funkcijas ir įgyvendindama šioje srityje valstybės politiką:

- 1) koordinuoja socialinio draudimo bei strateginių jo krypčių plėtojamą;
- 2) analizuoja, ar socialinio draudimo teikiamos garantijos atitinka valstybės bei apdraustųjų asmenų ir išmokų gavėjų interesus;
- 3) rengia ir teikia Vyriausybei teisės aktų projektus, susijusius su socialinio draudimo politikos vykdymu;
- 4) nustato perspektyvinius ir artimiausius socialinio draudimo uždavinius;
- 5) kontroliuoja Fondo valdybos veiklą ir organizuoja šios veiklos patikrinimus;
- 6) pagal kompetenciją tvirtina Fondo valdybos nuostatus ir kitus teisės aktus;
- 7) teikia Vyriausybei Fondo biudžeto projektą, Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, išvadas ir pasiūlymus dėl Vyriausybės patvirtintų Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių įgyvendinimo priemonių vykdymo ir laukiamų rezultatų.

26 straipsnis. Fondo taryba

1. Fondo taryba yra lygiateisio trišalio bendradarbiavimo pagrindu sudaryta kolegiali institucija, nagrinėjanti ir priimanti sprendimus socialinio draudimo politikos įgyvendinimo klausimais.
2. Fondo tarybą sudaro 15 narių.
3. Fondo taryba sudaroma iš vienodo skaičiaus lygiateisių narių, atstovaujančių apdraustųjų interesus ginančioms organizacijoms, darbdavių organizacijoms bei valstybės institucijoms.

4. Apdraustųjų asmenų ir darbdavių atstovus deleguoja atstovaujamos organizacijos savo susitarimu, o valstybės institucijų atstovus skiria Vyriausybė. Fondo tarybos sudėtį socialinės apsaugos ir darbo ministro teikimu tvirtina Vyriausybė.

5. Fondo tarybos veiklą rotacijos principu vadovauja jos pirmininkas. Jį Fondo tarybos nariai renka šešiams mėnesiams.

6. Fondo tarybos sprendimai priimami jos narių balsų dauguma. Esant vienu balsų skaičiui, Fondo tarybos pirmininko balsas yra lemiamas.

7. Fondo taryba veikia pagal savo patvirtintą reglamentą.

8. Fondo tarybos darbą techniškai aptarnauja Fondo valdyba.

9. Fondo taryba gali turėti visuomeninių patarėjų. Jų skaičių nustato Fondo tarybos reglamentas. Rengdama šio įstatymo 27 straipsnio 7 punkte nurodytas išvadas, Fondo taryba gali, o 27 straipsnio 8 punkte nurodytu atveju privalo pasitelkti ekspertus – dalyko žinovus konsultuoti klausimu, kuriam reikia specialiųjų žinių ar kurį reikia įvertinti. Minimalius reikalavimus, keliamus ekspertų kvalifikacijai, ekspertinių paslaugų pirkimo specialiuosius reikalavimus, taip pat mokėjimo sąlygas, išlaidų pagrįstumo kriterijus, jų kontrolę ir kitus reikalavimus, suderinusi su Fondo taryba, nustato ir viešuosius pirkimus Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka organizuoja ir atlieka Fondo valdyba.

10. Fondo tarybos sprendimai, pasiūlymai ir išvados skelbiami ir teikiami socialinio draudimo valdymo sistemoje dalyvaujančioms institucijoms Fondo tarybos reglamente nustatyta tvarka.

27 straipsnis. Fondo tarybos kompetencija

Fondo taryba:

1) nagrinėja ir teikia pasiūlymus ir išvadas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai apie tai, kaip įgyvendinami socialinį draudimą reglamentuojantys teisės aktai ir kaip vykdoma Fondo valdybos veikla;

2) teikia pasiūlymus ir išvadas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinį draudimą reglamentuojančių įstatymų projektų;

3) teikia siūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinio draudimo įmokų tarifų, asignavimų iš valstybės biudžeto skyrimo, Fondo rezervo sudarymo;

4) nagrinėja ir teikia pasiūlymus Fondo valdybai dėl draudėjų prašymų atidėti socialinio draudimo įmokų skolų ar delspinigių, viršijančių 30 tūkst. eurų, mokėjimą;

5) svarsto ir pateikia išvadą Fondo valdybai bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl Fondo biudžeto projekto;

6) svarsto Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį kartu su Valstybės kontrolės ataskaita (jeigu ji pateikta) bei teikia išvadą Fondo valdybai ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio. Ši išvada įforminama Fondo tarybos nutarimu;

7) kartu su Fondo metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkiniu teikia išvadą dėl Vyriausybės patvirtintų Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių įgyvendinimo priemonių vykdymo ir pasiūlymus, kokių papildomų

priemonių reikia pensijų sistemos finansiniam stabilumui ir socialinio draudimo išmokų adekvatumui užtikrinti;

8) ne rečiau kaip kas ketverius metus teikia išvadą ir prognozes dėl ilgalaikės socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos eigos ir laukiamų rezultatų;

9) pagal savo patvirtintą metodiką tvirtina praėjusių metų draudžiamąsias pajamas ir nustato einamųjų metų draudžiamąsias pajamas; nustatyta tvarka jas tvirtina Vyriausybė;

10) vadovaudamasi Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, tvirtina kiekvieno draudėjo priskyrimą konkrečiai įmokų tarifo grupei;

11) nagrinėja ir sprendžia kitus socialinio draudimo bei turinčius įtakos jo organizavimui ir veiklos rezultatams klausimus.

28 straipsnis. Fondo valdyba

1. Fondo valdyba yra viešojo administravimo įstaiga, organizuojanti socialinį draudimą ir vykdanči operatyvų Fondo lėšų tvarkymą ir apskaitą, užtikrindama priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, baudų, delspinigių surinkimą į Fondą ir išieškojimą, teisingą duomenų apie apdraustuosius asmenis tvarkymą bei įstatymuose nustatytų socialinio draudimo išmokų paskyrimą ir mokėjimą gavėjams. Fondo valdyba yra biudžetinė įstaiga, turinti antspaudą su savo pavadinimu ir Lietuvos valstybės herbu, spaudą su savo pavadinimu ir įstatymų nustatyta tvarka patvirtinta simbolika, atsiskaitomąsias ir specialiųjų lėšų sąskaitas Lietuvos Respublikoje registruotose kredito įstaigose ir sudaranti Fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį.

2. Fondo valdyba steigiamą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos ir yra išlaikoma iš Fondo lėšų bei veikia pagal šį įstatymą ir socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nuostatus.

3. Fondą administruoja Fondo valdyba, vadovaujama direktoriaus. Šį konkurso tvarka skiria į pareigas ir atleidžia iš jų socialinės apsaugos ir darbo ministras Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. Fondo valdybos direktorius yra tiesiogiai atskaitingas socialinės apsaugos ir darbo ministrui.

4. Fondo valdyba, vadovaudamasi Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nuostatais ir kitais teisės aktais, socialinio draudimo funkcijoms vykdyti steigia Fondo valdybos teritorinius skyrius bei kitas įstaigas ir tvirtina jų nuostatus.

29 straipsnis. Fondo valdybos funkcijos ir teisės

1. Fondo valdyba, organizuodama socialinį draudimą ir vykdydama Fondo biudžetą:

1) rengia ir suderinusi su atitinkamomis valstybės institucijomis teikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Fondo biudžeto projektą ir Fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį kartu su Fondo tarybos išvada;

2) pagal savo kompetenciją administruoja socialinio draudimo įmokas, užtikrina socialinį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų socialinio draudimo išmokų teisingą apskaičiavimą, skyrimą ir organizuoja socialinio draudimo išmokų mokėjimą laiku;

3) sudaro sutartis su juridiniais ar fiziniais asmenimis dėl socialinio draudimo funkcijų vykdymo;

4) koordinuoja ir užtikrina Fondo valdybos teritorinių skyrių ir kitų įstaigų efektyvų ir kokybišką darbą bei juos kontroliuoja;

5) Vyriausybės nustatyta tvarka organizuoja šio įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje nurodytų asmenų socialinį draudimą;

6) atsiskaito socialinės apsaugos ir darbo ministrui bei Fondo tarybai už Fondo veiklą ir teikia informaciją apie Fondo biudžeto vykdymą;

7) tvarko Fondo administravimo informacinę sistemą;

8) tvarko apdraustųjų asmenų, dalyvaujančių pensijų kaupime pagal Pensijų kaupimo įstatymą, ir pensijų kaupimo sutarčių duomenis;

9) organizuoja kaupiamųjų pensijų įmokų pervedimą į apdraustųjų asmenų pasirinktus pensijų kaupimo bendrovių valdomus pensijų fondus ir socialinio draudimo įmokų pervedimą į Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto sąskaitą ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Užimtumo fondui sudaryti;

10) nustato ir tvirtina Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigybių skaičių;

11) tvirtina Fondo lėšų naudojimo tvarkos aprašą;

12) *neteko galios nuo 2011 m. sausio 1 d.*;

13) organizuoja Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymą;

14) užtikrina įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytų išmokų iš valstybės biudžeto teisingą ir laiku skyrimą ir (ar) mokėjimą;

15) nagrinėja apdraustųjų asmenų, draudėjų, socialinio draudimo išmokų gavėjų, asmens sveikatos priežiūros įstaigų skundus dėl Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų veiksmų ir sprendimų;

16) organizuoja ir vykdo laikinojo nedarbingumo, ilgalaikio ir pastovaus darbingumo netekimo (invalidumo) nustatymo pagrįstumo, teisėtumo ir teisingumo tikrinimus, tais klausimais teikia metodinę ir praktinę pagalbą Fondo valdybos teritoriniams skyriams;

17) teikia siūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dėl socialinio draudimo teisės aktų tobulinimo ar pakeitimo;

18) teikia nurodymus Fondo administravimo įstaigoms dėl išmokų skyrimą ir mokėjimą reglamentuojančių teisės aktų taikymo;

19) teikia Valstybinei mokesčių inspekcijai informaciją, reikalingą socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo kontrolei užtikrinti;

20) Tarybos reglamento 1408/71/EEB ir Tarybos reglamento 574/72/EEB bei kitais Lietuvos Respublikos sudarytų tarptautinių sutarčių dėl socialinės apsaugos nustatytais atvejais veikia kaip kompetentinga įstaiga ir užtikrina šių sutarčių įgyvendinimą;

21) nagrinėja, aiškina ir sprendžia klausimus, susijusius su socialinį draudimą reglamentuojančių teisės aktų taikymu;

22) vykdo kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

2. Fondo valdyba turi teisę:

1) įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka patikėjimo teise valdyti, naudoti į Fondo apskaitą įtrauktą turtą ir juo disponuoti;

2) įstatymų nustatyta tvarka įsigyti vertybinių popierių ir juos valdyti bei jais disponuoti;

3) įstatymų nustatyta tvarka sudaryti sutartis su Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių ūkio subjektais;

4) atstovauti Fondo administravimo įstaigoms tarptautinėse organizacijose;

5) įstatymų nustatyta tvarka steigti įmones ar įstaigas, susijusias su valstybinio socialinio draudimo funkcijų vykdymu arba padedančias jas vykdyti, bei tvirtinti jų nuostatus;

6) Fondo tarybos pritarimu atsakyti arba Fondo valdybos nustatyta tvarka perleisti visus ar dalį kreditorinių finansinių reikalavimų;

7) suderinusi su Fondo taryba įgyvendinti priemones papildomoms pajamoms gauti;

8) atidėti socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo, viršijančio 30 tūkst. Eur, mokėjimą iki vieno metų, priskaičiuotų nuo pavėluotai pervestų socialinio draudimo įmokų delspinigių, viršijančių 30 tūkst. Eur, išieškojimo laiką iki vieno metų, paskirtų baudų, viršijančių 30 tūkst. Eur, išieškojimą iki vieno metų, atleisti nuo delspinigių ir baudų, viršijančių 30 tūkst. Eur, mokėjimo;

9) pripažinti socialinio draudimo įmokų, delspinigių ir baudų skolas beviltiškomis, jeigu jų neįmanoma išieškoti dėl objektyvių priežasčių arba jas priverstinai išieškoti netikslinga socialiniu ir (arba) ekonominiu požiūriu, kai: nerasta socialinio draudimo įmokų mokėtojo turto arba rastas turtas yra nelikvidus (mažai likvidus); priverstinio išieškojimo išlaidos didesnės už mokestinę nepriemoką; netikslinga priverstinai išieškoti nepriemoką, kadangi sunki fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis: fiziniam asmeniui reikia valstybės paramos (asmuo yra pensinio amžiaus, neįgalusis (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidas), asmeniui reikalingas gydymas, medicininė profilaktika ir rehabilitacija, asmuo yra bedarbis, gauna socialinę pašalpą) arba tokia parama jau teikiama;

10) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ginčyti darbingumo lygio (darbingumo netekimo), jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino nustatymo teisingumą;

11) vykdant savo funkcijas, įstatymų nustatyta tvarka gauti reikalingą informaciją ir duomenis;

12) perleisti įmonės, kuriai iškelta bankroto ar restruktūrizavimo byla, mokesstinės nepriemokos reikalavimo teisę centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui abipusio susitarimo pagrindu;

13) Fondo valdybos direktoriaus nustatyta tvarka, suderinta su Finansų ministerija, skolintis iš kredito įstaigų.

30 straipsnis. Fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos įstaigos

1. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra Fondo valdybos steigiamos teritorinės įstaigos, kurių pagrindinis uždavinys – operatyvus Fondo lėšų tvarkymas užtikrinant priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų surinkimą ir išieškojimą į Fondą laiku ir teisingą socialinio draudimo išmokų paskyrimą ir mokėjimą gavėjams. Fondo valdybos teritoriniai skyriai pavaldūs ir atskaitingi Fondo valdybai. Fondo valdybos teritoriniam skyriui vadovauja direktorius. Jį skiria ir atleidžia iš jų Fondo valdybos direktorius Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka.

2. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra išlaikomi iš Fondo lėšų ir veikia pagal šį įstatymą ir Fondo valdybos tvirtinamus Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinių skyrių ir kitų įstaigų nuostatus.

3. Fondo valdybos teritoriniai skyriai steigiami socialinio draudimo funkcijoms vykdyti, atsižvelgiant į klientų srautus ir jų poreikius. Fondo valdybos teritorinių skyrių veiklą reglamentuoja jų nuostatai.

4. Fondo valdybos teritoriniai skyriai yra biudžetinės įstaigos, turinčios antspaudą su savo pavadinimu ir Lietuvos valstybės herbu, spaudą su savo pavadinimu ir įstatymų nustatyta tvarka patvirtinta simbolika, atsiskaitomąsias ir specialiųjų lėšų sąskaitas Lietuvos Respublikoje registruotose kredito įstaigose ir sudarančios Fondo valdybos atitinkamo teritorinio skyriaus finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius.

5. Kitų Fondo įstaigų veiklą reglamentuoja jų nuostatai, tvirtinami Fondo valdybos direktoriaus. Šių įstaigų nuostatuose nustatomi įstaigų uždaviniai, funkcijos, teisės, darbo organizavimas, finansavimas, valdymas, veiklos kontrolė ir kt.

31 straipsnis. Fondo valdybos teritorinių skyrių funkcijos

Fondo valdybos teritoriniai skyriai:

1) kontroliuoja priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų sumokėjimą ir vykdo laiku nesumokėtų socialinio draudimo įmokų, delspinigių, palūkanų ir baudų priverstinį išieškojimą;

2) priima prašymus gauti pensiją, pašalpą ar kitą išmoką ir ją skiria;

3) tvarko apdraustųjų asmenų įskaitą ir kontroliuoja duomenų keitimo apdraustųjų asmenų įskaitoje pagrįstumą bei išduoda asmenims nustatytos formos valstybinio socialinio draudimo pažymėjimus;

4) analizuoja socialinio draudimo rodiklius ir įgyvendina priemones šiems rodikliams pagerinti, teikia atitinkamus pasiūlymus Fondo valdybai;

5) Fondo valdybos nustatyta tvarka atlieka socialinio draudimo lėšų apskaitą;

6) apskaičiuoja delspinigius ir palūkanas;

7) priverstine tvarka išieško iš draudėjų lėšas, jų išmokėtas iš Fondo pažeidžiant nustatytą tvarką;

8) įstatymų nustatyta tvarka išieško dėl gavėjų kaltės permokėtas pensijų, pašalpų ir kitų išmokų sumas;

9) įformina ir saugo pensijų, pašalpų ar kitų išmokų gavėjų bylas, išduoda jiems nustatytos formos pažymėjimus;

10) moka pensijas, pašalpas ar kitas išmokas ir tvarko jų apskaitą;

11) nagrinėja pareiškimus ir skundus socialinio draudimo klausimais, ypatingais atvejais padeda pareiškėjams gauti pensijai arba pašalpai skirti reikalingus dokumentus;

12) teisės aktų nustatyta tvarka skiria ir moka išmokas iš valstybės biudžeto lėšų;

13) pagal susitarimą su savivaldybės valdymo institucijomis moka socialinio pobūdžio išmokas iš savivaldybių biudžetų;

14) kontroliuoja nedarbingumo pažymėjimų, profesinės reabilitacijos pažymėjimų bei nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų išdavimo ir tęsimo teisėtumą bei pagrįstumą (laikinojo nedarbingumo nustatymo teisėtumą ir pagrįstumą);

15) tikrina bei Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ginčija darbingumo lygio (darbingumo netekimo), jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino nustatymo pagrįstumą ir teisingumą;

16) Fondo valdybos nustatyta tvarka kaupia duomenis apie nesukakusių senatvės pensijos amžiaus asmenų įgytą socialinio draudimo ir jam prilyginamą stažą bei turėtas draudžiamąsias ir joms prilyginamas pajamas;

17) atideda baudų (išskyrus baudas, skiriamas vadovaujantis Administracinių teisės pažeidimų kodeksu), neviršijančių 30 tūkst. Eur, išieškojimą iki vieno metų, socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo, neviršijančio 30 tūkst. Eur, mokėjimą iki vieno metų ir priskaičiuotų nuo pavėluotai pervestų socialinio draudimo įmokų delspinigių, neviršijančių 30 tūkst. Eur, išieškojimo laiką iki vieno metų, atleidžia nuo delspinigių ir baudų, neviršijančių 30 tūkst. Eur, mokėjimo;

18) teisės aktų nustatyta tvarka teikia duomenis apie draudėją, apdraustąjį asmenį arba socialinio draudimo išmokos gavėją;

19) sudaro sutartis su šio įstatymo 4 straipsnio 7 dalyje nurodytais asmenimis ir tvarko šių asmenų įskaitos duomenis;

20) vykdo asmenų, draudžiamų valstybės lėšomis, socialinį draudimą bei apskaitą;

21) Fondo valdybos pritarimu gali perimti draudėjų finansinius reikalavimus;

22) įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka patikėjimo teise valdo, naudoja į Fondo apskaitą įtrauktą turtą ir juo disponuoja;

23) vykdo kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

32 straipsnis. Valstybinės mokesčių inspekcijos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Valstybinė mokesčių inspekcija šio įstatymo ir Mokesčių administravimo įstatymo nustatytais pagrindais ir tvarka vykdo šias su socialinio draudimo įmokų apskaičiavimo kontrole, ginčų nagrinėjimu susijusias funkcijas:

1) registruoja draudėjus ir teikia jiems informaciją apie socialinio draudimo įmokų mokėjimo prievoles;

2) tikrina draudėjų ir apdraustųjų socialinio draudimo įmokų apskaičiavimą, taip pat šių įmokų sumokėjimą, kiek tai susiję su tikrinamais draudėjais, skiria baudas už tikrinant nustatytus pažeidimus;

3) įformina bei patvirtina patikrinimo rezultatus;

4) nagrinėja mokestinius ginčus dėl tikrinant naujai apskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, paskirtų baudų;

5) turi teisę atstovauti Fondo interesams įmonėse, viešosiose įstaigose, kurioms iškelto bankroto ar restruktūrizavimo bylos pagal Įmonių bankroto įstatymo ir Įmonių restruktūrizavimo įstatymo suteiktas kreditoriaus teises Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos ir Fondo valdybos abipusio susitarimo pagrindu;

6) teikia Fondo valdybai ir Fondo valdybos teritoriniams skyriams informaciją, reikalingą socialiniam draudimui vykdyti. Socialinio draudimo įmokų kontrolės ir informacijos teikimo tvarką nustato Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, suderinusi su Fondo valdyba.

33 straipsnis. Lietuvos darbo biržos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos disponuoja įstatymų ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka iš Fondo gautomis lėšomis, skirsto jas teritorinėms darbo biržoms Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms užimtumo rėmimo priemonėms įgyvendinti, darbo rinkos paslaugoms teikti ir užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančioms įstaigoms išlaikyti ir vykdo jų panaudojimo kontrolę.

Redakcija nuo 2015-01-01:

33 straipsnis. Lietuvos darbo biržos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos disponuoja įstatymų ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka iš Fondo gautomis lėšomis, skirsto jas teritorinėms darbo biržoms Užimtumo rėmimo įstatymo nustatytoms aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti ir vykdo jų panaudojimo kontrolę.

34 straipsnis. Valstybinės ligonių kasos funkcijos socialinio draudimo sistemoje

Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos:

- 1) teisės aktų nustatyta tvarka disponuoja iš Fondo gautomis lėšomis;
- 2) įstatymų nustatyta vykdo Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetą.

35 straipsnis. Pensijų kaupimo bendrovių funkcijos

Pensijų kaupimo bendrovės:

1) teisės aktų nustatyta tvarka sudaro duomenų teikimo sutartį su Fondo valdyba;

2) įstatymų nustatyta tvarka sudaro pensijų kaupimo sutartis su asmenimis, pareiškusiais norą ir turinčiais teisę tapti pensijų kaupimo dalyviais, ir apie sudarytas bei nutrauktas pensijų kaupimo sutartis praneša Fondo administravimo įstaigoms;

3) ne rečiau kaip kartą per kalendorinius metus praneša kiekvienam pensijų kaupimo dalyviui apie jo asmeninėje sąskaitoje apskaičiuoto pensijų turto dydį.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS FONDO ADMINISTRAVIMO ĮSTAIGŲ TEISĖS IR ATSAKOMYBĖ

36 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų teisės

1. Fondo valdyba ir Fondo valdybos teritoriniai skyriai turi teisę tikrinti dokumentus, kuriais grindžiamos jų administruojamos socialinio draudimo įmokos ir socialinio draudimo išmokos.

2. Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojai, atlikdami šio įstatymo jiems pavestas funkcijas, turi teisę:

1) neatlygintinai gauti iš įmonių, įstaigų bei organizacijų ir kitų asmenų, įskaitant kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigas, pareigoms atlikti reikalingą informaciją, paaiškinimus ir dokumentų socialinio draudimo klausimais nuorašus; *įsigalioja 2015-08-01*

2) be išankstinio įspėjimo, pateikę tarnybinį pažymėjimą, įeiti į draudėjo patalpas (įskaitant ir nuomojamas) ar teritoriją, susijusias su jo veikla. Be išankstinio įspėjimo įeiti į draudėjo patalpas ar teritoriją (įskaitant ir nuomojamas) galima tik draudėjo darbo metu. Kitais atvejais reikalingas draudėjo sutikimas;

3) laikinai – iki 30 kalendorinių dienų – paimti iš draudėjo dokumentus, kuriuose fiksuojamos darbo pajamos, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, taip pat socialinio draudimo išmokos iš Fondo lėšų, palikus dokumentų paėmimo aktą (šiuo atveju draudėjui turi būti leidžiama pasidaryti paaimamų dokumentų kopijas);

4) laikinai – iki 30 kalendorinių dienų – užantspauduoti dokumentų, vertybinių popierių, pinigų ir materialinių vertybių saugojimo vietas (jei įmanoma, netrukdam draudėjo veiklai), daryti dokumentų kopijas arba išrašus, žymas ant draudėjo dokumentų, kad būtų išvengta jų klastojimo;

5) duoti draudėjui privalomus vykdyti nurodymus socialinio draudimo klausimais;

6) vadovaudamiesi Administracinių teisės pažeidimų kodeksu, surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus dėl pažeidimų, kurių išaiškinimas priklauso Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų kompetencijai;

7) pareikalauti iš draudėjo sutvarkyti buhalterinę apskaitą;

8) gauti iš draudėjo paaiškinimus dėl socialinio draudimo įmokų ir socialinio draudimo išmokų mokėjimo, draudėjo pateikiamų socialinio draudimo duomenų paaiškinimus bei paaiškinimus iš draudėjo teritorijoje esančių asmenų dėl darbo santykių, kai yra pagrindas manyti, kad jie faktiškai ten dirba;

9) surašyti nustatytų pažeidimų aktus dėl socialinio draudimo išmokų apskaičiavimo, žalos, padarytos Fondui, atlyginimo arba nepriemokų išmokėjimo gavėjams, taip pat kitų šio įstatymo reikalavimų vykdymo;

10) atlikti kitų teisės aktų numatytus veiksmus.

3. Fondo valdybos direktorius ir jo pavaduotojai, Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę:

1) priverstine tvarka išieškoti iš draudėjų sąskaitų Lietuvos Respublikos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigose laiku nesumokėtas socialinio draudimo įmokas bei delspinigius ir baudas;

2) duoti nurodymus Lietuvos Respublikos kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigoms nutraukti pinigų išdavimą bei pervedimą iš draudėjų sąskaitų, jeigu jie skolingi ir nemoka socialinio draudimo įmokų ilgiau kaip 3 mėnesius; *įsigalioja 2015-08-01*

3) įstatymų nustatyta tvarka skirti administracines nuobaudas. Paskirtos piniginės baudos išieškosios į Fondo biudžetą; *įsigalioja 2015-08-01*

4) kreiptis į įmonių, įstaigų, organizacijų vadovus dėl aplinkybių ir sąlygų, trukdančių Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojams tinkamai atlikti pareigas. Įmonių, įstaigų, organizacijų vadovai privalo išnagrinėti Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų nurodymus ir nedelsdami pranešti Fondo administravimo įstaigai apie priimtas priemones;

5) duoti nurodymą skolininko darbdaviui, pensijos, stipendijos, pašalpos mokėtojui išieškoti iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos, pašalpos nesumokėtas socialinio draudimo įmokas, delspinigius ir baudas į Fondą;

6) teikti Juridinių asmenų registro tvarkytojui pasiūlymus dėl draudėjo likvidavimo inicijavimo Civilinio kodekso nustatytais atvejais;

7) inicijuoti bankroto bylų iškėlimą.

4. Fondo valdybos direktorius ir jo pavaduotojai turi teisę:

1) priimti sprendimą dėl draudėjo turto priverstinės hipotekos (įkeitimo) nustatymo, pakeitimo ir pabaigos, taip pat dėl skolos išieškojimo iš priverstine hipoteka įkeisto turto;

2) areštuoti draudėjo turtą, jeigu nesumokėtos Fondui socialinio draudimo įmokos, baudos ir (ar) delspinigiai;

3) atsisakyti socialinio draudimo išmokos permokos išieškojimo, jeigu išmokos permokos teisės aktų nustatyta tvarka nėra galimybės išieškoti arba jeigu ji yra susidariusi ne dėl išmokos gavėjo kaltės (nesąžiningumo) ir nėra galimybės teisės aktų nustatyta tvarka jos išieškoti iš kaltų asmenų (jų teisių ir pareigų perėmėjų), arba jeigu jos neįmanoma išieškoti dėl objektyvių priežasčių, arba ją išieškoti netikslinga socialiniu ir (arba) ekonominiu požiūriu, kai: nerasta asmens turto arba rastas turtas yra nelikvidus (mažai likvidus); išieškojimo išlaidos didesnės už išmokos permoką; netikslinga išieškoti išmokos permoką, kadangi sunki fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis: fiziniam asmeniui reikia valstybės paramos (asmuo yra pensinio amžiaus, neįgalusis (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidas), asmeniui reikalingas gydymas, medicininė profilaktika ir rehabilitacija, asmuo yra bedarbis, gauna socialinę pašalpą) arba tokia parama jau teikiama.

5. Šio straipsnio 4 dalies 1 punkte numatytais atvejais duomenys apie priverstinės hipotekos (įkeitimo) nustatymą, pakeitimą ar pabaigą nedelsiant, ne vėliau kaip per 24 valandas, pateikiami Hipotekos registruir ir priverstinė hipoteka (įkeitimas) įregistruojama Hipotekos registre Hipotekos registro nuostatų nustatyta tvarka. Fondo valdybos direktoriaus ir jo pavaduotojo sprendimas dėl skolos išieškojimo iš priverstine hipoteka įkeisto turto yra vykdomasis dokumentas, vykdomas Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

6. Fondo valdybos teritorinių skyrių direktoriai ir jų pavaduotojai turi teisę priimti sprendimus dėl socialinio draudimo išmokų gavėjų kaltės permokėtų socialinio draudimo ir kitų išmokų, kurių skyrimas ir mokėjimas pavestas šiems teritoriniams skyriams, sumų išieškojimo, neapribojant kokių nors terminu.

7. Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojai ar darbuotojai, įgyvendindami įstatymų jiems suteiktas teises ir eidami pareigas, atliekamus veiksmus įformina dokumentais. Jų formas (aktas, pažyma, nurodymas, nutarimas, raginimas ir kt.) ir užpildymo tvarką nustato Fondo valdyba.

37 straipsnis. Fondo administravimo įstaigų sprendimų ir veiksmų apskundimas

1. Draudėjai, apdraustieji asmenys ir kiti suinteresuoti asmenys (toliau šiame straipsnyje – suinteresuoti asmenys) turi teisę apskusti Fondo valdybos teritorinių skyrių ir kitų Fondo įstaigų, susijusių su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu, sprendimus ir veiksmus (neveikimą) Fondo valdybai. Fondo valdyba yra privaloma išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija.

2. Skundai Fondo valdybai dėl Fondo valdybos teritorinių skyrių ir kitų Fondo įstaigų, susijusių su Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimu, sprendimų ir veiksmų (neveikimo) nagrinėjami, jeigu jie pateikti per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią suinteresuotas asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą (neatlikimą) ar sprendimo priėmimą, o skundai dėl nepriimto sprendimo – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią baigėsi sprendimui priimti nustatytas terminas. Skundai dėl sprendimų pensijų, rentų ir kompensacinių išmokų teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams skyrimo ir (ar) mokėjimo klausimais nagrinėjami, jeigu jie pateikti per 6 mėnesius nuo tos dienos, kurią suinteresuotas asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo sprendimo priėmimą, o skundai dėl nepriimto sprendimo – per 20 darbo dienų nuo tos dienos, kurią baigėsi sprendimui priimti nustatytas terminas. Skundui paduoti nustatytas terminas, praleistas dėl svarbių priežasčių, kurias asmuo pagrindžia atitinkamais dokumentais, Fondo valdybos direktoriaus ar jo pavaduotojo sprendimu gali būti atnaujinamas. Skundų nagrinėjimo tvarką Fondo valdyboje nustato Fondo valdybos direktorius.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nustatytais terminais pateiktas skundas Fondo valdyboje turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. Šis terminas gali būti pratęstas dar iki 20 darbo dienų, jeigu skundui nagrinėti reikia papildomo tyrimo. Apie tai turi būti raštu pranešta suinteresuotam asmeniui.

4. Fondo valdyba, išnagrinėjusi skundą, gali jį patenkinti visą ar iš dalies, taip pat skundą atmesti. Fondo valdybos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui.

5. Fondo valdybos sprendimai ir veiksmai (išskyrus numatytus šio straipsnio 4 dalyje) gali būti skundžiami Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

6. *Neteko galios nuo 2013-01-01.*

7. Draudėjų skundai dėl tikrinant papildomai priskaičiuotų socialinio draudimo įmokų sumų, paskirtų baudų ir dėl kitų Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnų veiksmų nagrinėjami Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

8. Ginčus dėl pensijų socialinio draudimo stažo, draudžiamųjų ir joms prilyginamų pajamų nagrinėja teismas.

9. Fondo administravimo įstaigos atleidžiamos nuo žyminio mokesčio mokėjimo visais atvejais, kai jos vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų joms priskirtas funkcijas.

Lietuvos Respublikos
valstybinio socialinio draudimo
įstatymo priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SAJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 1971 m. liepos 5 d. Tarybos reglamentas 1408/71/EEB dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, persikeliantiems Bendrijoje.

2. 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentas 574/72/EEB, nustatantis Reglamento Nr. 1408/71/EEB dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, persikeliantiems Bendrijoje, įgyvendinimo tvarką.

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 1994, Nr. 59–1153.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMAS

1994 m. liepos 18 d. Nr. I-549
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2005-07-01

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

PIRMASIS SKIRSNIS ASMENYS

1 straipsnis. Teisė gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją

1. Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją turi nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, asmenys, kuriems taikomi Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentai, taip pat asmenys, nurodyti šio straipsnio 3, 4 ir 5 dalyse, kurie visi šio įstatymo nustatytą laiką buvo privalomai draudžiami arba patys draudėsi valstybiniu socialiniu pensijų draudimu.

2. Nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojais laikomi Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturinčių gyvenamosios vietos – apie savivaldybę, kurioje jie gyvena, yra įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą, taip pat nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai.

3. Lietuvoje nuolat gyvenantys užsieniečiai, taip pat asmenys, kuriems taikomi šio įstatymo priede nurodyti Europos Sąjungos teisės aktai ir kurie šio įstatymo nustatytą laiką buvo privalomai draudžiami arba patys draudėsi valstybiniu socialiniu pensijų draudimu, turi vienodą teisę gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją pagal šį įstatymą, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenustato kitokių šių asmenų pensinio aprūpinimo sąlygų.

4. Užsienyje nuolat gyvenantys asmenys, kurie šio įstatymo nustatytą laiką buvo privalomai draudžiami arba patys draudėsi valstybiniu socialiniu pensijų draudimu, turi teisę gauti valstybines socialinio draudimo pensijas pagal šį įstatymą ir Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse ar Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentuose nustatyta tvarka. Užsienyje gyvenantys asmenys, kuriems taikomi šio įstatymo priede nurodyti Europos Sąjungos teisės aktai, turi teisę gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją šio straipsnio 5 dalyje nustatytomis sąlygomis.

5. Asmenys, gyvenantys valstybėse, kuriose jiems netaikomos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ar Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų

koordinavimo reglamentų nuostatos dėl pensijų mokėjimo, jeigu jie yra įgiję ne mažesnę už minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti dirbdami Lietuvos įmonėse, įstaigose, organizacijose, turi teisę gauti valstybines socialinio draudimo pensijas pagal šį įstatymą už šio įstatymo 8 straipsnyje (išskyrus 8 straipsnio 4 dalį) ir 54 straipsnyje nurodytus laikotarpius Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka reabilituotiems politiniams kaliniams ir tremtiniam, dalį stažo įgijusiems kalinimo metu ar tremtyje, sąlyga įgyti minimalų stažą dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose, organizacijose netaikoma.

1¹ straipsnis. Įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai

Šio įstatymo nuostatos suderintos su Europos Sąjungos teisės aktais, nurodytais šio įstatymo priede.

2 straipsnis. Asmenys, draudžiami valstybiniu socialiniu pensijų draudimu

1. Valstybiniu socialiniu pensijų draudimu privalomai draudžiami:

1) asmenys, nurodyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose;

2) asmenys, nurodyti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje;

3) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

4) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių;

5) Valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos pareigūnai;

6) nesukakę senatvės pensijos amžiaus ir negaunantys pajamų, susijusių su darbo santykiais, valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių bei deleguotų asmenų sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar deleguotu asmeniu, jeigu pastarasis asmuo deleguotas ar valstybės tarnautojas perkeltas į pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, tarptautinėje ar Europos Sąjungos institucijoje arba užsienio valstybės institucijoje, pasiūstas dirbti į specialiąją misiją, ar kai jie gyvena kartu su profesinės karo tarnybos kariu, jeigu profesinės karo tarnybos karys paskirtas atlikti karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos, užsienio valstybės ar tarptautinėje karinėje arba gynybos institucijoje. Deleguotų asmenų sutuoktiniai draudžiami tik tuo atveju, jei deleguotam asmeniui darbo užmokesčių ir jo socialinio draudimo įmokas moka asmenį delegavusi Lietuvos Respublikos deleguojančioji institucija. Nesukakę senatvės pensijos amžiaus ir neturintys draudžiamųjų pajamų

Respublikos Prezidento sutuoktinis – Respublikos Prezidento kadencijos laikotarpiu;

7) Lietuvos Respublikos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą;

8) individualių įmonių savininkai, mažųjų bendrijų nariai, tikrųjų ūkinių bendrijų nariai, komanditinių ūkinių bendrijų tikrieji nariai, taip pat asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (advokatai, advokatų padėjėjai, notarai, antstoliai ir kiti asmenys), išskyrus individualią veiklą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą (toliau – savarankiškai dirbantys asmenys), taip pat ūkininkai ir jų partneriai, kaip jie apibrėžti Valstybinio socialinio draudimo įstatyme (toliau – ūkininkai ir jų partneriai), šeimos dalyviai, kaip jie apibrėžti Šeimynų įstatyme (toliau – šeimos dalyviai);

9) asmenys, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą;

10) šeimos pasirinkimu vienas iš tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas vaiko globėju, auginantis vaiką iki trejų metų;

11) tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir vienuoliai;

12) nesukakę senatvės pensijos amžiaus vienas iš neįgalaus asmens, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas šio neįgalaus asmens globėju arba rūpintoju, slaugantis namuose nurodytą neįgalų asmenį. Ši nuostata taip pat taikoma vienam iš tėvų, globėjui ar rūpintojui, slaugančiam namuose visiškos negalios invalidą, pripažintą tokiu iki 2005 m. liepos 1 d.;

13) kriminalinės žvalgybos slaptieji dalyviai, kuriems pagal su jais sudarytas rašytines slapto bendradarbiavimo sutartis mokamas atlygis.

2. Šio straipsnio 1 dalies 7 punkte, taip pat 10–12 punktuose nurodyti asmenys valstybiniu socialiniu pensijų draudimu privalomai draudžiami valstybės lėšomis Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Asmenys, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 12 punkte, privalomai draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, kai negauna jiems patiems priklausančios valstybinės socialinio draudimo pensijos, išskyrus valstybinę socialinio draudimo našlių (maitintojo netekimo) pensiją, valstybinės pensijos, šalpos pensijos, socialinės pensijos arba šalpos pensijos už invalidų slaugą namuose.

3. Kiti asmenys gali savanoriškai draustis valstybiniu socialiniu pensijų draudimu valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigose, vykdančiose šį draudimą Vyriausybės nustatyta tvarka.

3 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo sąlygos

Pagal šį įstatymą valstybinės socialinio draudimo pensijos skiriamos asmenims, nurodytiems 1 ir 2 straipsniuose, jeigu jie atitinka šio įstatymo nustatytus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo reikalavimus atitinkamai pensijos rūšiai skirti ir sukanka šio įstatymo nustatytą amžių, pripažįstami nedarbingais arba iš dalies darbingais, o tokiems asmenims mirus, – jų šeimos nariams.

ANTRASIS SKIRSNIS PENSIJŲ RŪŠYS

4 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų rūšys

1. Nuo 2005 m. liepos 1 d. nustatomos šios valstybinės socialinio draudimo pensijos:

- 1) senatvės;
- 2) netekto darbingumo;
- 3) našlių ir našlaičių.

2. Šio įstatymo nustatyta tvarka, kol pasibaigs jų mokėjimo terminas arba kol vietoj jų bus paskirtos valstybinės socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo pensijos, toliau mokamos:

1) maitintojo netekimo pensijos, paskirtos už mirusius iki 1995 m. sausio 1 d. asmenis buvusią iki 1995 m. sausio 1 d. tvarka (toliau – maitintojo netekimo pensijos);

2) ištarnauto laiko pensijos, paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d. (toliau – ištarnauto laiko pensijos);

3) invalidumo pensijos, paskirtos iki 2005 m. liepos 1 d. (toliau – invalidumo pensijos).

5 straipsnis. Teisė pasirinkti pensijos rūšį

1. Asmenims, kuriems šio įstatymo nustatyta tvarka mokamos netekto darbingumo (invalidumo) pensijos ir kurie tuo pat metu turi teisę gauti senatvės pensiją, mokama didesnioji arba jų pasirinkimu viena iš šių pensijų. Našlių arba našlaičių pensijos mokamos kartu su senatvės ar invalidumo, ar netekto darbingumo pensijomis, jei įstatymų nenustatyta kitaip. Asmenims, tuo pat metu turintiems teisę gauti našlių ir našlaičių valstybines socialinio draudimo pensijas, skiriama didesnioji arba jų pasirinkimu viena iš šių pensijų.

2. Asmenims, turintiems teisę gauti arba gaunantiems valstybines maitintojo netekimo pensijas ar valstybines socialinio draudimo maitintojo netekimo pensijas už mirusį iki 1995 m. sausio 1 d. maitintoją ir tuo pat metu turintiems teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės, netekto darbingumo, invalidumo, ištarnauto laiko, našlių arba našlaičių pensiją, mokama jų pasirinkimu viena iš šių pensijų, išskyrus našlaičių pensiją, kuri mokama kartu su maitintojo netekimo pensija už kitą mirusį iki 1995 m. sausio 1 d. tėvą (motiną).

3. Asmenys, turintys teisę gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją, nepraranda teisės gauti kitas valstybines pensijas, taip pat nevalstybines pensijas, jei įstatymai nenustato kitaip.

TREČIASIS SKIRSNIS PENSIJŲ SANDARA

6 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo pensijos sandara

1. Valstybinę socialinio draudimo pensiją sudaro pagrindinė ir papildoma dalys bei priedas už stažo metus.

2. Pagrindinė valstybinės socialinio draudimo pensijos dalis garantuoja minimalų pensinį aprūpinimą asmenims, turintiems šio įstatymo nustatytą būtinają valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą ir atitinkantiems kitas šio įstatymo nustatytas sąlygas.

3. Pagrindinės valstybinės socialinio draudimo pensijos dalies bei priedo už stažo metus dydžio matas yra valstybinė socialinio draudimo bazinė pensija (13 straipsnis).

4. Papildoma valstybinės socialinio draudimo pensijos dalis suteikia papildomą pensinį aprūpinimą asmenims, išvardytiems 2 straipsnio 1 dalies 1–8, 10, 12 ir 13 punktuose, draustiems valstybiniu socialiniu pensijų draudimu, atsižvelgiant į šių asmenų draudimo stažą ir draudžiamąsias pajamas, turėtas per draudimo (draudimosi) laikotarpį.

5. Priedas už stažo metus suteikia papildomą pensinį aprūpinimą asmenims, įgijusiems didesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą.

KETVIRTASIS SKIRSNIS PENSIJŲ MOKĖJIMO ŠALTINIS

7 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų mokėjimo šaltinis

Valstybinės socialinio draudimo pensijos mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto.

PENKTASIS SKIRSNIS VALSTYBINIO SOCIALINIO PENSIJŲ DRAUDIMO STAŽAS

8 straipsnis. Asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas

1. Apdraustojo asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą sudaro asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, ir asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant savarankiškai.

2. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, dirbdami pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, įgyja asmenys, išvardyti 2 straipsnio 1 dalies 1 ir 3–5 punktuose. Šį stažą sudaro:

1) laikas, per kurį šie asmenys patys moka arba už juos yra mokamos ar turi būti mokamos įstatymo jiems nustatytos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos;

2) laikas, per kurį šie asmenys gauna ligos (įskaitant darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, motinystės (tėvystės) arba profesinės reabilitacijos pašalpas, mokamas pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos pašalpas, mokamas pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą, ir nedarbo socialinio draudimo išmokas, mokamas pagal Nedarbo socialinio draudimo įstatymą. Į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą taip pat įskaitomas bedarbio pašalpus, mokėtus draustiems nuo nedarbo asmenims pagal Bedarbių rė-

mimo įstatymo nuostatas, galiojusias iki 2005 m. sausio 1 d., gavimo laikas. Šiame punkte išvardytos pašalpos bei išmoka toliau šiame įstatyme vadinamos valstybinio socialinio draudimo pašalpomis ir nedarbo socialinio draudimo išmokomis. Šių pašalpų ir išmokų gavimo laikas įskaitomas tik įstatymų nustatyta tvarka privalomai draustiems ligos ir motinystės socialiniu draudimu, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu bei nedarbo socialiniu draudimu (iki 2005 m. sausio 1 d. – socialiniu draudimu nuo nedarbo) asmenims.

3. Asmenų, išvardytų 2 straipsnio 1 dalies 2, 6, 7, 8, 10, 12 ir 13 punktuose, draudimo valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai yra prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu. Šiam stažui prilyginami iki 2009 m. sausio 1 d. buvę laikotarpiai, kuriais 2 straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodyti savarankiškai dirbantys asmenys privalomai draudėsi valstybinio socialiniu pensijų draudimu papildomai pensijos daliai gauti. Asmenims, išvardytiems 2 straipsnio 1 dalies 7 punkte, draudimo valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, nuo 2005 m. sausio 1 d. Asmenims, išvardytiems 2 straipsnio 1 dalies 10 ir 12 punktuose, draudimo valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, nuo 2008 m. sausio 1 d. Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 2 punkte, taip pat ūkininkų ir jų partnerių, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 8 punkte, privalomojo draudimosi valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, nuo 2009 m. sausio 1 d. Šeimynos dalyvių, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 8 punkte, privalomojo draudimosi valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, nuo 2010 m. liepos 1 d. Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 2 ir 8 punktuose, valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, taip pat prilyginamas valstybinio socialinio draudimo pašalpų gavimo laikas. Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 13 punkte, draudimo valstybinio socialiniu pensijų draudimu laikotarpiai prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, nuo 2010 m. rugpjūčio 1 d.

4. Valstybinių socialinio draudimo invalidumo ir netekto darbingumo pensijų, paskirtų pagal šį įstatymą ar pagal pensijų įstatymus, galiojusius Lietuvos Respublikoje iki 1995 m. sausio 1 d., gavimo laikas iki asmeniui sukankant senatvės pensijos amžių (21, 57 straipsniai) prilyginamas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, skiriant senatvės pensijas pirmą kartą arba skiriant senatvės pensijas šio įstatymo 42 straipsnyje nustatytais atvejais.

5. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, dirbdami savarankiškai, įgyja asmenys, nurodyti 2 straipsnio 1 dalies 9 punkte. Stažą, įgytą dirbant savarankiškai, sudaro laikas, per kurį šie asmenys moka įstatymo jiems nustatytas privalomas valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokas. Stažui, įgytam dirbant savarankiškai, taip pat prilyginami savarankiškai dirbančių asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 8 punkte, draudimo valstybinio socialinio pensijų draudimu laikotarpiai, kuriais šie asmenys iki 2009 m. sausio 1 d. privalomai draudėsi valstybinio socialinio pensijų draudimu tik pagrindinei pensijos daliai gauti.

6. Asmenų, išvardytų 2 straipsnio 1 dalies 11 punkte, privalomojo draudimo valstybinio socialinio pensijų draudimu valstybės lėšomis laikotarpiai yra prilyginami asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant savarankiškai. Šiam stažui taip pat prilyginami 2 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytų asmenų tarnybos laikotarpiai, buvę iki 2005 m. sausio 1 d., kai tuo metu galiojusių teisės aktų nustatyta tvarka privalomosios nuolatinės pradinės karo tarnybos ir alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos kariai valstybės lėšomis buvo draudžiami tik valstybinei socialinio draudimo bazinei pensijai, 2 straipsnio 1 dalies 10 punkte nurodytų asmenų vaiko iki trejų metų auginimo laikotarpiai, buvę iki 2008 m. sausio 1 d., kai tuo metu galiojusių teisės aktų nustatyta tvarka šeimos pasirinkimu motina (įmotė), tėvas (įtėvis), faktiškai auginantis vaiką, arba vaiko globėjas, auginantys vaiką iki trejų metų, valstybės lėšomis buvo draudžiami tik valstybinei socialinio draudimo bazinei pensijai, ir 2 straipsnio 1 dalies 12 punkte nurodytų asmenų neįgalaus asmens slaugos laikotarpiai, buvę iki 2008 m. sausio 1 d., kai tuo metu galiojusių teisės aktų nustatyta tvarka neįgalų asmenį namuose slaugantys vienas iš neįgalaus asmens tėvų (įtėvių), globėjas arba rūpintojas valstybės lėšomis buvo draudžiami tik valstybinei socialinio draudimo bazinei pensijai.

9 straipsnis. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, kai buvo dirbta pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, apskaičiavimas

1. Jei asmens, kuriam skaičiuojamas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, uždarbis ir kitos pajamos, nuo kurių buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, per kalendorinius metus yra ne mažesnis už minimalaus darbo užmokesčio per visus mėnesius sumą, tai į stažą įskaitomi visi kalendoriniai metai. Priešingu atveju tų metų stažas laikomas proporcingai mažesniu.

2. Išėjimo į pensiją metais į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, įskaitomi visi mėnesiai iki išėjimo į pensiją, jei uždarbis ir kitos pajamos, nuo kurių buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, yra ne mažesnės už minimalaus darbo užmokesčio per visus šiuos mėnesius sumą. Priešingu atveju išėjimo į pensiją metų stažas laikomas proporcingai mažesniu.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytais atvejais valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui apskaičiuoti taikoma stažo įgijimo metais galiojusi minimalioji

mėnesinė alga, nustatyta Vyriausybės nutarimu. Jeigu Vyriausybės nutarimu nustatyti skirtingi šios algos dydžiai, valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui apskaičiuoti taikoma mažiausia pagal dydį minimalioji mėnesinė alga.

10 straipsnis. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, apskaičiavimas už laiką, kurį asmuo gavo valstybinę socialinio draudimo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją

Kalendorinių ar išėjimo į senatvės pensiją metų, kuriais asmuo gavo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją, stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, apskaičiuojamas taip:

1) jeigu asmuo tais metais neturėjo darbo užmokesčio ir kitų pajamų, nuo kurių buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, stažas apskaičiuojamas pagal pakaitines asmens draudžiamąsias pajamas (15 straipsnis) šio įstatymo 9 straipsnio nustatyta tvarka;

2) jeigu asmuo tais metais turėjo darbo užmokestį ir kitų pajamų, nuo kurių buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, stažas apskaičiuojamas pagal nurodytų turėtų pajamų ir pakaitinių asmens draudžiamųjų pajamų (15 straipsnis) sumą šio įstatymo 9 straipsnio nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, kai buvo dirbta savarankiškai, apskaičiavimas

1. Į asmens, kuriam skaičiuojamas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant savarankiškai, stažą kalendoriniais metais įskaitoma tiek mėnesių, už kiek jis įmokėjo (ar už jį buvo įmokėta) visą jam nustatytą privalomą valstybinio socialinio pensijų draudimo įmoką.

2. Verslo liudijimus turinčių asmenų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas įskaitomas pagal faktiškai įmokėtas valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokas į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą. Tokia pat tvarka įskaitomas ir valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 2004 m. sausio 1 d. ūkininkams ir pilnamečiams jų šeimos nariams, dirbusiems ūkyje.

12 straipsnis. Valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo apskaičiavimas

1. Asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas apskaičiuojamas sudedant šio asmens kiekvienų metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, ir valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant savarankiškai.

2. Per kalendorinius metus negali būti įskaityta daugiau kaip vieni valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo metai.

3. Stažas išreiškiamas metais. Jeigu jo dalis apskaičiuota mėnesiais, tai mėnesių skaičius dalijamas iš dvylikos.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS
DYDŽIAI PAGRINDINEI IR PAPILDOMAI PENSIJOS DALIMS
APSKAIČIUOTI

13 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydis

1. Valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydis negali būti mažesnis už 110 procentų minimalaus gyvenimo lygio (MGL).

2. Valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį tvirtina Vyriausybė Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos teikimu.

14 straipsnis. Asmens draudžiamosios pajamos

1. Asmenų, išvardytų 2 straipsnio 1 dalies 1, 3, 4 ir 5 punktuose, draudžiamosiomis pajamomis laikomos visos jų pajamos (išskyrus šio straipsnio 2 dalyje numatytus atvejus), nuo kurių buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, taip pat priskaičiuotos valstybinio socialinio draudimo pašalpos ir nedarbo socialinio draudimo išmokos. Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 6, 7, 10 ir 12 punktuose, draudžiamosiomis pajamomis jų draudimo valstybinio socialinio pensijų draudimu abiem pensijos dalims gauti laikotarpiu laikomos sumos, nuo kurių už šiuos asmenis buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą abiem pensijos dalims gauti. Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 2 ir 8 punktuose, draudžiamosiomis pajamomis jų privalomojo draudimosi valstybinio socialinio pensijų draudimu abiem pensijos dalims gauti laikotarpiu laikomos sumos (išskyrus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytus atvejus), nuo kurių buvo įmokėtos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą, taip pat priskaičiuotos valstybinio socialinio draudimo pašalpos (savarankiškai dirbančių asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 8 punkte, draudžiamosiomis pajamomis iki 2009 m. sausio 1 d. jų privalomojo draudimosi valstybinio socialinio pensijų draudimu papildomai pensijos daliai gauti laikotarpiu laikomos sumos, nuo kurių šie asmenys įmokėjo valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokas papildomai pensijos daliai gauti). Asmenų, nurodytų 2 straipsnio 1 dalies 13 punkte, draudžiamosiomis pajamomis laikomos visos jų pajamos, nuo kurių už šiuos asmenis buvo įmokėtos ar turėjo būti įmokėtos privalomos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą abiem pensijos dalims gauti.

2. Asmenų, gavusių pajamas iš sporto veiklos, asmenų, gavusių pajamas iš atlikėjo veiklos, ir asmenų, gavusių pajamas pagal autorines sutartis, nuo kurių 2009 ir 2010 metais įmokėtos sumažinto tarifo privalomojo valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos, tų metų draudžiamosiomis pajamomis laikomos gautos pajamų sumos, apskaičiuotos proporcingai mokėtoms valstybinio socialinio draudimo įmokoms: atitinkamais metais gauta pajamų suma dauginama iš dydžio, kuris apskaičiuojamas atitinkamų metų sumažintą draudėjų ir apdraustųjų valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos tarifą, taikomą pajamoms, gautoms iš sporto ir atlikėjo veiklos, ar pajamoms, gautoms pagal autorines sutartis (atitinkamai gautoms iš savo

darbdavio arba ne iš savo darbdavio), dalijant iš tų metų draudėjų ir apdraustųjų bendrojo valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokų tarifo, nustatyto pajamoms, gautoms iš sporto ir atlikėjo veiklos, ar pajamoms, gautoms pagal autorines sutartis (atitinkamai gautoms iš savo darbdavio arba ne iš savo darbdavio).

3. Ūkininkų ir jų partnerių, taip pat kitų savarankiškai dirbančių asmenų gautos pajamos, nuo kurių 2009 metais, o ūkininkų ir jų partnerių – ir 2010 metais, įmokėtos sumažinto tarifo privalomojo valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos, tų metų draudžiamosiomis pajamomis laikomos gautos pajamos, apskaičiuotos proporcingai mokėtoms valstybinio socialinio draudimo įmokoms: atitinkamai metais gauta pajamų suma dauginama iš dydžio, kuris apskaičiuojamas atitinkamų metų sumažintą valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos tarifą, taikomą ūkininkų ir jų partnerių bei savarankiškai dirbančių asmenų gautoms pajamoms, dalijant iš tų metų bendrojo valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokų tarifo, nustatyto ūkininkams ir jų partneriams bei savarankiškai dirbantiems asmenims.

15 straipsnis. Pakaitinės asmens draudžiamosios pajamos

Asmenų, kurie gavo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją, draudžiamosiomis pajamomis nurodytų pensijų gavimo laikotarpiu laikomos pakaitinės asmens draudžiamosios pajamos (toliau – pakaitinės pajamos). Jos apskaičiuojamos paskutinį invalidumo ar netekto darbingumo pensijos byloje fiksuotą asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą (K) dauginant iš metų draudžiamųjų pajamų (vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų), galiojusių tais metais, už kuriuos apskaičiuojamos pakaitinės pajamos, ir iš mėnesių, per kuriuos tais metais asmeniui buvo mokėta invalidumo ar netekto darbingumo pensija, skaičiaus. Jeigu invalidumo ar netekto darbingumo pensijos papildoma dalis buvo sudaryta iš dviejų atskirų dalių (56 straipsnio 2 dalis), pakaitinėms pajamoms apskaičiuoti imamas asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas (k arba K) tos dalies, į kurią įeina metai, kai asmuo gavo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją. Tais atvejais, kai asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas buvo pakeistas šio įstatymo nustatyta tvarka, imamas iki pirmojo pakeitimo buvęs koeficientas. Pakaitinės pajamos taikomos apskaičiuojant asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą ir asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą, kai valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos skiriamos šio įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais.

16 straipsnis. Metų draudžiamosios pajamos

1. Einamųjų metų draudžiamąsias pajamas ne rečiau kaip kartą per metus Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos teikimu tvirtina Vyriausybė, nustatydamą šių pajamų taikymo pradžią. Einamųjų metų draudžiamosios pajamos apskaičiuojamos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtintą metodiką, atsižvelgiant į atitinkamų metų ar atitinkamo metų laikotarpio Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto pajamas ir išlaidas. Pagal šias draudžiamąsias pajamas apskaičiuojama valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis (24 straipsnis).

2. Praeitų metų draudžiamąsias pajamas ne vėliau kaip iki einamųjų metų kovo 1 d. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) teikimu tvirtina Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba. Metų draudžiamosios pajamos apskaičiuojamos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos patvirtintą metodiką, atsižvelgus į tais metais galiojusias Vyriausybės patvirtintas einamųjų metų draudžiamąsias pajamas. Pagal metų draudžiamąsias pajamas apskaičiuojamas asmens metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas (17 straipsnio 1 ir 2 dalys).

17 straipsnis. Metinio draudžiamųjų pajamų koeficiento apskaičiavimas

1. Apdraustojo asmens 1995–2001 metų draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas asmens kalendorinių metų draudžiamąsias pajamas dalijant iš tiek mėnesių, kiek tais metais asmeniui įskaitoma į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (toliau šiame straipsnyje – stažas), ir iš vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų. Apdraustojo asmens 2002 ir kiekvienų vėlesnių metų draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas asmens atitinkamų kalendorinių metų draudžiamąsias pajamas dalijant iš tiek mėnesių, kiek tais metais asmeniui įskaitoma į stažą, ir iš tų metų draudžiamųjų pajamų (16 straipsnio 2 dalis).

2. Jei pensija skiriama tuo metu, kai dar nepatvirtintos praeitų metų draudžiamosios pajamos, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas pagal užpraeitų metų draudžiamąsias pajamas. Patvirtinus praeitų metų draudžiamąsias pajamas, paskirtoji pensija, atsižvelgiant į šias pajamas, perskaičiuojama nuo pensijos paskyrimo dienos, jeigu pensijos gavėjui tai naudinga.

3. Jei naudinga asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą apskaičiuoti pagal asmens išėjimo į pensiją metais gautas draudžiamąsias pajamas, šių metų koeficientas apskaičiuojamas asmens išėjimo į pensiją metais gautas draudžiamąsias pajamas dalijant iš tiek mėnesių, kiek tais metais asmeniui įskaitoma į stažą, ir iš patvirtintų einamųjų metų draudžiamųjų pajamų. Patvirtinus išėjimo į pensiją metų draudžiamąsias pajamas, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, atsižvelgiant į šias pajamas, perskaičiuojamas nuo pensijos paskyrimo dienos, jeigu pensijos gavėjui tai naudinga.

4. Jei asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka privalomai draudžiamas valstybiniu socialiniu pensijų draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos daliai gauti, pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą pasirinko dalyvavimą pensijų kaupime ir nuo visų atitinkamais kalendoriniais metais jo gautų draudžiamųjų pajamų į pensijų fondą buvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka, apskaičiuojant jam senatvės pensijos dydį jo metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas už kiekvienus dalyvavimo pensijų kaupime metus apskaičiuojamas metinį draudžiamųjų pajamų koeficientą, apskaičiuotą pagal šio straipsnio 1 dalį, dauginant iš dydžio c , apskaičiuojamas pagal formulę $c = (t_p - t_k) / t_p$. Joje:

t_p – tų metų valstybinio pensijų socialinio draudimo įmokos tarifo dalis, skirta valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildomai daliai, patvirtinta Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu;

t_k – tų metų kaupiamosios pensijų įmokos tarifas, patvirtintas Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu. Jeigu Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu buvo patvirtinti keli kaupiamosios pensijų įmokos tarifai, taikomi atskirais laikotarpiais atitinkamai apdraustųjų asmenų kategorijai patvirtinti tarifai, o šių asmenų metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas šio straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka.

5. Jeigu tais metais, už kuriuos apskaičiuojamas metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas, šio straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys turėjo draudžiamųjų pajamų, nuo kurių į pensijų fondą nebuvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka, ar (ir) gavo (gauna) valstybinio socialinio draudimo pašalpas ir nedarbo socialinio draudimo išmokas, iš dydžio c (šio straipsnio 4 dalis) dauginama tų metų asmens pajamų, nuo kurių į pensijų fondą buvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka, suma. Prie gautos sumos pridedama tais metais asmens gautų pajamų, nuo kurių į pensijų fondą nebuvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka, suma ar (ir) priskaičiuotos valstybinio socialinio draudimo pašalpos ir nedarbo socialinio draudimo išmokos, o po to metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas šio straipsnio 1–3 dalyse nustatyta tvarka. Jeigu tais metais, už kuriuos apskaičiuojamas metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas, buvo apskaičiuoti keli dydžiai c , atitinkamu laikotarpiu asmens gautų pajamų, nuo kurių į pensijų fondą buvo pervesta kaupiamoji pensijų įmoka, suma dauginama iš to laikotarpio dydžio c . Gautos sumos sudedamos ir metinis asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas šio straipsnio 1–3 dalyse nustatyta tvarka.

18 straipsnis. Metinio draudžiamųjų pajamų koeficiento apskaičiavimas už laiką, kurį asmuo gavo valstybinę socialinio draudimo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją

Kalendorinių ar išėjimo į senatvės pensiją metų, kuriais asmuo gavo invalidumo ar netekto darbingumo pensiją, metinis draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas taip:

1) jeigu tais metais asmuo turėjo draudžiamųjų pajamų (14 straipsnis), pasirinktos didesnės pajamos: arba asmens tais metais turėtų draudžiamųjų pajamų suma (pensijų kaupimo dalyviams ši suma dauginama iš šio įstatymo 17 straipsnio 4 dalyje nurodyto dydžio c , prireikus taikant 17 straipsnio 5 dalies nuostatas), arba šio įstatymo 15 straipsnyje nustatyta tvarka apskaičiuotos pakaitinės pajamos. Pasirinktos didesnės pajamos dalijamos iš tiek mėnesių, kiek tais metais asmeniui įskaitoma į stažą, ir iš tų metų draudžiamųjų pajamų (vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų);

2) jeigu tais metais asmuo neturėjo draudžiamųjų pajamų (14 straipsnis), asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas pagal pakaitines pajamas (15 straipsnis), kurios dalijamos iš tiek mėnesių, kiek tais metais asmeniui įskaitoma į stažą, ir iš tų metų draudžiamųjų pajamų (vidutinių tų metų mėnesinių draudžiamųjų pajamų).

19 straipsnis. Asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas

1. Apdraustojo asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas kaip svertinis metinių koeficientų vidurkis pagal dvidešimt penkerius palankiausius kalendarinius jo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, metus po 1994 m. sausio 1 d. Jeigu asmuo turi stažą, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1994 m. sausio 1 d. (54 straipsnio 1 ir 2 dalys), jo draudžiamųjų pajamų koeficientai apskaičiuojami šio įstatymo 56 straipsnyje nustatyta tvarka.

2. Jei asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, mažesnis už metų skaičių, nurodytą šio straipsnio 1 dalyje, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas pagal turimą stažą.

3. Jei asmens stažą sudaro tik stažas, įgytas išėjimo į pensiją mėnesį, draudžiamųjų pajamų koeficientu laikomas apdraustam asmeniui darbo arba kitokia sutartimi nustatyto darbo užmokesčio per mėnesį santykis su išėjimo į pensiją mėnesį galiojančiomis einamųjų metų draudžiamosiomis pajamomis. Jei darbo užmokestis nebuvo nustatytas, laikoma, kad jis lygus tą mėnesį galiojusiai minimaliajai mėnesinei algai, nustatyta Vyriausybės nutarimu. Jei nustatyti skirtingi šių algų dydžiai – didžiausiai pagal dydį minimaliajai mėnesinei algai.

II SKYRIUS

VALSTYBINĖS SOCIALINIO DRAUDIMO SENATVĖS PENSIJOS

20 straipsnis. Teisė gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją

1. Asmuo įgyja teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją, kai jis atitinka visas šias sąlygas:

1) sukanka šio įstatymo nustatyta senatvės pensijos amžių;

2) turi minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, nustatytą senatvės pensijai.

2. Asmuo turi atitikti šio straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimus senatvės pensijos amžiaus sukakties dieną arba kreipimosi dėl pensijos dieną, kai pensijos kreipiamasi jau sukakus pensijos amžių.

21 straipsnis. Senatvės pensijos amžius

1. Senatvės pensijos amžius nustatomas 65 metai.

2. Šio straipsnio įsigaliojimo tvarka nustatoma šio įstatymo 57 straipsnio 2 dalyje.

22 straipsnis. Minimalus ir būtinas draudimo stažas senatvės pensijai

1. Minimalus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas valstybinei socialinio draudimo senatvės pensijai yra 15 metų.

2. Būtinas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas valstybinei socialinio draudimo senatvės pensijai nuo 1999 m. sausio 1 d. vyrams ir nuo 2004 m. sausio 1 d. moterims yra 30 metų.

23 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos pagrindinės dalies dydis

1. Pagrindinė valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dalis lygi 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos, kai asmuo turi būtinają senatvės pensijai valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą.

2. Jei asmuo neturi būtinojo senatvės pensijai valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, bet turi minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą senatvės pensijai, pagrindinė valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dalis apskaičiuojama proporcingai turimam stažui, dauginant 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį iš asmens turimo stažo ir dalijant iš būtinojo.

24 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildomos dalies dydis

1. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis apskaičiuojama asmenims, turintiems teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją ir turintiems valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, pagal formulę $0,005 \times S \times K \times D$. Joje:

S – visas asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys bei 54 straipsnio 1 ir 2 dalys);

K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas po 1994 m. sausio 1 d. (19 straipsnis, 56 straipsnio 3 dalis);

D – Vyriausybės patvirtintos einamųjų metų draudžiamosios pajamos, galiojančios tą mėnesį, už kurį mokama pensija (16 straipsnio 1 dalis).

2. Asmenų, turinčių valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1994 m. sausio 1 d., prašymu valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis gali būti apskaičiuojama pagal formulę $0,005 \times s \times k \times D + 0,005 \times S \times K \times D$. Joje:

s – asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1994 m. sausio 1 d. (54 straipsnio 1 ir 2 dalys);

k – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas iki 1994 m. sausio 1 d. (56 straipsnis);

S – asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu po 1994 m. sausio 1 d. (8 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys);

K – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas po 1994 m. sausio 1 d. (19 straipsnis, 56 straipsnio 3 dalis);

D – Vyriausybės patvirtintos einamųjų metų draudžiamosios pajamos, galiojančios tą mėnesį, už kurį mokama pensija (16 straipsnio 1 dalis).

3. Asmenų, turinčių valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1994 m. sausio 1 d., ir pasirinkusių dalyvauti pensijų kaupime pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą, valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis apskaičiuojama pagal formulę $0,005 \times s \times K_n \times D + 0,005 \times S \times K \times D$. Joje:

K_n – asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas po 1994 m. sausio 1 d., apskaičiuotas netaikant šio įstatymo 17 straipsnio 4 dalies nuostatų.

Kiti dydžiai nurodyti šio straipsnio 2 dalyje.

4. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis apskaičiuojama, jeigu asmeniui tai naudinga.

24¹ straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos priedo už stažo metus dydis

Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos priedo už stažo metus dydis apskaičiuojamas dauginant 3 procentus valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos iš kiekvienų iki išėjimo į pensiją mėnesio įgytų pilnų valstybinio socialinio draudimo stažo (8 straipsnio 1–3, 5, 6 dalys, 54 straipsnio 1 dalis, 2 dalies 1–9 punktai, 3 ir 4 dalys) metų, viršijančių 30 metų, skaičiaus.

25 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos apskaičiavimas asmeniui, gavusiam valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą

1. Asmeniui, gavusiam valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą (toliau – išankstinė senatvės pensija), šio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotos valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis mažinamas dydžiu, kurį sudaro apskaičiuotos pensijos 0,4 procento, padauginto iš pilnų mėnesių, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją, skaičiaus.

2. Asmenims, kuriems išankstinė senatvės pensija buvo paskirta iki 2012 m. sausio 1 d., apskaičiuotos valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis mažinamas dydžiu, kurį sudaro apskaičiuotos pensijos 0,4 procento, padauginto iš skaičiaus pilnų mėnesių, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją, kol sukako iki 2012 m. sausio 1 d. nustatytą senatvės pensijos amžių: moterys – 60 metų, vyrai – 62 metus 6 mėnesius, nepaisant faktinio išankstinės senatvės pensijos mokėjimo laiko.

26 straipsnis. Amžiaus ir būtinojo stažo sumažinimas asmenims, sergantiems hipofiziniu nanizmu

Asmenims, sergantiems hipofiziniu nanizmu (liliputam), senatvės pensijos amžius nustatomas 15 metų mažesnis už nurodytą 21 straipsnyje, o būtinasis ir minimalus draudimo stažas – 10 metų mažesnis už nurodytą 22 straipsnyje.

27 straipsnis. Senatvės pensijos padidinimas dėl atidėto kreipimosi

1. Jei asmuo tam tikru metu įgyja teisę gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją pagal šį įstatymą ir turi būtinają valstybinio socialinio draudimo stažą, bet pensijos neima ir kreipiasi dėl jos vėliau, tai pensija jam apskaičiuojama pagal duomenis kreipimosi metu ir didinama 4 procentais apskaičiuoto dydžio už kiekvienus pilnus metus, praėjusius nuo dienos, kai jis įgijo teisę gauti senatvės pensiją turėdamas būtinają stažą.

2. Gaunančiam senatvės pensiją ir turinčiam būtinają valstybinio socialinio draudimo stažą asmeniui jo prašymu pensijos mokėjimas gali būti atidėtas.

Šiuo atveju pensija jam iš naujo apskaičiuojama pagal duomenis kreipimosi metu ir didinama 4 procentais apskaičiuoto dydžio už kiekvienus pilnus metus, praėjusius nuo mokėjimo atidėjimo dienos.

3. Atidėjus pensijos mokėjimą ne pilniems metams, už paskutinių nepilnų atidėjimo metų mėnesius pensija išmokama, bet nedidinama.

4. Atidėjus kreipimąsi dėl pensijos daugiau negu 5 metams, pensija didinama tik už 5 atidėjimo metus.

5. Valstybinio socialinio draudimo fondo tarybos sprendimu gali būti nustatytas didesnis pensijos didinimo dėl atidėto kreipimosi procentas.

III SKYRIUS

VALSTYBINĖS SOCIALINIO DRAUDIMO NETEKTO DARBINGUMO PENSIJOS

28 straipsnis. Teisė gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją

1. Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją turi asmenys, kuriems Neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka nustatytas darbingumo lygis ir kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais (toliau – nedarbingi arba iš dalies darbingi asmenys), jeigu šie asmenys atitinka šio įstatymo 30 ir 31 straipsniuose nustatytas sąlygas.

2. Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją išlieka, kai nedarbingais ar iš dalies darbingais pripažinti asmenys senatvės pensijos amžių sukanka valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos gavimo laikotarpiu. Jei tokie asmenys tuo pat metu turi teisę gauti ir senatvės pensiją, taikomos šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostatos.

29 straipsnis. Darbingumo lygio ir netekto darbingumo procentų nustatymas

1. Asmens darbingumo lygį, jo priežastį, atsiradimo laiką, terminą ir asmens netekto darbingumo procentus nustato Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau šiame straipsnyje – Tarnyba). Netekto darbingumo procentai įrašomi asmeniui išduodamame darbingumo lygio pažymėjime.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę ginčyti Tarnybos sprendimus dėl darbingumo lygio, jo priežasties, atsiradimo laiko ir termino.

30 straipsnis. Netekto darbingumo pensijos skyrimo sąlygos

1. Asmuo, kuriam pirmą kartą nustatomas darbingumo lygis ir kuris pripažįstamas nedarbingu arba iš dalies darbingu, įgyja teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją, jeigu pripažinimo nedarbingu arba iš dalies darbingu dieną jis turi minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai.

2. Asmuo, neturėjęs teisės gauti valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos pagal šio straipsnio 1 dalyje nurodytą sąlygą, įgyja teisę ją gauti tuo atveju, jeigu jis minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai turi pripažinimo nedarbingu arba iš dalies darbingu, pakartotinai jį tikrinant, dieną arba kreipimosi dėl pensijos dieną.

3. Valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija asmeniui skiriama iki šiam asmeniui nustatyto darbingumo lygio termino pabaigos, išskyrus šio įstatymo 28 straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį.

31 straipsnis. Minimalus ir būtinasis valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas netekto darbingumo pensijai

1. Asmenims, kurie pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais, nustatomas toks minimalus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas netekto darbingumo pensijai: kol asmeniui sukanka 22 metai, – 2 mėnesiai, sukakus 22 metams, minimalus stažas kasmet didinamas 2 mėnesiais per metus, sukakus 38 metams, minimalus stažas kasmet didinamas šešiais mėnesiais per metus, bet negali viršyti minimalaus stažo, nustatyto senatvės pensijai.

2. Būtinasis valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas netekto darbingumo pensijai nustatomas taip: kol asmeniui sukanka 24 metai, – vieni metai, sukakus 24 metams, būtinasis stažas kasmet didinamas 4 mėnesiais per metus, sukakus 38 metams, būtinasis stažas kasmet didinamas vienais metais per metus, bet negali viršyti būtinojo stažo, nustatyto senatvės pensijai.

32 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos apskaičiavimas ir dydis

1. Valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija turintiems teisę gauti šią pensiją asmenims apskaičiuojama sudedant pagrindinę ir papildomą netekto darbingumo pensijos dalis bei priedą už stažą metus. Apskaičiuojant netekto darbingumo pensijos papildomą dalį, nedarbo socialinio draudimo išmokų (iki 2005 m. sausio 1 d. – bedarbio pašalpų) gavimo laikas (8 straipsnio 2 dalies 2 punktas) įskaitomas į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, o įskaitytu į stažą bedarbystės laikotarpiu priskaičiuotos nedarbo socialinio draudimo išmokos (iki 2005 m. sausio 1 d. – bedarbio pašalpos) – į asmens draudžiamąsias pajamas (14 straipsnis), jeigu asmeniui tai naudinga. Tokios pat nuostatos laikomasi ir tuo atveju, kai asmuo gavo nedarbo socialinio draudimo išmoką išėjimo į netekto darbingumo pensiją metais.

2. Asmenų, netekusių 75–100 procentų darbingumo, turinčių būtinąjį valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą netekto darbingumo pensijai, pagrindinė netekto darbingumo pensijos dalis yra lygi 150 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos, o asmenų, netekusių 60–70 procentų darbingumo, – 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos. Jei asmuo turi mažesnę nei būtinąjį stažą, pagrindinė jo netekto darbingumo pensijos dalis apskaičiuojama dauginant 150 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį asmenims, netekusiems 75–100 procentų darbingumo, ir 110 procen-

tų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo, iš turimo stažo ir dalijant iš būtinojo stažo.

3. Papildoma netekto darbingumo pensijos dalis apskaičiuojama asmenims, turintiems valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, taip pat kaip ir papildoma valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dalis (24 straipsnis), įskaitant į stažą:

1) visą asmens turimą valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys bei 54 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies 1–9 punktai);

2) asmeniui trūkstamą iki jam nustatyto senatvės pensijos amžiaus (21 ir 57 straipsniai) metų skaičių. Jei asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, mažesnis už būtinąjį netekto darbingumo pensijai stažą (31 straipsnis), į stažą įskaitomas ne visas trūkstamas iki senatvės pensijos amžiaus metų skaičius, o proporcingai mažesnė jo dalis, kuri gaunama dauginant trūkstamą iki senatvės pensijos amžiaus metų skaičių iš asmens turimo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, ir dalijant iš būtinojo netekto darbingumo pensijai stažo.

4. Valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo, apskaičiuojama taip kaip asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo, o po to mažinama 50 procentų.

5. Valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos priedas už stažo metus apskaičiuojamas taip pat kaip ir valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos priedas už stažo metus (24¹ straipsnis). Asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo, taip apskaičiuotas priedas mažinamas 50 procentų.

33 straipsnis. Valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos apskaičiavimas asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją ar (ir) dalyvavusiam pensijų kaupime

1. Asmeniui, kuris išankstinę senatvės pensiją buvo gavęs anksčiau arba kuriam valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija skiriama išankstinės senatvės pensijos gavimo laikotarpiu, netekto darbingumo pensija apskaičiuojama šio įstatymo nustatyta tvarka, nemažinant jos dydžio dėl to, kad asmuo iki netekto darbingumo pensijos paskyrimo gavo išankstinę senatvės pensiją. Išankstinę senatvės pensiją gavusiam asmeniui, kuriam sukakus senatvės pensijos amžių teisė gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją išlieka (28 straipsnio 2 dalis), valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos dydis mažinamas dydžiu, kurį sudaro šios pensijos 0,4 procento, padauginto iš pilnų mėnesių, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją, skaičiaus. Jeigu šiam asmeniui išankstinė senatvės pensija buvo paskirta iki 2012 m. sausio 1 d., valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos dydis mažinamas dydžiu, kurį sudaro šios pensijos 0,4 procento, padauginto iš skaičiaus pilnų mėnesių, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją, kol sukako iki 2012 m. sausio 1 d. nustatytą se-

natvės pensijos amžių: moterys – 60 metų, vyrai – 62 metus 6 mėnesius, nepaisant faktinio išankstinės senatvės pensijos mokėjimo laiko.

2. Pensijų kaupimo dalyviui, kuriam skiriama valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija, ši pensija apskaičiuojama šio įstatymo nustatyta tvarka, nemažinant jos dydžio dėl to, kad asmuo dalyvauja pensijų kaupime. Pensijų kaupime dalyvavusiam asmeniui, kuriam sukakus senatvės pensijos amžių teisė gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją išlieka (28 straipsnio 2 dalis), metiniai draudžiamųjų pajamų koeficientai apskaičiuojami iš naujo atitinkamai taikant šio įstatymo 17 straipsnio 4, 5 dalių ir 18 straipsnio nuostatas.

IV SKYRIUS VALSTYBINĖS SOCIALINIO DRAUDIMO NAŠLIŲ IR NAŠLAIČIŲ PENSIJOS

34 straipsnis. Teisė gauti našlių ar našlaičių pensiją

1. Teisę gauti valstybinę socialinio draudimo našlių pensiją (toliau – našlių pensija) ar valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensiją (toliau – našlaičių pensija) turi šio įstatymo 35 ir 38 straipsniuose nurodyti mirusiojo (nustatyta tvarka pripažinto mirusiu ar nežinia kur esančiu) asmens sutuoktinis bei vaikai (įvaikiai), jeigu asmuo mirties (pripažinimo nežinia kur esančiu) dieną atitiko šias sąlygas:

1) buvo įgijęs šio įstatymo nustatytą teisę gauti valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo (jei asmuo mirė iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidumo) pensiją ar senatvės pensiją (priklausomai nuo mirusiojo amžiaus) arba gavo vieną iš šių pensijų – netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės;

2) minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo ar jam prilyginamą stažą atitinkamos rūšies pensijai mirusysis įgijo dirbdamas Lietuvos, Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusių valstybių narių įmonėse, įstaigose ar organizacijose (išskyrus asmenis, iki mirties dienos gavusius netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensiją, paskirtą ir (ar) mokėtą pagal šį įstatymą ar pagal pensijų įstatymus, galiojusius Lietuvos Respublikoje iki 1995 m. sausio 1 d., bei Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka reabilituotus politinius kalinius ir tremtinius, dalį stažo įgijusius neteisėto kalinimo metu ar tremtyje, kuriems sąlyga įgyti minimalų stažą dirbant Lietuvos, Europos Sąjungos ar Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusių valstybių narių įmonėse, įstaigose ar organizacijose netaikoma).

2. Šio straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos, skiriant našlių pensiją šio įstatymo 35 straipsnyje nurodytam mirusio asmens sutuoktiniui, netaikomos, jeigu asmuo mirė iki 1991 m. birželio 1 d.

3. Asmenų, mirusių po Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. po 1991 m. birželio 1 d., sutuoktiniui bei vaikams (įvaikiams) našlių ar našlaičių pensija skiriama, jei asmuo mirties dieną buvo nuolatinis Lietuvos Respublikos gyventojas.

4. Našlių ir našlaičių pensija neskiriama, o paskirtosios mokėjimas nutraukiamas asmenims, teismo nuosprendžiu pripažintiems kaltais už tyčinio nusikaltimo mirusiajam, už kurį ši pensija skiriama ir mokama, padarymą.

5. Šiame įstatyme nustatyta tvarka teisę gauti našlių ar našlaičių pensiją įgyja asmenys, gyvenantys valstybėse, kuriose jiems netaikomos Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ar Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentų nuostatos dėl pensijų mokėjimo, taip pat asmenys, kuriems taikomi šio įstatymo priede nurodyti Europos Sąjungos teisės aktai, jeigu mirusysis (nustatyta tvarka pripažintas mirusiu ar nežinia kur esančiu) buvo įgijęs ne mažesnę kaip minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti (atsižvelgiant į asmens amžių mirties (pripažinimo nežinia kur esančiu) dieną) dirbdamas Lietuvos įmonėse, įstaigose, organizacijose arba buvo Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka reabilituotas politinis kalinys ar tremtinys, dalį stažo įgijęs kalinimo metu ar tremtyje.

35 straipsnis. Asmenys, turintys teisę gauti našlių pensiją

1. Teisę gauti našlių pensiją turi šie asmenys:

1) sukakę senatvės pensijos amžių našlė arba našlys, neatsižvelgiant į jų amžių sutuoktinio mirties metu;

2) pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) našlė arba našlys, jeigu jie atitinka vieną iš šių sąlygų:

a) buvo pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki sutuoktinio mirties arba pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) per 5 metus po sutuoktinio mirties;

b) buvo pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) tuo metu, kai slaugė namuose mirusiojo vaikus (įvaikius) iki 18 metų, pripažintus neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais), taip pat mirusiojo vaikus (įvaikius), kuriems nustatyta 75–100 procentų netekto darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. – I invalidumo grupė), jeigu šie vaikai (įvaikiai) buvo pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki jiems sukankant 18 metų.

2. Teisę gauti našlių pensiją išlieka, kai po našlių pensijos paskyrimo darbingais pripažinti našlė arba našlys vėl pripažįstami nedarbingais ar iš dalies darbingais nepraėjus 3 metams nuo dienos, kurią buvo nutrauktas našlių pensijos mokėjimas.

3. Našlė arba našlys, neturėję su mirusiu sutuoktiniu vaikų, turi teisę gauti našlių pensiją tik tuo atveju, jei nuo santuokos įregistravimo nustatyta tvarka iki sutuoktinio mirties dienos praėjo ne mažiau kaip vieni metai.

4. Našlei ar našliui našlių pensija neskiriama, o paskirtosios pensijos mokėjimas nutraukiamas dar kartą susituokus.

36 straipsnis. Našlių pensijos dydis

1. Našlei arba našliui, turinčiam teisę gauti našlių pensiją, našlių pensija skiriama valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos bazinio dydžio (šio straipsnio 2 dalis).

2. Valstybinės socialinio draudimo našlių pensijos bazinį dydį (toliau – našlių pensijos bazinis dydis) tvirtina Vyriausybė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikimu. Šis dydis negali būti mažesnis negu 21 euras.

37 straipsnis. *Neteko galios nuo 2007 m. sausio 1 d.*

38 straipsnis. Asmenys, turintys teisę gauti našlaičių pensiją

1. Teisę gauti našlaičių pensiją turi mirusiojo vaikai ir įvaikiai iki 18 metų, taip pat vyresni, jeigu jie pripažinti neįgaliaisiais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų ir jeigu jie nuo 18 metų nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai), taip pat mirusiojo vaikai ir įvaikiai, kurie iki 2005 m. liepos 1 d. buvo pripažinti invalidais nuo vaikystės po 18 metų sukakties dienos, tačiau ne vėliau kaip iki dienos, kurią jiems sukako 24 metai, ir jeigu jie nuo pripažinimo invalidais dienos nuolat yra nedarbingi ar iš dalies darbingi (invalidai).

2. Švietimo įstaigų bendrojo ugdymo programų ar formaliojo profesinio ugdymo programų mokiniai ir dieninių ar nuolatinių studijų programų studentai, sukakę 18 metų, turi teisę gauti našlaičių pensiją iki mokymosi arba studijų pagal šias programas baigimo (išskyrus bendrojo ugdymo programų mokinius, kurie turi teisę gauti našlaičių pensiją iki tų metų, kuriais jie baigia mokytis pagal šias programas, rugpjūčio 31 d.), bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 24 metai.

3. Teisė gauti našlaičių pensiją išlieka, kai nedarbingu ar iš dalies darbingu (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidu) pripažintas našlaitis senatvės pensijos amžių sukanka našlaičių pensijos gavimo laikotarpiu.

4. Mirusiojo vaikams (įvaikiams), turintiems teisę gauti našlaičių pensiją, ši teisė išlieka ir tada, kai jie įvaikinami.

39 straipsnis. Našlaičių pensijos apskaičiavimas ir dydis

1. Asmeniui, turinčiam teisę gauti našlaičių pensiją, ši pensija skiriama 50 procentų mirusiam asmeniui galėjusios priklausyti valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos dydžio, nustatyto asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. – II grupės invalidumo pensijos dydžio), jeigu miręs asmuo nebuvo sukakęs senatvės pensijos amžiaus, arba mirusiajam galėjusios priklausyti valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydžio, jeigu jis jau buvo sukakęs senatvės pensijos amžių. Tokio dydžio našlaičių pensija skiriama, jeigu teisę gauti našlaičių pensiją turi vienas vaikas (įvaikis). Jei tokią teisę turi du ir daugiau vaikų (įvaikių), kiekvienam skiriama po lygiai, bet ne daugiau kaip 100 procentų viso apskaičiuotos netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensijos dydžio. Jeigu, paskyrus našlaičių pensiją, dėl jos skyrimo ar mokėjimo atnaujinimo kreipiasi kitas našlaitis (našlaičiai) ir dėl to mažėja netekto darbingumo (invalidumo) ar senatvės pensijos dalis, tenkanti vienam našlaičiui, našlaičių pensija perskaičiuojama nuo pirmos dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį gautas naujas prašymas su visais reikiama dokumentais.

2. Mirus senatvės, netekto darbingumo, invalidumo ar išankstinės senatvės pensijos gavėjui, našlaičių pensija apskaičiuojama šio straipsnio 1 dalies nustatyta tvarka pagal mirusiojo gautos pensijos dydį. Skiriant našlaičių pensiją netekto darbingumo pensijos, apskaičiuotos asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. – III grupės invalidumo pensijos), mažinimas, nustatytas šio įstatymo 32 straipsnio 4 ir 5 dalyse, netaikomas.

3. Patvirtinus naują valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį ir (ar) naujas einamųjų metų draudžiamąsias pajamas, našlaičių pensijos yra atitinkamai apskaičiuojamos pagal naujus dydžius.

4. Našlaičių pensijos abiejų tėvų netekusiems našlaičiams skiriamos už kiekvieną iš mirusių tėvų. Jeigu šie našlaičiai po tėvų mirties įgyja teisę gauti našlaičių pensiją už mirusį tėvą (įmotę), jų prašymu vietoj našlaičių pensijos už tėvą (motiną) skiriama ir mokama našlaičių pensija už tėvą (įmotę), jeigu ji didesnė už gaunamą.

V SKYRIUS

VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ SKYRIMAS, MOKĖJIMAS IR GINČŲ DĖL PENSIJŲ NAGRINĖJIMAS

40 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimas

1. Valstybines socialinio draudimo pensijas skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai, vadovaudamiesi šiuo įstatymu bei Vyriausybės patvirtintais Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais.

2. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos pensijas pristato Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos nustatyta tvarka, suderinta su Valstybinio socialinio draudimo fondo taryba.

3. Kreiptis dėl pensijos paskyrimo galima prieš tris mėnesius iki teisės gauti valstybinę socialinio draudimo senatvės pensiją atsiradimo arba bet kuriuo metu po teisės gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją atsiradimo.

4. Kreipiantis dėl pensijos, privaloma pateikti visus Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytus dokumentus, būtinus pensijai paskirti.

5. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinis skyrius per Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatytą laiką privalo priimti sprendimą apie pensijos paskyrimą arba apie atsisakymą paskirti pensiją ir apie sprendimą pranešti pareiškėjui. Atsisakius skirti pensiją, privaloma nurodyti atsisakymo priežastį.

41 straipsnis. Pensijos skyrimo ir mokėjimo terminai

1. Pagal šį įstatymą valstybinė socialinio draudimo pensija skiriama ir mokama nuo teisės gauti pensiją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki dokumentų pensijai skirti gavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniame skyriuje dienos.

2. Atidėjus kreipimąsi dėl valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos, taikoma šio įstatymo 27 straipsnyje nustatyta mokėjimo tvarka.

3. Valstybinės socialinio draudimo pensijos skiriamos iki gyvos galvos arba laikotarpiui, kuriam pensijos gavėjui pagal šį įstatymą išlieka teisė gauti paskirtą pensiją. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinis skyrius, mokantis pensiją, privalo iš anksto informuoti pensininką apie pensijos skyrimo termino pasibaigimą.

4. Pasibaigus pensijos skyrimo terminui, ją mokėti nutraukiama, jei pensijos gavėjas praranda teisę ją gauti. Jei pensijos gavėjas dėl pateisinamos priežasties pavėluotai kreipiasi dėl pensijos mokėjimo pratęsimo, pensija nepriskaičiuojant palūkanų išmokama už visą laiką, bet ne ilgiau kaip už 3 metus, kai jos mokėjimas buvo nutrauktas, o pensijos gavėjui teisė gauti pensiją buvo išlikusi. Jei pateisinamos priežasties nėra, bet teisė gauti pensiją išlieka, pensijos mokėjimas atnaujinamas nuo dokumentų dėl pensijos mokėjimo pratęsimo pateikimo dienos.

5. Pensininkui mirus, pensija išmokama jį palaidojusiems asmenims už mirties mėnesį, jeigu ji dar nebuvo išmokėta, ir dar paskirtos pensijos už vieną mėnesį dydžio suma.

Pastaba. 41 straipsnio 5 dalies nuostatos taikomos išmokant valstybines socialinio draudimo pensijas už asmenis, mirusius po šio įstatymo įsigaliojimo (2010 m. sausio 1 d.)

42 straipsnis. Pensijos skyrimas iš naujo

1. Senatvės ar netekto darbingumo pensija gali būti paskirta iš naujo pagal naujus duomenis pensijos gavėjo prašymu, kai jis įgyja papildomą, ne mažesnę kaip vienų metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą dirbdamas pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys).

2. Jeigu senatvės ar netekto darbingumo pensijos gavėjas, kuriam pagal šio įstatymo nuostatas buvo paskirta pensija turint minimalų, bet neturint būtinojo stažo, po pensijos paskyrimo dirbdamas pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys) arba dirbdamas savarankiškai (8 straipsnio 5 ir 6 dalys) įgyja būtinajį stažą, jo prašymu senatvės ar netekto darbingumo pensija jam gali būti skiriama iš naujo, nepaisant to, kad po pensijos paskyrimo jo įgytas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas buvo mažesnis kaip vieni metai.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos atitinkamai taikomos skiriant netekto darbingumo pensijas nesukakusiems senatvės pensijos amžiaus invalidumo pensijų gavėjams vietoj šio įstatymo nustatyta tvarka jiems toliau mokamų invalidumo pensijų. Šiais atvejais netekto darbingumo pensijos iš naujo pagal naujus duomenis skiriamos: I grupės invalidams – kaip asmenims, netekusiems 75–100 procentų darbingumo, II grupės invalidams – kaip asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo, III grupės invalidams – kaip asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo. Šioje dalyje nurodytu būdu paskirtos netekto darbingumo pensijos mokamos iki asmenims nustatyto invalidumo termino pabaigos. Sukakusiems senatvės pensijos amžių netekto darbingumo (invalidumo) pensijų gavėjams netekto darbingumo (invalidumo) pensijos neskiriamos. Jų pageidavimu vietoj netekto darbingumo (invalidumo) pensijos skiriama senatvės pensija pagal naujus stažo ir uždarbio duomenis arba toliau mokama netekto darbingumo (invalidumo) pensija (28 straipsnio 2 dalis, 53 straipsnio 3 dalis).

4. Jei asmeniui nustatomi didesni netekto darbingumo procentai, valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija asmens pageidavimu skiriama iš naujo pagal naujus duomenis arba mokama pagal ankstesnius stažo ir uždarbio duomenis, didinant ją dvigubai (vietoje 45–55 procentų netekto darbingumo ar

vietoj III invalidumo grupės nustačius 60–70 procentų netekto darbingumo) arba pradedant mokėti 150 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio (neturintiems būtinojo stažo – proporcingai turimam stažui) pagrindinę pensijos dalį (vietoje 60–70 procentų netekto darbingumo ar vietoje II invalidumo grupės nustačius 75–100 procentų netekto darbingumo). Jei nustatomi mažesni netekto darbingumo procentai, valstybinė socialinio draudimo netekto darbingumo pensija neskiriama iš naujo, o mokama pagal ankstesnius stažo ir uždarbio duomenis pradedant mokėti 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio (neturintiems būtinojo stažo – proporcingai turimam stažui) pagrindinę pensijos dalį (vietoje 75–100 procentų netekto darbingumo ar vietoje I invalidumo grupės nustačius 60–70 procentų netekto darbingumo) arba mokama 50 procentų mažesnė pensija (vietoje 60–70 procentų netekto darbingumo ar vietoje II invalidumo grupės nustačius 45–55 procentus netekto darbingumo). Jeigu asmeniui vietoje I invalidumo grupės nustatoma 75–100 procentų netekto darbingumo, vietoje II invalidumo grupės – 60–70 procentų netekto darbingumo, vietoje III invalidumo grupės nustačius 45–55 procentus netekto darbingumo, vietoje mokėtos invalidumo pensijos pradedama mokėti netekto darbingumo pensija šio įstatymo 32 straipsnyje nustatytų dydžių. Jeigu po pakartotinio tikrinimo asmeniui vėl nustatomi tokie pat (to paties intervalo) netekto darbingumo procentai, jam toliau mokama netekto darbingumo pensija.

42¹ straipsnis. Priedo už stažo metus apskaičiavimas iš naujo

1. Kai senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjas kreipiasi dėl pensijos skyrimo iš naujo (42 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys, 46 straipsnio 2 dalis), priedo už stažo metus dydis apskaičiuojamas iš naujo pagal naujus valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo (8 straipsnio 1–3, 5, 6 dalys), įgyto iki pensijos skyrimo iš naujo mėnesio, duomenis. Priedo už stažo metus dydis iš naujo pagal naujus stažo duomenis apskaičiuojamas ir tais atvejais, kai senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjui pensijos skyrimas iš naujo nenaudingas.

2. Jeigu senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjas pateikia papildomus duomenis apie valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilygintus laikotarpius (54 straipsnio 1 dalis, 2 dalies 1–9 punktai, 3 ir 4 dalys) ir susidaro pilni valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo metai, priedo už stažo metus dydis apskaičiuojamas iš naujo pagal naujus stažo duomenis nuo mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį pensijos gavėjas pateikė papildomus stažo duomenis, pirmosios dienos.

3. Jeigu keičiasi asmeniui mokamos valstybinės socialinio draudimo pensijos rūšis ar netekto darbingumo procentai arba ši pensija skiriama iš naujo ar perskaičiuojama, priedas už stažo metus nemažinamas, išskyrus atvejį, kai vietoje 60–70 procentų netekto darbingumo (II invalidumo grupės) nustatomas 45–55 procentų netektas darbingumas. Šiuo atveju priedas už stažo metus mažinamas 50 procentų.

Redakcija nuo 2014-04-01:

3. Jeigu asmeniui vietoje mokamos pensijos skiriama kitos rūšies valstybinė socialinio draudimo pensija ar keičiasi netekto darbingumo procentai arba pensija

skiriama iš naujo ar perskaičiuojama, priedas už stažo metus nemažinamas, išskyrus atvejį, kai vietoj 60–70 procentų netekto darbingumo (II invalidumo grupės) nustatomas 45–55 procentų netektas darbingumas. Šiuo atveju priedas už stažo metus mažinamas 50 procentų. Šioje dalyje nurodytais atvejais apskaičiuojamas naujas priedo už stažo metus dydis, įskaitant papildomus stažo, įgyto iki tos pačios ar kitos rūšies pensijos skyrimo, duomenis.

4. Apskaičiuojant priedo už stažo metus dydį įskaitomas asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, už kurį mokama pensija pagal šį įstatymą.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Pastaba. Asmenims, kuriems kitos rūšies valstybinės socialinio draudimo pensijos buvo paskirtos iki šio įstatymo įsigaliojimo ir kuriems, pasirinkus gauti anksčiau mokėtą pensiją, nebuvo apskaičiuotas naujo dydžio priedas už stažo metus (įskaitant papildomą stažą, įgytą iki kitos rūšies pensijos skyrimo mėnesio), naujas priedo už stažo metus dydis pagal šio įstatymo nuostatas be asmens prašymo perskaičiuojamas nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

43 straipsnis. Pensijos mokėjimas pensijos gavėjui persikėlus gyventi į užsienį (atvykus gyventi į Lietuvos Respubliką)

1. Pensijos gavėjui persikėlus nuolat gyventi į kitą valstybę, jam mokama paskirtoji pensija, išskyrus našlių ar našlaičių pensijas, jeigu pensijos gavėjas yra įgijęs ne mažesnę kaip minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti ir visą valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įgijo dirbdamas Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose arba pensijos gavėjas yra reabilituotas politinis kalinys ar tremtinys, įgijęs dalį stažo kalinimo metu ar tremtyje (54 straipsnis). Tais atvejais, kai pensijos gavėjas yra įgijęs ne mažesnę kaip minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti dirbdamas Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, tačiau į jo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą buvo įskaityti šiam stažui prilyginti laikotarpiai, įgyti dirbant kitose valstybėse (54 straipsnis), pensija perskaičiuojama tik pagal valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, duomenis ir mokama perskaičiuotoji pensija.

2. Tais atvejais, kai į kitą valstybę persikeliančiam nuolat gyventi pensijos gavėjui yra paskirta našlių ar našlaičių pensija, paskirtoji našlių ar našlaičių pensija mokama, jei mirusysis (nustatyta tvarka pripažintas mirusiu ar nežinia kur esančiu) atitiko šio įstatymo 34 straipsnio 5 dalyje nurodytas sąlygas. Jeigu našlių pensija paskirta iki 2007 m. sausio 1 d. ar našlaičių pensija paskirta už mirusiojo (nustatyta tvarka pripažinto mirusiu ar nežinia kur esančiu) įgytą minimalų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą atitinkamos rūšies pensijai gauti dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, tačiau į jo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą buvo įskaityti šiam stažui prilyginti laikotarpiai, įgyti dirbant kitose valstybėse (54 straipsnis), našlių ar našlaičių pensija perskaičiuojama tik pagal valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant Lietuvos įmonėse, įstaigose ar organizacijose, duomenis ir mokama perskaičiuotoji pensija.

3. Kitais atvejais pensija išmokama už šešis mėnesius į priekį išvykimo mėnesio dydžio, toliau ji nebemokama.

4. Pensijos gavėjui, kuriam pensija persikėlus nuolat gyventi į kitą valstybę buvo mokama pagal šio straipsnio 1 ir (ar) 2 dalis arba buvo paskirta ir mokama kaip nuolat gyvenančiam kitoje valstybėje pagal šio įstatymo 1 straipsnio 5 dalį, ši pensija toliau mokama jam grįžus (atvykus) gyventi į Lietuvos Respubliką, neatsižvelgiant į tai, kad pensijos gavėjas nėra nuolatinis Lietuvos Respublikos gyventojas.

5. Lietuvos Respublikai prisijungus prie tarptautinių konvencijų arba sudarius tarptautines sutartis dėl pensijos mokėjimo, pensija mokama taip, kaip nustatyta tarptautinėse konvencijose arba sutartyse.

44 straipsnis. Pensijos permokėjimas arba neprimokėjimas

1. Valstybinės socialinio draudimo pensijos suma, laiku negauta dėl pensiją skiriančios ar mokačios įstaigos kaltės, išmokama už praėjusį laiką neapribojant koku nors terminu.

2. Pensijos gavėjas privalo pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui, kuris moka jam pensiją, apie aplinkybes, turinčias įtakos pensijos dydžiui ar mokėjimui, per 10 dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos. Jei apie tokias aplinkybes laiku nepranešus pensija yra permokama, permokėtas dydis iš gavėjo išieškomas pensiją mokačios įstaigos vadovo sprendimu.

3. Jeigu valstybinė socialinio draudimo pensija yra permokama dėl pensiją skiriančios ar mokačios įstaigos kaltės, permokėtas dydis iš pensijos gavėjo neišieškomas.

45 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimų apskundimas

Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimai pensijų skyrimo ir mokėjimo klausimais gali būti skundžiami Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS PASKIRTŲ PENSIJŲ MOKĖJIMO TVARKA

46 straipsnis. Pensijų, paskirtų iki 1995 m. sausio 1 d., perskaičiavimas

1. Asmenims, kuriems valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos buvo paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d., pensijos perskaičiuojamos pagal šį įstatymą, remiantis pensijos byloje fiksuotais stažo ir uždarbio duomenimis (49 ir 50 straipsniai). Jeigu pensijos byloje uždarbio duomenys buvo fiksuoti kelis kartus, pensijai perskaičiuoti nuo 1995 m. spalio 1 d. imamas tas fiksuotas uždarbis, kuriuo remiantis apskaičiuotas asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas yra didžiausias. Jeigu pensininkai pageidauja, jie gali papildyti pensijos byloje esančius duomenis apie valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilyginamus pagal 54 straipsnio 1 dalies, 2 dalies 1–9 punktų, 3 ir 4 dalių nuostatas laikotarpius. Pageidaujantys taip pat gali pateikti kito laikotarpio duomenis apie uždarbį buvusią iki 1995 m. sausio 1 d. tvarka, patikslinta Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose. Pateikus naujus duomenis iki 1996 m. liepos 1 d., pensijos perskaičiuojamos nuo 1995 m. spalio 1 d., pateikus juos vėliau, – nuo mėnesio, einančio po dokumentų pateikimo mėnesio, pirmos dienos.

2. Asmenų, kuriems valstybinė socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensija buvo paskirta iki 1995 m. sausio 1 d. ir kurie po pensijos paskyrimo įgijo (įgyja) papildomą, ne mažesnę kaip vienu metų, valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą dirbdami pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys, 54 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies 1–9 punktai), pageidavimu pensija gali būti paskirta iš naujo, remiantis šio įstatymo nuostatomis dėl naujai skiriamų pensijų (42 straipsnis). Remiantis nurodytomis nuostatomis, taip pat gali būti iš naujo paskirta senatvės ar netekto darbingumo pensija tiems senatvės ar invalidumo pensininkams, kuriems pensijos iki 1995 m. sausio 1 d. buvo paskirtos neturint viso tuo metu reikalauoto stažo pensijai skirti ir kurie po pensijos paskyrimo dirbdami pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys, 54 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies 1–9 punktai) arba dirbdami savarankiškai (8 straipsnio 5 ir 6 dalys, 54 straipsnio 3 dalis) įgyja (įgijo) šio įstatymo nustatytą būtinajį stažą, nepaisant to, kad po pensijos paskyrimo jų įgytas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas buvo mažesnis kaip vieni metai.

3. Maitintojo netekimo pensijos pagal šį įstatymą neperskaičiuojamos ir kartu su senatvės, netekto darbingumo, invalidumo, išarnauto laiko, našlių ar našlaičių pensijomis nemokamos, išskyrus našlaičių pensiją, kuri mokama kartu su maitintojo netekimo pensija už mirusį iki 1995 m. sausio 1 d. tėvą (motiną). Maitintojo netekimo pensijos mokamos Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatyta tvarka.

4. Išarnauto laiko pensija perskaičiuojama į valstybinę socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo pensiją tik tuo atveju, jeigu jos gavėjas yra sukakęs šio įstatymo nustatytą senatvės pensijos amžių arba pripažintas nedarbingu arba iš dalies darbingu. Šiais atvejais išarnauto laiko pensija perskaičiuojama pagal išarnauto laiko pensijos byloje fiksuotus stažo ir uždarbio duomenis (49 ir 50 straipsniai). Išarnauto laiko pensijos gavėjas, kuriam ši pensija perskaičiuojama į senatvės ar netekto darbingumo pensiją, gali papildyti išarnauto laiko pensijos byloje fiksuotus stažo duomenis, pateikdamas dokumentus apie stažą, įgytą tais laikotarpiais, kurie pagal šio įstatymo 54 straipsnio 1 dalies, 2 dalies 1–9 punktų ir 3 dalies nuostatas prilyginami valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui. Išarnauto laiko pensijos gavėjo pageidavimu senatvės ar netekto darbingumo pensija taip pat gali būti paskirta pagal šio įstatymo nuostatas dėl naujai skiriamų pensijų arba vietoj perskaičiuotos ar iš naujo paskirtos senatvės ar invalidumo, ar netekto darbingumo pensijos toliau mokama išarnauto laiko pensija. Iki 1995 m. sausio 1 d. paskirta išarnauto laiko pensija toliau mokama ir tiems jos gavėjams, kurie nėra sukakę senatvės pensijos amžiaus arba pripažinti nedarbingais arba iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais). Išarnauto laiko pensijos indeksuojamos šio įstatymo 52 straipsnyje nustatyta tvarka. Asmenims, gaunantiems senatvės ar netekto darbingumo, ar toliau mokamą invalidumo pensiją, išarnauto laiko pensija nemokama. Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, krašto apsaugos, valstybės saugumo ir prokuratūros sistemų pareigūnų ir karių pensijų perskaičiavimo ir mokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas.

47 straipsnis. *Neteko galios nuo 2007 m. sausio 1 d.*

48 straipsnis. Pagrindinė perskaičiuotos pensijos dalis

1. Pagrindinė perskaičiuotos valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos dalis laikoma lygia atitinkamos pagrindinės valstybinės socialinio draudimo pensijos dalies dydžiui (23 straipsnis ir 32 straipsnio 2 dalis), jei asmeniui iki 1995 m. sausio 1 d. buvo paskirta viso dydžio atitinkamos rūšies pensija.

2. Jei asmeniui iki 1995 m. sausio 1 d. buvo paskirta dalinė pensija, tai pagrindine perskaičiuotos pensijos dalimi laikoma atitinkamos pagrindinės valstybinės socialinio draudimo pensijos dalies dydžio dalis, kuri gaunama dauginant atitinkamos pagrindinės valstybinės socialinio draudimo pensijos dalies dydį (23 straipsnis ir 32 straipsnio 2 dalis) iš pensijos byloje fiksuoto įrodyto stažo ir dalijant iš pensijos skyrimo metu reikalauto stažo viso dydžio pensijai skirti.

49 straipsnis. Stažo, įgyto iki 1995 m. sausio 1 d., apskaičiavimas perskaičiuojant paskirtas pensijas

1. Visas pensijos byloje fiksuotas darbo stažas, buvęs iki Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1991 m. birželio 1 d., laikomas asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažu, įgytu dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu. Laikotarpiai, kurie buvo įskaityti į stažą padidintos trukmės, įskaitomi kaip kalendorinės trukmės.

2. Pensijos byloje fiksuoto stažo laikotarpiai, buvę po Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. po 1991 m. birželio 1 d., laikomi valstybinio socialinio pensijų draudimo stažu, įgytu dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, asmenims, išvardytiems Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje, mokėjusiems nustatytas valstybinio socialinio draudimo įmokas.

3. Perskaičiuojant invalidumo pensiją, į stažą įskaitomas laikotarpis, nurodytas 32 straipsnio 3 dalies 2 punkte. Jeigu asmens turimas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1995 m. sausio 1 d., yra didesnis už apskaičiuotą pagal 32 straipsnio 3 dalies nuostatas, papildoma pensijos dalis apskaičiuojama atsižvelgiant į visą faktinį asmens turimą stažą.

50 straipsnis. Asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento apskaičiavimas perskaičiuojant paskirtas pensijas

1. Perskaičiuojant paskirtas pensijas, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas (19 straipsnis) apskaičiuojamas pagal pensijos byloje fiksuotus duomenis tokia tvarka:

1) jei pensija paskirta pagal byloje fiksuotą asmens uždarbio vidurkį, apskaičiuotą pagal asmens uždarbio iki 1991 m. sausio 1 d. duomenis, tai šis vidurkis dalijamas iš atitinkamo laikotarpio vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio Lietuvoje;

2) jei pensija paskirta pagal asmens uždarbio po 1991 m. sausio 1 d. duomenis, tai byloje fiksuoti mėnesiniai uždarbiai dalijami iš atitinkamų metų to mėnesio vidutinio darbo užmokesčio Lietuvoje, ir visų taip apskaičiuotų dalmenų vidurkis

laikomas draudžiamųjų pajamų koeficientu. Šiuo atveju iki 1991 m. sausio 1 d. vidutinis kiekvieno mėnesio darbo užmokestis laikomas lygiu tų metų vidutiniam mėnesiniam darbo užmokesčiui Lietuvoje.

2. Perskaičiuojant paskirtas pensijas, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas imamas ne didesnis kaip 5.

51 straipsnis. Pensijos nesumažinimo taisyklė

Jei po 1995 m. sausio 1 d. perskaičiavus pensiją, paskirtą iki 1995 m. sausio 1 d., jos dydis sumažėja, palyginti su ankstesniu dydžiu, pensininkui toliau mokama anksčiau paskirta ir pagal šį įstatymą neperskaičiuota pensija, toliau indeksuojant ją šio įstatymo 52 straipsnyje nustatyta tvarka.

52 straipsnis. Neperskaičiuotos pensijos indeksavimas po 1995 m. sausio 1 d.

1. Pagal šį įstatymą neperskaičiuota pensija indeksuojama šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka kiekvieną kartą patvirtinus naują valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos (ir) ar einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydį.

2. Pensijos dalis, lygi buvusiam 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžiui, padidinama (laikinei sumažinama) iki naujo 110 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio, likusi pensijos dalis be priedo už stažo metus indeksuojama pagal naujai patvirtintų ir prieš tai buvusių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų santykį, o priedas už stažo metus – pagal naują valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį.

3. Jeigu neperskaičiuota pensija be priedo už stažo metus viršija ar po indeksavimo pradeda viršyti maksimalią neperskaičiuotą pensiją – 144,82 euro, ji mokama 144,82 euro dydžio, kol tam asmeniui perskaičiuota pagal šį įstatymą pensija be priedo už stažo metus ima viršyti 144,82 euro. Kai šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka patvirtinama nauja maksimali neperskaičiuota pensija, mokama neperskaičiuota pensija be priedo už stažo metus indeksuojama šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka, neviršijant naujos maksimalios neperskaičiuotos pensijos.

4. Maksimalią neperskaičiuotą pensiją tvirtina Vyriausybė kartu su nauju bazinės pensijos dydžiu. Maksimali neperskaičiuota pensija, lyginant su prieš tai patvirtinta, didinama (laikinei mažinama) tiek procentų, kiek procentų padidinta (laikinei sumažinta) bazinė pensija.

53 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų mokėjimas, didinimas ir indeksavimas

1. Valstybinės socialinio draudimo invalidumo pensijos nuo 2005 m. liepos 1 d. toliau mokamos tol, kol pasibaigia šių pensijų skyrimo ir mokėjimo terminas arba kol vietoj jų šio įstatymo nustatyta tvarka paskiriamos valstybinės socialinio draudimo senatvės arba netekto darbingumo pensijos. Patvirtinus naują valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydį ar naujas einamųjų metų draudžiamąsias pajamas, toliau mokamos I grupės invalidumo pensijos apskaičiuojamos pagal naujus dydžius taip kaip netekto darbingumo pensijos asmenims, netekusiems 75–

100 procentų darbingumo, II grupės invalidumo pensijos – taip kaip netekto darbingumo pensijos asmenims, netekusiems 60–70 procentų darbingumo, III grupės invalidumo pensijos – taip kaip netekto darbingumo pensijos asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo. Invalidumo pensijos, nuo 1995 m. sausio 1 d. neperskaičiuotos pagal šį įstatymą, toliau indeksuojamos šio įstatymo 52 straipsnio nustatyta tvarka.

2. Jeigu invalidumo pensijos mokėjimas buvo nutrauktas dėl asmens atgauto darbingumo, tai, vėl pripažinus jį nedarbingu arba iš dalies darbingu, anksčiau paskirtos pensijos mokėjimas atnaujinamas, jeigu nuo dienos, kurią buvo nutrauktas pensijos mokėjimas, praėjo ne daugiau kaip 3 metai. Šiais atvejais vietoj mokėtos invalidumo pensijos pradeda mokėti netekto darbingumo pensija šio įstatymo 42 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka.

3. Teisė gauti valstybinę socialinio draudimo invalidumo pensiją išlieka, kai šios pensijos gavėjas senatvės pensijos amžių sukanka (sukako) valstybinės socialinio draudimo invalidumo pensijos gavimo laikotarpiu. Jei tokie asmenys tuo pat metu turi teisę gauti ir senatvės pensiją, taikomos šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies nuostatos.

53¹ straipsnis. Perskaičiuotų ir neperskaičiuotų valstybinių socialinio draudimo pensijų priedas už stažo metus

1. Perskaičiuotų ir neperskaičiuotų valstybinių socialinio draudimo senatvės, netekto darbingumo (invalidumo) pensijų, ištarnauto laiko pensijų gavėjams, įgijusiems didesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, priedas už stažo metus apskaičiuojamas dauginant 3 procentus valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos iš kiekvienų pilnų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo metų, viršijančių 30 metų, skaičiaus. Apskaičiuojant šį priedą, įskaitomas stažas, įgytas iki 1995 m. sausio 1 d. (49 straipsnio 1 ir 2 dalys), ir stažas, įgytas po 1995 m. sausio 1 d. (8 straipsnio 1–3, 5, 6 dalys). Ištarnauto laiko pensijų gavėjams šis priedas skiriamas, jeigu jie yra sukakę senatvės pensijos amžių arba pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais). Asmenims, kuriems mokama III grupės invalidumo pensija, apskaičiuotas priedas už stažo metus mažinamas 50 procentų.

2. Jeigu šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems valstybinių socialinio draudimo pensijų gavėjams pensija skiriama iš naujo (46 straipsnio 2 ir 4 dalys) arba vietoj mokamos pensijos skiriama kitos rūšies valstybinė socialinio draudimo pensija, priedas už stažo metus nemažinamas. Tokiais atvejais apskaičiuojamas naujas priedo už stažo metus dydis, įskaitant papildomus stažo, įgyto iki tos pačios ar kitos rūšies pensijos skyrimo, duomenis.

VII SKYRIUS NUO 1995 M. SAUSIO 1 D. SKIRIAMOS PENSIJOS

54 straipsnis. Laikotarpiai, prilyginami valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui

1. Asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, prilyginami iki Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1991 m. birželio 1 d., buvę šie laikotarpiai:

1) visas darbininkų ir tarnautojų darbo laikas, taip pat kolūkio narių darbo kolūkyje laikas bei Valstybinio socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytų kitų asmenų, kurie pagal galiojusius SSRS įstatymus turėjo būti draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu, darbo laikas;

2) rašytojų sąjungos, dailininkų sąjungos, kompozitorių sąjungos, kinematografininkų sąjungos narių bei kitų kūrybinių darbuotojų, kurie nebuvo šių kūrybinių sąjungų nariai, bet kuriuos jungė šių kūrybinių sąjungų profesiniai komitetai, kūrybinės veiklos laikas neatsižvelgiant į socialinio draudimo įmokų mokėjimą;

3) tarnybos sukarintoje apsaugoje, specialaus ryšio institucijose ir specialiose gelbėjimo dalyse laikas neatsižvelgiant į žinybinį pavaldumą ir specialų arba karinį laipsnį.

2. Asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu, prilyginami iki 1995 m. sausio 1 d. buvę šie laikotarpiai:

1) asmenų, apdraustų valstybiniu socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnį, privalomų valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimo laikas;

2) asmenų, savanoriškai apsidraudusių valstybiniu savanoriškuoju pensijų draudimu valstybinio socialinio draudimo įstaigose, draudimo įmokų mokėjimo laikas;

3) apdraustų (dirbančių) asmenų, nurodytų šios dalies 1 punkte, ligos (laikinojo nedarbingumo) bei motinystės (nėštumo ir gimdymo) pašalpų gavimo laikas;

4) mokymosi laikas kvalifikacijos kėlimo kursuose, aspirantūroje, doktorantūroje ir klinikinėje ordinarantūroje (rezidentūroje);

5) faktinis karinės, pasienio ir vidaus reikalų tarnybos laikas (išskyrus tarnybą naikintojų būriuose ir batalionuose), būtinosios karinės tarnybos sovietinėje armijoje laikas, taip pat operatyvinės veiklos slaptųjų dalyvių, su kuriais buvo sudarytos rašytinės slapto bendradarbiavimo sutartys, slapto bendradarbiavimo laikotarpiai, kuriais pagal šias sutartis buvo mokamas atlygis, su sąlyga, kad šie asmenys bendradarbiavo ir po 1990 m. kovo 11 d.;

6) prisiekusių Lietuvos Respublikai (perėjusių tarnauti Lietuvos Respublikai) valstybės saugumo pareigūnų tarnybos laikotarpiai;

7) reabilituotų politinių kalinių ir tremtinių kalinimo ir tremties faktinis laikas, jei šis laikas neįskaitytas pagal 1 punktą;

8) asmenų, išvežtų Antrojo pasaulinio karo metais priverstiniais darbams už buvusios SSRS ribų, darbo laikas, taip pat buvimo getuose, koncentracijos ar kito tipo prievartinėse stovyklose Antrojo pasaulinio karo metais laikas;

9) ginkluoto pasipriešinimo (rezistencijos) dalyvių – karių savanorių faktinis laikas, išbūtas laisvės kovotojų struktūrose, jei šis laikas neįskaitytas kitaip;

10) valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų gavimo laikas – šio įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais.

3. Asmens valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui, įgytam dirbant savarankiškai, prilyginami iki 1995 m. sausio 1 d. buvę šie laikotarpiai:

1) motinoms – vaikų invalidų, nesukakusių 16 metų, auginimo ir slaugos namuose laikas;

2) šeimos nariams – I grupės invalido slaugos namuose laikas;

3) būtinosios karo tarnybos Lietuvos kariuomenėje, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus tarnybos daliniuose ir Valstybės sienos apsaugos tarnyboje laikas;

4) visų tradicinių Lietuvoje bažnyčių ir religinių organizacijų dvasininkų tarnybos laikas.

4. Šiame straipsnyje išvardyti laikotarpiai į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įskaitomi Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatyta tvarka ir tik tuo atveju, jei už juos asmuo negauna kitos valstybės pensijos.

5. Šio įstatymo 1 straipsnio 5 dalyje ir 43 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims į valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą įskaitomi tik tie šiame straipsnyje išvardyti laikotarpiai, kuriais asmuo dirbo Lietuvos įmonėse, įstaigose ir organizacijose.

55 straipsnis. Pajamos, prilyginamos asmens draudžiamosioms pajamoms

1. Į asmens draudžiamąsias pajamas per laikotarpį iki Valstybinio socialinio draudimo įstatymo įsigaliojimo, t. y. iki 1991 m. birželio 1 d., įtraukiama:

1) visos darbo apmokėjimo rūšys, kurioms pagal tuo metu galiojusias taisykles turėjo būti priskaičiuojami valstybinio socialinio draudimo įnašai;

2) kolūkių narių gautas visų rūšių apmokėjimas už darbą kolūkyje;

3) asmenų, išvardytų 54 straipsnio 1 dalies 2 punkte, gautas autoriaus honoraras;

4) asmenų, tarnavusių sukarintoje apsaugoje, specialaus ryšio institucijose ir specialiose gelbėjimo dalyse, uždarbis.

2. Į asmens draudžiamąsias pajamas per laikotarpį iki 1995 m. sausio 1 d. įtraukiama:

1) asmenų, apdraustų valstybiniu socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnį, uždarbis ir kitos pajamos, nuo kurių buvo mokėtos privalomos valstybinio socialinio draudimo įmokos, taip pat gautos ligos (laikinojo nedarbingumo) bei motinystės (neštumo ir gimdymo) pašalpos;

2) asmenų, savanoriškai apsidraudusių pensijų draudimu valstybinio socialinio draudimo įstaigose, deklaruotos draudimo sumos;

3) karių, vidaus reikalų ir valstybės saugumo pareigūnų, nurodytų 54 straipsnyje, gautas apmokėjimas;

4) kvalifikacijos kėlimo kursų klausytojų, aspirantų, doktorantų, klinikų ordinatorių bei rezidentų valstybės nustatytos atitinkamai gavėjų kategorijai pajamos;

5) operatyvinės veiklos slaptųjų dalyvių, nurodytų 54 straipsnio 2 dalies 5 punkte, gautas atlygis.

56 straipsnis. Draudžiamųjų pajamų koeficiento apskaičiavimo ypatumai

1. Metiniai draudžiamųjų pajamų koeficientai iki 1995 m. sausio 1 d. buvo apskaičiuojami pagal Statistikos departamento paskelbtą atitinkamų metų valstybinio sektoriaus, akcinių bei uždarytųjų akcinių bendrovių darbuotojų apskaičiuotą vidutinį mėnesinį darbo užmokestį.

2. Asmenims, turintiems valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (toliau šiame straipsnyje – stažas) iki 1994 m. sausio 1 d., nuo 1995 m. sausio 1 d. asmens draudžiamųjų pajamų koeficientai apskaičiuojami atskirai pagal penkerius paeilui einančius asmeniui palankiausias kalendorinius jo stažo metus iš laikotarpio nuo 1984 m. sausio 1 d. iki 1994 m. sausio 1 d. ir atskirai pagal visus metus, įskaitytus į stažą nuo 1994 m. sausio 1 d. Asmenims, kuriems valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija skiriama nuo datų, buvusių iki 2013 m. sausio 1 d., valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildomos dalies apskaičiavimo formulė (24 straipsnis) sudaroma iš dviejų atskirų dalių: $0,005 \times s \times k \times D + 0,005 \times S \times K \times D$. Senatvės pensijos papildomos dalies pirmojoje dalyje įrašomas asmens stažas ir draudžiamųjų pajamų koeficientas iki 1994 m. sausio 1 d., antrojoje dalyje – asmens stažas ir draudžiamųjų pajamų koeficientas nuo 1994 m. sausio 1 d. Asmenims, kuriems valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija skiriama nuo 2013 m. sausio 1 d. ir vėlesnių datų, valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildomos dalies apskaičiavimo formulė sudaroma iš vienos dalies, kurioje įrašomas visas asmens stažas ir draudžiamųjų pajamų koeficientas nuo 1994 m. sausio 1 d. (24 straipsnio 1 dalis), arba iš dviejų atskirų dalių, kurios pirmojoje dalyje įrašomas asmens stažas ir draudžiamųjų pajamų koeficientas iki 1994 m. sausio 1 d., antrojoje dalyje – asmens stažas ir draudžiamųjų pajamų koeficientas nuo 1994 m. sausio 1 d. (24 straipsnio 2 dalis). Senatvės pensijos papildoma dalis pagal šio įstatymo 24 straipsnio 2 dalyje nurodytą formulę apskaičiuojama, jeigu asmuo to prašo ir jam tai naudinga. Asmenims, pasirinkusiems dalyvauti pensijų kaupime pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą, valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos papildoma dalis apskaičiuojama pagal dviejų atskirų dalių formulę (pagal 24 straipsnio 3 dalį arba, asmenų pageidavimu, pagal 24 straipsnio 2 dalį).

3. Asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas pagal draudžiamąsias pajamas iki 1994 m. sausio 1 d. ir po šios datos imamas ne didesnis kaip 5.

4. Jei už valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilygintą laiką (54 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies 1–9 punktai) asmuo dėl svarbių priežasčių ar dėl nuo jo nepriklausančių aplinkybių (visai ar iš dalies neišsaugoti dokumentai, asmuo dirbo buvusios SSRS respublikose, turėjo vaiko iki trejų metų priežiūros atostogas, įmonė, įstaiga, organizacija, kurioje jis dirbo, nevykdė veiklos, nors nelikviduota, asmuo atliko būtinąją karinę tarnybą sovietinėje armijoje ir kt.), negali pateikti

duomenų apie pajamas, prilyginamas draudžiamosioms pajamoms (55 straipsnis), asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas skaičiuojamas pagal to laikotarpio minimalų mėnesinį darbo užmokestį, o jeigu asmuo dirbo turėdamas ne visą etatą – pagal minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio dalį, atitinkančią turėto etato dalį. Jeigu įmonės, įstaigos, organizacijos, kurioje asmuo dirbo, visi dokumentai išsaugoti, tačiau juose nėra duomenų apie asmens pajamas per valstybinio socialinio pensijų draudimo stažui prilygintą laiką, buvusį iki 1991 m. birželio 1 d., asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas skaičiuojamas laikant to laikotarpio pajamas nulinėmis. Draudžiamųjų pajamų koeficientas už laiką, kai asmuo gavo valstybinę socialinio draudimo invalidumo pensiją iki 1995 m. sausio 1 d., apskaičiuojamas šio įstatymo 18 straipsnio nustatyta tvarka pagal pakaitines pajamas (15 straipsnis) arba pagal draudžiamąsias pajamas (55 straipsnis).

5. Jeigu asmuo neturi šio straipsnio 2 dalyje nurodytų palankiausių penkerių kalendorinių paeiliui einančių metų, tačiau kiekvienais metais per penkerius kalendorinius paeiliui einančius metus iš laikotarpio nuo 1984 m. sausio 1 d. iki 1994 m. sausio 1 d. (toliau šioje dalyje – nurodytas laikotarpis) turėjo stažo, jo draudžiamųjų pajamų koeficientas skaičiuojamas pagal penkerius paeiliui einančius šio stažo metus. Jei asmuo nurodytu laikotarpiu turėjo stažo per penkerius ne paeiliui einančius kalendorinius metus, jo draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas pagal penkerius ne paeiliui einančius stažo metus laikantis kalendorinės metų sekos. Jeigu asmuo nurodytu laikotarpiu stažo turėjo mažiau kaip per penkerius paeiliui ar nepaeiliui einančius kalendorinius metus arba nurodytu laikotarpiu iš viso stažo neturėjo, jo draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas iki penkerių metų stažo trūkstamus metus imant iš ankstesnio laikotarpio, skaičiuojant atgal nuo 1983 metų iki 1974 metų imtinai.

6. Jeigu šio straipsnio 2 ir 5 dalyse nurodytais laikotarpiais asmuo visai neturi stažo, įgyto dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu (8 straipsnio 2 ir 3 dalys, 54 straipsnio 1 ir 2 dalys), jo draudžiamųjų pajamų koeficientu laikomas pensijos skyrimo mėnesį galiojančios minimaliosios mėnesinės algos, patvirtintos Vyriausybės nutarimu (jeigu Vyriausybės nutarimu patvirtinti skirtingi šios algos dydžiai – didžiausios pagal dydį minimaliosios mėnesinės algos), santykis su tų metų, kuriais skiriama pensija, draudžiamosiomis pajamomis.

7. Kai asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas buvo apskaičiuotas šio straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka pagal atitinkamo laikotarpio minimalų mėnesinį darbo užmokestį arba jo dalį, gavus duomenis apie to laikotarpio pajamas, prilyginamas draudžiamosioms pajamoms, asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas apskaičiuojamas pagal šias pajamas.

57 straipsnis. Pereinamojo laikotarpio senatvės pensijos amžiaus ir stažo reguliavimas

1. Senatvės pensijos amžius iki 1995 m. sausio 1 d. nustatomas: moterims – 55 metai, vyrams – 60 metų.

2. Nuo 1995 ir kiekvienų vėlesnių metų sausio 1 d. iki 2001 m. sausio 1 d. senatvės pensijos amžius kasmet didinamas: moterims – keturiais mėnesiais per

metus, vyrams – dviem mėnesiais per metus. Nuo 2001 m. sausio 1 d. ir kiekvienų vėlesnių metų sausio 1 d. senatvės pensijos amžius didinamas moterims ir vyrams šešiais mėnesiais per metus, iki pasiekia moterims – 60 metų, vyrams – 62 metus ir 6 mėnesius. Nuo 2012 m. sausio 1 d. ir kiekvienų vėlesnių metų sausio 1 d. senatvės pensijos amžius kasmet didinamas: moterims – keturiais mėnesiais per metus, vyrams – dviem mėnesiais per metus, kol pasieks šio įstatymo 21 straipsnyje nustatytą senatvės pensijos amžių – 65 metus.

3. Būtinasis valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas valstybinei socialinio draudimo senatvės pensijai iki 1995 m. sausio 1 d. nustatomas: moterims – 20 metų, vyrams – 25 metai.

VIII SKYRIUS

SENATVĖS IR INVALIDUMO PENSIJŲ PADIDINIMO NUO 2004 M. KOVO 1 D. NUOSTATOS IR JŲ TAIKYMAS NETEKTO DARBINGUMO PENSIJOMS, SKIRIAMOMS NUO 2005 M. LIEPOS 1 D.

58 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų padidinimo nuo 2004 m. kovo 1 d. sąlygos

1. Valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos nuo 2004 m. kovo 1 d. padidinamos tiems asmenims, kurie atitinka visas šias sąlygas:

1) turi būtinąjį valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą senatvės ar invalidumo pensijai, kai pensija paskirta po 1995 m. sausio 1 d., arba turėjo stažą, reikalingą viso dydžio senatvės ar invalidumo pensijai paskirti, kai pensija buvo paskirta pagal Lietuvos Respublikoje galiojusius pensijų įstatymus iki 1995 m. sausio 1 d.;

2) senatvės pensijų gavėjai turi šio įstatymo 57 straipsnio 3 dalyje nustatytą valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą (moterys – 20 metų, vyrai – 25 metų), įgytą dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1995 m. sausio 1 d.;

3) invalidumo pensijų gavėjai dalį turimo valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo (nepaisant trukmės) įgijo dirbami pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu iki 1994 m. sausio 1 d. Kai visas invalidumo pensijos gavėjo stažas buvo įgytas 1994 metais, invalidumo pensija padidinama, jeigu šio stažo dalis buvo įgyta dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu ir jeigu invalidumo pensija buvo paskirta 1994 metais;

4) asmeniui paskirtos vienos valstybinės socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensijos dydis neviršija 94,13 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. neviršijo 325 litų) per mėnesį. Kai tam pačiam asmeniui paskirtos kelios valstybinės socialinio draudimo pensijos, valstybinės pensijos, kompensacija už ypatingas darbo sąlygas, valstybinė signataro renta, valstybinė signataro našlių ir našlaičių renta, artistų renta, profesoriaus emerito mėnesinė išmoka ir pan., mokamos iš valstybės biudžeto ar Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto (toliau – pensijos ir pensijų išmokos), – jeigu šių pensijų ir (ar) pensijų išmokų suma neviršija 94,13 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. neviršijo 325 litų) per mėnesį. Didinant asmeniui paskirtą ir mokamą valstybinę socialinio draudimo III grupės invalidumo pensiją, atsižvelgiama į invalidumo pensijos dydį pagal II invalidumo grupę.

2. Ar asmuo atitinka visas šiame straipsnyje nustatytas sąlygas, būtinas valstybinėms socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijoms padidinti, nustatoma pagal asmens pensijos byloje 2004 m. kovo 1 d. fiksuotą valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą ir paskirtos pensijos dydį (bendrą paskirtų pensijų ir (ar) pensijų išmokų sumą).

59 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų padidinimas

1. Asmenims, atitinkantiems šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 4 punktuose nustatytas sąlygas, pagal šį įstatymą paskirtos valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos padidinamos pagal šią formulę:

$$PP_s = [M + (R - M) \text{ BPS}/R - \text{BPS}] S/S_n. \text{ Joje:}$$

PP_s – individualus senatvės pensijos prieaugis;

M – maksimalus senatvės pensijos prieaugis – 34,76 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 120 litų);

R – senatvės pensijos padidinimo riba – 94,13 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 325 litai);

BPS – asmeniui paskirtos vienos valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis arba paskirtų pensijų ir (ar) pensijų išmokų suma;

S – asmens turimas visas valstybinio socialinio pensijų draudimo stažas, įgytas dirbant pagal darbo sutartį, narystės ar tarnybos pagrindu;

S_n – valstybinio socialinio pensijų draudimo stažo norma (moterims – 20 metų, vyrams – 25 metai).

2. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiavus individualų senatvės pensijos prieaugį PP_s , asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, apskaičiuotas už laikotarpį iki 1994 m. sausio 1 d., pakeičiamas pagal formulę:

$$k_p = k + PP_p / (0,005 \times s \times D).$$

3. Pakeistas koeficientas k_p įrašomas senatvės pensijos papildomos dalies pirmosios dalies už laikotarpį iki 1994 m. sausio 1 d. apskaičiavimo formulėje (56 straipsnio 2 dalis) vietoj apskaičiuoto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento k . Jei senatvės pensija buvo padidinta galiojusia nuo 2003 m. sausio 1 d. pensijų padidinimo tvarka, naujas nuo 2004 m. kovo 1 d. atitinkamai padidintas koeficientas įrašomas vietoj pirmojo padidinimo metu pakeisto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento k_p .

4. Tais atvejais, kai nuo 2004 m. kovo 1 d. valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų padidėjimas, apskaičiuotas šiame straipsnyje nustatyta tvarka, yra mažesnis kaip 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litas), šios pensijos padidinamos 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litu).

60 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų padidinimas

1. Asmenims, atitinkantiems šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalies 1, 3 ir 4 punktuose nustatytas sąlygas, pagal šį įstatymą paskirtos valstybinės socialinio draudimo invalidumo pensijos padidinamos pagal šią formulę:

$PP_{inv} = M + (R - M) BPS/R - BPS$. Joje:

PP_{inv} – individualus invalidumo pensijos prieaugis;

M – maksimalus invalidumo pensijos prieaugis – 34,76 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 120 litų);

R – invalidumo pensijos padidinimo riba – 94,13 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 325 litai);

BPS – asmeniui paskirtos vienos valstybinės socialinio draudimo invalidumo pensijos dydis arba paskirtų pensijų ir (ar) pensijų išmokų suma. Kai asmeniui paskirta ir mokama valstybinė socialinio draudimo III grupės invalidumo pensija, didinant šią pensiją atsižvelgiama į invalidumo pensijos dydį pagal II invalidumo grupę.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiavus individualų invalidumo pensijos prieaugį PP_{inv} , asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, apskaičiuotas už laikotarpį iki 1994 m. sausio 1 d., pakeičiamas pagal formulę:

$$k_p = k + PP_{inv} / (0,005 \times s \times D).$$

3. Pakeistas koeficientas k_p įrašomas invalidumo pensijos papildomos dalies pirmosios dalies už laikotarpį iki 1994 m. sausio 1 d. apskaičiavimo formulėje vietoj apskaičiuoto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento k . Jei invalidumo pensija buvo padidinta galiojusia nuo 2003 m. sausio 1 d. pensijų padidinimo tvarka, naujas nuo 2004 m. kovo 1 d. atitinkamai padidintas koeficientas įrašomas vietoj pirmojo padidinimo metu pakeisto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento k_p .

4. Tais atvejais, kai nuo 2004 m. kovo 1 d. valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų padidėjimas, apskaičiuotas šiame straipsnyje nustatyta tvarka, yra mažesnis kaip 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litas), šios pensijos padidinamos 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litu).

61 straipsnis. Pagal šį įstatymą perskaičiuotų valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų padidinimo tvarka

1. Asmenims, atitinkantiems šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, pagal šį įstatymą perskaičiuotos valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos padidinamos šio įstatymo 59 ir 60 straipsniuose nustatyta tvarka.

2. Apskaičiavus individualų pensijos prieaugį PP_s arba PP_{inv} , asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas pensijos apskaičiavimo formulėje atitinkamai pakeičiamas pagal formulę:

$$K_p = K + PP_s / (0,005 \times S \times D) \text{ arba } K_p = K + PP_{inv} / (0,005 \times S \times D).$$

3. Pakeistas koeficientas K_p įrašomas valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų papildomos dalies apskaičiavimo formulėje vietoj buvusio apskaičiuoto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento K . Jei senatvės ar invalidumo pensija buvo padidinta galiojusia nuo 2003 m. sausio 1 d. pensijų padidinimo tvarka, naujas nuo 2004 m. kovo 1 d. atitinkamai padidintas koeficientas įrašomas vietoj pirmojo padidinimo metu pakeisto asmens draudžiamųjų pajamų koeficiento K .

4. Tais atvejais, kai nuo 2004 m. kovo 1 d. valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų padidėjimas, apskaičiuotas šiame straipsnyje nustatyta tvarka, yra mažesnis kaip 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litas), šios pensijos padidinamos 0,29 euro (iki 2014 m. gruodžio 31 d. – 1 litu).

62 straipsnis. Neperskaičiuotų valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų padidinimo tvarka

1. Asmenims, atitinkantiems šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, neperskaičiuotos valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos padidinamos šia tvarka:

1) neperskaičiuotos senatvės pensijos padidinamos pridedant prie asmeniui mokamos neperskaičiuotos senatvės pensijos praeugį PP_s (59 straipsnio 1 dalis);

2) neperskaičiuotos I ir II grupių invalidumo pensijos padidinamos pridedant prie asmeniui mokamos neperskaičiuotos invalidumo pensijos praeugį PP_{inv} (60 straipsnio 1 dalis). Asmeniui mokama neperskaičiuota III grupės invalidumo pensija padidinama taip: III grupės invalidumo pensija dauginama iš dviejų, gauta suma padidinama pridedant invalidumo pensijos praeugį PP_{inv} , paskui padidintos II grupės invalidumo pensijos suma mažinama 50 procentų.

2. Padidintos neperskaičiuotos senatvės ir invalidumo pensijos toliau indeksuojamos 52 straipsnyje nustatyta tvarka.

63 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų, pirmą kartą skiriamų nuo 2004 m. kovo 1 d., padidinimo tvarka

1. Senatvės ir invalidumo pensijos, pirmą kartą skiriamos nuo 2004 m. kovo 1 d., padidinamos pagal šio įstatymo 59 ir 60 straipsnių nuostatas nuo tos dienos, nuo kurios pensija skiriama, jeigu tą dieną asmuo atitinka visas šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas.

2. Kai asmeniui skiriama valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija turi būti sumažinta dėl to, kad asmuo pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą pasirinko dalyvauti pensijų kaupime (17 straipsnio 4 dalis), arba dėl to, kad asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją pagal Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą, didinamas apskaičiuotas nesumažintas valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis.

64 straipsnis. 58–63 straipsnių nuostatų taikymas

1. Nustatant, ar valstybinės socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensijos gavėjas atitinka šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nustatytas sąlygas, atsižvelgiama į asmens įgytą valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, apskaičiuotą pagal šio įstatymo nuostatas, kai pensija paskirta (skiriama) nuo 1995 m. sausio 1 d. Jeigu senatvės ar invalidumo pensija buvo paskirta iki 1995 m. sausio 1 d., teisę į senatvės ar invalidumo pensijos padidinimą įgyja tik tie šių pensijų gavėjai, kurių 58 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytą stažą sudaro stažas, apskaičiuotas pagal pensijų įstatymus, galiojusius Lietuvos Respublikoje iki 1995 m. sausio 1 d., ir (ar) pagal šio įstatymo nuostatas.

2. Jeigu valstybinė socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensija nuo 2004 m. kovo 1 d. (59 ir 60 straipsniai) arba nuo jos paskyrimo dienos (63 straipsnis) nebuvo padidinta dėl to, kad nebuvo tenkinamos visos šio įstatymo 58 straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos, kai tik asmuo jas atitinka, pensija padidinama nuo pirmosios dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį šias sąlygas asmuo pradėjo tenkinti.

3. Jeigu asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas buvo padidintas pagal 59 ir 60 straipsnių nuostatas arba prie neperskaičiuotos senatvės ar invalidumo pensijos dydžio buvo pridėtas pensijos priragis pagal šio įstatymo 62 straipsnio 1 dalį, atsiradus aplinkybėms, dėl kurių pakeistas koeficientas k_p ar K_p arba priragis PP_p ar PP_{inv} gali sumažėti ar padidėti, pakeistas koeficientas ar pensijos priragis nekeičiamas, išskyrus šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatytus atvejus ir tuos atvejus, kai įvertinus atsiradusias aplinkybes skirtumas tarp padidintos pensijos, apskaičiuotos pagal k_p arba K_p , dydžio ir pensijos, apskaičiuotos pagal koeficientą k arba K , dydžio ima viršyti šio įstatymo 59 straipsnio 1 dalyje ir 60 straipsnio 1 dalyje nustatytą maksimalų, nustatyta tvarka indeksuotą, pensijos priragį (dydį M). Šiais atvejais pensijos padidinimo nuostatų taikymas reglamentuojamas šio įstatymo 65 straipsnyje.

4. Jeigu padidinus senatvės ar invalidumo pensiją paaiškėja, kad pensijos padidinimo dieną asmuo turėjo teisę gauti kitas pensijas ir (ar) pensijų išmokas, kurios jam skiriamos po pensijos padidinimo, bet nuo datų, buvusių iki pensijos padidinimo, arba nuo pensijos padidinimo dienos, asmens teisė į senatvės ar invalidumo pensijos padidinimą nustatoma iš naujo nuo pensijos padidinimo dienos. Šiais atvejais senatvės ar invalidumo pensijos permoka išieškoma Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus sprendimu Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nustatyta tvarka.

5. Kai valstybinės socialinio draudimo senatvės ar netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjo, kuriam pensija buvo paskirta po 1995 m. sausio 1 d., asmens draudžiamųjų pajamų koeficientas, apskaičiuotas už laikotarpį iki 1994 m. sausio 1 d., buvo padidintas pagal šio įstatymo 59 ir 60 straipsnių nuostatas, skiriant pensiją iš naujo (42 straipsnis), taip pat skiriant senatvės pensiją netekto darbingumo (invalidumo) pensijos gavėjui sukakus senatvės pensijos amžių, pakeistas koeficientas k_p nekeičiamas, jei asmeniui tai naudinga. Kai dėl senatvės pensijos pirmą kartą skyrimo kreipiasi valstybinės socialinio draudimo invalidumo pensijos gavėjas, taip pat dėl pensijos skyrimo iš naujo (46 straipsnio 2 dalis) kreipiasi valstybinės socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensijos gavėjas, kuriems šios pensijos buvo paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d., arba dėl pensijos skyrimo kreipiasi valstybinės socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos gavėjas, kuriam šios pensijos dydis nustatytas pagal invalidumo pensijos, paskirtos iki 1995 m. sausio 1 d., duomenis (42 straipsnio 3 ir 4 dalys), teisė į pensijos padidinimą nustatoma iš naujo nuo senatvės ar netekto darbingumo pensijos skyrimo dienos pagal apskaičiuotus naujus stažo ir pensijos dydžio (pensijų ir (ar) pensijų išmokų sumos) duomenis. Paaiškėjus, kad asmeniui naudingiau ir toliau gauti pensiją, mokėtą iki kreipimosi skirti pensiją pirmą kartą (arba iš naujo), jam toliau mokama anksčiau mokėta pensija.

6. Asmenų, turinčių teisę gauti padidintas dėl atidėto kreipimosi senatvės pensijas (27 straipsnis), teisė į pensijų padidinimą pagal šio įstatymo 58 ir 59 straipsnių nuostatas nustatoma atsižvelgiant į pensijos dydį (pensijų ir (ar) pensijų išmokų sumą) be padidinimo už atidėto kreipimosi laiką. Tokiais atvejais pensija padidinama pagal šio įstatymo 59 straipsnį, o po to didinama už atidėto kreipimosi laiką šio įstatymo 27 straipsnio nustatyta tvarka.

7. Išankstinės senatvės pensijos, skiriamos pagal Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymą, pagal šio įstatymo 58 ir 59 straipsnių nuostatas nedidindamos.

65 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų padidinimo taikymas

Tais atvejais, kai atsiranda aplinkybės, nurodytos šio įstatymo 64 straipsnio 3 ir 5 dalyse, dėl kurių senatvės ar invalidumo pensijų dydis turėtų būti perskaičiuotas, pensijos padidinamos šia tvarka: atsižvelgiant į atsiradusias aplinkybes apskaičiuojama senatvės ar invalidumo pensija pagal asmens draudžiamųjų pajamų koeficientą k arba K . Tuomet apskaičiuojama senatvės ar invalidumo pensija pagal pakeistą koeficientą k_p arba K_p . Jeigu taip apskaičiuotų pensijų dydžių skirtumas didesnis, negu šio įstatymo 59 straipsnio 1 dalyje ir 60 straipsnio 1 dalyje nustatytas maksimalus pensijos prieaugis (dydis M), indeksuotas pagal einamųjų metų draudžiamąsias pajamas (16 straipsnio 1 dalis), galiojusias aplinkybių atsiradimo metu, pakeistas koeficientas k_p arba K_p perskaičiuojamas taip, kad pensijos padidinimo dydis būtų ne didesnis kaip indeksuotas maksimalus pensijos prieaugis (dydis M), o III grupės invalidams – ne didesnis kaip pusė nurodyto maksimalaus pensijos prieaugio. Šios nuostatos dėl pakeisto koeficiento k_p arba K_p perskaičiavimo netaikomos tais atvejais, kai padidėja valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos arba einamųjų metų draudžiamųjų pajamų dydis.

66 straipsnis. Netekto darbingumo pensijų padidinimas

Šio įstatymo 58, 60 ir 63–65 straipsnių nuostatos dėl valstybinių socialinio draudimo invalidumo pensijų padidinimo sąlygų ir tvarkos atitinkamai taikomos netekto darbingumo pensijoms, skiriamoms nuo 2005 m. liepos 1 d. Netekto darbingumo pensijos asmenims, atitinkantiems visas reikiamas sąlygas, nustatytas invalidumo pensijoms padidinti, didindamos nuo netekto darbingumo pensijos skyrimo dienos.

66¹ straipsnis. Asmenų, įgijusių didesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, teisės į pensijų padidinimą pagal šio įstatymo 58–66 straipsnių nuostatas nustatymas

Asmenų, įgijusių didesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, teisė į valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų padidinimą pagal šio įstatymo 58–66 straipsnių nuostatas nustatoma įskaitant pensijos dydį (pensijų ir (ar) pensijų išmokų sumą) be priedo už stažo metus.

**IX SKYRIUS
KOMPENSACIJOS UŽ YPATINGAS DARBO SĄLYGAS**

67 straipsnis. Kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas

1. Asmenims, kuriems iki 1995 m. sausio 1 d. nebuvo paskirta valstybinė socialinio draudimo senatvės ar ištarnauto laiko pensija, Lietuvos Respublikos ar personalinė pensija arba po 1995 m. sausio 1 d. – kitų teisės aktų nustatyta nuolatinė

kompensacinė išmoka už ypatingas darbo sąlygas ir kurie dirbo šiame straipsnyje nustatytais ypatingomis sąlygomis, suteikiama teisė gauti kas mėnesį mokamas kompensacijas. Teisė gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją tokiems asmenims suteikiama bendra šio įstatymo ir Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymo nustatyta tvarka.

2. Asmenims, dirbusiems iki 1995 m. sausio 1 d. požeminius darbus, darbus kenksmingomis darbo sąlygomis ir karštuosiuose cechuose, nurodytus Lietuvoje galiojusiame gamybos, cechų, profesijų ir pareigų sąrašė Nr. 1, taip pat dirbusiems kitus darbus sunkiomis sąlygomis, nurodytus sąrašė Nr. 2:

1) vyrams, išdirbusiems ne mažiau kaip 10 metų, o moterims – ne mažiau kaip 7,5 metų darbus, įtrauktus į sąrašą Nr. 1, kompensacija išmokama už 10 metų;

2) vyrams, išdirbusiems ne mažiau kaip 12,5 metų, o moterims – ne mažiau kaip 10 metų darbus, įtrauktus į sąrašą Nr. 2, kompensacija išmokama už 5 metus.

3. Skraidymo ir skraidymų bandymo sudėties darbuotojams: vyrams, išdirbusiems pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. skraidymo ir skraidymų bandymo sudėties darbuotojų pareigų sąrašą 25 metus, moterims, išdirbusioms pagal šį sąrašą 20 metų, kompensacija išmokama už 10 metų.

4. Asmenims, dirbusiems iki 1995 m. sausio 1 d. toliau nurodytus darbus, kompensacija išmokama už 5 metus:

1) asmenims, dirbusiems ne mažiau kaip 15 kalendorinių metų buvusios SSRS Tolimosios Šiaurės rajonuose arba ne mažiau kaip 20 metų jiems prilygintose vietovėse pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. Tolimosios Šiaurės rajonų ir Tolimosios Šiaurės vietovių sąrašą;

2) moterims, dirbusioms tekstilės pramonės įmonėse darbus, nurodytus Lietuvoje galiojusiame tekstilės pramonės gamybos ir profesijų sąrašė, ne mažiau kaip 20 metų;

3) moterims, dirbusioms ne mažiau kaip 15 metų traktorininkėmis mašinistėmis žemės ūkyje, kitose ūkio šakose, taip pat statybos, kelių ir krovimo mašinų mašinistėmis pagal Lietuvoje galiojusį gamybos ir profesijų sąrašą;

4) artistams, turintiems tam tikrą darbo stažą, teikusį teisę gauti išarnauto laiko pensiją pagal galiojusius iki 1995 m. sausio 1 d. Išarnauto laiko pensijų teatrų ir kitų teatro-žiūrovinių įstaigų darbuotojams skyrimo ir mokėjimo nuostatus;

5) civilinės aviacijos darbuotojams: vyrams, valdžiusiems oro eismą ir turėjusiems dispečerio liudijimą ne mažiau kaip 15 metų, o moterims – ne mažiau kaip 10 metų;

6) civilinės aviacijos inžinerijos-technikos darbuotojams, dirbusiems darbą pagal galiojusį iki 1995 m. sausio 1 d. civilinės aviacijos inžinerijos-technikos darbuotojų pareigų sąrašą: vyrams – išdirbusiems ne mažiau kaip 20 metų, moterims – ne mažiau kaip 15 metų.

5. Asmenims, išdirbusiems ne mažiau kaip pusę šio straipsnio 2–4 dalyse nustatyto laiko kompensacijai už ypatingas darbo sąlygas gauti, išmokama kompensacijos dalis, proporcinga išdirbtam laikui. Jei kompensacijai gauti reikia išdirbti šiame straipsnyje nurodytomis sąlygomis ne mažiau kaip 10 metų, kompensacijos daliai

gauti turi būti dirbta ne mažiau kaip pusė šio laiko 1988–1994 metais; jei reikia išdirbti ne daugiau kaip 15 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1986–1994 metais; jei reikia išdirbti 20 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1983–1994 metais; jei reikia išdirbti 25 metus, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1980–1994 metais; jei reikia išdirbti 30 metų, ne mažiau kaip pusė šio laiko turi būti dirbta 1978–1994 metais.

6. Jei asmuo dėl šiame straipsnyje minėtų priežasčių turi teisę į kelias kompensacijas, išmokama tik didžiausioji.

7. Mėnesio kompensacijos dydis sudaro 150 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos. Asmenims, nurodytiems šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, kompensacija gali būti mokama jų pasirinkto tvirto dydžio, tačiau ne mažiau kaip 50 procentų ir ne daugiau kaip 150 procentų valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos dydžio per mėnesį.

8. Asmenims, išskyrus nurodytus šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, turintiems teisę gauti visą kompensaciją arba jos dalį, kol jiems sukaks šio įstatymo nustatytas senatvės pensijos amžius, kompensacija pradeda mokėti likus tiek mėnesių, už kiek mėnesių kompensaciją išmokėti priklauso. Kai kompensacijos arba jos dalies mokėjimo asmeniui terminas baigiasi, bet asmuo dar nėra sukakęs senatvės pensijos amžiaus, kompensacija jam mokama, kol jam sukaks senatvės pensijos amžius, nepaisant to, kad šiais atvejais viršijamas asmeniui priklausančių mėnesio kompensacijų skaičius. Asmenims, nurodytiems šio straipsnio 3 dalyje ir 4 dalies 4 punkte, turintiems teisę gauti visą kompensaciją arba jos dalį, kompensacija gali būti pradėta mokėti anksčiau, jeigu jie nebedirba pagal pareigas, suteikusias teisę gauti kompensaciją. Kompensacija pradeda mokėti nuo jų pasirinktos datos pagal jų pareiškimą, paduotą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui. Šiuo atveju bendras išmokėtinų mėnesio kompensacijų skaičius neturi viršyti šiam asmeniui priklausančių mėnesio kompensacijų skaičiaus.

9. Kreiptis dėl kompensacijos paskyrimo ir mokėjimo galima prieš 3 mėnesius iki teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos, nustatytos šio straipsnio 8 dalyje, arba bet kuriuo metu po teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos. Jeigu turintys teisę gauti kompensaciją asmenys dėl kompensacijos skyrimo kreipiasi po šio straipsnio 8 dalyje nustatytų kompensacijos mokėjimo pradžios terminų, kompensacija jiems mokama nuo teisės gauti kompensaciją atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 12 mėnesių iki dokumentų kompensacijai skirti ir mokėti gavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniame skyriuje dienos.

10. Kompensacijų asmenims, dirbusiems ypatingomis darbo sąlygomis ne Lietuvoje, mokėjimo sąlygas ir tvarką nustato tarptautiniai susitarimai ir sutartys.

11. Kompensacijų apskaičiavimo bei išmokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Lietuvos Respublikos
valstybinių socialinio
draudimo pensijų
įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyva 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą (OL 2009 L 155, p. 17).

2. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/98/ES dėl vienos prašymų išduoti leidimą trečiųjų šalių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje pateikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių darbuotojų bendrų teisių (OL 2011 L 343, p. 1).

*Tekstas neoficialus, paskelbtas
Valstybės žinios, 2003, Nr. 114-5116.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO SENATVĖS PENSIJŲ IŠANKSTINIO MOKĖJIMO ĮSTATYMAS

2003 m. lapkričio 18 d. Nr. IX-1828
Vilnius

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas reglamentuoja išankstinį valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų (toliau – išankstinė senatvės pensija) skyrimą, dydžio apskaičiavimą ir mokėjimą.

2 straipsnis. Teisė gauti išankstinę senatvės pensiją

Teisė gauti išankstinę senatvės pensiją turi nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys asmenys, atitinkantys šio Įstatymo 3 straipsnyje nustatytas sąlygas išankstinei senatvės pensijai skirti, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nenustatyta kitaip.

3 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos skyrimo sąlygos

1. Išankstinė senatvės pensija skiriama asmeniui, kuris kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos dieną atitinka visas šias sąlygas:

1) iki Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje nustatyto senatvės pensijos amžiaus jam yra likę ne daugiau kaip 5 metai;

2) turi ne mažesnę kaip 30 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nurodytus asmenis;

3) (*neteko galios nuo 2012 m. sausio 1 d.*);

4) negauna kitų valstybinių socialinio draudimo, valstybinių, šalpos pensijų (išskyrus šalpos pensijas, įstatymų nustatytais atvejais mokamas namuose invalidus slaugantiems asmenims, ir pensijų išmokas, mokamas pagal Pensijų kaupimo įstatymą), užsienio valstybės pensijų (išskyrus ankstyvą senatvės išmoką arba senatvės išmoką, paskirtas vadovaujantis Europos Sąjungos socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais ar Lietuvos Respublikos sudarytų tarptautinių sutarčių dėl pensijų mokėjimo nuostatomis), nuolatinių pensinio pobūdžio išmokų už asmens darbo pobūdį (valstybinės signataro rentos, artistų rentos arba kompensacinės išmokos teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams, kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas ir pan.), mokamų iš valstybės biudžeto ar Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, pensijų išmokų, gaunamų bet kuriuo Papildomo

savanoriško pensijų kaupimo įstatymo nustatytu būdu, netekto darbingumo periodinės kompensacijos, šalpos kompensacijos, nedarbo socialinio draudimo išmokos ar priešpensinės bedarbio išmokos (toliau šiame Įstatyme – pensijos ir išmokos);

5) nėra vienas iš asmenų, išvardytų Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 1–6, 8 ir 9 punktuose, nėra ūkininkas ar jo partneris pagal Ūkininko ūkio įstatymą, taip pat negauna užsienio valstybėje pajamų, susijusių su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais;

6) atitinka kitas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatytas sąlygas senatvės pensijai gauti, išskyrus senatvės pensijos amžiaus reikalavimą.

2. Motinoms, kurios pagimdė ir išaugino iki 8 metų penkis ir daugiau vaikų, taip pat tėvams (įtėviams), kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose savo neįgalius (invalidus) vaikus (įvaikius) nepaisant vaikų (įvaikių) neįgalumo lygio arba savo vaikus (įvaikius), pripažintus netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo (iki 2004 m. balandžio 1 d. – I ar II grupės invalidais nuo vaikystės arba iki 2005 m. liepos 1 d. tapusius I ar II grupės invalidais iki 18 metų), jeigu šie jų vaikai (įvaikiai) buvo pripažinti neįgaliais (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidais) iki 18 metų, bei asmenims, kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgaliuosius, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis (visiškos negalios invalidus), išankstinė senatvės pensija, jeigu jie atitinka šio straipsnio 1 dalies 1, 3–6 punktuose išvardytas sąlygas, gali būti paskirta ir tuo atveju, jeigu kreipimosi dėl išankstinės senatvės pensijos dieną šie asmenys turi ne mažesnę kaip 15 metų valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą.

3. *Neteko galios nuo 2012 m. sausio 1 d.*

4 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos skyrimo ir mokėjimo terminai

1. Išankstinė senatvės pensija skiriama ir mokama nuo dienos, kurią turintis teisę gauti šią pensiją asmuo kreipėsi dėl jos paskyrimo.

2. Išankstinės senatvės pensijos mokėjimas nutraukiamas:

1) asmeniui sukakus senatvės pensijos amžių – nuo senatvės pensijos amžiaus sukakties dienos;

2) asmeniui paskyrus kitą pensiją ar išmoką (šio Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 4 punktas) – nuo kitos pensijos ar išmokos paskyrimo dienos;

3) asmeniui išvykus nuolat gyventi į užsienį, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nenustatyta kitaip – nuo mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį asmuo išvyko nuolat gyventi į užsienį, pirmos dienos.

3. Išankstinės senatvės pensijos, paskirtos iki 2012 m. sausio 1 d., mokamos tol, kol asmuo sukaks senatvės pensijos amžių, nustatytą nuo 2012 m. sausio 1 d., nepaisant to, kad viršijamas išankstinės senatvės pensijos gavimo mėnesių skaičius.

5 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymas ir atnaujinimas

1. Paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas sustabdomas ir jį nemokama, jeigu šios pensijos gavėjas tampa asmeniu, nurodytu Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalies 1–6, 8 ir 9 punktuose, ūkininku ar jo partneriu pagal Ūkininko ūkio įstatymą, taip pat gauna užsienio valstybėje pajamų, susijusių su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais.

2. Jeigu išankstinės senatvės pensijos mokėjimas buvo sustabdytas pagal šio straipsnio 1 dalį, anksčiau paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas gali būti atnaujintas (šio straipsnio 3 ir 5 dalys) arba ši pensija paskirta iš naujo (šio straipsnio 4 ir 5 dalys).

3. Jeigu nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos nepraejo 12 mėnesių, atnaujinamas anksčiau paskirtosios (sumažintos tokia pat dalimi kaip ir pensijos skyrimo metu) išankstinės senatvės pensijos mokėjimas.

4. Jeigu nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos iki kreipimosi dėl jos mokėjimo atnaujinimo dienos praėjo daugiau kaip 12 mėnesių, anksčiau paskirtosios išankstinės senatvės pensijos mokėjimas neatnaujinamas, o ši pensija skiriama iš naujo ir apskaičiuojama šio Įstatymo 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

5. Šio straipsnio 2–4 dalyse nustatytais atvejais išankstinės senatvės pensijos mokėjimas atnaujinamas arba jį iš naujo skiriama nuo pirmos dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį asmuo kreipėsi dėl šios pensijos mokėjimo atnaujinimo arba skyrimo.

II SKYRIUS

IŠANKSTINĖS SENATVĖS PENSIJOS DYDIS

6 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos dydis

1. Išankstinė senatvės pensija apskaičiuojama taip kaip valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka ir mažinama po 0,4 procento už kiekvieną pilną mėnesį, asmeniui likusį iki senatvės pensijos amžiaus.

2. Kai dėl išankstinės senatvės pensijos skyrimo iš naujo kreipiasi asmuo, kuriam šios pensijos mokėjimas buvo sustabdytas, o nuo išankstinės senatvės pensijos mokėjimo sustabdymo dienos iki kreipimosi dėl jos mokėjimo atnaujinimo dienos praėjo daugiau kaip 12 mėnesių (šio Įstatymo 5 straipsnio 4 dalis), arba pensijos mokėjimas buvo nutrauktas (šio Įstatymo 7 straipsnis), išankstinė senatvės pensija apskaičiuojama šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka ir mažinama po 0,4 procento už kiekvieną pilną mėnesį, kuriuos asmuo buvo gavęs anksčiau išankstinę senatvės pensiją.

3. Išankstinių senatvės pensijų, paskirtų iki 2012 m. sausio 1 d., dydis nemažinamas dėl to, kad padidėja mėnesių iki senatvės pensijos amžiaus skaičius.

7 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos skyrimas iš naujo

Išankstinė senatvės pensija, kai yra šio Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1, 2, 4, 5, 6 punktuose nustatytos sąlygos, iš naujo skiriama asmeniui, kuriam šios pensijos mokėjimas buvo nutrauktas dėl to, kad jam buvo paskirta kita pensija ar išmoka (šio Įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 2 punktą), kurią (kurias) asmuo prarado teisę gauti, nuo pirmos dienos mėnesio, einančio po to mėnesio, kurį asmuo kreipėsi dėl šios pensijos skyrimo iš naujo.

8 straipsnis. Valstybinių socialinio draudimo pensijų apskaičiavimas asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją

1. Skiriant valstybinę socialinio draudimo netekto darbingumo pensiją nesukakusiam senatvės pensijos amžiaus asmeniui, kuris buvo gavęs išankstinę senatvės pensiją, netekto darbingumo pensijos dydis apskaičiuojamas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka ir nemažinamas dėl to, kad asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją.

2. Asmeniui, gavusiam išankstinę senatvės pensiją, sukakus senatvės pensijos amžių, valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dydis apskaičiuojamas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka ir mažinamas dydžiu, kurį sudaro apskaičiuotos pensijos 0,4 procento, padauginto iš pilnų mėnesių, kuriuos asmuo gavo išankstinę senatvės pensiją, skaičiaus.

3. *Neteko galios nuo 2005 m. liepos 1 d.*

4. Mirus asmeniui, kuris iki mirties dienos gavo išankstinę senatvės pensiją, valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensija apskaičiuojama Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nustatyta tvarka, atsižvelgiant į mirusiojo gautos išankstinės senatvės pensijos dydį.

5. Mirus asmeniui, kuris išankstinę senatvės pensiją buvo gavęs anksčiau, valstybinę socialinio draudimo našlaičių pensija apskaičiuojama atsižvelgiant į mirusiojo gautos valstybinės socialinio draudimo senatvės, invalidumo ar netekto darbingumo pensijos dydį arba į mirusiajam galėjusios priklausyti netekto darbingumo (jei asmuo mirė iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidumo) ar senatvės pensijos dydį (priklausomai nuo mirusiojo amžiaus), apskaičiuotą šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta tvarka.

III SKYRIUS

IŠANKSTINIŲ SENATVĖS PENSIJŲ SKYRIMAS, MOKĖJIMAS IR GINČŲ DĖL PENSIJŲ NAGRINĖJIMAS

9 straipsnis. Išankstinių senatvės pensijų mokėjimo šaltinis

Išankstinės senatvės pensijos mokamos iš Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto.

10 straipsnis. Išankstinių senatvės pensijų mokėjimas

1. Išankstines senatvės pensijas skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai, vadovaudamiesi šiuo Įstatymu, Valstybinių so-

cialinio draudimo pensijų įstatymu bei Vyriausybės patvirtintais Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais.

2. Kreipiantis dėl išankstinės senatvės pensijos, privaloma pateikti visus Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatuose nurodytus dokumentus, būtinus šiai pensijai paskirti.

3. Išankstinės senatvės pensijos mokamos už praėjusį mėnesį Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų sprendimų apskundimas

1. Jeigu asmuo nesutinka su Fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus (pavaduotojo) sprendimu dėl savo teisės gauti išankstinę senatvės pensiją, jis turi teisę šį sprendimą per mėnesį nuo jo priėmimo apskųsti Fondo valdybai.

2. Fondo valdybos direktoriaus (pavaduotojo) ir teritorinio skyriaus direktoriaus (pavaduotojo) sprendimas gali būti apskųstas teismui įstatymų nustatyta tvarka ir terminais.

12 straipsnis. Išankstinės senatvės pensijos gavėjo pareigos

Išankstinės senatvės pensijos gavėjas privalo pranešti Fondo valdybos teritoriniam skyriui, kuris moka jam pensiją, apie aplinkybes, turinčias įtakos šios pensijos dydžiui ar mokėjimui, per 10 dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos. Jei apie tokias aplinkybes laiku nepranešus pensija yra permokama, permokėta suma išieškoma iš gavėjo pensijos Fondo valdybos teritorinio skyriaus direktoriaus (pavaduotojo) sprendimu. Jei asmuo pensijos negauna, permoka išieškoma teismo tvarka.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei

Pasiūlyti Vyriausybei pakeisti Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatus.

14 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis Įstatymas įsigalioja nuo 2004 m. liepos 1 d.

2. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių institucijos (įstaigos) bei kiti juridiniai asmenys privalo teikti Fondo valdybai ir (ar) jos teritoriniams skyriams išankstinėms senatvės pensijoms skirti ir mokėti reikalingus duomenis apie asmens gaunamas pensijas ir išmokas bei jų dydžius, taip pat kitą išankstinėms senatvės pensijoms skirti ir mokėti reikiamą informaciją.

III dalis

Lietuvos Respublikos poįstatyminiai aktai

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 13-502.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ ĮDARBINIMO,
SVEIKATOS PATIKRINIMO IR JŲ GALIMYBIŲ DIRBTI
KONKRETŲ DARBĄ NUSTATYMO TVARKOS, DARBO
LAIKO APRAŠO, JIEMS DRAUDŽIAMŲ DIRBTI DARBŲ,
SVEIKATAI KENKSMINGŲ, PAVOJINGŲ VEIKSNIŲ SĄRAŠO
PATVIRTINIMO**

2003 m. sausio 29 d. Nr. 138

Vilnius

Nauja nutarimo redakcija nuo 2014-05-01:

Nr. 1264, 2013-12-18, Žin., 2013, Nr. 139-7010 (2013-12-30)

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 277 straipsnio 2 dalimi ir įgyvendindama 1994 m. birželio 22 d. Tarybos direktyvą 94/33/EB dėl dirbančio jaunimo apsaugos (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 2 tomas, p. 213), Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

Patvirtinti Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko aprašą, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašą (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2003 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 138
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2013 m. gruodžio 18 d. nutarimo Nr. 1264
redakcija)

**ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ ĮDARBINIMO, SVEIKATOS
PATIKRINIMO IR JŲ GALIMYBIŲ DIRBTI KONKRETŲ DARBŲ
NUSTATYMO TVARKOS, DARBO LAIKO APRAŠAS, JIEMS
DRAUDŽIAMŲ DIRBTI DARBŲ, SVEIKATAI KENKSMINGŲ,
PAVOJINGŲ VEIKSNIŲ SĄRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko apraše, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksnių sąrašė (toliau – Teisės aktas) nustatoma asmenų iki aštuoniolikos metų (toliau – jauni asmenys) įdarbinimo tvarka, sveikatos patikrinimo tvarka, darbo ir poilsio laikas, jiems draudžiami dirbti darbai, jauniems asmenims sveikatai kenksmingi ir pavojingi veiksniai.

2. Darbdavys privalo užtikrinti jauno asmens amžių atitinkančias darbo sąlygas. Jaunas asmuo neturi patirti ekonominio išnaudojimo. Jaunam asmeniui suteikiamas darbas turi būti saugus, nekelti pavojaus sveikatai, fiziniam, psichiniam, moraliniam ir socialiniam vystymuisi, nepakenkti mokymuisi.

3. Vaikų iki šešiolikos metų darbas draudžiamas, išskyrus vaikų nuo keturiolikos iki šešiolikos metų fizinės galimybes atitinkančius lengvus darbus.

4. Teisės akte nustatyti reikalavimai taikomi visiems jauniems asmenims, neatšizvelgiant į tai, pagal kokią darbo sutarties rūšį jaunas asmuo įdarbintas.

5. Teisės akte vartojamos sąvokos:

Lengvas darbas – darbas, kuris dėl atitinkamų užduočių pobūdžio ir atlikimo sąlygų nekenkia vaikų saugai, sveikatai, vystymuisi, netrukdo lankyti mokyklos ir mokytis pagal privalomojo švietimo ir profesinio mokymo programas, gauti švietimo pagalbą.

Paauglys – jaunas asmuo, kuriam yra ne mažiau kaip šešiolika ir ne daugiau kaip aštuoniolika metų.

Vaikas – jaunas asmuo iki šešiolikos metų.

6. Kitos Teisės akte vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme (Žin., 2003, Nr. 70-3170) ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804).

II. ĮDARBINIMO TVARKA

7. Prieš įdarbindamas jauną asmenį, darbdavys patvirtina priemones, būtinas jauno asmens saugai ir sveikatai apsaugoti, atsižvelgdamas į Teisės akto 28 punkte nurodytą riziką.

8. Darbdavys, įvertinęs jaunam asmeniui kylančią profesinę riziką, įgyvendina Teisės akto 7 punkte nurodytas priemones. Profesinė rizika vertinama vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961 „Dėl Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 126-6350). Įvertinimas atliekamas prieš jaunam asmeniui gaunant medicininę pažymą apie jo tinkamumą dirbti, taip pat įdarbinus jauną asmenį, įvykus svarbiems darbo sąlygų pokyčiams. Įvertinimo metu ypač turi būti atsižvelgiama į:

8.1. darbo vietų ir darbovietės pritaikymą ir išplanavimą;

8.2. fizikinių, biologinių ir cheminių veiksnių veikimo prigimtį, laipsnį ir trukmę;

8.3. darbo priemonių, ypač medžiagų, mašinų, aparatų ir prietaisų, formą, įvairovę, naudojimą ir naudojimo būdus;

8.4. darbo procesų ir veiksmų tvarką bei jų derinimo būdus (darbo organizavimą);

8.5. jaunų asmenų apmokymo ir instruktavimo lygį.

9. Jeigu vertinant profesinę riziką nustatoma, kad esama rizikos jauno asmens saugai, fizinei ar psichikos sveikatai arba vystymuisi, būtina reguliariai tikrinti jauno asmens sveikatą, kaip nurodyta Teisės akto 18 ir 19 punktuose.

10. Apie galinčią kilti profesinę riziką ir visas jauno asmens saugos ir sveikatos apsaugos priemones darbdavys informuoja jauną asmenį jį įdarbindamas ir prieš pasikeičiant jo darbo sąlygoms. Be to, darbdavys raštu informuoja vaiko tėvus ar kitą vaiko atstovą pagal įstatymą apie vaikui galinčią kilti profesinę riziką, jo saugos ir sveikatos apsaugos priemones.

11. Darbdavys, sudarydamas darbo sutartį su jaunu asmeniu, pasirašytinai supažindina priimamą dirbti jauną asmenį su būsimo darbo sąlygomis, darbo tvarkos taisyklėmis, kitais įmonės vietiniais (lokaliniais) norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais jo darbo sąlygas, o prieš leisdamas pradėti darbą instruktuoja saugos darbe klausimais.

12. Darbdavys, planuodamas, įgyvendindamas ir kontroliuodamas saugias ir sveikas jauno asmens darbo sąlygas, taiko Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 12 straipsnyje ir kituose straipsniuose nurodytas darbuotojų saugos ir sveikatos prevencines priemones.

13. Vaikams nuo 14 metų leidžiama dirbti lengvus darbus kultūros, meno, sporto, reklamos, prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo, paslaugų, informacijos ir ryšių, finansinėje ir draudimo, administracinėje ir aptarnavimo, namų ūkio, žemės ūkio srityse, jei yra vieno iš tėvų ar kito vaiko atstovo pagal įstatymą raštiškas sutikimas, vaiko sveikatą prižiūrintis gydytojas išdavė Teisės akto 19 punkte nurodytą pažymą su išvada, kad vaikas tinkamas dirbti tokį darbą, ir mokslo metų laikotarpiu duotas mokyklos, kurioje vaikas mokosi, raštiškas sutikimas.

14. Darbdavys sudaro darbo sutartį su vaiku nuo keturiolikos iki šešiolikos metų dirbti leidžiamus lengvus darbus taip:

14.1. pateikia vienam iš tėvų ar kitam vaiko atstovui pagal įstatymą ir vaiko sveikatą prižiūrinčiam gydytojui numatomų darbo sąlygų aprašymą, nurodydamas galimą profesinę riziką, o mokslo metų laikotarpiu – taip pat ir mokyklai, kurioje vaikas mokosi;

14.2. gauna vieno iš tėvų ar kito vaiko atstovo pagal įstatymą raštišką sutikimą, vaiko sveikatą prižiūrinčio gydytojo pažymą, nurodytą Teisės akto 19 punkte, su išvada apie vaiko sveikatą ir tinkamumą dirbti konkrečius darbus, numatytus darbo sutarties sąlygų aprašyme, o mokslo metų laikotarpiu – taip pat ir mokyklos, kurioje vaikas mokosi, raštišką sutikimą.

15. Vaiko gimimo liudijimo kopija ir Teisės akto 14 punkte nurodyti dokumentai pridedami prie darbo sutarties. Darbdavys turi teisę pareikalauti ir kitų įstatymuose nustatytų dokumentų.

16. Darbdavys, sudaręs ar pakeitęs darbo sutartį su jaunu asmeniu, per 3 darbo dienas praneša apie tai Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, nurodo asmenis, iš kurių gauti Teisės akto 14 punkte nurodyti dokumentai, informaciją apie darbo sutarties sąlygas – darbovietę (įmonę, įstaigą, organizaciją), padalinį, taip pat kitas darbo sutarties sąlygas (leidžiamo dirbti lengvo darbo pobūdį, sudaromas saugias ir sveikas darbo sąlygas, darbo funkcijas, darbo trukmę valandomis, poilsio pertraukų trukmę ir skaičių, darbo apmokėjimą, kuriuo paros metu ir ko kiomis savaitės dienomis bus dirbama). Nutraukus darbo sutartį, darbdavys per 3 darbo dienas praneša apie tai Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, nurodo asmenis, iš kurių gautas reikalavimas nutraukti darbo sutartį, ir darbo sutarties nutraukimo priežastis.

17. Darbdavys, keisdamas darbo sutartį su vaiku, privalo laikytis šio Teisės akto 14 punkte nustatytos tvarkos.

III. SVEIKATOS PATIKRINIMO IR GALIMYBIŲ DIRBTI KONKRETŲ DARBŲ NUSTATYMO TVARKA

18. Jaunas asmuo privalo tikrintis sveikatą Lietuvos Respublikos darbo kodekso 265 straipsnyje nustatyta tvarka. Darbdavys, siūsdamas jauną asmenį tikrintis sveikatą, pateikia jam numatomų darbo sąlygų aprašymą, nurodydamas galimą profesinę riziką.

19. Jauno asmens sveikatos būklę ir tinkamumą dirbti konkretų darbą nustato jo sveikatą prižiūrintys gydytojai, vadovaudamiesi sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakyme Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. 47-1365) nustatyta tvarka. Išvada apie tinkamumą dirbti konkrečius darbus įrašoma stojančio į mokymo įstaigą ir įdarbinamo nepilnamečio medicininėje pažymoje(F 086/a).

20. Jaunas asmuo privalo prieš sudarant darbo sutartį pateikti darbdaviui Teisės akto 19 punkte nurodytą pažymą su išvada apie jo sveikatos būklę ir tinkamumą dirbti konkrečius darbus, numatytus darbo sutarties sąlygų aprašyme.

21. Įdarbindamas jauną asmenį, darbdavys privalo vadovautis Teisės akto 19 punkte nurodytoje pažymoje pateikta išvada.

IV. DARBO LAIKAS

22. Jaunų asmenų darbo laiko trukmė nustatoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 36 straipsnio 7 dalimi.

23. Paaugliams, dirbantiems laivuose, naktis yra devynių valandų laiko tarpas, kuris prasideda ne vėliau kaip 22 valandą ir baigiasi ne anksčiau kaip 6 valandą.

24. Vaikai gali dirbti leidžiamus lengvus darbus laisvu nuo mokymosi metu, išskyrus Teisės akto 25 ir 26 punktuose nurodytus draudimus.

25. Vaikų darbas rytais nuo 6 iki 7 valandos prieš pamokas draudžiamas.

26. Vaikų, dirbančių lengvus darbus prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo, paslaugų, informacijos ir ryšių, finansinėje ir draudimo, administracinėje ir aptarnavimo, namų ūkio, žemės ūkio srityse, darbas nuo 20 iki 6 valandos draudžiamas.

27. Vaikams jų pageidavimu suteikiamos kasmetinės atostogos arba nemokamos atostogos per mokinių atostogas. Vaikams turi būti užtikrintas 14 kalendorinių dienų iš eilės poilsis per mokinių vasaros atostogas. Vaikams suteikiama ne mažiau kaip 14 kalendorinių dienų iš eilės kasmetinių atostogų arba nemokamų atostogų per mokinių vasaros atostogas, jei dirbama per visas tų metų mokinių vasaros atostogas.

V. NEGALUTINIS DRAUDŽIAMŲ DIRBTI DARBŲ, SVEIKATAI KENKSMINGŲ IR PAVOJINGŲ VEIKSNIŲ SĄRAŠAS

28. Jauni asmenys turi būti apsaugoti nuo bet kokios konkrečios rizikos jų saugai, sveikatai ar vystymuisi, galinčios atsirasti dėl jaunų asmenų patirties stokos, nežinojimo, kokia yra arba kokia gali kilti rizika, arba dėl jaunų asmenų nesubrendimo.

29. Siekiant apsaugoti jaunos asmenis nuo bet kokios konkrečios rizikos, nurodytos Teisės akto 28 punkte, jauni asmenys negali būti įdarbinti, jeigu:

29.1. dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių jie nėra fiziškai ar psichologiškai pajėgūs dirbti darbo;

29.2. darbas susijęs su kenksmingų veiksnių poveikiu, įskaitant toksiškus ir kancerogeninius, mutageninius veiksnius, taip pat veiksnius, galinčius pakenkti dar negimusiam vaikui, taip pat kokiu nors kitu būdu visam gyvenimui pakenkti žmogaus sveikatai;

29.3. darbas susijęs su kenksmingu spinduliuotės poveikiu;

29.4. darbas susijęs su nelaimingų atsitikimų rizika, kuri gali būti neatpažinta ar jos neišvengta dėl jaunų asmenų nepakankamo dėmesio saugai arba patirties ar mokymo trūkumo;

29.5. darbas susijęs su rizika sveikatai dėl labai didelio šalčio ar karščio arba dėl triukšmo, vibracijos, ergonominių veiksnių.

30. Darbai, kurie gali būti susiję su Teisės akto 28 punkte nurodyta konkrečia rizika jauniems asmenims, apima:

30.1. procesus ir darbus, išvardytus Teisės akto 31 punkte;

30.2. darbą, susijusį su sveikatai kenksmingu ar pavojingu fizikinių, biologinių, cheminių veiksnių, išvardytų Teisės akto 32 punkte, poveikiu.

31. Draudžiama skirti jaunas asmenis dirbti:

31.1. auramino (geltonų organinių dažų, kuriais dažomas medis, popierius ir oda) gamyboje;

31.2. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami aromatinių policiklinių angliavandenilių, esančių anglių suodžiuose, dervoje, degute, dūmuose arba dulkėse;

31.3. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami dulkių, dūmų ir pusių, susidariusių kaitinant ir elektriniu būdu valant vario–nikelio šteinus (spalvotųjų metalų rūdų lydymo tarpinius arba šalutinius produktus);

31.4. stipriuose rūgštiniuose izopropilo alkoholio gamybos procesuose;

31.5. darbą, kurio metu darbuotojai veikiami kietosios medienos dulkių;

31.6. darbą, susijusį su sprogiųjų medžiagų turinčių įrenginių, fejerverkų ar kitų gaminių gamyba ir tvarkymu;

31.7. darbą su plėšriaisiais ir (ar) nuodingaisiais gyvūnais;

31.8. skerdyklose;

31.9. darbą su suslėgtų, suskystintų ar išretintų dujų gamybos, laikymo ar naudojimo įrenginiais;

31.10. darbą su įvairiomis talpyklomis ar talpomis, kuriose laikomos Teisės akto 32.3 punkte nurodytos cheminės medžiagos ir preparatai;

31.11. darbą, kai galimas konstrukcijų griūties pavojus;

31.12. darbą, keliantį elektros poveikio pavojų;

31.13. darbą, kurio spartą lemia mechanizmai ir kuris apmokamas pagal kiekybinius rezultatus;

31.14. darbą, įrašytą į pavojingų darbų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 3 d. nutarimu Nr. 1386 (Žin., 2002, Nr. 87-3751), išskyrus darbą laivuose.

32. Draudžiama skirti jaunas asmenis dirbti darbus, kurių aplinkoje yra šie sveikatai kenksmingi ir pavojingi veiksniai:

32.1. fizikiniai veiksniai:

32.1.1. jonizuojančioji spinduliuotė;

32.1.2. aukštas atmosferos slėgis (pvz., darbai slėginėse talpyklose, narų darbas);

32.2. biologiniai veiksniai – tai biologinės medžiagos, kurios pagal Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų poveikio darbe nuostatus, patvirtintus socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2001 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 80/353 (Žin., 2001, Nr. 56-1999), priskiriamos prie trečiosios ir ketvirtosios rizikos grupių;

32.3. cheminiai veiksniai:

32.3.1. medžiagos ir preparatai, pagal Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų klasifikavimo ir ženklavimo tvarką, patvirtintą aplinkos ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 532/742 (Žin., 2001, Nr. 16-509), klasifikuojami kaip toksiškos (T), labai toksiškos (T+), esdinančios (C) arba sprogiosios (E) cheminės medžiagos ir preparatai;

32.3.2. medžiagos ir preparatai, kurie pagal Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų klasifikavimo ir ženklinimo tvarką klasifikuojami kaip kenksmingi (Xn) ir turi vieną ar daugiau šių rizikos požymių:

32.3.2.1. sukelia labai sunkių negrįžtamų sveikatos pakenkimų (R39);

32.3.2.2. įtariama, kad gali sukelti vėžį (R40);

32.3.2.3. gali sukelti alergiją įkvėpus (R42);

32.3.2.4. gali sukelti alergiją susilietus su oda (R43);

32.3.2.5. gali sukelti vėžį (R45);

32.3.2.6. gali sukelti paveldimų genetinių pakenkimų (R46);

32.3.2.7. veikiant ilgą laiką, sukelia sunkių sveikatos sutrikimų (R48);

32.3.2.8. kenkia vaisingumui (R60);

32.3.2.9. kenkia negimusiam vaikui (R61);

32.3.2.10. gali sukelti negrįžtamų sveikatos pakenkimų (R68);

32.3.3. medžiagos ir preparatai, kurie pagal Pavojingų cheminių medžiagų ir preparatų klasifikavimo ir ženklinimo tvarką klasifikuojami kaip dirginantys (Xi) ir turi vieną ar daugiau šių rizikos požymių:

32.3.3.1. gali sukelti alergiją įkvėpus (R42);

32.3.3.2. gali sukelti alergiją susilietus su oda (R43);

32.3.3.3. ypač degūs (R12);

32.3.4. švinas ir jo junginiai;

32.3.5. asbestas;

32.3.6. medžiagos ir mišiniai, kurie pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, iš dalies keičiantį ir panaikinantį direktyvas 67/548/EEB bei 1999/45/EB ir iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (OL 2008 L 353, p. 1), klasifikuojami kaip:

32.3.6.1. 1A, 1B, 1C pavojingumo kategorijų odą ėsdinantys (dirginantys) ir turi pavojingumo frazę H314: smarkiai nudegina odą ir pažeidžia akis;

32.3.6.2. 1 pavojingumo kategorijos kvėpavimo takus jautrinantys ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H334: įkvėpus gali sukelti alerginę reakciją, astmos simptomus arba apsunkinti kvėpavimą, H317: gali sukelti alerginę odos reakciją;

32.3.6.3. 1, 2, 3 pavojingumo kategorijų ūmaus toksiškumo:

32.3.6.3.1. prarijus ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H300: mirtina prarijus, H301: toksiška prarijus;

32.3.6.3.2. susilietus su oda ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H310: mirtina susilietus su oda, H311: toksiška susilietus su oda;

32.3.6.3.3. įkvėpus ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H330: mirtina įkvėpus, H331: toksiška įkvėpus;

32.3.6.4. 1A, 1B, 2 pavojingumo kategorijų kancerogenai ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H350: gali sukelti vėžį, H351: įtariama, kad sukelia vėžį;

32.3.6.5. 1A, 1B, 2 pavojingumo kategorijų lytinių ląstelių mutagenai ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H340: gali sukelti genetinių defektų, H341: įtariama, kad gali sukelti genetinių defektų;

32.3.6.6. 1A, 1B, 2 pavojingumo kategorijų toksiškai reprodukciją veikiančios medžiagos ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H360: gali pakenkti vaisingumui arba negimusiam vaikui, H361: įtariama, kad kenkia vaisingumui arba negimusiam vaikui;

32.3.6.7. 1, 2 pavojingumo kategorijų specifinio toksiškumo konkrečiam organui (po vienkartinio poveikio) medžiagos ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H370: kenkia organams, H371: gali pakenkti organams;

32.3.6.8. 1, 2 pavojingumo kategorijų specifinio toksiškumo konkrečiam organui (po kartotinio poveikio) medžiagos ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H372: kenkia organams, H373: gali pakenkti organams;

32.3.6.9. 1 pavojingumo kategorijos plaučių pakenkimo prarijus medžiagos ir turi pavojingumo frazę H304: prarijus ir patekus į kvėpavimo takus, gali sukelti mirtį;

32.3.6.10. sprogieji:

32.3.6.10.1. nestabilūs sprogieji ir turi pavojingumo frazę H200: nestabilios sprogios medžiagos;

32.3.6.10.2. 1.1 poklasio ir turi pavojingumo frazę H201: sprogios medžiagos, kelia masinio sproginimo pavojų;

32.3.6.10.3. 1.2 poklasio ir turi pavojingumo frazę H202: sprogios medžiagos, kelia didelį išsivaidymo pavojų;

32.3.6.10.4. 1.3 poklasio ir turi pavojingumo frazę H203: sprogios medžiagos, kelia gaisro, sproginimo arba išsivaidymo pavojų;

32.3.6.10.5. 1.4 poklasio ir turi pavojingumo frazę H204: gaisro arba išsivaidymo pavojus;

32.3.6.10.6. 1.5 poklasio ir turi pavojingumo frazę H205: per gaisrą gali sukelti masinį sproginimą;

32.3.6.11. 1, 2 pavojingumo kategorijų degiosios dujos ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H220: ypač degios dujos, H221: degios dujos;

32.3.6.12. 1 pavojingumo kategorijos degieji aerosoliai ir turi pavojingumo frazę H222: ypač degūs aerosolis;

32.3.6.13. 1, 2 pavojingumo kategorijų degieji skysčiai ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H224: ypač degūs skystis ir garai, H225: labai degūs skystis ir garai;

32.3.6.14. A–F tipų savaimė reaguojantys ir turi vieną ar daugiau pavojingumo frazių: H240: kaitinant gali sprogti, H241: kaitinant gali sukelti gaisrą arba sprogti, H242: kaitinant gali sukelti gaisrą.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

33. Darbdaviai privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi jaunų asmenų įdarbinimo tvarkos, paisoma jiems nustatyto darbo ir poilsio laiko, sudaryti jiems saugias ir sveikas darbo sąlygas.

34. Darbdavys privalo saugoti Teisės akto 19 punkte nurodytas pažymas laikydamasis dokumentų saugojimo terminų, nustatytų Bendrųjų dokumentų

saugojimo terminų rodyklėje, patvirtintoje Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-100 (Žin., 2011, Nr. 32-1534).

Šis nutarimas įsigalioja 2014-05-01. Nauja nutarimo redakcija.

Pastaba: darbo sutartys, sudarytos su asmenimis iki aštuoniolikos metų iki šio nutarimo įsigaliojimo, turi būti peržiūrėtos, atsižvelgiant į šiame nutarime nauja redakcija išdėstytą Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko aprašą, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų sąrašą. Jei asmens iki aštuoniolikos metų darbo sutarties sąlygos neatitinka šiuo nutarimu nustatomų reikalavimų, jos turi būti pakeistos arba tokios darbo sutartys nutrauktos nuo šio nutarimo įsigaliojimo dienos.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 13-503.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ PROFESINIO
PASIRENGIMO SĄLYGŲ IR TVARKOS PATVIRTINIMO**

2003 m. sausio 29 d. Nr. 139
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 277 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

Patvirtinti Asmenų iki aštuoniolikos metų profesinio pasirengimo sąlygas ir tvarką (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 139

**ASMENŲ IKI AŠTUONIOLIKOS METŲ PROFESINIO
PASIRENGIMO SĄLYGOS IR TVARKA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Asmenų iki aštuoniolikos metų profesinio pasirengimo sąlygos ir tvarka (toliau vadinama – Tvarka) nustato saugos ir sveikatos reikalavimus organizuojant ir vykdant asmenų iki aštuoniolikos metų (toliau vadinama – jauni asmenys) profesinį pasirengimą (praktinį mokymą profesinio mokymo įstaigose ir įmonėse).

2. Ši Tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 277 straipsnio 3 dalimi ir Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymu (Žin., 1997, Nr. 98-2478), be to, joje atsižvelgta ir į Europos Sąjungos direktyvos 94/33/EB dėl jaunimo apsaugos darbe nuostatas.

3. Ši Tvarka taikoma visų lygių profesinio mokymo įstaigoms, kuriose jauni asmenys mokosi ir pagal mokymo programas atlieka praktinius darbus, taip pat visų rūšių ir nuosavybės formų įmonėms, kuriose pagal sutartis su profesinio mokymo įstaigomis šie asmenys mokomi profesinių įgūdžių.

4. Jauni asmenys nei profesinio mokymo įstaigose, nei įmonėse praktinio mokymo metu negali būti skiriami dirbti:

- 4.1. darbo, kuris yra fiziškai ir psichofiziologiškai per sunkus;
 - 4.2. darbo, kuriame naudojamos toksinės, kancerogeninės, mutageninės ar kitos sveikatai veikiančios medžiagos;
 - 4.3. darbo, kur galimas jonizuojančiosios radiacijos poveikis, kitų sveikatai kenksmingų ir (ar) pavojingų veiksnių poveikis;
 - 4.4. darbo, kur yra didesnė nelaimingų atsitikimų ar susirgimų profesinėmis ligomis tikimybė, taip pat darbo, kurio dėl nepakankamo atsargumo jausmo ar patirties asmuo saugiai dirbti gali nesugebėti.
5. Šioje Tvarkoje vartojamos sąvokos:
- Jaunas asmuo** – iki aštuoniolikos metų asmuo.
- Paauglys** – jaunas asmuo, kuriam yra ne mažiau kaip šešiolika ir ne daugiau kaip aštuoniolika metų.
- Vaikas** – jaunas asmuo iki šešiolikos metų.
- Praktinis mokymas** – profesinių įgūdžių ugdymas profesinio mokymo įstaigose ir/ar įmonėse.
- Profesijos mokytojas** – asmuo, vykdamas teorinį arba (ir) praktinį profesinį mokymą.

II. PROFESINIO PASIRENGIMO ORGANIZAVIMAS IR VYKDYMAS

6. Teorines žinias jauni asmenys įgyja profesinio mokymo įstaigose ar įmonėse.
7. Jauni asmenys, kurių teorinės žinios įvertinamos teigiamai, mokomi profesinių įgūdžių profesinio mokymo įstaigose, o paaugliai ir įmonėse.
8. Praktinio mokymo metu jauni asmenys negali būti skiriami dirbti jiems draudžiamų darbų, darbų, nurodytų šios Tvarkos 4 punkte, taip pat kitų darbų, jeigu darbo aplinkoje esančių veiksnių dydžiai viršija darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytus dydžius.
9. Prieš pradėdamas mokymo programoje numatytą mokymąsi, jaunas asmuo pasitikrina sveikatai asmens sveikatos priežiūros įstaigoje sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (Žin., 2000, Nr. 47-1365) nustatyta tvarka ir pateikia mokymo įstaigos vadovui asmens sveikatos priežiūros įstaigos išduotą medicininę pažymą.
10. Profesinio mokymo įstaigose ir įmonėse, kuriose vykdomas praktinis mokymas, nustatant darbus, parenkant ir parengiant darbo vietas, kuriose bus vykdomas praktinis mokymas, turi būti įvertinta:
 - 10.1. jauno asmens gebėjimas suvokti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus ir jų laikytis;
 - 10.2. ar darbo, gamybos procesų organizavimas, darbo aplinka, darbo priemonių techninė būklė, jų išdėstymas, cheminių medžiagų (iš jų ypač pavojingų) naudojimas atitinka darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus.
11. Jaunų asmenų praktinis mokymas profesinio mokymo įstaigose vykdomas taip:
 - 11.1. Jaunų asmenų praktinio mokymo šiose įstaigose metu turi būti laikomasi šioje Tvarkoje ir kituose darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatyto reikalavimų, susijusių su darbuotojų apsauga nuo sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksnių poveikio.

11.2. Jaunus asmenis privaloma instrukuoti prieš praktinius darbus įmonėse, prireikus – ir bet kuriuo praktinių darbų metu, kad jie būtų apsaugoti nuo nelaimingų atsitikimų darbe ar kito poveikio sveikatai, įgytų praktinių žinių, kurių reikia profesiniam pasirengimui. Įvadinio instruktavimo metu jauniems asmenims būtina paaiškinti ir akivaizdžiai parodyti, kaip saugiai atlikti kiekvieną praktinio darbo operaciją, jie turi būti supažindinti su priešgaisrinės saugos reikalavimais profesinio mokymo įstaigose.

11.3. Praktinį mokymą vykdo profesijos mokytojas, atestuotas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais kaip padalinio vadovas, socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2002 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. 76/261 „Dėl Instruktavimo, mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 69–2849) nustatyta tvarka. Praktinio mokymo metu grupėje negali būti daugiau kaip 13 jaunų asmenų. Mokymo programose turi būti numatyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai praktinių darbų metu ir mokymas, kaip taikyti šiuos reikalavimus praktinio mokymo metu.

11.4. Profesijos mokytojas privalo nuolat prižiūrėti jaunus asmenis, atliekančius praktinius mokymo darbus. Mokymo įstaigos vadovo įsakymu paskirtas darbuotojas, atestuotas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais, kontroliuoja praktinio mokymo eigą.

12. Paauglių praktinis mokymas įmonėje vykdomas taip:

12.1. Profesinio mokymo įstaigos su įmonėmis sudaro sutartis dėl paauglių praktinio mokymo įmonėse. Sutartys praktiniam mokymui įmonėje atlikti sudaromos švietimo ir mokslo ministro 1998 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. 464 „Dėl pagrindinio profesinio mokymo sutarties“ (Žin., 1998, Nr. 39–1045; 2000, Nr. 102–3242) ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. 89 „Dėl Darbo rinkos profesinio mokymo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 92–2906) nustatyta tvarka.

12.2. Paauglių praktinio mokymo metu įmonėje turi būti laikomasi šioje Tvarkoje ir kituose darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytų reikalavimų, susijusių su darbuotojų apsauga nuo sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksmų poveikio.

12.3. Paauglius privaloma instrukuoti prieš pradėdant dirbti darbus įmonėje, numatytus praktinio mokymo programoje, prireikus – ir bet kuriuo praktinio mokymo įmonėje metu, kad jie būtų apsaugoti nuo nelaimingų atsitikimų darbe ar kito poveikio sveikatai, įgytų praktinių žinių, kurių reikia profesiniam pasirengimui, iš jų darbuotojų saugos ir sveikatos srityje. Įvadinio instruktavimo metu kiekvienas paauglys supažindinamas su darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimais, taikomais įmonėje, taip pat su įmonėje esančiais pavojingais objektais ar pavojingomis zonomis, naudojamais saugos ir sveikatos ženklais. Supažindinus su saugos ir sveikatos ženklais, apklausos būdu turi būti įsitikinta, ar paauglys žino kiekvieno įmonėje naudojamo ženklo paskirtį. Paaugliams būtina paaiškinti ir akivaizdžiai parodyti, kaip saugiai atlikti kiekvieną darbo operaciją gamybinės praktikos metu, jie turi būti supažindinti su priešgaisrinės saugos reikalavimais įmonėje, taip pat su įmonės bei jos padalinių darbuotojų evakuacijos gaisro ar stichinių nelaimių atveju planais.

12.4. Įmonės vadovo įsakymu kiekvienai ne daugiau kaip 5 paauglių grupei turi būti paskirtas praktinio mokymo įmonėje vadovas, privalantis užtikrinti grupėje praktinio mokymo priežiūrą ir darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymosi kontrolę. Praktinio mokymo įmonėje vadovas turi būti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistas arba kitas įmonės darbuotojas, atestuotas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais pagal tą pačią mokymo programą kaip ir atliekantys praktinį mokymą įmonėje paaugliai, ir turėti ne mažesnę kaip 3 metų darbo šioje srityje patirtį.

12.5. Profesinio mokymo įstaigos profesijos mokytojas privalo kontroliuoti, kad paaugliai dirbtų tik mokymo programoje numatytus darbus.

III. PRAKTINIO MOKYMO IR POILSIO LAIKAS

13. Jaunų asmenų praktinio mokymo laikas profesinio mokymo įstaigoje ar įmonėje negali trukti ilgiau kaip 8 valandas per parą (kartu su kasdiene pamokų (paskaitų) trukme) ir ne ilgiau kaip 40 valandų per savaitę (kartu su savaitės pamokų (paskaitų) trukme).

14. Jaunų asmenų praktinio mokymo profesinio mokymo įstaigoje ar įmonėje laikas nustatomas mokymo programoje.

15. Kasdien, ne vėliau kaip po 4 valandų nuo praktinio mokymo profesinio mokymo įstaigoje ar įmonėje pradžios, jauniems asmenims suteikiama pertrauka. Ji skirta pailsėti ir pavalgyti, jos trukmė – ne ilgesnė kaip 2 valandos ir ne trumpesnė kaip 30 minučių.

16. Paaugliams, kurių praktinis mokymas įmonėje trunka ilgiau kaip 4 valandas, privaloma suteikti mažiausiai 30 minučių trukmės papildomą pertrauką, įskaitomą į praktinio mokymo laiką. Kitos papildomos pertraukos paaugliams gali būti suteikiamos sutartyje tarp profesinio mokymo įstaigos ir įmonės nustatyta tvarka.

17. Paros nepertraukiamo poilsio laikas vaikams per 24 valandų laikotarpį privalo būti ne trumpesnis kaip 14 valandų paeiliui, paaugliams – ne trumpesnis kaip 12 valandų paeiliui ir apimti laiką nuo 22 valandos iki 6 valandos ryto.

18. Jauniems asmenims, atliekantiems praktinį mokymą įmonėje, turi būti suteikiamos ne mažiau kaip 2 poilsio dienos paeiliui per savaitę, viena iš jų turi būti sėkmadienį.

19. Jaunų asmenų praktinis mokymas nakties laiku draudžiamas.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Šios Tvarkos reikalavimų laikymąsi jaunų asmenų praktinio mokymo metu profesinio mokymo įstaigose ir įmonėse kontroliuoja įstaigos, nustatytos Profesinio mokymo įstaigų priežiūros tvarkoje, patvirtintoje švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2001 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. 9/6 (Žin., 2001, Nr. 4-112). Valstybinė darbo inspekcija tikrina, kaip laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų paauglių praktinio mokymo įmonėse metu.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2007, Nr. 37-1374.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL KONKURSINIŲ PAREIGŲ VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ
ĮMONĖSE, IŠ VALSTYBĖS, SAVIVALDYBIŲ IR VALSTYBINIO
SOCIALINIO DRAUDIMO FONDO BIUDŽETŲ BEI KITŲ
VALSTYBĖS ĮSTEIGTŲ FONDŲ LĖŠŲ FINANSUOJAMOSE
VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGOSE BEI VIEŠOSIOSE
ĮSTAIGOSE, KURIŲ SAVININKĖ YRA VALSTYBĖ AR
SAVIVALDYBĖ, SĄRAŠO NUSTATYMO IR KONKURSŲ
PAREIGOMS, ĮTRAUKTOMS Į KONKURSINIŲ PAREIGŲ
SĄRAŠĄ, ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2007 m. kovo 21 d. Nr. 301
Vilnius

Aktuali nutarimo redakcija nuo 2013-07-01

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569; 2005, Nr. 67-2400, 2006, Nr. 82-3258, 2011, Nr. 52-2507) 101 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

1. Nustatyti šį konkursinių pareigų valstybės ir savivaldybių įmonėse (toliau vadinama – įmonė), iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose bei viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė (toliau kartu vadinama – įstaiga), sąrašą:

- 1.1. įmonės, įstaigos vadovas;
- 1.2. įstaigos vadovo pavaduotojas;
- 1.3. įstaigos struktūrinio padalinio vadovas;

1.4. įmonės, įstaigos vyriausiasis buhalteris (buhalteris), o jeigu įmonės, įstaigos buhalterinę apskaitą tvarko įmonės, įstaigos apskaitos tarnyba (struktūrinis padalinys) – apskaitos tarnybos (struktūrinio padalinio) vadovas;

1.5. darbuotojų, gaunančių darbo užmokestį iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto specialiųjų Europos Sąjungos finansinės paramos programų lėšų, pareigos, nurodytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarime Nr. 1325 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų administracinių gebėjimų stiprinimo iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos programų techninės paramos lėšų“ (Žin., 2006, Nr. 141-5427; 2008, Nr. 53-1966).

2. Patvirtinti Konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo tvarkos aprašą (pridedama).

3. Šis nutarimas netaikomas iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamoms valstybės ir savivaldybių įstaigoms, kuriose konkursines pareigas ir konkursų organizavimo tvarką nustato specialūs įstatymai.

4. Pripažinti netekusiais galios:

4.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 17 d. nutarimą Nr. 1987 „Dėl konkursinių pareigų valstybės ir savivaldybių įmonėse sąrašo nustatymo ir Konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo valstybės ir savivaldybių įmonėse taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 120-5419);

4.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 15 d. nutarimą Nr. 1444 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 17 d. nutarimo Nr. 1987 „Dėl konkursinių pareigų valstybės ir savivaldybių įmonėse sąrašo nustatymo ir Konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo valstybės ir savivaldybių įmonėse taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2004, Nr. 167-6130).

Ministras Pirmininkas

Gediminas Kirkilas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2007 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 301

KONKURSŲ PAREIGOMS, ĮTRAUKTOMS Į KONKURSINIŲ PAREIGŲ SĄRAŠĄ, ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – šis Aprašas) reglamentuoja konkursų organizavimą valstybės ir savivaldybių įmonėse (toliau vadinama – įmonė), iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose bei viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė (toliau kartu vadinama – įstaiga), kai konkursą laimėję fiziniai asmenys priimami į konkursinių pareigų valstybės ir savivaldybių įmonėse, iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų finansuojamose valstybės ir savivaldybių įstaigose bei viešosiose įstaigose, kurių savininkė yra valstybė ar savivaldybė, sąraše (toliau vadinama – konkursinių pareigų sąrašas) nustatytas pareigas.

2. Sprendimą skelbti konkursą priima:

2.1. įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos vadovas, kai skelbiamas konkursas įmonės, įstaigos vadovo pareigoms;

2.2. įmonės, įstaigos vadovas, kai skelbiamas konkursas kitoms konkursinių pareigų sąraše nustatytoms pareigoms.

3. Konkurso organizavimas apima:

3.1. konkurso paskelbimą;

3.2. dokumentų, kuriuos būtina pateikti norint dalyvauti konkurse (toliau vadinama – dokumentai), pateikimą ir priėmimą;

3.3. pretendentų eiti pareigas įmonėje, įstaigoje atrankos komisijos (toliau vadinama – komisija) sudarymą ir asmenų, pageidaujančių dalyvauti konkurse (toliau vadinama – pretendentai), atranką.

II. KONKURSO PASKELBIMAS

4. Konkurso skelbia ir pretendentų atrankos būdą – testą žodžiu (pokalbį) (toliau vadinama – testas žodžiu), testą raštu arba testą žodžiu ir raštu – nustato šio Aprašo 2 punkte nurodytas sprendimą skelbti konkursą priėmęs asmuo.

5. Konkursas skelbiamas:

5.1. įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos interneto svetainėje ir Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje – įmonės, įstaigos vadovo pareigoms;

5.2. įmonės, įstaigos interneto svetainėje (jeigu įmonė, įstaiga neturi interneto svetainės, – įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos interneto svetainėje) ir Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje – konkursinių pareigų sąraše nustatytoms pareigoms (išskyrus įmonės, įstaigos vadovo pareigas).

6. Konkurso skelbime nurodoma:

6.1. įmonės, įstaigos pavadinimas, teisinė forma, buveinė ir kodas;

6.2. pareigos (trumpai aprašomas darbo pobūdis), kurioms skelbiamas konkursas;

6.3. pretendentų kvalifikaciniai reikalavimai;

6.4. kur ir kokius dokumentus būtina pateikti;

6.5. kad pretendentų dokumentai priimami 14 kalendorinių dienų nuo konkurso paskelbimo;

6.6. pretendentų atrankos būdas;

6.7. kur galima gauti išsamią informaciją apie skelbiamą konkursą.

III. DOKUMENTŲ PATEIKIMAS IR PRIĖMIMAS

7. Pretendentas privalo pateikti:

7.1. prašymą leisti dalyvauti konkurse;

7.2. asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, išsilavinimą (pretendentai į įmonės, įstaigos vadovo, vyriausiojo buhalterio (buhalterio) ar apskaitos tarnybos (struktūrinio padalinio) vadovo, įstaigos vadovo pavaduotojo, struktūrinio padalinio vadovo pareigas privalo pateikti aukštąjį išsilavinimą patvirtinantį dokumentą), informacinių technologijų išmanymą, užsienio kalbos mokėjimą patvirtinančius

dokumentus, kitus dokumentus, patvirtinančius pretendento atitiktą kvalifikaciniams reikalavimams, ir šių dokumentų kopijas;

7.3. gyvenimo aprašymą;

7.4. užpildytą pretendento anketą (pagal šio Aprašo priedą);

7.5. savo privalumų sąrašą, nurodydamas dalykines savybes. Jeigu eiti pareigas, kurioms skelbiamas konkursas, būtini tam tikri įgūdžiai, šiame sąraše taip pat turi būti nurodyti įgūdžiai;

7.6. savo, kaip įmonės, įstaigos vadovo, veiklos programą, jeigu pretendentas pageidauja dalyvauti konkurse įmonės, įstaigos vadovo pareigoms.

8. Pretendentas gali pateikti dokumentus asmeniškai arba siųsti registruotu laišku.

9. Dokumentai pateikiami:

9.1. konkursą įmonės, įstaigos vadovo pareigoms organizuojančios įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos už personalo tvarkymą atsakingam asmeniui arba tarnybai (struktūriniam padalinii);

9.2. konkursą konkursinių pareigų sąrašė nustatytoms pareigoms (išskyrus įmonės, įstaigos vadovo pareigas) organizuojančios įmonės, įstaigos už personalo tvarkymą atsakingam asmeniui arba tarnybai (struktūriniam padalinii). Kai konkursas skelbiamas už personalo tvarkymą atsakingo asmens arba tarnybos (struktūrinio padalinio) vadovo pareigoms, dokumentai pateikiami įmonės, įstaigos įgaliotam asmeniui.

10. Šio Aprašo 9 punkte nurodytas asmuo arba tarnyba (struktūrinis padalinys) (toliau vadinama – personalo tarnyba) priima pretendentų pateiktus prašymus ir nustatytą tvarka juos registruoja, nurodo ir prie prašymų pridedamus dokumentus.

11. Jeigu pretendentas pateikia dokumentus asmeniškai, šio Aprašo 7.2 punkte nurodytus dokumentus personalo tarnyba (patikrinsi, ar juos atitinka pateiktosios dokumentų kopijos) grąžina pretendentui dokumentų priėmimo metu.

12. Jeigu dokumentai siunčiami registruotu laišku, vietoj šio Aprašo 7.2 punkte nurodytų dokumentų ir jų kopijų pateikiamos tik šių dokumentų kopijos, patvirtintos notaro.

13. Priėmusi dokumentus, personalo tarnyba pretendento anketoje pažymi, ar pretendentas atitinka konkurso skelbime nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

14. Pretendentui, kuris atitinka konkurso skelbime nustatytus kvalifikacinius reikalavimus ir kuris neigiamai atsakė į pretendento anketos 4–6 klausimus, personalo tarnyba per 20 kalendorinių dienų nuo konkurso paskelbimo registruotu laišku išsiunčia pranešimą apie dalyvavimą pretendentų atrankoje, nurodydama jos datą, vietą ir laiką. Pretendentui, kuris neatitinka konkurso skelbime nustatytų kvalifikacinių reikalavimų ir (ar) kuris teigiamai atsakė į bent vieną iš pretendento anketos 4–6 klausimų, personalo tarnyba per 20 kalendorinių dienų nuo konkurso paskelbimo registruotu laišku išsiunčia motyvuotą pranešimą, kodėl jam neleidžiama dalyvauti pretendentų atrankoje.

IV. KOMISIJOS SUDARYMAS IR PRETENDENTŲ ATRANKA

15. Jeigu bent vienam pretendentui išsiunčiamas šio Aprašo 14 punkte nurodytas pranešimas apie dalyvavimą pretendentų atrankoje, ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo konkurso paskelbimo sudaroma komisija.

16. Komisija sudaroma konkursą organizuojančių įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos ar įmonės, įstaigos vadovo tvarkomuoju dokumentu, kuriuo turi būti paskirti komisijos pirmininkas, kiti komisijos nariai ir komisijos sekretorius. Komisijos narys gali būti pakeistas ir pretendentų atrankos dieną.

17. Komisijos narių negali būti mažiau kaip trys. Komisijos nariu turi būti paskirtas šio Aprašo 9 punkte nurodytas asmuo, kuriam pateikiami dokumentai, arba personalo tarnybos vadovas. Jeigu konkursą organizuojančioje įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančioje institucijoje ar įmonėje, įstaigoje yra darbuotojų atstovai (profesinė sąjunga ar darbo taryba), vienas iš komisijos narių skiriamas jų teikimu.

18. Vertinama pretendentų profesinė ar darbo patirtis ir dalykinės savybės. Jeigu eiti pareigas būtini tam tikri įgūdžiai (pagal pareigybės aprašymo ar kito vietinio (lokalinio) teisės akto nustatytus reikalavimus), vertinami šie įgūdžiai. Pretendentui pateikus dokumentus apie atitinkamų įgūdžių įgijimą, šie įgūdžiai gali būti netikrinami. Taip pat vertinami pretendentų į įmonės, įstaigos vadovo pareigas vadovavimo gebėjimai (gebėjimas inicijuoti idėjas, planus, numatyti užduotis, veiklos žingsnius, koordinuoti darbus ir panašiai) pagal jų, kaip įmonės, įstaigos vadovų, pateiktą veiklos programą. Pretendentams į įmonės, įstaigos vadovo pareigas pateikiamos praktinės užduotys, skirtos vadovavimo gebėjimams įvertinti. Praktinės užduotys gali būti rengiamos naudojantis Valstybės tarnybos departamento rekomendacijomis tiek, kiek to nereguliuoja šis Aprašas.

18¹. Testo žodžiu eigai fiksuoti daromas skaitmeninis garso įrašas, kuris perkeliamas į kompiuterinę laikmeną, pridedamas prie konkurso protokolo ir saugomas konkursą organizavusioje įmonės, įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendinančioje institucijoje ar įmonėje, įstaigoje teisės aktų nustatyta tvarka.

19. Komisijos pirmininkas ir komisijos nariai vertina atrankoje dalyvaujančius pretendentus nuo 1 iki 10 balų už kiekvieną testą. Vertinant pretendentus, turi dalyvauti daugiau kaip pusė komisijos narių. Pretendentų surinkti balai apskaičiuojami taip: pretendentui paskirti balai sudedami ir dalijami iš dalyvavusių komisijos narių skaičiaus.

20. Pretendentas, surinkęs mažiau kaip 6 balus už vieną testą (mažiau kaip 12 balų – už du testus), laikomas neperėjusiu pretendentų atrankos.

21. Jeigu keli pretendentai surinko vienodą didžiausią balų skaičių (bet ne mažiau kaip 6 balus už vieną testą arba ne mažiau kaip 12 balų – už du testus), vertinami šių pretendentų privalumai, nurodyti jų pateiktuose privalumų sąrašuose, o pretendentų į įmonės, įstaigos vadovo pareigas – ir šio Aprašo 7.6 punkte nurodytos veiklos programos. Pretendentų privalumai ir veiklos programos vertinami, kaip nurodyta šio Aprašo 19 punkte.

22. Laimėjusiu konkursą laikomas atranką perėjęs ir daugiausiai balų surinkęs pretendentas.

23. Konkurso rezultatai ir komisijos sprendimas įforminami protokolu. Protokolą pasirašo komisijos pirmininkas ir komisijos sekretorius. Raštu išspręstas testas pridedamas prie protokolo. Su protokolu, savo išspręstu testu ir testo žodžiu savosios dalies skaitmeniniu garso įrašu turi teisę susipažinti visi atrankoje dalyvavę pretendentai.

24. Konkursą laimėjęs pretendentas priimamas į pareigas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

25. Jeigu konkursą laimėjęs pretendentas nepasirašo darbo sutarties ir atsisako eiti pareigas, konkursą laimėjusiu laikomas kitas atranką perėjęs ir surinkęs daugiausiai balų (palyginti su kitų atranką perėjusiųjų pretendentų rezultatais) pretendentas.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Konkursas laikomas neįvykusių, jeigu:

26.1. paskelbus konkursą, nė vienas pretendentas nepateikė šio Aprašo 7 punkte nurodytų dokumentų;

26.2. šio Aprašo 14 punkte nurodytas pranešimas apie dalyvavimą pretendentų atrankoje neišsiųstas nė vienam pretendentui;

26.3. nė vienas pretendentas neperėjo pretendentų atrankos;

26.4. šio Aprašo 25 punkte nustatytu atveju nelieka nė vieno pretendento, kuris galėtų būti laikomas laimėjusiu konkursą.

27. Dalyvavęs pretendentų atrankoje, bet nelaimėjęs konkurso pretendentas gali apskųsti konkurso rezultatus ir komisijos sprendimą Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka teismui.

Konkursų pareigoms, įtrauktoms
į konkursinių pareigų sąrašą,
organizavimo tvarkos aprašo
priedas

(Pretendento anketos formos pavyzdys) PRETENDENTO ANKETA

1. Pretendentas _____
(vardas ir pavardė, asmens kodas)

2. Įmonės, įstaigos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija arba įmonė, įstaiga, kuriai pateikiama anketa _____

3. Valstybės ar savivaldybės įmonė, įstaiga ir pareigos įmonėje, įstaigoje, į kurias pretenduojama _____

4. Ar šios anketos 3 punkte nurodytoje įmonėje, įstaigoje dirba asmenys, su kuriais Jus sieja artimi giminystės ar svainystės ryšiai (tėvai, tėčiai, broliai, seserys ir jų vaikai, seneliai, sutuoktinis, vaikai, įvaikiai, jų sutuoktiniai ir jų vaikai, taip pat sutuoktinių tėvai, broliai, seserys ir jų vaikai), ar kurio nors iš šių asmenų ir Jūsų darbas įmonėje, įstaigoje taptų susijęs su vieno tiesioginiu pavaldumu kitam arba su vieno teise kontroliuoti kitą?

(jeigu taip – nurodykite tokio asmens pareigas, vardą ir pavardę)

5. Ar Lietuvos Respublikos įstatymai draudžia Jums eiti pareigas, nurodytas šios anketos 3 punkte, taip pat pareigas šios anketos 3 punkte nurodytoje įmonėje, įstaigoje?

6. Ar esate pripažintas neveiksniu (ribotai veiksnium)? _____

7. Ar esate kito juridinio asmens valdymo organo narys?

(į šį klausimą privalo atsakyti tik pretendentas į įmonės, įstaigos vadovo pareigas)

Pretendentas
(Data)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

Žyma apie pretendento atitiktį reikalavimams, kurie paminėti Konkursų pareigoms, įtrauktoms į konkursinių pareigų sąrašą, organizavimo tvarkos aprašo 13 punkte _____

Personalo tarnybos vadovas
(Data)

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2013, Nr. 34-1675.

Neoficialus nutarimo tekstas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL LEIDIMO DIRBTI UŽSIENIEČIAMS IŠDAVIMO
SĄLYGŲ IR TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2013 m. kovo 27 d. Nr. A1-133

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (Žin., 2004, Nr. 73-2539; 2012, Nr. 85-4450) 57 straipsnio 5 dalimi ir 58 straipsnio 2 dalimi:

1. T v i r t i n u Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašą (pridedama).

2. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. rugpjūčio 14 d. įsakymą Nr. A1-500 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 98-4134);

2.2. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. spalio 5 d. įsakymą Nr. A1-461 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2010, Nr. 120-6142);

2.3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. kovo 26 d. įsakymą Nr. A1-120 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. rugpjūčio 14 d. įsakymo Nr. A1-500 „Dėl Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2010, Nr. 36-1735).

3. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

4. N u s t a t a u, kad leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje išdavimo, galiojimo laiko pratęsimo procedūros, pradėtos iki šio įsakymo įsigaliojimo, baigiamos laikantis iki šio įsakymo įsigaliojimo galiojusios tvarkos.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
2013-03-08 raštu Nr. 1D-2598 (3)

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministro 2013 m. kovo 27 d.
įsakymu Nr. A1-133

**LEIDIMO DIRBTI UŽSIENIEČIAMS IŠDAVIMO SĄLYGŲ IR
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašas (toliau – šis Aprašas) reglamentuoja leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas dirbti) užsieniečiams išdavimo, jo galiojimo laiko pratęsimo, atsisakymo išduoti arba pratęsti jo galiojimo laiką ir jo panaikinimo sąlygas ir tvarką bei sąlygas, kurioms esant iš užsieniečio nereikalaujama įsigyti leidimo dirbti.

2. Šiame Apraše vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, apibrėžtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (Žin., 2004, Nr. 73-2539) 2 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos garantijų komandiruotiems darbuotojams įstatymo (Žin., 2005, Nr. 67-2406) 2 straipsnyje.

3. Užsienietis, kuris ketina dirbti Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį arba kai jo nuolatinė darbo vieta užsienyje, yra atsiųstas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, privalo įsigyti leidimą dirbti, išskyrus atvejus, nustatytus Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 58 straipsnio 1 dalyje, ir šio Aprašo 9 punkte nustatytas sąlygas.

4. Leidimą dirbti užsienietis privalo gauti iki atvykimo į Lietuvos Respubliką, išskyrus atvejus, kai Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. A1-223/1V-310 (Žin., 2004, Nr. 149-5435), nustatytomis sąlygomis ir tvarka leidimas dirbti užsieniečiui gali būti išduotas, kai jis yra Lietuvos Respublikoje.

5. Leidimas dirbti išduodamas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius, pirmenybę teikiant Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams. Ši nuostata netaikoma, kai leidimas dirbti užsieniečiui išduodamas Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytais atvejais.

6. Užsienietis vienu metu gali turėti vieną leidimą dirbti.

7. Pasibaigus leidimo dirbti galiojimo laikui, užsienietis privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos.

8. Šis Aprašas netaikomas Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams ir jų šeimų nariams bei kitiems asmenims, kurie pagal Europos Sąjungos teisės aktus naudojami laisvo asmens judėjimo teise.

9. Iš užsieniečio nereikalaujama įsigyti leidimo dirbti, jei jis:

9.1. atvyksta į Lietuvos Respubliką tvarkyti reikalų, susijusių su derybomis dėl sutarties sudarymo ir su šios sutarties vykdymu, personalo mokymu, komerciniu įsisteigimu, įrangos įdiegimu ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui per metus;

9.2. atvyksta į Lietuvos Respubliką ne ilgiau kaip 3 metams dirbti užsienio valstybės įmonės atstovybėje, filiale ar įmonėje, kuri priklauso tai pačiai įmonių grupei, įsteigtoje (įsteigtame) Lietuvos Respublikoje, kaip vadovas arba kaip specialistas, jeigu iki atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos užsienietis ne mažiau kaip pastaruosius vienus metus dirbo toje užsienio valstybės įmonėje, jo dalykinių žinių ar aukštos profesinės kvalifikacijos būtinai reikia Lietuvos Respublikoje įsteigtos įmonės, atstovybės ar filialo veiklai;

9.3. yra Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybėje narėje įsteigtos įmonės nuolatinis darbuotojas, šios įmonės atsiunčiamas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, ir turi Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės kompetentingos įstaigos išduotą pažymą, patvirtinančią, kad užsienietis yra apdraustas socialiniu draudimu;

9.4. atvyksta vykdyti bendrų su užsienio valstybėmis vyriausybinių programų;

9.5. yra sportininkas profesionalas ar treneris, sudaręs sportinės veiklos sutartį, kaip numatyta Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatyme (2 straipsnio 17 dalis, 35 straipsnio 1–4 dalys);

9.6. yra su Lietuvos valstybės vėliava tarptautiniais maršrutais plaukiojančio laivo įgulos narys;

9.7. yra tradicinės Lietuvos religinės bendrijos (bendruomenės) ar valstybės pripažintos religinės bendrijos narys, turintis atitinkamos religinės bendrijos (bendruomenės) vadovybės išduotą tarpininkavimo dokumentą, Lietuvos Respublikoje juridinio asmens statusą turinčios kitos religinės bendruomenės ar bendrijos dvasininkas, turintis atitinkamos religinės bendruomenės ar bendrijos vadovybės išduotą tarpininkavimo dokumentą, buvimo ir religinės veiklos Lietuvos Respublikoje laikotarpiu išlaikomas iš religinės bendruomenės lėšų, kaip numatyta Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme (17 straipsnis);

9.8. yra kitos valstybės labdaros organizacijos atstovas, atvykstantis teikti labdaros Lietuvos Respublikoje;

9.9. yra Europos Sąjungos ar jos valstybių narių remiamų savanorių programų dalyvis.

10. Už leidimo dirbti išdavimą, jo galiojimo laiko pratęsimą ir dublikato išdavimą imama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta valstybės rinkliava.

11. Leidimą dirbti, jo dublikatą užsieniečiui išduoda ir panaikina, leidimo dirbti galiojimo laiką pratęsia Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža).

II. PRAŠYMO IŠDUOTI LEIDIMĄ DIRBTI PATEIKIMAS

12. Darbdavys, nesant Lietuvos Respublikoje specialisto, atitinkančio darbdavio keliamus kvalifikacinius reikalavimus, norintis įdarbinti užsienietį, turi pateikti teritorinei darbo biržai, kurios veiklos teritorijoje registruota laisva darbo vieta, nustatytos formos prašymą (1 priedas). Prie prašymo pridedama:

12.1. užsieniečio galiojančio kelionės dokumento kopija arba užsieniečio, įgijusio kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ilgalaikio gyventojų statusą, tos valstybės išduoto leidimo gyventi kopija;

12.2. užsieniečio diplomo ar kito dokumento, patvirtinančio asmens kvalifikaciją, kopija;

12.3. Studijų kokybės vertinimo centro nustatyta tvarka įforminto sprendimo dėl užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarime Nr. 212 „Dėl Išsilavinimo ir kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu ir įgytų pagal užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų švietimo programas, pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 29-1290), kopija kartu su užsieniečio diplomo ar kito dokumento, patvirtinančio asmens kvalifikaciją, kopija, jeigu profesija neregamentuojama Lietuvos Respublikoje, bet yra reikalaujama turėti aukštąjį išsilavinimą;

12.4. kompetentingos institucijos sprendimo dėl asmens profesinės kvalifikacijos pripažinimo, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 14 d. nutarime Nr. 1069 „Dėl trečiųjų šalių piliečių reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo“ (Žin., 2011, Nr. 115-5403), kopija, jeigu profesija reglamentuojama Lietuvos Respublikoje pagal Lietuvos Respublikoje reglamentuojamų profesijų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2010 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. 4-668 (Žin., 2010, Nr. 104-5419);

12.5. užsieniečio 2 metų darbo patirtį (stažą) pagal turimą profesinę kvalifikaciją per 3 paskutiniuosius metus patvirtinančio dokumento kopija. Šis reikalavimas netaikomas užsieniečiui, įgijusiam išsilavinimą Lietuvos Respublikoje (Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo 2.3 punktas) ar studijuojančiam Lietuvos Respublikoje rezidentūroje;

12.6. leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje kopija ir darbdavio pažyma apie užsieniečio darbą toje darbovietėje, nurodant darbuotojo darbo funkciją, darbo užmokesčio dydį, apskaičiuotą ir per visą užsieniečio dirbtą laikotarpį sumokėtų mokesčių bei valstybinio socialinio draudimo įmokų dydį (vietoj Aprašo 12.1–12.5 papunkčiuose nurodytų dokumentų), arba, jei užsienietis ketina dirbti pas kitą darbdavį, šio Aprašo 12.7 papunktyje nurodytas dokumentas pateikiamas ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį iki sumažinto darbo užmokesčio mokėjimo dienos, kai kreipiamasi dėl užsieniečio, Lietuvos Respublikoje dirbančio aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą ir turinčio leidimą laikinai gyventi, išduotą Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 40 straipsnio 1 dalies 4¹ punkto pagrindu, kai paaiškėja, kad užsieniečiui mokamas darbo užmokestis taps mažesnis nei 2 Lietuvos statistikos departamento paskutinio paskelbto šalies ūkio vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dydžiai (Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo 2.8 papunktis);

12.7. darbdavio pasirašyta pažyma, kurioje nurodoma informacija apie:

12.7.1. būtinumą įdarbinti užsienietį;

12.7.2. darbuotojų atleidimus per 6 mėnesius iki kreipimosi dėl leidimo dirbti išdavimo (atleidimo iš darbo priežastis, atleistų darbuotojų kvalifikaciją ir darbo funkcijas);

12.7.3. darbuotojo vidutinį darbo užmokesčio dydį, jei įmonėje yra daugiau darbuotojų, dirbančių tokį patį darbą, kokiam prašoma leidimo dirbti užsieniečiui;

12.8. išduoto leidimo dirbti kopija ir darbdavio pažyma apie užsieniečio darbą toje darbovietėje, nurodant darbuotojo darbo funkciją, darbo užmokesčio dydį, apskaičiuotą ir per visą užsieniečio dirbtą laikotarpį sumokėtų mokesčių bei valstybinio socialinio draudimo įmokų dydį, pateikiamos vietoj Aprašo 12.2–12.5 papunkčiuose nurodytų dokumentų ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius ir ne anksčiau kaip prieš 4 mėnesius iki leidimo dirbti galiojimo laiko pabaigos, kai kreipiamasi dėl užsieniečio, kurio profesija įtraukta į profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis (Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo 2.4 papunktis).

12.9. *neteko galios.*

13. Lietuvos Respublikoje įregistruota įmonė, įstaiga, organizacija ar Lietuvos Respublikoje įregistruotas užsienio juridinio asmens filialas ar atstovybė (toliau – įmonė), priimanti atsiųstą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsienietį, kurio nuolatinė darbo vieta yra užsienyje, turi pateikti teritorinei darbo biržai nustatytos formos prašymą (2 priedas). Prie prašymo pridedama:

13.1. sutarties dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, sudarytos tarp įmonės ir užsienio valstybės įmonės, siunčiančios darbuotoją, kopija;

13.2. užsienio valstybės juridinio asmens registracijos pažymėjimo ar išrašo iš užsienio valstybės registro kopija;

13.3. vykdomo projekto aprašymas su paaiškinimu, kodėl šiam projektui vykdyti yra pasirinktos užsienio įmonės paslaugos ir kokių tikslų planuojama priimti atsiunčiamą užsienietį;

13.4. užsieniečio galiojančio kelionės dokumento kopija;

13.5. užsieniečio darbo sutarties siunčiančioje įmonėje kopija;

13.6. užsienio valstybės kompetentingos institucijos pažyma, patvirtinanti, kad užsienietis yra apdraustas socialiniu draudimu siunčiančioje įmonėje. Jei užsienio šalies kompetentinga institucija neteikia pažymos apie konkretaus asmens socialinį draustumą, pateikiama siunčiančios įmonės pažyma, kad užsienietis yra draudžiamas socialiniu draudimu, ir kompetentingos institucijos pažyma, patvirtinanti, kad siunčianti įmonė neturi mokestinės nepriemokos valstybiniam socialiniam draudimui;

13.7. užsieniečio diplomo ar kito dokumento, patvirtinančio asmens kvalifikaciją, kopija.

14. Darbdavys, norintis įdarbinti užsienietį kaip stažuotoją ar praktikantą, turi pateikti teritorinei darbo biržai nustatytos formos prašymą (3 priedas). Prie prašymo pridedama:

14.1. užsieniečio galiojančio kelionės dokumento kopija;

14.2. užsieniečio diplomo ar kito dokumento, patvirtinančio asmens kvalifikaciją, kopija;

14.3. Studijų kokybės vertinimo centro nustatyta tvarka įforminta sprendimo dėl užsienio kvalifikacijos akademinio pripažinimo, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 29 d. nutarime Nr. 212, kopija kartu su užsieniečio diplo-

mo ar kito dokumento, patvirtinančio asmens kvalifikaciją, kopija, jeigu profesija neregamentuojama Lietuvos Respublikoje, bet yra reikalaujama turėti aukštąjį išsilavinimą;

14.4. kompetentingos institucijos sprendimo dėl asmens profesinės kvalifikacijos pripažinimo, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 14 d. nutarime Nr. 1069, kopija, jeigu profesija reglamentuojama Lietuvos Respublikoje pagal Lietuvos Respublikoje reglamentuojamų profesijų sąrašą;

14.5. pažyma, išduota užsienio šalies aukštosios mokyklos ir patvirtinanti užsieniečio studijas aukštojoje mokykloje (pateikiama vietoj šio Aprašo 14.2–14.4 punktuose nurodytų dokumentų, jei užsienietis dar studijuoja aukštojoje mokykloje);

14.6. darbdavio pažyma, kurioje pateikiamas trumpas užsieniečio lietuvių kalbos mokėjimo įvertinimas (tiek, kiek būtina siekiant dirbti);

14.7. *neteko galios*;

14.8. *neteko galios*.

15. Užsienietis, kuris nori įsidarbinti kaip stažuotojas ar praktikantas, turi atitikti šias sąlygas:

15.1. būti ne jaunesnis kaip 18 ir ne vyresnis kaip 30 metų;

15.2. turėti aukštąjį išsilavinimą arba studijuoti aukštojoje mokykloje;

15.3. siekti pagilinti lietuvių kalbos žinias ar savo profesinę kompetenciją arba įgyti papildomą kompetenciją.

16. Darbdavys, norintis įdarbinti užsienietį Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytais atvejais, turi pateikti teritorinei darbo biržai nustatytos formos prašymą (4 priedas). Prie prašymo pridedama:

16.1. užsieniečio galiojančio kelionės dokumento kopija, daugkartinės nacionalinės vizos kopija. Jeigu daugkartinė nacionalinė viza nėra išduota, būtinas kompetentingos institucijos sprendimas dėl daugkartinės nacionalinės vizos išdavimo užsieniečiui;

16.2. darbo sutarties kopija, jeigu yra iš anksto suderinta darbo sutartis arba užsienietis vyksta stažuotis ar atlikti darbo praktikos.

17. Šio Aprašo 16 punkte nurodytu atveju dėl leidimo dirbti išdavimo gali kreiptis pats užsienietis.

17¹. Darbdavys, norintis įdarbinti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje studijuojantį užsienietį, arba Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje studijuojantis užsienietis, ketinantis dirbti, turi pateikti teritorinei darbo biržai nustatytos formos prašymą (6 priedas). Prie prašymo pridedama:

17¹.1. leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje kopija;

17¹.2. pažyma, išduota Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijos, patvirtinanti, kad užsienietis studijuoja, o jeigu užsienietis studijuoja pagal pirmosios pakopos ar vientisųjų studijų programą – taip pat patvirtinanti užsieniečio antruosius ar paskesnius studijų metus;

17¹.3. darbo sutarties kopija arba darbdavio įsipareigojimas įdarbinti užsienietį.

18. Užsienio valstybių dokumentai turi būti nustatyta tvarka legalizuoti ar patvirtinti pažyma (*Apostile*), jeigu kiti teisės aktai nenustato kitaip. Dokumentų, sudarytų ne lietuvių kalba, vertimas į lietuvių kalbą turi būti patvirtintas jį atlikusio

vertėjo parašu. Dokumentų kopijos turi būti patvirtintos įmonės vadovo parašu ir antspaudu.

19. Priėmęs šio Aprašo 12–14 ir 16 punktuose nurodytus dokumentus, teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas patikrina, ar darbdavys (įmonė) atitinka šiuos reikalavimus:

19.1. yra įregistruotas Lietuvos Respublikoje;

19.2. nėra bankrutavęs, jam neiškelta bankroto byla;

19.3. neturi mokesstinės nepriemokos, kurios mokėjimo terminas yra suėjęs daugiau nei prieš 30 dienų, valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetams ir fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, ir (ar) neturi neįvykdytų įsipareigojimų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui ilgiau kaip 30 dienų;

19.4. neturi galiojančios administracinės nuobaudos pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ ir 206³ straipsnius;

19.5. neturi galiojančios nuobaudos pagal Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 102-4585; 2012, Nr. 82-4272) 12¹ straipsnį;

19.6. yra laivybos, žvejybos įmonė, o darbo vieta yra vidaus vandenų transporto priemonė, plaukiojanti su Lietuvos valstybės vėliava Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse ar teritorinėje jūroje, įregistruota Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registre, arba laivas, įregistruotas Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre.

20. Darbdaviui pageidaujant, teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas išduoda dokumentų gavimo pažymą.

21. Darbdavio, užsieniečio prašymas išduoti leidimą dirbti užsieniečiui nepriimamas nagrinėti, jeigu darbdavys:

21.1. likus ne mažiau nei 3 mėnesiams iki prašymo pateikimo dienos, teritorinei darbo biržai nepateikė informacijos apie prognozuojamą užsieniečių įdarbinimo poreikį. Šis reikalavimas netaikomas darbdaviui, kuris per artimiausius 6 mėnesius planuoja įdarbinti ne daugiau kaip 5 tos pačios profesinės kvalifikacijos užsieniečius, įmonei, priimančiai atsiųstą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsienietį, bei darbdaviui, kuris ketina įdarbinti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje studijuojantį užsienietį arba užsienietį kaip stažuotoją ar praktikantą arba užsienietį Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytais sąlygomis;

21.2. prieš mėnesį iki prašymo pateikimo teritorinei darbo biržai dienos teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo įregistravęs laisvos darbo vietos arba užsienietis jau turi galiojantį leidimą dirbti kitoje įmonėje. Laisvos darbo vietos registravimo terminas netaikomas, kai ketinama įdarbinti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje studijuojantį užsienietį. Reikalavimas registruoti laisvą darbo vietą netaikomas įmonei, priimančiai atsiųstą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsienietį, bei darbdaviui, kuris ketina įdarbinti užsienietį kaip stažuotoją ar praktikantą arba užsienietį Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytais sąlygomis;

21.3. nesilaikė šio Aprašo 55 ir 57 punktuose nustatytų reikalavimų. Prašymas priimamas nagrinėti praėjus 3 mėnesiams nuo leidimo dirbti panaikinimo dienos.

III. LEIDIMO DIRBTI IŠDAVIMAS

22. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 21 kalendorinę dieną, o dėl užsieniečio, kurio profesija įtraukta į profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis, – ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo šio Aprašo 12 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti pagal darbo sutartį užsieniečiui išdavimo. Darbdavio prašymas išduoti leidimą dirbti užsieniečiui pagal darbo sutartį turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 20 kalendorinių dienų, o dėl trūkstamos profesijos darbuotojo įdarbinimo – ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

23. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo šio Aprašo 13 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti atsiųstam laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečiui išdavimo. Įmonės prašymas išduoti leidimą dirbti atsiųstam laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečiui turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

24. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 15 kalendorinių dienų nuo šio Aprašo 14 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti užsieniečiui išdavimo. Darbdavio prašymas išduoti leidimą dirbti užsieniečiui stažuotojui ar praktikantui turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

25. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo šio Aprašo 16 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti užsieniečiui, atvykusiam pagal tarptautinius susitarimus dėl jaunimo mainų, išdavimo. Darbdavio ar užsieniečio prašymas išduoti leidimą dirbti užsieniečiui Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytais atvejais turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

25¹. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo šio Aprašo 17¹ punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti užsieniečiui, studijuojančiam Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje, išdavimo. Darbdavio, užsieniečio prašymas išduoti leidimą dirbti užsieniečiui, studijuojančiam Lietuvos Respublikoje mokslo ir studijų institucijoje, turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

26. Kilus įtarimui, kad kartu su prašymu pateiktas dokumentas (-ai) yra (buvo) suklastotas (-i), kreipiamasi į kompetentingą instituciją ir šio Aprašo 22, 23, 24, 25 ar 25¹ punkte nurodytas terminas sustabdomas iki kompetentingos institucijos

sprendimo priėmimo dienos. Apie šio Aprašo 22, 23, 24, 25 ar 25¹ punkte nurodyto termino sustabdymą pareiškėjas elektroniniu paštu informuojamas ne vėliau kaip per 3 kalendorines dienas nuo kreipimosi į kompetentingą instituciją dienos. Jei nenurodytas elektroninio pašto adresas, pranešimas išsiunčiamas paštu.

27. Lietuvos darbo biržos direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas, remdamasis teritorinės darbo biržos išvada ir atsižvelgdamas į tarptautinius Lietuvos Respublikos išpareigojimus bei Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius, priima sprendimą dėl leidimo dirbti ir išduoda leidimą.

28. Lietuvos darbo biržos direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas šio Aprašo 16 punkte nurodytu atveju priima sprendimą dėl leidimo dirbti ir išduoda leidimą, jeigu užsienietis atitinka Lietuvos Respublikos tarptautiniuose susitarimuose dėl jaunimo mainų nustatytas sąlygas.

29. Leidime dirbti nurodoma užsieniečio vardas, pavardė, pilietybė, gimimo data, profesinė kvalifikacija, leidimo dirbti galiojimo laikas, darbo vieta (darbdavio pavadinimas, kodas, struktūrinio padalinio pavadinimas, adresas, telefono Nr., fakso Nr., el. paštas) ir darbo funkcija (profesija, specialybė, pareigų pavadinimas).

30. Leidime dirbti, kuris išduotas užsieniečiui, atvykstančiam pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius susitarimus dėl jaunimo mainų, nurodoma užsieniečio vardas, pavardė, pilietybė, gimimo data ir nuoroda į tarptautinį susitarimą. Informaciją apie profesinę kvalifikaciją, darbą ir darbo funkciją šiame leidime nurodyti neprivaloma, leidimas galioja visoje Lietuvos Respublikoje.

30¹. Leidime dirbti, kuris išduotas užsieniečiui, studijuojančiam Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje, nurodoma užsieniečio vardas, pavardė, pilietybė, gimimo data, leidimo dirbti galiojimo laikas, darbo funkcija ir įmonė, įstaiga ar organizacija, kurioje užsienietis dirbs, darbo laiko trukmė. Informacijos apie profesinę kvalifikaciją šiame leidime nurodyti neprivaloma.

31. Darbdavys ar užsienietis, praradęs leidimą dirbti, dėl leidimo dirbti dublikato išdavimo turi kreiptis į Lietuvos darbo biržą ir pateikti motyvuotą prašymą. Leidimo dirbti dublikatas išduodamas per 5 kalendorines dienas.

IV. LEIDIMO DIRBTI GALIOJIMO LAIKAS

32. Užsieniečiui leidimas dirbti išduodamas iki 2 metų. Leidimo dirbti galiojimo laikas nustatomas įvertinus darbo rinkos poreikius.

33. Užsienietis gali įsidarbinti pagal darbo sutartį su nauju leidimu dirbti, praėjus ne mažiau kaip 1 mėnesiui nuo išduoto leidimo dirbti galiojimo laiko pabaigos.

34. Užsieniečiui, atsiųstam laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, leidimas dirbti išduodamas laikotarpiui, kuris numatytas sutartyje dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, sudarytoje tarp įmonės ir užsienio valstybės įmonės, siunčiančios darbuotoją, tačiau ne daugiau kaip 1 metams. Tuo laikotarpiu darbuotojas turi turėti galiojančią darbo sutartį siunčiančioje įmonėje.

35. Užsieniečiui, kuris atvyksta dirbti sezoninių darbų, leidimas dirbti išduodamas iki 6 mėnesių per vienerius metus, skaičiuojant nuo pirmosios atvykimo į Lietuvos Respubliką dienos.

36. Užsieniečiui, kuris atvyksta dirbti kaip stažuotojas ar praktikantas, taip pat užsieniečiui, studijuojančiam Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijoje, leidimas dirbti išduodamas vieneriems metams.

V. LEIDIMO DIRBTI GALIOJIMO LAIKO PRATĖSIMAS

37. Leidimo dirbti galiojimo laikas gali būti pratęsimas esant būtinumui ir tuo atveju, jeigu leidimas dirbti buvo išduotas trumpesniam nei 2 metų laikotarpiui.

38. Leidimo dirbti, išduoto šio Aprašo 34 punkte nurodytomis sąlygomis, galiojimo laikas gali būti pratęsimas, esant būtinumui, tačiau ne daugiau kaip 1 metams. Pasibaigus šio leidimo dirbti galiojimo laikui, užsienietis privalo išvykti iš Lietuvos Respublikos. Toks užsienietis į Lietuvos Respubliką vėl gali būti atsiųstas laikinai dirbti praėjus ne mažiau kaip 3 mėnesiams nuo išduoto leidimo dirbti galiojimo laiko pabaigos.

39. Leidimo dirbti, išduoto šio Aprašo 36 punkte nurodytomis sąlygomis, galiojimo laikas gali būti pratęsimas išimtiniais atvejais, kai stažuotės ar praktikos laikotarpis yra ilgesnis negu vieneri metai ir tai būtina atitinkamai kvalifikacijai įgyti.

40. Pratęsimas leidimo dirbti galiojimo laikas visais atvejais neturi būti ilgesnis nei 2 metų terminas.

41. Norėdami pratęsti leidimo dirbti galiojimo laiką, ne vėliau kaip prieš 2 mėnesius ir ne anksčiau kaip prieš 4 mėnesius iki jo galiojimo laiko pabaigos šio Aprašo 12–14 punktuose nurodyti pareiškėjai turi pateikti teritorinei darbo biržai nustatytos formos prašymą (5 priedas). Prie prašymo pridedama:

41.1. išduoto leidimo dirbti kopija;

41.2. užsieniečio galiojančio kelionės dokumento kopija;

41.3. darbdavio pasirašyta pažyma (pateikia šio Aprašo 12 punkte nurodytas pareiškėjas), kurioje nurodoma informacija apie:

41.3.1. būtinumą pratęsti leidimą dirbti užsieniečiui;

41.3.2. užsieniečio darbą toje darbovietėje, nurodant darbuotojo darbo funkciją, kiek laiko jis dirbo, darbo užmokesčio dydį, apskaičiuotų ir sumokėtų mokesčių bei valstybinio socialinio draudimo įmokų dydį;

41.3.3. darbuotojų atleidimus per 6 mėnesius iki kreipimosi dėl leidimo dirbti galiojimo laiko pratęsimo (atleidimo iš darbo priežastis, atleistų darbuotojų kvalifikaciją ir darbo funkcijas);

41.4. užsienio valstybės kompetentingos institucijos pažyma, patvirtinanti, kad užsienietis yra apdraustas socialiniu draudimu siunčiančioje įmonėje (pateikia šio Aprašo 13 punkte nurodytas pareiškėjas);

41.5. sutarties dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, sudarytos tarp įmonės ir užsienio valstybės įmonės, siunčiančios darbuotoją, kopija (pateikia šio Aprašo 13 punkte nurodytas pareiškėjas).

42. Teritorinės darbo biržos įgaliotas valstybės tarnautojas ne vėliau kaip per 7 kalendorines dienas pateikia Lietuvos darbo biržai išvadą dėl leidimo dirbti galiojimo laiko pratęsimo. Pateiktas prašymas pratęsti leidimo dirbti galiojimo laiką turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo gavimo Lietuvos darbo biržoje.

43. Lietuvos darbo biržos direktorius ar jo įgaliotas valstybės tarnautojas, remdamasis teritorinės darbo biržos išvada, priima sprendimą dėl leidimo dirbti galiojimo laiko pratęsimo.

VI. ATSAKYMAS IŠDUOTI LEIDIMĄ DIRBTI ARBA PRATĘSTI JO GALIOJIMO LAIKĄ, LEIDIMO DIRBTI PANAIKINIMAS

44. Lietuvos darbo birža užsieniečiui leidimo dirbti neišduoda, o išduoto leidimo dirbti galiojimo laiko nepratęsia, jeigu:

44.1. užsieniečio įdarbinimas Lietuvos Respublikoje neatitinka Lietuvos Respublikos tarptautinių įsipareigojimų;

44.2. užsieniečio įdarbinimas neatitinka Lietuvos darbo rinkos poreikių, kai teritorinė darbo birža pasiūlo darbdaviui tinkamą profesinę kvalifikaciją turintį ieškančią darbo asmenį, kuriam nereikia leidimo dirbti, o darbdavys nepagrįstai atsisako jį priimti į paskelbtą laisvą darbo vietą;

44.3. nėra sąlygų, nurodytų šio Aprašo 37 ir 39 punktuose;

44.4. pateikti ne visi šio Aprašo 12–14, 16, 17¹ ar 41 punkte nurodyti dokumentai;

44.5. pateikti netikslūs, neišsamūs ar klaidingi duomenys;

44.6. užsieniečio kvalifikacija neatitinka kvalifikacijos reikalavimų ir būsimo darbo pobūdžio;

44.7. paaiškėja, kad darbdavys nevykdo ūkinės veiklos arba neatitinka šio Aprašo 19 punkte nustatytų reikalavimų;

44.8. darbdavys per 6 mėnesius iki kreipimosi dėl leidimo dirbti išdavimo atleido iš darbo pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 129 straipsnį tos pačios kvalifikacijos, kaip ir norimo įdarbinti užsieniečio, du ir daugiau darbuotojų;

44.9. išduotas leidimas dirbti buvo panaikintas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 63 straipsnio 1 punkte nustatytu pagrindu ir nepraėjo vienerių metų terminas nuo leidimo dirbti panaikinimo dienos;

44.10. užsienietis nebuvo įdarbintas per 6 mėnesius nuo leidimo dirbti įsigaliojimo dienos arba turėjo ilgesnį nei 3 mėnesių darbo laikotarpį, kai nemokamas arba mokamas mažesnis nei nustatytas darbo sutartyje darbo užmokestis (prastova, nemokamos atostogos ir kt.), išskyrus užsieniečiui išduoto elektroninio nedarbingumo pažymėjimo arba elektroninio neštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimo galiojimo laikotarpius, ir nepraėjo 3 mėnesių laikotarpis nuo leidimo dirbti galiojimo laiko pabaigos;

44.11. darbdavys per 6 mėnesius nuo darbo sutarties užregistravimo nesudarė sąlygų teritorinės darbo biržos įgaliotam valstybės tarnautojui patikrinti, ar užsienietis įsidarbino pagal leidime dirbti ir darbo sutartyje nustatytas sąlygas.

45. Lietuvos darbo birža panaikina užsieniečiui išduotą leidimą dirbti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 63 straipsnyje nustatytais pagrindais. Lietuvos darbo birža sprendimą dėl leidimo dirbti panaikinimo priima per 7 kalendorines dienas nuo nustatytų pagrindų atsiradimo ar paaiškėjimo dienos.

46. Lietuvos darbo birža, atsisakiusi išduoti leidimą dirbti, pratęsti jo galiojimo laiką, panaikinusi užsieniečiui išduotą leidimą dirbti, per 3 kalendorines dienas nuo sprendimo priėmimo raštu informuoja Migracijos departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos ir darbdavį.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

47. Sprendimas dėl leidimo dirbti išdavimo, leidimo dirbti galiojimo laiko pratęsimo, atsisakymo išduoti leidimą dirbti, leidimo dirbti panaikinimo, dublikato išdavimo įforminamas Lietuvos darbo biržos direktoriaus įsakymu.

48. Lietuvos darbo birža apie priimtą sprendimą raštu informuoja darbdavį (įmonę). Jeigu per 1 mėnesį nuo pranešimo apie sprendimą dėl leidimo dirbti išdavimo, pratęsimo dienos pareiškėjas nesumoka Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyto dydžio valstybės rinkliavos, Lietuvos darbo birža grąžina pareiškėjui pateiktus dokumentus, o sprendimą panaikina.

49. Leidimą dirbti darbdavys (įmonė), užsienietis atsiima teritorinėje darbo biržoje, kurioje pateikė prašymą. Darbdavio (įmonės), užsieniečio prašymu leidimas dirbti gali būti atsiimamas Lietuvos darbo biržoje.

50. Užsienietis negali dirbti kitoje darbo vietoje, negu nurodyta leidime dirbti, atlikti kitos darbo funkcijos (tam tikros profesijos, kvalifikacijos, specialybės, darbo arba eiti tam tikrų pareigų), išskyrus tą, kuriai išduotas leidimas dirbti.

51. Darbo sutartis su užsieniečiu sudaroma raštu Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka, lietuvių ir kita užsieniečiui suprantama kalba.

52. Darbo sutartyje nurodytas užsieniečio darbo laikotarpis turi sutapti su išduoto leidimo dirbti galiojimo laiku.

53. Darbdavys teisės aktų nustatyta tvarka turi pateikti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniam skyriui pranešimą apie apdraustojo valstybinio socialinio draudimo pradžią ne vėliau kaip prieš 1 darbo dieną iki numatytos darbo laiko pradžios.

54. Darbo sutartis su užsieniečiu, kuriam išduotas leidimas dirbti, turi būti sudaryta ir darbdavys jos kopiją teisės aktų nustatyta tvarka teritorinei darbo biržai registruoti turi pateikti per 2 mėnesius nuo leidimo dirbti Lietuvos Respublikoje šiam užsieniečiui išdavimo dienos. Teritorinė darbo birža, patikrinusi, ar sutartis atitinka šio Aprašo 50–52 ir 58 punktuose nurodytus reikalavimus, ją registruoja Lietuvos darbo biržos informacinėje sistemoje. Informacija kartą per mėnesį apie užregistruotas darbo sutartis pateikiama Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui.

55. Darbdavys privalo per 3 kalendorines dienas raštu pranešti Lietuvos darbo biržai apie darbo sutarties nutraukimą ir pateikti leidimą dirbti.

56. Įmonė teisės aktų nustatyta tvarka turi pateikti Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui pranešimą apie atsiųstą laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką darbuotoją ne vėliau kaip prieš 1 darbo dieną iki numatytos darbo laiko pradžios.

57. Nutrūkus darbo santykiams su užsienyje esančiu darbdaviu, kuris buvo atsiuntęs užsienietį laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką, ar atlikus darbus (paslaugas)

anksčiau, nei numatyta sutartyje dėl paslaugų teikimo ar darbų atlikimo, įmonė privalo per 3 kalendorines dienas apie tai raštu pranešti Lietuvos darbo biržai ir pateikti leidimą dirbti.

58. Užsieniečio darbo užmokestis negali būti mažesnis už tokį patį darbą pas tą patį darbdavį dirbančio Lietuvos Respublikos gyventojų.

59. Šio Aprašo laikymąsi pagal kompetenciją kontroliuoja Lietuvos darbo birža, Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinė vidaus vandenų laivybos inspekcija, taip pat kitos valstybės institucijos ir įstaigos, įgaliotos vykdyti nelegalaus darbo kontrolę.

60. Ginčai dėl leidimo dirbti užsieniečiui išdavimo sprendžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2009, Nr. 98-4133.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL AKTYVIOS DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONIŲ
ĮGYVENDINIMO SĄLYGŲ IR TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO**

2009 m. rugpjūčio 13 d. Nr. A1-499
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 24 d. nutarimo Nr. 744 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymą“ (Žin., 2006, Nr. 82-3276; 2009, Nr. 90-3867) 1.1 punktu:

1. T v i r t i n u Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašą (pridedama).

2. P a v e d u Lietuvos darbo biržos direktoriui kasmet iki spalio 15 d. pateikti savivaldybių (seniūnijų) teritorijų, kuriose siūloma įgyvendinti vietinių užimtumo iniciatyvų projektus, sąrašą.

3. P r i p a ž į s t u netekusiais galios:

<...>

4. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrei Audrai Mikalauskaitei.

SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTRAS

DONATAS JANKAUSKAS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos

socialinės apsaugos ir darbo ministro

2009 m. rugpjūčio 13 d. įsakymu Nr. A1-499

**AKTYVIOS DARBO RINKOS POLITIKOS PRIEMONIŲ
ĮGYVENDINIMO SĄLYGŲ IR TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašas (toliau vadinama – šis Aprašas) nustato bedarbių ir išpėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų profesinio mokymo, remiamojo įdarbinimo, paramos darbo vietoms steigti ir bedarbių teritorinio judumo rėmimo įgyvendinimo sąlygas ir tvarką.

2. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės (toliau vadinama – Priemonės) sudaro:

2.1. bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų profesinis mokymas;

2.2. remiamasis įdarbinimas:

2.2.1. įdarbinimas subsidijuojant;

2.2.2. darbo įgūdžių įgijimo rėmimas;

2.2.3. darbo rotacija;

2.2.4. viešieji darbai;

2.2.5. darbo įgūdžių įgijimo sutartis.

2.3. parama darbo vietoms steigti:

2.3.1. darbo vietų steigimo (pritaikymo) subsidijavimas;

2.3.2. vietinių užimtumo iniciatyvų projektų įgyvendinimas;

2.3.3. savarankiško užimtumo rėmimas.

2.4. bedarbių teritorinio judumo rėmimas.

3. Šiame Apraše vartojamos sąvokos:

3.1. **Bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų profesinio mokymo kuponas** (toliau – mokymo kuponas) – bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojui teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis išduotas dokumentas, kuriuo teritorinė darbo birža (toliau – darbo birža) įsipareigoja, neviršydama šiame kupone nurodytos vertės, pasirinktam profesinio mokymo teikėjui apmokėti už bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojui suteiktas profesinio mokymo paslaugas pagal nurodytą profesinio mokymo programą.

3.2. **Darbo priemonės** – darbo procese naudojamos transporto priemonės (išskyrus lengvuosius automobilius, turinčius mažiau kaip 8 sėdimas vietas keleiviams ir 1 sėdimą vietą vairuotojui) ir darbo įrenginiai (mašinos, įrenginiai, aparatai, prietaisai, įrankiai, įtaisai ar kiti reikmenys, būtini darbo vietos funkcionavimui užtikrinti), priskirtini ilgalaikiam materialiajam turtui.

3.3. **Darbo vietos įsteigimas** – materialinių ir teisinių sąlygų naujai darbo vietai sukurti sudarymas ir darbo biržoje įregistruoto asmens įdarbinimas į įsteigtą darbo vietą. Jei toje pačioje darbo vietoje dirba keli darbuotojai skirtingu darbo laiku, laikoma, kad tai yra viena darbo vieta. Viena darbo vieta negali būti steigiama sugretintoms profesijoms. Darbo vieta laikoma įsteigta nuo darbo vietos steigimo akto pasirašymo dienos.

3.4. **Darbo vietos panaikinimas** – darbo vieta laikoma panaikinta, kai:

3.4.1. nepraėjus 36 mėnesių laikotarpiui nuo darbo vietos įsteigimo dienos, atsiranda bent viena iš šių sąlygų:

3.4.1.1. darbo sutartis su įdarbintu asmeniu nutraukiama darbdavio iniciatyva, apie darbo sutarties nutraukimą raštu (paštu, elektroniniu paštu (jei pranešimas pasirašytas elektroniniu parašu) per 3 darbo dienas nepranešama darbo biržai ir per 30 darbo dienų nuo darbo sutarties nutraukimo dienos į šią atsilaisvinsią darbo vietą nepriimamas nustatytus kvalifikacinius reikalavimus atitinkantis darbo biržos siunčiamas asmuo;

3.4.1.2. įdarbinto asmens darbo vietoje prastova ne dėl darbuotojo kaltės tęsiasi ilgiau kaip 30 kalendorinių dienų iš eilės, taip pat jeigu jam darbo sutartyje nustatytomis sąlygomis ir terminais nemokamas priklausantis darbo užmokestis;

3.4.1.3. įdarbinto asmens darbo sutartyje keičiama darbovietė ar funkcijos be darbo biržos sutikimo (šiuo atveju darbo vieta panaikinama nuo darbovietės ar funkcijų pakeitimo dienos);

3.4.1.4. neįgalusis, pradėjęs savo verslą įsteigtoje sau darbo vietoje, ilgiau kaip šimtą dvidešimt dienų iš eilės arba daugiau kaip šimtą keturiasdešimt dienų per pastaruosius 12 mėnesių nevykdo veiklos;

3.4.1.5. *neteko galios*;

3.4.1.6. įsiteisėja teismo nutartis iškelti bankroto bylą subsidijos gavėjui arba kreditorių susirinkimas priima nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka ir dėl šios priežasties atleidžiami už subsidijos lėšas įsteigtose darbo vietose dirbę asmenys, o jeigu už subsidijos lėšas įsteigtos darbo vietos nebuvo užpildytos, darbo vieta laikoma panaikinta nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos arba kreditorių susirinkimui priėmus nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka; kai priimamas sprendimas subsidijos gavėją likviduoti, darbo vieta laikoma panaikinta nuo likviduojamos įmonės statuso Juridinių asmenų registre įregistravimo dienos;

3.4.1.7. subsidijos gavėjas per 15 darbo dienų be pateisinamos priežasties neatsako į darbo biržos raštu pateiktą kreipimąsi dėl informacijos, susijusios su darbo vietų steigimu, išlaikymu ar kontrole, pateikimo;

3.4.2. *neteko galios*.

3.5. **Paraiška** – nustatytos formos darbdavio ar registruoto darbo biržoje asmens, siekiančio gauti paramą naujoms darbo vietoms steigti, užpildytas dokumentas. Paraiškos teikėjas – bedarbis, darbo ieškantis asmuo, įsiregistravęs darbo biržoje, arba darbdavys, pateikęs paraišką gauti subsidiją.

3.6. **Projekto teikėjas** – darbdavys, pateikęs vietinių užimtumo iniciatyvų (toliau – VUI) projekto paraišką gauti subsidiją darbo vietoms steigti.

3.7. **Subsidija darbo vietoms steigti** – lėšos, skiriamos darbo vietoms steigti (pritaikyti), be kurių jos negalėtų būti įsteigtos. Subsidija darbo vietoms steigti neskiriama darbo vietoms, kurios yra skirtos laikiniems ar sezoniniams darbams atlikti.

3.8. Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą – lėšos, skiriamos bedarbiams pajamų mokesčiui, mokamam įsigyjant verslo liudijimą, ir valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomų asmenims, besiverčiantiems individualia veikla pagal verslo liudijimą, išlaidoms iš dalies padengti.

3.9. **Subsidija darbo užmokesčiui** – negrąžintinos lėšos, skiriamos darbo užmokesčiui ir nuo šio darbo užmokesčio apskaičiuotoms draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms, nepanaudotoms kasmetinėms atostogoms (organizuojant viešuosius darbus) kompensuoti.

3.10. **Subsidijos gavėjas** – darbdavys arba asmuo, registruotas darbo biržoje kaip darbo ieškantis asmuo arba bedarbis, kuriam skiriama subsidija darbo vietai įsteigti.

3.11. **Techninės pagalbos priemonės** – bet koks neįgaliųjų naudojamas specialus ar standartinis gaminytis, įrankis, įranga ar techninė sistema, padedanti išvengti, kompensuoti, sumažinti arba pašalinti sutrikusių funkcijų įtaką sveikatos būklei, asmens savarankiškumui, ugdymuisi, darbinei veiklai.

3.12. **Tikslinės teritorijos** – savivaldybių (seniūnijų) teritorijos, kuriose įgyvendinami VUI projektai.

3.13. Kitos šiame Apraše vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatyme (toliau – Užimtumo rėmimo įstatymas), Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatyme, Lietuvos Respublikos darbo kodekse (toliau – Darbo kodeksas), Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme vartojamas sąvokas.

4. Pagal šį Aprašą iš valstybės biudžeto arba Užimtumo fondo lėšų skiriama valstybės subsidija VUI projektams įgyvendinti tikslinėse teritorijose, kurios pagalbos teikimo sąlygos nustatytos 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamente (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2013 L 352, p. 1).

5. Maksimali VUI projekto teikėjo prašoma subsidijos suma teikiant paraišką negali viršyti 100 000 eurų. Parama kelių transporto įmonėms, atliekančioms krovinių vežimo keliais operacijas, krovinių vežimo keliais transporto priemonėms įsigyti neteikiama.

6. VUI projekto teikėjas privalo užtikrinti, kad prašoma subsidija per trejus pastaruosius metus iš eilės kartu su jau anksčiau jo gauta *de minimis* pagalba neviršytų 200 000 eurų, transporto sektoriuje – 100 000 eurų, žuvininkystės sektoriuje – 30 000 eurų, žemės ūkio sektoriuje – 15 000 eurų.

7. Subsidijos gavėjas privalo įsteigtas (pritaikytas) naujas darbo vietas išsaugoti mažiausiai 36 mėnesius nuo darbo vietų įsteigimo (pritaikymo). Įsteigtos (pritaikytos) darbo vietos neturi sudaryti prielaidų esamo įmonės darbuotojų skaičiaus mažinimui Priemonių įgyvendinimo sutarties galiojimo laikotarpiu.

8. Įgyvendinant remiamojo įdarbinimo priemones, darbdaviams, įdarbinusiems darbo biržos siūstus asmenis, mokama subsidija darbo užmokesčiui. Jei įdarbinto asmens darbo sutartis sudaryta ne visam darbo laikui arba jis dirbo ne visą mėnesio darbo laiką, subsidijos darbo užmokesčiui dydis skaičiuojamas už faktiškai dirbtą laiką pagal apskaičiuotą ar darbo sutartyje nustatytą valandinį atlygį. Šiuo atveju subsidijos darbo užmokesčiui dydis apskaičiuojamas darbo užmokesčio dydį padalijus iš to mėnesio darbo valandų arba dienų skaičiaus pagal darbovietės darbo grafiką ir rezultatą padauginus iš asmens dirbtų tą mėnesį valandų arba dienų skaičiaus. Subsidijos darbo užmokesčiui dydis negali viršyti dviejų Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių.

8¹. Darbdaviai, kurie, baigus įgyvendinti šio Aprašo 2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 punkčiuose nurodytas remiamojo įdarbinimo priemones ir mokėti subsidiją darbo užmokesčiui, per 6 mėnesius atleido bent vieną iš darbo biržos siūstų asmenų, išskyrus asmenis, atleistus Lietuvos Respublikos darbo kodekso 127 straipsnio 1 ir 2 dalyse ir 136 straipsnyje nustatytais atleidimo pagrindais, pakartotinai dalyvauti

remiamojo įdarbinimo priemonėse gali ne anksčiau kaip po 12 mėnesių baigus mokėti subsidiją darbo užmokesčiui įgyvendinant ankstesnę priemonę.

9. Subsidija darbo užmokesčiui nemokama kasmetinių atostogų laikotarpiu ar įdarbintam asmeniui tapus laikinai nedarbingam dėl ligos ar traumos ir kitais teisės aktuose nustatytais atvejais, kai darbdavys nemoka darbo užmokesčio.

10. Subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimas nutraukiamas:

10.1. pasibaigus subsidijos darbo užmokesčiui mokėjimo terminui, nustatytam Priemonių įgyvendinimo sutartyse;

10.2. pasibaigus darbo sutarčiai, sudarytai įgyvendinant remiamojo įdarbinimo Priemonės;

10.3. įdarbintam asmeniui sulaukus senatvės pensijos amžiaus;

10.4. darbdaviui neišmokėjęs įdarbintam asmeniui priklausančio darbo užmokesčio darbo sutartyje nustatytais sąlygomis ir terminais;

10.5. įdarbintam asmeniui pradėjus dirbti pagal kitą darbo sutartį ar pradėjus vykdyti kitą individualią veiklą, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme (toliau – Gyventojų pajamų mokesčio įstatymas), įgijus ūkininko statusą, tapus ūkininko partneriu ar žemės ūkio veiklos subjektu;

10.6. asmeniui, turinčiam šipareigojimu šeimai ir registruotam darbo biržoje bedarbiu, nutraukus darbo sutartį ar atsisakius šio Aprašo 38.5 punkte nurodyto asmens teikiamų paslaugų;

10.7. įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą subsidijos gavėjui arba kreditorių susirinkimui priėmus nutarimą bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka; įregistravus likviduojamos įmonės statusą Juridinių asmenų registre.

10.8. įdarbintam asmeniui suteikus ilgesnes kaip 30 kalendorinių dienų tikslines atostogas.

11. Subsidijai darbo užmokesčiui gauti darbdavys mėnesiui pasibaigus iki kito mėnesio 15 dienos pateikia su įdarbintų darbo biržos siūstų asmenų darbo laiko apskaita ir apmokėjimu susijusius dokumentus, kurių sąrašą tvirtina Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža) direktorius. Subsidija darbo užmokesčiui išmokama ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo visų šiame punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos.

12. Subsidijos vienai darbo vietai steigti dydis negali viršyti 40 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių sumos paraiškos pateikimo dieną (šis dydis taikomas tais atvejais, kai numatoma įsteigti darbo vietas ir įdarbinti Užimtumo rėmimo įstatymo 30, 31 ir 32 straipsniuose nurodytus asmenis, nustatant jiems Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnio 1 dalyje arba 145 straipsnyje numatytą savaitės darbo laiko trukmę. Numatant įsteigti darbo vietas ir įdarbinti Užimtumo rėmimo įstatymo 30, 31 ir 32 straipsniuose nurodytus asmenis nustatant jiems ne visą darbo dieną arba ne visą darbo savaitę, kaip tai nurodyta Darbo kodekso 146 straipsnyje, išskyrus Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę, įdarbinimo atvejus, subsidijos dydis mažinamas proporcingai, atsižvelgiant į numatomą dirbti darbo laiką (valandas)), o

VUI projektams – konkurso paskelbimo dieną. Subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą dydis už kiekvieną veiklos pagal verslo liudijimą mėnesį – nustatomas pagal pajamų mokesčio, mokamo įsigyjant verslo liudijimą, ir valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomų asmenims, kurie verčiasi individualia veikla pagal verslo liudijimą, dydžius, tačiau negali viršyti 0,25 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio. Subsidijos dydis individualiai veiklai pagal verslo liudijimą apskaičiuojamas šio Aprašo 195⁹ punkte nurodyta tvarka.

13. Subsidija darbo vietoms steigti (išskyrus individualią veiklą pagal verslo liudijimą) skiriama šioms išlaidoms finansuoti:

13.1. darbo priemonėms ir techninės pagalbos priemonėms neįgaliesiems būtinoms darbo vietos funkcionavimui užtikrinti, pirkti, montuoti ir pritaikyti;

13.2. mokymo, kai steigiamai darbo vietai reikalingos profesinės kvalifikacijos ar kompetencijos;

13.3. patalpoms, kurios valdomos nuosavybės teise, remontuoti ir pritaikyti, reikalingoms darbo vietai įrengti. Subsidija šiai išlaidų rūšiai negali viršyti 50 procentų visos subsidijos dydžio;

13.4. *neteko galios.*

13¹. Subsidijos gavėjas privalo apdrausti ilgalaikį materialųjį turtą, kuriam įsigyti, steigiant darbo vietą ar ją pritaikant, buvo naudota subsidija, maksimaliu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, nuo kurių draudžia subsidijos gavėjo pasirinkta draudimo bendrovė, ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo turto įsigijimo, kiekvienais metais pateikdamas darbo biržai draudimą įrodančius dokumentus. Šie draudimą įrodantys dokumentai turi būti pateikiami ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo draudimo sutarties sudarymo ir ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo ankstesnio ilgalaikio materialiojo turto draudimo galiojimo termino pabaigos.

14. Šio Aprašo 13 punkte nurodytos išlaidos privalo būti:

14.1. skirtos darbo vietai įsteigti (pritaikyti) ar sudaryti sąlygas tiesioginėms darbo funkcijoms atlikti įsteigtoje darbo vietoje;

14.2. nurodytos paraiškoje;

14.3. panaudotos per Priemonių įgyvendinimo sutartyje numatytą laikotarpį;

14.4. įtrauktos į subsidijos gavėjo metinį balansą, pelno (nuostolio) ataskaitą (darbdaviai, nesudarantys balanso, subsidiją privalo įtraukti į metinę pajamų–išlaidų deklaraciją).

15. Pasiūlymus dėl Priemonių, kurias įgyvendinant mokamos subsidijos darbo vietai steigti (pritaikyti), darbo užmokesčiui kompensuoti, gali teikti (registruotu paštu, elektroniniu paštu (jei pasiūlymas pasirašytas elektroniniu parašu) arba asmeniškai) darbdaviai, kurie:

15.1. nėra bankrutavę ar bankrutuojantys ar nevykdo restruktūrizacijos;

15.2. neturi likviduojamos įmonės statuso;

15.3. neturi mokesstinės nepriemokos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetams ir fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, nėra skolingi Valsty-

binio socialinio draudimo fondo biudžetui. Šie reikalavimai nėra taikomi subsidijai darbo užmokesčiui;

15.4. neturi neįvykdytų sutartinių įsipareigojimų darbo biržai.

15.5. neturi galiojančios administracinės nuobaudos pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 41³ straipsnį arba turi ne daugiau nei vieną galiojančią administracinę nuobaudą pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 41, 41¹, 41⁴, 41⁵, 41¹³, 172 straipsnius.

15¹. Darbdaviai, kurie įgyvendina paramos darbo vietoms steigti priemonės:

15¹.1. negali į už subsidijos darbo vietoms steigti lėšas įsteigtą (pritaikytą) (toliau – įsteigtą) darbo vietą įdarbinti tuo metu remiamojo įdarbinimo priemonėse dalyvaujantį asmenį;

15¹.2. negali kreiptis dėl paramos gavimo iš naujo anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo sprendimo dėl paramos nutraukimo priėmimo dienos, jei pažeidė Užimtumo rėmimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalies nuostatas.

16. Bedarbiai dalyvauti Priemonėse siunčiami, jei dalyvavimas šiose Priemonėse yra numatytas jų individualiuose užimtumo veiklos planuose.

17. *neteko galios.*

17¹. Darbo birža visiems darbo biržoje įsiregistravusiems asmenims iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo įsiregistravimo dienos pateikia pasiūlymą dalyvauti profesinio mokymo, remiamojo įdarbinimo priemonėse ar gauti paramą darbo vietoms steigti.

18. Siunčiant dalyvauti Priemonėse asmenis iki 18 metų, turi būti atsižvelgta į Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytas šių asmenų darbo sąlygas ir jų įdarbinimo tvarką.

II. BEDARBIŲ IR ĮSPĖTŲ APIE ATLEIDIMĄ IŠ DARBO DARBINGO AMŽIAUS DARBUOTOJŲ PROFESINIS MOKYMAS

19. Bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojų (toliau – įspėtų apie atleidimą iš darbo darbuotojų) profesinio mokymo tikslas – padėti jiems įgyti ar tobulinti kvalifikaciją arba (ir) įgyti kompetencijų pagal formaliojo profesinio mokymo programas, įtrauktas į Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą ar neformaliojo profesinio mokymo programas, jeigu tai reikalinga norint įsidarbinti į laisvas darbo vietas, pradėti dirbti savarankiškai ar įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams pasilikti dirbti jų darbovietėse.

20. Mokyti pagal formaliojo ar neformaliojo profesinio mokymo programas gali būti siunčiami profesinio mokymo programas reikalavimus, o trišalės mokymo sutarties sudarymo atveju – ir darbdavių reikalavimus atitinkantys asmenys, jei jie ne anksčiau kaip prieš 3 metus baigė profesinio mokymo programą ir įgijo kvalifikaciją ar ne anksčiau kaip prieš 1 metus įgijo kompetenciją, išskyrus atvejus, kai dėl sveikatos būklės negali dirbti pagal įgytą kvalifikaciją ar (ir) kompetenciją arba kai neturi teisės dirbti pagal įgytą kompetenciją, nes neturi teisės aktuose nurodyto kvalifikacijos pažymėjimo:

20.1. bedarbiai, kurių individualiame užimtumo veiklos plane numatytas profesinis mokymas;

20.2. įspėti apie atleidimą iš darbo darbuotojai, gavę įspėjimą apie atleidimą iš darbo ir nustatyta tvarka įsiregistravę darbo biržoje.

21. Bedarbiai ir įspėti apie atleidimą iš darbo darbuotojai siunčiami mokytis pas profesinio mokymo teikėjus, kuriuos pasirenka pats bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas iš Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje paskelbto profesinio mokymo teikėjų sąrašo. Šio Aprašo 24.1 papunktyje nustatytu atveju profesinio mokymo teikėją bedarbis ir įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas pasirenka suderinęs su darbdaviu.

22. Formalųjį profesinį mokymą gali vykdyti profesinio mokymo teikėjai, turintys formaliojo profesinio mokymo licenciją, neformalųjį profesinį mokymą – profesinio mokymo teikėjai, kurių parengtos neformaliojo profesinio mokymo programos ir jų vykdymas atitinka šiuos reikalavimus:

22.1. neformaliojo profesinio mokymo programa profesinio mokymo teikėjo suderinta su veiklos sričiai atstovaujanti organizacija (šakine asociacija, sąjunga, rūmais ir pan.);

22.2. neformaliojo profesinio mokymo programos aprašyme nurodoma, ką sužinos ir gebės šią programą baigęs asmuo, bei galimybės tai panaudoti būsimoje darbinėje veikloje, mokymo trukmė (savaitėmis ir valandomis), trumpas mokymo planas, įgyjamos kompetencijos (-ų) įvardijimas, reikalingas išsilavinimas, reikalavimai darbo stažui, specialūs reikalavimai ir (ar) apribojimai, baigiamojo tikrinimo forma ir vieta, programos teikėjas ir (ar) vykdytojas.

23. Lietuvos darbo birža pagal profesinio mokymo teikėjų pateiktas Pažymas apie galimybę teikti profesinio mokymo paslaugas bedarbiams ir įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams, kurių formą tvirtina Lietuvos darbo biržos direktorius, ir, patikrinusi, ar profesinio mokymo teikėjai atitinka šio Aprašo 22 punkte nurodytus reikalavimus, patvirtina profesinio mokymo teikėjų sąrašą, kuris skelbiamas Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje.

24. Darbo birža profesinį mokymą gali organizuoti, jeigu:

24.1. sudaroma Trišalė mokymo sutartis tarp darbo biržos, darbdavio ir bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo (1 priedas);

24.2. sudaroma Dvišalė mokymo sutartis (1¹ priedas), siunčiant bedarbius mokytis pagal tas profesinio mokymo programas, kurias baigę jie galėtų įsidarbinti į Lietuvos darbo biržos atliktų darbo rinkos prognozių metu nustatytas būsimas darbo vietas arba pradėti dirbti pačių bedarbių susirastose darbo vietose ar vykdyti individualią veiklą;

25. Darbo birža, atsižvelgdama į bedarbio individualiame užimtumo veiklos plane numatytą profesinio mokymo poreikį bei vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. V-512/A1-142 „Dėl Reikalavimų profesinio mokymo sutartims ir jų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ bei darbo biržos direktoriaus patvirtintais profesinio mokymo prioritetais ir profesinio mokymo dalyvių prioritetinėmis tikslinėmis grupėmis, sudarytos Trišalės mokymo sutarties arba Dvišalės mokymo sutarties pagrindu išduoda bedarbiui ar

įspėtam apie atleidimą iš darbo darbuotojui mokymo kuponą (2 priedas). Bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas per 15 dienų nuo mokymo kupono išdavimo datos turi pasirinkti profesinio mokymo teikėją ir gražinti darbo biržai užpildytą mokymo kupono II dalį. Negražinus mokymo kupono per minėtą terminą, mokymo kuponas laikomas negaliojančiu.

26. Mokymo kupono vertė lygi profesinio mokymo teikėjų pateiktose pažymose nurodytai pasirinktos mokymo programos kainai ir negali viršyti Užimtumo rėmimo įstatyme nustatytų dydžių.

27. Bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo pasirinktas profesinio mokymo teikėjas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. V-512/A1-142 „Dėl Reikalavimų profesinio mokymo sutartims ir jų registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir, atsižvelgdamas į darbo biržos išduotą mokymo kuponą, sudaro Profesinio mokymo sutartį su bedarbiu ar įspėtu apie atleidimą iš darbo darbuotoju (3 priedas) ir per 3 darbo dienas nuo jos pasirašymo pateikia darbo biržai kopiją, patvirtintą profesinio mokymo teikėjo antspaudu ir vadovo parašu.

28. Profesinio mokymo teikėjas praktinį mokymą gali vykdyti darbo vietoje, sudaręs Trišalę praktinio mokymo sutartį (4 priedas) su įmone, įstaiga, organizacija ir bedarbiu ar įspėtu apie atleidimą iš darbo darbuotoju. Tokiu atveju profesinio mokymo teikėjas apmoka visas praktinio mokymo vykdytojų patirtas praktinio mokymo išlaidas. Aprašo 24.1 punkte numatytu atveju bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir darbdavio pageidavimas praktinį mokymą vykdyti pas darbdavį yra privalomas profesinio mokymo teikėjui.

29. Darbo birža ir darbdavys, pasirašęs Trišalę mokymo sutartį, turi teisę tikrinti, kaip vykdomas mokymas pas profesinio mokymo teikėją ir (ar) praktikos atlikimo vietoje.

30. Profesinio mokymo teikėjas, Profesinio mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo pratęsimo projektą raštu suderinęs su darbo birža, gali pratęsti Profesinio mokymo sutartį tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo, jei bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas per praėjusį mokymosi laikotarpį nelankė daugiau kaip 20 procentų Profesinio mokymo sutartyje tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo numatytų mokymų, bet pateikė nelankymą pateisinančius dokumentus ir jeigu, nepratęsęs Profesinio mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo, bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas negalės pasiekti profesinio mokymo tikslo.

31. Mokymo trukmė dienomis nustatoma mokymo programos valandų skaičių dalinant iš 8. Tais atvejais, kai teisės aktuose nustatyta trumpesnė mokymo trukmė, valandų skaičius per dieną nustatomas remiantis tą mokymą reglamentuojančiais teisės aktais. Įspėtu apie atleidimą iš darbo darbuotojų, dirbančių ne visą darbo laiką, dalyvavimo mokyme organizavimo tvarką ir mokymo trukmę nustato Lietuvos darbo biržos direktorius.

32. Mokymo vykdymas pas profesinio mokymo teikėją apskaičiuojamas akademinėmis valandomis. Praktinio mokymo, profesinio mokymo teikėjui sudarius Trišalę praktinio mokymo sutartį su įmone, įstaiga, organizacija ir bedarbiu ar įspėtu apie atleidimą iš darbo darbuotoju, vykdymas apskaičiuojamas darbo valandomis.

33. Profesinio mokymo teikėjas darbo biržai pateikia:

33.1. mėnesiui pasibaigus, per 3 darbo dienas, informaciją apie bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo užsiėmimų lankomumą, nurodydamas lankytas valandas, Lietuvos darbo biržos direktoriaus nustatytos formos paslaugų perdavimo–priėmimo aktą, PVM sąskaitas faktūras už suteiktas profesinio mokymo paslaugas ir bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo apgyvendinimą;

33.2. ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo Mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo nutraukimo dienos informaciją apie sutarties nutraukimą;

33.3. užbaigus profesinį mokymą, per 5 darbo dienas:

33.3.1. Lietuvos darbo biržos direktoriaus nustatytos formos paslaugų perdavimo–priėmimo aktą už praėjusį ir (ar) einamąjį mėnesius suteiktas paslaugas;

33.3.2. PVM sąskaitas faktūras už suteiktas profesinio mokymo paslaugas ir suteiktą bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo apgyvendinimą už praėjusį ir (ar) einamąjį mėnesius;

33.3.3. švietimo ir mokslo ministro patvirtintos formos kvalifikacijos pažymėjimų arba profesinio mokymo baigimo pažymėjimų, išduotų profesinį mokymą užbaigusiesiems bedarbiams ar įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams, kopijas.

34. Finansuojamos profesinio mokymo paslaugų, stipendijos bedarbiams mokėjimo bei šios bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbuotojų mokymo išlaidos:

34.1. kelionės į profesinio mokymo vietą ir atgal išlaidos, kai važiuojama iš gyvenamosios vietos į profesinio mokymo vietą tolimojo ar (ir) vietinio (priemiestinio) susisiekimo maršrutiniu transportu, taip pat nuosavu transportu;

34.2. apgyvendinimo išlaidos, kai vykstama į profesinio mokymo vietą ne dažniau kaip vieną kartą per darbo savaitę;

34.3. visos privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų, jeigu tai nustatyta darbuotojų saugą ir sveikatą darbe reglamentuojančiuose teisės aktuose, išlaidos.

35. Darbo birža:

35.1. apmoka profesinio mokymo teikėjui:

35.1.1. nutraukus Profesinio mokymo sutartį tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo ne dėl profesinio mokymo teikėjo kaltės ar ne dėl bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo kaltės, jam nevykdžius Aprašo 3 priedo 2.2.1–2.2.5 papunkčiuose numatytų įsipareigojimų, praėjusio ir (ar) einamojo mėnesių mokymo paslaugų ir apgyvendinimo išlaidas iki Profesinio mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo nutraukimo datos per 10 darbo dienų nuo perdavimo–priėmimo akto pasirašymo dienos, pateikęs PVM sąskaitą faktūrą;

35.1.2. kiekvieną mėnesį už praėjusį mėnesį iki einamojo mėnesio 25 d.:

35.1.2.1. už suteiktas mokymo paslaugas pagal profesinio mokymo teikėjo pateiktus paslaugų perdavimo–priėmimo aktus, PVM sąskaitas faktūras, o pasibaigus mokymui – išduotą kvalifikacijos pažymėjimų ar profesinio mokymo baigimo pažymėjimų kopijas;

35.1.2.2. už bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo apgyvendinimą pagal pateiktą PVM sąskaitą faktūrą, bet ne daugiau kaip 15 procentų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžio už vieną parą ir ne daugiau kaip 35 procentų BSI dydžio, kai mokymosi metu apgyvendinamas neįgalusis, turintis sunkią judėjimo negalią;

35.2. prieš siūsdama mokyti bedarbius, informuoja apie mokymo stipendijos dydį ir mokėjimo sąlygas. Bedarbis, kuriam mokymosi pradžios dieną priklauso nedarbo socialinio draudimo išmoka (toliau – nedarbo draudimo išmoka), pateikia darbo biržai Prašymą dėl mokymo stipendijos dydžio (5 priedas). Mokymo stipendijos, prilygintos nedarbo draudimo išmokai, dydis nustatomas ir apskaičiuojamas vadovaujantis Užimtumo rėmimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu ir Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“;

35.3. kartą per mėnesį, gavusi iš profesinio mokymo teikėjo informaciją apie mokymo programos lankomumą, moka stipendiją už lankytas valandas. Stipendijos dydis apskaičiuojamas, jos nustatytą dydį padalijant iš to mėnesio mokymo valandų skaičiaus ir rezultatą padauginant iš lankytų valandų skaičiaus. Bedarbiams, gaurantiems nedarbo draudimo išmokos dydžio mokymo stipendiją, jos mokėjimo metu tapusiems laikinai nedarbingiems dėl ligos ar traumos, mokama jiems paskirta nedarbo draudimo išmokos dydžio mokymo stipendija. Šiuo atveju Nedarbo socialinio draudimo įstatymo 14 straipsnio 2 dalies nuostata dėl nedarbo draudimo išmokos pratęsimo netaikoma;

35.4. pagal bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo darbo biržai pateiktą prašymą kompensuoti kelionės išlaidas, gavusi iš profesinio mokymo teikėjo informaciją apie lankomumą, pagal lankytas dienas vieną kartą per mėnesį apmoka bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbuotojui šio Aprašo 34.1 papunktyje nurodytas kelionės išlaidas, bet ne daugiau kaip 40 procentų BSI dydžio per dieną. Bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo kelionės išlaidos (išskyrus keliones miesto transportu) apmokamos pagal asmens prašyme nurodytą maršrutą ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintą 1 kilometro tarifinį įkainį, kelionės atstumą nustatant naudojantis „Trumpiausio atstumo tarp susisiekimo taškų Lietuvos Respublikos keliais nustatymo programa“ (toliau – GIS programa);

35.5. apmoka bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų, jeigu tai nustatyta darbuotojų saugą ir sveikatą darbe reglamentuojančiuose teisės aktuose, išlaidas pagal pateiktus šias išlaidas patvirtinančius dokumentus;

35.6. nutraukia profesinio mokymo teikėjui mokymo paslaugų ir apgyvendinimo išlaidų finansavimą, bedarbiui mokymo stipendijos ir bedarbiui ar įspėtam apie atleidimą iš darbo darbuotojui kelionės išlaidų apmokėjimą pagal profesinio mokymo teikėjo raštu pateiktą pranešimą dėl Profesinio mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo nutraukimo.

35.7. dėl svarbių priežasčių pratęsia mokymo finansavimą, gavusi iš profesinio mokymo teikėjo svarbias užsiėmimų nelankymo priežastis patvirtinančius dokumentus ir pasirašiusi su profesinio mokymo teikėju suderinimo raštą dėl Profesinio mokymo sutarties tarp bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo ir profesinio mokymo teikėjo pratęsimą;

35.8. nutraukia visų mokymo išlaidų finansavimą bedarbiui įsidarbinus pagal darbo sutartį ar pradėjus vykdyti individualią veiklą, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme. Bedarbiui, įsidarbinusiam pagal darbo sutartį arba pradėjusiam individualią veiklą pagal įgyjamą arba tobulinamą kvalifikaciją arba (ir) įgyjamą kompetenciją ir suderinusiam su profesinio mokymo teikėju darbo ir mokymosi laiką bei tęsiančiam mokymą, toliau finansuojamos tik mokymo paslaugos. Mokymo paslaugos toliau finansuojamos tik tada, jeigu bedarbis įsidarbina arba pradeda dirbti savarankiškai pagal Aprašo 24 punktą sudarytose sutartyse numatytais sąlygomis.

36. Svarbiomis priežastimis, kurioms esant bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas neprivalo atlyginti teritorinei darbo biržai jos patirtų išlaidų, susijusių su profesiniu mokymu, laikoma:

36.1. bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo darbuotojo liga, nėštumas, likus 70 kalendorinių dienų iki gimdymo, gimdymas, mirtis;

36.2. darbo sutarties nutraukimas Darbo kodekso 107 straipsnio 1 dalyje, 127 straipsnio 2 dalyje, 128 straipsnyje, 129 straipsnyje ar 136 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 137 straipsnyje nurodytais pagrindais;

36.3. darbo sutarties nutraukimas Aprašo 36.2 papunktyje nenurodytais pagrindais arba individualios veiklos nutraukimas, kai bedarbis ar įspėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas per 15 darbo dienų nuo darbo sutarties arba individualios veiklos nutraukimo dienos pradeda dirbti pagal darbo sutartį arba vykdyti individualią veiklą pagal įgytą ar patobulintą kvalifikaciją. Bendra darbo pagal darbo sutartį ir (arba) individualios veiklos trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 6 mėnesiai;

36.4. darbo sutarties nutraukimas, kai trišalėje mokymo sutartyje įtvirtintų įsipareigojimų vykdymas perleidžiamas trečiajam asmeniui, jeigu yra bedarbio ar įspėto apie atleidimą iš darbo 36¹. Svarbiomis priežastimis, kurioms esant darbdavys neprivalo atlyginti teritorinei darbo biržai jos patirtų išlaidų, susijusių su profesiniu mokymu, laikoma:

36¹.1. darbo sutarties nutraukimas Darbo kodekso 107 straipsnyje, 127 straipsnio 1 ir 2 dalyje, jeigu reikalavimas nutraukti darbo sutartį buvo pagrįstas darbuotojo liga ar neįgalumu, trukdančiu tinkamai atlikti darbą, arba kitomis svarbiomis priežastimis, nustatytomis kolektyvinėje sutartyje, ar 136 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nurodytais pagrindais;

36¹.2. darbo sutarties nutraukimas, kai trišalėje mokymo sutartyje įtvirtintų įsipareigojimų vykdymas perleidžiamas trečiajam asmeniui, jeigu yra bedarbio ar išpėto apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojo, darbo biržos, darbdavio ir trečiojo asmens rašytinis susitarimas;

36¹.3. darbo sutarties nutraukimas Aprašo 36¹.1 papunktyje nenurodytais pagrindais, kai bedarbis ar išpėtas apie atleidimą iš darbo darbuotojas per 15 darbo dienų nuo darbo sutarties nutraukimo dienos pradeda dirbti pagal darbo sutartį arba vykdyti individualią veiklą pagal įgytą ar patobulintą kvalifikaciją, o bendra darbo pagal darbo sutartį ir (arba) individualios veiklos trukmė ne trumpesnė kaip 6 mėnesiai.

36². Jei darbo biržos patirtos išlaidos, susijusios su profesiniu mokymu, nesant aprašo 36 ir 36¹ punktuose nurodytų svarbių priežasčių, nėra gražinamos darbo biržai per su trišalę ar dvišalę mokymo sutartį sudariusia šalimi suderintą laikotarpį, kuris negali būti trumpesnis nei 30 darbo dienų, jos išieškomos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

III. ĮDARBINIMAS SUBSIDIJUOJANT

37. Įdarbinimo subsidijuojant tikslas – padėti darbo rinkoje papildomai remiamiems bedarbiams ir išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams, registruotiems darbo biržoje, įsitvirtinti darbo rinkoje arba įsidarbinti, o asmenims, kuriems nustatytas iki 40 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis, sudaryti specialias sąlygas išlikti darbo rinkoje;

38. Įdarbinimas subsidijuojant organizuojamas Užimtumo rėmimo įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje nurodytiems šiems asmenims:

38.1. neįgaliesiems, kuriems nustatytas iki 25 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis;

38.2. neįgaliesiems, kuriems nustatytas 30–40 procentų darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis;

38.3. neįgaliesiems, kuriems nustatytas 45–55 procentų darbingumo lygis arba lengvas neįgalumo lygis;

38.4. rūpintiniams, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, kol jiems sukaks 25 metai;

38.5. pirmą kartą pradedantiems darbo veiklą pagal įgytą socialinių darbuotojų padėjėjų kvalifikaciją, kai jų užimtumo rėmimas sudaro sąlygas kitiems bedarbiams, turintiems įsipareigojimų šeimai, dirbti;

38.6. ilgalaikiams bedarbiams;

38.7. vyresniems kaip 50 metų darbingiems darbingo amžiaus asmenims;

38.8. nėščioms moterims, vaiko motinai (įmotei) arba tėvui (įtėviui), vaiko globėjui, rūpintojui ir asmenims, faktiškai auginantiems vaiką (įvaikį) iki 8 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintą vaiku invalidu), ir asmenims, prižiūrintiems sergančius ar neįgaliuosius šeimos narius, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra;

38.9. grįžusiems iš laisvės atėmimo vietų ir kurių laisvės atėmimo laikotarpis buvo ilgesnis kaip 6 mėnesiai;

38.10. iki įsiregistravimo darbo biržoje nedirbusiems dvejus ir daugiau metų;

38.11. priklausomiems nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, baigusiems psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas;

38.12. prekybos žmonėmis aukoms, baigusioms psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas;

38.13. grįžusiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimų nariams (sutuoktiniams, vaikams (įvaikiams) iki 18 metų);

38.14. turintiems teisę į papildomas užimtumo garantijas pagal Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymą (Žin., 2003, Nr. 48-2106);

38.15. darbingiems asmenims iki 29 metų;

38.16. išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams.

39. Subsidijų darbo užmokesčiui, skiriamų darbdaviams, įdarbinusiems šio Aprašo 38 punkte nurodytus asmenis, dydžiai apskaičiuojami vadovaujantis Užimtumo rėmimo įstatymo 24 straipsnio 2 dalies, 25 straipsnio 3 dalies ir šio Aprašo 8–11 punktų nuostatomis ir mokami:

39.1. 75 proc. apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio Aprašo 38.1 punkte – visą šių asmenų darbo laikotarpį;

39.2. 60 proc. apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio Aprašo 38.2 punkte – visą šių asmenų darbo laikotarpį;

39.3. 50 proc. apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio Aprašo 38.3–38.5 ir 38.8 punktuose – iki 12 mėn.;

39.4. 50 proc. apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami išpėti apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojai ir asmenys, nurodyti šio Aprašo 38.6, 38.7, 38.9–38.15 punktuose – iki 6 mėn.

40. Darbdaviai, pageidaujantys įgyvendinti Priemonę įdarbinimą subsidijuojant, darbo biržai pateikiamuose pasiūlymuose nurodo planuojamų įdarbinti asmenų skaičių, jų profesijas (pareigas), kvalifikacijai ir kompetencijai keliamus reikalavimus, siūlomas darbo ir darbo apmokėjimo (darbo užmokesčio sistema, darbo užmokesčio dydis, mokėjimo tvarka) sąlygas, datas, nuo kurių planuojami įdarbinti asmenys.

41. Asmuo, turintis įsipareigojimų šeimai ir registruotas darbo biržoje bedarbiu bei pageidaujantis, kad darbo biržos siūstas bedarbis, nurodytas Užimtumo rėmimo įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 2 punkte, padėtų jo šeimos nariui, papildomai pateikia darbo biržai prašymą, kuriame motyvuotai nurodomas socialinio darbuotojo padėjėjo poreikis, vaiko gimimo liudijimo, jeigu bedarbis augina vaiką (vaikus) iki 3 metų, teismo sprendimo dėl asmens paskyrimo globėju (rūpintoju) arba dokumento, patvirtinančio giminystės ryšį su slaugomu asmeniu, ar santuokos liudijimo, jeigu bedarbis prižiūri neįgalų šeimos narį, specialiojo nuolatinės slaugos poreikio nustatymo pažymos, jeigu bedarbis prižiūri neįgalų šeimos narį, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, kopiją.

42. Darbo birža, gavusi darbdavio pasiūlymą dėl įdarbinimo subsidijuojant įgyvendinimo, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pasiūlymo pateikimo dienos:

42.1. patikrina, ar darbdavys atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas;

42.2. įvertina, ar darbo biržoje registruotų darbo ieškančių asmenų turima kvalifikacija ir kompetencija atitinka darbdavio nurodytus reikalavimus;

42.3. priima vieną iš šių sprendimų dėl įdarbinimo subsidijuojant įgyvendinimo ir finansavimo sutarties (6 priedas) sudarymo:

42.3.1. sudaryti sutartį;

42.3.2. nesudaryti sutarties;

42.3.3. siūlyti darbdaviui patikslinti siūlymus per nustatytą laiką;

42.4. raštu (paštu ar elektroniniu paštu, jei raštas pasirašytas elektroniniu parašu) informuoja darbdavį apie priimtą sprendimą. Šio Aprašo 42.3.1 punkte nurodytu atveju pateikia būtiną informaciją dėl sutarties sudarymo, o šio Aprašo 42.3.3 punkte nurodytu atveju nurodo, ką reikia tikslinti.

43. Prieš sudarant sutartį dėl šio Aprašo 38.5 punkte nurodyto asmens įdarbinimo subsidijuojant, darbdavio, kuris ketina šią sutartį pasirašyti, socialinis darbuotojas įvertina asmens, turinčio išpareigojimų šeimai ir registruoto darbo biržoje bedarbiu, šeimos nario socialinių paslaugų poreikį.

44. Darbo birža subsidiją darbo užmokesčiui moka darbdaviui, įdarbinusiam šio Aprašo 38 punkte nurodytą asmenį sutartyje nustatytomis sąlygomis.

45. Darbo birža nutraukia įdarbinimo subsidijuojant įgyvendinimo ir finansavimo sutartį su darbdaviu joje nurodytais atvejais.

IV. DARBO ĮGŪDŽIŲ ĮGIJIMO RĖMIMAS IR DARBO ĮGŪDŽIŲ ĮGIJIMO SUTARTIS

46. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimo bei darbo įgūdžių įgijimo sutarties tikslas – suteikti galimybes darbo ieškantiems asmenims trūkstamų darbo įgūdžių įgyti tiesiogiai darbo vietoje.

47. Darbo įgūdžių įgijimo rėmimas įdarbinant organizuojamas Užimtumo rėmimo įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims:

47.1. darbo biržoje registruotiems šiems turintiems kvalifikaciją darbingo amžiaus bedarbiams tuo atveju, jei darbo birža negali pasiūlyti jiems tinkamo darbo dėl darbo įgūdžių stokos:

47.1.1. pirmą kartą pradedantiems darbo veiklą pagal įgytą kvalifikaciją;

47.1.2. ilgalaikiams bedarbiams;

47.1.3. iki įsiregistravimo darbo biržoje nedirbusiems dvejus ir daugiau metų;

47.1.4. po profesinės reabilitacijos;

47.2. įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojams, jei jie yra įsiregistravę darbo biržoje kaip darbo ieškantys asmenys, kai dėl gamybos ar darbo organizavimo pakeitimų jie neturi reikiamų darbo įgūdžių, kad galėtų tęsti darbą toje pačioje darbovietėje ar kai šiems asmenims trūksta darbo įgūdžių, kad įsidarbintų kitoje darbovietėje.

47¹. Darbo įgūdžių pagal dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį gali įgyti darbo biržoje registruoti asmenys, nurodyti Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 15 punkte, savo iniciatyva.

48. Trūkстамų darbo įgūdžių įgijimo poreikis šio Aprašo 47.1 punkte nurodytiems asmenims, išskyrus išpėtus apie atleidimą iš darbo darbuotojus, nustatomas Lietuvos darbo biržos direktoriaus nustatyta tvarka.

49. Darbo birža dėl darbo įgūdžių įgijimo rėmimo įgyvendinimo teikia pasiūlymą darbdaviams, užregistravusiems laisvas darbo vietas, formaliai atitinkančias bedarbių, kuriems nustatytas poreikis įgyti darbo įgūdžių, turimas ar numatomas įgyti kvalifikacijas ir (ar) kompetencijas.

49¹. Pagal dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį įgyti darbo įgūdžių pageidaujantis asmuo su darbo biržos specialistu patikslina savo individualų užimtumo veiklos planą (kai įgyti darbo įgūdžių pageidauja bedarbiai) arba šios priemonės įgyvendinimas numatomas jo Apsilankymų kortelėje (kai įgyti darbo įgūdžių pageidauja kiti darbo ieškantys asmenys, su kuriais individualus užimtumo veiklos planas nesudaromas) ir asmuo savarankiškai kreipiasi į pasirinktą darbdavį. Darbdaviui sutikus priimti asmenį įgyti darbo įgūdžių pagal dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį, užpildoma sutarties forma (8¹ priedas), ir jos kopiją, patvirtintą darbdavio parašu ir antspaudu, jeigu tokį privalo turėti, darbo biržai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo jo sudarymo tiesiogiai pateikia arba elektroniniu paštu persiunčia darbo biržai įgyti darbo įgūdžių pagal dvišalę darbo įgūdžių įgijimo sutartį pageidaujantis asmuo. Jeigu darbo įgūdžių pageidauja įgyti jaunesnis kaip 18 metų asmuo, kartu su sutarties kopija jis privalo pateikti darbo biržai ir vaiko atstovo pagal įstatymą sutikimą dėl jo darbo įgūdžių įgijimo.

50. Darbdaviai, gavę darbo biržos pasiūlymą įdarbinti darbo biržos siūstus asmenis, įgyvendinant darbo įgūdžių įgijimo rėmimą, pateikia darbo biržai informaciją apie planuojamą įdarbinti asmenų skaičių, jų profesijas, numatomus suteikti ar atstatyti prarastus darbo įgūdžius.

Darbdaviai, pageidaujantys įgyvendinti darbo įgūdžių įgijimą savo darbingo amžiaus darbuotojams, kurie yra išpėti apie atleidimą iš darbo, pateikia darbo biržai pasiūlymą. Prie pasiūlymo pridedamas asmenų, numatomų įtraukti į šią priemonę, skaičius, nurodant jų kvalifikacijas, ir trumpas aprašymas, kokius papildomus darbo įgūdžius jie turėtų įgyti, kad galėtų likti dirbti įmonėje toje pačioje ar kitose darbo vietose arba įsidarbinti kitur.

51. Darbdaviai, kurie darbo įgūdžių įgijimui organizuoti tiesiogiai darbo vietoje numato paskirti atsakingus asmenis, darbo biržai pateikia darbo įgūdžių įgijimo tiesiogiai darbo vietoje organizavimo aprašymą. Šiame aprašyme turi būti pagrįstas darbo įgūdžių įgijimui tiesiogiai darbo vietoje organizuoti reikalingas darbo laikas, nurodant kokią darbdavio paskirto atsakingo už darbo įgūdžių įgijimo organizavimą asmens tiesioginio darbo laiką dalį sudarys darbo įgūdžių įgijimo organizavimas.

52. Subsidijos darbo užmokesčiui, mokamos darbdaviams įdarbinant šio Aprašo 47 punkte nurodytus asmenis, dydis apskaičiuojamas vadovaujantis šio Aprašo 8 punkto nuostatomis. Subsidija darbo užmokesčiui mokama iki 5 mėnesių, kai įdarbinami šio Aprašo 47.1.2–47.1.4 ir 47.2 punktuose nurodyti asmenys, ir iki 12 mėnesių, kai įdarbinami šio Aprašo 47.1.1 punkte nurodyti asmenys. Mokamos šių dydžių subsidijos:

52.1. 50 procentų apskaičiuotų lėšų, kai įdarbinami asmenys, nurodyti šio Aprašo 47.1.1–47.1.3 ir 47.2 punktuose, ir asmenys po profesinės reabilitacijos, kuriems nustatytas 45–55 proc. darbingumo arba lengvas neįgalumo lygis;

52.2. kai įdarbinami po profesinės reabilitacijos asmenys:

52.2.1. 75 procentus apskaičiuotų lėšų už asmenis, kuriems nustatytas iki 25 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis;

52.2.2. 60 procentų apskaičiuotų lėšų už asmenis, kuriems nustatytas 30–40 procentų darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis.

53. Kai darbdavio paskirti atsakingi asmenys darbo įgūdžių įgijimo rėmimui organizuoti skiria daugiau kaip 20 procentų savo darbo laiko, darbdaviams gali būti kompensuojamos darbo vietoje patirtos organizavimo išlaidos, skirtos iš dalies kompensuoti atsakingų asmenų, paskirtų organizuoti darbo įgūdžių įgijimo rėmimą, darbo užmokesčiui, bet ne daugiau kaip 20 procentų visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus asmenis iki 29 metų tais atvejais, kai darbdavio paskirti atsakingi asmenys yra nurodyti Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 7 punkte, ir ne daugiau kaip 10 procentų visos mokamos subsidijos darbo užmokesčiui už įdarbintus asmenis kitais atvejais.

54. Darbo birža, gavusi darbdavio pasiūlymus dėl darbo įgūdžių įgijimo rėmimo įgyvendinimo, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pasiūlymo gavimo dienos:

54.1. patikrina, ar darbdavys atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas;

54.2. įvertina, ar darbo biržoje registruotų darbo ieškančių asmenų turima kvalifikacija ir kompetencija atitinka darbdavio nurodytus reikalavimus;

54.3. priima vieną iš šių sprendimų dėl darbo įgūdžių įgijimo rėmimo ir finansavimo sutarties (8 priedas) sudarymo:

54.3.1. sudaryti sutartį;

54.3.2. nesudaryti sutarties;

54.3.3. siūlyti darbdaviui patikslinti siūlymus per nustatytą laiką;

54.4. raštu (paštu ar elektroniniu paštu, jei raštas pasirašytas elektroniniu parašu) informuoja darbdavį apie priimtą sprendimą. Šio Aprašo 54.3.1 punkte nurodytu atveju pateikia būtiną informaciją dėl sutarties sudarymo, o šio Aprašo 54.3.3 punkte nurodytu atveju nurodo, ką reikia tikslinti.

54¹. Darbo birža, gavusi darbo įgūdžių įgijimo sutarties kopiją, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo kopijos gavimo dienos, remdamasi iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos gautais duomenimis, patikrina, ar darbdavys, darbo įgūdžių pas jį įgyti pageidaujantis asmuo bei sutartyje numatytos sąlygos atitinka Užimtumo rėmimo įstatymo 26¹ straipsnyje numatytus reikalavimus ir laiko darbo įgūdžių įgijimo sutartį galiojančia arba informuoja darbo įgūdžių įgyti pageidaujantį asmenį, kad sutartis laikoma negaliojančia ir nurodo 5 darbo dienų terminą, per kurį šią sutartį galima patikslinti;

V. DARBO ROTACIJA

55. Darbo rotacijos tikslas – suteikti galimybes darbo ieškantiems asmenims laikinai įsidarbinti, pakeičiant darbuotojus jų tikslinių atostogų metu ar kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais.

56. Darbo rotacija organizuojama darbo biržoje registruotiems asmenims, jeigu toks įdarbinimas yra numatytas jų individualiuose užimtumo veiklos planuose.

57. Darbo rotaciją organizuojantiems darbdaviams, kurie darbo rotacijos metu įdarbina darbo biržos siūstus asmenis, mokama subsidija darbo užmokesčiui. Subsidijos darbo užmokesčiui trukmė – iki 12 mėnesių. Subsidija darbo užmokesčiui apskaičiuojama vadovaujantis šio Aprašo 8 punktu ir sudaro:

57.1. 75 procentus apskaičiuotų lėšų už įdarbintus asmenis, kuriems nustatytas iki 25 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis;

57.2. 60 procentų apskaičiuotų lėšų už įdarbintus asmenis, kuriems nustatytas 30–40 procentų darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis;

57.3. 50 procentų apskaičiuotų lėšų už įdarbintus asmenis, nurodytus šio Aprašo 38.3, 38.4, 38.6–38.15 ir 47.1.1 punktuose;

57.4. 40 procentų apskaičiuotų lėšų už įdarbintus kitus darbo biržoje registruotus bedarbius;

58. Darbdaviai, pageidaujantys įgyvendinti darbo rotaciją, darbo biržai pateikiamuose pasiūlymuose nurodo planuojamų įdarbinti asmenų skaičių, jų profesijas (pareigas), kvalifikacijai ir kompetencijai keliamus reikalavimus, siūlomas darbo ir darbo apmokėjimo (darbo užmokesčio sistema, darbo užmokesčio dydis, mokėjimo tvarka) sąlygas. Kartu pateikiama nustatyta tvarka patvirtinto įsakymo dėl keičiamų darbuotojų tikslinių atostogų kopija arba jo išrašas ar nustatyta tvarka patvirtinta kolektyvinės sutarties kopija arba jos išrašas (kai darbo rotacija organizuojama kolektyvinėje sutartyje numatytais atvejais).

59. Darbo birža, gavusi darbdavio pasiūlymus dėl darbo rotacijos įgyvendinimo, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pasiūlymo gavimo dienos:

59.1. patikrina, ar darbdavys atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas;

59.2. įvertina, ar darbo biržoje registruotų darbo ieškančių asmenų turima kvalifikacija ir kompetencija atitinka darbdavio nurodytus reikalavimus;

59.3. priima vieną iš šių sprendimų dėl darbo rotacijos įgyvendinimo ir finansavimo sutarties (11 priedas) sudarymo:

59.3.1. sudaryti sutartį;

59.3.2. nesudaryti sutarties;

59.3.3. siūlyti darbdaviui patikslinti siūlymus per nustatytą laiką;

59.4. raštu (paštu ar elektroniniu paštu, jei raštas pasirašytas elektroniniu paštu) informuoja darbdavį apie priimtą sprendimą. Šio Aprašo 59.3.1 punkte nurodytu atveju ir pateikia būtiną informaciją dėl sutarties sudarymo, o šio Aprašo 59.3.3 punkte nurodytu atveju nurodo, ką reikia tikslinti.

VI. VIEŠIEJI DARBAI

60. Viešųjų darbų tikslas – sudaryti galimybes bedarbiams, išpėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams, aukštųjų mokyklų studentams, studijuojantiems pagal nuolatinės formos studijų programas jų atostogų metu, ekonominius sunkumus patiriančių įmonių darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo laiką, laikinai įsidarbinti, siekiant užsidirbti pragyvenimui būtinų lėšų.

61. Viešieji darbai gali būti organizuojami laikino pobūdžio darbams, teikiančiais socialinę naudą vietos bendruomenei, padedantiems palaikyti ir (ar) plėtoti vietos bendruomenės socialinę infrastruktūrą (socialinės, švietimo, visuomeninio transporto, sveikatos, kultūros, prekybos ir viešojo maitinimo, buitinio gyventojų aptarnavimo, komunalinio butų ūkio, ryšių, asmens ir turto apsaugos sistemose ir kt.), atlikti arba išsaugoti darbo vietas ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse.

62. Ieškančio darbo asmens bendra viešųjų darbų trukmė per 12 mėnesių laikotarpį negali būti ilgesnė kaip 6 mėnesiai. Viešųjų darbų trukmė skaičiuojama nuo darbo sutartyje viešiesiems darbams atlikti nurodytos pirmos darbo dienos iki jo atleidimo iš darbo dienos.

Kasdienė viešuosius darbus ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse dirbančių darbuotojų darbo laiko trukmė kartu su darbo laiku, atliekant savo tiesiogines darbo funkcijas, neturi viršyti aštuonių darbo valandų. Viešieji darbai negali būti dirbami naktį ir švenčių dienomis.

63. Įspėti apie atleidimą iš darbo darbingo amžiaus darbuotojai, ekonominius sunkumus patiriančių įmonių darbuotojai, kuriems nustatytas ne visas darbo laikas ir kuriems ekonominius sunkumus patirianti įmonė yra pagrindinė darbovietė, dirbti viešuosius darbus siunčiami, jei jie yra įsiregistravę darbo biržoje kaip darbo ieškantys asmenys.

64. Bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokiniai bei aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys pagal nuolatinės formos studijų programas, į viešuosius darbus siunčiami jų atostogų metu.

65. *neteko galios.*

66. Viešuosius darbus organizuoja darbo biržos kartu su savivaldybėmis ir darbdaviais.

67. Savivaldybė:

67.1. suderinusi su darbo birža, tvirtina viešųjų darbų, teikiančių socialinę naudą vietos bendruomenei, skirtų padėti palaikyti ir (ar) plėtoti vietos bendruomenės socialinę infrastruktūrą, sąrašą;

67.2. viešųjų darbų programos rengia ir tvirtina pagal darbo biržos pateiktą viešųjų darbų poreikį (darbo ieškančių asmenų skaičių, viešųjų darbų trukmę). Programos patvirtinamos kiekvienais metais ne vėliau kaip iki biudžetinių metų pradžios. Jeigu savivaldybės biudžetas laiku nepatvirtinamas, lėšos viešiesiems darbams finansuoti nuo biudžetinių metų pradžios iki savivaldybės biudžeto patvirtinimo kiekvieną mėnesį negali viršyti 1/12 praėjusių metų savivaldybės biudžete viešiesiems darbams skirtų lėšų.

68. *netekęs galios.*

69. Viešųjų darbų programose, projektuose, teikiančiuose socialinę naudą vietos bendruomenei, skirtuose padėti palaikyti ir (ar) plėtoti vietos bendruomenės socialinę infrastruktūrą vadovaujantis savivaldybės patvirtintu viešųjų darbų sąrašu nurodomi laikini darbai, darbų apimtys, vykdymo laikas ir trukmė, laikinų darbo vietų skaičius, mokėjimo už darbą sąlygos, skiriamos lėšos, lėšų šaltiniai (savivaldybės, darbo biržos, darbdavio lėšos nurodomos atskirai). Prireikus viešųjų darbų programos, projektai gali būti tikslinami.

70. Viešųjų darbų projektuose, skirtuose išsaugoti darbo vietas ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse, nurodomas įmonės dirbančiųjų skaičius, iš jų dirbančiųjų, kuriems organizuojami viešieji darbai, skaičius, profesijos, numatomos vykdyti darbo funkcijos, darbų apimtys, vykdymo laikas ir trukmė, mokėjimo už darbą sąlygos, skiriamos lėšos, lėšų šaltiniai (darbo biržos ir darbdavio lėšos nurodomos atskirai). Prireikus viešųjų darbų projektai gali būti tikslinami.

71. Informaciją apie numatomus įgyvendinti viešuosius darbus, nurodant darbdavių pasiūlymų pateikimo terminus ir kitą reikalingą informaciją, vietos spaudoje skelbia:

71.1. savivaldybė, suderinusi su darbo birža, apie numatomus pagal viešųjų darbų programas įgyvendinti viešuosius darbus;

71.2. darbo birža apie numatomus įgyvendinti viešųjų darbų projektus.

72. Darbdaviai, pageidaujantys įgyvendinti viešuosius darbus, (toliau vadinama – darbdaviai) pasiūlymus pateikia:

72.1. savivaldybei – šio Aprašo 67.2 punkte nurodytose viešųjų darbų programose numatytiems viešiesiems darbams įgyvendinti;

72.2. darbo biržai – šio Aprašo 71.2 punkte nurodytų viešųjų darbų projektuose numatytiems viešiesiems darbams įgyvendinti.

72¹. Tas pats darbdavys per kalendorinius metus gali įgyvendinti tik vieną iš šio Aprašo 71 punkte nurodytų projektų.

73. Pasiūlymuose dėl viešųjų darbų, teikiančių socialinę naudą vietos bendruomenei, skirtų padėti palaikyti ir (ar) plėtoti vietos socialinę infrastruktūrą, įgyvendinimo darbdaviai nurodo viešųjų darbų pobūdį, numatomų sukurti laikinų darbo vietų ir į jas įdarbinti darbo ieškančių asmenų skaičių, reikalavimus jų kvalifikacijai ar kompetencijai, lėšų poreikį, darbų apimtį, darbo ir darbo apmokėjimo sąlygas, įgyvendinimo terminus bei kitą skelbimuose apie numatomus įgyvendinti viešuosius darbus nurodytą informaciją.

74. Pasiūlymuose dėl viešųjų darbų įgyvendinimo darbuotojams, dirbantiems ne visą darbo laiką ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse, darbdaviai nurodo numatomų atlikti viešųjų darbų pobūdį įmonės veiklos srityse, kurios nesusiėję su darbuotojo tiesioginio darbo funkcijomis, darbų apimtį, atlikimo terminus. Kartu su pasiūlymais pateikiama informacija apie įmonės veiklą per pastaruosius metus (33 priedas), dokumentai, patvirtinantys ne dėl nuo darbuotojų priklausančių aplinkybių nustatytą ne visą darbo laiką (raštiški darbuotojų sutikimai, darbo sutartys ir atitinkami darbo sutarčių pakeitimai, nustatyta tvarka patvirtintos įsakymų kopijos ar įsakymų išrašai, valdymo organų protokoliniai nutarimai, kurių pagrindu darbuotojams nustatytas ne visas darbo laikas, ir kt.).

75. Darbdavių, pageidaujančių įgyvendinti viešuosius darbus, atrankai sudaromos nuolat veikiančios viešųjų darbų įgyvendinimo ir darbdavių atrankos komisijos. Šias komisijas, į kurias lygiateisiais pagrindais įtraukiami savivaldybės, darbo biržos ir socialinių partnerių atstovai, sudaro:

75.1. savivaldybė – darbdavių, pageidaujančių įgyvendinti viešuosius darbus pagal šio Aprašo 67.2 punkte nurodytas viešųjų darbų programas, atrankai;

75.2. darbo birža – darbdavių, pageidaujančių įgyvendinti viešuosius darbus pagal šio Aprašo 71.2 punkte nurodytus viešųjų darbų projektus, atrankai.

76. Viešųjų darbų programoje (projektuose) numatytiems darbams atlikti darbo birža ir (ar) savivaldybė su atrinktais darbdaviais sudaro trišales / (dvišales) viešųjų darbų įgyvendinimo ir finansavimo sutartis pagal tipines šių sutarčių formas (13, 14 priedai).

77. Darbdavys su darbo biržos siūstais darbo ieškančiais asmenimis sudaro darbo sutartis viešiesiems darbams atlikti.

78. Darbdaviui, įdarbinusiam pagal darbo sutartį viešiesiems darbams atlikti darbo biržos siūstus asmenis, už kiekvieną įdarbintą asmenį mokamos šios subsidijos darbo užmokesčiui, skirtos iš dalies ar visiškai apmokėti šias išlaidas:

78.1. darbo užmokesčio už įdarbinto asmens faktiškai dirbtą laiką, apskaičiuoto pagal tą mėnesį galiojantį Vyriausybės patvirtintą minimalųjį valandinį atlygį;

78.2. draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms, apskaičiuotoms nuo šio Aprašo 78.1 punkte nurodyto darbo užmokesčio;

78.3. piniginei kompensacijai už išmokėtą viešuosius darbus dirbusiam asmeniui kompensaciją už nepanaudotas atostogas, įskaitant draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumą.

79. Šio Aprašo 78 punkte nurodytos subsidijos darbo užmokesčiui darbdaviams mokamos vadovaujantis Užimtumo rėmimo įstatymo 28 straipsnio 10–13 dalyse nurodytomis sąlygomis.

80. Darbdaviui, įdarbinusiam darbo biržos siūstą asmenį viešiesiems darbams, nurodytiems šio Aprašo 67.2 punkte, atlikti savivaldybė skiria ne daugiau kaip 7 procentus nuo savivaldybės darbdaviui kompensuojamos lėšų sumos kitoms su viešaisiais darbais susijusioms išlaidoms kompensuoti. Su viešaisiais darbais susijusių išlaidų sąrašą ir jų kompensavimo tvarką nustato savivaldybė.

Viešųjų darbų administravimo išlaidoms savivaldybė gali skirti ne daugiau kaip 7 procentus darbdaviui savivaldybės kompensuojamos sumos.

81. Darbo birža dirbantiems viešuosius darbus asmenims, išskyrus asmenis, viešuosius darbus dirbančius ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse, važinėjantiems iš gyvenamosios vietos į darbą, gavusi iš darbdavio informaciją apie faktiškai dirbtas darbo dienas, kompensuoja jų kelionės išlaidas pagal asmens prašyme kompensuoti šias išlaidas nurodytą maršrutą (išskyrus keliones miesto transportu). Kelionės išlaidos kompensuojamos pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintą 1 kilometro tarifinį įkainį, kelionės atstumą nustatant naudojantis GIS programa.

82. Darbo birža dirbantiems viešuosius darbus asmenims, išskyrus asmenis, viešuosius darbus dirbančius ekonominius sunkumus patiriančiose įmonėse, apmoka visas privalomojo sveikatos tikrinimo ir skiepijimo nuo užkrečiamųjų ligų, jeigu tai numatyta darbuotojų saugą ir sveikatą darbe reglamentuojančiuose teisės aktuose, išlaidas pagal pateiktus šias išlaidas pateisinančius dokumentus.

VII. DARBO VIETŲ STEIGIMO (PRITAIKYMO) SUBSIDIJAVIMAS

83. Darbo vietų steigimo (pritaikymo) (toliau – steigimo) subsidijavimas organizuojamas darbo biržoje registruotų darbo ieškančių asmenų neterminuotam įdarbinimui remti.

84. Subsidija darbo vietoms steigti (pritaikyti) (toliau – steigti) skiriama darbdaviams vadovaujantis Užimtumo rėmimo įstatymo 29 straipsnio 2 dalies, 30 straipsnio ir šio Aprašo 7, 12–14 punktų nuostatomis. Subsidija skiriama darbdaviams, įdarbinantiems asmenis pagal neterminuotas darbo sutartis, priklausantiems šioms darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų grupėms:

84.1. darbingo amžiaus neįgaliesiems, registruotiems darbo biržoje darbo ieškančiais asmenimis, kuriems nustatytas iki 25 procentų darbingumo lygis arba sunkus neįgalumo lygis;

84.2. darbingo amžiaus neįgaliesiems, registruotiems darbo biržoje bedarbiais asmenimis, kuriems nustatytas 30–55 procentų darbingumo lygis arba vidutinis arba lengvas neįgalumo lygis.

85. Subsidija skiriama darbdaviams, kurie:

85.1. atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas;

85.2. turi nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti ir išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėnesius.

86. Darbdaviai privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 procentus, išskyrus atvejus, kai įdarbinami neįgalieji (už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar neviršijantis 25 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – I grupės invalidą), – 20 procentų; už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – II grupės invalidą), – 30 procentų), darbo vietoms įsteigti (pritaikyti) reikalingų išlaidų.

87. Paraiškos teikėjo nuosavos lėšos, nurodytos paraiškoje, turi atitikti šio Aprašo 14 punkte nustatytas sąlygas ir gali būti skiriamos tik šio Aprašo 13 punkte nurodytoms išlaidoms finansuoti. Šios išlaidos negali būti padengiamos natūra.

88. Darbdaviai, norintys gauti subsidiją, darbo biržai pateikia nustatytos formos paraišką (16 priedas) ir prie jos prideda šių dokumentų kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu:

88.1. leidimų, licencijų, higienos pasų numatomai vykdyti / vykdomai veiklai, kuriuos galima gauti prieš atliekant paraiškoje numatytus darbus;

88.2. dokumentų, patvirtinančių nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti (pritaikyti);

88.3. dokumentų, pagrindžiančių lėšų darbo vietoms steigti (pritaikyti) poreikį (patalpų remonto darbų, darbo vietos įrengimo projektai ir jų sąmatos);

88.4. dokumentų, patvirtinančių paraiškos teikėjo turto priskyrimą ilgalaikiam materialiajam turtui.

89. Subsidijos gavėjas, prieš pasirašydamas sutartį, pateikia jos galiojimo užtikrinimą – banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo raštą (kartu su lai-

davimo draudimo polisu) – ne mažiau kaip 50 procentų pagal sutartį darbo vietai (-oms) steigti skiriamos subsidijos sumos sutarties galiojimo laikotarpiu.

90. Paraiškos sąmatoje turi būti įtrauktos visos reikalingos išlaidos, nurodytos Lt, o sąmatose, pateiktose nuo 2015 m. sausio 1 d., arba paraiškose, pateiktose iki 2014 m. gruodžio 31 d., kurių veikloms įgyvendinti subsidija turės būti išmokėta 2015 m., – Eur. Kiekviena sąmatos eilutė turi būti išskaidyta, nurodant konkretų išlaidų elementą ir įsigyjamus kiekius. Išlaidos nurodomos su mokesčiais, išskyrus PVM, kai subsidijos gavėjai yra registruoti Valstybinėje mokesčių inspekcijoje kaip PVM mokėtojai.

91. Darbo birža, gavusi paraišką, per 10 darbo dienų nuo šio Aprašo 88 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos patikrina, ar paraiškos teikėjas atitinka šio Aprašo 85 punkte nurodytas sąlygas, išnagrinėja pateiktus dokumentus bei priima vieną iš šių sprendimų:

91.1. patenkinti paraišką;

91.2. atmesti paraišką;

91.3. siūlyti paraiškos teikėjui patikslinti paraišką per nustatytą laiką.

92. Darbo birža raštu (paštu ar elektroniniu paštu, jei raštas pasirašytas elektroniniu parašu) per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos informuoja paraiškos teikėją apie priimtą sprendimą. Šio Aprašo 91.1 papunktyje nurodytu atveju pateikia būtiną informaciją dėl darbo vietų steigimo sutarties sudarymo, o Aprašo 91.3 papunktyje nurodytu atveju nurodo paraiškos teikėjui, per kiek laiko ir ką reikia tikslinti.

93. Darbo birža, priėmusi sprendimą paraišką patenkinti, per 10 darbo dienų nuo sprendimo priėmimo dienos arba per raštu su paraiškos teikėju (toliau – subsidijos gavėjas) suderintą laikotarpį, bet ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo sprendimo priėmimo dienos, sudaro darbo vietų steigimo sutartį (20 priedas).

94. Subsidijos gavėjas valstybės ir nuosavoms lėšoms privalo atidaryti specialiąją sąskaitą Lietuvos Respublikoje veikiančiame banke, iš kurios atsiskaitymai vykdomi atliekant bankinius pavedimus.

95. Subsidija darbo vietoms steigti subsidijos gavėjui pervedama į nurodytą specialiąją (valstybės pagalbos) sąskaitą per 10 darbo dienų arba per raštu su darbdaviu suderintą laikotarpį nuo avansinio mokėjimo prašymo gavimo dienos. Avansu išmokama 50 procentų subsidijos. Pasirašius darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą ir pateikus mokėjimo prašymą su išlaidas pateisinamųjų dokumentų kopijomis, per 5 darbo dienas arba per raštu su darbdaviu suderintą laikotarpį subsidijos gavėjui išmokama likusi subsidijos dalis.

96. Darbo birža, gavusi subsidijos gavėjo raštišką pranešimą apie materialinių ir teisinių sąlygų naujoms darbo vietoms sukurti sudarymą, per 3 darbo dienas, dalyvaujant subsidijos gavėjui, darbo vietos steigimo vietoje patikrina subsidijos gavėjo įsigytų darbo priemonių, būtinų darbo vietos funkcionavimui užtikrinti, atitikimą nurodytoms paraiškoje.

97. Į įsteigtas (pritaikytas) darbo vietas subsidijos gavėjas privalo įdarbinti darbo biržoje registruotus darbo ieškančius asmenis, atitinkančius paraiškoje subsidijai

darbo vietai (-oms) steigti gauti nustatytus kvalifikacinius reikalavimus, pasirašydamas su jais neterminuotas darbo sutartis ir nustatydamas darbo laiką, nurodytą paraiškoje subsidijai darbo vietai (-oms) steigti gauti. Pasikeitę kvalifikaciniai reikalavimai darbuotojui, dirbančiam įsteigtoje darbo vietoje, gali būti tikslinami subsidijos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu ir įforminami darbo vietų steigimo įgyvendinimo sutarties pakeitimu.

Subsidijos gavėjui sudarius su darbo biržos siūstais asmenimis darbo sutartis dirbti įsteigtoje (pritaikytose) darbo vietose, darbo birža su subsidijos gavėju pasirašo darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą, prie kurio prideda sudarytų darbo sutarčių ir prireikus kitų darbo vietų steigimą patvirtinančių dokumentų kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privaloma turėti antspaudą, ir vadovo parašu

98. Subsidijos gavėjai darbo vietai (-oms) įsteigti (pritaikyti) skirtas lėšas (valstybės paramos ir subsidijos gavėjo) privalo panaudoti pagal paraiškoje nurodytas veiklas ir sąmatą.

99. Paraiškos vykdymo veiklos ir (ar) sąmata gali būti tikslinamos, esant priežastims, kurių nebuvo galima numatyti, ir atvejais, nenumatytais šio Aprašo 102 punkte, pateikus darbo biržai motyvuotą prašymą dėl projekto veiklų patikslinimo ir (ar) išlaidų tarp skirtingų sąmatos eilučių perskirstymo.

100. Darbo birža per 10 darbo dienų nuo paramos gavėjo prašymo patikslinti projekto veiklas ir sąmatą gavimo dienos, įvertinusi jo pagrįstumą, priima sprendimą dėl paramos gavėjo prašymo. Darbo biržai patvirtinus pakeitimus, jie tampa sudėtine sutarties dalimi.

101. Subsidijos gavėjas, nupirkęs prekių, paslaugas arba darbus šio Aprašo 103 punkte nustatyta tvarka ir nepanaudojęs visų lėšų, numatytų Priemonės įgyvendinimo sąmatoje, arba, vykdant veiklas, iškilus poreikiui įsigyti kitą darbo vietoms įsteigti būtiną įrangą, paslaugas ar darbus, turi pateikti darbo biržai prašymą, nurodytą šio Aprašo 99 punkte.

102. Subsidijos gavėjas gali savo nuožiūra koreguoti paraiškoje nurodytą sąmatą, nedidindamas paraiškoje nurodyto subsidijos dydžio, jei subsidijos lėšų perskirstymas tarp skirtingų sąmatos eilučių nepadidina planuotų išlaidų daugiau 10 procentų. Subsidijos gavėjas kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos informuoja darbo biržą apie pakeitimus, pateikdamas patikslintą sąmatą.

103. Prekių, paslaugų arba darbų pirkimai už paraiškos sąmatoje nurodytas lėšas turi būti atliekami vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, kai paramos gavėjas pagal nurodytąjį įstatymą yra perkančioji organizacija. Tuo atveju, kai paramos gavėjas nėra perkančioji organizacija, visi pirkimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos darbo biržos direktoriaus patvirtintomis Paramos gavėjų, nesančių perkančiosiomis organizacijomis, pirkimų taisyklėmis.

104. Subsidijos gavėjas privalo grąžinti darbo biržai:

104.1. per jos nustatytą terminą subsidijos darbo vietoms steigti lėšas, kurios panaudotos kitoms nei šio Aprašo 13 punkte nurodytoms išlaidoms padengti;

104.2. neįsteigęs visų steigimo sutartyje numatytų darbo vietų, subsidijos, kuri buvo numatyta šioms darbo vietoms įsteigti, dalį. Ši gražintina subsidijos dalis, skirta vienai darbo vietai įsteigti, apskaičiuojama šio Aprašo 111 punkte nustatyta tvarka.

105. Darbo birža atlieka subsidijų darbo vietoms steigti apskaitą, tikrina, ar gauta subsidija naudojama pagal paskirtį, vykdo įsteigtų darbo vietų išlaikymo kontrolę ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo darbo vietos įsteigimo dienos.

106. Subsidijos gavėjas privalo:

106.1. darbo vietą įsteigti (pritaikyti) ir visiškai atsiskaityti su darbo birža už suteiktą paramą ne vėliau kaip per 10 mėnesių nuo darbo vietų steigimo sutarties pasirašymo dienos;

106.2. kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos teikti veiklos finansinę ataskaitą (23 priedas) darbo biržai iki darbo vietų steigimo sutartyje numatytų darbo vietų įsteigimo dienos.

107. Darbo birža pripažįsta tik tas subsidijos gavėjo po sutarties pasirašymo patirtas išlaidas, kurios patvirtinamos išlaidas pateisinančių ir apmokėjamą įrodančių dokumentų kopijomis.

108. Darbo birža, atlikusi paraiškoje nurodytų darbų įgyvendinimo patikrą vietoje, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas po patikros atlikimo parengia patikros vietoje aktą ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šių dokumentų parengimo dienos kopiją pateikia subsidijos gavėjui. Esant akte nurodytiems pažeidimams, darbo birža subsidijos gavėjui teikia pretenziją.

109. Subsidijos gavėjas privalo gražinti darbo biržai visą jam pervestą subsidiją (-as) per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų, atsiradus bent vienai iš šių nurodytų sąlygų:

109.1. jis raštu praneša apie atsisakymą vykdyti sutartinius įsipareigojimus arba jų nevykdo, gavęs darbo biržos išpėjimą apie sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, išskyrus darbo vietos panaikinimo atvejų;

109.2. jis nepateikia darbo biržai šio Aprašo 13¹ punkte nurodytų draudimą įrodančių dokumentų;

109.3. nesudaro sąlygų darbo biržai atlikti darbo vietos steigimo patikros vietoje ar, darbo biržai pareikalavus, neteikia su sutarties vykdymu susijusios informacijos;

109.4. nevykdo Aprašo 112 punkto reikalavimų.

110. Subsidijos darbo vietai steigti gavėjas, panaikinęs įsteigtą darbo vietą, turi darbo biržai gražinti: visą subsidiją, kai darbo vieta panaikinama per pirmųjų 12 mėnesių laikotarpį nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 80 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 13 iki 24 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 50 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 25 iki 36 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo).

111. Šio Aprašo 110 punkte nurodyta subsidija gražinama per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų. Gražinamos subsidijos, skirtos vienai darbo vietai įsteigti, dydis apskaičiuojamas, dalijant visą suteiktą subsidiją iš sukurtų darbo vietų skaičiaus.

112. Subsidijos gavėjas per 36 mėnesių laikotarpį nuo darbo vietos įsteigimo (pritaikymo) dienos be darbo biržos sutikimo neturi teisės:

112.1. parduoti, įkeisti, išnuomoti ar kitaip perleisti įgytą turtą pagal gautą subsidiją darbo vietai steigti;

112.2. išvežti už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų ilgalaikio materialiojo turto, kurį įsigijo steigdamas (pritaikdamas) darbo vietas;

112.3. keisti įdarbinto asmens darbo vietą ar darbo funkcijas, nustatyti ne visą darbo laiką arba ne visą darbo savaitę, kaip tai nurodyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 146 straipsnyje, jeigu to nebuvo numatęs paraiškoje subsidijai darbo vietai (-oms) steigti gauti, išskyrus Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę, įdarbinimo atvejus.

113. Darbo birža sutikimą atlikti veiksmus, nurodytus šio Aprašo 112 punkte, duoda, jeigu subsidijos gavėjas raštu pagrindžia, jog šie veiksmai nesuvaržys ar nepadarys negalimu subsidijos gavėjo prisiimtų įsipareigojimų vykdymą.

114. Darbdavys apie atsilaisvinusią įsteigtą (pritaikytą) pagal darbo vietų steigimo subsidijavimo sutartį darbo vietą darbo biržą privalo informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo atleidimo dienos į šią darbo vietą priimti kitą darbo biržos siunčiamą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Tais atvejais, kai įdarbintas į įsteigtą (pritaikytą) darbo vietą asmuo serga daugiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per pastaruosius dvylika mėnesių arba išeina nėštumo ir gimdymo atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti, darbdavys privalo darbo biržą informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos pagal terminuotą darbo sutartį turi įdarbinti kitą darbo biržos siųstą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Jeigu darbo birža negali per 30 darbo dienų nuo atleidimo iš darbo dienos į atsilaisvinusią darbo vietą nusiųsti kvalifikacinius reikalavimus atitinkančio asmens, kvalifikaciniai reikalavimai tikslinami subsidijos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu.

VIII. VIETINIŲ UŽIMTUMO INICIATYVŲ PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMAS

115. VUI projektų tikslas yra steigti naujas darbo vietas atskirose savivaldybių (seniūnijų) teritorijose bedarbiams neterminuotai įdarbinti, telkiant vietos bendruomenės ir socialinių partnerių pastangas didinti gyventojų užimtumą.

116. Savivaldybių (seniūnijų) teritorijas, kuriose bus įgyvendinami VUI projektai, kasmet iki gruodžio 1 d. nustato Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Lietuvos darbo birža skelbia VUI projektų atranką savo ir darbo biržų interneto svetainėse bei darbo biržų viešo informavimo vietose.

117. Subsidija skiriama darbdaviams, kurie:

117.1. atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas;

117.2. turi nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti ir išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėnesius;

117.3. yra vienas iš šių subjektų:

117.3.1. smulkiojo ir vidutinio verslo subjektas, nurodytas Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (Žin., 2007, Nr. 132-5354) (toliau vadinama – Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas);

117.3.2. įmonė ar viešoji įstaiga, kuriose mažiau nei pusę balsų dalininkų susirinkime turi (arba visai neturi) valstybės institucijos ir įstaigos, savivaldybės institucijos ir įstaigos, valstybės ar savivaldybių įmonės.

117.4. *neteko galios*.

118. Darbdaviai privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 procentus, išskyrus atvejus, kai įdarbinami neįgalieji (už kiekvieną neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas sunkus neįgalumo lygis ar neviršijantis 25 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – I grupės invalidą), – 20 procentų; už neįgalų darbuotoją, kuriam nustatytas vidutinis neįgalumo lygis ar 30–40 procentų darbingumo lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. – II grupės invalidą), – 30 procentų), darbo vietoms įsteigti (pritaikyti) reikalingų išlaidų.

119. Projekto teikėjas pateikia darbo biržai užpildytą nustatytos formos VUI projekto paraišką (18 priedas) ir prie jos prideda šių dokumentų kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu:

119.1. dokumentų, patvirtinančių nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti (pritaikyti);

119.2. dokumentų, patvirtinančių smulkiojo ar vidutinio subjekto statusą, remiantis Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsnyje nustatytais reikalavimais;

119.3. raštišką patvirtinimą, nurodant, kokią dalį visų dalininkų sudaro valstybės institucijos ir įstaigos, savivaldybės institucijos ir įstaigos, valstybės ar savivaldybių įmonės;

119.4. dokumentų, pagrindžiančių lėšų darbo vietoms steigti (pritaikyti) poreikį (patalpų remonto darbų, darbo vietos įrengimo projektai ir jų sąmatos);

119.5. už paskutinius finansinius metus atlikto audito ataskaitos ir išvadų apie įmonės veiklos tęstinumą (jei toks auditas buvo atliktas);

119.6. leidimų, licencijų, higienos pasų numatomai vykdyti / vykdomai veiklai, kuriuos galima gauti prieš atliekant paraiškoje numatytus darbus;

119.7. dokumentų, patvirtinančių paraiškos teikėjo turto priskyrimą ilgalaičiam materialiajam turtui.

120. Subsidijos gavėjas, prieš pasirašydamas sutartį, pateikia jos galiojimo užtikrinimą – banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo raštą (kartu su laidavimo draudimo polisu) – ne mažiau kaip 50 procentų pagal sutartį darbo vietai (-oms) steigti skiriamos subsidijos sumos sutarties galiojimo laikotarpiu.

121. VUI projekto paraiškos sąmatoje turi būti įtrauktos visos reikalingos išlaidos, nurodytos Lt, o sąmatose, pateiktose nuo 2015 m. sausio 1 d., arba paraiškose, pateiktose iki 2014 m. gruodžio 31 d., kurių veikloms įgyvendinti subsidija turės būti išmokėta 2015 m., – Eur. Kiekviena sąmatos eilutė turi būti išskaidyta, nurodant konkretų išlaidų elementą ir įsigyjamus kiekius. Išlaidos nurodomos su mo-

kesčiais, išskyrus PVM, kai subsidijos gavėjai yra registruoti Valstybinėje mokesčių inspekcijoje kaip PVM mokėtojai.

122. VUI projektų paraiškos pateikiamos tikslinės teritorijos darbo biržai per 30 dienų nuo VUI projektų atrankos paskelbimo Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje dienos. VUI projektų paraiškos gali būti siunčiamos paštu arba pateikiamos tiesiogiai tikslinės teritorijos darbo biržai.

123. *neteko galios.*

124. Darbo birža privalo kiekvienai gautai VUI projekto paraiškai suteikti registracijos numerį, fiksuoti tikslią gavimo datą bei laiką ir paštu išsiųsti arba įteikti projekto teikėjui patvirtinimą apie gautą paraišką, nurodydama paraiškos gavimo datą, laiką.

125. Pasiūlymas turi būti pateikiamas užklijuotame voke. Vokas turi būti adresuotas konkrečiai darbo biržai, VUI projektų atrankai. Ant voko turi būti užrašyta „Neatplėšti iki oficialios vokų atplėšimo procedūros“.

126. VUI projekto paraiškos (su priedais) lapai turi būti sunumeruoti, susiūti ir paskutinio lapo antroje pusėje patvirtinti projekto teikėjo ar jo įgalioto asmens parašu, nurodytas projekto teikėjo ar jo įgalioto asmens vardas, pavardė, pareigos (jei yra) ir pasiūlymą sudarančių lapų skaičius. Paraiška ir jos priedai pateikiami dviem egzemplioriais, nurodant „Originalas“ ir „Kopija“.

127. Projekto teikėjas turi teisę pakeisti savo paraišką. Toks pakeitimas galioja, jeigu projekto teikėjas pateikia jį voke su užrašu „Paraiškos pakeitimas“ per Aprašo 122 punkte nustatytą terminą. Pakeitimas turi būti pasirašytas projekto teikėjo vado arba jo įgalioto asmens.

128. Projekto teikėjas turi teisę atšaukti pateiktą paraišką. Apie paraiškos atšaukimą jis turi pranešti raštu iki šio Aprašo 122 punkte nurodyto termino.

129. Darbo birža paraiškos atšaukimą įregistruoja ir grąžina neatplėštą paraiškos voką projekto teikėjui. Paraiškos vokas taip pat grąžinamas projekto teikėjui, kai paraiška pateikiama darbo biržai po šio Aprašo 122 punkte nurodyto termino.

130. Lietuvos darbo biržos direktorius sudaro VUI projektų priežiūros komitetą darbo biržų atrinktų paraiškų finansavimo klausimams svarstyti ir projektų įgyvendinimo priežiūrai vykdyti (toliau vadinama – komitetas) iš vienodo skaičiaus lygiateisių narių: darbuotojų (profesinių sąjungų, susivienijimų, asociacijų ir kitų organizacijų), darbdavių (susivienijimų, asociacijų ir kitų organizacijų) bei valstybės institucijų atstovų ir tvirtina jo darbo reglamentą.

131. Tikslinių teritorijų darbo biržų direktoriai kasmet sudaro VUI projektų atrankos komisijas kiekviename darbo biržos skyriuje, kurio aptarnaujamoje teritorijoje tais metais numatyta įgyvendinti VUI projektus, paraiškų atrankai ir įgyvendinamų projektų priežiūrai vykdyti (toliau – komisija) iš vienodo skaičiaus lygiateisių narių: darbuotojų (profesinių sąjungų, susivienijimų, asociacijų ir kitų organizacijų), darbdavių (susivienijimų, asociacijų ir kitų organizacijų), savivaldybių bei darbo biržų atstovų. Komisijos darbo reglamentą tvirtina Lietuvos darbo biržos direktorius.

132. Paraiškas, tinkamas paramai teikti, atranka komisija. Ji atlieka projekto teikėjo, paraiškos ir jos priedų atitikties formaliems šio Aprašo reikalavimams įver-

tinimą (24 priedas) ir paraiškos kokybės vertinimą, remdamasi komisijos narių paraiškos kokybės vertinimu (25 priedas).

Komisijai nustačius, kad pateikti ne visi šiame Apraše nurodyti dokumentai, nevisiškai arba neteisingai užpildyti dokumentai, darbo birža kreipiasi į paraiškos teikėją, nurodydama trūkumus ir terminą jiems pašalinti.

Komisija atmeta paraiškas, kurių atitiktis VUI projektų tikslams įvertinta mažiau nei 30 balų arba paraiškos kokybė įvertinta mažiau nei 50 balų, o darbo birža per 3 darbo dienas apie tai raštu informuoja šių paraiškų teikėjus.

Atitikusių šio Aprašo reikalavimus paraiškų, kurių kokybę komisija įvertino daugiau kaip 50 balų, sąrašą komisija teikia tvirtinti darbo biržos direktoriui.

133. Projektų teikėjai, kurių paraiškos įtrauktos į tinkamų paramai teikti sąrašą, patvirtintą darbo biržos direktoriaus, per 3 darbo dienas nuo sąrašo patvirtinimo dienos raštu informuojami, kad jų paraiškos bus teikiamos komitetui tolesniam vertinimui.

134. Komitetas per 14 darbo dienų nuo darbo biržos projektų pateikimo dienos papildomai patikrinęs, ar darbo biržų atrinktos paraiškos atitinka šio Aprašo 117 punkte nustatytus reikalavimus, ir nustatęs, kad paraiškose pateikta ne visa reikalinga informacija ar reikalingi papildomi dokumentai, kreipiasi į darbo biržą, nurodydama trūkumus ir terminą jiems pašalinti.

135. Komitetas atlieka galutinį paraiškų įvertinimą pagal Galutinio paraiškų įvertinimo metodiką (26 priedas) ir sudaro finansuojamų projektų sąrašo projektą.

136. Lietuvos darbo biržos direktorius priima sprendimą dėl komiteto pateikto galutinio finansuojamų VUI projektų sąrašo projekto ir jį tvirtina. Darbo biržos raštu per 3 darbo dienas informuoja į šį sąrašą patekusius ir nepatekusius projektų teikėjus.

137. Darbo birža per 10 darbo dienų nuo finansuojamų VUI projektų sąrašo patvirtinimo dienos arba per raštu su darbdaviu suderintą laikotarpį, bet ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo finansuojamų VUI projektų sąrašo patvirtinimo, sudaro VUI projekto įgyvendinimo sutartis (22 priedas) su VUI projektų teikėjais, kuriems nuspręsta skirti subsidiją (toliau – subsidijos gavėjas).

138. Subsidijos gavėjas valstybės ir nuosavoms lėšoms privalo atidaryti specialiąją sąskaitą Lietuvos Respublikoje veikiančiame banke, iš kurios atsiskaitymai vykdomi, atliekant bankinius pavedimus.

139. Subsidija už steigiamas (pritaikomas) darbo vietas subsidijos gavėjui perdedama į nurodytą specialiąją (valstybės pagalbos) sąskaitą per 10 darbo dienų nuo avansinio mokėjimo prašymo gavimo dienos arba per su darbdaviu suderintą laikotarpį. Avansu išmokama iki 30 procentų subsidijos.

140. Subsidijos gavėjas, panaudojęs ne mažiau kaip 50 procentų projektui įgyvendinti numatytų lėšų (įskaitant visą gautą avansą), gali pateikti darbo biržai prašymą pervesti jam iki 50 procentų pagal tarpinio mokėjimo prašymą nuo visos pagal sutartį skiriamos subsidijos sumos. Kartu su prašymu jis pateikia nustatytos formos veiklos finansines ataskaitas (toliau bendrai vadinamos – tarpinės ataskaitos) ir išlaidas pateisinančių dokumentų kopijas.

141. Darbo birža, gavusi subsidijos gavėjo prašymą pervesti lėšas pagal tarpinio mokėjimo prašymą, per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos išnagrinėja kartu su prašymu pateiktas tarpines ataskaitas ir, jas patvirtinusi, perveda lėšas per 10 darbo dienų nuo ataskaitų patvirtinimo dienos arba per raštu su darbdaviu suderintą laikotarpį.

142. Darbo biržai atmetus šio Aprašo 140 punkte nurodytą prašymą, subsidijos gavėjas gali per darbo biržos raštu nustatytą terminą ištaisyti nurodytus ataskaitų trūkumus ir pateikti jas kartu su nauju prašymu pervesti lėšas pagal tarpinio mokėjimo prašymą.

Likusi subsidijos dalis subsidijos gavėjams išmokama per 5 darbo dienas arba per su darbdaviu suderintą laikotarpį pasirašius darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą ir pateikus mokėjimo prašymą su išlaidas pateisinančių dokumentų kopijomis (arba iki 70 procentų nuo visos sutartyje numatytos projektui skiriamos subsidijos sumos, jei tarpinio mokėjimo prašymo nebuvo).

143. Darbo birža, gavusi subsidijos gavėjo raštišką pranešimą apie materialinių ir teisinių sąlygų naujoms darbo vietoms sukurti sudarymą, per 3 darbo dienas, dalyvaujant subsidijos gavėjui darbo vietos steigimo vietoje, patikrina darbo vietas ir už subsidiją subsidijos gavėjo įsigytų darbo priemonių panaudojimą šiose darbo vietose bei jų atitikimą nurodytoms paraiškoje.

144. Į įsteigtas (pritaikytas) darbo vietas subsidijos gavėjas privalo įdarbinti darbo biržoje registruotus darbo ieškančius asmenis, atitinkančius paraiškoje paramai gauti nurodytus kvalifikacinius reikalavimus, pasirašydamas su jais neterminuotas darbo sutartis ir nurodydamas darbo laiką, nurodytą VUI projekto paraiškoje paramai gauti. Pasikeitę kvalifikaciniai reikalavimai darbuotojui, dirbančiam įsteigtoje darbo vietoje, gali būti tikslinami subsidijos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu ir įforminami VUI projekto įgyvendinimo sutarties pakeitimu.

Subsidijos gavėjui sudarius su darbo biržos siūstais asmenimis darbo sutartis darbui įsteigtose (pritaikytose) darbo vietose, darbo birža su subsidijos gavėju pasirašo darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą, prie kurio pridedamos sudarytų darbo sutarčių ir prireikus kitų darbo vietų steigimą patvirtinančių dokumentų kopijos, patvirtintos antspaudu, jei privaloma turėti antspaudą, ir vadovo parašu.

145. Subsidijos gavėjai darbo vietai (-oms) įsteigti (pritaikyti) skirtas lėšas (valstybės paramos ir subsidijos gavėjo) privalo panaudoti pagal paraiškoje nurodytas veiklas ir sąmatą.

146. Paraiškos vykdymo veiklos ir (ar) sąmata gali būti tikslinamos, pateikus darbo biržai motyvuotą prašymą dėl projekto veiklų patikslinimo ir (ar) išlaidų tarp skirtingų sąmatos eilučių perskirstymo, jeigu lėšų perskirstymas viršija 5 procentus planuotų išlaidų.

147. Darbo birža per 10 darbo dienų nuo subsidijos gavėjo prašymo patikslinti projekto veiklas ir sąmatą gavimo dienos, įvertinusi jo pagrįstumą, priima sprendimą dėl subsidijos gavėjo prašymo. Darbo biržai patvirtinus pakeitimus, jie tampa sudėtine sutarties dalimi.

148. Subsidijos gavėjas, nupirkęs prekių, paslaugų arba darbų už projekto, kuriam suteikta subsidija, lėšas šio Aprašo 150 punkte nustatyta tvarka ir nepanaudojęs visų lėšų, numatytų projekto įgyvendinimo sąmatoje, ar vykdant veiklas iškilus poreikiui įsigyti kitą projektui įgyvendinti būtiną įrangą, paslaugas ar darbus, turi pateikti darbo biržai prašymą, nurodytą šio Aprašo 146 punkte.

149. Subsidijos gavėjas gali savo nuožiūra tikslinti paraiškoje nurodytą sąmatą, nedidindamas paraiškoje nurodyto subsidijos dydžio, jei subsidijos lėšų perskirstymas tarp skirtingų sąmatos eilučių neviršija 5 procentų planuotų išlaidų. Subsidijos gavėjas kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos informuoja darbo biržą apie pakeitimus, pateikdamas patikslintą sąmatą.

150. Prekių, paslaugų arba darbų pirkimai už paraiškos sąmatoje nurodytas lėšas turi būti atliekami vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, kai subsidijos gavėjas pagal nurodytąjį įstatymą yra perkančioji organizacija. Tuo atveju, kai subsidijos gavėjas nėra perkančioji organizacija, visi pirkimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos darbo biržos direktoriaus patvirtintomis subsidijos gavėjų, nesančių perkančiosiomis organizacijomis, pirkimų taisyklėmis.

151. Subsidijos gavėjas privalo grąžinti darbo biržai:

151.1. visą įgyvendinant projektą nepanaudotą subsidiją iki einamųjų finansinių metų gruodžio 10 d.;

151.2. per darbo biržos nustatytą terminą subsidijos lėšas, kurios panaudotos kitoms nei šio Aprašo 13 punkte nurodytoms išlaidoms padengti;

151.3. neįsteigęs visų VUI projekto įgyvendinimo sutartyje numatytų darbo vietų – subsidijos, kuri buvo numatyta šioms darbo vietoms įsteigti, dalį. Ši grąžintina subsidijos dalis, skirta vienai darbo vietai įsteigti, apskaičiuojama šio Aprašo 158 punkte nustatyta tvarka.

152. Darbo biržos atlieka subsidijų apskaitą ir tikrina, ar gauta subsidija naudojama pagal paskirtį, vykdo įsteigtų darbo vietų išlaikymo kontrolę ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo darbo vietos įsteigimo dienos.

153. Subsidijos gavėjas privalo:

153.1. iki einamųjų metų gruodžio 10 dienos atlikti visus projekte numatytus darbus ir įsteigti visas darbo vietas bei pateikti galutines veiklos finansines ataskaitas (23 priedas);

153.2. kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos teikti veiklos finansinę ataskaitą darbo biržai iki VUI projekto įgyvendinimo sutartyje numatytų darbo vietų įsteigimo dienos (23 priedas);

153.3. į įsteigtą subsidijuojant darbo vietą įdarbinant darbo biržos atsiųstą bedarbį, jo darbo sutartyje numatyti ne mažesnę nei VUI projekto paraiškoje nurodytą atlyginimą.

154. Darbo birža pripažįsta tik tas subsidijos gavėjo po sutarties pasirašymo patirtas išlaidas, kurios patvirtinamos išlaidas pateisinančių ir išlaidų apmokėjimą įrodančių dokumentų kopijomis.

155. Darbo birža, atlikusi paraiškoje nurodytų darbų įgyvendinimo patikrą vietoje, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas po patikros vietoje atlikimo dienos parengia

patikrinimo aktą ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šių dokumentų parengimo dienos kopiją pateikia subsidijos gavėjui. Esant akte nurodytiems pažeidimams, darbo birža subsidijos gavėjui teikia pretenziją.

156. Subsidijos gavėjas privalo grąžinti darbo biržai visą jam pervestą subsidiją (-as) per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų, atsiradus bent vienai iš šių nurodytų sąlygų:

156.1. jis raštu atsisako vykdyti sutartinius įsipareigojimus arba jų nevykdo, gavęs darbo biržos išpėjimą apie sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, išskyrus darbo vietos panaikinimo atvejų;

156.2. pateiktose tarpinėse ataskaitose per 50 darbo dienų nepagrindžia, kodėl projekte numatyti darbai nevykdomi;

156.3. jis nepateikia darbo biržai šio Aprašo 13¹ punkte nurodytų draudimą įrodančių dokumentų;

156.4. nevykdo Aprašo 159 punkto reikalavimų;

156.5. nesudaro sąlygų darbo biržai atlikti darbo vietos steigimo patikrą vietoje ar, darbo biržai pareikalavus, neteikia su sutarties vykdymu susijusios informacijos.

157. Subsidijos darbo vietai steigti gavėjas, panaikinęs įsteigtą darbo vietą, turi darbo biržai grąžinti: visą subsidiją, kai darbo vieta panaikinama per pirmųjų 12 mėnesių laikotarpį nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 80 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 13 iki 24 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 50 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 25 iki 36 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo).

158. Šio Aprašo 157 punkte nurodyta subsidija grąžinama per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų. Grąžinamos subsidijos, skirtos vienai darbo vietai įsteigti, dydis apskaičiuojamas, dalijant visą suteiktą subsidiją iš sukurtų darbo vietų skaičiaus.

159. Subsidijos gavėjas per 36 mėnesių laikotarpį nuo darbo vietos įsteigimo (pritaikymo) be darbo biržos sutikimo neturi teisės:

159.1. parduoti, įkeisti, išnuomoti ar kitaip perleisti įsigytą turtą pagal gautą subsidiją;

159.2. keisti įdarbinto asmens darbo vietą ar darbo funkcijas, nustatyti ne visą darbo laiką arba ne visą darbo savaitę, kaip tai nurodyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 146 straipsnyje, jeigu to nebuvo numatęs paraiškoje subsidijai darbo vietai (-oms) steigti gauti, išskyrus Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę, įdarbinimo atvejus;

159.3. išvežti už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų ilgalaikį materialųjį turtą, kurį įsigijo steigdamas (pritaikydamas) darbo vietas.

160. Darbo birža sutikimą atlikti veiksmus, nurodytus šio Aprašo 159 punkte, duoda, jeigu subsidijos gavėjas raštu pagrindžia, jog šie veiksmai nesuvaržys ar nepadarys negalimu subsidijos gavėjo prisiimtų įsipareigojimų vykdymą.

161. Darbdavys apie atsilaisvinusią įsteigtą (pritaikytą) subsidijuojant darbo vietą darbo biržą privalo informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsi-

radimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo darbo sutarties nutraukimo dienos į šią darbo vietą priimti kitą darbo biržos siunčiamą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Tais atvejais, kai įdarbintas į įsteigtą (pritaikytą) subsidijuojant darbo vietą asmuo serga daugiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per pastaruosius dvylika mėnesių arba išeina nėštumo ir gimdymo atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti, darbdavys privalo darbo biržą informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos pagal terminuotą darbo sutartį turi įdarbinti kitą darbo biržos siųstą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Jeigu darbo birža negali per 30 darbo dienų nuo atleidimo iš darbo dienos į atsilaisvinusią darbo vietą nusiųsti kvalifikacinius reikalavimus atitinkančio asmens, kvalifikaciniai reikalavimai tikslinami paramos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu.

IX. SAVARANKIŠKO UŽIMTUMO RĖMIMAS

162. Savarankiško užimtumo rėmimas organizuojamas darbo ieškantiems asmenims, registruotiems darbo biržoje, siekiant paremti darbo vietų steigimą sau ar kitiems bedarbiams įdarbinti.

Savarankiško užimtumo rėmimas organizuojamas, kai asmenys darbo vietas steigia Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme apibrėžtose labai mažose įmonėse ar kai jie pradeda individualią veiklą pagal verslo liudijimą.

163. Subsidija darbo vietai steigti skiriama, kai:

163.1. darbo vietą sau pirmą kartą steigia darbingo amžiaus neįgalieji, kuriems nustatytas darbingumo lygis iki 25 procentų arba sunkus neįgalumo lygis, registruoti darbo biržoje kaip darbo ieškantys asmenys ir neįgalieji, kuriems nustatytas 30–40 procentų darbingumo lygis arba vidutinis neįgalumo lygis bei darbingi asmenys iki 29 metų, registruoti darbo biržoje kaip bedarbiai;

163.2. darbo vietą sau pirmą kartą steigia asmuo, kurio atleidimo iš darbo pasekmėms švelninti naudojamos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšos;

163.3. buvęs bedarbis, pradėjęs savo verslą ne vėliau kaip per 30 mėnesių nuo paskutinės registracijos darbo biržoje nutraukimo dienos, pirmą kartą darbo vietą steigia darbo biržos siųstam bedarbiui įdarbinti, jeigu jo įsteigta įmonė atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas.

164. Šio Aprašo 163.1–163.3 papunkčiuose nurodytiems asmenims subsidija darbo vietoms steigti gali būti skiriama, jei jie:

164.1. yra įsteigę labai mažą įmonę, atitinkančią Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsnyje nustatytas labai mažos įmonės sąlygas. Tuo atveju, kai šio Aprašo 163.3 papunktyje nurodytas bedarbis yra labai mažos įmonės, įregistruotos uždarąja akcine bendrove, akcininkas, jis turi turėti ne mažiau kaip 51 procentą šios bendrovės akcijų;

164.2. turi nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti ir išlaikyti ne mažiau kaip 36 mėnesius;

164.3. atitinka šio Aprašo 15 punkte nustatytas sąlygas.

165. Dokumentai, patvirtinantys nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti (pritaikyti), gali būti pateikiami prieš pasirašant savarankiško užimtumo rėmimo sutartį, išskyrus Aprašo 13.3 papunktyje nurodytų darbo vietos steigimo išlaidų finansavimo atveju.

Subsidijos gavėjas, išskyrus asmenis, nurodytus Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 15 punktuose, prieš pasirašydamas sutartį, pateikia jos galiojimo užtikrinimą – banko garantiją arba draudimo bendrovės laidavimo raštą (kartu su laidavimo draudimo polisu) – ne mažiau kaip 50 procentų pagal sutartį darbo vietai (-oms) steigti skiriamos subsidijos sumos sutarties galiojimo laikotarpiu.

166. Darbdaviai (buvę bedarbiai) privalo apmokėti ne mažiau kaip 35 procentus darbo vietai įsteigti (pritaikyti) reikalingų išlaidų. Šis reikalavimas netaikomas siekiantiems savarankiško užimtumo asmenims, nurodytiems šio Aprašo 163.1–163.2 punktuose.

167. Paraiškos teikėjo nuosavos lėšos, nurodytos paraiškoje, turi atitikti Aprašo 14 punkte nustatytas sąlygas ir gali būti skiriamos tik šio Aprašo 13 punkte nurodytoms išlaidoms finansuoti. Šios išlaidos negali būti padengiamos natūra.

168. Paraiškos teikėjai darbo biržai pateikia:

168.1. paraišką savarankiškam užimtumui remti (17 priedas);

168.2. planuojamos veiklos aprašymą (19 priedas);

168.3. dokumentų, pagrindžiančių lėšų darbo vietoms steigti poreikį (patalpų, valdomų nuosavybės teise, remonto darbų, darbo vietos įrengimo ar pritaikymo projektai ir jų sąmatos), kopijas;

168.4. dokumentų, patvirtinančių nuosavybės teise ar kitais pagrindais valdomą nekilnojamąjį turtą, jeigu toks būtinas darbo vietoms įsteigti, kopijas;

168.5 užpildytą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 4-119 „Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo“ patvirtintą nustatytos formos Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaraciją, kurioje remiantis Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsniu nurodomas labai mažos įmonės statusas;

168.6. leidimų, licencijų, higienos pasų numatomai vykdyti / vykdomai veiklai, kuriuos galima gauti prieš atliekant paraiškoje numatytus darbus, kopijas;

168.7. dokumentų, patvirtinančių paraiškos teikėjo turto priskyrimą ilgalaikiam materialiajam turtui, kopijas.

169. Subsidijos gavėjas, planuojantis patalpų, reikalingų darbo vietoms įrengti, remonto darbus, prieš pasirašydamas savarankiško užimtumo rėmimo sutartį, pateikia dokumentus, patvirtinančius nuosavybės teise į nekilnojamąjį turtą, būtiną darbo vietoms įsteigti ir joms išlaikyti ne trumpiau kaip 3 metus po numatomo darbo vietos įsteigimo dienos.

170. Asmenys, nurodyti šio Aprašo 163.3 papunktyje, darbo biržai pateikia:

170.1. nustatytos formos paraišką subsidijai darbo vietai (-oms) steigti gauti (16 priedas);

170.2. dokumentus, pagrindžiančius lėšų darbo vietoms steigti (pritaikyti) poreikį (patalpų, valdomų nuosavybės teise, remonto darbų, darbo vietos įrengimo projektai ir jų sąmatos), kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu;

170.3. užpildytą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 4-119 „Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo“ patvirtintą nustatytos formos Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaraciją, kurioje remiantis Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsniu nurodomas labai mažos įmonės statusas;

170.4. leidimų, licencijų, higienos pasų numatomai vykdyti / vykdomai veiklai, kuriuos galima gauti prieš atliekant paraiškoje numatytus darbus, kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu;

170.5. dokumentų, patvirtinančių paraiškos teikėjo turto priskyrimą ilgalaikeiam materialiajam turtui, kopijas, patvirtintas juridinio asmens antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu.

171. Paraiškos sąmatoje turi būti įtrauktos visos reikalingos išlaidos, nurodytos Lt, o sąmatose, pateiktose nuo 2015 m. sausio 1 d., arba paraiškose, pateiktose iki 2014 m. gruodžio 31 d., kurių veikloms įgyvendinti subsidija turės būti išmokėta 2015 m., – Eur. Kiekviena sąmatos eilutė turi būti išskaidyta, nurodant konkretų išlaidų elementą ir įsigyjamus kiekius. Išlaidos nurodomos su mokesčiais, išskyrus PVM, kai subsidijos gavėjai yra registruoti Valstybinėje mokesčių inspekcijoje kaip PVM mokėtojai.

172. Darbo birža, gavusi paraišką, per 10 darbo dienų nuo paraiškos gavimo dienos patikrina, ar paraiškos teikėjas atitinka šio Aprašo 164 punkte nurodytas sąlygas, išskyrus Aprašo 165 punkte numatytą išimtį, išnagrinėja pateiktus dokumentus ir priima vieną iš šių sprendimų:

172.1. paraišką patenkinti;

172.2. paraišką atmesti;

172.3. siūlyti paraiškos teikėjui paraiška patikslinti per nustatytą laiką.

173. Darbo birža raštu informuoja paraiškos teikėją apie priimtą sprendimą per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos. Šio Aprašo 172.1 punkte nurodytu atveju pateikia būtiną informaciją dėl savarankiško užimtumo rėmimo sutarties sudarymo, o 172.3 punkte nurodytu atveju nurodo per kiek laiko ir ką reikia tikslinti.

174. Darbo birža, priėmusi sprendimą paraišką patenkinti, per 10 darbo dienų nuo sprendimo priėmimo dienos arba per su paraiškos teikėju raštu suderintą laikotarpį, bet ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo sprendimo priėmimo dienos, sudaro darbo vietų steigimo sutartį (20 priedas) arba savarankiško užimtumo rėmimo sutartį (21 priedas).

175. Subsidijos gavėjas valstybės ir nuosavoms lėšoms privalo atidaryti specialiąją sąskaitą Lietuvos Respublikoje veikiančiame banke, iš kurios atsiskaitymai vykdomi, atliekant bankinius pavedimus.

176. Subsidija už steigiamas (pritaikytas) darbo vietas subsidijos gavėjui perdedama į nurodytą specialiąją (valstybės pagalbos) sąskaitą per 10 darbo dienų nuo avansinio mokėjimo prašymo gavimo dienos arba per su subsidijos gavėju raštu suderintą laikotarpį. Avansu iki 50 procentų subsidijos išmokama buvusiems bedarbiams, pradėjusiems savo verslą, ir iki 75 procentų subsidijos asmenims, steigiantiems sau darbo vietas.

Likusi subsidijos dalis subsidijos gavėjams išmokama per 5 darbo dienas arba per su subsidijos gavėju raštu suderintą laikotarpį, pasirašius darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą ir pateikus mokėjimo prašymą su išlaidas pateisinančių dokumentų kopijomis.

177. Darbo birža, gavusi subsidijos gavėjo raštišką pranešimą apie materialinių ir teisinių sąlygų naujoms darbo vietoms sukurti sudarymą, per 3 darbo dienas, dalyvaujant subsidijos gavėjui darbo vietos steigimo vietoje, patikrina darbo vietas ir už subsidiją subsidijos gavėjo įsigytų darbo priemonių panaudojimą šiose darbo vietose bei jų atitikimą nurodytoms paraiškoje.

178. Į įsteigtas (pritaikytas) darbo vietas subsidijos gavėjas (asmuo, nurodytas šio Aprašo 163.3 papunktyje) privalo įdarbinti darbo biržoje registruotus darbo ieškančius asmenis, atitinkančius paraiškoje paramai gauti nurodytus kvalifikacinius reikalavimus, pasirašydamas su jais neterminuotas darbo sutartis ir nustatydamas darbo laiką, nurodytą paraiškoje savarankiškam užimtumui remti. Pasikeitę kvalifikaciniai reikalavimai darbuotojui, dirbančiam įsteigtoje darbo vietoje, gali būti tikslinami subsidijos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu ir įforminami Darbo vietos steigimo sutarties pakeitimu.

Subsidijos gavėjui sudarius su darbo biržos siūstais asmenimis darbo sutartis dirbti įsteigtose (pritaikytose) darbo vietose, darbo birža su subsidijos gavėju pasirašo darbo vietų steigimo (pritaikymo) darbų atlikimo aktą, prie kurio pridedamos sudarytų darbo sutarčių ir prireikus kitų darbo vietų steigimą patvirtinančių dokumentų kopijos, patvirtintos antspaudu, jei privalo antspaudą turėti, ir vadovo parašu.

179. Subsidijos gavėjai darbo vietai įsteigti (pritaikyti) skirtas lėšas (valstybės paramos ir subsidijos gavėjo) privalo panaudoti pagal paraiškoje nurodytas veiklas ir sąmatą.

180. Paraiškos vykdymo veiklos ir (ar) sąmata gali būti tikslinamos, pateikus darbo biržai motyvuotą prašymą dėl projekto veiklų patikslinimo ir (ar) išlaidų tarp skirtingų sąmatos eilučių perskirstymo, jeigu lėšų perskirstymas viršija 10 procentų planuotų išlaidų, kai sau darbo vietą pirmą kartą steigia asmuo, kurio atleidimo iš darbo pasekmėms švelninti naudojamos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšos, ar bedarbis, pradėjęs savo verslą ne vėliau kaip per 30 mėnesių nuo paskutinės registracijos darbo biržoje dienos, pirmą kartą darbo vietą steigia darbo biržos siūstam bedarbiui įdarbinti, ir 20 procentų planuotų išlaidų, kai darbo vietą sau pirmą kartą steigia šio Aprašo 163.1 punkte nurodyti asmenys.

181. Darbo birža per 10 darbo dienų nuo subsidijos gavėjo prašymo patikslinti paraiškoje nurodytas veiklas ir (ar) išlaidų tarp skirtingų sąmatos eilučių perskirstymą gavimo dienos įvertina jo pagrįstumą ir priima sprendimą dėl subsidijos gavėjo prašymo. Darbo biržai patvirtinus pakeitimus, jie tampa sudėtine sutarties dalimi.

182. Subsidijos gavėjas, nupirkęs prekių, paslaugas arba darbus už projekto, kuriam suteikta parama, lėšas šio Aprašo 184 punkte nustatyta tvarka ir nepanaudojęs visų lėšų, numatytų projekto įgyvendinimo sąmatoje, arba, vykdant projektą iškilus poreikiui įsigyti kitą projektui įgyvendinti būtiną įrangą, paslaugas ar darbus, turi pateikti darbo biržai prašymą, nurodytą šio Aprašo 180 punkte.

183. Subsidijos gavėjas gali savo nuožiūra koreguoti paraiškoje nurodytą sąmatą, nedidindamas paraiškoje nurodyto subsidijos dydžio, jei subsidijos lėšų perskirstymas tarp skirtingų sąmatos eilučių neviršija planuotų išlaidų daugiau kaip 10 procentų, kai sau darbo vietą pirmą kartą steigia asmuo, kurio atleidimo iš darbo pasekmės švelninti naudojamos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšos, ar bedarbis, pradėjęs savo verslą ne vėliau kaip per 30 mėnesių nuo paskutinės registracijos darbo biržoje dienos, pirmą kartą darbo vietą steigia darbo biržos siūstam bedarbiui įdarbinti, o tuo atveju, kai darbo vietą sau pirmą kartą steigia šio Aprašo 163.1 punkte nurodyti asmenys – ne daugiau kaip 20 procentų. Subsidijos gavėjas kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos informuoja darbo biržą apie pakeitimus, pateikdamas patikslintą sąmatą.

184. Prekių, paslaugų arba darbų pirkimai už paraiškos sąmatoje nurodytas lėšas turi būti atliekami vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, kai paramos gavėjas pagal nurodytąjį įstatymą yra perkančioji organizacija. Tuo atveju, kai paramos gavėjas nėra perkančioji organizacija, visi pirkimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos darbo biržos direktoriaus patvirtintomis Subsidijos gavėjų, nesančių perkančiosiomis organizacijomis, pirkimų taisyklėmis.

185. Subsidijos gavėjas privalo grąžinti darbo biržai:

185.1. per jos nustatytą terminą subsidijos darbo vietoms steigti lėšas, kurios panaudotos kitoms nei šio Aprašo 13 punkte nurodytoms išlaidoms padengti;

185.2. neįsteigęs visų darbo vietų steigimo sutartyje numatytų darbo vietų, subsidijos, kuri buvo numatyta šioms darbo vietoms įsteigti, dalį. Grąžinamos subsidijos, skirtos vienai darbo vietai steigti, dydis apskaičiuojamas dalijant suteiktą subsidiją iš įsteigtų darbo vietų skaičiaus;

185.3. neįsteigęs darbo vietų steigimo, savarankiško užimtumo rėmimo sutartyje numatytos darbo vietos, visą išmokėtos subsidijos dalį.

186. Darbo birža atlieka subsidijų darbo vietoms steigti apskaitą, tikrina jų panaudojimą pagal paskirtį, vykdo įsteigtų darbo vietų išlaikymo kontrolę ne mažiau kaip 36 mėnesius nuo darbo vietos įsteigimo dienos.

187. Subsidijos gavėjas privalo:

187.1. visiškai atsiskaityti su darbo birža už suteiktą paramą ne vėliau kaip per 10 mėnesių nuo darbo vietų steigimo ar savarankiško užimtumo rėmimo sutarties pasirašymo dienos;

187.2. teikti ataskaitas darbo biržai:

187.2.1. kol bus įsteigta sutartyje numatyta darbo vieta, kas mėnesį iki kito mėnesio 5 dienos – veiklos finansinę ataskaitą (23 priedas);

187.2.2. įsteigus darbo vietą 3 metus (kol baigsis darbo vietos kontrolė) už kiekvieną ketvirtį apie vykdomą veiklą iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 5 dienos – ataskaitą teikia asmenys, įsteigę sau darbo vietą pirmą kartą.

188. Darbo birža pripažįsta tik tas subsidijos gavėjo po sutarties pasirašymo patirtas išlaidas, kurios patvirtinamos išlaidas pateisinančių ir apmokėjamą įrodančių dokumentų kopijomis.

189. Darbo birža, atlikusi paraiškoje nurodytų darbų įgyvendinimo patikrą vietoje, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas po patikros atlikimo parengia patikros vietoje aktą ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šių dokumentų parengimo dienos jo kopiją pateikia subsidijos gavėjui. Esant akte nurodytiems pažeidimams, darbo birža subsidijos gavėjui teikia pretenziją.

190. Subsidijos gavėjas privalo grąžinti darbo biržai visą jam pervestą subsidiją (-as) per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų, atsiradus bent vienai iš šių nurodytų sąlygų:

190.1. jis raštu praneša apie atsisakymą vykdyti sutartinius įsipareigojimus arba jų nevykdo, gavęs darbo biržos išpėjimą apie sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, išskyrus darbo vietos panaikinimo atveju;

190.2. jis nepateikia darbo biržai šio Aprašo 13¹ punkte nurodytų draudimą įrodančių dokumentų;

190.3. nesudaro sąlygų darbo biržai atlikti darbo vietos steigimo patikrą vietoje ar, darbo biržai pareikalavus, neteikia su sutarties vykdymu susijusios informacijos;

190.4. nevykdo Aprašo 193 punkto reikalavimų.

191. Subsidijos darbo vietai steigti gavėjas, panaikinęs įsteigtą darbo vietą, išskyrus Užimtumo rėmimo įstatymo 32 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytų asmenų mirties atvejus, turi darbo biržai grąžinti: visą subsidiją, kai darbo vieta panaikinama per pirmųjų 12 mėnesių laikotarpį nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 80 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 13 iki 24 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo), 50 procentų subsidijos, kai darbo vieta panaikinama per laikotarpį nuo 25 iki 36 mėnesių nuo jos įsteigimo (pritaikymo).

192. Šio Aprašo 191 punkte nurodyta subsidija grąžinama per darbo biržos pretenzijoje nurodytą terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 20 darbo dienų.

193. Subsidijos gavėjas per 36 mėnesių laikotarpį nuo darbo vietos įsteigimo (pritaikymo) dienos be darbo biržos sutikimo neturi teisės:

193.1. parduoti, įkeisti, išnuomoti ar kitaip perleisti įsigytą turtą pagal gautą subsidiją;

193.2. keisti įdarbinto asmens darbo vietos ar darbo funkcijos, nustatyti ne visą darbo laiką arba ne visą darbo savaitę, kaip tai nurodyta Lietuvos Respublikos darbo kodekso 146 straipsnyje, jeigu to nebuvo numatęs paraiškoje savarankiškam užimtumui remti, išskyrus Užimtumo rėmimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų asmenų, kurie dėl sveikatos būklės gali dirbti ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę, įdarbinimo atvejus;

193.3. išvežti už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų ilgalaikio materialiojo turto, kurį įsigijo, steigdamas darbo vietą.

194. Darbo birža sutikimą atlikti veiksmus, nurodytus šio Aprašo 193 punkte, duoda, jeigu subsidijos gavėjas raštu pagrindžia, jog šie veiksmai nesuvaržys ar nepadarys negalimu subsidijos gavėjo prisiimtų įsipareigojimų vykdymą.

195. Darbdavys apie atsilaisvinusią įsteigtą (pritaikytą) pagal darbo vietų steigimo subsidijavimo sutartį darbo vietą darbo biržą privalo informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo darbo sutarties nutraukimo dienos į šią darbo vietą priimti kitą darbo biržos siunčiamą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Tais atvejais, kai įdarbintas į įsteigtą (pritaikytą) pagal darbo vietų steigimo subsidijavimo sutartį darbo vietą asmuo serga daugiau kaip 120 dienų iš eilės arba daugiau kaip 140 dienų per pastaruosius dvylika mėnesių arba išsina nėštumo ir gimdymo atostogų ar atostogų vaikui prižiūrėti, darbdavys privalo darbo biržą informuoti per 3 darbo dienas nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos ir per 30 darbo dienų nuo šių aplinkybių atsiradimo dienos pagal terminuotą darbo sutartį turi įdarbinti kitą darbo biržos siūstą asmenį, atitinkantį kvalifikacinius reikalavimus.

Jeigu darbo birža negali per 30 darbo dienų nuo atleidimo iš darbo dienos į atsilaisvinusią darbo vietą nusiųsti kvalifikacinius reikalavimus atitinkančio asmens, kvalifikaciniai reikalavimai tikslinami subsidijos gavėjo ir darbo biržos raštišku susitarimu.

195¹. Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą skiriama bedarbiams, pirmą kartą pradedantiems individualią veiklą pagal verslo liudijimą, arba ją baigusiems vykdyti ne anksčiau kaip prieš 12 mėnesių asmenims, pajamų mokesčiui, mokamam įsigyjant verslo liudijimą ir valstybinio socialinio draudimo įmokų, privalomų asmenims, besiverčiantiems šia veikla, išlaidoms iš dalies padengti.

195². Subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą gali būti mokama, kai verslo liudijimas išduodamas ne trumpesniai kaip vieno mėnesio laikotarpiui ir (ar) tęsiant individualią veiklą (-as) pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, jei ji (jos) nurodyta (-os) pirmajame verslo liudijime, kai pertrauka tarp naujai išduotų verslo liudijimų neviršija 10 dienų, jei individualios veiklos bendra trukmė ne ilgesnė kaip 12 mėnesių.

195³. Subsidija teritorinės darbo biržos vadovo ar jo įgalioto valstybės tarnautojo sprendimu skiriama kiekvienam bedarbiui individualiai, atsižvelgiant į sudarytą individualų užimtumo veiklos planą.

195⁴. Vykdantis individualią veiklą pagal verslo liudijimą asmuo, pageidaujantis gauti subsidiją, darbo biržai turi pateikti:

195⁴.1. prašymą (prašymas gali būti pateikiamas daugiau nei vieną kartą) skirti subsidiją (30 priedas);

195⁴.2. verslo liudijimo kopiją ir originalą palyginti, mokėjimo kvitą ar kitą dokumentą, patvirtinantį sumokėtą pajamų mokesčių už verslo liudijimo išdavimą;

195⁴.3. dokumentus, patvirtinančius sumokėtas valstybinio socialinio draudimo įmokas, privalomas asmenims, besiverčiantiems individualia veikla pagal verslo liudijimą.

195⁵. Darbo birža, gavusi visus šio Aprašo 195⁴ punkte nurodytus dokumentus, per 5 darbo dienas nuo jų gavimo dienos prima vieną iš šių sprendimų:

195⁵.1. skirti subsidiją;

195⁵.2. neskirti subsidijos;

195⁵.3. siūlyti patikslinti pateiktus dokumentus per nustatytą laiką;

195⁶. Apie priimtą sprendimą darbo birža raštu (paštu ar elektroniniu paštu, jei raštas pasirašytas elektroniniu parašu) asmenį, vykdančią individualią veiklą pagal verslo liudijimą, informuoja per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.

195⁷. Priėmus teigiamą sprendimą, subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą mokama kas mėnesį už praėjusį mėnesį, pervedant ją į asmens nurodytą asmeninę sąskaitą Lietuvos Respublikos teritorijoje veikiančiame banke iki einamojo mėnesio 5 darbo dienos.

195⁸. Jei priimamas sprendimas neskirti subsidijos, būtina nurodyti atsisakymo skirti subsidiją priežastis ir šio sprendimo apskundimo tvarką.

195⁹. Jei asmuo, turintis verslo liudijimą ilgesniam kaip vieno mėnesio laikotarpiui, individualią veiklą pagal verslo liudijimą vykdo ne pilną mėnesį, subsidija mokama pagal verslo liudijime nurodytą individualios veiklos laiką (dienas). Šiuo atveju subsidijos dydis apskaičiuojamas mėnesio subsidijos dydį dalinant iš mėnesio kalendorinių dienų skaičiaus ir dauginant iš verslo liudijime nurodytų veiklos dienų skaičiaus.

195¹⁰. Tęsiant veiklą pagal verslo liudijimą, prašymas subsidijai gauti gali būti pateikiamas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo prieš tai buvusio verslo liudijimo galiojimo pabaigos.

195¹¹. Pakartotinai subsidija individualiai veiklai pagal verslo liudijimą gali būti skiriama ne anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo paskutinės subsidijos skyrimo dienos.

195¹². Prašymas skirti subsidiją pradėjantiems individualią veiklą pagal verslo liudijimą asmenims turi būti pateiktas ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo verslo liudijimo įsigijimo dienos.

195¹³. Verslo liudijimą įsigyjant ne visoms mėnesio dienoms subsidijos skyrimo laikotarpis neturi viršyti 12 kalendorinių mėnesių nuo pirmos verslo liudijime nurodytos darbo dienos, o subsidijos suma apskaičiuojama, kaip nurodyta šio Aprašo 195⁹ punkte.

195¹⁴. Subsidijos individualiai veiklai pagal verslo liudijimą mokėjimas nutraukiamas, kai asmuo, vykdančias individualią veiklą pagal verslo liudijimą, pradeda dirbti pagal darbo sutartį arba pradeda vykdyti kitą individualią veiklą, įgyja ūkininko statusą, tampa ūkininko partneriu ar žemės ūkio veiklos subjektu, pažeidžia komercinės ar ūkinės veiklos tvarką. Apie šių aplinkybių atsiradimą asmuo privalo raštu ar elektroniniu paštu per 3 darbo dienas pranešti darbo biržai.

195¹⁵. Asmuo, gavęs subsidiją individualiai veiklai pagal verslo liudijimą, privalo gražinti darbo biržai jam suteiktą subsidijos dalį, išmokėtą už laikotarpį, už kurį jis susigrąžina pajamų mokesčio, mokamo įsigyjant verslo liudijimą, sumą arba kuriuo dirba pagal darbo sutartį ar vykdo kitą individualią veiklą, turi ūkininko statusą, yra ūkininko partneris ar žemės ūkio veiklos subjektas, bet apie šias aplinkybes, kaip numatyta šio Aprašo 195¹⁴ punkte, nepraneša darbo biržai, arba kuriuo vykdo ar vykdė veiklą, pažeisdamas komercinės ar ūkinės veiklos tvarką. Jeigu šioje dalyje nurodyta subsidijos suma per 3 mėnesius darbo biržai negražinama, ji išieškoma įstatymų nustatyta tvarka.

X. BEDARBIŲ TERITORINIO JUDUMO RĖMIMAS

196. Bedarbių teritorinio judumo rėmimo tikslas – skatinti bedarbius įsidarbinėti ir dirbti darbo vietose, nutolusiose daugiau kaip 30 kilometrų nuo jų gyvenamosios vietos, kai darbo birža negali pasiūlyti jiems tinkamo darbo.

197. Bedarbiui įsidarbinus į darbo vietą, nutolusią daugiau kaip 30 kilometrų nuo jo gyvenamosios vietos, kelionės į darbą ir atgal bei apgyvendinimo išlaidos kompensuojamos vadovaujantis Užimtumo rėmimo įstatymo 33 straipsnio 2–4 dalies nuostatomis.

198. Kelionės išlaidų kompensacijos mokamos, kai šios išlaidos per mėnesį viršija 20 procentų įsidarbinusio buvusio bedarbio gaunamo atlyginimo, jei šis atlyginimas mažesnis už dviejų Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių sumą asmeniui dirbant visą darbo laiką (atsižvelgiant į Darbo kodekso 145 straipsnio nuostatas).

Kelionės išlaidos (išskyrus keliones miesto transportu) pagal asmens prašyme nurodytą maršrutą kompensuojamos pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintą 1 kilometro tarifinį įkainį, kelionės atstumą nustatant naudojantis GIS programa.

199. Asmuo, įsidarbinęs darbo vietoje, nutolusioje daugiau kaip 30 kilometrų nuo jo gyvenamosios vietos, kompensacijai (kompensacijoms) gauti ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų mėnesiui pasibaigus pateikia:

199.1. prašymą dėl kelionės ar (ir) apgyvendinimo išlaidų kompensavimo (28 priedas);

199.2. pažymą iš darbovietės apie apskaičiuotą darbo užmokestį ir dirbtą darbo dienų skaičių (29 priedas);

199.3. gyvenamųjų patalpų nuomos sutartį ir apmokėjimo už nuomą sąskaitą-faktūrą ar mokėjimo kvitą, ar mokėjimo pavedimo kopiją, ar kasos pajamų orderį ar kt.“

199¹. Apgyvendinimo ir kelionės išlaidų mėnesio kompensavimo dydis kartu negali viršyti 1,0 Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžio. Jei asmuo dirba ne pilną mėnesį, kelionės į darbą išlaidos kompensuojamos pagal faktiškai asmens dirbtą darbo laiką.

200. *neteko galios.*

201. *neteko galios.*

202. *neteko galios.*

203. Darbo birža, gavusi šio Aprašo 199 punkte nurodytus dokumentus, per 5 darbo dienas nuo jų gavimo dienos prima vieną iš šių sprendimų:

203.1. skirti kompensaciją;

203.2. neskirti kompensacijos;

203.3. siūlyti patikslinti pateiktus dokumentus per nustatytą laiką.

204. Kompensacijos pervedamos buvusiam bedarbiui į jo prašyme nurodytą asmeninę banko sąskaitą per 3 darbo dienas nuo sprendimo ją skirti dienos.

205. Išlaidos kompensuojamos už praeitą laikotarpį. Laikas, kai darbuotojas nedirba dėl pateisinamų priežasčių, į kompensacijos mokėjimo laikotarpį neįskaitomas ir kompensacijos mokėjimas pratęsiamas.

206. Jeigu atitinkamą mėnesį buvusio bedarbio patirtų kelionės bei apgyvendinimo išlaidų suma neviršija 20 procentų tą mėnesį apskaičiuoto atlyginimo, tą mėnesį kompensacija nemokama ir bendras kompensacijos mokėjimas nepratęsiamas.

207. Kompensacija gali būti mokama kas mėnesį arba už visą galimą kompensuoti išlaidas laikotarpį.

Prašymas kompensacijai gauti gali būti pateikiamas už visą praėjusį kompensuojamą laikotarpį iš karto, tačiau ne vėliau kaip per 30 dienų, skaičiuojant nuo kompensuojamo laikotarpio pabaigos.

208. Kompensacijos, negautos iki turėjusio į ją teisę asmens mirties dienos, išmokamos asmeniui, pateikusiam paveldėjimo dokumentus.

209. Asmuo, pateikęs prašymą kompensacijoms gauti, yra atsakingas už pateiktų dokumentų ir duomenų teisingumą.

XI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

210. *neteko galios.*

211. Darbo birža, įvertinusi padėtį vietos darbo rinkoje ir apsvačiusi su socialiniais partneriais, turi teisę nustatyti Priemonių prioritetus, prioritetines tikslines grupes, remiamas profesijas ir veiklas, vidutines subsidijų darbo užmokesčiui mokėjimo trukmes ir vidutinius subsidijų darbo vietoms steigti dydžius. Nustatydamą prioritetines tikslines grupes, remiamas profesijas ir veiklas, darbo birža turi atsižvelgti į socialinės pašalpos gavėjų skaičių.

212. Kaip darbdaviai laikosi darbo sutarčių, sudarytų su darbo biržos siūstais asmenimis, ir šių sutarčių atitikties įsipareigojimams, nustatytiems darbo biržos ir darbdavių sudarytose sutartyse dėl Priemonių įgyvendinimo, kontroliuoja Valstybinė darbo inspekcija.

213. Ginčai dėl Priemonių įgyvendinimo sprendžiami ir neteisėtai išmokėtos sumos išieškamos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

214. Nustačius, kad teritorinės darbo biržos patirtos profesinio mokymo išlaidos ir (ar) subsidijos darbo užmokesčiui, darbo vietoms steigti, individualiai veiklai pagal verslo liudijimą ir (ar) apgyvendinimo ir kelionės išlaidų kompensacijos išmokėtos pagal neteisingai įformintus, suklastotus dokumentus, pateikus tikrovės neatitinkančią informaciją ar dėl kitų neteisėtų veiksmų, šios išlaidos, subsidijos ir (ar) kompensacijos įstatymų nustatyta tvarka išieškamos iš kaltų asmenų, išdavusių, pateikusių šiuos dokumentus ar atlikusių kitus neteisėtus veiksmus.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 11–412.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBO SUTARTIES IR DARBO SUTARTIES SU
JŪRININKU PAVYZDINIŲ FORMŲ PATVIRTINIMO**

2003 m. sausio 28 d. Nr. 115
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 99 straipsnio 2 dalimi ir Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymo (Žin., 1996, Nr. 101-2300; 2013, Nr. 75-3764) 84 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Darbo sutarties pavyzdinę formą (pridedama).
2. Patvirtinti Darbo sutarties su jūrininku pavyzdinę formą (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 115

**DARBO SUTARTIES PAVYZDINĖ FORMA
DARBO SUTARTIS**

200__ m. _____ d. Nr. ____

(įmonės, įstaigos, organizacijos, kitos organizacinės struktūros (toliau vadinama – darbdavys)
pavadinimas, adresas;

jeigu darbdavys fizinis asmuo – vardas ir pavardė, asmens kodas, adresas)

Darbdavio atstovas _____
(pareigos, vardas ir pavardė)

ir priimamas į darbą asmuo (toliau vadinama – darbuotojas) _____
(vardas ir pavardė)

(paso ar asmens tapatybės kortelės duomenys (jeigu nėra šių dokumentų, duomenys iš kitų asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų) – asmens kodas arba, jei jo nėra – gimimo data;

gyvenamoji vieta)

s u d a r è šią darbo sutartį:

1. _____ priimamas dirbti šiomis būtinosiomis
(vardas ir pavardė)

darbo sutarties sąlygomis:

1.1. _____ ;
(darbovietė – įmonė, įstaiga, organizacija, struktūrinis padalinys ar kt.)

1.2. _____
(tikslios darbo funkcijos, t. y. profesija, specialybė, pareigų pavadinimas, kvalifikacija;

taip pat nurodyti, jeigu darbuotojas priimamas mokiniu)

1.3. kitos būtinosios darbo sutarties sąlygos (pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 95 straipsnio 2 dalį) _____

2. Sudaroma _____
(nurodyti, kokia darbo sutartis sudaroma – neterminuota, terminuota, laikinojo darbo, trumpalaikė,

sezoninė, dėl antraeilių pareigų, nuotolinio darbo, patarnavimo darbams ir t. t., – įrašyti reikiamus žodžius;

jeigu sudaroma terminuota, trumpalaikė ar sezoninė darbo sutartis, nurodyti jos galiojimo terminą)

3. Darbdavys įsipareigoja mokėti darbuotojui šį darbo užmokestį: _____

(nurodyti valandinį tarifinį atlygį, mėnesinę algą, priemokas,

priedus ir kita; kiek kartų per mėnesį, kuriomis dienomis mokamas darbo užmokestis)

Šiame punkte nurodytas darbo užmokestis ir jo mokėjimo sąlygos gali būti keičiami tik šalių susitarimu (išskyrus atvejus, nurodytus Lietuvos Respublikos darbo kodekso 120 straipsnio 3 dalyje).

4. Nustatomas išbandymo laikotarpis _____ .
(nurodyti terminą)

5. Nustatoma darbo dienos (pamainos, darbo savaitės) trukmė _____

6. Nustatomas ne visas darbo laikas _____
(nurodyti, kas ir kiek mažinama, – darbo savaitės dienų skaičius,

trumpesnė darbo diena)

7. Kitos darbo sutarties sąlygos, dėl kurių šalys susylygsta (pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 95 straipsnio 4 ir 5 dalis, 119 straipsnį, 158 straipsnio 6 dalį,

168 straipsnio 2 dalį, 182, 185 straipsnius, 195 straipsnio 6 dalį, 221 straipsnio 2 dalį, kitus straipsnius, taip pat kitus teisės aktus) _____

8. Kasmetinių atostogų suteikimo tvarka, jų trukmė ir apmokėjimo sąlygos nustatomos pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 169, 171, 176 straipsnių nuostatas.

9. Kiti darbdavio įsipareigojimai, kurie neprivalomi pagal teisės aktus, bet jiems neprieštarauja, ir kurių nereglamentuoja kolektyvinė sutartis _____

(papildomos garantijos, kompensacijos ir kita)

10. Darbuotojo įsipareigojimai, kurių nereglamentuoja kolektyvinė sutartis ir kurie neprivalomi pagal teisės aktus, bet jiems neprieštarauja _____

11. Įspėjimo terminai, kai ši darbo sutartis gali būti nutraukiama darbdavio iniciatyva, kai nėra darbuotojo kaltės, nustatomi pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 130 straipsnio nuostatas.

12. Įmonėje galioja kolektyvinė sutartis _____
(nurodyti jos pasirašymo datą ir numerį)

13. Su 12 punkte nurodyta kolektyvine sutartimi susipažinau _____
(darbuotojo parašas,
kad jis su kolektyvine sutartimi yra susipažinęs)

14. Ši darbo sutartis įsigalioja _____
(nurodyti datą)

15. Darbuotojas pradeda dirbti _____
(nurodyti datą)

16. Ginčai dėl šios darbo sutarties nagrinėjami Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka.

17. Ši darbo sutartis gali būti nutraukta Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatytais pagrindais.

18. Ši darbo sutartis sudaroma dviem egzemplioriais: vienas duodamas darbdaviui, kitas – darbuotojui.

Darbdavys – fizinis asmuo, (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

A.V.

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

Darbo sutartis pakeista (papildyta) _____
(nurodyti, kurios pirminės šios darbo sutarties sąlygos pakeistos,

_____ taip pat datą ir teisinį pagrindą)

Darbdavys – fizinis asmuo, (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

A.V.

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

Darbo sutartis nutraukta _____
(nurodyti datą ir teisinį pagrindą)

Darbdavys – fizinis asmuo, (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

A.V.

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

PASTABA. Įmonės, naudodamos darbo sutarties pavyzdinę formą, gali joje numatyti daugiau pastraipų „Darbo sutartis pakeista“, sudarydamos galimybę įrašyti visus darbo sutarties pakeitimus. Keičiant darbo sutarties sąlygas, pakeitimai įforminami abiejuose darbo sutarties egzemplioriuose.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 115
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2013 m. spalio 30 d. nutarimo Nr. 990
redakcija)

DARBO SUTARTIES SU JŪRININKU PAVYZDINĖ FORMA
DARBO SUTARTIS SU JŪRININKU

20 ____ m. _____ d. Nr. _____
(darbo sutarties sudarymo data)

(darbo sutarties sudarymo vieta)

(laivo savininko (valdytojo) (toliau – darbdavys) pavadinimas, adresas, juridinio asmens kodas;

jeigu darbdavys fizinis asmuo, – vardas ir pavardė, asmens kodas, adresas)

Darbdavio atstovas _____
(pareigos, vardas ir pavardė)

ir priimamas į darbą asmuo (toliau – darbuotojas) _____
(vardas ir pavardė)

(paso ar asmens tapatybės kortelės duomenys (jeigu šių dokumentų nėra, duomenys iš kitų asmens
tapatybę patvirtinančių dokumentų) – asmens kodas arba, jeigu jo nėra, – gimimo data; gimimo vieta;
gyvenamoji vieta)

s u d a r ė šią darbo sutartį:

1. _____ priimamas dirbti šiomis būtinosiomis
(vardas ir pavardė)

darbo sutarties sąlygomis:

1.1. _____ ;
(darbovietė – darbdavio pavadinimas, struktūrinis padalinys ar kita)

1.2. _____
(tikslios darbo funkcijos, t. y. profesija, specialybė, pareigų pavadinimas, kvalifikacija;

taip pat nurodyti, jeigu darbuotojas priimamas mokiniu)

1.3. kitos būtinosios darbo sutarties sąlygos (pagal Lietuvos Respublikos darbo
kodekso 95 straipsnio 2 dalį) _____ .

2. Sudaroma _____
(nurodyti, kokia darbo sutartis sudaroma, – neterminuota, terminuota, trumpalaikė,

sezoninė ir t. t.; nurodyti jos galiojimo terminą; jei sutartis sudaroma vienam reisui, – nurodyti

paskirties uostą ir laiką, kuris turi praeiti nuo atvykimo iki laiko, kai jūrininkas turėtų būti išleidžiamas)

3. Darbdavys įsipareigoja mokėti darbuotojui šį darbo užmokestį: _____
(nurodyti

valandinį tarifinį atlygį, mėnesinę algą, priemokas, priedus ir kita; kai taikytina, nurodyti formulę,

pagal kurią apskaičiuojamas darbo užmokestis; nurodyti, kiek kartų per mėnesį, kuriomis dienomis

mokamas darbo užmokestis)

4. Nustatomas išbandymo laikotarpis _____
(nurodyti terminą)

5. Nustatoma darbo laiko trukmė _____
(pamainos, darbo dienos, savaitės trukmė;

jeigu nustatomas ne visas darbo laikas, nurodyti, kas ir kiek mažinama, – darbo savaitės dienų skaičius,

darbo dienos trukmė)

6. Kitos darbo sutarties sąlygos, dėl kurių šalys susyngsta (pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 95 straipsnio 4 ir 5 dalis, 119 straipsnį, 158 straipsnio 6 dalį, 168 straipsnio 2 dalį, 182, 185 straipsnius, 195 straipsnio 6 dalį, 221 straipsnio 2 dalį, kitus straipsnius, taip pat kitus teisės aktus) _____

7. Kasmetinių atostogų suteikimo tvarka, jų trukmė ir apmokėjimo sąlygos nustatomos pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 165–177 straipsnių nuostatas.

8. Jūrininkas turi teisę į repatriaciją vadovaujantis Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymu 88 straipsniu. Jūrininko reisų laikotarpių terminas, po kurio jis įgyja teisę į repatriaciją _____
(nurodyti terminą)

9. Jūrininkai draudžiami socialiniu draudimu Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Valstybinio socialinio draudimo išmokas ir paslaugas nustato atitinkamas valstybinio socialinio draudimo rūšis reglamentuojantys teisės aktai.

10. Kiti darbdavio įsipareigojimai, kurie neprivalomi pagal teisės aktus, bet jiems neprieštarauja, ir kurių nereglamentuoja kolektyvinė sutartis _____
(papildomos

garantijos, kompensacijos ir kita)

11. Kiti darbuotojo įsipareigojimai, kurių nereglamentuoja kolektyvinė sutartis ir kurie neprivalomi pagal teisės aktus, bet jiems neprieštarauja _____

12. Išėjimo terminai, jei ši darbo sutartis nutraukiama darbdavio iniciatyva, kai nėra darbuotojo kaltės (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 129 straipsnis), nustatomi pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 130 straipsnio nuostatas. Jūrininko pareiškimu nutraukiant darbo sutartį, išėjimo terminai nustatomi pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 127 straipsnio nuostatas. Nutraukiant darbo sutartį kitais atvejais, išėjimo terminai nustatomi pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 107, 125, 128 ir 137 straipsnių nuostatas.

13. Įmonėje galioja kolektyvinė sutartis _____ .
(nurodyti jos pasirašymo datą ir numerį)

14. Su 13 punkte nurodyta kolektyvine sutartimi susipažinau _____ .
(darbuotojo parašas)

15. Ši darbo sutartis įsigalioja _____ .
(nurodyti datą)

16. Darbuotojas pradeda dirbti _____ .
(nurodyti datą)

17. Ginčai dėl šios darbo sutarties nagrinėjami Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

18. Ši darbo sutartis gali būti nutraukiama Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatytais pagrindais.

19. Ši darbo sutartis sudaroma dviem egzemplioriais: vienas duodamas darbdaviui, kitas – darbuotojui.

Darbdavys – fizinis asmuo (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

Darbo sutartis pakeista (papildyta) _____
(nurodyti, kurios pirminės šios darbo sutarties sąlygos

pakeistos, taip pat datą ir teisinį pagrindą)

Darbdavys – fizinis asmuo (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

Darbo sutartis nutraukta _____.
(nurodyti datą ir teisinį pagrindą)

Darbdavys – fizinis asmuo (Parašas) (Vardas ir pavardė)
arba darbdavio atstovas

Darbuotojas (Parašas) (Vardas ir pavardė)

PASTABA. Darbdavys, naudodamas darbo sutarties su jūrininku pavyzdinę formą, gali joje numatyti daugiau pastraipų „Darbo sutartis pakeista“, sudarydamas galimybę įrašyti visus darbo sutarties pakeitimus. Keičiant darbo sutarties sąlygas, pakeitimai įforminami abiejuose darbo sutarties egzemplioriuose.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 1994, Nr. 19-313.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL SEZONINIO DARBO**

1994 m. kovo 7 d. Nr. 154
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 112 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Patvirtinti pridedamus:

1. Sezoninės darbo sutarties sudarymo, pakeitimo ir nutraukimo, taip pat darbo ir poilsio laiko ir darbo apmokėjimo ypatybes.
2. Sezoninių darbų sąrašą.

Ministras Pirmininkas

Adolfas Šleževičius

Socialinės apsaugos ministras

Mindaugas Stankevičius

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

1994 m. kovo 7 d. nutarimu Nr. 154

SEZONINIO DARBO SUTARTIES NUOSTATOS

1. Sezoninė darbo sutartis sudaroma sezoniniams darbams atlikti. Sezoniniais vadinami darbai, kurie dėl gamtinių ir klimato sąlygų dirbami ne visus metus, o tam tikrais periodais (sezonais), ne ilgesniais kaip aštuoni mėnesiai (vienas po kito einančių dvylikos mėnesių laikotarpiu), ir yra įtraukti į sezoninių darbų sąrašą.

2. Sezoninėje darbo sutartyje, be kitų sutarties sąlygų, turi būti nurodyta ir tai, jog darbuotojas priimtas dirbti sulygtą sezoninį darbą pagal atitinkamą profesiją, specialybę, kvalifikaciją, taip pat nurodytas sutarties terminas.

3. Dirbant sezoninius darbus, gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita.

Darbuotojų, dirbančių pagal sezonines darbo sutartis, darbo grafikai turi būti skelbiami prieš savaitę iki jų įsigaliojimo.

4. Darbuotojams, dirbantiems vieną sezoną, kasmetinės atostogos nesuteikiamos, o atleidžiant juos iš darbo, už nepanaudotas atostogas mokama pinigine kompensacija.

Darbuotojams, kurie pasibaigus jų sezoninės darbo sutarties terminui pratęsia darbo sutartį kitam sezonui, nenutraukdami darbo santykių, kasmetinės atostogos

suteikiamos tarpsezoniniu laikotarpiu, nepažeidžiant Lietuvos Respublikos darbo kodekso reikalavimo jas suteikti tais pačiais darbo metais.

Kasmetinės atostogos suteikiamos ir ne tarpsezoniniu laikotarpiu, jeigu tai numatyta kolektyvinėje sutartyje arba darbo sutartyje.

Punkto pakeitimai:

5. Darbuotojams, kurie dirba du sezonus ir daugiau iš eilės nenutraukę darbo santykių, už tarpsezoninius laikotarpius mokamas kolektyvinėje sutartyje arba darbo sutartyje nurodyto dydžio atlyginimas.

Jeigu darbo sutartis nutraukiama sezonui pasibaigus ir tarpsezoniniu laikotarpiu su tuo pačiu darbdaviu sudaroma nauja sezoninė darbo sutartis, už laiką nuo naujos darbo sutarties sudarymo iki sezono pradžios apmokama šio punkto pirmojoje pastraipoje nurodyta tvarka.

6. Sezoninė darbo sutartis gali būti pakeista ir gali pasibaigti Lietuvos Respublikos darbo kodekso III dalies XII skyriaus trečiojo skirsnio „Darbo sutarties vykdymas“ ir ketvirtojo skirsnio „Darbo sutarties pasibaigimas“ nustatyta tvarka.

Ši sutartis taip pat gali būti nutraukta:

6.1. nepasibaigus sutarties terminui darbuotojo pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį raštu prieš 5 kalendorines dienas;

6.2. kai įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje sezoniniai darbai buvo sustabdyti ilgiau kaip 2 savaitėms dėl gamybinių priežasčių arba kai sumažinamas darbų mastas;

6.3. kai darbuotojas per sezoną neatvyksta į darbą ilgiau kaip vieną mėnesį dėl laikinojo nedarbingumo. Tais atvejais, kai darbingumas prarandamas dėl suluošinimo (traumos) darbe arba profesinės ligos per sezoną, darbuotojui darbo vieta (pareigos) paliekama, kol jis atgauna darbingumą arba jam nustatomas invalidumas, bet ne ilgiau kaip iki darbo sutarties termino pabaigos.

7. Apie numatomą atleidimą iš sezoninio darbo dėl priežasčių, nurodytų 6.2 ir 6.3 punktuose, darbuotojas neįspėjamas.

8. Darbuotojui, atleidžiamam iš sezoninio darbo dėl priežasčių, nurodytų 6.2 ir 6.3 punktuose, išmokama vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

1994 m. kovo 7 d. nutarimu Nr. 154

SEZONINIAI DARBAI

1. Mūrijimas, betonavimas, išorės apdaila, ruloninės stogo dangos įrengimas, teritorijos tvarkymas ir apželdinimas. Nerūdinių medžiagų (skaldos, žvyro, smėlio, molio) gavyba, gelžbetonio konstrukcijų ir betoninių elementų gamyba lauke ir nešildomose patalpose, prekinio betono, skiedinių, klintmilčių gamyba. Automobilų kelių pagrindų stabilizavimas organiniais ir neorganiniais rišikliais, pagrindo ir dangos rengimas permerkimo būdu, asfaltbetonio gamyba, aktyviųjų minerali-

nių asfaltbetonio miltelių gamyba, asfalto klojimas, asfalto dangos regeneravimas, jos paviršiaus apdorojimas, bitumo ruošimas saugyklose, bituminių emulsijų gamyba ir naudojimas, automobilių kelių ir gatvių dangos ženklinimas. Kelių valymas ir barstymas esant pavojingoms eismui meteorologinėms sąlygoms. Išorės inžinerinių tinklų vamzdinių montavimas. Geležinkelių statyba. Kelio dangos frezavimas. Geotekstilės naudojimas. Mineralinių medžiagų skaldymas ir sijojimas.

2. Žemės melioravimas, hidrotechnikos statinių statyba. Melioracijos statinių priežiūra ir remontas.

3. Žemės kasyba, žemės sankasų ir pagrindų įrengimas tiesiant ir remontuojant kelius ir geležinkelius, taip pat kiti su tuo susiję darbai.

4. Geodezijos ir topografijos darbai. Žemėtvarkos lauko darbai.

5. Darbai, susiję su paviršiaus geologine nuotrauka.

6. Cukraus gaminimas iš cukrinių runkelių.

7. Daržovių, gėlių auginimas atvirame grunte ir nešildomuose šiltnamiuose. Darbai, susiję su daržovių, gėlių ir kitų augalų sėklų rinkimu, ruošimu, kokybės nustatymu, perdirbimu ir realizavimu. Gėlynų įrengimo, jų priežiūros darbai.

8. Darbai, susiję su sėklinių linų sėmenų ruošimu, linų pirminiu perdirbimu, taip pat spalių briketų gaminimu.

9. Vaisių ir uogų auginimo, skynimo, paruošimo ir perdirbimo darbai. Miško grybų, uogų rinkimo ir apdorojimo darbai. Vaistažolių rinkimo, paruošimo, perdirbimo darbai.

10. Žemės ūkio produkcijos auginimas, derliaus nuėmimas atvirame lauke, paruošimas ir supirkimas sezono metu.

11. Miškų ūkio darbai: sėklų rinkimas ir jų parengimas sėjai, dirvos parengimas miško želdiniams, miško želdinimas, želdinių priežiūra, daigynų įveisimas ir priežiūra, priešgaisrinių mineralizuotų juostų, priešgaisrinių barjerų įrengimas, priešgaisrinis budėjimas, miško kenkėjų ir ligų apskaita ir stebėjimas, kova su jais biologinėmis, mechaninėmis, cheminėmis priemonėmis, medynų sakinimas, kelmų dervuolių rovimas ir perdirbimas. Miškų valymo darbai. Medelių sodinimo ir želdinių priežiūros darbai kaimo sodybose. Miestų ir gyvenviečių skverų, parkų, kapinių ir žaliųjų plotų želdinimo ir želdinių priežiūros darbai. Kapaviečių priežiūros darbai. Medelynų ūkio darbai.

12. Miško plukdymas.

13. Miškotvarkos lauko darbai.

14. Upių transporto darbai.

15. Durpių kasimas ir gaminimas, taip pat briketų gaminimas.

16. Jūros, upių, ežerų, kitų vandens telkinių, dugno valymo (gilinimo) ir kiti valymo, pakrančių tvirtinimo ir priežiūros darbai, paplūdimių, parkų tvarkymo darbai. Dirvožemio, grunto, vandens biologinio valymo darbai.

17. Šildymo sistemų paruošimo kitam sezonui darbai. Patalpų šildymas (kūriko darbas).

18. Aptarnavimo darbai kaimo turizmo sodybose, turistinėse bazėse, poilsio namuose ir sanatorijose, viešbučiuose, parduotuvėse, kavinėse, restoranuose, kurie veikia ne ištisus metus. Vaikų poilsio stovyklų darbuotojų darbai.

19. Silikatinių ir keraminių plytų, koklių krosnims, čerpių, keraminių drenažo vamzdžių ir kitų keraminių gaminių gamyba, akmens pjaustymas, formos suteikimas ir galutinis apdirbimas, asbestcemenčio šiferio gamybos darbai, neasbestinių banguotų lakštų ir fasoninių detalių gamybos darbai, asbestcemenčio vamzdžių gamybos darbai.

20. Vidaus apdailos darbai nešildomose patalpose.

21. Bokštinių, savaeigių kranų mašinistų, motoristų ir kitų darbininkų, jeigu jie aptarnauja sezonines brigadas (grandis), darbas.

22. Objektų, kuriuose dirbama sezoniniu principu, meistrų ir darbų vykdytojų darbas.

23. Tarpmiestinio kabelinio ryšio linijų bei optinio kabelio linijų tiesimo ir montavimo darbai”.

24. Cirkų artistų ir kitų šių įstaigų darbuotojų darbas nešildomose patalpose (palapinėse). Atrakcionų darbuotojų darbas lauko sąlygomis.

25. Žvejyba Baltijos jūroje ir vidaus vandenyse, šviežių žuvų perdirbimas.

26. Juodųjų metalų laužo ir atliekų perdirbimas lauke ir nešildomose patalpose.

27. Grūdų priėmimo ne ištisisus metus arba sezono metu, grūdų džiovavimo, grūdų valymo, grūdų krovos ir transportavimo, kokybės nustatymo elevatoriuose ir kitokiose grūdų saugyklose darbai.

28. 0,38–110 kV įtampos elektros tiekimo kabelinių linijų klojimas žemėje.

29. Vaisvandenių gaminimo darbai įmonėse, kurios veikia ne ištisisus metus.

30. Prekyba ledais, maistu, spauda ir pramoninėmis prekėmis lauko sąlygomis.

31. Vynuoginių sraigčių rinkimo, supirkimo ir perdirbimo darbai.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 81(1)-3690.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL ATSKIRŲ DARBO SUTARČIŲ YPATUMŲ
PATVIRTINIMO**

2003 m. rugpjūčio 19 d. Nr. 1043
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569, 2005, Nr. 67-2400; 2010, Nr. 81-4221; 2011, Nr. 69-3288) 113, 114, 115 ir 116 straipsniais, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Patvirtinti pridedamus:

1. Trumpalaikės darbo sutarties sudarymo pagrindus, jos pakeitimo ir pasibaigimo, taip pat darbuotojų dirbančių pagal trumpalaikės darbo sutartis darbo ir poilsio laiko ypatumus.
2. Darbo sutarties dėl antraeilių pareigų (darbo) ypatumus.
3. (*Neteko galios*).
4. (*Neteko galios*).
5. Nuotolinio darbo sutarties ypatumus.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 1043

**TRUMPALAIKĖS DARBO SUTARTIES SUDARYMO PAGRINDAI, JOS
PAKEITIMO IR PASIBAIGIMO, TAIP PAT DARBUOTOJŲ DIRBANČIŲ
PAGAL TRUMPALAIKĖS DARBO SUTARTIS DARBO IR POILSIO LAIKO
YPATUMAI**

1. Trumpalaikė darbo sutartis yra darbo sutartis, sudaryta ne ilgesniam kaip 2 mėnesių laikui.
2. Trumpalaikė darbo sutartis gali būti sudaroma skubiems ar trumpalaikiams darbams atlikti, laikinai nesantiems (dėl ligos, atostogų ir panašiai) darbuotojams pavaduoti. Trumpalaikė darbo sutartis taip pat gali būti sudaryta su studentais, moksleiviais jų atostogų metu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso

277 straipsnio ir kitų teisės aktų nuostatomis dėl saugių ir sveikų darbo sąlygų sudarymo asmenims iki 18 metų.

3. Darbuotojams dirbantiems pagal trumpalaikes darbo sutartis išbandymo laikotarpis nenustatomas.

4. Trumpalaikė darbo sutartis gali būti keičiama Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis.

5. Darbuotojams, dirbantiems pagal trumpalaikes darbo sutartis, gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita.

6. Darbuotojams dirbantiems pagal trumpalaikes darbo sutartis atostogos n suteikiamos, o nutraukiant trumpalaikę darbo sutartį išmokama piniginė kompensacija.

7. Jeigu trumpalaikės darbo sutarties terminas pasibaigė, o darbo santykiai faktiškai tęsiasi ir nė viena iš trumpalaikės darbo sutarties šalių, iki pasibaigia terminas, nepareikalauja jos nutraukti, laikoma, kad trumpalaikė darbo sutartis pratęsta neapibrėžtam terminui.

8. Trumpalaikė darbo sutartis gali būti nutraukta:

8.1. nepasibaigus sutarties terminui, darbuotojo pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį raštu prieš 5 darbo dienas;

8.2. kai įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje darbai buvo sustabdyti ilgiau kaip 2 savaitėms dėl gamybinių priežasčių arba kai sumažinamas darbų mastas;

8.3. kai darbuotojas dirbantis pagal trumpalaikę darbo sutartį neatvyksta į darbą ilgiau kaip 7 dienas dėl laikinojo nedarbingumo. Kai darbingumas prarandamas dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos, darbuotojui darbo vieta (pareigos) paliekama, kol jis atgauna darbingumą arba jam nustatomas neįgalumas, bet ne ilgiau kaip iki trumpalaikės darbo sutarties termino pabaigos.

9. Apie numatomą atleidimą iš darbo dėl priežasčių, nurodytų 8.2 ir 8.3 punktuose, darbuotojas neįspėjamas.

10. Jeigu trumpalaikė darbo sutartis, pasibaigus jos terminui, nutraukiama, bet nepraėjus vienam mėnesiui nuo jos nutraukimo dienos su atleistu iš darbo darbuotoju vėl sudaroma trumpalaikė darbo sutartis tam pačiam darbui, darbuotojo reikalavimu tokia sutartis pripažįstama sudaryta neapibrėžtam laikui.

11. Darbuotojui, atleidžiamam iš darbo dėl priežasčių, nurodytų 8.2 punkte, išmokama vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka, o atleidžiamam 8.3 punkte nurodytu atveju išmokama išeitinė išmoka, apskaičiuota pagal vidutinį mėnesinį darbo užmokestį, už likusį iki sutarties termino pabaigos laiką, bet ne daugiau kaip už vieną mėnesį. Nutraukiant darbo sutartį su darbuotoju, praradusiu darbingumą dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos, jam išmokama vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.

12. Dirbantiems pagal trumpalaikes darbo sutartis darbuotojams taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir kitų teisės aktų nuostatos su šiame teisės akte nustatytomis išimtimis.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 1043

**DARBO SUTARTIES DĖL ANTRAEILIŲ PAREIŲ (DARBO)
YPATUMAI**

1. Šio teisės akto nuostatos taikomos darbuotojams, einantiems antraeilės pareigas arba dirbantiems darbus kitoje darbovietėje.

2. Antraeilės pareigos (darbas) – tai darbuotojo laisvu nuo darbo pagrindinėje darbovietėje laiku einamos pareigos ar atliekamas darbas.

3. Darbo sutartyje dėl antraeilių pareigų (darbo), be kitų sutarties sąlygų, turi būti nurodyta, kad darbuotojas priimtas į antraeilės pareigas dirbti sulygta darbą.

4. Darbuotojas, norintis eiti antraeilės pareigas (dirbti darbą), iki darbo sutarties sudarymo turi pateikti darbdaviui, kuris darbuotoją priima į antraeilės pareigas (darbą), iš pagrindinės darbovietės gautą pažymą, kurioje turi būti nurodytas jo kasdienio darbo toje darbovietėje pradžios ir pabaigos laikas. Darbuotojas, dirbantis keliose darbovietėse, būsimajam darbdaviui turi pateikti pažymą apie darbo laiko kitose darbovietėse pradžią ir pabaigą. Šios pažymos galioja vienerius darbo metus ir yra saugomos kartu su darbo sutartimi.

5. Pasikeitus darbo ir poilsio laikui pagrindinėje darbovietėje, darbuotojas turi apie tai pranešti priėmusiam jį į antraeilės pareigas (darbą) darbdaviui ir pateikti pažymą.

6. Pagal antraeilių pareigų (darbo) sutartis darbuotojas gali dirbti keliose darbovietėse.

7. Darbuotojams, kuriems nustatytas sutrumpintas darbo laikas (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 145 straipsnio 1 dalies 1 punktas), eiti antraeilių pareigų (dirbti darbo) neleidžiama.

8. Darbdavys, gavęs pažymą apie darbo ir poilsio laiką, turi užtikrinti, kad asmuo, dirbantis pagal 2 ar daugiau darbo sutarčių, nedirbtų ilgiau kaip 12 valandų per dieną.

9. Dirbantiems pagal antraeilių pareigų (darbo) sutartis darbuotojams taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir kitų teisės aktų nuostatos su šiame teisės akte nustatytomis išimtimis

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2003 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 1043
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2010 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 1094
redakcija)

NUOTOLINIO DARBO SUTARTIES YPATUMAI

1. Nuotolinio darbo sutartyje gali būti nustatyta, kad sutartyje suldytą darbo funkciją arba dalį suldytų darbo funkcijų darbuotojas atliks kitose darbuotojui priimtose vietose, ne darbovietėje.

2. Nuotolinio darbo sutartis gali būti sudaryta šalių susitarimu, kai darbuotojas priimamas į darbą (sudarant nuotolinio darbo sutartį), taip pat vėliau (pakeičiant jau sudarytą darbo sutartį). Darbo sutartyje gali būti susitarta, kad dalis darbo funkcijų bus atliekama ar darbo laiko dirbama ne darbovietėje pagal nuotolinio darbo sutarties sąlygas. Sutartyje gali būti aptarti sugrįžimo dirbti visą darbo laiką darbovietėje atvejai.

3. Darbuotojo atsisakymas sudaryti nuotolinio darbo sutartį negali būti teisėta priežastis nutraukti jau sudarytą kitos rūšies darbo sutartį ar pakeisti darbo sutarties sąlygas.

4. Nuotolinio darbo sutartyje nurodoma darbo vieta (adresas), kurioje darbuotojas atliks darbo funkcijas, darbuotojui darbdavio suteikiamos darbui naudoti darbo priemonės, nustatoma aprūpinimo jomis tvarka, atsakomybė už jų sugadinimą teisės aktų nustatyta tvarka. Darbuotojo naudojamos darbo priemonės, įranga, darbo vieta turi atitikti darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimus. Darbdavys apmoko darbuotoją, kaip saugiai naudotis darbdavio suteiktomis darbo priemonėmis ir įranga. Darbuotojas privalo rūpintis savo paties ir kitų asmenų, kurie galėtų nukentėti dėl netinkamo darbuotojo elgesio ar klaidų, sauga ir sveikata, taip pat tinkamu įrangos ir darbo priemonių naudojimu.

5. Nuotolinio darbo sutartyje gali būti nustatyta, kad darbuotojas gaus kompensaciją už išlaidas, susijusias su jo darbu, darbo priemonių įsirengimu ir naudojimu.

6. Nuotolinio darbo sutartyje nurodomas darbovietės padalinys, skyrius ar atsakingas asmuo, kuriam darbuotojas turi atsiskaityti už atliktą darbą, šio atsiskaitymo tvarka.

7. Jeigu dirbama naudojant informacines technologijas (kompiuterį, telefoną ir panašiai), darbdavys atsakingas už priemones, kuriomis užtikrinama duomenų, naudojamų darbuotojo darbo metu, apsauga. Sudarydamas nuotolinio darbo sutartį, darbdavys privalo pasirašytinai supažindinti darbuotoją su duomenų apsaugą užtikrinančiais teisės aktais.

8. Nuotolinio darbo sutartyje turi būti nustatytas darbo laikas, ne ilgesnis kaip 40 valandų per savaitę, kurį darbuotojas skirsto savo nuožiūra ir apskaito pats. Dirbtas ne darbovietėje darbo laikas gali būti žymimas ir kitaip, ne taip, kaip nustatyta pavyzdinės formos darbo laiko apskaitos žiniaraštyje.

9. Darbuotojui, dirbančiam ne darbovietėje, netaikomos įmonės darbo tvarkos taisyklės. Darbdavys neprivalo įteikti darbuotojui darbo pažymėjimo, jeigu darbuotojas visą darbo laiką dirba ne darbovietėje.

10. Darbas pagal nuotolinio darbo sutartį nesukelia jokių darbo stažo apskaičiavimo, skyrimo į aukštesnes pareigas, kvalifikacijos tobulinimo apribojimų, neribojia kitų darbuotojo darbo teisių.

11. Kad darbuotojas, dirbantis pagal nuotolinio darbo sutartį, nebūtų izoliuotas nuo kitų įmonės darbuotojų, darbdavys jam sudaro sąlygas bendradarbiauti su kitais įmonėje dirbančiais darbuotojais, darbuotojų atstovais, gauti iš įmonės informaciją. Darbuotojų atstovai informuojami apie darbuotojus, dirbančius pagal nuotolinio darbo sutartį.

12. Darbuotojams taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso ir kitų teisės aktų nuostatos su šiame teisės akte nustatytais išimtimis.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2004, Nr. 18-528.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBO LAIKO APSKAITOS ŽINIARAŠČIO
PAVYZDINĖS FORMOS
IR JO PILDYMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2004 m. sausio 27 d. Nr. 78

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569; 2005, Nr. 67-2400) 147 straipsnio 6 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti pridedamas:

1.1. darbo laiko apskaitos žiniaraščio pavyzdinę formą;

1.2. Darbo laiko apskaitos žiniaraščio pildymo tvarkos aprašą.

2. Šis nutarimas įsigalioja nuo 2004 m. kovo 1 dienos.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2004 m. sausio 27 d. nutarimu Nr. 78

**DARBO LAIKO APSKAITOS ŽINIARAŠČIO PILDYMO TVARKOS
APRAŠAS**

1. Į darbo laiko apskaitos žiniaraštį surašomi šie duomenys: visų įmonės, įstaigos ar organizacijos sąrašuose esančių darbuotojų vardai, pavardės, jų pareigos (profesija, kvalifikacinė kategorija), darbo grafiko numeris (jeigu įmonėje naudojamas ne vienas darbo grafikas) ir nustatytas darbo valandų skaičius per mėnesį. Įmonės, įstaigos ir organizacijos, kuriose konkrečioms darbuotojų kategorijoms taikoma suminė darbo laiko apskaita, apskaičiuoja sąlyginį mėnesio darbo valandų skaičių.

2. Darbo laiko apskaitos žiniaraštyje ranka ar kompiuteriu žymima kiekvieną dieną dirbtas laikas ir neatvykimo į darbą atvejai. Darbo laikas žymimas valandomis, o neatvykimo į darbą atvejams taikomas sutartinis žymėjimas (priedas). Darbuotojams turi būti suteikta galimybė susipažinti su darbo laiko apskaitos žiniaraščiu įmonės, įstaigos ar organizacijos vadovo nustatyta tvarka.

3. Darbo laiko apskaitos žiniaraštyje kiekvienam darbuotojui skiriamos 3 eilutės:

3.1. Pirmojoje eilutėje nurodoma faktiškai dirbtas laikas (atskirai naktį dirbtas laikas ir viršvalandžiai) ir neatvykimo į darbą atvejai, išskyrus šio Aprašo 3.3 punkte nurodytus neatvykimo į darbą atvejus.

3.2. Antrojoje eilutėje nurodoma laikas, dirbtas esant nukrypimų nuo normalių darbo sąlygų, ir darbo pertraukos, kurios pagal norminius teisės aktus įskaitomos į darbo laiką.

3.3. Trečiojoje eilutėje siūloma žymėti neatvykimo į darbą atvejus, kurie pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 143 straipsnio 1 dalies nuostatas prilyginti darbo laikui.

4. Darbo laiko apskaitos žiniaraščio 1–12 skiltyse nurodomas darbo laiko balansas. Čia atskirai nurodytos 3 pagrindinės grupės:

4.1. faktiškai dirbtas laikas;

4.2. neatvykimas į darbą;

4.3. nedirbtas laikas, prilygintas darbo laikui.

5. Faktiškai dirbtą laiką sudaro darbo tvarkos taisyklėse ir darbo sutartyje numatytas kasdienis darbo laikas ir viršvalandžiai. Tarnybinės komandiruotės prilyginamos faktiškai dirbtam laikui.

6. Apskaitos žiniaraščio 11 ir 12 skiltyse nurodomi kiekvieno darbuotojo neatvykimo į darbą atvejai per mėnesį pagal atskiras jų rūšis. Jiems taikomas sutartinis žymėjimas (10 žiniaraščio skiltis).

7. Darbo laiko apskaitos žiniaraščio faktiškai dirbto laiko ir neatvykimo į darbą atvejų per mėnesį suminėje eilutėje nurodomas struktūrinio padalinio faktiškai dirbtas laikas ir neatvykimo į darbą atvejų skaičius.

8. Siekiant išanalizuoti, kaip panaudojamas darbo laikas pagal kiekvieną struktūrinį padalinį, tikslinga sudaryti tarnybinių komandiruočių ir neatvykimo į darbą suvestinę ir pateikti žiniaraščio pabaigoje. Rekomenduojama šią suvestinę atlikti kompiuteriu, nurodyti dienų ir valandų skaičių pagal tarnybinių komandiruočių ir pagal kiekvieno neatvykimo į darbą priežastį.

9. Įmonės, įstaigos ir organizacijos, valstybės institucijos pavyzdinę darbo laiko apskaitos žiniaraščio formą gali papildyti kitais rodikliais.

10. Darbuotojams, kurie pagal atliekamą darbo funkciją savo darbo laiką visiškai ar iš dalies tvarko savo nuožiūra, darbo laiko apskaitos taisyklės nustato darbdavys, suderinęs su darbuotojų atstovais. Tokių pareigų sąrašas nustatomas kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse.

Darbo laiko apskaitos žiniaraščio
pildymo tvarkos aprašo
priedas

DARBO LAIKO APSKAITOS ŽINIARAŠČIO SUTARTINIS ŽYMĖJIMAS

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Lietuvos Respublikos darbo kodekso straipsniai	Sutartinis žymėjimas
1.	Darbas naktį	DK 154 str. 1 d.	DN
2.	Viršvalandinis darbas	DK 152 str. 2 d.	VD
3.	Faktiškai dirbtas laikas	DK 143 str.1 d. 1 p.	FD
4.	Darbas esant nukrypimams nuo normalių darbo sąlygų	DK 192 str.	KS
5.	Darbas poilsio ir švenčių dienomis	DK 194 str.	DP
6.	Budėjimas namuose	DK 143 str.1 d. 1 p.	BN
7.	Budėjimas darbe	DK 143 str.1 d. 1 p.	BĮ
8.	Laikas naujo darbo paieškoms	DK 130 str. 3 d.	ID
9.	Privalomų medicininių apžiūrų laikas	DK 143 str. 1 d. 5 p.	MD
10.	Papildomos poilsio dienos, suteiktos už darbą virš kasdienio darbo laiko trukmės, darbą poilsio ir švenčių dienomis	DK 155 str. 3 d., 194 str. 1 d.	V
11.	Papildomas poilsio laikas darbuotojams, auginantiesiems neįgalų vaiką iki 18 metų arba du ir daugiau vaikų iki 12 metų	DK 214 str.	M
12.	Kraujo davimo dienos donorams	DK 218 str.	D
13.	Nedarbingumas dėl ligos ar traumų	DK 143 str. 2 d. 4 p.	L
14.	Neapmokamas nedarbingumas	DK 143 str.2 d. 4 p.	N
15.	Nedarbingumas ligoniams slaugyti, turint pažymą	DK 143 str.2 d. 4 p.	NS
16.	Kasmetinės atostogos	DK 165 str.	A
17.	Mokymosi atostogos	DK 181 str.	MA
18.	Nemokamos atostogos	DK 184 str.	NA
19.	Kūrybinės atostogos	DK 182 str.	KA
20.	Nėštumo ir gimdymo atostogos	DK 179 str. 1–2 d.	G
20. ¹	Tėvystės atostogos	DK 179 ¹ str. 1 d.	TA
21.	Atostogos vaikui prižiūrėti, kol jam sueis 3 metai	DK 180 str. 1 d.	PV
22.	Kitų rūšių atostogos	DK 185 str.	KR

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Lietuvos Respublikos darbo kodekso straipsniai	Sutartinis žymėjimas
23.	Tarnybinės komandiruotės	DK 143 str.1 d. 2 p.	K
24.	Stažuotės	DK 143 str.1 d. 6 p.	SŽ
25.	Kvalifikacijos kėlimas	DK 143 str.1 d. 6 p.	KV
26.	Pertraukos darbe, pagal norminius teisės aktus įskaitomos į darbo laiką	DK 143 str.1 d. 4 p.	PR
27.	Valstybinių, visuomeninių ar piliečio pareigų vykdymas	DK 143 str. 2 d. 3 p., 178 str.6 p.	VV
28.	Karinė tarnyba	DK 143 str. 2 d. 3 p.	KT
29.	Mokomosios karinės pratybos	DK 143 str. 2 d. 3 p.	KM
30.	Prastovos dėl darbuotojo kaltės	DK 195 str. 7 d.	PK
31.	Prastovos ne dėl darbuotojo kaltės	DK 195 str.1 d.	PN
32.	Pravaikštos ir kitoks neatvykimas į darbą be svarbios priežasties	DK 143 str.2 d. 1 p., 235 str. 2 d. 9 p.	PB
33.	Neatvykimas į darbą administracijai leidus	DK 143 str. 2 d. 2 p.	ND
34.	Neatvykimas į darbą kitais norminių teisės aktų nustatytais laikotarpiais	DK 143 str. 2 d. 6 p.	NP
35.	Nušalinimas nuo darbo	DK 123 str. 1 d.	NN
36.	Poilsio dienos	DK 143 str. 2 d. 5 p.	P
37.	Švenčių dienos	DK 143 str. 2 d. 5 p.	S
38.	Streikas	DK 82 str. 1–2 d.	ST

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 48-2120; Nr. 49 (atitaisymas).
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBŲ, KURIUOSE GALI BŪTI TAIKOMA IKI
DVIDEŠIMT KETURIŲ VALANDŲ PER PARĄ DARBO
LAIKO TRUKMĖ, SĄRAŠO, DARBO IR POILSIO
LAIKO YPATUMŲ EKONOMINĖS VEIKLOS SRITYSE,
PATVIRTINIMO**

2003 m. gegužės 14 d. Nr. 587
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnio 4 dalimi ir 148 straipsniu, 1991 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3922/91 dėl techninių reikalavimų ir administracinės tvarkos suderinimo civilinės aviacijos srityje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 7 skyrius, 1 tomas, p. 348) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 859/2008 (OL 2008 L 254, p. 1), nuostatomis, įgyvendindama 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyvos 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 2 tomas, p. 197) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2000 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/34/EB (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 27), 1999 m. birželio 21 d. Tarybos direktyvos 1999/63/EB dėl Europos Bendrijos Laivų savininkų asociacijos (ECSA) ir Europos Sąjungos Transporto darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (FST) sudaryto susitarimo dėl jūreivių darbo laiko organizavimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 3 tomas, p. 363), 1999 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/95/EB dėl jūrininkų darbo valandoms į Bendrijos uostus įplaukusiuose laivuose taikomų nuostatų įgyvendinimo ir taikomų Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre įregistruotuose laivuose (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 3 tomas, p. 407), 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/79/EB dėl Europos aviakompanijų asociacijos (AEA), Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF), Europos skrydžių įgulų asociacijos (ECA), Europos regioninių aviakompanijų asociacijos (ERA) ir Tarptautinės oro vežėjų asociacijos (IACA) Europos susitarimo dėl civilinės aviacijos mobiliųjų darbuotojų darbo laiko organizavimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 75), 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 381), 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/49/EB dėl saugos Bendrijos geležinkeliuose ir iš dalies pakeičiančios Tarybos direktyvą 95/18/EB dėl geležin-

kelio įmonių licencijavimo bei direktyvą 2001/14/EB dėl geležinkelių infrastruktūros pajėgumų paskirstymo, mokesčių už naudojimąsi geležinkelių infrastruktūra ėmimo ir saugos sertifikavimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 7 skyrius, 8 tomas, p. 227), 2005 m. liepos 18 d. Tarybos direktyvos 2005/47/EB dėl Europos geležinkelių bendrijos (CER) ir Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF) susitarimo dėl mobiliųjų darbuotojų, teikiančių su sąveika susijusias tarpvalstybines paslaugas geležinkelių transporto sektoriuje, darbo sąlygų tam tikrų aspektų (OL 2005 L 195, p. 15), taip pat 2006 m. Konvencijos dėl darbo jūrų laivyboje nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti pridedamus:

1.1. darbų, kuriuose gali būti taikoma iki dvidešimt keturių valandų per parą darbo laiko trukmė, sąrašą;

1.2. Darbo ir poilsio laiko ypatumus ekonominės veiklos srityse;

1.3. (*neteko galios*).

2. Pripažinti netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 20 d. nutarimą Nr. 248 „Dėl darbo ir poilsio laiko ypatumų kai kuriose ūkio šakose, suminės darbo laiko apskaitos įvedimo ir darbų, kuriuose gali būti taikoma ilgesnė kaip 12 valandų per parą darbo (pamainos) trukmė“ (Žin., 1996, Nr. 18-473);

2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 15 d. nutarimą Nr. 423 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 248 „Dėl darbo ir poilsio laiko ypatumų kai kuriose ūkio šakose, suminės darbo laiko apskaitos įvedimo ir darbų, kuriuose gali būti taikoma ilgesnė kaip 12 valandų per parą darbo (pamainos) trukmė“ papildymo“ (Žin., 1999, Nr. 35-1040);

2.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugpjūčio 24 d. nutarimą Nr. 965 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 248 „Dėl darbo ir poilsio laiko ypatumų kai kuriose ūkio šakose, suminės darbo laiko apskaitos įvedimo ir darbų, kuriuose gali būti taikoma ilgesnė kaip 12 valandų per parą darbo (pamainos) trukmė“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2000, Nr. 72-2234);

2.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 10 d. nutarimą Nr. 397 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 20 d. nutarimo Nr. 248 „Dėl darbo ir poilsio laiko ypatumų kai kuriose ūkio šakose, suminės darbo laiko apskaitos įvedimo ir darbų, kuriuose gali būti taikoma ilgesnė kaip 12 valandų per parą darbo (pamainos) trukmė“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2001, Nr. 32-1069).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2003 m. gegužės 14 d. nutarimu
Nr. 587

**DARBAI, KURIUOSE GALI BŪTI TAIKOMA IKI DVIDEŠIMT
KETURIŲ VALANDŲ PER PARĄ DARBO LAIKO TRUKMĖ**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiame darbų, kuriuose gali būti taikoma iki dvidešimt valandų per parą darbo laiko trukmė, sąraše (toliau vadinama – sąrašas) pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) (toliau vadinama – Darbo kodeksas) 144 straipsnio 4 dalį nurodyti darbai, kur darbuotojams darbo laikas gali būti iki 24 valandų per parą. Dirbant sąraše nurodytus darbus, darbo dienos (pamainos) trukmė gali būti ilgesnė negu 8 valandos tik tais atvejais, jeigu darbo ar gamybos pobūdis neleidžia organizuoti darbą nustatant darbo dienos (pamainos) trukmę, neviršijančią 8 valandų. Pagal šį sąrašą darbdavys sudaro įmonės darbų, kuriuose gali būti taikoma iki 24 valandų per parą darbo laiko trukmė, sąrašą. Konkreti darbo laiko trukmė per parą, suminės darbo laiko apskaitos apskaitinio laikotarpio trukmė, atsižvelgiant į darbo, gamybos ar teikiamų paslaugų ypatumus, nustatoma darbo, kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse.

2. Darbuotojų, dirbančių sąraše nurodytus darbus, vidutinis darbo laikas per 7 dienų laikotarpį neturi viršyti 48 valandų, o poilsio tarp darbo dienų laikas privalo būti ne trumpesnis kaip 24 valandos.

3. Darbuotojams, dirbantiems sąraše nurodytus darbus, gali būti suteikiamos papildomos ir/ar specialios pertraukos (Darbo kodekso 159 straipsnis), jeigu darbo organizavimas įmonėje leidžia jas suteikti, – kai pertraukų metu darbą tęsia darbuotojai, kuriems pertraukos suteikiamos kitu metu ir kai tokių pertraukų suteikimas nekliudo darbo ar paslaugų teikimo tęstinumui. Papildomos ir specialios pertraukos nustatomos kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse.

4. Darbuotojams, dirbantiems sąraše nurodytus darbus, pertraukų pailsėti ir pavalgyti (Darbo kodekso 158 straipsnis) pradžia, pabaiga, kitos sąlygos nustatomos darbo tvarkos taisyklėse, darbo grafike, kolektyvinėje ir darbo sutartyje. Tuose darbuose, kur dėl darbo ar gamybos sąlygų negalima daryti pertraukos pailsėti ir pavalgyti, darbuotojui turi būti suteikiama galimybė pavalgyti darbo laiku.

5. (*neteko galios*).

6. (*neteko galios*).

7. Darbuotojų, kuriems darbo laikas nustatytas iki 24 valandų per parą, darbo grafikai derinami ir tvirtinami Darbo kodekso 147 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka.

II. DARBŲ SĄRAŠAS

8. Budėjimas:

8.1. apsaugos darbuotojų;

8.2. sargų – įmonių, įstaigų ir organizacijų pastatuose, teritorijose, statybų aikštelėse;

8.3. stebint galimus miškų gaisrus;

8.4. prižiūrint sąvartynus;

8.5. įmonės civilinės saugos formuotės (gelbėjimo grupės) personalo, iš jų įmonės ugniagesių;

8.6. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos regioniniuose skyriuose ir Fitosanitarijos skyriaus pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postuose (poskyriuose) dirbančių pareigūnų;

8.7. veterinarijos gydytojų – pasienio kontrolės punktų veterinarijos postuose;

8.8. hidrometeorologijos tarnybos budinčiųjų specialistų (sinoptikų, asistentų, stebėtojų, meteorologų, hidrologų, technikų ir kitų darbuotojų, kurių darbas susijęs su hidrometeorologinės informacijos apdorojimu ir platinimu);

8.9. valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių, vykdančių valstybinę aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo kontrolę;

8.10. Žuvininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos žuvininkystės kontrolės pareigūnų ir kitų darbuotojų, kurių darbas susijęs su žuvų išteklių atkūrimu ir išsaugojimu;

8.11. Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnų, vykdančių valstybinę kelių transporto priemonių kontrolę.

9. Budėjimas siekiant užtikrinti darbų ar teikiamų paslaugų tęstinumą ar šalinti objektų, įrenginių darbo sutrikimus, avarijas, kuriuos atlieka:

9.1. jūrų uosto budintys laivų kapitonai, laivų kapitonų padėjėjai, jūrų uosto locmanai, mechanikai, elektromechanikai, jūreiviai, motoristai, radistai, elektrikai, laivų šaldymo įrenginių mechanikai ir mašinistai;

9.2. jūrų uostų navigacinės įrangos aptarnavimo budintysis personalas (švyturius prižiūrintys darbuotojai, techniniai darbuotojai – budėjimo metu), koordinacinio gelbėjimo centro darbuotojai (kapitonai koordinatoriai, vyresnieji specialistai – ekstremalių gamtinių situacijų atvejais budėjimo metu);

9.3. oro uostų skrydžių reguliavimo personalas, navigacinės įrangos aptarnavimo budintysis personalas (radiolokatorius, radijo siųstuvus, fiksuoto ryšio tinklą, nuotolinio valdymo ir kitus įrenginius prižiūrintys inžinieriai ir technikai), paieškos ir gelbėjimo koordinacinio centro koordinatoriai – ekstremalių situacijų atvejais budėjimo metu;

9.4. radijo ir televizijos centrų, stočių bei visų rūšių telefoninio ryšio technologinę įrangą aptarnaujantis budintysis personalas, visų rūšių telefoninio ryšio budintys operatoriai;

9.5. visų rūšių energijos, gamtinių dujų gamybos, perdavimo, paskirstymo ir tiekimo įmonių budintysis personalas, avarinių tarnybų personalas;

9.6. butų ūkio remonto ir eksploataavimo įmonių avarinių tarnybų budintysis personalas;

9.7. gatvių apšvietimo elektros tinklų dispečerinių tarnybų budintysis personalas;

9.8. vandens tiekimo įmonių, nuotekų valymo įrenginių budintysis personalas;

9.9. dispečerizuotų liftų budintys liftininkai ir liftų elektromechanikai;

9.10. katilinių mašinistai, kūrikai, operatoriai;

9.11. naftos ir dujų degalinių operatoriai (pardavėjai);

9.12. civilinės saugos įstaigų, radijo, televizijos centrų (stočių), pašto, telekomunikacijų, kelių priežiūros ir miestų komunalinio ūkio tarnybų budintysis personalas;

9.13. autobusų stočių, miestų taksi įmonių, jūrų ir oro uostų, prielaukų budintysis personalas, aptarnaujantis keleivius (kasininkai, dispečeriai, pamainos mechanikai, remonto dirbtuvių meistrai, administratoriai, bagažo saugojimo sandėlininkai, valytojai, kiti darbuotojai);

9.14. geležinkelio transporto objektų tvarkdariai, budėtojai, avarinių tarnybų darbuotojai;

9.15. naftos gamybos įmonių ir naftos produktų gamybos įmonių budintysis personalas, avarinių tarnybų personalas.

10. Darbai (budėjimas) sveikatos priežiūros, socialinės globos, švietimo, poilsio įstaigose, kuriuos atlieka:

10.1. greitosios medicinos pagalbos tarnybų personalas (gydytojai, bendrosios praktikos slaugytojai ir bendruomenės slaugytojai, vairuotojai, vairuotojai-pagalbiniai darbuotojai, paramedikai-vairuotojai, budintys automobilius aptarnaujantys mechanikai), ligoninių budintysis personalas, licencijuotų užkrečiamųjų ligų kontrolės ir profilaktikos sveikatos priežiūros įstaigų personalas (gydytojai epidemiologai ir jų padėjėjai, iš jų medicininio karantino postų gydytojai epidemiologai ir jų padėjėjai, gydytojai parazitologai ir jų padėjėjai, laborantai mikrobiologai, medicinos entomologai, dezinfektologai, dezinfekuotojai ir kiti (esant užkrečiamosios ligos (ligų) protrūkiui ar epidemijoms));

10.2. švietimo, socialinės globos, poilsio įstaigų budintysis personalas.

11. Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, budėjimas Vidaus reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Valstybės saugumo departamento sistemos, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos sistemos, Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos įstaigose.

12. Lietuvos Respublikos Prezidentūroje, Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje, ministerijose, Vyriausybės įstaigose, kitose valstybės ir savivaldybių institucijose bei įstaigose ar jų struktūriniuose padaliniuose arba juos aptarnaujančiose įmonėse, įstaigose ir organizacijose:

12.1. vairuotojų budėjimas patalpose laisvu nuo vairavimo laiku, jeigu nepertraukiamo vairavimo trukmė per parą neviršija 4,5 valandos, o bendra kasdieninio vairavimo trukmė neviršija 9 valandų;

12.2. paskirtų budėti automobilius aptarnaujančių mechanikų, dispečerių ir pašto pasiuntinių (kurjerių) budėjimas.

13. Užsienio reikalų ministerijos administracijos padalinio, vykdančio užsienio ir vidaus politikos įvykių stebėseną, darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, budėjimas.

* *Pastaba: buvęs 13 punktas laikomas 14 punktu.*

13¹. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos padalinio, vykdančio nacionalinio elektroninių ryšių tinklų ir informacijos saugumo incidentų tyrimo veiklą, personalo budėjimas.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

*14. *(neteko galios).*

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 587

DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI EKONOMINĖS VEIKLOS SRITYSE

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbo ir poilsio laiko ypatumai transporte (kelių, geležinkelių, civilinėje aviacijoje, jūrų transporte, vidaus vandenų transporte), telekomunikacijų, pašto, žemės ūkio, durpių kasimo, žemės ūkio produkciją perdirbančiose, energetikos įmonėse, gydymo bei socialinės globos įstaigose, žvejybos laivuose ir kitose ekonominės veiklos srityse (toliau vadinama – Darbo ir poilsio laiko ypatumai) nustato darbo laiko trukmę ir poilsio suteikimo tvarką. Darbo ir poilsio laiko ypatumai parengti vadovaujantis toliau nurodytais Europos Sąjungos teisės aktais, kurie įvertina specifines darbo sąlygas transporte ir šiame punkte nurodytų ekonominės veiklos rūšių įmonėse. Darbo ir poilsio laiko ypatumuose, išskyrus 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo ir iš dalies keičiančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 3821/85 ir (EB) Nr. 2135/98 bei panaikinančio reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 (OL 2006 L102, p. 1) (toliau vadinama – reglamentas (EB) Nr. 561/2006) 3 straipsnyje bei 13 straipsnio 1 dalies a–d ir f–p punktuose nurodytą vežimą kelių transporto priemonėmis, netaikomos toliau nurodytų Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64–2569) (toliau vadinama – Darbo kodeksas) straipsnių nuostatos:

1.1. 147 straipsnio 1 dalies nuostata dėl darbo ir poilsio laiko paskirstymo (kaištos) per parą, savaitę ar apskaitinį laikotarpį, dėl kasdieninio darbo (pamainos) pradžios ir pabaigos, dėl darbo jūroje ir jūrų uoste grafikų tvirtinimo – jūrų transporte, vidaus vandenų transporte, žvejybos laivuose.

1.2. 147 straipsnio 2 dalies nuostata dėl penkių dienų darbo savaitės su dviem poilsio dienomis – civilinėje aviacijoje ir jūrų transporte.

1.3. 147 straipsnio 3 dalies nuostata dėl darbo jūroje ir jūrų uoste ir kitų darbo grafikų paskelbimo viešai įmonių ir jų padalinių informaciniuose stenduose ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki šių grafikų įsigaliojimo – transporte, žvejybos laivuose.

1.4. 149 straipsnio 1 dalies nuostata dėl 4 mėnesių apskaitinio laikotarpio trukmės esant suminei darbo laiko apskaitai – transporte, žvejybos laivuose, žemės ūkio ir energetikos įmonėse ir gali būti taikoma telekomunikacijų, pašto, durpių kasimo ir žemės ūkio produkciją perdirbančiose įmonėse, jeigu darbo pobūdis ir sąlygos leidžia taikyti ne ilgesnį kaip 4 mėnesių suminės darbo laiko apskaitos laikotarpį. Bet kuriuo atveju suminės darbo laiko apskaitos laikotarpis negali būti ilgesnis kaip vieneri metai.

1.5. 149 straipsnio 2 dalies nuostata dėl viršyto darbo laiko ir nepanaudoto poilsio kompensavimo tvarkos – transporte.

1.6. 153 straipsnio nuostatos dėl darbo trukmės švenčių ir poilsio dienų išvakarėse, 152 straipsnio nuostata dėl viršvalandinio darbo trukmės ir 146 straipsnio nuostata dėl ne viso darbo laiko – transporte (išskyrus vairuojančius transporto priemones, nurodytas 11.1–11.19 punktuose) ir žvejybos laivuose.

1.7. 154 straipsnio nuostatos dėl darbo naktį – transporte ir žvejybos laivuose.

1.8. 158 straipsnio 1 dalies nuostata dėl pertraukos pailsėti ir pavalgyti ne vėliau kaip po 4 darbo valandų nuo darbo pradžios ir pertraukos trukmės, 159 straipsnio nuostatos dėl papildomų ir specialių pertraukų – kelių ir geležinkelio transporte ir gali būti taikomos telekomunikacijų, pašto, žemės ūkio ir žemės ūkio produkciją perdirbančiose, energetikos įmonėse, gydymo bei socialinės globos įstaigose ir žvejybos laivuose, jeigu sąlygos leidžia jas taikyti.

1.9. 160 straipsnio 1 dalies nuostata dėl kasdieninio nepertraukiamojo poilsio tarp darbo dienų (pamainų) trukmės – transporte ir žvejybos laivuose.

1.10. 161 straipsnio 1 dalies nuostata dėl savaitės poilsio dienų šeštadienį ir/ar sekmadienį ir šio straipsnio 5 dalies nuostata dėl savaitės nepertraukiamojo poilsio trukmės ne mažiau kaip 35 valandos – transporte ir žvejybos laivuose.

1.11. 161 straipsnio 5 dalies nuostata dėl dviejų poilsio dienų suteikimo iš eilės – civilinėje aviacijoje.

2. Darbo ir poilsio laiko ypatumuose vartojamos sąvokos:

Mobilusis darbuotojas – darbuotojas, įgulos narys, kurį įmonė, teikianti keleivių ar prekių gabenimo keliais, oru ar vidaus vandenimis paslaugas, samdo keliaujančio ar skraidančio personalo (ekipažo) nariu.

Pakankamas poilsis (pakankamai poilsio) – Darbo ir poilsio laiko ypatumuose nustatytos darbuotojui suteikiamos poilsio pertraukos, kurių trukmė išreiškiama laiko vienetais, arba pertraukos, kurios yra pakankamai ilgos ir nepertraukiamos, kad būtų galima užtikrinti, jog dėl nuovargio dirbdami darbuotojai nesusižeis patys, nepakenks savo sveikatai, nesužalos savo bendradarbių ar kitų asmenų.

Suminė darbo laiko apskaita – darbuotojų, kuriems iš anksto planuoti (nustatyti) darbo laiko ir poilsio laiko trukmę dėl jų darbo pobūdžio neįmanoma, dirb-

to darbo laiko ir nepanaudoto poilsio apskaita per suminės darbo laiko apskaitos laikotarpį.

Kitos sąvokos atitinka Darbo kodekso, Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo (Žin., 2000, Nr. 94-2918) ir kitų teisės aktų sąvokas.

3. Darbo dienų skaičius per savaitę, darbo ir poilsio laiko paskirstymas (kaita) per parą, savaitę ar apskaitinį laikotarpį, taip pat kasdieninio darbo (pamainos) pradžia ir pabaiga, pertrauka pailsėti ir pavalgyti, papildomos ir specialios pertraukos, savaitės nepertraukiamasis poilsis nustatomi kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, įmonės darbo (pamainų) grafikuose, kuriuos tvirtina administracija, suderinusi su įmonės, įstaigos, organizacijos darbuotojų atstovais (Darbo kodekso 19 straipsnis), arba kolektyvinėje sutartyje nustatyta tvarka, išskyrus jūrų transportą, vidaus vandenų transportą, žvejybos laivus, kur darbo jūroje ir jūrų uoste grafikus sudaro laivo kapitonas. Dirbant pamainomis, privalo būti garantuotas tolygus pamainų keitimasis.

4. Darbo jūroje ir jūrų uoste ir kiti grafikai skelbiami viešai įmonių ir jų padalinių informaciniuose stenduose ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki šių grafikų įsigaliojimo, išskyrus Darbo ir poilsio laiko ypatumuose taikomas išimtis.

5. Nurodytų 1 punkte ekonominės veiklos rūšių įmonių darbuotojams, kuriems dėl darbo pobūdžio ir/ar darbų sezoniškumo negalima iš anksto numatyti kasdieninio ar savaitės darbo laiko trukmės, gali būti įvedama suminė darbo laiko apskaita ir nustatomi suminės darbo laiko apskaitos laikotarpiai. Įvedus suminę darbo laiko apskaitą, laikomasi šių reikalavimų:

5.1. Apskaitinio laikotarpio trukmė transporte, energetikos įmonėse negali būti ilgesnė kaip vieneri metai. Konkreti apskaitinio laikotarpio trukmė nustatoma darbo, kolektyvinėse sutartyse arba darbo tvarkos taisyklėse. Transporto darbuotojų darbo laiko trukmė, kasdieninio ir savaitės poilsio trukmė, nepanaudoto poilsio kompensavimo tvarka nustatoma Darbo ir poilsio laiko ypatumuose – kelių transporte, geležinkelio transporte, civilinėje aviacijoje, jūrų transporte, vidaus vandenų transporte. Privalomo poilsio pertraukų vairavimo metu periodiškumas ir jų trukmė kelių transporte nustatomi Darbo ir poilsio laiko ypatumų II skyriuje. Energetikos įmonėse negali būti dirbama vidutiniškai daugiau kaip 48 valandas per savaitę ir 12 valandų per darbo dieną (pamainą).

5.2. Apskaitinio laikotarpio trukmė žemės ūkio įmonių, durpių kasimo, žemės ūkio produkciją perdirbančių ir žvejybos įmonių darbuotojams nustatoma darbo, kolektyvinėse sutartyse arba darbo tvarkos taisyklėse atsižvelgiant į darbų sezoniškumą ir negali būti ilgesnė kaip vieneri metai. Šių įmonių darbuotojų darbo laiko trukmė per apskaitinį laikotarpį neturi viršyti tai darbuotojų kategorijai nustatyto darbo valandų skaičiaus, apskaičiuoto pagal savaitės darbo laiko trukmę 40 darbo valandų, kasdieninio nepertraukiamojo poilsio tarp darbo dienų (pamainų) trukmė neturi būti trumpesnė kaip 11 valandų iš eilės, savaitės nepertraukiamasis poilsis gali būti mažesnis kaip 35 valandos, poilsio dienos suteikiamos darbo grafikuose nustatytu laiku.

6. Apskaitiniu laikotarpiu viršytas darbuotojams nustatytas darbo valandų skaičius, apskaičiuotas pagal savaitės darbo laiko trukmę 40 darbo valandų, kompensuojamas taip: darbuotojams jų pageidavimu sutrumpinama darbo diena arba suteikiama poilsio diena (dienos) darbo, kolektyvinėje sutartyje ar darbo tvarkos taisyklėse nustatyta tvarka, arba papildomai apmokama kaip už viršvalandinį darbą, išskyrus kelių transportą, geležinkelio transportą, civilinę aviaciją, kur numatyta kitokia viršyto darbo laiko ir nepanaudoto poilsio kompensavimo tvarka.

7. Kolektyvinėse sutartyse gali būti numatyti darbuotojams palankesni darbo ir poilsio režimai, negu nustatyta Darbo ir poilsio laiko ypatumuose.

8. Darbo ir poilsio laiko klausimus, kurie Darbo ir poilsio laiko ypatumuose nereglamentuojami (darbuotojų darbo laiko apskaita ir budėjimas (atitinkamai Darbo kodekso 147 ir 155 straipsniai), reglamentuoja Darbo kodeksas ir kiti teisės aktai.

II. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI KELIŲ TRANSPORTE

9. Darbo ir poilsio laiko ypatumai kelių transporte parengti vadovaujantis 2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/15/EB dėl asmenų, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, darbo laiko organizavimo ir taikomi mobiliems darbuotojams, dirbantiems Europos Sąjungos valstybėse narėse įsteigtose įmonėse, dalyvaujančiose reglamente (EB) Nr. 561/2006 arba, jeigu to nepakanka, Europos šalių susitarime dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važiuojančių tarp-tautiniais maršrutais, darbo (AETR) (Žin., 2000, Nr. 59-1762) (toliau vadinama – AETR susitarimas) apibrėžtoje kelių transporto veikloje. Šio skyriaus reikalavimai papildo reglamento (EB) Nr. 561/2006, prireikus – ir AETR susitarimo nuostatas.

10. Šiame skyriuje vartojamos sąvokos:

Darbo vieta:

pagrindinė įmonės veiklos vieta, kurioje asmuo, besiverčiantis mobiliąja kelių transporto veikla, vykdo savo pareigas, kartu su įvairiais verslo filialais, nesvarbu, ar jos yra toje pačioje vietoje kaip ir pagrindinė buveinė arba pagrindinė verslo vieta; transporto priemonė, kurią, vykdydamas savo pareigas, naudoja asmuo, besiverčiantis mobiliąja kelių transporto veikla, ir bet kuri kita vieta, kur vykdoma su transportavimu susijusi veikla.

Kitas buvimo darbo vietoje laikas:

kitas laiko tarpas nei pertraukos ir poilsio laikas, kurio metu mobilus darbuotojas neprivalo būti savo darbo vietoje, tačiau turi būti pasiekiamas, kad iškvietus galėtų pradėti, tęsti vairavimą arba atlikti kitą darbą. Tai kaip tik tokie laiko tarpai, kurių metu mobilus darbuotojas lydi transporto priemonę, gabenamą keltu arba traukiniu, taip pat laukimo pasienyje laikas ir laikas, kai draudžiamas eismas. Tuos laiko tarpus ir jų numatomą trukmę mobilus darbuotojas turi žinoti iš anksto, t. y. arba prieš kiekvieną išvykimą, arba tik prieš faktiškai prasidėsiantį laiko tarpą, arba pagal bendras sąlygas, dėl kurių socialiniai partneriai susitarė;

mobiliems darbuotojams, vairuojantiems komandomis, sėdėjimo (buvimo) šalia vairuotojo arba miegamojoje vietoje laikas, kai transporto priemonė juda, laikomas kitu buvimo darbo vietoje laiku.

Mobilus darbuotojas – sudarantis kelionės ekipažą (įskaitant stažuotojus ir mokinius) bet kuris darbuotojas, kuris dirba įmonėje, teikiančioje keleivių ir krovinių vežimo paslaugas už atlyginimą arba savo sąskaita.

Mobilaus darbuotojo darbo laikas – laikas nuo darbo pradžios iki pabaigos, kurio metu mobilus darbuotojas yra savo darbo vietoje, darbdavio žinioje ir vykdo savo funkcijas ar veiklą, tai yra:

laikas, skirtas įvairiai kelių transporto veiklai. Ši veikla yra tokia: vairavimas; krovimas; pagalba įlaipinant keleivius į transporto priemonę ir išlaipinant iš transporto priemonės; valymas ir techninė priežiūra; visi kiti darbai, skirti transporto priemonės, krovinio ir keleivių saugumui užtikrinti arba teisiniams ir kontrolės įpareigojimams, tiesiogiai susijusiems su konkrečia atliekama transporto veikla, įskaitant krovimo priežiūrą, administracinius policijos, muitinės, imigracijos pareigūnų ir kitus formalumus, vykdyti;

laikas, kuriuo jis negali laisvai disponuoti ir turi būti darbo vietoje, pasirengęs imtis įprastinio darbo, su tam tikromis užduotimis, kurios susijusios su budėjimu, kai laukiama krovimo darbų, kai neįmanoma iš anksto numatyti trukmės, t. y. prieš išvykimą arba tik prieš faktinio išvykimo laiką, arba pagal bendras sąlygas, suderėtas socialinių partnerių.

Pertraukos, nurodytos 11.2 punkte, ir poilsio laikas, nurodytas 11.3 punkte, į darbo laiką neįtraukiami.

Savaitė – laiko tarpas nuo pirmadienio 00.00 valandos iki sekmadienio 24.00 valandos.

Naktinis darbas – bet kuris darbas nakties laiku.

Nakties laikas – laikas nuo 00.00 valandos iki 07.00 valandos.

11. Mobiliems darbuotojams nustatoma ši darbo ir poilsio laiko trukmė bei jų apskaita:

11.1. Savaitės darbo laiko vidurkis neturi viršyti 48 valandų. Maksimali savaitės darbo laiko trukmė gali būti pailginta iki 60 valandų tik tuomet, jeigu per 4 mėnesius neviršijamas 48 darbo valandų per savaitę vidurkis. Darbo pas skirtingus darbdavius laikas – tai darbo valandų suma. Darbdavys raštu paprašo mobilaus darbuotojo atsiskaityti už darbo pas kitą darbdavį laiką. Mobilus darbuotojas tokią informaciją pateikia raštu

11.2. Nepažeidžiant reglamente (EB) Nr. 561/2006 (arba jeigu to nepakanka – AETR susitarime) nustatyto apsaugos lygio, asmenys, kurie verčiasi mobiliąja kelių transporto veikla, be pertraukos gali dirbti ne ilgiau kaip 6 valandas. Jeigu darbo valandų suma sudaro 6–9 valandas, į darbo laiką turi būti įterpiama mažiausiai 30 minučių pertrauka, o jeigu darbo valandų suma viršija 9 valandas – mažiausiai 45 minučių pertrauka. Pertraukas galima padalyti į laiko tarpusnius, kurių kiekvienas trunka mažiausiai 15 minučių.

11.3. Mokiniais ir stažuotojams taikomos tos pačios nuostatos dėl poilsio laiko kaip ir kitiems mobiliems darbuotojams, laikantis reglamento (EB) Nr. 561/2006 (arba jeigu to nepakanka – AETR susitarimo) nuostatų.

11.4. Kai atliekamas naktinis darbas, kasdienis darbo laikas negali viršyti 10 valandų per kiekvieną 24 valandų laikotarpį.

11.5. Už darbą nakties laiku apmokama pagal Darbo kodekso 193 straipsnį. Kompensacija (didesnis apmokėjimas, papildomas poilsio laikas ir kita) už nakties darbą gali būti skiriama pagal kolektyvines sutartis, darbdavių ir darbuotojų susitarimus, jeigu tai nekelia grėsmės kelių eismo saugai.

12. Dėl objektyvių arba techninių priežasčių arba priežasčių, susijusių su darbo organizavimu, kolektyvinėse sutartyse arba socialinių partnerių susitarimuose gali būti numatyti nukrypimai nuo 11.1, 11.4 ir 11.5 punktų, jeigu buvo konsultuotasi su suinteresuotų darbdavių ir darbuotojų atstovais, ir dedamos pastangos skatinti visas tinkamas socialinio dialogo formas. Jeigu taikoma išlyga 11.1 punktui, skaičiuojant maksimalų (48 valandų) savaitės darbo laiko vidurkį, negalima nustatyti termino trukmės, viršijančios 6 mėnesius.

13. Mobilūs darbuotojai privalo būti informuojami apie atitinkamus reikalavimus, darbo tvarkos taisykles ir darbdavių ir darbuotojų atstovų susitarimus, ypač kolektyvines sutartis, sudarytas pagal Darbo ir poilsio laiko ypatumus nepažeidžiant Darbo kodekso 99 straipsnio 4 dalies.

14. Mobilių darbuotojų darbo laikas turi būti žymimas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose. Žiniaraščiai po paskutinio įrašo saugomi 10 metų. Darbdaviai yra atsakingi už mobilių darbuotojų darbo laiko žymėjimą. Paprašius darbdaviai mobiliems darbuotojams pateikia dirbtų valandų žymėjimo duomenų kopijas.

14¹. Vairuotojų, vairuojančių reglamento (EB) Nr. 561/2006 2 straipsnyje apibrėžtas transporto priemones, vairavimo ir poilsio režimą nustato reglamentas (EB) Nr. 561/2006, tačiau šis režimas netaikomas reglamento (EB) Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalies a–d ir f–p punktuose nurodytam vežimui kelių transporto priemonėmis

14². Kelių transporto priemonių, išskyrus tas, kurioms netaikomas reglamentas (EB) Nr. 561/2006, vairuotojų darbo laiko apskaitai turi būti naudojama viena iš šių priemonių:

14².1. registravimo įranga – tachografai;

14².2. eismo tvarkaraščiai, sudaryti vadovaujantis reglamento (EB) Nr. 561/2006 16 straipsniu, ir vairuotojo darbo grafikas (jeigu keleiviai vežami reguliariais reisais Lietuvos Respublikos teritorijoje ir autobusuose neįrengti tachografai);

14².3. identifikavimo kortelės, naudojamos darbo ir poilsio laiko apskaitai skaitmeniniuose tachografuose, išduodamos Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos nustatyta tvarka.

14³. Darbdaviai privalo užtikrinti, kad kelių transporto priemonių, kurioms netaikomas reglamento (EB) Nr. 561/2006 nuostatos, vairuotojai vairuojamoje transporto priemonėje turėtų savo darbo grafiko egzempliorių.

III. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI GELEŽINKELIŲ TRANSPORTE, KAI NETEIKIAMOS SU SAŪVEIKA SUSIJUSIOS TARPVALSTYBINĖS PASLAUGOS

15. Darbo ir poilsio laiko ypatumai geležinkelio transporte, kai neteikiamos su sąveika susijusios tarpvalstybinės paslaugos, parengti vadovaujantis 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 381).

16. Darbo ir poilsio laiko ypatumai ir suminė darbo laiko apskaita taikomi šiems geležinkelio transporto darbuotojams:

16.1. mobiliesiems geležinkelio transporto darbuotojams;

16.2. prižiūrintiems riedmenis; formuojantiems sąstatus; budintiems įvairiuose geležinkelio transporto įmonių padaliniuose ir namuose; tiesiogiai vadovaujantiems traukinių eismui, ryšių, automatikos, signalizacijos, informacinių sistemų ir elektros energijos tiekimo dispečerinių darbui ir tvarkantiems šiuos darbus; saugantiems geležinkelio objektus; dalyvaujantiems likviduojant avarijų, gaisrų, stichinių nelaimių padarinius;

16.3. dirbantiems galinėse ir tarpinėse stotyse (bilietų kasininkams ir kitiems).

17. Nurodyti 16 punkte darbuotojai dirba pagal individualius darbo (pamainos) grafikus, jiems netrumpinama darbo dienos (pamainos) trukmė švenčių išvakarėse.

18. Darbuotojų, valdančių prekinis traukinius, lydinčių bei saugančių prekinis vagonus ir traukinius, darbo dienos (pamainų) grafikai išimtiniais atvejais gali būti tikslinami ir duodami jiems susipažinti pasirašytinai ne vėliau kaip prieš parą.

19. Nurodytiems 16.1 punkte darbuotojams taikomi šie darbo ir poilsio laiko ypatumai:

19.1. Jiems (išskyrus darbuotojus, nurodytus 19.2 ir 19.3 punktuose) nustatoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – ne ilgesnis kaip 6 mėnesiai, darbo dienos (pamainos) trukmė – ne ilgesnė kaip 12 valandų, maksimali savaitės darbo laiko trukmė – 48 valandos.

19.2. Darbuotojų, aptarnaujančių keleivius traukiniuose, darbo laiko trukmė per parą – ne ilgesnė kaip 16 valandų, maksimali savaitės darbo laiko trukmė – 60 valandų. Poilsis turi būti suteikiamas specialiai tam skirtoje kupė.

19.3. Darbuotojams, lydintiems ir saugantiems prekinis traukinius ir vagonus, pamainos trukmė – ne ilgesnė kaip 24 valandos, tačiau jų savaitės darbo laikas neturi viršyti 48 valandų, o poilsio tarp pamainų laikas privalo būti ne trumpesnis kaip 24 valandos.

19.4. Darbuotojai, valdantys traukinius, negali dirbti daugiau kaip 2 naktis paėiliui. Ši nuostata netaikoma darbuotojams, kurie vyksta iš gražos punktų pagrindinių depų kaip keleiviai.

19.5. Darbuotojų, kontroliuojančių traukinių brigadų darbą, parduodančių bilietus traukiniuose, darbo laiko (pamainos) trukmė gali būti nustatyta su ilgesne kaip 2 valandų pertrauka pailsėti ir pavalgyti.

19.6. Darbuotojams, sugrįžusiems iš reiso, poilsis suteikiamas už dirbtą laiką pagal grafiką (neįskaitant poilsio reiso metu). Poilsio tarp reisų trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 50 procentų dirbto laiko. Jeigu po reiso suteikti viso nustatytojo poilsio laiko negalima, nepanaudotos poilsio valandos pridedamos prie poilsio, suteikiamo po vieno ar dviejų kitų reisų. Jeigu ir tada visas priklausantis poilsio laikas darbuotojui negali būti suteiktas, jis turi būti suteiktas 19.1 punkte nustatytu apskaitiniu laikotarpiu. Visais atvejais darbuotojams, valdantiems traukinius (išskyrus vietinio susisiekimo traukinius), poilsio tarp reisų trukmė negali būti trumpesnė kaip 12 valandų iš eilės.

19.7. Darbuotojų, lydinčių ir prižiūrinių refrižeratorinius vagonus sekcijas, savaitės nepertraukiamojo poilsio trukmė kelionės metu turi būti ne trumpesnė kaip 12 valandų.

19.8. Vasaros sezono metu (birželio–rugsėjo mėnesiais) darbuotojų, prižiūrinių keleivinius traukinius, specialiuosius vagonus, aptarnaujančių keleivius traukiniuose, kontroliuojančių traukinių brigadų darbą ir parduodančių bilietus traukiniuose, savaitės nepertraukiamasis poilsio laikas gali būti sumažintas iki 50 procentų. Nepanaudotos poilsio valandos kompensuojamos suteikiant poilsį sezonui pasibaigus, per 19.1 punkte nustatytą laikotarpį.

20. Nurodytiems 16.2 punkte darbuotojams taikomi šie darbo ir poilsio laiko ypatumai:

20.1. Jiems (išskyrus darbuotojus, nurodytus 20.2 punkte) gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – ne ilgesnis kaip 4 mėnesiai, darbo dienos (pamainos) trukmė – ne ilgesnė kaip 12 valandų, maksimali savaitės darbo laiko trukmė – 48 valandos.

20.2. Darbuotojų, saugančių geležinkelio objektus, darbo laiko (pamainos) trukmė gali būti iki 24 valandų, darbo laikas per 7 dienų laikotarpį neturi viršyti 48 valandų, o poilsio tarp pamainų laikas privalo būti ne trumpesnis kaip 24 valandos.

21. Nurodytiems 16.3 punkte darbuotojams darbo laiko (pamainos) trukmė gali būti nustatyta su ilgesne kaip 2 valandų pertrauka pailsėti ir pavalgyti.

III¹. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI GELEŽINKELIŲ TRANSPORTE, KAI TEIKIAMOS SU SAŲEIKA SUSIJUSIOS TARPVALSTYBINĖS PASLAUGOS

21¹. Darbo ir poilsio laiko ypatumai geležinkelių transporte, kai teikiamos su sąveika susijusios tarpvalstybinės paslaugos, parengti vadovaujantis 2005 m. liepos 18 d. Tarybos direktyva 2005/47/EB dėl Europos geležinkelių bendrijos (CER) ir Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF) susitarimo dėl mobiliųjų darbuotojų, teikiančių su sąveika susijusias tarpvalstybines paslaugas geležinkelių transporto sektoriuje, darbo sąlygų tam tikrų aspektų (OL 2005 L 195, p. 15) ir Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF) ir Europos geležinkelių bendrijos (CER) susitarimu dėl mobiliųjų darbuotojų, teikiančių su sąveika susijusias tarpvalstybines paslaugas, darbo sąlygų tam tikrų aspektų (OL 2005 L 195, p. 18).

21². Šiame skyriuje vartojamos sąvokos:

Mašinistas – darbuotojas, valdantis traukos priemonę.

Mobilieji geležinkelių transporto darbuotojai (toliau vadinama – mobilieji darbuotojai) – geležinkelių transporto darbuotojai, teikiantys su sąveika susijusias tarpvalstybines paslaugas (mašinistai, darbuotojai, aptarnaujantys keleivius tarptautinio ar vietinio susisiekimo traukiniuose, kontroliuojantys traukinių brigadų darbą, lydintys ir saugantys tarptautinio ar vietinio susisiekimo traukinius ir vagonus, lydintys ir prižiūrintys refrižeratorinius vagonus sekcijas) ilgiau nei vieną valandą per pamainą.

Nakties pamaina – pamaina, trunkanti mažiausiai tris darbo valandas nakties laiku.

Paros poilsis namie – paros poilsis tarp darbo dienų (pamainų), kai mobilusis darbuotojas ilsisi savo gyvenamojoje vietoje.

Paros poilsis reiso metu – paros poilsis tarp darbo dienų (pamainų), kai mobilusis darbuotojas neturi galimybės ilsėtis savo gyvenamojoje vietoje.

Reisas – traukinio vykimas iš nustatyto punkto į paskirties vietą (stotį, depą, tarpstotį ar privažiuojamąjį kelią).

Su sąveika susijusios tarpvalstybinės paslaugos – tarpvalstybinės paslaugos, kurioms teikti geležinkelio įmonės (vežėjai) pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/49/EB dėl saugos Bendrijos geležinkeliuose ir iš dalies pakeičiančią Tarybos direktyvą 95/18/EB dėl geležinkelio įmonių licencijavimo bei direktyvą 2001/14/EB dėl geležinkelių infrastruktūros pajėgumų paskirstymo, mokesčių už naudojimąsi geležinkelių infrastruktūra ėmimo ir saugos sertifikavimo (Saugos geležinkeliuose direktyva) (OL 2004 m. specialusis leidimas, 7 skyrius, 8 tomas, p. 227) privalo turėti bent du saugos sertifikatus.

Traukos priemonės valdymo trukmė – pagal darbo dienos (pamainų) grafiką numatytas darbo laikas, kai mašinistas atsako už traukos priemonės valdymą, išskyrus laiką traukos priemonei priimti, parengti ar perduoti. Į šį laiką įtraukiamos suplanuotos pertraukos, per kurias mašinistas atsakingas už traukos priemonę.

Kitos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekse, Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekse (Žin., 2004, Nr. 72-2489) ir kituose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

21³. Mobiliesiems darbuotojams taikomi šie darbo ir poilsio laiko ypatumai:

21³.1. mobilieji darbuotojai dirba pagal individualius darbo (pamainos) grafikus, jiems netrumpinama darbo dienos (pamainos) trukmė švenčių išvakarėse;

21³.2. paprastai darbo grafikai paskelbiami prieš 2 savaites iki šių grafikų įsigaliojimo. Darbo dienos (pamainų) grafikai išimtiniais atvejais gali būti tikslinami ir mobiliesiems darbuotojams duodami susipažinti pasirašytinai ne vėliau kaip prieš parą iki šių patikslinimų įsigaliojimo;

21³.3. suminis darbo laiko apskaitos laikotarpis – ne ilgesnis kaip 6 mėnesiai, darbo dienos (pamainos) trukmė – ne ilgesnė kaip 12 valandų, maksimali savaitės darbo laiko trukmė – 48 valandos;

21³.4. paros poilsis namie turi trukti ne mažiau kaip 12 valandų iš eilės per 24 valandas;

21^{3.5.} kartą per 7 dienas paros poilsis namie gali būti sutrumpintas iki 9 valandų. Tokiu atveju sutrumpinto paros poilsio namie ir 12 valandų skirtumas valandomis pridedamas prie artimiausios paros poilsio namie (sutrumpintas paros poilsis negali būti skiriamas tarp dviejų paros poilsio laikotarpių reiso metu);

21^{3.6.} paros poilsis reiso metu trunka ne mažiau kaip 8 valandas iš eilės per 24 valandas;

21^{3.7.} geležinkelio įmonių (vežėjų) ir geležinkelių infrastruktūros valdytojų vadovai pasirūpina mobiliųjų darbuotojų apgyvendinimo patogumo lygiu, kai suteikiamas paros poilsis reiso metu;

21^{3.8.} po paros poilsio reiso metu mobiliesiems darbuotojams, sugrįžusiems iš reiso, turi būti suteikiamas paros poilsis namie;

21^{3.9.} mobiliesiems darbuotojams, sugrįžusiems iš reiso, paros poilsis namie suteikiamas už dirbtą laiką pagal grafiką (neįskaitant paros poilsio reiso metu). Jeigu po reiso suteikti viso nustatyto poilsio laiko negalima, nepanaudotos poilsio valandos pridedamos prie poilsio, suteikiamo po vieno ar dviejų kitų reisų. Jeigu ir tada visas priklausantis poilsio laikas mobiliajam darbuotojui negali būti suteiktas, jis turi būti suteiktas per 21^{3.3} punkte nustatytą apskaitinį laikotarpį;

21^{3.10.} mobiliesiems darbuotojams per 7 dienas skiriamas 24 valandų savaitės nepertraukiamasis poilsis, prie kurio pridedamas 21^{3.4} punkte nurodytas 12 valandų paros poilsis namie;

21^{3.11.} mobiliesiems darbuotojams kiekvienais metais skiriami 104 dvidešimt keturių valandų trukmės poilsio laikotarpiai, įskaitant 52 dvidešimt keturių valandų trukmės savaitės poilsio laikotarpius. Iš jų 12 dvigubo poilsio laikotarpių (48 valandos, prie kurių pridedama 12 valandų paros poilsio), į kuriuos turi būti įtraukti šeštadieniai ir sekmadieniai, ir 12 dvigubo poilsio laikotarpių (48 valandos, prie kurių pridedama 12 valandų paros poilsio), į kuriuos nebūtina įtraukti šeštadienių ir sekmadienių.

21^{4.} Mobiliųjų darbuotojų darbo laikas turi būti žymimas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose (toliau vadinama – apskaitos žiniaraščiai). Darbdaviai atsakingi už mobiliųjų darbuotojų darbo laiko žymėjimą apskaitos žiniaraščiuose. Mobiliesiems darbuotojams paprašius, geležinkelio įmonės (vežėjo) ar geležinkelių infrastruktūros valdytojų vadovai pateikia jiems apskaitos žiniaraščių kopijas.

21^{5.} Mašinistams nustatoma:

21^{5.1.} traukos priemonės valdymo trukmė per dvi savaites negali viršyti 80 valandų;

21^{5.2.} traukos priemonės valdymo trukmė neturi viršyti 9 valandų dienos pamainos metu ir 8 valandų nakties pamainos metu tarp dviejų paros poilsio laikotarpių;

21^{5.3.} mašinistas negali dirbti daugiau kaip 2 naktis paeiliui;

21^{5.4.} paros poilsio tarp reisų trukmė namuose mašinistams negali būti trumpesnė kaip 12 valandų iš eilės;

21^{5.5.} jeigu mašinisto darbo laikas trunka nuo 6 iki 8 valandų, darbo dienos (pamainos) laiku turi būti suteikiama ne trumpesnė kaip 30 minučių pertrauka

pailsėti ir pavalgyti, kuria turi būti pasinaudojama darbo (pamainos) metu, o jeigu mašinsto darbo laikas yra daugiau kaip 8 valandos – darbo (pamainos) laiku turi būti suteikiama ne trumpesnė kaip 45 minučių pertrauka pailsėti ir pavalgyti. Dalis pertraukos turi būti suteikiama tarp trečios ir šeštos darbo valandos. Traukiniams vėluojant, darbo dienos (pamainos) metu numatytos pertraukos pailsėti ir pavalgyti gali būti atitinkamai patikslintos;

21^{5.6}. jeigu traukos priemonė valdoma dviejų mašinistų, 21^{5.5} punkto nuostatos gali būti netaikomos;

21^{5.7}. darbo ir poilsio laiko ypatumai, nustatyti 21³–21⁴ punktuose, taikomi tiek, kiek darbo ir poilsio laiko ypatumų nenustato 21^{5.1}–21^{5.6} punktų nuostatos.

IV. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI CIVILINĖJE AVIACIJOJE

22. Darbo ir poilsio laiko ypatumus civilinėje aviacijoje nustato 1991 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3922/91 dėl techninių reikalavimų ir administracinės tvarkos suderinimo civilinės aviacijos srityje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 7 skyrius, 1 tomas, p. 348) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 859/2008 (OL 2008 L 254, p. 1) (toliau vadinama – Reglamentas), III priedo Q skirsnis ir 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/79/EB dėl Europos aviakompanijų asociacijos (AEA), Europos transporto darbuotojų federacijos (ETF), Europos skrydžių įgulų asociacijos (ECA), Europos regioninių aviakompanijų asociacijos (ERA) ir Tarp-tautinės oro vežėjų asociacijos (IACA) Europos susitarimo dėl civilinės aviacijos mobiliųjų darbuotojų darbo laiko organizavimo (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 75).

Darbo ir poilsio laiko civilinėje aviacijoje klausimus, kurių Darbo ir poilsio laiko ypatumai ekonominės veiklos srityse nereguliuoja, reglamentuoja Reglamento III priedo Q skirsnis.

23. Civilinės aviacijos mobilieji darbuotojai – civilinio orlaivio įgulos nariai, kurių darbo laiką sudaro tarnybinis skrydžio laikas, darbo laikas padaliniuose, budėjimo laikas.

24. (*neteko galios*).

25. (*neteko galios*).

26. (*neteko galios*).

27. (*neteko galios*).

28. (*neteko galios*).

29. (*neteko galios*).

30. Tarnybinio skrydžio laiko, budėjimo ir darbo padaliniuose darbo laiko bendra trukmė – ilgiausias darbo laikas per metus – yra 2000 valandų ir turi būti išdėstoma kuo tolygiau.

31. Visas skrydžių laikas neturi viršyti 900 valandų per metus.

32. (*neteko galios*).

33. (*neteko galios*).

34. Atsižvelgiant į civilinės aviacijos paslaugų poreikį, priklausantį nuo metų laiko ir kitų aplinkybių, civilinės aviacijos mobiliesiems darbuotojams sudaromi darbo grafikai, su kuriais darbuotojai supažindinami prieš 2 savaites iki jų įsigaliojimo. Atsižvelgiant į civilinės aviacijos darbo specifiką, kolektyvinėse sutartyse gali būti numatyti kiti supažindinimo su darbo grafikais terminai.

35. Laisvos nuo skrydžių, budėjimo, darbo padaliniuose poilsio dienos suteikiamos taip:

35.1. Kiekvieną kalendorinį mėnesį ne mažiau kaip 7 dienos namuose (jas gali sudaryti ir Darbo kodekse nustatytos poilsio bei švenčių dienos).

35.2. Kiekvienais kalendoriniais metais ne mažiau kaip 96 dienos namuose (jas gali sudaryti ir Darbo kodekse nustatytos poilsio bei švenčių dienos).

36. (*neteko galios*).

37. (*neteko galios*).

38. (*neteko galios*).

39. (*neteko galios*).

40. (*neteko galios*).

41. Civilinės aviacijos mobiliesiems darbuotojams, taip pat darbuotojams, kurių darbas susijęs su orlaivių judėjimo tvarkaraščiu (darbuotojams, kurie aptarnauja skrydžius, keleivius, orlaivius: skrydžių valdymo vadovams, oro eismo saugumo technikams, kelionių palydovams ir kitiems), taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinio laikotarpio trukmė – vieneri metai.

V. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI JŪRŲ TRANSPORTE

42. Darbo ir poilsio laiko ypatumai jūrų transporte parengti vadovaujantis 1999 m. birželio 21 d. Tarybos direktyva 1999/63/EB dėl Europos Bendrijos Laivų savininkų asociacijos (ECSA) ir Europos Sąjungos Transporto darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (FST) sudaryto susitarimo dėl jūreivių darbo laiko organizavimo, 1999 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/95/EB dėl jūrininkų darbo valandoms į Bendrijos uostus įplaukusiuose laivuose taikomų nuostatų įgyvendinimo ir taikomi Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre įregistruotuose laivuose.

43. Įprastinė įgulos narių darbo valandų norma nustatoma remiantis 8 valandų darbo diena, viena poilsio diena per savaitę ir poilsiu švenčių dienomis. Laivuose, kuriuose dirbama ir budima ištisą parą, įvedama suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis nustatomas kolektyvinėje sutartyje ir turi būti ne ilgesnis kaip vieni metai.

44. Už laivo įgulos narių darbo ir poilsio laiko nustatymą atsako laivo kapitonas.

45. Įgulos nariams turi būti garantuotas mažiausiai 10 valandų poilsis per parą ir mažiausiai 77 valandų poilsis per bet kurias 7 dienas. Paros poilsio laikotarpis gali būti padalytas ne daugiau kaip į 2 dalis, viena iš jų negali būti trumpesnė negu 6 valandos, o pertrauka tarp 2 paeiliui einančių poilsio laikotarpių neturi viršyti 14 valandų. Budinčių arba trumpais atstumais plaukiojančiuose laivuose dirbančių jūrininkų minimalus 10 valandų poilsio laikotarpis gali būti sumažintas, jeigu

laive arba laivybos bendrovėje sudaryta tai numatanti kolektyvinė sutartis, bet ne trumpiau kaip iki 6 iš eilės einančių valandų ir ne ilgiau kaip 2 dienas. Kiekvienu 7 dienų laikotarpiu turi būti suteikiama ne mažiau kaip 70 valandų poilsio. Įmonės kolektyvinės sutartys, kuriose numatytos minimalaus 10 valandų poilsio laikotarpio sutrumpinimo galimybės, turi būti registruojamos Lietuvos saugios laivybos administracijoje. Keičiant darbo ir poilsio laiką, jūrininkams privalo būti užtikrinta pakankamai poilsio. Bet kurių išimčių dėl 7 dienų poilsio laikotarpio negalima daryti dažniau nei 14 dienų iš eilės. Intervalai tarp dviejų laikotarpių, kuriais daromos išimtys, turi būti ne trumpesni kaip dviguba išimties darymo trukmė.

46. Lengvai prieinamoje vietoje turi būti iškabintas (paskelbtas) Susisiekimo ministerijos arba jos įgaliotos institucijos nustatytos formos darbo jūroje ir jūrų uoste grafikas, kuriame prie kiekvienos pareigybės turi būti nurodytas minimalus poilsio valandų skaičius. Darbo laikas, viršijantis nustatytą 8 darbo valandų kasdieninę darbo laiko trukmę, nepanaudotas kasdieninio poilsio, savaitės poilsio laikas, poilsio ir švenčių dienų laikas sumuojamas ir kompensuojamas įgulos nariams 6 punkte nustatyta tvarka, laivui sugrįžus į Klaipėdos valstybinį jūrų uostą arba pakeitus įgulą kituose jūrų uostuose. Darbo jūroje ir jūrų uoste grafikai sudaromi lietuvių, anglų ir laivo darbo kalba.

47. Kad būtų laikomasi 43 ir 45 punktų nuostatų, turi būti daromi įrašai apie įgulos narių kasdieninio poilsio valandas. Įgulos nariui išduodamas įrašų apie jo dirbtą laiką nuorašas, kurį pasirašo kapitonas arba kapitono įgaliotas asmuo ir pats įgulos narys. Standartinę įrašų apie įgulos narių kasdieninio poilsio valandas formą, jų darymo periodiškumo ir saugojimo laive tvarką nustato Susisiekimo ministerija arba jos įgaliota institucija. Įrašai turi būti daromi lietuvių, anglų ir laivo darbo kalba. Taip pat laive privalo būti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinti Darbo ir poilsio laiko ypatumai ekonominės veiklos srityse ir kolektyvinė sutartis, kurie turi būti paskelbiami viešai.

48. Laivo kapitonas turi teisę reikalauti, kad kiekvienas laivo įgulos narys atliktų reikiamos trukmės (kad ir kiek tai truktų) avarinį, avralinį ar kokį kitą darbą, jeigu to reikia laivo, laive esančių žmonių ar krovinio saugumui užtikrinti arba suteikti pagalbą kitiems skęstantiems laivams ar žmonėms. Avraliniai ir avariniai darbai atliekami kapitono pavedimu ir privalomi visiems įgulos nariams. Šiais darbais laikomi:

48.1. avariniai darbai, susiję su žmonių, laivo ir krovinio gelbėjimu (taip pat pagalba kitiems laivams nelaimės atveju);

48.2. avraliniai darbai:

48.2.1. atsiradę dėl audringo oro ar įspėjimo apie audrą: papildomas krovinių pritvirtinimas, burių ir tentų pakėlimas ir nuleidimas, papildomas švartavimosi lynų padavimas, laivo nuplukdymas į saugią vietą, pasirengimas saugiam laivo stovėjimui ar darbui, laivo plaukimas siaurumomis ir kiti darbai, priklausantys nuo susidariusių aplinkybių;

48.2.2. susiję su laivo įplaukimu į jūrų uostą ir išplaukimu iš jo, laivo prišvartavimu ir atšvartavimu uoste;

48.2.3. laivo priėmimas ir perdavimas, pastatymas į doką ir išplukdymas iš jo, švartavimosi ir plaukimo bandymai po remonto.

49. Atliekant 48.1 papunktyje nurodytus darbus, laivo kapitonas gali laikinai sustabdyti darbo jūroje ir jūrų uoste grafiko taikymą, kol vykdomi minėtieji darbai. Šiuos darbus atlikus, kapitonas užtikrina, kad kuo greičiau visiems įgulos nariams, kurie dirbo pagal grafiką numatytu poilsio metu, būtų suteikta pakankamai poilsio. Atliekant 48.2 papunktyje nurodytus darbus pagal grafiką laisvu nuo budėjimo ar darbo metu, dirbtas laikas sumuojamas ir kompensuojamas įgulos nariams 6 punkte nustatyta tvarka, laivui sugrįžus į Klaipėdos valstybinį jūrų uostą arba pakeitus įgulą kituose jūrų uostuose.

50. Pagalbinių laivų (vilkikų, locmanų katerių, gelbėjimo laivų, narų botų, gylių matavimo katerių, plaukiojančiųjų kranų, naftos ir šiukšlių rinktuvų ir kitų), įregistruotų Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre, darbuotojams gali būti nustatyta suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinio laikotarpio trukmė nustatoma kolektyvinėje sutartyje.

51. Kai laivas remontuojamas arba dėl kitokių priežasčių stovi jūrų uoste, įgulos nariams gali būti nustatomas visos paros darbo jūroje ir jūrų uoste grafikas, jeigu tai numatyta kolektyvinėje sutartyje.

52. Laivo stovėjimo uoste ir / ar remonto metu įgulos nariams gali būti suteikiami laisvadieniai už anksčiau nepanaudotas poilsio dienas. Įgulos narių darbo jūroje ir jūrų uoste grafikai turi atitikti uosto arba remonto gamyklos darbų grafikus. Jeigu įgulos nariai budi namuose, kai neprižiūrima tam tikra laivo įrenginių dalis, laivo kroviny ir kita, šiems įgulos nariams suteikiama pakankamai kompensuojamo poilsio, jeigu įprastinis poilsio laikas buvo sutrikdytas iškvietimais į darbą..

53. Uosto krovos darbų įmonių darbuotojams, atliekantiems krovimo ir aptarnavimo, krovinių transportavimo, ekspedijavimo ir sandėliavimo operacijas, krovinių perkrovimo ir jūrų ir kitokį transportą darbus, taip pat kitiems darbuotojams, atliekantiems šiuos darbus (vyriausiesiems stividorams, stividorams, siurvejeriams (krovinių inspektoriams), dokininkams mechanizatoriams, kranininkams), kranų mechanizacijos dirbtuvių, energijos jėgainių, šaldymo cechų, kitų laivų krovos ir perkėlos tarnybų darbuotojams leidžiama nustatyti iki 12 valandų darbo trukmę, įvedant suminę darbo laiko apskaitą, kurios apskaitinis laikotarpis nustatomas kolektyvinėse sutartyse.

VI. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI VIDAUS VANDENŲ TRANSPORTE

54. Darbo ir poilsio laiko ypatumai vidaus vandenų transporte parengti vadovaujantis 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyva 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų, 2000 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/34/EB, iš dalies pakeičiančia Tarybos direktyvą 93/104/EB, kad ji būtų taikoma anksčiau netaikytiems sektoriams ir veiklai, ir 1999 m. birželio 21 d. Tarybos direktyva 1999/63/EB dėl Europos Bendrijos Laivų savininkų asociacijos (ECSA) ir Europos Sąjungos Transporto darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (FST) sudaryto susitarimo dėl jūreivių darbo laiko organizavimo.

55. Susisiekimo ministras tvirtina vidaus vandenų laivų įgulų minimalios sudėties reikalavimus, atsižvelgdamas į įgulų darbo ir poilsio režimus. Visiems laivo įgulos nariams nepertraukiamasis paros poilsis suteikiamas atsižvelgiant į vidaus vandenų laivų eksploatacijos režimus. Maksimali vidaus vandenų transporto priemonių mobiliųjų darbuotojų (laivo įgulos) darbo dienos trukmė kartu su pertrauka pailsėti ir pavalgyti negali būti ilgesnė kaip 14 valandų per parą ir 72 valandų – per 7 dienų laikotarpį. Už laivo įgulos narių darbo ir poilsio laiko nustatymą atsako laivo kapitonas.

56. Vidaus vandenų transporto mobiliesiems darbuotojams ir darbuotojams, tiesiogiai susijusiems su laivų eismu ir jų aptarnavimu (jūrų uostų, prieplaukų, krovimo punktų darbuotojams), nustatoma 6 dienų darbo savaitė su 1 poilsio diena ir įvedama suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis nustatomas kolektyvinėje sutartyje ir turi būti ne ilgesnis kaip vieneri metai. Laivui plaukiant, įgulos nariams turi būti garantuotas mažiausiai 10 valandų poilsis per parą ir mažiausiai 77 valandų poilsis per 7 dienų laikotarpį. Šis paros poilsis gali būti padalytas ne daugiau kaip į 2 dalis, viena iš jų negali būti trumpesnė kaip 6 valandos, o pertrauka tarp 2 paeiliui einančių poilsio laikotarpių neturi viršyti 14 valandų.

57. Laivo įgulos narių darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, kuriuose prie kiekvienos pareigybės pateikiamas darbo jūroje ir jūrų uoste grafikas (jame turi būti nurodytas minimalus poilsio valandų arba maksimalus darbo valandų skaičius), turi būti iškabinti (paskelbti) viešai. Dirbtas laikas žymimas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose, o darbo laikas, viršijantis nustatytą darbo laiko trukmę, nepanaudotas kasdieninio poilsio, savaitės poilsio laikas, poilsio ir švenčių dienų laikas sumuojamas ir kompensuojamas 6 punkte nustatyta tvarka.

58. Laivo kapitonas turi teisę reikalauti, kad laivo įgulos narys atliktų reikiamos trukmės (kad ir kiek tai truktų) avarinį (48.1 punktą), avralinį (48.2 punktą) ar kokį kitą darbą, jeigu to reikia laivo, laive esančių žmonių ar krovinio saugumui užtikrinti arba suteikti pagalbą kitiems skęstantiems laivams ar žmonėms.

59. Atliekant 58 punkte nurodytus darbus, laivo kapitonas gali laikinai sustabdyti darbo ir poilsio grafiko taikymą tol, kol vykdomi minėtieji darbai. Šiuos darbus atlikus, kapitonas kuo greičiau užtikrina, kad visiems įgulos nariams, kurie dirbo pagal grafiką numatytu poilsio metu, būtų suteikta pakankamai poilsio.

60. Mobiliesiems darbuotojams, kurie negali dirbti laivų žiemos remonto darbų, karavano tarnyboje, atlikti apsaugos ir kitų darbų, pasibaigus jų kasmetinėms atostogoms ir laisvadieniams, Darbo kodekso 122 straipsnio numatyta tvarka įforminama prastova, jeigu kitaip nenustatyta kolektyvinėje sutartyje.

VII. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI ŽVEJYBOS LAIVUOSE

61. Darbo ir poilsio laiko ypatumai žvejybos laivuose parengti vadovaujantis 1993 m. lapkričio 23 d. Tarybos direktyva 93/104/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų, 2000 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/34/EB, iš dalies pakeičiančia Tarybos direktyvą 93/104/EB, kad ji būtų taikoma anksčiau netaikytiems sektoriams ir veiklai.

62. Kai žvejybos laivai yra jūroje, visos kalendorinės dienos (įskaitant poilsio ir švenčių dienas) laikomos darbo dienomis. Įgulos nariams nustatoma 8 valandų darbo diena. Laivo tarnybų darbuotojams, esant gamybiniam būtinumui (laivavedyba, laivo mašinų skyriaus priežiūra, žvejybos įrenginių priežiūra ir kiti darbai), nustatomas budėjimas (darbas) 3 pamainomis. Už laivo įgulos narių darbo ir poilsio laiko nustatymą atsako laivo kapitonas.

63. Laivuose, kuriuose dirbama ir budima ištisą parą, įvedama suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis ne ilgesnis kaip vieneri metai. Darbo ir budėjimo grafikas laive sudaromas taip, kad darbo laiko trukmė per parą neviršytų 14 valandų ir kad per bet kurias 7 dienas maksimalus darbo valandų skaičius neviršytų 72 valandų, arba turi būti garantuotas mažiausiai 10 valandų poilsis per parą ir mažiausiai 77 valandų poilsis per 7 dienų laikotarpį. Šis paros poilsis gali būti padalytas ne daugiau kaip į 2 dalis, viena iš jų negali būti trumpesnė kaip 6 valandos, o pertrauka tarp 2 paeiliui einančių poilsio laikotarpių neturi viršyti 14 valandų.

64. Nuo 2004 m. sausio 1 d. vidutinis darbo valandų skaičius per savaitę ribojamas iki 48 valandų, ir kolektyvinėje sutartyje nustatomas apskaitinis laikotarpis, kuris turi būti ne ilgesnis kaip vieneri metai.

65. Laivo įgulos narių darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, kuriuose prie kiekvienos pareigybės pateikiamas darbo jūroje ir jūrų uoste grafikas (jame turi būti nurodytas minimalus poilsio valandų arba maksimalus darbo valandų skaičius), turi būti išskabinti (paskelbti) viešai. Dirbtas laikas žymimas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose, o darbo laikas, viršijantis nustatytą darbo laiko trukmę, nepanaudotas kasdieninio poilsio, savaitės poilsio laikas, poilsio ir švenčių dienų laikas sumuojamas ir kompensuojamas 6 punkte nustatyta tvarka, laivo įgulai sugrįžus į uostą.

66. Atsižvelgiant į laivų tipus, nustatomas šių laivų įgulų nepertraukiamojo buvimo jūroje laikas:

Laivo tipas	Nepertraukiamojo buvimo jūroje laikas (paromis)
Dideli laivai – plaukiojančiosios bazės	175
Dideli laivai – žvejybos traleriai	150
Vidutiniai ir maži laivai	135

67. Bendras įgulų buvimo jūroje laikas – iki 200 parų rajonuose, kuriuose vyksta sezoninė žūklė, iš to skaičiaus plaukimo žūklauti ir grįžimo atgal laikas – 60 parų.

68. Laivo kapitonas turi teisę reikalauti, kad laivo įgulos narys atliktų reikiamos trukmės (kad ir kiek tai truktų) avarinį darbą (48.1 punktas), avralinį darbą (48.2 punktas), taip pat darbą, susijusį su žūklės sąlygomis ar kokį kitą darbą, jeigu to reikia laivo, laive esančių žmonių ar krovinio saugumui užtikrinti arba suteikti pagalbą kitiems skęstantiems laivams ar žmonėms.

69. Atliekant 68 punkte nurodytus darbus, laivo kapitonas gali laikinai sustabdyti darbo ir poilsio grafiko taikymą tol, kol vykdomi minėtieji darbai. Šiuos darbus atlikus, kapitonas kuo greičiau užtikrina, kad visiems įgulos nariams, kurie dirbo pagal grafiką numatytu poilsio metu, būtų suteikta pakankamai poilsio.

70. Didelių, vidutinių ir mažų laivų įguloms numatoma pakankamai poilsio užsienio jūrų uostuose (poilsio trukmė – ne mažiau kaip 3 paros).

71. Į maksimalią darbo trukmę jūroje negali būti įskaitomas laikas, kurį laivas stovi užsienio jūrų ošte ir atlieka remonto ar kitus su gamybos procesu nesusijusius darbus, nurodytus kolektyvinėje sutartyje.

72. Kai laivas remontuojamas gamykloje (taip pat kai vykdomas tarpreisinis remontas), stovi ir jam atliekami kiti darbai, laivo stovėjimo ir remonto metu įgulos nariams gali būti suteikiami laisvadieniai už anksčiau nepanaudotą poilsį.

VIII. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI TELEKOMUNIKACIJŲ IR PAŠTO DARBUOTOJAMS

73. Telekomunikacijų operatorių ir telekomunikacijų paslaugų teikėjų darbuotojams (technikams, inžinieriams, elektromonteriams, elektromechanikams, telefonistams, telegrafistams, dispečeriams, telegramų nešiotojams, radijo ir televizijos stočių, radijo-relinių stočių, radijo stočių ir tarnybų bei mobilaus aptarnavimo grupių inžinieriams, elektromechanikams, elektromonteriams ir kitiems darbuotojams, kurių darbas susijęs su telekomunikacinių paslaugų nepertaukiamu teikimu, telekomunikacinių įrenginių priežiūra ir remontu) gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – iki 4 mėnesių, jeigu kitaip nenumatyta kolektyvinėje sutartyje, ir gali būti nustatoma maksimali darbo dienos (pamainos) trukmė (kartu su pertrauka pailsėti ir pavalgyti) iki 12 valandų per parą. Vardiniai šių darbuotojų darbo grafikai paskelbiami viešai ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki šių grafikų įsigaliojimo.

74. Valstybės pašto darbuotojams (pašto viršininkams, pašto viršininkų pavaduotojams, operatoriams, skirstytojams, kasininkams, pasiuntiniams (kurjeriams) gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kaip nustatyta 73 punkte.

IX. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI ŽEMĖS ŪKIO, DURPIŲ KASIMO IR ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJĄ PERDIRBANČIOSE ĮMONĖSE

75. Žemės ūkio įmonių darbuotojai, dirbantys augalininkystės darbus, taip pat šių įmonių žemės ūkio technikos remonto dirbtuvių, iš jų automobilių transporto remonto dirbtuvių, sandėlių ir agroserviso paslaugas teikiančių įmonių darbuotojai darbymečiu (per sėją, prižiūrint pasėlius, ruošiant pašarus, nuimant derlių, ariant pūdymus ir dirbant kitus darbus) gali dirbti ilgiau kaip 8 valandas per dieną, bet ne daugiau kaip 12 valandų (kartu su papildomomis ir specialiosiomis pertraukomis, įskaitomomis į darbo laiką). Šioje veikloje gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – iki vienerių metų.

76. Durpių kasimo, žemės ūkio produkciją perdirbančių įmonių darbuotojams, šias įmones aptarnaujančių automobilių transporto įmonių ir automobilių transporto remonto dirbtuvių, sandėlių ir kitų maisto produktų gamybą aptarnaujančių įmonių darbuotojams gali būti įvedama suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – iki vienerių metų. Per apskaitinį laikotarpį negali būti dirbama vidutiniškai ilgiau kaip 48 valandas per savaitę ir 12 valandų per darbo dieną (pamainą).

77. Darbuotojams, nurodytiems 75 ir 76 punktuose, darbo laiko trukmė per apskaitinį laikotarpį neturi viršyti nustatyto metinio darbo valandų skaičiaus. Jiems priklausantis nepanaudotas poilsio laikas turi būti suteiktas pasibaigus darbymečiui ir kompensuojamas 6 punkte nustatyta tvarka.

X. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI GYDYMO BEI SOCIALINĖS GLOBOS, ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE

78. Gydymo bei socialinės globos įstaigų darbuotojams gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – iki 4 mėnesių, jeigu kitaip nenumatyta kolektyvinėje sutartyje, ir gali būti nustatoma maksimali darbo dienos (pamainos) trukmė (kartu su pertrauka pailsėti ir pavalgyti) iki 12 valandų per parą.

79¹. Kai aukštosios mokyklos dėstytojai yra ir sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojai (gydytojai) ir dirba pagal dvi darbo sutartis (aukštojoje mokykloje ir sveikatos priežiūros įstaigoje), o jų tuo pačiu metu atliekamas darbas apima skirtingose darbo sutartyse numatytų darbo funkcijų atlikimą, t. y. kai teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos (pacientų vizitacijos, pacientų sveikatos būklės aptarimai, konsiliumai, operacijų, procedūrų ar tyrimų atlikimas ir kt.) ir tuo pačiu metu atliekamas studentų, gydytojų rezidentų ar klausytojų praktinis mokomasis darbas, šių darbuotojų atliekamo darbo laikas gali sutapti.

Sutampantis faktiškai dirbtas laikas ir neatvykimai į darbą aukštosios mokyklos ir sveikatos priežiūros įstaigos nustatyta sutartine žyma (rodikliu) žymimi aukštojoje mokykloje ir sveikatos priežiūros įstaigoje darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose.

79. Gydymo bei socialinės globos, švietimo įstaigų, dirbančių nepertraukiamu budėjimo režimu, darbuotojams, budėtojams patalpose gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinis laikotarpis – iki 4 mėnesių, jeigu kitaip nenumatyta kolektyvinėje sutartyje, ir gali būti nustatoma maksimali dienos (pamainos) trukmė (kartu su pertrauka pailsėti ir pavalgyti) iki 24 valandų per parą. Šių darbuotojų vidutinis darbo laikas per 7 dienų laikotarpį neturi viršyti 48 valandų, o poilsio tarp darbo dienų laikas privalo būti ne trumpesnis kaip 24 valandos.

XI. DARBO IR POILSIO LAIKO YPATUMAI ENERGETIKOS ĮMONĖSE

80. Energetikos įmonių, dirbančių nepertraukiamu režimu, darbuotojams gali būti taikoma suminė darbo laiko apskaita, kurios apskaitinio laikotarpio trukmė – ne ilgesnė kaip vieneri metai. Konkreti apskaitinio laikotarpio trukmė nustatoma darbo, kolektyvinėje sutartyse arba darbo tvarkos taisyklėse. Darbuotojų vidutinis darbo laikas per 7 dienų laikotarpį neturi viršyti 48 valandų, darbo dienos (pamainos) trukmė – ne ilgesnė kaip 12 valandų per parą.

XII. DARBO IR POILSIO YPATUMAI KITOSE EKONOMINĖS VEIKLOS SRITYSE

81. Visų ekonominės veiklos sričių nepertraukiamai veikiančiose įmonėse ar nepertraukiamai veikiančiuose įmonių cechuose, baruose, kur keičiantis pamainoms nuo vienos pamainos pabaigos iki kitos pamainos pradžios darbuotojams

negali būti suteiktas 35 valandų trukmės savaitės nepertraukiamasis poilsis ir/ar kasdieninis 11 valandų nepertraukiamasis poilsis, kolektyvinėse sutartyse gali būti numatyta, kad darbuotojų, išskyrus asmenis iki 18 metų, savaitės nepertraukiamojo poilsio trukmė gali būti ne trumpesnė kaip 24 valandos, o kasdieninio nepertraukiamojo poilsio trukmė – tokia, kad darbuotojas galėtų ilsėtis savo gyvenamojoje vietoje ne mažiau kaip 8 valandas. Nėščioms, neseniai pagimdžiusioms, krūtimi maitinančioms moterims, darbuotojams, auginantiems vaiką iki 3 metų, ir darbuotojams, kurie vieni augina vaiką iki 14 metų arba neįgalų vaiką iki aštuoniolikos metų, savaitės nepertraukiamasis poilsis ir/ar kasdieninis 11 valandų nepertraukiamasis poilsis gali būti trumpinamas tik jų sutikimu. Darbuotojams, dirbantiems darbus, numatytus darbų, kuriuose gali būti taikoma iki 24 valandų per parą darbo laiko trukmė, sąraše (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnio 4 dalis), kasdieninio nepertraukiamojo poilsio trukmė negali būti trumpesnė kaip 11 valandų, jeigu jų darbo (pamainos) trukmė neviršija 12 valandų.

82. Darbuotojams, kurių gyvenamoji vieta ir darbovietė yra nutolusios viena nuo kitos (gyvenamoji vieta yra ne miesto ar gyvenvietės, kurioje yra darbovietė, teritorijoje), kolektyvinėje sutartyje gali būti numatytas savaitės nepertraukiamojo poilsio laikas ir/ar kasdieninis nepertraukiamojo poilsio laikas, kaip nurodyta 81 punkte.

83. Darbuotojams, nurodytiems 81 ir 82 punktuose, nepanaudoto savaitės nepertraukiamojo poilsio laikas ir/ar nepanaudoto kasdieninio nepertraukiamojo poilsio laikas sumuojami ir kompensuojami lygiaverčiu poilsio laiku per kolektyvinėje sutartyje nustatytą laikotarpį. Nepanaudoto savaitės nepertraukiamojo poilsio laiko ir/ar nepanaudoto kasdieninio nepertraukiamojo poilsio laiko sumavimo laikotarpis turi būti ne ilgesnis kaip 6 mėnesiai.

84. Kolektyvinėse sutartyse gali būti nustatyti atvejai, kada mobiliesiems darbuotojams, kurių darbas susijęs su keleivių vežimu reguliariais reisais vietinio (miesto) susisiekimo maršrutais, esant jų raštiškam sutikimui:

84.1. taikant pertraukiamąjį darbo dienos režimą, kasdieninio nepertraukiamojo poilsio tarp darbo dienų trukmė neturi būti trumpesnė kaip 9 valandos iš eilės;

84.2. pertrauka pailsėti ir pavalgyti suteikiama ne vėliau kaip po 6 darbo valandų. Jeigu darbo valandų suma sudaro 6–9 valandas, į darbo laiką turi būti įterpiama mažiausiai 30 minučių pertrauka, o jeigu darbo valandų suma viršija 9 valandas, – mažiausiai 45 minučių pertrauka. Pertraukas galima padalyti į laiko tarpsnius, kurių kiekvienas trunka mažiausiai 15 minučių

85. Mobiliesiems darbuotojams iki 18 metų 84 punkto nuostatos netaikomos.

86. Darbdavys turi užtikrinti, kad mobiliesiems darbuotojams, nurodytiems 84 punkte, būtų suteiktas lygiavertis kompensuojamojo poilsio laikas arba išskirtiniais atvejais, kai dėl objektyvių priežasčių neįmanoma suteikti lygiavertio kompensuojamojo poilsio laiko, tokiems darbuotojams būtų suteikiama atitinkama apsauga, kurios tikslas yra darbuotojų poilsis, kolektyvinėse sutartyse nurodytomis sąlygomis.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 14-559.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL PAPILDOMŲ IR SPECIALIŲ PERTRAUKŲ, ĮSKAITOMŲ
Į DARBO LAIKĄ, NUSTATYMO TVARKOS PATVIRTINIMO**

2003 m. vasario 3 d. Nr. 160

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 159 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Patvirtinti Papildomų ir specialių pertraukų, įskaitomų į darbo laiką, nustatymo tvarką (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 160

**PAPILDOMŲ IR SPECIALIŲ PERTRAUKŲ,
ĮSKAITOMŲ Į DARBO LAIKĄ, NUSTATYMO TVARKA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Papildomų ir specialių pertraukų, įskaitomų į darbo laiką, nustatymo tvarkos (toliau vadinama – Tvarka) paskirtis – reglamentuoti darbo laiku darbuotojams suteikiamas papildomas ir specialias pertraukas.

2. Papildomų ir specialių pertraukų tikslas – išsaugoti darbuotojų darbingumą, gerinti darbo našumą ir kokybę, apsaugoti darbuotojus nuo nuovargio ar pervargimo, kad būtų išvengta profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų darbe, mažėtų galimas nepalankių sveikatai veiksnių poveikis.

3. Papildomų ir specialių pertraukų skaičius, trukmė, poilsio vieta šių pertraukų metu nustatomi kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, darbo sutartyse.

4. Ši Tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 159 straipsniu ir kitais straipsniais, reglamentuojančiais darbo ir poilsio laiką, darbdavių ir darbuotojų atstovavimą ir kolektyvinius darbo santykius.

5. Šia Tvarka vadovaujasi darbdaviai, darbdaviams atstovaujantys asmenys, nustatydami įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų organizacinių struktūrų (toliau va-

dinama – įmonė) darbuotojams įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytas papildomas ir specialias pertraukas, įskaitomas į darbo laiką. Ja taip pat vadovaujasi darbdaviams atstovaujantys asmenys ir darbuotojų atstovai, kolektyvinių derybų pagrindu nustatydami papildomas ir specialias pertraukas, įskaitomas į darbo laiką.

6. Šioje Tvarkoje vartojamos sąvokos:

Papildoma pertrauka – darbuotojams pailsėti skirtas laikas, kurio trukmę nustato įstatymai, kiti teisės aktai ir kuris numatomas kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, darbo sutartyse.

Speciali pertrauka – darbuotojams, kurie dirba lauke arba nešildomose patalpose, kai aplinkos temperatūra žemesnė kaip minus 10 laipsnių Celsijaus, taip pat darbuotojams, kurie dirba sunkių fizinės ar didelės protinės įtampos reikalingą darbą arba veikiami kitų nepalankių sveikatai veiksnių, pailsėti skirtas laikas, kurio trukmė, atsižvelgiant į darbo (gamybos) pobūdį ir profesinę riziką, nustatoma kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, darbo sutartyse.

7. Šioje Tvarkoje vartojamos kitos sąvokos (darbdavys, darbdaviui atstovaujantis asmuo, darbuotojų atstovas, darbuotojas, jaunas asmuo, nėščia moteris, krūtimi maitinanti moteris, invalidas, profesinė rizika, darbo aplinka, darbo sąlygos, darbo vieta, nelaimingas atsitikimas darbe, darbo laikas, poilsio laikas, kenksmingas veiksnys) atitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekse vartojamas sąvokas ir apibrėžimus.

II. PAPILDOMŲ PERTRAUKŲ NUSTATYMAS

8. Darbdavys, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo suteikti darbuotojams papildomas pertraukas:

8.1. numatytas įstatymų:

8.1.1. ne mažiau kaip vieną papildomą pertrauką, ne trumpesnę kaip 30 minučių asmenims iki aštuoniolikos metų, kai jų darbo laiko trukmė yra ilgesnė kaip 4 valandos;

8.1.2. ne trumpesnę kaip 30 minučių pertrauką kūdikiui maitinti ne rečiau kaip kas 3 valandos krūtimi maitinančiai moteriai. Moters pageidavimu tokios pertraukos gali būti sujungiamos arba pridedamos prie pertraukos pavalgyti ir pailsėti, arba perkeliamos į dienos pabaigą atitinkamai sutrumpinant darbo dieną;

8.2. numatytas kitų teisės aktų.

9. Invalidams, nėščiosioms, neseniai pagimdžiusioms moterims, senatvės pensininkams ir kitiems darbuotojams, kuriems pagal sveikatos priežiūros įstaigos išvadą dėl jų sveikatos turi būti įgyvendintos jų darbo ir poilsio režimo rekomendacijos, papildomos pertraukos nustatomos kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, darbo sutartyse.

III. SPECIALIŲ PERTRAUKŲ NUSTATYMAS

10. Darbdavys, darbdaviui atstovaujantis asmuo privalo suteikti specialias pertraukas:

10.1. darbuotojams, kurie dirba su videoterminalais (Lietuvos higienos norma HN 32:1998, „Darbas su videoterminalais. Saugos ir sveikatos reikalavimai“;

patvirtinta sveikatos apsaugos ministro 1999 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 4 (Žin., 1999, Nr. 5-122), taip pat darbuotojams, kurių darbas susijęs su krovinių kėlimu rankomis pagal rekomendacijas, nurodytas Krovinių kėlimo rankomis bendruosiuose nuostatuose, patvirtintuose socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 1998 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. 134/493 (Žin., 1998, Nr. 79-2242), kitiems darbuotojams, kai tai nustatyta darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose;

10.2. darbuotojams, kurie dirba lauke arba nešildomose patalpose, kai aplinkos temperatūra žemesnė kaip minus 10 laipsnių Celsijaus, ne rečiau kaip kas pusantros valandos ne trumpesnes kaip 10 minučių pertraukas.

11. Darbuotojams, kurie dirba sunkų fizinį ar didelės protinės įtampos reikalaujantį darbą arba veikiant kitiems nepalankiems sveikatai veiksniams (kai darbuotoją veikia bent vienas darbo aplinkos veiksnys, kurio dydis viršija nustatytąjį darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose), specialios pertraukos (ne trumpesnės kaip 10 minučių) suteikiamos pagal profesinės rizikos vertinimo, atlikto vadovaujantis Profesinės rizikos vertinimo nuostatais, patvirtintais socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2002 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 86/307 (Žin., 2002, Nr. 69-2852), rezultatus. Jeigu profesinės rizikos vertinimo rezultatai rodo, kad dirbama nepriimtinos vidutinės arba priimtinos minimalios rizikos sąlygomis, iki bus pašalinta tokia rizika, darbdavys, kurio pareiga – sudaryti saugias ir sveikas darbo sąlygas visais su darbu susijusiais aspektais (ar darbdaviui atstovaujantis asmuo), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos darbo kodekso 147 straipsnio 1 dalimi, nustato šiems darbuotojams specialias pertraukas taip:

11.1. Parengiamas įmonės padalinių ir darbų, kuriuos dirbant gali būti nustatomos specialios pertraukos, sąrašas. Jame nurodomi specialių pertraukų darbo laiku skaičius, pertraukų trukmė, poilsio vietos šių pertraukų metu, pertraukų panaudojimas atsižvelgiant į rizikos veiksnius ar darbo pobūdį. Šis sąrašas pateikiamas darbuotojų atstovui. Jeigu darbuotojų atstovas pritaria darbdavio įgalioto atstovo parengtam sąrašui, darbdavys, darbdaviui atstovaujantis asmuo šiuo sąrašu papildo įmonės darbo tvarkos taisykles (jose nurodo įmonės padalinius ir darbus, kuriuos dirbant nustatomos specialios pertraukos), patvirtina darbų, kuriuos dirbant nustatomos specialios pertraukos, ir darbuotojų, kuriems nustatomos specialios pertraukos, sąrašus. Darbdaviui atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas atstovas, tvirtindamas darbo (pamainų) grafikus, atsižvelgia į specialias pertraukas.

11.2. Tuo atveju, kai darbuotojų atstovas pasiūlo, kad darbdaviui atstovaujantis asmuo nustatytų specialias pertraukas įmonės kolektyvinėje sutartyje, specialių pertraukų nustatymo klausimai sprendžiami rengiant ir sudarant įmonės kolektyvinę sutartį Lietuvos Respublikos darbo kodekso 62 straipsnyje nustatyta tvarka.

12. Šios Tvarkos 11 punkte nurodytos specialios pertraukos suteikiamos darbuotojams, kurie dirba veikiami darbo aplinkos veiksnių, nepriimtinos vidutinės rizikos ar priimtinos minimalios rizikos sąlygomis, kai darbo aplinkos veiksnys ne nuolat, o tam tikrais laikotarpiais darbo dienos (pamainos) laiku viršija leistinus dydžius, nustatytus darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose. 11 punkte nuro-

dytų pertraukų skaičius ir jų trukmė (ne trumpesnė kaip 10 minučių) nustatomi atsižvelgiant į fizinio ar protinio darbo sunkumą ir darbo aplinkos rizikos veiksnius. Kai įvertinus profesinę riziką nustatoma, kad ji nepriimtina didelė, specialios pertraukos nesuteikiamos, nes darbą (darbus) būtina sustabdyti.

13. Nustatęs specialias pertraukas, darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo paveda įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai ar kitam padaliniiui specialių pertraukų metu organizuoti ir įgyvendinti priemones, šalinančias ar mažinančias darbuotojų nuovargį ir kenksmingų darbo aplinkos veiksnių poveikį. Tai gali būti gamybinė ar gydomoji mankšta, masažas, kitos priemonės, rekomenduojamos sveikatos priežiūros specialistų.

14. Specialių pertraukų veiksmingumas turi būti įvertinamas, prireikus gali būti keičiami pertraukų skaičius, trukmė, poilsio vietos šių pertraukų metu, taip pat specialių pertraukų metu taikomos priemonės.

15. Pagerinus darbo sąlygas ir nesant sunkaus fizinės ar didelės protinės įtampos reikalaujančio darbo arba kai nedarbama veikiant darbo aplinkos veiksniumi (veiksniams), kurio (kurių) dydis viršija darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytus dydžius, specialios pertraukos gali būti nesuteikiamos.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16. Kolektyvinėse sutartyse gali būti nustatytos kitos papildomos ar specialios pertraukos, nenumatytos šios Tvarkos 8–11 punktuose.

17. Darbuotojams, kurių darbo dienos (pamainos) laiko trukmė gali būti iki 24 valandų ir kurių darbų sąrašą tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 144 straipsnio 4 dalis), taip pat dirbantiems ekonominės veiklos sričių įmonėse, kuriose pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 148 straipsnį darbo ir poilsio ypatumus nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė, gali būti suteikiamos papildomos ir/ar specialios pertraukos, jeigu darbo organizavimas įmonėje leidžia jas suteikti (pertraukų metu darbą tęsia kiti darbuotojai, kuriems pertraukos suteikiamos kitu metu) ir jeigu šios pertraukos nekliudo darbo ar paslaugų teikimo tęstinumui. Tokiems darbuotojams papildomų ir specialių pertraukų skaičius, trukmė ir poilsio vieta, atsižvelgiant į konkrečias darbo sąlygas, numatomi kolektyvinėse sutartyse, darbo tvarkos taisyklėse, darbo sutartyse.

18. Įmonių, įstaigų, organizacijų ar kitų organizacinių struktūrų darbuotojams, kurių veikla pasižymi tuo, jog būtina tęsti darbą ar teikti paslaugas, nes reikia aptarnauti gyventojus (miesto transportas, sveikatos priežiūros įstaigos, energijos tiekimo įmonės, teatrai, muziejai ir kita), papildomos ir specialios pertraukos suteikiamos taip: jų metu darbuotojų, kuriems suteikiamos papildomos ar specialios pertraukos, darbą tęsia kiti darbuotojai, galintys dirbti šiuos darbus.

19. Papildomos ir specialios pertraukos, išskyrus nustatytas įstatymų ir kitų teisės aktų, gali būti nesuteikiamos ypatingais atvejais (pvz., įvykus nelaimingam atsitikimui darbe, stichinei nelaimei ar avarijai).

20. Laikas, suteikiamas darbuotojams, kad jie galėtų tenkinti asmeninės higienos ir fiziologinius poreikius, prilyginamas darbo laikui ir neįskaitomas į papild-

domas ar specialias pertraukas. Laikas, skirtas darbo higienos poreikiams tenkinti (persirengimui, asmeninių apsaugos priemonių priežiūrai, prausimuisi ir kitoms reikmėms) darbo laiku (prieš pradėdant dirbti darbo vietose, dirbant ir po darbo), nustatomas priklausomai nuo darbo ar gamybos pobūdžio, naudojamų medžiagų ir neįskaitomas į papildomas ar specialias pertraukas. Šis laikas nustatomas darbo tvarkos taisyklėse, jeigu darbuotojų atstovai nesiūlo jo nustatyti kolektyvinėje sutartyje.

21. Sudarant (pratęsiant) darbo sutartį, keičiant gamybos pobūdį, jos technologiją arba pertvarkant darbo organizavimą, darbdavys, darbdaviui atstovaujantis asmuo informuoja darbuotojus apie darbo laiko režimą.

22. Ginčai dėl darbo laiko režimo įmonėse nagrinėjami Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 39–1787.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL KASMETINIŲ PAPILDOMŲ ATOSTOGŲ TRUKMĖS,
SUTEIKIMO SĄLYGŲ IR TVARKOS PATVIRTINIMO**

2003 m. balandžio 22 d. Nr. 497
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 168 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Patvirtinti Kasmetinių papildomų atostogų trukmę, suteikimo sąlygas ir tvarką (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. balandžio 22 d. nutarimu Nr. 497

**KASMETINIŲ PAPILDOMŲ ATOSTOGŲ TRUKMĖ, SUTEIKIMO
SĄLYGOS IR TVARKA**

1. Kasmetinės papildomos atostogos suteikiamos:

1.1. už darbą sąlygomis, neatitinkančiomis normalių darbo sąlygų, – darbuotojams, dirbantiems darbo aplinkoje, kurioje sveikatai kenksmingų veiksnių dydžiai viršija darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų nustatytus leistinus ribinius dydžius (kiekius), kai techninėmis ar kitomis priemonėmis jų darbo aplinkoje sumažinti iki sveikatai nekenksmingų dydžių neįmanoma, – iki 5 kalendorinių dienų, skaičiuojamų priklausomai (proporcingai) nuo to, kiek iš viso valandų jie dirbo tokioje aplinkoje tais metais, už kuriuos suteikiamos atostogos, t. y. tuo atveju, jeigu tokioje aplinkoje dirbta nuo 80 iki 100 procentų darbo laiko, suteikiamos 5 kalendorinės dienos, nuo 60 iki 80 procentų – 4 kalendorinės dienos, nuo 40 iki 60 procentų – 3 kalendorinės dienos, nuo 20 iki 40 procentų – 2 kalendorinės dienos, iki 20 procentų – 1 kalendorinė diena;

1.2. už ilgalaikį nepertraukiamąjį darbą toje darbovietėje – darbuotojams, turintiems didesnę kaip 10 metų nepertraukiamąjį darbo stažą toje darbovietėje, – 3 kalendorinės dienos, už kiekvienų paskesnių 5 metų darbo stažą toje darbovietėje – 1 kalendorinė diena. Į ilgalaikį nepertraukiamąjį darbą toje darbovietėje stažą,

už kurių suteikiamos kasmetinės papildomos atostogos, įskaitomas faktiškai dirbtas laikas toje darbovietėje ir kiti laikotarpiai, nurodyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 170 straipsnio 1 dalyje. Į šį stažą neįeina laikas, dirbtas įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, iš kurios į kitą darbovietę darbuotojas perkeltas darbdavių susitarimu ar kitais pagrindais, nenutraukiančiais darbo stažo;

1.3. už ypatingą darbų pobūdį – darbuotojams, kurių darbas (ne mažiau kaip pusė viso darbo laiko per metus, už kuriuos suteikiamos atostogos) atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važiavimu ar yra kilnojamojo pobūdžio, ir dėl to jiems kompensuojamos su tuo susijusios padidėjusios išlaidos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 116 „Dėl Kompensuojamų išmokų dydžio ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 11–413), – 2 kalendorinės dienos.

2. Darbuotojams, turintiems teisę gauti kasmetines papildomas atostogas keliais pagrindais, nurodytais šios tvarkos 1.1, 1.2 ir 1.3 punktuose, prie kasmetinių minimaliųjų atostogų suteikiamos jų pasirinkimu tik vienos iš šių minėtųjų kasmetinių atostogų.

3. Kasmetinės papildomos atostogos pridedamos prie kasmetinių minimaliųjų atostogų ir gali būti šalių susitarimu suteikiamos kartu arba atskirai. Šalims nesutarus, šios atostogos suteikiamos kartu.

4. Darbuotojams, turintiems teisę gauti kasmetines pailgintas ir kasmetines papildomas atostogas, jų pasirinkimu suteikiamos arba tik kasmetinės pailgintos atostogos, arba šios tvarkos 3 punkte nustatyta tvarka prie kasmetinių minimaliųjų atostogų pridėtos kasmetinės papildomos atostogos.

5. Darbo, kolektyvinėje sutartyje arba darbo tvarkos taisyklėse gali būti nustatomos didesnės trukmės ir kitų rūšių, negu nurodyta šioje tvarkoje, kasmetinės papildomos atostogos.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 73-3375.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL KAI KURIŲ KATEGORIJŲ DARBUOTOJŲ, TURINČIŲ
TEISĘ Į KASMETINES PAILGINTAS ATOSTOGAS, SĄRAŠO
IR ŠIŲ ATOSTOGŲ TRUKMĖS PATVIRTINIMO**

2003 m. liepos 18 d. Nr. 941

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 167 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į kasmetines pailgintas atostogas, sąrašą ir šių atostogų trukmę (pridedama).

2. Įpareigoti:

2.1. Švietimo ir mokslo ministeriją – patvirtinti pareigybių, kurias atliekant darbas yra laikomas pedagoginiu, sąrašą;

2.2. Kultūros ministeriją – patvirtinti teatro ir koncertinių organizacijų kūrybinių darbuotojų pareigybių sąrašą;

2.3. Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją – patvirtinti socialinį darbą dirbančių darbuotojų pareigybių sąrašą. Sąraše nurodytiems darbuotojams šiame nutarime numatytos trukmės kasmetinės pailgintos atostogos taikomos nuo 2004 m. sausio 1 dienos.

2.4. Aplinkos ministeriją – patvirtinti darbuotojų, kurie ima mėginius ir atlieka cheminius, ekotoksikologinius, hidrobiologinius ir radiologinius tyrimus bei matavimus, pareigybių sąrašą.

3. Nustatyti, kad šis nutarimas valstybės tarnautojams netaikomas. Jiems kasmetinės atostogos suteikiamos pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą.

4. Pripažinti netekusiais galios:

4.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimą Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 20-603);

4.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. birželio 18 d. nutarimą Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 dalinio pakeitimo“ (Žin., 1992, Nr. 24-727);

4.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. spalio 9 d. nutarimą Nr. 753 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 dalinio pakeitimo“ (Žin., 1992, Nr. 31-974);

4.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. kovo 15 d. nutarimą Nr. 353 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atosto-

gas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1996, Nr. 27-659);

4.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 30 d. nutarimą Nr. 910 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1996, Nr. 75-1807);

4.6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 9 d. nutarimą Nr. 1371 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ papildymo“ (Žin., 1997, Nr. 115-2919);

4.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 2 d. nutarimą Nr. 656 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ papildymo“ (Žin., 1998, Nr. 52-1430);

4.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarimą Nr. 759 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ papildymo“ (Žin., 1999, Nr. 52-1693);

4.9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 20 d. nutarimą Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2001, Nr. 64-2356);

4.10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 1 d. nutarimą Nr. 1521 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 354 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2002, Nr. 96-4184).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 941

**KAI KURIŲ KATEGORIJŲ DARBUOTOJŲ, TURINČIŲ TEISĘ
Į KASMETINES PAILGINTAS ATOSTOGAS, SĄRAŠAS IR ŠIŲ
ATOSTOGŲ TRUKMĖ**

1. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, profesinio mokyimo įstaigų, aukštųjų mokyklų, neformaliojo švietimo įstaigų, psichologinių, pedagoginių psichologinių tarnybų, vaikų globos įstaigų ir sutrikusio vystymosi kūdikių namų pedagoginiai darbuotojai – 56 kalendorinės dienos.

2. Mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojai (vyriausieji mokslo darbuotojai, vyresnieji mokslo darbuotojai, mokslo darbuotojai, jaunesnieji mokslo darbuotojai) – 56 kalendorinės dienos.

3. Teatro ir koncertinių organizacijų kūrybiniai darbuotojai – 42 kalendorinės dienos.

4. Sveikatos priežiūros specialistai, teikiantys sveikatos priežiūros paslaugas, kartu su jais dirbantys darbuotojai, kurie tiesiogiai aptarnauja pacientus arba dirba tomis pačiomis sąlygomis, nenurodyti 4¹–4³ punktuose, – 36 kalendorinės dienos.

4¹. Sveikatos priežiūros specialistai, teikiantys skubią medicinos pagalbą, kai tai yra pagrindinė jų funkcija pagal pareigybės aprašymą, – 37 kalendorinės dienos.

4². Sveikatos priežiūros specialistai, turintys privalomą atitinkamos veiklos licenciją ir atliekantys chirurgines operacijas ar dalyvaujantys jas atliekant, kai tai yra pagrindinė jų funkcija pagal pareigybės aprašymą, – 38 kalendorinės dienos.

4³. Sveikatos priežiūros specialistai, dirbantys asmens sveikatos priežiūros įstaigose su pacientais, kuriems taikoma priverstinė hospitalizacija, priverstinė diagnostika ar priverstinio gydymo priemonės, ar dirbantys laisvės atėmimo vietų gydymo įstaigose, asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir tarnybose, esančiose pataisos įstaigose ir areštinėse, – 38 kalendorinės dienos.

5. (*neteko galios*).

Punkto pakeitimai:

6. Psichologai, dirbantys socialinės globos įstaigose (išskyrus vaikų globos įstaigas), sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, ir darbuotojai, dirbantys socialinį darbą stacionariuose socialinės globos įstaigose, sutrikusio vystymosi kūdikių namuose, – 42 kalendorinės dienos.

7. Farmacijos specialistai, kurių pareigybių aprašyme nurodyta viena ar kelios iš šių veiklų: kontroliuoja (tiria) vaistų ir vaistinių medžiagų kokybę; gamina vaistus ir vaistines medžiagas; pakuoja vaistus ir vaistines medžiagas; priima ir (ar) komplektuoja vaistus pagal užsakymus; išduoda (parduoda) vaistus ir vaistines medžiagas vaistinėse – 35 kalendorinės dienos.

8. Darbuotojai, dirbantys socialinį darbą kardojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose, švietimo įstaigose, nestacionariuose socialinių paslaugų įstaigose asme-

nims su proto ar psichine negalia, laikino gyvenimo namuose, taip pat kiti darbuotojai, dirbantys socialinį darbą (pagal pareigybės aprašymą) su socialinės rizikos suaugusiais asmenimis, socialinės rizikos šeimomis, asmenimis su proto ar psichine negalia, ir darbuotojai, dirbantys socialinį darbą ir teikiantys socialines paslaugas asmens namuose (pagal pareigybės aprašymą), – 35 kalendorinės dienos.

9. Pilotai instruktoriai, vyriausiasis navigatorius, navigatoriai instruktoriai, skraidantieji inžinieriai instruktoriai – 58 kalendorinės dienos, jeigu bendras skrydžių laikas – ne mažiau kaip 210 valandų per metus.

10. Orlaivių vadai, pilotai, navigatoriai, skraidantieji inžinieriai, skraidantieji operatoriai, orlaivių palydovai – 58 kalendorinės dienos, jeigu bendras skrydžių laikas – ne mažiau kaip 350 valandų per metus.

11. Pilotai bandytojai – 58 kalendorinės dienos, jeigu bendras skrydžių laikas – ne mažiau kaip 120 valandų per metus.

12. Valstybės įmonės „Oro navigacija“ darbuotojai:

12.1. skrydžių vadovai, vyresnieji skrydžių vadovai – 48 kalendorinės dienos, jeigu teikė oro navigacijos paslaugas ne mažiau kaip 500 valandų per metus;

12.2. skrydžių vadovai instruktoriai, skrydžių valdymo centrų pamainų viršininkai – 48 kalendorinės dienos, jeigu teikė oro navigacijos paslaugas ne mažiau kaip 150 valandų per metus.

13. Jūrininkams, dirbantiems Lietuvos Respublikos jūrų laivų registre įregistruotuose laivuose, – 35 kalendorinės dienos.

14. Darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis žvejybos laivuose, užsiimančiuose versline ir kita (specialia) žvejyba, – 35 kalendorinės dienos.

15. Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojai, kurių darbas susijęs su didesne nervine, emocine, protine įtampa ir profesine rizika, priklausomai nuo specifinių darbo sąlygų – iki 42 kalendorinių dienų. Nurodytųjų kategorijų darbuotojų sąrašai ir kasmetinių pailgintų atostogų trukmė tvirtinami kolektyvinėje sutartyje nustatyta tvarka.

16. (*neteko galios*).

17. Darbuotojai, kurie dirba darbą, tiesiogiai susijusį su gyvūnų patologine medžiaga, arba atlieka bakteriologinius, virusologinius, serologinius, hematologinius, patologinius anatominius, parazitologinius, mikologinius, cheminius, toksikologinius, biocheminius, radiologinius, molekulinis tyrimus, susijusius su gyvūnais, – 35 kalendorinės dienos.

18. Aplinkos ministerijai pavaldžių įstaigų darbuotojai, kurie ima mėginius ir atlieka cheminius, ekotoksikologinius, hidrobiologinius ir radiologinius tyrimus bei matavimus, – 35 kalendorinės dienos.

PASTABA: Skraidančiajam personalui, nurodytajam 9, 10, 11, 12 punktuose, atostogos skaičiuojamos prie 28 kalendorinių dienų pridendant atostogų dienas priklausomai (proporcingai) nuo to, kiek iš viso valandų jie skraidė ar teikė navigacijos paslaugas tais metais, o esant nurodytam bendram skrydžių laikui suteikiamos 9, 10, 11, 12 punktuose nurodytos trukmės atostogos.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2004, Nr. 173-6406.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL SU NE VISO DARBO LAIKO NUSTATYMO TVARKA
SUSIJUSIŲ SĄLYGŲ APRAŠO PATVIRTINIMO**

2004 m. lapkričio 29 d. Nr. 1508

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569; 2004, Nr. 103-3756, 2005, Nr. 67-2400) 146 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

1. Patvirtinti Su ne viso darbo laiko nustatymo tvarka susijusių sąlygų aprašą (pridedama).

2. (*neteko galios*).

3. Pripažinti netekusiais galios:

3.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 9 d. nutarimą Nr. 21 „Dėl Ne visos darbo dienos arba savaitės darbo laiko nustatymo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1995, Nr. 5-92);

3.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 1 d. nutarimą Nr. 1078 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 „Dėl Ne visos darbo dienos arba savaitės darbo laiko nustatymo tvarkos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1997, Nr. 91-2285);

3.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 28 d. nutarimą Nr. 683 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 „Dėl Ne visos darbo dienos arba savaitės darbo laiko nustatymo tvarkos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1999, Nr. 48-1552);

3.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimą Nr. 888 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 „Dėl Ne visos darbo dienos arba savaitės darbo laiko nustatymo tvarkos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2001, Nr. 62-2273);

3.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. sausio 17 d. nutarimą Nr. 59 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 9 d. nutarimo Nr. 21 „Dėl Ne visos darbo dienos arba savaitės darbo laiko nustatymo tvarkos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2002, Nr. 6-228).

L.e. Ministro Pirmininko pareigas

Algirdas Brazauskas

L.e. socialinės apsaugos ir darbo ministro pareigas

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2004 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 1508

**SU NE VISO DARBO LAIKO NUSTATYMO TVARKA SUSIJUSIŲ
SĄLYGŲ APRAŠAS**

1. Ne visas darbo laikas gali būti nustatytas, kai darbuotojas priimamas į darbą (sudarant darbo sutartį), taip pat vėliau (pakeičiant darbo sutartį). Ne viso darbo laiko sąlyga turi būti nustatoma darbo sutartyje.

2. Darbdavys arba jo įgaliotas asmuo įmonėje, įstaigoje, organizacijoje dirbančių darbuotojų, nurodytų Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau vadinama – Darbo kodeksas) 146 straipsnio 1 dalies 2–6 punktuose, rašytinius prašymus dėl ne viso darbo laiko privalo išnagrinėti ir raštu informuoti darbuotoją ne vėliau kaip kitą darbo dieną po prašymo gavimo dienos, jeigu prašyme nėra nurodyta ne viso darbo laiko nustatymo data.

3. Darbuotojo rašytinį prašymą nustatyti ne visą darbo laiką šalių susitarimu (Darbo kodekso 146 straipsnio 1 dalies 1 punktas) darbdavys arba jo įgaliotas asmuo privalo išnagrinėti ir apie priimtą sprendimą raštu informuoti darbuotoją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo dienos. Nepranešus apie sprendimo priėmimą, laikoma, kad prašymas atmestas.

4. (*neteko galios*).

5. Sąlygos, nustatytos šiame Apraše, gali būti netaikomos, kai dėl to susitariama kolektyvinėje sutartyje.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2006, Nr. 67-2460.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL SUTRUMPINTO DARBO LAIKO TRUKMĖS
NUSTATYMO PAGAL DARBO APLINKOS VEIKSNIUS
KRITERIJŲ IR TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2006 m. birželio 9 d. Nr. 568
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569; 2005, Nr. 67-2400) 145 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

Patvirtinti Sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijų ir tvarkos aprašą (pridedama).

L. e. Ministro Pirmininko pareigas Zigmantas Balčytis

L. e. sveikatos apsaugos ministro pareigas Žilvinas Padaiga

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2006 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 568

**SUTRUMPINTO DARBO LAIKO TRUKMĖS NUSTATYMO
PAGAL DARBO APLINKOS VEIKSNIUS KRITERIJŲ IR TVARKOS
APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo pagal darbo aplinkos veiksnius kriterijų ir tvarkos aprašas (toliau vadinama – šis Aprašas) nustato sutrumpinto darbo laiko trukmės nustatymo, atsižvelgiant į kenksmingų darbo aplinkos veiksmų dydžius, kriterijus ir tvarką.

2. Vadovaudamiesi aprašytais kriterijais, darbdaviai privalo nustatyti sutrumpintą darbo laiką darbuotojams, dirbantiems darbo aplinkoje, kurioje įvertinus profesinę riziką sveikatai kenksmingų veiksmų dydžiai viršija darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytus leistinus ribinius dydžius (kiekius) ir kai techninėmis ar kitomis priemonėmis jų kiekio darbo aplinkoje sumažinti iki sveikatai nekenksmingų dydžių neįmanoma.

3. Šiame Apraše vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme (Žin., 2003, Nr. 70-3170), Profesinės rizikos vertinimo nuostatuose, patvirtintuose socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. A1-159/V-612 (Žin., 2003, Nr. 100-4504), kituose darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

II. SUTRUMPINTO DARBO LAIKO TRUKMĖS NUSTATYMO KRITERIJAI

4. Sutrumpinta darbo laiko trukmė nustatoma, kai:

4.1. cheminių darbo aplinkos veiksnių dydžiai viršija darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose nustatytus leistinus ribinius dydžius, išskyrus neviršytinas ribines vertes, bet teisės aktų nustatyta tvarka darbuotojams leidžiama dirbti naudojant asmenines apsaugos priemones;

4.2. fizikinių darbo aplinkos veiksnių (šiluminė aplinka, apšvieta, elektrostatinis laukas, elektromagnetinis laukas, jonizuojančioji spinduliuotė, akustinis triukšmas, rankas ir visą kūną veikianti vibracija) dydžiai viršija darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose nustatytus leistinus ribinius dydžius, bet teisės aktų nustatyta tvarka darbuotojams leidžiama dirbti naudojant asmenines apsaugos priemones.

III. SUTRUMPINTO DARBO LAIKO TRUKMĖS NUSTATYMAS

5. Darbdavys, vadovaudamasis Profesinės rizikos vertinimo nuostatais, privalo įvertinti profesinę riziką.

6. Įvertinus profesinę riziką ir nustatčius, kad sveikatai kenksmingų veiksnių dydžiai darbo aplinkoje viršija darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus leistinus ribinius dydžius, kol techninėmis ar kitomis priemonėmis jų darbo aplinkoje sumažinti iki leistinų dydžių neįmanoma, darbdavys privalo trumpinti darbo laiką. Tokiais atvejais sutrumpinto darbo laiko trukmė neturi viršyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 145 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytos trukmės – 36 valandų per savaitę. Kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatytas trumpesnis nei 36 valandų per savaitę darbo laikas.

7. Konkreti kasdienė ir savaitės sutrumpinto darbo laiko trukmė, atsižvelgiant į šio Aprašo 4 punkte nurodytus kriterijus, darbo pobūdį, kenksmingo veiksnio dydį, jo poveikio trukmę ir kitas charakteristikas, taip pat nepažeidžiant šio Aprašo 6 punkte nurodytos maksimalios sutrumpinto darbo laiko trukmės, nustatoma darbo tvarkos taisyklėse. Trumpinama darbo šio Aprašo 4 punkte nurodytomis sąlygomis trukmė, netrumpinant nustatyto pamainos darbo laiko.

8. Kiekvieno darbuotojo darbo ir poilsio laiko paskirstymas (kaita) per parą, savaitę, apskaitinį laikotarpį, taip pat kasdienio darbo (pamainos), pertraukų pradžia ir pabaiga nustatomi darbo (pamainų) grafikuose Lietuvos Respublikos darbo kodekso 147 straipsnio nustatyta tvarka.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

9. Darbo laiką privaloma trumpinti, kol techninėmis ar kitomis priemonėmis iki leistinų dydžių, nustatytų atitinkamuose teisės aktuose, sumažinami sveikatai kenksmingų darbo aplinkos veiksnių dydžiai. Darbo laiko trumpinimas turi būti tik laikina priemonė, kurios taikymo terminas nustatomas kolektyvinėje arba darbo sutartyje.

10. Įmonės vadovas, vykdydamas darbdavio pareigą sudaryti saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, organizuoja sveikatai kenksmingų darbo aplinkos veiksnių mažinimo priemonių parengimą ir įgyvendinimą.

11. Darbo aplinka vertinama vadovaujantis priede nurodytais teisės aktais.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 93–4205.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBUOTOJŲ, KURIŲ DARBO POBŪDIS YRA SUSIJĘS
SU DIDESNE PROTINE, EMOCINE ĮTAMPA, DARBO LAIKO
SUTRUMPINIMO TVARKOS IR DARBUOTOJŲ, KURIEMS
NUSTATYTAS SUTRUMPINTAS DARBO LAIKAS, DARBO
APMOKĖJIMO SĄLYGŲ PATVIRTINIMO**

2003 m. rugsėjo 30 d. Nr. 1195

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64–2569) 145 straipsnio 2 dalimi ir 198 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti pridedamus:

1.1. Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarką;

1.2. Darbuotojų, kuriems nustatytas sutrumpintas darbo laikas, darbo apmokėjimo sąlygas.

2. Šis nutarimas įsigalioja nuo 2003 m. lapkričio 1 dienos.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1195

**DARBUOTOJŲ, KURIŲ DARBO POBŪDIS YRA SUSIJĘS SU
DIDESNE PROTINE, EMOCINE ĮTAMPA, DARBO LAIKO
SUTRUMPINIMO TVARKA**

1. Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarka (toliau vadinama – Tvarka) nustato darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, kategorijas ir jų sutrumpinto darbo laiko trukmę.

2. Ne ilgesnė kaip 36 valandų darbo savaitė, išskyrus švietimo ir mokslo ministro nustatytus išimties atvejus, kai gali būti viršijama ši trukmė, nustatoma:

2.1. mokytojams, dirbantiems bendrojo lavinimo, profesinėse, aukštesniosiose, neformaliojo švietimo mokyklose, kolegijose, specialiuosiuose vaikų globos ir auklėjimo namuose;

2.2. auklėtojams, dirbantiems ikimokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklose, vaikų globos namuose, specialiuosiuose vaikų globos ir auklėjimo namuose, specialiųjų poreikių vaikų socialinės globos įstaigose (grupėse), kūdikių namuose;

2.3. mokyklų priešmokyklinio ugdymo pedagogams;

2.4. logopedams, specialiesiems pedagogams, tiflopedagogams, surdopedagogams, dirbantiems ikimokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklose, vaikų socialinės globos įstaigose;

2.5. dėstytojams, dirbantiems aukštesniosiose, aukštesniosiose mokyklose;

2.6. koncertmeisteriams, akompaniatoriams, dirbantiems mokyklose, meninio ugdymo specialistams, dirbantiems ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir vaikų globos namuose;

2.7. mokyklų socialiniams pedagogams.

3. Konkrečią darbo savaitės sandarą ir jos trukmę darbuotojams, nurodytiems šios Tvarkos 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.6, 2.7 punktuose, ir aukštesniųjų mokyklų dėstytojams, nurodytiems šios Tvarkos 2.5 punkte bei išimties atvejus, kai leidžiama dirbti daugiau kaip 36 valandas per savaitę, darbuotojams, nurodytiems 2 punkte, nustato švietimo ir mokslo ministras, suderinęs su Finansų ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Valstybinių aukštųjų mokyklų dėstytojų konkreti darbo laiko savaitės trukmė reglamentuojama universitetų senatų arba kolegijų akademinėjų tarybų nustatyta tvarka, o nevalstybinių aukštųjų mokyklų – statutuose nustatyta tvarka.

4. (*Neteko galios*).

5. Nustatoma 36 valandų darbo savaitė farmacijos specialistams, kai jų pareigybų aprašyme nurodyta viena ar kelios iš šių veiklos rūšių: kontroliuoti (tirti) vaistų ir vaistinių medžiagų kokybę; gaminti vaistus ir vaistines medžiagas; pakuoti vaistus ir vaistines medžiagas; priimti ir (ar) komplektuoti vaistus pagal užsakymus; išduoti (parduoti) vaistus ir vaistines medžiagas vaistinėse.

6. Sveikatos priežiūros specialistams, teikiantiems sveikatos priežiūros paslaugas, kartu su jais dirbantiems darbuotojams, kurie tiesiogiai aptarnauja pacientus arba dirba tomis pačiomis sąlygomis, nenurodytiems šios Tvarkos 6¹ punkte, nustatoma 38 valandų darbo savaitė.

6¹. Nustatoma 37 valandų darbo savaitė:

6¹.1. sveikatos priežiūros specialistams, teikiantiems skubią medicinos pagalbą, kai tai yra pagrindinė jų funkcija pagal pareigybės aprašymą;

6¹.2. sveikatos priežiūros specialistams, turintiems privalomą atitinkamos veiklos licenciją ir atliekantiems chirurgines operacijas ar dalyvaujantiems jas atliekant, kai tai yra pagrindinė jų funkcija pagal pareigybės aprašymą;

6¹.3. sveikatos priežiūros specialistams, dirbantiems asmens sveikatos priežiū-

ros įstaigose su pacientais, kuriems taikoma priverstinė hospitalizacija, priverstinė diagnostika ar priverstinio gydymo priemonės, arba laisvės atėmimo vietų gydymo įstaigose, asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir tarnybose, esančiose pataisos įstaigose ir areštinėse.

7. (*neteko galios*).

8. (*neteko galios*).

8¹. (*neteko galios*).

9. (*neteko galios*).

10. Ši Tvarka taikoma visų rūšių ir ekonominės veiklos sričių, taip pat nuosavybės formų įmonėse, įstaigose bei organizacijose.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1195

**DARBUOTOJŲ, KURIEMS NUSTATYTAS SUTRUMPINTAS
DARBO LAIKAS, DARBO APMOKĖJIMO SĄLYGOS**

1. Darbuotojams, nurodytiems Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64–2569) 145 straipsnyje, išskyrus šių Sąlygų 2 punkte nurodytus moksleivius, už sutrumpintą darbo laiką mokama kaip už visą darbo laiką.

2. Moksleivių iki aštuoniolikos metų, dirbančių laisvu nuo mokslo metu, darbas apmokamas proporcingai dirbtam laikui arba atliktam darbui. Įmonės, įstaigos ir organizacijos gali nustatyti moksleivių darbo užmokesčio priemokas.

3. Darbuotojams, dirbantiems sutrumpintą darbo laiką, taikomos Lietuvos Respublikos darbo kodekso XV skyriuje nustatytos darbo apmokėjimo nuostatos.

4. Darbuotojams, kurie dirba pagal išdirbio normas (kai apmokama pagal vietinius įkainius), už laiką, kuriuo jų darbas buvo sutrumpintas, palyginti su visu darbo laiku, apmokama pagal darbuotojui nustatytos kategorijos valandinį tarifinį atlygį (algą).

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 11-413.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL KOMPENSUOJAMŲ IŠMOKŲ DYDŽIO IR MOKĖJIMO
TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2003 m. sausio 28 d. Nr. 116
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 216 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

1. Patvirtinti Kompensuojamų išmokų dydžio ir mokėjimo tvarkos aprašą (priedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. lapkričio 20 d. nutarimą Nr. 1384 „Dėl kompensacijos už darbą, kuris susijęs su važinėjimu arba yra kilnojamas ar pakaitinis (pamaininis)“ (Žin., 1996, Nr. 114-2641).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 116

**KOMPENSUOJAMŲ IŠMOKŲ DYDŽIO IR MOKĖJIMO TVARKOS
APRAŠAS**

1. Kompensuojamų išmokų dydžio ir mokėjimo tvarkos aprašas taikomi darbuotojams, kurių darbo sutartyje nurodyta, kad darbas yra atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važinėjimais arba yra kilnojamojo pobūdžio ir dėl to susidaro padidėjusios išlaidos.

2. Padidėjusios išlaidos gali būti kompensuojamos iki 50 procentų mėnesinės algos ar valandinio tarifinio atlygio už faktiškai dirbtą laiką, bet ne daugiau kaip finansų ministro patvirtinta komandiruočių į užsienį dienpinigių norma dirbant užsienyje arba ne daugiau kaip tarnybinių komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje dienpinigių norma dirbant Lietuvos Respublikos teritorijoje. Kompensuojamos išmokos darbuotojams mokamos kartu su darbo užmokesčiu pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 201 straipsnį.

3. Išlaidos kompensuojamos už faktiškai dirbtą laiką, kai darbas atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važiavimais arba yra kilnojamojo pobūdžio.

4. Konkretus padidėjusių išlaidų kompensuojamasis dydis nustatomas kolektyvinėje arba darbo sutartyje ir mokamas iš darbo užmokesčiui skiriamų lėšų.

5. Nurodytos 1 punkte išlaidos kompensuojamos tuo atveju, kai darbuotojui nemokamos komandiruotės išlaidos. Šios išmokos neįskaitomos į darbuotojo vidutinį darbo užmokestį ir nuo šių išmokų neskaiciuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2004, Nr. 74-2555.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL TARNYBINIŲ KOMANDIRUOČIŲ IŠLAIDŲ
APMOKĖJIMO BIUDŽETINĖSE ĮSTAIGOSE TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO**

2004 m. balandžio 29 d. Nr. 526

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 220 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2002, Nr. 45-1708; 2006, Nr. 4-97) 43 straipsnio 9 dalmi, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290) 26 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (Žin., 1994, Nr. 81-1514; 2003, Nr. 42-1919; 2008, Nr. 81-3173) 52 straipsnio 9 dalimi ir Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto, patvirtinto Lietuvos Respublikos Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto patvirtinimo ir įgyvendinimo įstatymu (Žin., 2000, Nr. 94-2917; 2003, Nr. 64-2881; 2007, Nr. 4-155), 54 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo (Žin., 1994, Nr. 43-772; 1998, Nr. 41(1)-1131; 2009, Nr. 29-1139) 31 straipsnio 4 dalmi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a :**

Preambulės redakcija nuo 2014-01-01:

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 220 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2002, Nr. 45-1708; 2006, Nr. 4-97) 43 straipsnio 9 dalmi, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290) 26 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (Žin., 1994, Nr. 81-1514; 2003, Nr. 42-1919; 2008, Nr. 81-3173) 52 straipsnio 9 dalimi ir Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto, patvirtinto Lietuvos Respublikos Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto patvirtinimo ir įgyvendinimo įstatymu (Žin., 2000, Nr. 94-2917; 2003, Nr. 64-2881; 2007, Nr. 4-155), 54 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a :**

1. Patvirtinti Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisykles (pridedama).

2. Nustatyti, kad:

2.1. Šiuo nutarimu patvirtintos Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklės (toliau vadinama – šiuo nutarimu patvirtintos Taisyklės; Taisyklės) taikomos ir valstybės tarnautojams bei darbuotojams, perkeltiems į kitas pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir atstovybėse prie tarptautinių organizacijų. Taisyklės taip pat taikomos

laikinais perkeltiesiems į pareigas tarptautinėje organizacijoje ar institucijoje, Europos Sąjungos institucijoje ar įstaigoje, jeigu darbo užmokestį jiems moka Lietuvos Respublikos institucijos ar įstaigos. Taisyklės *mutatis mutandis* taikomos ir visuomeniniams konsultantams, pasitelktiems pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai darbotvarkės klausimais, apmokant jų išvykimo tam tikram laikui įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens siuntimu atlikti su konsultacijų, pasiūlymų, išvadų ir kitos informacijos teikimu susijusių funkcijų išlaidas.

Punkto redakcija nuo 2014-01-01:

2.1. Šiuo nutarimu patvirtintos Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklės (toliau vadinama – šiuo nutarimu patvirtintos Taisyklės; Taisyklės) taikomos ir valstybės tarnautojams bei darbuotojams, perkeltiems į kitas pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir atstovybėse prie tarptautinių organizacijų. Taisyklės taip pat taikomos laikinai perkeltiesiems į pareigas tarptautinėje organizacijoje ar institucijoje, Europos Sąjungos institucijoje ar įstaigoje, jeigu darbo užmokestį jiems moka Lietuvos Respublikos institucijos ar įstaigos.

2.2. Pagal šiuo nutarimu patvirtintas Taisykles apmokėtos tarnybinių komandiruočių išlaidos laikomos komandiruočių kompensacijomis, jeigu Taisyklėse nenustatyta kitaip.

3. Pripažinti netekusiais galios:

3.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimą Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ (Žin., 1995, Nr. 37-929);

3.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. birželio 16 d. nutarimą Nr. 857 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1995, Nr. 52-1280);

3.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 29 d. nutarimą Nr. 1638 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ papildymo“ (Žin., 1996, Nr. 1-31);

3.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 23 d. nutarimą Nr. 120 „Dėl tarnybinių komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje“ (Žin., 1996, Nr. 9-225);

3.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 1 d. nutarimą Nr. 168 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1996, Nr. 11-298);

3.6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 15 d. nutarimą Nr. 365 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1997, Nr. 34-848);

3.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 19 d. nutarimą Nr. 632 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1997, Nr. 59-1377);

3.8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimą Nr. 693 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ papildymo“ (Žin., 1997, Nr. 64-1514);

3.9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 542 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1998, Nr. 43-1178);

3.10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. sausio 11 d. nutarimą Nr. 26 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 23 d. nutarimo Nr. 120 „Dėl tarnybinių komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1999, Nr. 7-149);

3.11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 27 d. nutarimą Nr. 470 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 1999, Nr. 38-1163);

3.12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 29 d. nutarimą Nr. 341 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2001, Nr. 29-928);

3.13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimą Nr. 135 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 23 d. nutarimo Nr. 120 „Dėl tarnybinių komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje“ pakeitimo“ (Žin., 2003, Nr. 13-499);

3.14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimą Nr. 830 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 613 „Dėl tarnybinių komandiruočių į užsienį“ pakeitimo“ (Žin., 2003, Nr. 61-2809).

Ministrą Pirmininką pavaduojanti
finansų ministrė

Dalia Grybauskaitė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526

TARNYBINIŲ KOMANDIRUOČIŲ IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO BIUDŽETINĖSE ĮSTAIGOSE TAISYKLĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose taisyklės (toliau vadinama – šios Taisyklės) reglamentuoja tarnybinių komandiruočių išlaidų apmokėjimo biudžetinėse įstaigose (toliau vadinama – įstaiga) tvarką.

2. Tarnybine komandiruote laikomas:

2.1. valstybės politikos arba valstybės pareigūno, arba teisėjo, arba valstybės tarnautojo, arba darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį (toliau vadinama – darbuotojas), išvykimas tam tikram laikui iš nuolatinės darbo vietos įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens siuntimu atlikti darbo funkcijų, vykdyti tarnybinio pavidimo ar kelti kvalifikacijos;

2.2. Lietuvos kariuomenės kario, civilinę krašto apsaugos tarnybą atliekančio statutinio valstybės tarnautojo (toliau vadinama – statutinis tarnautojas) ar darbuotojo išvykimas už Lietuvos Respublikos teritorijos ribų laikotarpiui iki 90 dienų (įskaitytinai), kai karys, statutinis tarnautojas ar darbuotojas krašto apsaugos ministro ar jo įgalioto asmens įsakymu siunčiamas atlikti tarnybos tarptautinių operacijų kariniame vienete (įskaitant dalyvavimą tarptautinėse karinėse pratybose ar kituose karinio bendradarbiavimo renginiuose), taip pat tarptautinių operacijų vietovėje atlikti tarnybinių užduočių, tiesiogiai nesusijusių su tarptautinių operacijų karinio vieneto vykdomomis užduotimis.

Tarnybinės komandiruotės metu darbuotojui, kai jis siunčiamas tarptautinių operacijų vietovėje atlikti tarnybinių užduočių, tiesiogiai nesusijusių su tarptautinių operacijų karinio vieneto vykdomomis užduotimis, taikomi šiuo nutarimu nustatyti dienpinigiai, taip pat papildomos apmokėjimo ir aprūpinimo sąlygos, kurias statutiniam tarnautojui už tarnybą tarptautinių operacijų metu nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 17 d. nutarimas Nr. 287 „Dėl Lietuvos karių ir civilių krašto apsaugos sistemos tarnautojų tarnybos tarptautinių operacijų kariniuose vienetuose, tarptautinėse operacijose ir rengimosi joms sąlygų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 42-1381);

2.3. darbuotojo dalyvavimas įgyvendinant Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos finansuojamus projektus, kai jo komandiruotės išlaidos apmokamos iš Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos finansuojamų projektų lėšų (išskyrus finansuojamus iš Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos programų, kurių lėšos planuojamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžete) pagal minėtų projektų sutartyse numatytas sąlygas. Šiuo atveju netaikomos šių Taisyklių II skyriuje nustatytos tarnybinių komandiruočių į užsienio valstybes išlaidų apmokėjimo sąlygos.

3. Pasiųstam į tarnybinę komandiruotę darbuotojui per visą komandiruotės laiką paliekama darbo vieta (pareigos) ir darbo užmokestis.

4. Įstaigų vadovai arba jų įgalioti asmenys gali siųsti savo darbuotojus į komandiruotę į užsienio valstybę ne ilgiau kaip 30 kalendorinių dienų (neįskaitant kelionės laiko). Jeigu yra atskiras Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimas dėl atstovavimo Lietuvos Respublikai tarptautiniuose renginiuose arba darbuotojas siunčiamas dalyvauti įgyvendinant Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos finansuojamus projektus, kai jo komandiruotės išlaidos apmokamos iš Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos finansuojamų projektų lėšų (išskyrus finansuojamus iš Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos programų, kurių lėšos planuojamos Lietuvos

Respublikos valstybės biudžete) pagal minėtų projektų sutartyse numatytas sąlygas, siunčiamo į užsienį darbuotojo komandiruotės trukmė gali būti ilgesnė kaip 30 kalendorinių dienų.

5. Siuntimas į tarnybinę komandiruotę, išskyrus siuntimą į tarnybinę komandiruotę vienai darbo dienai Lietuvos Respublikos teritorijoje, įforminamas įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens įsakymu arba potvarkiu, kuriame turi būti nurodyta siunčiamo į tarnybinę komandiruotę darbuotojo vardas, pavardė, pareigos, komandiruotės tikslas, vietovė (vietovės), komandiruotės trukmė ir komandiruotės išlaidos, kurias apmokės įstaiga. Siunčiamam į tarnybinę komandiruotę darbuotojui gali būti išmokamas avansas. Įsakyme arba potvarkyje nurodytas avanso dydis neturi viršyti numatomų komandiruotės išlaidų.

Siuntimas į tarnybinę komandiruotę vienai darbo dienai Lietuvos Respublikos teritorijoje įforminamas įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens rezoliucija, patvirtinančia, kad tarnybinis pranešimas ar darbuotojo prašymas išvykti iš nuolatinės darbo vietos suderintas.

6. Grįžęs iš komandiruotės darbuotojas privalo per 3 darbo dienas pateikti jį komandiravusiai įstaigai ataskaitą ir atitinkamus dokumentus apie komandiruotės metu patirtas faktines išlaidas. Jeigu buvo išmokėtas avansas, – grąžinti nepanaudotą avanso likutį.

II. TARNYBINIŲ KOMANDIRUOČIŲ Į UŽSIENIO VALSTYBES IŠLAIDŲ APMOKĖJIMAS

7. Kai darbuotojas siunčiamas į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes), jam apmokamos šios su tarnybine komandiruote susijusios išlaidos (toliau vadinama – komandiruotės išlaidos):

7.1. dienpinigiai;

7.2. gyvenamojo ploto nuomos išlaidos;

7.3. transporto išlaidos, susijusios su komandiruotės tikslais:

7.3.1. kelionės į užsienio valstybę (valstybes) ir iš jos (jų) komandiruotės dienomis, taip pat dienomis, kai kelionė dėl objektyvių priežasčių negalėjo pasibaigti komandiruotės dienomis, įskaitant tuos atvejus, kai iš komandiruotės grįžtama po vidurnakčio, visų rūšių transporto priemonėmis, išskyrus lengvuosius automobilius taksi;

7.3.2. užsienio valstybės teritorijoje visų rūšių transporto priemonėmis;

7.3.3. nuvykimo visų rūšių transporto priemonėmis Lietuvos Respublikos teritorijoje į oro ar jūrų uostą, geležinkelio ar autobusų stotį ir parvykimo iš jų komandiruotės dienomis, taip pat dienomis, kai kelionė dėl objektyvių priežasčių negalėjo pasibaigti komandiruotės dienomis (lengvuju automobiliu taksi – tik kiek tai susiję su nuvykimu (išvykimu) į oro ar jūrų uostą, geležinkelio ar autobusų stotį miesto, kuriame jie yra, teritorijoje ir parvykimu iš jų), įskaitant tuos atvejus, kai iš komandiruotės grįžtama po vidurnakčio;

7.4. dokumentų, susijusių su išvykimu, tvarkymo išlaidos, įskaitant vykstančiųjų į užsienį kelionių draudimą, kurį gali sudaryti sveikatos draudimas, draudi-

mas nuo nelaimingų atsitikimų, kelionės bagažo draudimas, civilinės atsakomybės draudimas;

7.5. mokėjimo už kelius, taip pat transporto priemonės draudimo ir transporto priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės draudimo išlaidos;

7.6. komandiruotės metu sunaudotų degalų įsigijimo išlaidos, atsižvelgiant į komandiruotės metu nuvažiuotų kilometrų skaičių ir įstaigos patvirtintas degalų sunaudojimo normas atitinkamai transporto priemonei pagal atitinkamos transporto priemonės gamintojo nurodytus transporto priemonės techninius duomenis (degalų sunaudojimo normas 100 kilometrų), jeigu į komandiruotę buvo važiuojama įstaigos transporto priemone, išsinuomota ar pagal panaudos sutartį perduota transporto priemone arba komandiruoto darbuotojo transporto priemone. Įsakyme ar potvarkyje būtina nurodyti transporto priemonės markę ir modelį. Komandiruoto darbuotojo automobilio naudojimo komandiruotės tikslams tvarką nustato valstybės institucijų ir įstaigų vadovai;

7.7. ryšių (pašto ir telekomunikacijų) išlaidos;

7.8. automobilių saugojimo aikštelėse užsienio valstybėje (valstybėse) išlaidos;

7.9. vykstant į konferenciją, simpoziumą, parodą ar kitą renginį, – registravimosi renginyje mokesčio ar bilietų į renginį pirkimo išlaidos;

7.10. valiutos keitimo kredito įstaigoje išlaidos, kai ši valiuta skirta šių Taisyklių 7.1–7.9 ir 7.11 punktuose nurodytoms komandiruotės išlaidoms apmokėti;

7.11. kitos su komandiruote susijusios būtinos išlaidos (miesto (ekologinis) mokestis, registruoto bagažo mokestis, bagažo saugojimo, būtinų skiepų ir vaistų nuo užkrečiamųjų ligų išlaidos).

8. Išlaidos, tiesiogiai nesusijusios su gyvenamojo ploto nuoma, tačiau įtrauktos į apgyvendinimo paslaugas teikiančių vienetų ar asmenų išrašytus apskaitos dokumentus (maitinimas, įvairios papildomos asmeninės paslaugos), neapmokamos.

9. Dienpinigiai mokami:

9.1. pagal finansų ministro patvirtintas dienpinigių užsienio valstybėse normas;

9.2. už įsakyme ar potvarkyje nurodytą laiką. Vykstant į užsienio valstybę, už dieną, kurią pervažiuojama Lietuvos Respublikos valstybės siena, dienpinigiai mokami pagal finansų ministro patvirtintas dienpinigių užsienio valstybėse normas, o grįžtant iš užsienio valstybės, už dieną, kurią pervažiuojama Lietuvos Respublikos valstybės siena, mokama 50 procentų finansų ministro patvirtintos dienpinigių užsienio valstybėje normos. Jeigu komandiruotės metu vykstama į keletą užsienio valstybių, finansų ministro patvirtintos dienpinigių užsienio valstybėse normos taikomos atsižvelgiant į kiekvienoje užsienio valstybėje faktiškai išbūtas dienas, o pervažiavimo į užsienio valstybę diena laikoma atvykimo į tą užsienio valstybę diena.

Kai darbuotojas, vykdamas į tarnybinę komandiruotę, tą pačią dieną atvyksta į kelias užsienio valstybes, už šią dieną mokamas finansų ministro patvirtintų dienpinigių tose užsienio valstybėse normų vidurkis.

Darbuotojams, perkeltiems į kitas pareigas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir atstovybėse prie tarptautinių organizacijų, taip pat laikinai perkeltiems į pareigas tarptautinėje organizacijoje ar institucijoje,

Europos Sąjungos institucijoje ar įstaigoje, jeigu darbo užmokestį jiems moka Lietuvos Respublikos institucijos ar įstaigos, grįžtant iš kitos užsienio valstybės (tarp jų ir iš Lietuvos) į rezidavimo vietą, už dieną, kurią pervažiuojama reziduojamos valstybės siena, 50 procentų dienpinigių mokama pagal šių Taisyklių 9.1 punkte nurodytas finansų ministro patvirtintas dienpinigių užsienio valstybėse normas;

9.3. 50 procentų finansų ministro patvirtintų dienpinigių užsienio valstybėje normos, o jeigu darbuotojas apsilanko keliuose užsienio valstybėse, – 100 procentų finansų ministro patvirtintų dienpinigių tose užsienio valstybėse normų vidurkio, kai tarnybinė komandiruotė trunka vieną dieną;

9.4. darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes) ir užsienio valstybėje aprūpinamam dienpinigiais, įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu gali būti išmokėti dienpinigiai neviršijant 30 procentų finansų ministro patvirtintos dienpinigių užsienio valstybėje normos, o aprūpinamam maitinimu, įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu, atsižvelgiant į renginio organizatoriaus nustatytas aprūpinimo sąlygas, gali būti išmokėti dienpinigiai iki 100 procentų finansų ministro patvirtintos dienpinigių užsienio valstybėje normos (išskyrus šių Taisyklių 16 punktą).

10. Dienpinigiai, kurių bendra suma per mėnesį viršija 50 procentų darbuotojui nustatyto darbo užmokesčio tuo atveju, kai darbuotojui nustatytas darbo užmokestis neviršija minimalios mėnesinės algos, padaugintos iš koeficiento 1,3, arba kai darbo užmokestis yra apskaičiuotas taikant valandinį tarifinį atlygį, neviršijantį minimalaus valandinio atlygio, padauginto iš koeficiento 1,3, nelaikomi komandiruočių kompensacijomis.

11. Gyvenamojo ploto nuomos išlaidos apmokamos:

11.1. pagal finansų ministro patvirtintas gyvenamojo ploto nuomos užsienio valstybėse normas (išskyrus šių Taisyklių 11.2 ir 11.3 punktuose nurodytus atvejus);

11.2. pagal faktines išlaidas:

11.2.1. oficialių valstybinių delegacijų nariams ir jų šeimų nariams, vykstantiems į užsienį teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos oficialios valstybinės delegacijos sudėtyje, Lietuvos Respublikos Seimo nariams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariams, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjams, valstybės kontrolieriui ir jo pavaduotojams, vykstantiems į užsienio komandiruotes (Tarp-parlamentinės Sąjungos, Šiaurės Atlanto Asamblėjos, Vakarų Europos Sąjungos Asamblėjos, Europos Tarybos, Europos Parlamento, Europos Vadovų Tarybos, Europos Sąjungos Tarybos, Europos Komisijos, Europos Konstitucinių Teismų Konferencijos ir konstitucinę kontrolę atliekančių institucijų, Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI), Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (EUROSAI), Europos audito rūmų, NATO auditorių tarybos, Pasaulio banko, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko, Europos Tarybos vystymo banko ir Tarptautinio valiutos fondo metinius susitikimus, sesijas, seminarus, posėdžius ir konferencijas), ir juos lydintiems asmenims;

11.2.2. kai gyvenamąjį plotą užsako renginio organizatoriai;

11.3. darbuotojui (išskyrus šių Taisyklių 11.2 punkte nurodytus atvejus), vykstančiam į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes), gali būti apmokamos didesnės gyvenamojo ploto nuomos išlaidos, negu finansų ministro patvirtinta gyvenamojo ploto nuomos išlaidų norma, jeigu su tuo sutinka įstaigos vadovas arba jo įgaliotas asmuo, tačiau ši suma negali viršyti 30 procentų finansų ministro patvirtintos gyvenamojo ploto nuomos išlaidų normos. Suma, viršijanti finansų ministro patvirtintą gyvenamojo ploto nuomos išlaidų normą, nelaikoma komandiruočių kompensacija.

12. Komandiruočių išlaidos, nurodytos šių Taisyklių 7.2–7.11 punktuose, apmokamos tik tais atvejais, kai pateikiami jas įrodantys dokumentai.

13. Siunčiamam į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes) darbuotojui gali būti išmokamas komandiruočių išlaidų avansas litais arba užsienio valiuta pagal lito ir bazinės valiutos oficialų kursą ar Lietuvos banko nustatytą lito ir užsienio valiutos santykį, galiojantį avanso išmokėjimo dieną. Avansas gali būti išmokamas ir tais atvejais, kai komandiruočių išlaidas įstaigai kompensuoja užsienio institucijos.

14. Jeigu avansas darbuotojui nebuvo išmokėtas, tarnybinės komandiruočių išlaidos atlyginamos (pateikus šias išlaidas įrodančius dokumentus) tik litais, o išlaidos užsienio valiuta apskaičiuojamos pagal išvykimo į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes) dieną galiojusį lito ir bazinės valiutos oficialų kursą arba Lietuvos banko nustatytą lito ir užsienio valiutos santykį.

15. Jeigu avansas į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes) vykstančiam darbuotojui buvo išmokėtas užsienio valiuta ne tos valstybės, į kurią vykstama, darbuotojas turi pateikti gautos užsienio valiutos keitimo į kitą užsienio valiutą dokumentą, išduotą Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybės kredito įstaigos. Nepateikus šio dokumento, išlaidos užsienio valiuta apskaičiuojamos pagal avanso išmokėjimo dieną (jeigu avansas nebuvo išmokėtas, – išvykimo į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę dieną) galiojusį lito ir bazinės valiutos oficialų kursą arba Lietuvos banko nustatytą lito ir užsienio valiutos santykį.

16. Siunčiant darbuotoją į tarnybinę komandiruotę į užsienio valstybę (valstybes) ekvivalentinių nevaliutinių pasikeitimų sąlygomis, viena valstybė moka kitos valstybės specialistų išlaikymo išlaidas vidaus valiuta pagal susitarimą.

III. TARNYBINIŲ KOMANDIRUOČIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJOJE IŠLAIDŲ APMOKĖJIMAS

17. Kai darbuotojas siunčiamas į tarnybinę komandiruotę Lietuvos Respublikos teritorijoje, jam apmokamos šios komandiruočių išlaidos:

17.1. dienpinigiai – 15 procentų patvirtinto bazinės socialinės išmokos dydžio, jeigu komandiruotė trunka ilgiau nei vieną darbo dieną, už įsakyme ar potvarkyje nurodytą komandiruočių laiką;

17.2. gyvenamojo ploto nuomos išlaidos;

17.3. kelionės į komandiruočių vietovę (vietoves) ir grįžimo iš jos į nuolatinę darbo vietą visų rūšių transporto priemonėmis, išskyrus lengvuosius automobilius taksi, transporto išlaidos;

17.4. komandiruotės metu sunaudotų degalų įsigijimo išlaidos, atsižvelgiant į komandiruotės metu nuvažiuotų kilometrų skaičių ir įstaigos patvirtintas degalų sunaudojimo normas atitinkamai transporto priemonei pagal atitinkamos transporto priemonės gamintojo nurodytus transporto priemonės techninius duomenis (degalų sunaudojimo normas 100 kilometrų), jeigu į komandiruotę buvo važiuojama įstaigos transporto priemone, išsinuomota ar pagal panaudos sutartį perduota transporto priemone arba komandiruoto darbuotojo transporto priemone. Įsakyme ar potvarkyje būtina nurodyti transporto priemonės markę ir modelį. Komandiruoto darbuotojo automobilio naudojimo komandiruotės tikslams tvarką nustato valstybės institucijų ir įstaigų vadovai;

17.5. ryšių (pašto ir telekomunikacijų) išlaidos;

17.6. vykstant į konferenciją, simpoziumą, parodą ar kitą renginį, – registravimosi renginyje mokesčio ar bilietų į renginį pirkimo išlaidos;

17.7. vietinės rinkliavos išlaidos.

18. Visos šių Taisyklių 17.2–17.7 punktuose nurodytos komandiruotės išlaidos atlyginamos tik tais atvejais, kai pateikiami jas įrodantys dokumentai.

19. Tais atvejais, kai komandiruojama į įvairius renginius (konferencijas, pasitarimus, simpoziumus, meno festivalius ir panašiai), kurių organizatoriai apmoka komandiruotų darbuotojų išlaikymo (maitinimo, nakvynės) išlaidas, įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu gali būti mokami dienpinigiai neviršijant 30 procentų šių Taisyklių 17.1 punkte nurodytos dienpinigių normos.

20. Dienpinigiai, kurių bendra suma per mėnesį viršija 50 procentų darbuotojui nustatyto darbo užmokesčio arba darbo užmokesčio, apskaičiuoto taikant valandinį tarifinį atlygį, nelaikomi komandiruočių kompensacijomis.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 52-2326.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBUOTOJO, VALSTYBĖS TARNAUTOJO
IR ŽVALGYBOS PAREIGŪNO VIDUTINIO DARBO
UŽMOKESČIO APSKAIČIAVIMO TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO**

2003 m. gegužės 27 d. Nr. 650

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 204 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2002, Nr. 45-1708; 2006, Nr. 4-97) 39 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 64 straipsnio 6 dalimi (Žin., 2000, Nr. 64-1931; 2012, Nr. 129-6463), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašą (pridedama).

2. Pripažinti netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 17 d. nutarimą Nr. 100 „Dėl Darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 7-181);

2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 23 d. nutarimą Nr. 340 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 17 d. nutarimo Nr. 100 „Dėl Darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ (Žin., 2000, Nr. 26-697).

3. Šis nutarimas įsigalioja nuo 2003 m. birželio 1 dienos.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 650

**DARBUOTOJO, VALSTYBĖS TARNAUTOJO IR ŽVALGYBOS
PAREIGŪNO VIDUTINIO DARBO UŽMOKESČIO
APSKAIČIAVIMO TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašas (toliau vadinama – šis Aprašas) nustato darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno, išskyrus nurodytus šio Aprašo 1¹ punkte (toliau vadinama – darbuotojas), vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimą, kai darbuotojui apmokama už kasmetines atostogas, laiką, kai darbuotojas įstatymų numatytais atvejais yra atitraukiamas nuo darbo, jam išmokama išėtinė išmoka arba kitos teisės aktų nustatytos išmokos.

1¹. Asmenų, tarnaujančių žvalgybos institucijoje pagal profesinės karo tarnybos sutartis, vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas vadovaujantis Profesinės karo tarnybos karių vidutinio atlyginimo apskaičiavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 32 (Žin., 2007, Nr. 6–270).

2. Valstybinio socialinio draudimo išmokos, priklausančios nuo darbuotojo darbo užmokesčio ir mokamos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšų, skaičiuojamos pagal teisės aktus, reglamentuojančius valstybinio socialinio draudimo išmokas.

**II. DARBO UŽMOKESČIO LĖŠŲ ĮSKAITYMAS APSKAIČIUOJANT
VIDUTINĮ DARBO UŽMOKESTĮ**

3. Į darbuotojo vidutinį darbo užmokestį įskaitoma:

3.1. pagrindinis darbo užmokestis už atliktą darbą, apskaičiuotas pagal įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje (toliau vadinama – įmonė) taikomas darbo apmokėjimo formas ir sistemas: valandinius (dieninius) tarifinius atlygius, mėnesines (pareigines) algas (toliau vadinama – mėnesinės algos) ir vienetinius įkainius;

3.2. padidintas apmokėjimas, jeigu yra nukrypimų nuo normalių darbo sąlygų, už darbą poilsio ir švenčių dienomis, viršvalandinį darbą, darbą naktį, kitais teisės aktuose, kolektyvinėje ir darbo sutartyse numatytais atvejais;

3.3. priedai ir priemokos prie valandinių (dieninių) tarifinių atlygių, vienetinių įkainių ir mėnesinių algų, taip pat kitos išmokos, tiesiogiai susijusios su darbu, numatytos teisės aktuose, kolektyvinėje ir darbo sutartyse;

3.4. anksčiau gauto vidutinio darbo užmokesčio ir faktinio darbo užmokesčio skirtumas, mokamas darbuotojams teisės aktuose, kolektyvinėje ir darbo sutartyse numatytais atvejais (neatsižvelgiant į šio skirtumo mokėjimo šaltinį);

3.5. premijos (mėnesio, ketvirčio, už 6, 9 mėnesių ar metų darbo rezultatus, vienkartinės, iš jų ir premijos iš pelno bei tantžemos) pagal įmonės darbo apmokėjimo ir skatinimo sistemą, darbuotojams skatinti skirtos vienkartinės piniginės išmokos, pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas, mokamas valstybės tarnautojams.

4. Prireikus apskaičiuoti asmenų, dirbančių užsienyje, vidutinį darbo užmokesį, užsienio valiuta gautas darbo užmokestis perskaičiuojamas litais pagal Lietuvos banko oficialų lito ir užsienio valiutos kursą, galiojantį vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo dieną.

5. Į darbuotojo vidutinį darbo užmokesį neįskaitoma:

5.1. apmokėjimas už laiką, kai darbuotojas dėl pateisinamų priežasčių teisės aktų, kolektyvinės ir darbo sutarčių numatytais atvejais nedirbo įmonėje (darbo užmokestis už kasmetines ir mokymosi atostogas, prastovas ne dėl darbuotojo kaltės, tarpsezoninius laikotarpius, darbo užmokestis, gautas iš kitos įmonės, kurios įpareigojimus vykdė darbuotojas, kitos numatytos išmokos);

5.2. išeitinė išmoka, kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas, nedirbo draudimo išmoka, kitos (iš jų ir materialinės) pašalpos neatsižvelgiant į išmokų šaltinį;

5.3. atlyginimas už darbuotojams padarytą žalą dėl jų suluošinimo ar kitokio sveikatos sužalojimo, susijusio su jų darbu;

5.4. kompensacija priimant arba perkeliant į darbą kitoje vietovėje;

5.5. dienpinigiai ir kitos išmokos, susijusios su komandiruotės išlaidomis, kompensuojamosios išmokos, kai darbas atliekamas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važiavimu arba yra kilnojamojo pobūdžio;

5.6. nemokamai teikiamų butų, komunalinių paslaugų, kuro, važiavimo bilietai, nemokamo maitinimo, daiktų ir uniformų vertė ar iš dalies apmokama jų vertė;

5.7. išmokos pagal civilines (iš jų ir autorines) sutartis;

5.8. vienkartinės ir kitos išmokos ne iš įmonės darbo apmokėjimo ir pelno lėšų, skirtų darbuotojams skatinti;

5.9. kitos išmokos (iš jų ir kompensuojamosios), nustatytos teisės aktuose, kolektyvinėje, darbo sutartyse ar įmonės vietiniuose (lokaliniuose) norminiuose teisės aktuose ir nesusijusios su darbuotojo darbo apmokėjimu bei jo darbo rezultatais.

III. DARBUOTOJO VIDUTINIO DARBO UŽMOKESČIO APSKAIČIAVIMAS

6. Apskaičiuojant darbuotojo vidutinį darbo užmokesį, laikomasi šių nuostatų:

6.1. Skaičiuojamasis laikotarpis yra 3 paskutiniai kalendoriniai mėnesiai, einantys prieš tą mėnesį, už kurį (ar jo dalį) mokamas vidutinis darbo užmokestis. Darbuotojo vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas iš skaičiuojamojo laikotarpio užmokesčio, priskaičiuoto už atliktą darbą ar dirbtą laiką (jeigu teisės aktuose nenumatyta kitaip), įskaitant visas darbo apmokėjimo rūšis, nurodytas šio Aprašo 3.1–3.4 punktuose, ir mėnesines premijas.

Kai atleidžiamo iš įmonės darbuotojo paskutinė darbo įmonėje (atleidimo iš darbo) diena sutampa su paskutine to mėnesio darbo diena pagal darbuotojo darbo (pamainos) grafiką, šis mėnuo įtraukiamas į skaičiuojamąjį laikotarpį.

Kai reikia apskaičiuoti vidutinį darbo užmokestį ir nėra duomenų apie prieš vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo mėnesį einančio mėnesio darbuotojo darbo užmokestį, darbo užmokesčiui apskaičiuoti (išskyrus įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytus atvejus, kai su darbuotoju privaloma visiškai atsiskaityti) imami 3 kalendoriniai mėnesiai, einantys prieš šį mėnesį. Kolektyvinėje sutartyje (jeigu jos nėra – įmonės vietiniuose (lokaliniuose) norminiuose teisės aktuose) turi būti nurodytos profesijos ar darbai, kur gali būti nustatomas toks skaičiuojamasis laikotarpis.

Kai vidutinis darbo užmokestis skaičiuojamas žalos atlyginimo dėl susirgimo profesine liga dydžiui nustatyti, skaičiuojamasis laikotarpis yra paeiliui einantys 6 mėnesiai, pasirinkti iš 24 mėnesių, einančių iki susirgimo profesine liga nustatymo mėnesio arba iki darbuotojo perkėlimo į kitą, mažiau apmokamą, darbą ar atleidimo iš tos darbovietės mėnesio.

Kai vidutinis darbo užmokestis skaičiuojamas statutinio valstybės tarnautojo nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiui ir vaiko priežiūros atostogų laikotarpiui apmokėti, skaičiuojamasis laikotarpis yra paeiliui einantys 6 mėnesiai, buvę prieš nėštumo ir gimdymo ir vaiko priežiūros atostogų suteikimo mėnesį.

6.2. Vidutinis darbo dienos užmokestis apskaičiuojamas taip: skaičiuojamojo laikotarpio darbo užmokestis dalijamas iš faktiškai dirbtų per tą laikotarpį dienų skaičiaus (įskaitant dirbtas poilsio ir švenčių dienas).

6.3. Vidutinis darbo valandos užmokestis apskaičiuojamas taip: skaičiuojamojo laikotarpio darbo užmokestis dalijamas iš faktiškai dirbtų per tą laikotarpį valandų skaičiaus (įskaitant viršvalandžius).

Vidutinis darbo valandos užmokestis taip pat turi būti skaičiuojamas tais atvejais, kai darbuotojo faktiškai dirbama darbo diena (pamaina) yra trumpesnė arba ilgesnė negu normalios trukmės (pavyzdžiui, dirbant 5 dienas per savaitę – mažiau arba daugiau kaip 8 valandas kasdien).

6.4. Jeigu darbuotojas įmonėje dirbo mažiau kaip 3 mėnesius (žalos atlyginimo dėl susirgimo profesine liga ir statutinio valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiui ir vaiko priežiūros atostogų laikotarpiui apmokėti atvejais – mažiau kaip 6 mėnesius), vidutinis jo darbo dienos (valandos) užmokestis apskaičiuojamas iš darbo užmokesčio, priskaičiuoto už faktiškai įmonėje dirbtą laiką, ir vadovaujamosi šio Aprašo 6.2 ir 6.3 punktų nuostatomis.

6.5. Apskaičiuojant vidutinį darbo užmokestį, neįskaitomos dienos (valandos), kai darbuotojas dėl pateisinamų priežasčių faktiškai nedirbo įmonėje, taip pat piniginės sumos, išmokėtos už tas dienas (valandas), kaip numatyta šio Aprašo 5.1 punkte.

Apskaičiuojant vidutinį darbo užmokestį, laikas, kurį darbuotojas nedirbo pažeisdamas įstatymus ar darbo tvarkos taisykles, taip pat įstatymų numatytais atvejais buvo nušalintas nuo darbo nemokant darbo užmokesčio, prilyginamas dirbtam laikui.

6.6. Premijos, išmokėtos už ilgesnį kaip 3 mėnesių, bet ne ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį (už 6, 9 mėnesius ar metus ir panašiai), į vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimą įtraukiamos imant 1/4 bendros jų sumos per 12 mėnesių, einančių prieš tą mėnesį, už kurį (ar jo dalį) mokamas vidutinis darbo užmokestis. Gautas

dydis pridedamas prie ketvirčio premijos, išmokėtos vieną iš skaičiuojamojo laikotarpio mėnesių (kai išmokėtos kelios ketvirčių premijos, imama paskutinė), ir suma dalijama iš skaičiuojamojo 3 mėnesių laikotarpio darbo dienų (valandų) skaičiaus pagal darbuotojo darbo grafiką (jeigu jo nėra – pagal įmonės darbo grafiką).

Gautas dydis pridedamas prie darbuotojo darbo dienos (valandos) vidutinio uždarbio, apskaičiuoto pagal šio Aprašo 6.1–6.5 punktus.

Šio punkto nuostatų taip pat laikomasi įtraukiant į vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimą tantjemas, mokamas teisės aktų ir įmonės kolektyvinės sutarties (jeigu jos nėra – darbo sutarties) numatytais atvejais.

Išmokėtos vienkartinės piniginės išmokos ir pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas, mokamas valstybės tarnautojams, į skaičiavimą įtraukiami kolektyvinėje sutartyje (jeigu jos nėra – darbo sutartyje ar įmonės vietiniuose (lokaliniuose) norminiuose teisės aktuose) nustatyta tvarka, atsižvelgiant į jų pobūdį ir laikotarpio, už kurį jos mokamos, trukmę. Jeigu tokia nuostata įmonėje nenumatyta, vienkartinės premijos, taip pat vienkartinės piniginės išmokos ir pareiginės algos dydžio vienkartinis priedas, mokamas valstybės tarnautojams, į skaičiavimą įtraukiami kaip metinės premijos šio punkto pirmojoje pastraipoje nustatyta tvarka.

Apskaičiuojant statutinio valstybės tarnautojo vidutinį darbo užmokestį, mokamą nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu ir vaiko priežiūros atostogų laikotarpiu, į vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimą įtraukiamos vienkartinės piniginės išmokos, imant 1/2 bendros jų sumos per 12 mėnesių, einančių prieš tą mėnesį, už kurį (ar jo dalį) mokamas vidutinis darbo užmokestis, ir suma dalijama iš skaičiuojamųjų 6 mėnesių laikotarpio darbo dienų skaičiaus pagal statutinio valstybės tarnautojo darbo grafiką (jeigu jo nėra – pagal įstaigos darbo grafiką). Gautas dydis pridedamas prie statutinio valstybės tarnautojo darbo dienos (valandos) vidutinio uždarbio, apskaičiuoto pagal šio Aprašo 6.1–6.5 punktus.

6.7. Tais atvejais, kai vidutinis darbo užmokestis skaičiuojamas žalos atlyginimo dėl susirgimo profesine liga dydžiui nustatyti, į skaičiavimą įtraukiamos visos per 24 kalendorinius mėnesius, einančius iki susirgimo profesine liga nustatymo mėnesio arba iki darbuotojo perkėlimo į kitą mažiau apmokamą darbą ar atleidimo iš tos darbovietės mėnesio, išmokėtos premijos už ilgesnį kaip 3 mėnesių, bet ne ilgesnį kaip 12 mėnesių (6, 9 mėnesius ar metus) laikotarpį, imant 1/4 bendros jų sumos. Gautas dydis sudedamas su premijomis (ne daugiau kaip dviejų ketvirčių), išmokėtomis per skaičiuojamąjį laikotarpį (šio Aprašo 6.1 punkto ketvirtoji pastraipa), ir ši suma dalijama iš skaičiuojamojo 6 mėnesių laikotarpio darbo dienų (valandų) skaičiaus pagal darbuotojo (pamainos) darbo grafiką (jeigu jo nėra – pagal įmonės darbo (pamainos) grafiką). Šios nuostatos laikomasi į vidutinį darbo užmokestį įskaičiuojant tantjemas. Gautas dydis sudedamas su darbuotojo dienos (valandos) vidutiniu uždarbiu, apskaičiuotu pagal šio Aprašo 6.1–6.5 punktus.

Išmokėtos vienkartinės premijos, taip pat vienkartinės piniginės išmokos į vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimą įtraukiamos kaip metinės premijos šio punkto pirmojoje pastraipoje nustatyta tvarka.

6.8. Sumažėjus šio Aprašo 3.1–3.4 punktuose nurodytam darbo užmokesčiui po to, kai darbdavio iniciatyva įstatymų nustatyta tvarka darbuotojui buvo įteiktas

įspėjimas apie atleidimą iš darbo, skaičiuojamasis laikotarpis, pagal kurį apskaičiuojamas vidutinis darbo užmokestis išeitinei išmokai mokėti, yra 3 paskutiniai kalendoriniai mėnesiai, einantys prieš tą mėnesį, kurį buvo įteiktas įspėjimas apie atleidimą iš darbo.

6.9. Jeigu darbuotojas skaičiuojamuoju laikotarpiu dėl pateisinamos priežasties neturėjo įmonėje darbo užmokesčio, iš kurio pagal šį Aprašą turi būti apskaičiuojamas vidutinis darbo dienos (valandos) užmokestis, jis nustatomas iš skaičiuojamuoju laikotarpiu darbuotojui nustatytos mėnesinės algos (dalijant iš darbo dienų (valandų) skaičiaus pagal darbuotojo arba įmonės darbo (pamainos) grafiką) arba valandinio (dienos) tarifinio atlygio, o kai darbuotojui nenustatyti šie dydžiai – kolektyvinėje sutartyje (jeigu jos nėra – darbo sutartyje ar įmonės vietiniuose (lokaliniuose) norminiuose teisės aktuose) nustatyta tvarka (pavyzdžiui, iš panašių profesijų, pareigybių ar padalinio darbuotojų vidutinio tarifinio ar viso darbo užmokesčio) ir atsižvelgiant į kitas šiame Apraše numatytas sąlygas.

6.10. Jeigu darbuotojas dėl priverstinės prastovos, tarpsezoninio laikotarpio, ligos, atostogų vaikui prižiūrėti, kol jam sueis 3 metai, tėvystės atostogų, dirbanti moteris – dėl nėštumo bei gimdymo atostogų skaičiuojamuoju laikotarpiu neturėjo uždarbio, vidutinis darbo užmokestis skaičiuojamas iš uždarbio, gauto paskutinius 3 mėnesius (statutinio valstybės tarnautojo vidutinio darbo užmokesčio skaičiavimo nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiui ir vaiko priežiūros atostogų laikotarpiui apmokėti – 6 mėnesius), einančius prieš priverstinės prastovos, tarpsezoninio laikotarpio, ligos, atostogų vaikui prižiūrėti, kol jam sueis 3 metai, tėvystės atostogų, ar nėštumo bei gimdymo atostogų pradžią. Ši nuostata taikoma, kai minėtuoju laikotarpiu darbuotojo uždarbis buvo didesnis už darbo apmokėjimo dydžius, nurodytus šio Aprašo 6.9 punkte.

6.11. Dėl įmonės likvidavimo atleidžiant darbuotoją, išėjusį atostogų vaikui prižiūrėti, kol jam sueis 3 metai, taip pat dirbantį toje pačioje įmonėje ne visą darbo laiką (ne visą darbo dieną ar ne visą darbo savaitę) ir auginantį vaiką iki 3 metų, išeitinė išmoka turi būti apskaičiuojama, kaip numatyta šio Aprašo 6.10 punkte (išskyrus atvejus, kai darbininko vienietininko, dirbančio ne visą darbo laiką, faktinis uždarbis didesnis už jam nustatytą tarifinį atlygį).

6.12. Pagal šį Aprašą dienos (valandos) vidutinis darbo užmokestis negali būti mažesnis už skaičiuojamąjį mėnesį teisės aktuose ar kolektyvinėje sutartyje (jeigu jos nėra – darbo sutartyje) nustatytą toms pareigoms, profesijai ar atitinkamos kategorijos darbams minimalų valandinį (dienos) atlygį arba minimalios mėnesinės algos pagrindu apskaičiuotą to mėnesio valandinį (dienos) užmokestį pagal darbuotojo ar įmonės darbo (pamainos) grafiką, o jeigu šie dydžiai nenustatyti – negali būti mažesnis už Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintus atitinkamus minimalius darbo užmokesčio dydžius.

Tais atvejais, kai darbuotojas nedirbo visą skaičiuojamąjį laikotarpį (ar jo dalį) šio Aprašo 6.5 punkto antrojeje pastraipoje nurodytais atvejais, šiame punkte nurodyti minimalūs dydžiai turi būti sumažinti proporcingai ta dalimi, kurią sudaro nedirbtas laikas, palyginti su skaičiuojamojo laikotarpio faktiškai dirbtu ar darbo (pamainos) grafike nustatytu laiku.

Valstybės tarnautojams šio punkto pirmosios pastraipos nuostatos netaikomos.

7. Darbo užmokestis už kasmetines atostogas apskaičiuojamas taip: vidutinio vienos darbo dienos (valandos) užmokesčio, nustatyto pagal šį Aprašą, dydis dauginamas iš darbo dienų (valandų) skaičiaus darbuotojui suteiktų atostogų (pagal darbuotojo arba įmonės darbo (pamainos) grafiką) laikotarpiu. Esant suminei darbo laiko apskaitai, taikomas 5 dienų darbo savaitės grafikas (jeigu nenustatyta trumpesnė darbo savaitė).

Piniginė kompensacija už nepanaudotas kasmetines atostogas nustatoma taip: nepanaudotų atostogų kalendorinių dienų suma dauginama iš metinio darbo dienų koeficiento (pagal darbuotojo ar įmonės darbo (pamainos) grafiką) ir iš darbuotojo vidutinio vienos darbo dienos užmokesčio.

Kai darbuotojui per darbo metus prieš atostogų pradžios mėnesį buvo nustatyta (jo sutikimu ar prašymu) skirtinga darbo trukmė, vidutinis vienos darbo dienos (valandos) užmokestis perskaičiuojamas atsižvelgiant į darbuotojui nustatytos darbo trukmės santykį su įmonės darbo laiko trukme, nustatyta pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą. Šia nuostata taip pat vadovujamasi apskaičiuojant piniginę kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas.

8. Tais atvejais, kai teisės aktais, kolektyvine ar darbo sutartimis garantuojamas vidutinis darbo užmokestis (jo dalis) ar kelių vidutinių darbo užmokesčių suma nenurodant konkrečios datos (išėtinė išmoka ir kita), vidutinis darbo užmokestis apskaičiuojamas taip: darbuotojo vidutinis vienos darbo dienos užmokestis (apskaičiuotas laikantis šio Aprašo) dauginamas iš metinio vidutinio mėnesio darbo dienų skaičiaus (pagal darbuotojo ar įmonės darbo (pamainos) grafiką).

9. Metinius darbo dienų koeficientus, metinius vidutinio mėnesio darbo dienų ir valandų skaičius kasmet tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

10. Atsižvelgiant į įmonės specifiką, kai kurie šiame Apraše nenumatyti vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo klausimai gali būti konkretinami kolektyvinėje sutartyje (jeigu jos nėra – darbo sutartyje ar įmonės vietiniuose (lokaliniuose) norminiuose teisės aktuose), gali būti numatomos papildomos sąlygos, kurios neišdėstytos galiojančiuose teisės aktuose, tačiau jos neturi prieštarauti įstatymams ir jų lydimiesiems teisės aktams.

11. Kolektyvinėje ar darbo sutartyse gali būti nustatyta, kad laikraščių, žurnalų, telegramų ir spaudos agentūrų, leidyklų, televizijos, radijo ir kitų organizacijų etatiniams literatūriniais (kūrybiniais) darbuotojams mokamas literatūrinis (kūrybinis) honoraras, nuo kurio skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos, įskaitomas apskaičiuojant darbuotojo vidutinį darbo užmokestį.

12. Pagal šį Aprašą vidutinis darbo užmokestis skaičiuojamas darbuotojams, dirbantiems vienoje ar keliose darbovietėse (atskirai pagal kiekvieną darbo sutartį), taip pat dirbantiems ne visą darbo laiką.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2002, Nr. 4-97.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR
SVEIKATOS KOMISIJOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2002 m. sausio 9 d. Nr. 13
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 70-3170) 6 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u - t a r i a :

1. Patvirtinti Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos nuostatus (pridedama).

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 548 „Dėl Lietuvos Respublikos saugos darbe komisijos nuostatų ir Įmonių saugos darbe tarnybų pavyzdinių nuostatų“ (Žin., 1994, Nr. 53-1004) 1 punktą.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 9 d. nutarimu Nr. 13

**LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBUOTOJŲ SAUGOS IR
SVEIKATOS KOMISIJOS NUOSTATAI**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šie nuostatai reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos (toliau vadinama – komisija) uždavinius, funkcijas, teises, jos sudarymą ir darbo organizavimą. Ši komisija derina valstybės, darbdavių ir darbuotojų interesus darbuotojų saugos ir sveikatos srityje trišaliu socialinių partnerių (šalių) bendradarbiavimo principu. Komisija yra socialinės apsaugos ir darbo ministro patariamasis organas įgyvendinant darbuotojų saugos ir sveikatos politiką.

2. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymu (Žin., 2003, Nr. 70-3170), kitais teisės aktais, reglamentuojančiais darbuotojų saugą ir sveikatą, taip pat šiais nuostatais.

3. Komisijos šalys (toliau vadinama – šalys) yra:

3.1. valstybės institucijos ir įstaigos;

3.2. darbdavių organizacijos;

3.3. darbuotojų organizacijos.

4. Komisija sudaroma iš vieno valstybės institucijų ir įstaigų, darbdavių ir darbuotojų organizacijų ir jų atstovų skaičiaus. Bendras komisijos narių skaičius – 15 (po 5 atstovus iš kiekvienos šalies). Valstybės institucijų ir įstaigų atstovus jų vadovų siūlymu į komisiją skiria socialinės apsaugos ir darbo ministras. Lietuvos Respublikos trišalė taryba nustato darbdavių organizacijas ir darbuotojų organizacijas (profesines sąjungas), kurios deleguoja savo atstovus į komisiją. Darbdavių organizacijos ir darbuotojų organizacijos (profesinės sąjungos) atstovus skiria savo valdymo organų sprendimais.

5. Institucijos ir organizacijos, nurodytos šių nuostatų 4 punkte, apie savo atstovų delegavimą į komisiją praneša Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriatui (toliau vadinama – sekretoriatas). Savo atstovą (atstovus) delegavusi institucija ar organizacija gali bet kada pakeisti kitu atstovu (atstovais).

II. KOMISIJOS UŽDAVINYS IR FUNKCIJOS

6. Komisijos uždavinys – derinti valstybės, darbdavių ir darbuotojų interesus darbuotojų saugos ir sveikatos srityje trišaliu socialinių partnerių (šalių) bendradarbiavimo principu.

7. Komisija, įgyvendindama šių nuostatų 6 punkte nurodytą uždavinį:

7.1. nagrinėja darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymų ir kitų teisės aktų projektus, teikia pastabas ir pasiūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms, prireikus teikia atitinkamoms valstybės institucijoms pasiūlymus dėl tikslingumo rengti naujus darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktus, dėl galiojančių teisės aktų pakeitimo ar papildymo;

7.2. svarsto Valstybinės darbo inspekcijos parengtą darbų saugos būklės ir darbo įstatymų vykdymo ataskaitą, analizuoja darbuotojų saugos ir sveikatos būklę, siūlo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms, darbdavių organizacijoms, profesinėms sąjungoms ir įmonėms priemones ir būdus, kaip gerinti darbuotojų saugos ir sveikatos būklę;

7.3. svarsto darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo programų ir priemonių projektus, jų įgyvendinimo rezultatus;

7.4. (*neteko galios*).

7.5. (*neteko galios*).

III. KOMISIJOS TEISĖS

8. Komisija, vykdydama jai pavestas funkcijas, turi teisę:

8.1. svarstyti darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų projektus, teikti pastabas, pasiūlymus dėl jų tobulinimo, priėmimo ir įgyvendinimo;

8.2. nagrinėti savo posėdžiuose Valstybinės darbo inspekcijos, darbdavių organizacijų, profesinių sąjungų, įmonių informaciją apie tai, kaip laikomasi darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų, rekomenduoti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Valstybinei darbo inspekcijai, kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms, darbdaviams ir jų organizacijoms, profesinėms sąjungoms įgyvendinti priemones darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti;

8.3. teikti pasiūlymus Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dėl nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokų tarifų diferencijavimo;

8.4. teikti Lietuvos Respublikos trišalei tarybai svarstyti klausimus, susijusius su darbuotojų sauga ir sveikata;

8.5. pasitelkti valstybės institucijų ir įstaigų atitinkamų sričių specialistus nagrinėti komisijos svarstomus klausimus.

IV. KOMISIJOS DARBO ORGANIZAVIMAS

9. Komisijai vadovauja pirmininkas, renkamas pusei metų rotacijos principu iš šalių atstovų, kai už jo kandidatūrą, kurią pasiūlo šalis, balsuoja daugiau negu pusė komisijos narių.

10. Posėdžiams pirmininkauja komisijos pirmininkas. Jeigu komisijos pirmininkas nedalyvauja posėdyje, pirmininko pareigas laikinai eina vienas iš tos pačios šalies komisijos narių, už kurį balsuoja daugiau kaip pusė komisijos narių.

11. Komisijos posėdžiams patalpas suteikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Komisijos posėdžių sekretorių skiria Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretorius iš sekretoriato darbuotojų ar valstybės tarnautojų.

12. Komisijos posėdžius, suderinęs siūlomą datą ir numatomą darbotvarkę su komisijos pirmininku, šaukia ir organizuoja sekretoriatas.

13. Komisijos posėdžiai vyksta kartą per mėnesį (kalendorinių metų III ketvirtį – ne rečiau kaip kartą per 2 mėnesius).

14. Komisijos ir atitinkamos apskrities teritorinės darbuotojų saugos ir sveikatos komisijos sutarimu gali būti šaukiami ir bendri šių komisijų posėdžiai atskiriems darbuotojų saugos ir sveikatos klausimams nagrinėti.

15. Komisijos posėdžiams svarstyti konkrečius klausimus teikia šalys ir komisijos nariai. Klausimas įtraukiamas į darbotvarkę, kai jo svarstymui pritaria dauguma komisijos narių.

16. Komisija priima sprendimą dėl valstybės institucijų ir įstaigų atitinkamos srities specialistų pasitarkimo svarstyti komisijos kompetencijai skirtus klausimus.

17. Komisijos posėdžiai yra teisėti, jeigu juose dalyvauja daugiau kaip pusė kiekvienos šalies atstovų. Jeigu dėl nepakankamo šalių atstovų skaičiaus posėdis neįvyksta, jam pateikti klausimai nagrinėjami kitame posėdyje.

18. Komisijos sprendimai įforminami protokolu per 10 dienų po posėdžio. Protokolą pasirašo komisijos pirmininkas ir komisijos posėdžio sekretorius.

19. Rengiamo posėdžio medžiagą ir ankstesnio posėdžio protokolą sekretorius išsiunčia komisijos nariams ne vėliau kaip likus 10 dienų iki posėdžio.

20. Komisijos sprendimai priimami, kai už juos balsuoja ne mažiau kaip pusė kiekvienos šalies atstovų.

21. Jeigu šalių nuomonės svarstomu klausimu skiriasi, komisija sprendimo nepriima, šalys konsultuojasi ir pateikia klausimą svarstyti kitam komisijos posėdžiui.

22. Pakartotinai svarstant klausimą ir nepavykus susitarti, posėdžio protokole įrašomos šalių nuomonės ar pasiūlymai, kurie pateikiami socialinės apsaugos ir darbo ministrui ir šalims, delegavusioms savo atstovus. Komisija, atsižvelgdama į šalių pasiūlymus, artimiausiame posėdyje pakartotinai svarsto klausimą, dėl kurio nepavyko priimti sprendimo. Jeigu ir tuomet nepavyksta priimti sprendimo, komisija apie tai informuoja socialinės apsaugos ir darbo ministrą, Lietuvos Respublikos trišalę tarybą ir prašo, kad klausimą svarstyti ši taryba.

23. Neeilinius posėdžius šaukia sekretoriatas komisijos pirmininko iniciatyva ar pasiūlius vienai iš šalių.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Komisijos sprendimai yra patariamojo pobūdžio.

25. Komisijos nariui be pateisinamos priežasties sistemingai nedalyvaujant posėdžiuose, sekretoriatas apie tai raštu informuoja jį skyrusios institucijos ar organizacijos vadovą.

26. Komisijos narių darbas komisijoje neapmokamas.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2004, Nr. 136-4945.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE TYRIMO IR
APSKAITOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2004 m. rugsėjo 2 d. Nr. 1118
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 70-3170) 25 straipsnio 12 punktu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

1. Patvirtinti Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatus (priedama).

2. Pripažinti netekusiais galios:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimą Nr. 748 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 53-1881);

2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gegužės 15 d. nutarimą Nr. 604 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 748 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (Žin., 2003, Nr. 49-2180).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimu Nr. 1118

**NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE TYRIMO IR APSKAITOS
NUOSTATAI**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo ir apskaitos nuostatai (toliau vadinama – šie Nuostatai) nustato lengvų, sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, nelaimingų atsitikimų darbe, sukėlusių darbuotojo mirtį (toliau vadinama – mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe), ir nelaimingų atsitikimų pakeliui į darbą ar iš darbo (toliau vadinama – nelaimingi atsitikimai darbe) tyrimo, apskaitos, tyrimo dokumentų saugojimo, skundų ir pareiškimų, susijusių su nelaimingų atsitikimų darbe

tyrimu, nagrinėjimo tvarką. Šių Nuostatų privalo laikytis visos įmonės, įstaigos, organizacijos, kitos organizacinės struktūros ir fiziniai asmenys, samdantys kitus fizinius asmenis (toliau vadinama – įmonės), išskyrus atvejus, nurodytus šių Nuostatų 3 punkte.

2. Laikantis šių Nuostatų, tiriami nelaimingi atsitikimai darbe, įvykę asmenims, nurodytiems Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (Žin., 1999, Nr. 110-3207; 2003, Nr. 114-5114) 4 straipsnio 1 dalyje (toliau vadinama – asmenys).

3. Nelaimingi atsitikimai darbe, įvykę krašto apsaugos sistemos pareigūnams ir kariams, vidaus reikalų sistemos, muitinės, valstybės saugumo ir kitų institucijų pareigūnams, kurių tarnybinius santykius nustato atitinkami statutai ar įstatymai, kai šie asmenys vykdo veiklą, kuriai būdingi specifiniai veiklos požymiai, tiriami pagal šių institucijų parengtus ir patvirtintus nelaimingų atsitikimų, įvykusių vykdant tarnybines pareigas, tyrimo ir apskaitos nuostatus. Tiriant nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusių vykdant tarnybines pareigas, Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos (toliau vadinama – Valstybinė darbo inspekcija) inspektoriai gali būti kviečiami dalyvauti kaip specialistai.

4. Nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusių nurodytiems šių Nuostatų 3 punkte pareigūnams ir asmenims, vykdantiems veiklą ar dirbantiems darbus, nebūdingus šių institucijų specifinei veiklai, taip pat nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusių darbuotojams, dirbantiems šių Nuostatų 3 punkte nurodytose institucijose pagal darbo sutartis, tiria Valstybinė darbo inspekcija.

5. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

Nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybės – sąlygos, buvusios ar susidariusios įvykio metu ir turėjusios įtakos nelaimingam atsitikimui darbe arba jį lėmusios.

Nelaimingo atsitikimo darbe priežastis – reiškinys ar visuma reiškinų, dėl kurių darbuotojas patiria traumą ar kitą žalingą poveikį sveikatai.

Papildomas tyrimas – tyrimas, kuris skiriamas, kad būtų surinkti papildomi duomenys, patikslintos įvykio aplinkybės ar priežastys ir įrašai nelaimingo atsitikimo darbe akte.

Pakartotinis tyrimas – tyrimas, kuris skiriamas, kai nustatoma, kad nelaimingas atsitikimas darbe ištirtas pažeidus (netaikius arba neteisingai pritaikius) šių Nuostatų ar darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimus.

Darbuotojai – asmenys, nurodyti Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 70-3170) 2 straipsnio 9 dalyje.

Kitos šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) ir Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo sąvokas.

6. Valstybinė darbo inspekcija, įmonių dvišalės komisijos, tirdamos nelaimingus atsitikimus darbe, nustato jų aplinkybes, priežastis ir surašo su nelaimingais atsitikimais darbe susijusius dokumentus (šių Nuostatų 8–13 punktai), kuriuos pateikia šių Nuostatų 51 ir 53 punktuose nurodytoms institucijoms, įstaigoms ir suinteresuotiems asmenims.

7. Įstyrus nelaimingą atsitikimą, nustatomas jo ryšys su darbu ir surašomas N-1 formos nelaimingo atsitikimo darbe aktas (pagal 1 priedą) arba N-2 formos nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą (iš darbo) aktas (pagal 2 priedą). Visų N-1 ir N-2 formos aktų kodai surašomi Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus, vadovaujantis Nelaimingų atsitikimų tyrimo dokumentų tvarkymo, pranešimų ir nelaimingų atsitikimų darbe registravimo bei analizės metodiniais nurodymais, tvirtinamais Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus (toliau vadinama – Metodiniai nurodymai). N-1 ar N-2 formos aktai surašomi, jeigu nukentėjęsysis buvo nedarbingas dėl nelaimingo atsitikimo darbe nors vieną dieną.

8. N-1 formos aktas surašomas asmeniui, kai nelaimingas atsitikimas darbe įvyksta:

8.1. dirbant darbo sutartimi sulygta ar kitą darbdavio pavestą arba su darbdaviui atstovaujancio asmens (toliau vadinama – įmonės vadovas) ar jo įgalioto asmens (toliau vadinama – darbdavio įgaliotas asmuo) žinia atliekamą darbą arba atliekant viešojo administravimo funkcijas;

8.2. parengiant darbui ir tvarkant darbo vietą, darbo priemones (prieš pradėdant darbą, darbo laiku ar po darbo) ar atliekant kitus su darbu susijusius veiksmus darbo vietoje, įmonės patalpose ar teritorijoje;

8.3. darbuotojui darbo metu vykstant darbo reikalais (vykdant darbdavio pavestą užduotį, įskaitant darbuotojo siuntimą tikrintis sveikatos);

8.4. vykstant į darbą ar iš darbo įmonės ar jos samdomu transportu;

8.5. dėl smurto, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai susiję su darbu;

8.6. papildomų ir specialių pertraukų metu darbo vietoje, įmonės patalpose ar jos teritorijoje;

8.7. darbuotojui dirbant sau (savo interesais) įmonėje su įmonės vadovo ar padalinio vadovo žinia;

8.8. darbuotoją nušalinus nuo darbo, tačiau nušalintajam esant įmonės patalpose, teritorijoje, kai nušalintas darbuotojas privalo laikytis nustatytos darbovietėje tvarkos.

9. N-1 formos aktai surašomi ir tais atvejais, kai nelaimingas atsitikimas įvyksta:

9.1. darbuotojui dirbant darbus, numatytus darbo sutartyje su namudininkais, jeigu nelaimingas atsitikimas įvyksta dėl darbdavio pateiktų medžiagų ar darbo priemonių, taip pat darbo (gamybos) proceso;

9.2. darbo metu atliekant pilietinę pareigą: gelbstint žmones, materialines vertybes gaisro, avarijos, stichinės ir kitos nelaimės padarinių įmonėje likvidavimo metu;

9.3. įmonės vadovo ar darbdavio įgalioto asmens rašytiniu pavedimu (nurodymu) darbuotojui dalyvaujant sporto, kultūros ir kituose panašiuose renginiuose; darbo metu dalyvaujant įstatymo numatytoje visuomeninėje veikloje;

9.4. darbuotojams, atleistiems nuo darbo valstybinėms arba visuomeninėms pareigoms atlikti;

9.5. išpėjimo apie darbo sutarties nutraukimą laikotarpiu darbdavio suteiktu darbuotojui laisvu nuo darbo laiku ieškotis naujo darbo, esant kitoje įmonėje;

9.6. asmens pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu darbo vietoje, įmonės patalpose ar jos teritorijoje.

10. Dėl nelaimingo atsitikimo, įvykusio darbuotojui esant komandiruotėje, surašomi:

10.1. N-1 formos aktas, kai nelaimingas atsitikimas įvyksta:

10.1.1. vykdant darbdavio užduotį paskirties vietoje;

10.1.2. vykstant iš poilsio vietos į užduoties vykdymo vietą ar atgal įmonės, su kuria sudaryta darbo sutartis, ar įmonės, į kurią darbuotojas komandiruotas, transportu ar jų samdytu transportu;

10.2. N-2 formos aktas, kai nelaimingas atsitikimas įvyksta pakeliui į darbdavio nurodytą užduoties vykdymo vietą ir iš jos, taip pat užduoties vykdymo vietovėje vykstant į poilsio (nakvynės) vietą ir iš jos, išskyrus šių Nuostatų 10.1.2 punkte nurodytus atvejus.

11. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo rezultatai surašomi N-2 formos akte, kai nelaimingas atsitikimas įvyksta darbuotojo darbo dienomis kelyje tarp darbovietės ir:

11.1. gyvenamosios vietos, išskyrus šių Nuostatų 8.4 punkte nurodytą atvejį;

11.2. ne darbovietėje esančios vietos, kurioje darbuotojui išmokamas darbo užmokestis;

11.3. vietos ne įmonės teritorijoje, kur darbuotojas gali būti pertraukos pailsėti ir pavalgyti metu;

11.4. įspėjimo apie darbo sutarties nutraukimą laikotarpiu darbdavio suteiktu darbuotojui laisvu nuo darbo laiku ieškotis naujo darbo, vykstant į kitą įmonę ir iš jos.

12. Nelaimingo atsitikimo tyrimo metu nustatčius, kad asmuo mirė dėl ligos, nesusijusios su darbu, arba kad įvykis darbe nesusijęs su darbu, įvykio tyrimas nutraukiamas ir N-1 ar N-2 formos aktas nesurašomas. Nelaimingi atsitikimai, nesusiję su darbu, yra įvykiai, kuriuos ištyrus nustatoma, kad nukentėjusysis:

12.1. sąmoningai (tyčia) siekė, kad įvyktų nelaimingas atsitikimas;

12.2. susižalojo ar mirė darydamas nusikalstamą veiką;

12.3. savavališkai be įmonės vadovo ar padalinio vadovo žinios dirbo sau (savo interesais);

12.4. nukentėjo, kai prieš jį buvo panaudotas smurtas, jeigu smurto aplinkybės ir motyvai nesusiję su darbu.

13. Nelaimingų atsitikimų darbe, nurodytų šių Nuostatų 12 punkte, tyrimo metu surinktus dokumentus Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius (lengvų nelaimingų atsitikimų atvejais – įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo) palieka saugoti įmonėje ir raštu informuoja nukentėjusįjį arba jo atstovą ar jo šeimą ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinį skyrių (toliau vadinama – draudimo įstaiga), kuriame registruota draudėju įmonė, nurodydamas, kodėl įvykis nesusijęs su darbu. Mirties ir sunkių sužalojimų atvejais, nurodytais šių Nuostatų 12 punkte, informuojamos Valstybinė darbo inspekcija Metodiniuose nurodymuose nustatyta tvarka, apylinkės prokuratūra ir pateikiama tyrimo medžia-

ga. Įvykių, nurodytų šių Nuostatų 12.1, 12.2 ir 12.4 punktuose, kai Valstybinės darbo inspekcijos išvados atitinka teisėsaugos institucijų išvadas, tyrimo medžiaga atitinkamos apylinkės prokuratūrai nesiuočiama.

14. Grupinio nelaimingo atsitikimo darbe atveju, kai nukentėjo daugiau negu vienas asmuo, atitinkamos formos aktas surašomas kiekvienam nukentėjusiajam atskirai.

15. Incidentai tiriami kaip lengvi nelaimingi atsitikimai darbe ir juos tiria komisijos ir asmenys, nurodyti šių Nuostatų 30 punkte. Ištyrus incidentą, surašomas laisvos formos aktas. Incidento tyrimo akte turi būti nurodytos jo aplinkybės ir priežastys, priemonės panašiems incidentams išvengti.

II. PRANEŠIMAI APIE NELAIMINGUS ATSITIKIMUS DARBE

16. Asmuo, nukentėjęs dėl nelaimingo atsitikimo darbe (jeigu jis pajėgia), ar matęs įvykį arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba įmonės vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai. Asmuo, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo nedelsdamas suteikti nukentėjusiajam pirmąją medicinos pagalbą.

17. Įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai turi informuoti kiekvieną darbuotoją įvadinio ar pirminio instruktavimo darbo vietoje metu apie jo pareigą nedelsiant pranešti apie kiekvieną nelaimingą atsitikimą, įvykusį darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo.

18. Įmonės vadovas, kiti darbdavio įgalioti asmenys privalo nedelsdami užtikrinti pirmosios medicinos ir kitokios pagalbos suteikimą, o prireikus nugabenti nukentėjusįjį į gydymo įstaigą, organizuoti nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą.

19. Apie nelaimingus atsitikimus darbe padalinio vadovas privalo nedelsdamas pranešti įmonės vadovui, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai, darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitetui.

20. Įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo apie sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, vadovaudamasis sunkių traumų klasifikaciniais požymiais, patvirtintais sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 397 (Žin., 2001, Nr. 64-2377), ir apie nelaimingus atsitikimus darbe, dėl kurių nukentėjęs asmuo mirė (įskaitant šių Nuostatų 40 punkte nurodytus įvykius), taip pat apie tai, kad asmuo mirė darbe dėl ligos, nesusijusios su darbu, privalo nedelsdamas telefonu, elektroniniu paštu, faksu arba kitomis ryšio priemonėmis pranešti:

20.1. atitinkamos apylinkės prokuratūrai;

20.2. Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, pateikdamas nustatytos formos pranešimą (pagal 3 priedą);

20.3. nukentėjusiojo šeimai ar jo atstovui.

21. Jeigu asmens sveikatos priežiūros įstaiga šių Nuostatų 27 punkte nustatyta tvarka dar nepranešė apie asmens sužalojimo sunkumą, įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo privalo sužinoti asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, ar nukentėjusiojo sužalojimas priskirtinas prie sunkių, ir apie tai pranešti šių Nuostatų 20 punkte nurodyta tvarka.

22. Įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo šių Nuostatų nustatyta tvarka privalo pagal kompetenciją pranešti apie nelaimingus atsitikimus darbe, susijusius su:

22.1. statinių avarijomis – Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos;

22.2. pavojingų objektų, kitų objektų ar įrenginių avarijomis, gaisrais, sproginiais – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos;

22.3. avarijomis vežant pavojingus krovinius – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybinei kelių transporto inspekcijai prie Susisiekimo ministerijos;

22.4. branduolinės energetikos objektų veiklos sutrikimais – Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai;

22.5. energijos tiekimu (elektros, šilumos, dujų, naftos ir jos produktų gamyba, perdavimu, paskirstymu) – Valstybinei energetikos inspekcijai prie Energetikos ministerijos.

23. Pranešimų šių Nuostatų 22 punkte nurodytoms įstaigoms išsiuntimo, jų atstovų dalyvavimo tiriant nelaimingą atsitikimą darbe tvarka nustatoma Metodiniuose nurodymuose.

24. Apie nelaimingą atsitikimą darbe, įvykusį profesinio mokymo įstaigos moksleiviui, aukštesniosios ar aukštosios mokyklos studentui per jų praktiką įmonėje, įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo privalo irgi nedelsdamas pranešti šių Nuostatų 20 punkte nustatyta tvarka mokymo įstaigai, kurios atstovas turi teisę dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe.

25. Asmens sveikatos priežiūros įstaiga, suteikusi nukentėjusiajam darbe medicinos pagalbą, nedelsdama (telefonu, elektroniniu paštu, faksu) praneša:

25.1. atitinkamos apylinkės prokuratūrai – apie sunkius ir mirtinus sužalojimus;

25.2. Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui ir darbdaviui – apie visus darbe sužalotus asmenis, įskaitant mirusiuosius gydymo įstaigoje dėl nelaimingo atsitikimo darbe.

26. Pranešimai apie sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe ir mirtį darbe dėl ligos Valstybinėje darbo inspekcijoje registruojami tokia tvarka:

26.1. Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniai skyriai registruoja darbdavių ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų pranešimus apie nelaimingus atsitikimus, nurodytus šių Nuostatų 20 ir 25 punktuose, ir nedelsdami praneša Valstybinei darbo inspekcijai apie sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusius Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus inspektuojamose įmonėse, Metodiniuose nurodymuose nustatyta tvarka;

26.2. Valstybinė darbo inspekcija registruoja jos teritorinių skyrių pranešimus apie sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe.

27. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurios suteikė nukentėjusiesiems pagalbą arba kuriose jie gydomi, apie sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, vadovaudamosi sunkių traumų klasifikaciniais požymiais, patvirtintais sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 397, per 2 paras nuo medicinos pagalbos suteikimo (raštu, elektroniniu paštu, faksu), o tais atvejais, kai traumos

sunkumas patikslinamas atlikus papildomus tyrimus, ne vėliau kaip per 5 paras nuo medicinos pagalbos suteikimo pateikia nukentėjusiųjų darbdaviams ir Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniams skyriams nustatytosios formos pažymas apie traumos sunkumą (pagal 4 priedą).

28. Asmens sveikatos priežiūros įstaigos per 3 darbo dienas nuo nukentėjusiojo dėl lengvų nelaimingų atsitikimų darbe gydymo pradžios nukentėjusiojo darbdavio ir Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus rašytiniu prašymu pateikia išvadas apie nukentėjusiojo sužalojimo pobūdį ir galimą sužalojimo būdą. Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus rašytiniu prašymu sunkių nelaimingų atsitikimų darbe atvejais, kai nukentėjusysis gydomas (buvo gydomas) asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, ši įstaiga per 7 darbo dienas nuo gydymo pradžios pateikia duomenis apie alkoholio kiekį (promilėmis), narkotinių, psichiką veikiančių medžiagų kiekį nukentėjusiojo kraujyje ir biologinėse terpėse, sužalojimo pobūdį ir galimą sužalojimo būdą. Mirtinų nelaimingų atsitikimų atvejais analogiškus duomenis, taip pat informaciją apie mirties priežastį Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus rašytiniu prašymu per 7 darbo dienas nuo ekspertizės atlikimo pateikia teismo medicinos ekspertai.

III. NELAIMINGŲ ATSITIKIMŲ DARBE TYRIMAS

29. Įmonės vadovas ar padalinio vadovas įmonėje, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas darbe, privalo darbo vietą ir įrenginių būklę iki nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo pradžios išsaugoti tokius, kokie jie buvo nelaimingo atsitikimo darbe metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių asmenų gyvybei ir sveikatai, tačiau visa tai, kas buvo iki pakeitimų, turi būti raštu ir grafiškai įforminta, nufotografuota ar nufilmuota.

30. Lengvus nelaimingus atsitikimus darbe tiria įmonės vadovo įsakymu ar kitu tvarkomuoju dokumentu patvirtinta dvišalė komisija, sudaryta iš darbdavio atstovo (atstovų), kuri (kuriuos) skiria įmonės vadovas, ir darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai, išrinkto (išrinktų) Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 13 straipsnio nustatyta tvarka. Atliekant tyrimą, gali dalyvauti nukentėjusysis. Jeigu darbdavys yra fizinis asmuo, lengvą nelaimingą atsitikimą darbe tiria darbdavio pareigas vykdantis asmuo arba paskirtas jo darbuotojas ir darbuotojų atstovas ar nukentėjusysis arba jo atstovas. Lengvas nelaimingas atsitikimas darbe turi būti ištirtas per 7 darbo dienas nuo įvykio (šis reikalavimas netaikomas šių Nuostatų 22, 34 ir 40 punktuose nurodytais atvejais).

31. Sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe tiria Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius, dalyvaujant darbdavio atstovui ir darbuotojų atstovui saugai ir sveikatai. Atliekant tyrimą, gali dalyvauti draudimo įstaigos atstovas, mokyimo įstaigos atstovas, nukentėjusysis arba jo atstovas. Jeigu darbdavio ir (ar) darbuotojų, nukentėjusiojo ar draudimo įstaigos atstovai nedalyvauja atliekant tyrimą, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius tiria nelaimingą atsitikimą darbe be jų.

32. Nelaimingi atsitikimai darbe, įvykę šių Nuostatų 22 punkte nurodytais atvejais, tiriami kartu su nelaimingą atsitikimą darbe sukėlusiomis avarijomis, įren-

ginio darbo sutrikimais, gaisrais, sprogimais, apsinuodijimais ir kitais įvykiais, kurie teisės aktų ir šių Nuostatų nustatyta tvarka turi būti ištirti atitinkamų kontrolę ir priežiūrą vykdančių įstaigų ar jų sudarytų komisijų, kurių veikloje tiriant mirtinus ir sunkius nelaimingus atsitikimus darbe dalyvauja Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai. Šios įstaigos, ištyrusios įvykį, tyrimo medžiagą (tyrimo metu surinktus dokumentus ir padarytas išvadas) ne vėliau kaip per 3 darbo dienas po tyrimo pabaigos pateikia: lengvų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais – dvišalei komisijai, sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe atvejais – atitinkamam Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui.

33. Nelaimingą atsitikimą darbe, dėl kurio mirė 3 ir daugiau asmenų, tiria komisija. Komisijos pirmininkas – Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, nariai – Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pavaduotojas, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio (inspektavimo) skyriaus vedėjas ir du šio skyriaus Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai. Atliekant tyrimą, dalyvauja darbdavio atstovas ir darbuotojų atstovo (atstovų) skirti asmenys. Komisija vertina darbdavio ir darbuotojų atstovų, taip pat šių Nuostatų 32 ir 35 punktuose nurodytų kontrolę ir priežiūrą vykdančių įstaigų pateiktas išvadas.

34. Nelaimingas atsitikimas darbe, apie kurį nukentėjusysis nustatytąja tvarka nėra pranešęs įmonės vadovui ar darbdavio įgaliotam asmeniui arba dėl kurio nukentėjusysis netenka darbingumo ne iš karto, ištiriamas, jeigu darbdavys gauna nukentėjusiojo arba jo atstovo ar jo šeimos rašytinį prašymą, ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo prašymo gavimo.

35. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius, tirdamas nelaimingą atsitikimą darbe, prireikus kviečia dalyvauti atliekant tyrimą visuomenės sveikatos centro apskrityje atstovą, potencialiai pavojingų įrenginių techninės būklės tikrinimo įstaigų ekspertus, specialistus, suinteresuotų įstaigų atstovus, kurie privalo pateikti tyrimui atlikti reikalingas išvadas ar informaciją. Nelaimingam atsitikimui darbe tirti Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius gali pasitelkti reikiamus ekspertus, o prireikus Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vedėjas dėl ekspertizių gali kreiptis į atitinkamas institucijas, įstaigas ir organizacijas. Ekspertizės skiriamos Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka.

36. Sunkaus ar mirtino nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas turi būti baigtas per 20 darbo dienų nuo įvykio. Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius ar jo pavaduotojas, atsižvelgdami į tyrimo sudėtingumą ir Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus, tiriančio nelaimingą atsitikimą darbe, motyvuotą prašymą, gali pratęsti tyrimo trukmę ne ilgiau kaip 20 darbo dienų. Nelaimingo atsitikimo darbe, dėl kurio mirė 3 ir daugiau asmenų, tyrimo trukmė gali būti pratęsta apibrėžtam laikui komisijos, tiriančios nelaimingą atsitikimą darbe, sprendimu.

37. Šių Nuostatų 22 ir 40 punktuose nurodytais atvejais nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas turi būti baigtas per 7 darbo dienas nuo šių Nuostatų 22 ir 40 punktuose nurodytų kontrolę ir priežiūrą vykdančių institucijų ar įstaigų išvadų, surinktos tyrimo medžiagos gavimo.

38. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe, kurie įvyksta laive, esančiame jūroje ar užsienio uoste, tyrimas turi būti baigtas per 7 darbo dienas po to, kai laivas grįžta į Lietuvos uostą arba gaunami iš laivo dokumentai, pagal šiuos Nuostatus ir laivo kapitono sudarytos komisijos tyrimo medžiagą. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius turi teisę papildomai gauti paaiškinimus ir kitus dokumentus, kurių reikia tyrimui atlikti.

39. Nelaimingų atsitikimų darbe, įvykusių už Lietuvos Respublikos ribų, tyrimas turi būti baigtas per 7 darbo dienas po to, kai per Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ar konsulines įstaigas, esančias užsienio valstybėse, ar iš įmonių, kuriose įvyko nelaimingi atsitikimai darbe, gaunami reikiami dokumentai.

40. Apie nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusius ne įmonės teritorijoje dėl geležinkelio, vandens, oro transporto, automobilių, traktorių ar kitų savaeigių mašinų eismo saugumo taisyklių, kurių laikymosi kontrolė nepriskirta Valstybinės darbo inspekcijos kompetencijai, pažeidimo, eismo įvykį tirianti įstaiga ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo įvykio raštu praneša įmonei, kurioje įdarbintas nukentėjęsysis, o įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo apie tai praneša, kaip nurodyta šių Nuostatų 20 punkte, atitinkamos apylinkės prokuratūrai ir nukentėjusiojo šeimai. Kai eismo įvykio metu sunkiai ar mirtinai sužalojamas darbuotojas (darbuotojai), eismo įvykį tirianti įstaiga apie sunkiai ar mirtinai sužalotą darbuotoją (darbuotojus) ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo įvykio raštu praneša atitinkamam Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui. Sunkius ir mirtinus nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusius eismo įvykių metu, tiria Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriai, vadovaudamiesi įstaigos, tyrusios eismo įvykį, pranešimu apie eismo įvykį, nustatytas jo aplinkybes, žinomus eismo saugumo taisyklių ar transporto priemonių techninės būklės reikalavimų pažeidimus.

41. Darbdaviui gavus šių Nuostatų 40 punkte nurodytą pranešimą apie eismo įvykį, dėl kurio darbuotojas patyrė lengvą sužalojimą, dvišalė komisija, nurodyta šių Nuostatų 30 punkte, surašo N-1 ar N-2 formos aktus.

42. Įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo sudaro sąlygas tirti nelaimingą atsitikimą darbe. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriams ar dvišalės komisijos nariams, tiriantiems nelaimingą atsitikimą darbe, pareikalavus, įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo privalo:

42.1. užtikrinti, kad būtų nufotografuota nelaimingo atsitikimo darbe vieta, parengta ir pateikta kita tyrimui atlikti reikalinga vaizdinė (grafinė) medžiaga;

42.2. pateikti dokumentus apie nelaimingo atsitikimo darbe vietos pakeitimą arba pažymą, kad įvykio vieta ir aplinka nepakeistos, kitus dokumentus, kurių reikia nelaimingam atsitikimui darbe tirti;

42.3. atlikti (užsakyti) techninius skaičiavimus, laboratorinius tyrimus, bandymus, išspausdinti tyrimui atlikti reikalingus dokumentus arba juos išversti į valstybinę, o prirėkus į užsienio kalbą, parengti reikiamus visos tyrimo medžiagos egzempliorius, pakviesti specialistus, ekspertus ir atlikti kitus darbus, kurių reikia nelaimingam atsitikimui darbe ištirti.

43. Nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo dokumentų kopijas patvirtina įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo savo parašu ir įmonės antspaudu.

44. Įmonės, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas darbe kitos įmonės darbuotojui, vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo privalo nedelsdamas pranešti apie tai nukentėjusiojo darbdaviui, išsaugoti įvykio vietą iki tyrimo pradžios tokią, kokia ji buvo įvykio metu, ir sudaryti reikiamas sąlygas tirti nelaimingą atsitikimą darbe. Įmonės, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas darbe, vadovo paskirtas atstovas dalyvauja tiriant tokį įvykį. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimą organizuoja ir juos apskaito įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo, su kuriuo nukentėjusysis yra sudaręs darbo sutartį.

45. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius ar dvišalė komisija, tiriantys nelaimingą atsitikimą darbe, turi teisę gauti iš įmonės vadovo, padalinių vadovų ir kitų asmenų žodinius ir rašytinius paaiškinimus. Iš minėtųjų asmenų paaiškinimus turi teisę gauti įstaiga ar komisija, tirianti įvykius, nurodytus šių Nuostatų 22 ir 40 punktuose.

46. Tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, būtina:

46.1. nustatyti, ar nepakeista nelaimingo atsitikimo darbe vieta. Jeigu ji pakeista, būtina sužinoti, kas joje pakeista, ir gauti iš darbdavio dokumentus, susijusius su įvykio vietos pakeitimu;

46.2. apžiūrėti nelaimingo atsitikimo darbe vietą, pareikalauti padaryti reikiamas fotografijas, sudaryti ir pateikti tyrimui atlikti reikalingą grafinę medžiagą;

46.3. gauti iš darbdavio tyrimui atlikti reikalingus duomenis, dokumentus ir paaiškinimus, iš įmonės vadovo, darbdavio įgalioto asmens, asmenų ir liudytojų – rašytinius paaiškinimus apie nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybes ir priežastis;

46.4. prireikus ir esant galimybei gauti nukentėjusiojo rašytinį paaiškinimą, susijusį su nelaimingu atsitikimu darbe;

46.5. nustatyti nelaimingą atsitikimą darbe sukėlusį pavojingą ar kenksmingą veiksnį (veiksnius) ir jo šaltinį;

46.6. nustatyti, ar nukentėjusysis nustatytąja tvarka apmokytas ir instrukuotas darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais (dirbti darbą, kurį atliekant įvyko nelaimingas atsitikimas darbe);

46.7. prireikus atlikti kitus veiksmus, reikalingus nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybėms ir priežastims nustatyti, kaip nustatyta Metodiniuose nurodymuose;

46.8. atsižvelgiant į šių Nuostatų 46.1–46.7 punktuose nurodytų klausimų ir dokumentų nagrinėjimo rezultatus, aprašyti nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybes, kaip nustatyta Metodiniuose nurodymuose. Duomenys nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybių aprašyme pateikiami pagal jų priežastinį ryšį su nelaimingu atsitikimu darbe;

46.9. (*neteko galios*);

46.10. (*neteko galios*);

46.11. (*neteko galios*);

46.12. (*neteko galios*);

46.13. (*neteko galios*);

46.14. (*neteko galios*);

46.15. (*neteko galios*);

46.16. (*neteko galios*);

46.17. nustatyti nelaimingo atsitikimo darbe priežastis;

46.18. (*neteko galios*).

47. Baigus sunkaus ar mirtino nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą, Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius surašo N-1 arba N-2 formos aktą. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus ir atliekant tyrimą dalyvavusių asmenų pasirašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas ir tyrimo medžiaga perduodami pasirašyti įmonės vadovui.

48. Lengvų nelaimingų atsitikimų darbe N-1 ir N-2 formos aktus, dalyvaujant darbuotojų atstovui (atstovams), surašo darbdavio atstovas. Dvišalės komisijos pasirašyti nelaimingo atsitikimo darbe aktai įteikiami įmonės vadovui.

49. Jeigu asmuo, dalyvavęs tiriant nelaimingą atsitikimą darbe, nesutinka su akto turiniu, jis aktą gali pasirašyti su pastaba, o savo nuomonę išdėstyti nelaimingo atsitikimo darbe N-1 ar N-2 formos akto priede.

50. Įmonės vadovas, gavęs nelaimingo atsitikimo darbe N-1 ar N-2 formos aktus ir tyrimo medžiagą, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas savo parašu ir įmonės antspaudu patvirtina, kad su tyrimo medžiaga susipažino. Jeigu įmonės vadovas nesutinka su tyrimo išvadomis, jis aktą pasirašo su pastaba, o savo nuomonę išdėsto N-1 ar N-2 formos akto priede.

51. Lengvų nelaimingų atsitikimų darbe N-1 ar N-2 formos akto vienas egzempliorius ir tyrimo medžiagos originalai paliekami įmonėje, o po vieną akto egzempliorių įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo akto gavimo privalo įteikti ar išsiųsti:

51.1. Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui;

51.2. nukentėjusiajam arba jo atstovui ar jo šeimai;

51.3. draudimo įstaigai (įstaigoms), kurioje (kuriose) nukentėjęs asmuo apdraustas nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu (su patvirtintomis tyrimo dokumentų kopijomis);

51.4. mokymo įstaigai, kurios mokinys ar studentas per praktiką įmonėje sužalotas.

52. Įmonės vadovas pasirašytą sunkaus ar mirtino nelaimingo atsitikimo darbe aktą kartu su tyrimo medžiaga ne vėliau kaip per 3 darbo dienas grąžina tyrusiam nelaimingą atsitikimą darbe Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriumi. Sunkaus ar mirtino nelaimingo atsitikimo darbe aktas (originalas) kartu su tyrimo medžiaga paliekamas įmonėje.

53. Tyręs nelaimingą atsitikimą darbe Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius, gavęs įmonės vadovo pasirašytus sunkių ar mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe N-1 ar N-2 formos aktus ir tyrimo dokumentų įmonėje patvirtintas kopijas, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas tyrimo medžiagą įteikia (išsiunčia):

53.1. Valstybinei darbo inspekcijai;

53.2. atitinkamos apylinkės prokuratūrai;

53.3. nukentėjusiajam arba jo atstovui ar jo šeimai;

53.4. draudimo įstaigai (įstaigoms), kurioje (kuriose) nukentėjusysis apdraustas nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu;

53.5. įmonėms ar įstaigoms, kurių atstovai dalyvavo tiriant nelaimingą atsitikimą darbe (joms pageidaujant);

53.6. profesinei sąjungai, kurios narys yra nukentėjusysis, ar kitiems darbuotojų atstovams (jiems pageidaujant);

53.7. mokymo įstaigai, kurios mokinys ar studentas per praktiką įmonėje sužalotas.

54. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo N-1 arba N-2 formos aktų kopijas įmonės vadovas pateikia kitoms institucijoms, įstaigoms ar įmonėms, jeigu jos to prašo raštu.

55. Nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo pažeidimų nagrinėjimo tvarka nustatyta Metodiniuose nurodymuose.

56. Valstybinei darbo inspekcijai per 10 darbo dienų nuo nelaimingo atsitikimo darbe akto gavimo nustačius, kad:

56.1. sunkus ar mirtinas nelaimingas atsitikimas darbe ištirtas pažeidžiant šių Nuostatų reikalavimus, – Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius skiria papildomą ar pakartotinį tyrimą, nurodydamas jo trukmę, bet ne ilgiau kaip 30 darbo dienų, ir apie tai informuoja įmonės vadovą, draudimo įstaigą, apylinkės prokuratūrą, nukentėjusįjį arba jo atstovą ar jo šeimą;

56.2. lengvas nelaimingas atsitikimas darbe ištirtas pažeidžiant šių Nuostatų reikalavimus, – Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius įpareigoja darbdavį per 15 darbo dienų atlikti papildomą ar pakartotinį lengvo nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą. Lengvo nelaimingo atsitikimo darbe papildomam tyrimui atlikti darbdavys gali sudaryti naują dvišalę komisiją arba pavesti jį atlikti komisijai, atlikusiai ankstesnį tyrimą. Pakartotinai lengvą nelaimingą atsitikimą darbe tiria darbdavio sudaryta kitos sudėties dvišalė komisija. Apie papildomą ar pakartotinį lengvo nelaimingo atsitikimo tyrimą darbdavys informuoja nukentėjusį darbuotoją arba jo atstovą, draudimo įstaigą (įstaigas). Papildomo ar pakartotinio lengvo nelaimingo atsitikimo tyrimo atitinkamos formos aktą ne vėliau kaip per 3 kalendorines dienas nuo tyrimo pabaigos darbdavys išsiunčia nukentėjusiajam arba jo atstovui, Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui ir draudimo įstaigai (įstaigoms), kurioje (kuriose) nukentėjusysis apdraustas nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu.

57. Papildomai tirti sunkų ar mirtiną nelaimingą atsitikimą darbe gali būti skiriamas ankstesnį tyrimą atlikęs arba kitas Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius.

58. Pakartotinai tirti sunkų ar mirtiną nelaimingą atsitikimą darbe skiriamas kitas Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius.

59. Atlikus papildomą ar pakartotinį nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą, gali būti paliktas galioti nepakeistas ankstesnio tyrimo metu surašytas atitinkamos formos nelaimingo atsitikimo darbe aktas (padaryta išvada) arba jis papildytas, arba surašytas naujas atitinkamos formos nelaimingo atsitikimo darbe aktas, arba tyrimas nutrauktas, kaip nurodyta šių Nuostatų 12 punkte.

60. Papildomo ar pakartotinio tyrimo medžiaga nagrinėjama Valstybinėje darbo inspekcijoje. Nustačius, kad nelaimingas atsitikimas darbe ištirtas nepažeidžiant šių Nuostatų reikalavimų, per 10 darbo dienų nuo papildomo ar pakartotinio tyrimo medžiagos gavimo ji išsiunčiama šių Nuostatų 53 punkte nustatyta tvarka, nurodžius sprendimą dėl ankstesnio tyrimo išvadų galiojimo.

IV. NELAIMINGŲ ATSTITIKIMŲ DARBE REGISTRAVIMAS, APSKAITA, ANALIZĖ IR TYRIMO DOKUMENTŲ SAUGOJIMAS

61. Įmonėje įvykę incidentai, nelaimingi atsitikimai darbe ir mirties atvejai darbe privalo būti užregistruoti nelaimingų atsitikimų darbe, incidentų ir nelaimingų atsitikimų darbe aktų registravimo žurnale (pagal 5 priedą).

62. Nelaimingi atsitikimai darbe, įvykę asmenims, esantiems įkalinimo ar socialinės globos įstaigose, jų darbo laiku, registruojami šiose įstaigose. Darbo biržų siųstiems asmenims atliekant įmonėse viešuosius darbus ar persikvalifikuojant įvykę nelaimingi atsitikimai darbe registruojami įmonėse, kuriose jie įdarbinti ar persikvalifikavo.

63. Nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusius profesinio mokymo įstaigų, įmonių mokiniams, aukštesniųjų ar aukštųjų mokyklų studentams per praktiką įmonėje, registruoja įmonė, kurioje įvyko nelaimingas atsitikimas darbe.

64. Visų ištirtų nelaimingų atsitikimų darbe aktai Valstybinėje darbo inspekcijoje registruojami ir įtraukiami į apskaitą pagal nelaimingo atsitikimo darbe ryšį su darbu, vadovaujantis Metodiniais nurodymais.

65. Nelaimingų atsitikimų darbe aktai Valstybinėje darbo inspekcijoje saugomi 45 metus. Sunkių ir mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo dokumentai saugomi nuolat. Nuolatinio saugojimo dokumentai į valstybinius archyvus perduodami Lietuvos Respublikos archyvų įstatymo (Žin., 1995, Nr. 107-2389; 2004, Nr. 57-1982) nustatyta tvarka.

66. Įmonėje lengvų nelaimingų atsitikimų darbe aktai ir tyrimo medžiaga saugomi 45 metus, o sunkių ir mirtinų – 75 metus.

67. Likviduojant įmonę, nelaimingų atsitikimų darbe aktai, jų tyrimo medžiaga ir nelaimingų atsitikimų darbe registravimo žurnalai perduodami saugoti Lietuvos Respublikos archyvų įstatymo nustatyta tvarka.

V. SKUNDŲ IR PAREIŠKIMŲ NAGRINĖJIMAS

68. Įmonės vadovui atsisakius organizuoti nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą, darbuotojų atstovai, nukentėjęs asmuo arba jo atstovas ar jo šeima apie tai praneša Valstybinei darbo inspekcijai. Valstybinė darbo inspekcija privalo skirti Valstybinės darbo inspekcijos inspektorių nelaimingam atsitikimui darbe tirti.

69. Jeigu darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai arba įmonės vadovas per 3 darbo dienas nepasirašo nelaimingo atsitikimo darbe tyrimo akto ir Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriui ar dvišalei komisijai raštu nepateikia motyvuotos akto nepasirašymo priežasties, surašytas nelaimingo atsitikimo darbe aktas įsigalioja nuo jo surašymo dienos.

70. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius gautą darbdavio atstovo ar darbuotojų atstovo arba įmonės vadovo ar atliekant tyrimą dalyvavusio asmens raštą, kuriame nurodyti akto nepasirašymo motyvai, privalo išnagrinėti ir apie priimtą sprendimą informuoti tokį raštą pateikusį asmenį, o pareiškėjo raštą ir priimtą sprendimą pridėti prie tyrimo medžiagos.

71. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriaus atliktas nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas ar sprendimai (išvados) dėl nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybių ir (ar) priežasties (priežasčių) įmonės vadovo, darbdavio atstovo ar darbuotojų atstovo (atstovų) saugai ir sveikatai pareiškimais gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui ar teismui.

72. Suinteresuotų asmenų pareiškimus dėl šių Nuostatų 40 punkte nurodytų eismo įvykių tyrimo nagrinėja šiuos įvykius tyrusios įstaigos jų nustatyta pareiškimų nagrinėjimo tvarka.

73. Įmonės vadovas, darbdavio atstovas ar darbuotojų atstovas (atstovai) saugai ir sveikatai pareiškimą dėl nelaimingo atsitikimo darbe aplinkybių ir priežasčių Lietuvos Respublikos vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui gali pateikti per 30 kalendorinių dienų nuo nelaimingo atsitikimo darbe akto surašymo, nukentėjusysis arba jo atstovas pareiškimą dėl lengvo nelaimingo atsitikimo darbe – per 2 mėnesius, o dėl sunkaus – per 6 mėnesius. Mirusiojo dėl nelaimingo atsitikimo darbe atstovas arba jo šeima dėl mirtino nelaimingo atsitikimo akte nurodytų aplinkybių ir priežasčių gali kreiptis į Lietuvos Respublikos vyriausiąją valstybinį darbo inspektorių per vienerius metus nuo nelaimingo atsitikimo darbe akto surašymo dienos.

74. Valstybinė darbo inspekcija pareiškimus dėl nelaimingų atsitikimų darbe aplinkybių ir priežasčių privalo išnagrinėti per 30 kalendorinių dienų nuo jų gavimo.

75. Valstybinei darbo inspekcijai išnagrinėjus gautus šių Nuostatų 73 punkte nurodytų asmenų pareiškimus, Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus įsakymu gali būti skiriamas papildomas ar pakartotinis nelaimingo atsitikimo darbe tyrimas. Valstybinei darbo inspekcijai nustačius, kad nėra pagrindo skirti papildomą ar pakartotinį nelaimingo atsitikimo darbe tyrimą, apie tai raštu informuojamas pareiškėjas.

76. Valstybinės darbo inspekcijos atsisakymas skirti papildomą ar pakartotinį tyrimą gali būti apskūstas teismui. Pareiškėjas, nesutinkantis su papildomo ar pakartotinio tyrimo išvadomis, įstatymų nustatyta tvarka gali kreiptis į teismą. Pakartotinis ar papildomas tyrimas taip pat gali būti skiriamas draudimo įstaigos motyvuotu prašymu.

77. Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimas dėl pareiškimų, kuriuose skundžiamas nelaimingų atsitikimų darbe tyrimas, gali būti įstatymų nustatyta tvarka skundžiamas teismui.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

78. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius pagal šiuos Nuostatus turi teisę tirti kiekvieną (taip pat lengvą) nelaimingą atsitikimą, įvykusį darbe, neatsižvelgdamas į įmonės nuosavybės formą, rūšį ar veiklos pobūdį. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius nelaimingus atsitikimus darbe tiria ir tais atvejais, kai įmonėje nėra galimybės sudaryti dvišalę komisiją nelaimingam atsitikimui darbe tirti.

79. Jeigu po to, kai buvo ištirtas nelaimingas atsitikimas darbe, nukentėjusysis dėl nelaimingo atsitikimo darbe patirtų sužalojimų miršta, įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo, gavęs informaciją apie šį įvykį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas raštu praneša Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui. Valstybinės darbo inspekcijos teritorinis skyrius nedelsdamas praneša Valstybinei darbo inspekcijai. Valstybinė darbo inspekcija, vadovaudamasi Metodiniais nurodymais, atitinkamai perkvalifikuoja ištirtą nelaimingą atsitikimą darbe ir praneša draudimo įstaigai, kurioje registruota draudėju įmonė, ir apylinkės prokuratūrai.

80. Ištyrus nelaimingą atsitikimą darbe, įmonės vadovas ar darbdavio įgaliotas asmuo organizuoja prevencijos priemonių nelaimingo atsitikimo darbe (taip pat galinčių įvykti tokių ar panašių nelaimingų atsitikimų darbe) priežastims pašalinti parengimą ir įgyvendinimą.

81. (*neteko galios*).

82. Valstybinė darbo inspekcija konsultuoja nelaimingų atsitikimų darbe tyrimo klausimais, kontroliuoja šių Nuostatų vykdymą įmonėse.

83. Nelaimingi atsitikimai darbe, įvykę iki šių Nuostatų įsigaliojimo, tiriami vadovaujantis teisės aktais, galiojusiais tuo metu, kai įvyko nelaimingas atsitikimas darbe.

84. Valstybinė darbo inspekcija, vadovaudamasi 2011 m. balandžio 11 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 349/2011, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1338/2008 dėl Bendrijos statistikos apie visuomenės sveikatą ir sveikatą bei saugą darbe nuostatos dėl nelaimingų atsitikimų darbe statistikos (OL 2011 L 97, p. 3), teikia šiame reglamente nurodytus duomenis apie nelaimingus atsitikimus darbe Europos Sąjungos statistikos tarnybai (EUROSTAT).

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2000, Nr. 47-1365.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ
SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGOSE**

2000 m. gegužės 31 d. Nr. 301

Vilnius

Siekdamas reglamentuoti profilaktinių sveikatos tikrinimų vykdymą ir kokybę bei apmokėjimo už juos tvarką bei vykdydamas Žmonių saugos darbe įstatymą (Žin., 1993, Nr. 55-1064), Sveikatos sistemos įstatymą (Žin., 1994, Nr. 63-1231; 1998, Nr. 112-3099), Profesinės sveikatos priežiūros įstatymą (Žin., 1999, Nr. 32-902), Radiacinės saugos įstatymą (Žin., 1999, Nr. 11-239), LR Vyriausybės 1999 05 07 nutarimą Nr. 544 (Žin., 1999, Nr. 41-1294) „Dėl darbų ir veiklos sričių, kuriose leidžiama dirbti asmenims, tik iš anksto pasitikriniusiems ir vėliau periodiškai besitikrinantiems sveikatą dėl užkrečiamųjų ligų, sąrašo ir šių asmenų sveikatos tikrinimo tvarkos“;

1. T v i r t i n u:

- 1.1. Profilaktinių sveikatos tikrinimų rūšis ir apmokėjimo tvarką (1 priedas);
- 1.2. Nėščiųjų ir motinų, iki vaikui sukaks vieneri metai, sveikatos tikrinimo tvarką (2 priedas);
- 1.3. Vaikų ir paauglių sveikatos tikrinimo tvarką (3 priedas);
- 1.4. Stojančiųjų į profesinio mokymo mokyklas ir įdarbinamų nepilnamečių sveikatos tikrinimo tvarką (4 priedas);
- 1.5. Sportuojančių asmenų sveikatos tikrinimo tvarką (5 priedas);
- 1.6. Neinfekcinių ligų profilaktikos ir kontrolės tvarką (6 priedas);
- 1.7. Vairuotojų sveikatos tikrinimo tvarką (7 priedas);
- 1.8. Norinčiųjų įsigyti civilinį ginklą sveikatos tikrinimo tvarką (8 priedas);
- 1.9. Vykstančiųjų į užsienį sveikatos tikrinimo tvarką (9 priedas);
- 1.10. Aviacijos darbuotojų sveikatos tikrinimo tvarką (10 priedas);
- 1.11. Jūrininkų ir vidaus vandenų transporto specialistų bei motorinių pramoninių laivų ir kitų motorinių plaukiojimo priemonių laivavedžių sveikatos tikrinimo tvarkos aprašą (11 priedas);
- 1.12. Geležinkelio darbuotojų sveikatos tikrinimo tvarką (12 priedas);
- 1.13. Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnių poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarką (13 priedas);
- 1.14. Asmenų, kuriems leidžiama dirbti tik iš anksto pasitikriniusiems ir vėliau periodiškai besitikrinantiems sveikatą dėl užkrečiamųjų ligų, sveikatos tikrinimo tvarką (14 priedas);
- 1.15. Gydytojų, norinčių gauti licenciją gydytojo veiklai, sveikatos tikrinimo tvarką (15 priedas);

- 1.16. Asmenų, norinčių būti advokatais, sveikatos tikrinimo tvarką (16 priedas);
- 1.17. Asmenų, norinčių susituokti, sveikatos tikrinimo tvarką (17 priedas);
- 1.18. Profilaktinių sveikatos tikrinimų kainas (18 priedas).

2. Pavedu:

2.1. Visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos visuomenės sveikatos centrų direktoriams užtikrinti, kad būtų atrinkti privalomo sveikatos tikrinimo kontingentai pagal šio įsakymo 7, 10, 11, 12, 13, 14 priedus;

2.2. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovams užtikrinti šio įsakymo vykdymą.

3. Laikau netekusiais galios:

3.1. Sveikatos apsaugos ministerijos 1992 04 21 įsakymą Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“;

3.2. Sveikatos apsaugos ministerijos 1994 12 13 įsakymą Nr. 432 „Dėl 1992 04 21 įsakymo Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos papildymo“ (Žin., 1994, Nr. 99-1992);

3.3. Sveikatos apsaugos ministerijos 1996 03 05 įsakymą Nr. 131 „Dėl asmenų, dirbančių kenksmingomis ir pavojingomis sąlygomis, privalomo sveikatos tikrinimo ir apmokėjimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 23-613);

3.4. Sveikatos apsaugos ministerijos 1995 05 16 įsakymą Nr. 260 „Dėl valdinių sveikatos patikrinimo“;

3.5. Sveikatos apsaugos ministerijos ir Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 06 12 įsakymą „Dėl sportuojančių asmenų sveikatos priežiūros ir medicinos priežiūros sporto renginių metu tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 57-1368);

3.6. Sveikatos apsaugos ministerijos 1996 10 28 įsakymą Nr. 541 „Dėl 1992 04 21 sveikatos apsaugos ministerijos įsakymo Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“ 2 priedo ir 4 priedo 3 skyriaus pakeitimo“ (Žin., 1996, Nr. 109-2493);

3.7. Sveikatos apsaugos ministerijos 1996 10 29 įsakymą Nr. 544 „Dėl Privalomojo sveikatos draudimo tarybos nustatytų draudžiamųjų sveikatos profilaktinių tikrinimų tvarkos“ (Žin., 1996, Nr. 109-2494);

3.8. Sveikatos apsaugos ministerijos 1996 11 14 įsakymą Nr. 575 „Dėl ketinančiųjų susituokti sveikatos tikrinimo tvarkos“;

3.9. sveikatos apsaugos ministro 1998 01 30 įsakymą Nr. 55 „Dėl Sveikatos apsaugos ministerijos 1992 04 21 įsakymo Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“ 10 priedo pakeitimo“ (Žin., 1998, Nr. 20-526);

3.10. sveikatos apsaugos ministro 1999 03 18 įsakymą Nr. 125 „Dėl Sveikatos apsaugos ministerijos 1998 01 30 įsakymo Nr. 55 „Dėl Sveikatos apsaugos ministerijos 1992 04 21 įsakymo Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“ 10 priedo pakeitimo“ dalinio pakeitimo“;

4. Įsakymo vykdymo kontrolę pavedu viceministrei R. Vaitkienei.

Sveikatos apsaugos ministras

Raimundas Alekna

PATVIRTINTA

sveikatos apsaugos ministro

2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301

1 priedas

**PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ RŪŠYS IR
APMOKĖJIMO TVARKA**

I. PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ RŪŠYS

1. Profilaktiniai sveikatos tikrinimai:
 - 1.1. nėščiąjų ir motinų, iki vaikui sukaks vieneri metai (2 priedas);
 - 1.2. vaikų ir paauglių (3 priedas);
 - 1.3. stojančiųjų į profesinio mokymo mokyklas ir įdarbinamų nepilnamečių (4 priedas);
 - 1.4. stojančiųjų į krašto apsaugos, vidaus reikalų sistemos aukštesniąsias ir aukštesnias mokyklas Krašto apsaugos ir Vidaus reikalų ministerijų nustatyta tvarka;
 - 1.5. sportuojančių asmenų sveikatos tikrinimas (išskyrus profesionalus) (5 priedas);
 - 1.6. neinfekcinių ligų profilaktikos ir kontrolės (6 priedas);
 - 1.7. dispanserizuotųjų (atskira tvarka);
 - 1.8. vairuotojų mėgėjų (7 priedas);
 - 1.9. norinčiųjų įsigyti civilinį ginklą (8 priedas);
 - 1.10. vykstančiųjų į užsienį (9 priedas);
 - 1.11. aviatorių mėgėjų (10 priedas);
 - 1.12. išankstiniai (prieš pradėdant darbą ar veiklą) ir periodiniai (darbo metu ar kai veikla tęsiama) profilaktiniai sveikatos tikrinimai:
 - 1.12.1. Jūrininkų ir vidaus vandenų transporto specialistų bei motorinių pramoginių laivų ir kitų motorinių plaukiojimo priemonių laivavedžių sveikatos tikrinimo tvarkos aprašą (11 priedas).
 - 1.12.2. geležinkelio darbuotojų (12 priedas);
 - 1.12.3. aviacijos darbuotojų (10 priedas);
 - 1.12.4. vairuotojų (7 priedas);
 - 1.12.5. asmenų, norinčių pradėti dirbti ar dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (sveikatai kenksmingų veiksnių poveikyje ar pavojingus darbus) (13 priedas);
 - 1.12.6. darbų ir veiklos sričių, kuriose įsidarbinant ir dirbant privaloma profilaktiškai tikrintis sveikatą dėl užkrečiamųjų ligų (14 priedas);
 - 1.13. kiti profilaktiniai sveikatos tikrinimai:
 - 1.13.1. gydytojų, kitų sveikatos priežiūros specialistų, norinčių gauti licenciją ar perregistruoti jos galiojimą (15 priedas);
 - 1.13.2. asmenų, norinčių būti advokatais (16 priedas);
 - 1.13.3. asmenų, atvykusių tikrintis savo noru, profilaktiniai sveikatos tikrinimai (tarp jų – asmenų, norinčių susituokti (17 priedas));
 - 1.14. profilaktinių sveikatos tikrinimų kainos (18 priedas).

II. PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ APMOKĖJIMO TVARKA

2. Pirminės ir antrinės sveikatos priežiūros paslaugos, teikiamos atliekant profilaktinius sveikatos tikrinimus, nurodytus 1.1–1.3 ir 1.5–1.7 ir 1.13 punktuose, apdraustiesiems privalomuoju sveikatos draudimu (toliau vadinami – apdraustaisiais), apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų. Pirminės sveikatos priežiūros paslaugos – iš nustatytos metinės vieno gyventojų pirminės sveikatos priežiūros bazinės kainos, specialistų konsultacijos, reglamentuojamos šiuo įsakymu – pagal specialistų profilaktinio tikrinimo kainą, patvirtintą šiuo įsakymu. Jeigu specialistų, nesant bendrosios praktikos gydytojo (BPG), konsultacijos suteikiamos pagal Lietuvos medicinos normoje MN 14:1999 „Bendrosios praktikos gydytojas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ (Žin., 1999, Nr. 109–3196) nurodytą kompetenciją, jos apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų (pirminės sveikatos priežiūros metinės vieno gyventojų bazinės kainos).

Sporto medicinos centruose profilaktiniai sveikatos tikrinimai atliekami pagal šio įsakymo 5 priedą „Sportuojančių asmenų sveikatos tikrinimas“, ir tokių tikrinimų išlaidos dengiamos iš lėšų, skirtų šiems centrams išlaikyti.

3. Pirminės ir antrinės sveikatos priežiūros paslaugos, teikiamos atliekant profilaktinius sveikatos tikrinimus, nurodytus 1.4 punkte, krašto apsaugos, vidaus reikalų sistemos sveikatos priežiūros įstaigose apmokamos iš lėšų, skirtų šioms įstaigoms išlaikyti. Šiais atvejais asmens sveikatos priežiūros įstaiga, kurią pacientai yra pasirinkę, išduoda išrašą (F Nr. 027/a) iš asmens sveikatos istorijos (F Nr. 025/a) ar asmens sveikatos istoriją (F Nr. 025/a), ne trumpesnę kaip paskutinių 5 metų (F Nr. 025/a išduodama tik prašant asmens sveikatos priežiūros įstaigai).

4. Pirminės ir antrinės sveikatos priežiūros paslaugas, teikiamas atliekant profilaktinius sveikatos tikrinimus, nurodytus 1.8–1.11 punktuose, apmoka pacientas arba už jį moka kiti fiziniai ar juridiniai asmenys pagal sveikatos apsaugos ministro 1999 07 30 įsakymu Nr. 357 „Dėl mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašo, kainų nustatymo ir jų indeksavimo tvarkos bei šių paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarkos“ (Žin., 1999, Nr. 67–2175) patvirtintas mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kainas.

5. Išankstinių (prieš pradėdant darbą) ir periodinių profilaktinių 1.12 papunkčiuose nurodytų sveikatos tikrinimų paslaugos apmokamos šia tvarka:

5.1. įsidarbinant (1.12 papunktis) numatytos šios tvarkos prieduose pirminės sveikatos priežiūros paslaugų išlaidos apdraustiesiems apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų (nustatytos pirminės sveikatos priežiūros metinės vieno gyventojų bazinės kainos), 1.12.1–1.12.5 papunkčiuose nurodytų sveikatos tikrinimų antrinės sveikatos priežiūros paslaugos ir pirminės sveikatos priežiūros specializuotos darbo medicinos paslaugos apmokamos iš darbdavio lėšų pagal šiuo įsakymu patvirtintą profilaktinio tikrinimo kainą;

1.12.6 papunktyje nurodytų sveikatos tikrinimų (darbų ir veiklos sričių, kuriems privaloma profilaktiškai tikrintis sveikatą dėl užkrečiamųjų ligų) antrinės sveikatos priežiūros paslaugas apmoka pats pacientas arba už jį moka kiti fiziniai ar juridiniai asmenys pagal šiuo įsakymu patvirtintą profilaktinio tikrinimo kainą;

5.2. periodinių sveikatos tikrinimų (1.12 papunktis) išlaidos apmokamos iš darbdavio lėšų.

6. Neapdraustieji privalomuoju sveikatos draudimu (išskyrus nėščiąsias) už visas profilaktinio sveikatos tikrinimo paslaugas moka patys ar už juos moka kiti fiziniai ar juridiniai asmenys pagal profilaktinių tikrinimų ar paslaugų kainas, nustatytas Sveikatos apsaugos ministerijos 1996 03 26 įsakymu Nr. 178 „Dėl valstybės ir savivaldybių remiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kainyno patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. 35–892).

7. Jei asmuo tuo pačiu metu kreipiasi dėl kelių profilaktinių sveikatos tikrinimų, tai mokama tik už vieną, daugiau kainuojantį, sveikatos tikrinimą.

8. Pirminės sveikatos priežiūros paslaugos apdraustiesiems šios tvarkos numatytais atvejais apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų (pirminės sveikatos priežiūros metinės vieno gyventojo bazinės kainos), kai apdraustiesiems šios paslaugos suteikiamos toje sveikatos priežiūros įstaigoje, kurią jie nustatyta tvarka yra pasirinkę. Jei apdraustieji dėl šių paslaugų kreipiasi į kitą sveikatos priežiūros įstaigą, už paslaugas moka patys arba už juos moka kiti fiziniai ar juridiniai asmenys. Pirminės sveikatos priežiūros profilaktinių sveikatos tikrinimų paslaugos atliekamos vadovaujantis Lietuvos medicinos norma MN 14:1999 „Bendrosios praktikos gydytojas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“.

9. Pacientas gali būti siunčiamas konsultuotis pas kitus gydytojus specialistus (nenurodytus šio įsakymo prieduose), jei profilaktinio sveikatos tikrinimo metu nustatomos medicininės indikacijos. Šios konsultacijos apmokamos pagal patvirtintą gydytojo specialisto konsultacijos bazinę kainą iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų.

10. Atvykusių savo noru profilaktinių sveikatos tikrinimų (1.13.3 papunktis), jei teisės aktai nenumato kitaip, periodiškumą, siuntimą atlikti tyrimus ir konsultuotis nustato pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikiantis gydytojas. Šios sveikatos priežiūros paslaugos apdraustiesiems apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšų (pirminės sveikatos priežiūros metinės vieno gyventojo bazinės kainos). Pas specialistus konsultuotis siunčiama tik esant medicininių indikacijų.

III. MEDICININĖS DOKUMENTACIJOS PILDYMAS ATLIKUS PROFILAKTINIUS SVEIKATOS TIKRINIMUS

11. Profilaktinių sveikatos tikrinimų duomenys įrašomi į paciento asmens sveikatos istoriją (F Nr. 025/a) ar vaiko sveikatos raidos istoriją (F Nr. 025-112 a) ir kitus reikiamus dokumentus.

12. Atlikus profilaktinį tikrinimą, pacientui išduodama nustatytos formos pažyma.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2013, Nr. 70-3541.

Neoficialus nutarimo tekstas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTRO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO 2005 M. BALANDŽIO
15 D. ĮSAKYMO NR. A1-103/V-265 „DĖL DARBUOTOJŲ
APSAUGOS NUO TRIUKŠMO KELIAMOS RIZIKOS
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO

2013 m. birželio 25 d. Nr. A1-310/V-640

Vilnius

1. P a k e i č i a m e Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymą Nr. A1-103/V-265 „Dėl Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 53-1804):

1.1. išdėstome preambulę taip:

„Įgyvendindami 2003 m. vasario 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/10/EB dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizinių veiksnių (triukšmo) keliamą riziką darbuotojams (septynioliktoji atskira Direktyva, kaip apibrėžta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 300), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1137/2008 (OL 2008 L 311, p. 1), ir siekdami nustatyti darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus:“;

1.2. išdėstome nurodytu įsakymu patvirtintus Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatus nauja redakcija (pridedama).

2. N u s t a t o m e, kad šis įsakymas įsigalioja 2013 m. lapkričio 1 d.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

Sveikatos apsaugos ministras

Vytenis Povilas Andriukaitis

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. A1-103/V-265

(Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. A1-310/V-640 redakcija)

DARBUOTOJŲ APSAUGOS NUO TRIUKŠMO KELIAMOS RIZIKOS NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatai (toliau – šie Nuostatai) parengti vadovaujantis 2003 m. vasario 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/10/EB dėl būtiniausių sveikatos ir saugos reikalavimų, susijusių su fizinių veiksnių (triukšmo) keliamą riziką darbuotojams (septynioliktoji atskira Direktyva, kaip apibrėžta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 4 tomas, p. 300), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1137/2008 (OL 2008 L 311, p. 1), nuostatomis.

2. Šiuose Nuostatuose nustatyti būtiniausi darbuotojų apsaugos nuo profesinės rizikos (ypač jų klausai), kurią kelia ar gali sukelti triukšmas, reikalavimai.

3. Šių Nuostatų reikalavimai taikomi bet kuriai darbuotojų veiklai bet kurios ekonominės veiklos rūšies įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose (toliau – įmonės) ir jų darbo vietose, kai darbuotojams kyla ar gali kilti triukšmo sukeliama profesinė rizika.

4. Pagrindiniai darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimai, siekiant apsaugoti darbuotojus nuo profesinės rizikos, kurią kelia ar gali sukelti triukšmas, ar tokią riziką sumažinti, yra nustatyti Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme (Žin., 2003, Nr. 70-3170). Kolektyvinėse sutartyse, kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose specifines veiklos sritis, gali būti nustatyti ir taikomi papildomi reikalavimai, užtikrinantys aukštesnę darbuotojų apsaugos lygį, negu nustatyta šiuose Nuostatuose.

5. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

Didžiausiasis akimirkinis garso slėgis (p_{peak}) – didžiausia „C“ dažninė svertinė momentinė garso slėgio vertė.

Kasdienis triukšmo ekspozicijos lygis ($L_{EX,SH}$) – normuotasis aštuonių valandų darbo dienos triukšmo ekspozicijos lygis, kaip apibrėžta Lietuvos standarto LST ISO 1999:2004 „Akustika. Darbo vietų triukšmo ekspozicijos nustatymas ir klausos pablogėjimo dėl triukšmo poveikio įvertinimas“ (tapatus ISO 1999:1990) 3.6 punkte. Taikoma bet kuriam triukšmo darbe pobūdžiui, įskaitant impulsinį triukšmą.

Savaitinis triukšmo ekspozicijos lygis – kasdienių veikiančio triukšmo (triukšmo ekspozicijos) lygių vidurkis per 5 dienų darbo savaitę, kai darbo dienos yra aštuonių valandų trukmės, kaip apibrėžta Lietuvos standarto LST ISO 1999:2004 3.6 punkte (2 pastaba).

Ototoksinės medžiagos – tai cheminės medžiagos ir preparatai, galintys sukelti klausos pažeidimus.

Kitos šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme bei kituose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II. RIBINĖ EKSPOZICIJOS VERTĖ IR EKSPOZICIJOS VERTĖS

6. Šiuose Nuostatuose ribinė triukšmo ekspozicijos vertė ir viršutinė bei žemutinė ekspozicijos vertės nustatomos pagal kasdienes triukšmo ekspozicijos lygius bei didžiausius akimirkinius garso slėgius ir yra tokios:

6.1. ribinė ekspozicijos vertė: $L_{EX, 8h} = 87$ dB(A) ir atitinkamai $p_{peak} = 200$ Pa (140 dB (C), kai pamatinis slėgis 20 μ Pa);

6.2. viršutinė ekspozicijos vertė: $L_{EX, 8h} = 85$ dB(A) ir atitinkamai $p_{peak} = 140$ Pa (137 dB (C), kai pamatinis slėgis 20 μ Pa);

6.3. žemutinė ekspozicijos vertė: $L_{EX, 8h} = 80$ dB(A) ir atitinkamai $p_{peak} = 112$ Pa (135 dB (C), kai pamatinis slėgis 20 μ Pa).

7. Nustatant, ar darbuotojo neveikia triukšmas, viršijantis ribinę ekspozicijos vertę, nurodytą šių Nuostatų 6.1 punkte, tikrasis (faktinis) triukšmo veikimas darbuotojui yra vertinamas atsižvelgiant į triukšmo sumažinimą, kai naudojamosi asmeninėmis klausos apsaugos priemonėmis.

Nustatant, ar neviršijamos šių Nuostatų 6.2 ir 6.3 punktuose nurodytos ekspozicijos vertės, neatsižvelgiama į tai, kad naudojamosi asmeninėmis klausos apsaugos priemonėmis.

8. Veiklos srityse, kuriose kasdienis veikiantis triukšmas skirtingomis darbo dienomis yra labai nevienodas, nustatant, ar neviršijamos šių Nuostatų 6.1, 6.2 ir 6.3 punktuose nurodytos triukšmo ekspozicijos vertės, vietoj kasdienio triukšmo ekspozicijos lygio galima vertinti savaitinį veikiančio triukšmo lygį, jeigu:

8.1. savaitinis triukšmo ekspozicijos lygis, kaip parodo atitinkama stebėseną, neviršija 87 dBA, tai yra, neviršija ribinės ekspozicijos vertės;

8.2. imamasi atitinkamų priemonių, siekiant iki minimumo sumažinti su tokio- mis veiklos sritimis susijusią riziką.

III. TRIUKŠMO KELIAMOS RIZIKOS NUSTATYMAS IR VERTINIMAS

9. Darbdavys, įgyvendindamas darbdavio pareigą sudaryti darbuotojams saugias ir sveikatai nekenksmingas darbo sąlygas, vadovaudamasis Profesinės rizikos vertinimo bendraisiais nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961 (Žin., 2012, Nr. 126-6350), organizuoja triukšmo keliamos rizikos vertinimą ir, jei reikia, atlieka triukšmo lygių matavimus.

10. Matavimo metodai ir matavimo priemonės turi atitikti matuotino triukšmo pobūdį, trukmę ir kitus triukšmo parametrus, matavimo sąlygas. Matavimo metodai ir matavimo priemonės turi užtikrinti, kad bus nustatyti triukšmo parametrai, ir sudaryti galimybę nustatyti, ar neviršijamos šių Nuostatų 6.1–6.3 punktuose nurodytos triukšmo ekspozicijos vertės.

11. Darbo aplinkoje esančio triukšmo ekspozicijos lygio matavimai atliekami vadovaujantis Lietuvos standartu LST EN ISO 9612:2009 „Akustika. Darbo vietų triukšmo ekspozicijos nustatymas. Ekspertinis metodas (ISO 9612:2009).

12. Matavimo priemonės turi atitikti joms keliamus teisinio metrologinio reglamentavimo reikalavimus. Matavimo rezultatai įvertinami atsižvelgiant į matavimo paklaidas, nustatytas metrologijos srities teisės aktais.

13. Triukšmo keliamos rizikos vertinimą ir triukšmo ekspozicijos lygių matavimus, nurodytus šių Nuostatų 9 punkte, planuoja ir atlieka asmenys, nurodyti Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų 6 ir 7 punktuose. Duomenys, gauti įvertinus ir (ar) išmatavus triukšmo ekspozicijos lygį, įforminami vadovaujantis Profesinės rizikos vertinimo bendraisiais nuostatais ir saugomi Bendrųjų dokumentų saugojimo terminų rodyklėje, patvirtintoje Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2011 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-100 (Žin., 2011, Nr. 32-1534), nustatytais terminais.

14. Vertinant triukšmo keliamą riziką darbuotojo sveikatai, ypač turi būti atsižvelgiama į:

14.1. triukšmo ekspozicijos lygį, pobūdį ir trukmę, taip pat į bet koki impulsinį triukšmą;

14.2. šių Nuostatų 6.1, 6.2 ir 6.3 punktuose nustatytas triukšmo ekspozicijos vertes;

14.3. bet kokią galimą poveikį didesnės rizikos darbuotojų grupių (nėščių, neseniai pagimdžiusių, krūtimi maitinančių moterų, jaunų asmenų, neįgaliųjų) saugai ir sveikatai;

14.4. galimą įtaką darbuotojų saugai ir sveikatai, kuri gali atsirasti dėl triukšmo ir darbe naudojamų ototoksinių medžiagų sąveikos bei triukšmo ir vibracijos sąveikos;

14.5. bet kokią netiesioginį triukšmo poveikį darbuotojų saugai ir sveikatai, atsirandantį dėl sąveikos tarp triukšmo, išpėjamųjų signalų ir kitų garsų, į kuriuos reikia atsižvelgti, siekiant sumažinti nelaimingų atsitikimų darbe riziką;

14.6. darbo priemonės gamintojo pateiktą informaciją apie darbo priemonės skleidžiamą triukšmą;

14.7. kitų darbo priemonių, skleidžiančių mažesnę triukšmą, panaudojimo galimybes vietoj naudojamų didesnę triukšmą skleidžiančių priemonių;

14.8. galimas triukšmo poveikio pasekmės, kai dirbama daugiau nei 8 darbo valandas per dieną ar 40 darbo valandų per savaitę;

14.9. darbuotojų sveikatos patikrinimų išvadas;

14.10. darbuotojų apšūpinimą asmeninėmis klausos apsaugos priemonėmis.

15. Darbdavys, vadovaudamasis Profesinės rizikos vertinimo bendraisiais nuostatais, įvertina profesinę riziką ir nustato, kokių priemonių reikia imtis, atsižvelgiant į šių Nuostatų 16–24 punktus. Profesinės rizikos įvertinimas atnaujinamas arba atliekamas iš naujo Profesinės rizikos vertinimo bendruosiuose nuostatuose nustatytais atvejais, ypač svarbių pakeitimų atvejais, dėl kurių ankstesnis įvertinimas gali nebeatitikti tikrovės, arba kai tai būtina atsižvelgiant į sveikatos patikrinimų rezultatus.

IV. TRIUKŠMO KELIAMOS PROFESINĖS RIZIKOS ŠALINIMO IR MAŽINIMO PRIEMONĖS

16. Nustatyta triukšmo keliami profesinė rizika turi būti šalinama arba kiek įmanoma sumažinama. Atsižvelgiant į technikos pažangą ir turimas priemones, leidžiančias kontroliuoti profesinę riziką pačiame šaltinyje, ji pašalinama triukšmo šaltinyje arba sumažinama iki minimumo. Triukšmo keliami profesinė rizika mažinama taikant Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje numatytus principus ir atsižvelgiant į:

16.1. kitus darbo metodus, leidžiančius sumažinti triukšmą;

16.2. kitas darbo priemones, skleidžiančias mažesnę triukšmą;

16.3. darbuotojų, darbo vietų įrengimą, jų išplanavimą ir jose esančių darbo priemonių įrengimą;

16.4. informaciją ir darbuotojų mokymą teisingai naudoti darbo priemones, kad triukšmo poveikis darbuotojams būtų sumažintas iki minimumo;

16.5. triukšmo mažinimą techninėmis priemonėmis: akustinio triukšmo sumažinimą naudojant skydus, aptvarus, garsą sugeriančias dangas ir triukšmo statiniuose sumažinimą jį slopinant arba izoliuojant bei naudojant kitas darbdavio pasirinktas priemones;

16.6. rengiamas ir įgyvendinamas darbo priemonių, darbo vietų ir darbo įrenginių techninės priežiūros programos ir (ar) priemonės;

16.7. darbo organizavimą, darbo metodų, leidžiančių sumažinti triukšmo veikimą, taikymą, tarp jų – triukšmo poveikio darbuotojams trukmės ribojimą ir specialių poilsio pertraukų nustatymą, kaip nustatyta Papildomų ir specialiųjų pertraukų, įskaitomų į darbo laiką, nustatymo tvarkoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 3 d. nutarimu Nr. 160 (Žin., 2003, Nr. 14–559).

17. Jeigu, atlikus šių Nuostatų 15 punkte nurodytą profesinės rizikos įvertinimą, nustatoma, kad viršijama viršutinė ekspozicijos vertė, darbdavys sukuria ir įdiegia techninių ir (arba) organizacinių priemonių programą, skirtą triukšmo poveikiui sumažinti, ypač atsižvelgdamas į šių Nuostatų 16 punkte minimas priemones.

18. Nustačius, kad triukšmas gali viršyti viršutinę ekspozicijos vertę, darbo vietos turi būti pažymėtos išpėjamoju apie bendrojo pobūdžio pavojų ženklu ir įpareigojamuoju ženklu, kad būtina naudoti klausos apsaugos priemones, vadovaujantis Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbuovietėse nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 1999 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 95 (Žin., 1999, Nr. 104–3014), ir turi būti apribotas

įėjimas į tokias vietas, jei tai yra techniškai įmanoma ir tokias priemones pagrindžia rizikos įvertinimas.

19. Darbdavys užtikrina, kad poilsio patalpos būtų įrengiamos pagal Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 501 (Žin., 2003, Nr. 40–1820), ir kad poilsio patalpose triukšmas būtų sumažintas iki minimalaus lygio.

20. Darbdavys šių Nuostatų 16–17 punktuose nurodytas priemones derina su reikalavimais ypatingos rizikos grupėms priklausantiems darbuotojams.

V. DARBUOTOJŲ APSAUGA

21. Jeigu triukšmo keliamos rizikos negalima išvengti įgyvendinant šių Nuostatų 16 punkte nurodytas bei kitas darbdavio pasirinktas priemones ir triukšmo ekspozicijos lygis viršija žemutinę ekspozicijos vertę, darbdavys aprūpina darbuotojus asmeninėmis klausos apsaugos priemonėmis. Kai triukšmo ekspozicijos lygis yra lygus ar viršija viršutinę ekspozicijos vertę, darbuotojai turi naudoti asmenines klausos apsaugos priemones. Šios priemonės turi būti pritaikytos konkrečiam darbuotojui ir parenkamos vadovaujantis Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. A1-331 (Žin., 2007, Nr. 123-5055). Asmeninės klausos apsaugos priemonės pasirenkamos taip, kad klausai keliami rizika būtų panaikinta arba sumažinta iki minimumo.

22. Darbdavys privalo užtikrinti klausos apsaugos priemonių naudojimą ir organizuoti šiame skyriuje nurodytų priemonių taikymo veiksmingumo kontrolę.

VI. TRIUKŠMO VEIKIMO RIBOJIMAS

23. Darbuotojus veikiančio triukšmo ekspozicijos lygis jokiais aplinkybėmis neturi viršyti ribinės ekspozicijos vertės, nurodytos šių Nuostatų 6.1 punkte.

24. Jeigu, nepaisant priemonių, kurių buvo imtasi įgyvendinant šiuos Nuostatus, yra nustatoma, kad viršijama ribinė ekspozicijos vertė, darbdavys nedelsdamas imasi veiksmų, siekdamas, kad triukšmas būtų sumažintas iki mažesnio už ribinę ekspozicijos vertę, nustato priežastis, dėl kurių ribinė ekspozicijos vertė yra viršijama, ir taiko apsaugos ir prevencijos priemones, kad ribinė ekspozicijos vertė nebūtų viršijama dar kartą.

VII. DARBUOTOJŲ INFORMAVIMAS IR MOKYMAS

25. Darbdavys privalo užtikrinti, kad darbuotojai, kuriems darbe kyla profesinė rizika dėl triukšmo, ir jų atstovai būtų supažindinti su triukšmo keliamos profesinės rizikos įvertinimo rezultatais, apmokyti ir informuoti apie riziką, kurią kelia triukšmas, o ypač apie:

25.1. tokios rizikos sveikatai pobūdį;

25.2. priemones, kurių imtasi, kad būtų pašalinta arba iki minimumo sumažinta triukšmo keliami profesinė rizika;

25.3. šių Nuostatų 6 punkte nustatytas ribinę ekspozicijos vertę, viršutinę ir žemutinę ekspozicijos vertes;

25.4. faktinius išmatuotus triukšmo ekspozicijos lygius, nurodydamas, ar jie neviršija leistinų verčių, paaiškindamas jų svarbą ir galimą profesinę riziką;

25.5. teisingą asmeninių klausos apsaugos priemonių naudojimą;

25.6. įmonėje nustatytą pranešimų apie traumas ir kitus sveikatos pakenkimus tvarką, o ypač apie klausos pakenkimo požymius, ir pranešimo padalinio vadovui ar kitam įmonės administracijos pareigūnui apie klausos pakenkimo požymius svarbą;

25.7. įmonėje nustatytą darbuotojų, kuriems privalomi sveikatos patikrinimai, sąrašą, sveikatos patikrinimų grafiką ir aplinkybes, kurioms esant darbuotojas turi teisę neeilinį kartą pasitikrinti sveikatą;

25.8. saugią darbo praktiką siekiant sumažinti triukšmo poveikį.

VIII. KONSULTAVIMASIS SU DARBUOTOJAIS IR JŲ DALYVAVIMAS

26. Darbdavys konsultuojasi su darbuotojais ir (ar) jų atstovais ir jie turi teisę dalyvauti svarstant apsaugos nuo triukšmo klausimus, ypač:

26.1. triukšmo profesinės rizikos vertinimą (šių Nuostatų 9–15 punktai);

26.2. būtinas priemones profesinei rizikai šalinti ar mažinti, tarp jų – nurodytas šių Nuostatų 16 punkte;

26.3. šių Nuostatų 16–19 punktuose numatytų priemonių diegimą;

26.4. asmeninių klausos apsaugos priemonių pasirinkimą.

IX. DARBUOTOJŲ SVEIKATOS TIKRINIMAI

27. Kai šių Nuostatų 9 punkte nurodyto triukšmo keliamos profesinės rizikos vertinimo ir triukšmo ekspozicijos lygių matavimo rezultatai rodo, kad yra viršijama žemutinė ekspozicijos vertė ir yra rizika darbuotojų sveikatai, turi būti organizuojami tokioje aplinkoje dirbančių darbuotojų sveikatos tikrinimai, atliekant audiometrinius tyrimus, vadovaujantis Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksnių poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 (Žin., 2000, Nr. 47-1365; 2010, Nr. 4-163). Jei viršijama viršutinė ekspozicijos vertė ir (ar) darbuotojas pajunta neigiamą triukšmo poveikį sveikatai, jis turi teisę kreiptis dėl neeilinio sveikatos tikrinimo.

28. Darbuotojų klausos patikrinimų tikslas yra anksti diagnozuoti galimą klausos praradimą dėl triukšmo ir išsaugoti klausą.

29. Darbuotojo sveikatos tikrinimo rezultatai įrašomi į Asmens sveikatos istoriją (forma Nr. 025/a), kuri yra saugoma Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 515 (Žin., 1999, Nr. 103-2972) nustatytą terminą. Išvada dėl darbuotojo profesinio tinkamumo („dirbti gali“, „dirbti gali, bet ribotai“ (nurodant kaip), „dirbti negali“) įsidarbinančiam asmeniui įrašoma į Privalomo sveikatos patikrinimo medicininę pažymą (forma Nr. 047/a), darbuotojui – į

Asmens medicininę knygelę (sveikatos pasą, forma Nr. 048/a) ir pateikiama įsidarbinančiam asmeniui ar darbuotojui.

30. Valstybinės darbo inspekcijos inspektoriui paprašius ir jam pasirašius dėl žinių apie darbuotojo sveikatą konfidencialumo išsaugojimo, pateikiamos asmens medicininės knygelės kopijos. Paprašęs darbuotojas gali susipažinti su savo asmenine medicinine dokumentacija.

31. Kai patikrinus darbuotojo sveikatą nustatoma, kad jo klausa yra pažeista ar yra neigiamų poveikio jo klausai požymių, kurie, kaip nustatė šeimos gydytojas arba darbo medicinos gydytojas, įvertinęs konsultavusių kitų profesinių kvalifikacijų gydytojų, tarp jų ir gydytojo otolaringologo, išvadas, atsirado dėl triukšmo poveikio darbe:

31.1. gydytojas, tikrinęs darbuotojo sveikatą, ar įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistas darbuotojui praneša apie jo sveikatos patikrinimo rezultatus;

31.2. darbdavys peržiūri ir patikslina atliktą profesinės rizikos įvertinimą, numato papildomas priemones triukšmui pašalinti arba sumažinti iki sveikatai nekenksmingo ir, atsižvelgdamas į šeimos gydytojo arba darbo medicinos gydytojo, įvertinusių konsultavusių kitų profesinių kvalifikacijų gydytojų, tarp jų ir gydytojo otolaringologo, išvadas, arba įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialisto rekomendacijas, kaip pašalinti arba sumažinti triukšmo keliamą riziką, tokias priemones įgyvendina. Darbdavys įvertina galimybę skirti darbuotojui kitą darbą, kur nekiltų rizika dėl triukšmo, ir sistemingai organizuoja darbuotojų, kurie patyrė triukšmo poveikį, sveikatos patikrinimus.

X. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32. Šių Nuostatų reikalavimus įmonės taiko modernizuodamos darbo vietas, modernizuodamos ar įsigydamos naujas darbo priemones.

33. Valstybinė darbo inspekcija prižiūri, kaip įmonėse laikomasi šių Nuostatų reikalavimų.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2012, Nr. 126-6350.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL PROFESINĖS RIZIKOS VERTINIMO BENDRŲJŲ
NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2012 m. spalio 25 d. Nr. A1-457/V-961

Vilnius

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo (Žin., 2003, Nr. 70-3170) 39 straipsnio 4 dalimi:

1. T v i r t i n a m e Profesinės rizikos vertinimo bendruosius nuostatus (priedama).

2. P r i p a ž i s t a m e netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymą Nr. A1-159/V-612 „Dėl Profesinės rizikos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 100-4504).

3. N u s t a t o m e, kad:

3.1. šis įsakymas įsigalioja 2012 m. lapkričio 1 d.;

3.2. profesinės rizikos įvertinimas, atliktas iki šio įsakymo įsigaliojimo, peržiūrimas ir tikslinamas arba atliekamas iš naujo, esant sąlygoms, nurodytoms Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų 5 punkte.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Donatas Jankauskas

Sveikatos apsaugos ministras

Raimondas Šukys

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir
darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos
apsaugos ministro

2012 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. A1-457/V-961

PROFESINĖS RIZIKOS VERTINIMO BENDRIEJI NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Profesinės rizikos vertinimo bendrųjų nuostatų (toliau – šie Nuostatai) paskirtis yra nustatyti bendrąją profesinės rizikos vertinimo tvarką įmonėse, įstaigose, organizacijose ar kitose organizacinėse struktūrose (toliau – įmonė).

2. Profesinės rizikos (toliau – rizika) vertinimo tikslas yra nustatyti ir įvertinti esamą ar galimą riziką darbe, ją pašalinti, o jei negalima pašalinti, įdiegti prevencijos priemones, kad darbuotojai būtų apsaugoti nuo rizikos arba ji būtų kiek įmanoma sumažinta.

3. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos:

Biologinis veiksnys – mikroorganizmai, įskaitant genetiškai modifikuotus, ląstelių kultūros bei žmogaus endoparazitai, galintys darbuotojui sukelti infekciją, alergiją ar apsinuodijimą.

Cheminis veiksnys – cheminis elementas ar junginys, grynas ar mišinyje, egzistuojantis natūraliai arba gaminamas, naudojamas arba išskiriamas į aplinką, įskaitant atliekas, bet kokio darbo proceso metu, pagamintas tikslingai ar ne, teikiamas rinkai ar ne.

Ergonominis veiksnys – veiksnys, kurio pagrindą sudaro fizinio darbo krūvis ir įtampa bei darbo vietos pritaikymas darbuotojo galimybėms.

Fizikinis veiksnys – veiksnys, kurio pagrindą sudaro fizikinių substancijų kitimai aplinkoje.

Fizinis veiksnys – veiksnys, kuris kelia pavojų dėl netinkamo darbo vietos įrengimo, darbo priemonių, jų judančių dalių, kėlimo įrangos, keliamo krovinio, transporto priemonių, krentančių daiktų fizinio poveikio, taip pat dėl galimo sprogmimo, gaisro, statinių stabilumo ir tvirtumo neužtikrinimo.

Kompetentingas asmuo – fizinis ar juridinis asmuo, turintis reikiamų įgūdžių, žinių, patirties ir teisės aktų nustatytą ir įgytą kvalifikaciją, reikalingą rizikai vertinti: darbdavys ar darbdaviui atstovaujantis asmuo, atliekantis įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ir apmokytas vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. A1-287/V-611 (Žin., 2011, Nr. 76-3683), darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai, kuriam pavesta atlikti įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ir kuris yra apmokytas vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas, atitinkantis kvalifikacinius reikalavimus, nustatytus Kvalifikacinių reikalavimų darbuotojų saugos ir sveikatos specialistams apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. A1-342 (Žin., 2010, Nr. 86-4574), profesinės sveikatos specialistas, atitinkantis kvalifikacinius reikalavimus, nustatytus Profesinės sveikatos specialistų, galinčių dirbti įmonėse, kvalifikacinių reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-271 (Žin., 2008, Nr. 43-1610).

Nepriimtina rizika – rizika, su kuria negalima taikstyti, nesvarbu, kokia būtų su ja susijusios veiklos nauda.

Pavojus – galima grėsmė darbuotojų sveikatai ir gyvybei.

Priimtina rizika – rizika, kuri laikoma nereikšminga arba tampa nereikšminga taikiant prevencijos priemones.

Psichosocialinis veiksnys – veiksnys, kuris dėl darbo sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio ar darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykių sukelia darbuotojui psichinį stresą.

Rizika – traumas ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo galimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnio (veiksnių) poveikio.

Rizikos veiksnys – cheminis, fizikinis, biologinis, ergonominis, psichosocialinis ar fizinis veiksnys, keliantis ar galintis kelti pavojų darbuotojo saugai ir sveikatai.

Rizikos vertinimas – procesas, kurio metu identifikuojami pavojai ir rizikos veiksniai, galimas jų sukeltos žalos sveikatai sunkumas ir žalos pasireiškimo tikimybė, atsižvelgiant į taikomas apsaugos priemones, nustatomas rizikos dydis bei priimamas sprendimas (įvertinimas) dėl rizikos priimtimumo, t. y. nusprendžiama, ar rizika yra priimtina, toleruotina ar nepriimtina, ir prevencinių priemonių taikymo.

Rizikos vertinimo objektas – statinys (patalpa), darbo vieta ar kita darbuotės vieta, kurioje darbuotojas gali būti, darbo priemonė, technologinis procesas, keliantys ar galintys kelti riziką darbuotojui.

Toleruotina rizika – rizika, su kuria galima taikstyti, jei įdiegiamos rizikos prevencijos priemonės rizikai sumažinti iki praktiškai įmanomo dydžio, tai yra iki tokio dydžio, kai galima įrodyti, kad tolesnio rizikos mažinimo sąnaudos (išreikštos laiko sąnaudomis, pinigais ir (arba) darbo apimtimi) būtų neproporcingos, palyginti su pasiekiamą nauda.

Kitos šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai atitinka sąvokas ir jų apibrėžimus, nustatytus Lietuvos Respublikos darbo kodekse (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme (Žin., 2003, Nr. 70-3170).

4. Rizika vertinama organizuojant ir pradedant veiklą, projektuojant ir įrengiant darbo vietas, projektuojant ar keičiant technologinius procesus, parenkant ar keičiant įrenginius, darbo priemones ar pavojingas medžiagas, parenkant įmonės personalą, keičiant įmonės struktūrą ar restruktūrizuojant įmonę.

5. Rizikos ar atskirų rizikos veiksnių įvertinimas įmonėje konkrečiuose rizikos vertinimo objektuose atnaujinamas arba atliekamas iš naujo įvykus įmonėje sunkiam ar mirtinam nelaimingam atsitikimui darbe, ar lengvam nelaimingam atsitikimui darbe, kurį ištyrus paaiškėja, kad šį nelaimingą atsitikimą sukėlęs pavojingas įvykis gali būti ir sunkaus ar mirtino nelaimingo atsitikimo darbe priežastis; nustačius ar įtarus profesinę ligą darbuotojui; priėmus naujus ar pasikeitus darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktuose nustatytiems saugos reikalavimams, kai jie yra sugriežtinami; Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos inspektoriams ar kitų valstybinės ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų inspektoriams nustačius įmonėje darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų pažeidimus.

II. RIZIKOS VERTINIMO ORGANIZAVIMAS

6. Įmonėje rizikos vertinimą organizuoja darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai. Rizikos vertinimui atlikti

įmonėje tvarkomuoju dokumentu paskiriamas kompetentingas asmuo (asmenys). Jei kompetentingam asmeniui (asmenims) trūksta žinių ar įgūdžių, darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai organizuoja šio asmens (asmenų) mokymą rizikos vertinimo klausimais. Jei įmonėje nėra ar trūksta kompetentingų asmenų, su paslaugas teikiančiu išorės kompetentingu asmeniu (asmenimis) sudaroma sutartis dėl rizikos vertinimo atlikimo.

7. Cheminių, fizikinių, biologinių rizikos veiksnių kiekybinius matavimus atlieka įmonės laboratorija ar rizikos veiksnių tyrimo įstaiga, atitinkanti Kompetencijos reikalavimų rizikos veiksnių tyrimo įstaigoms apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-224/V-796 (Žin., 2004, Nr. 5-105; 2010, Nr. 92-4878), nustatytus reikalavimus.

Fizikinių veiksnių – šiluminės aplinkos darbo vietose – tyrimus taip pat gali atlikti kompetentingi asmenys, turintys metrologijos reikalavimus atitinkančius prietaisus.

8. Asmenys, atliekantys ergonominių ar psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimus, turi atitikti kvalifikacinius reikalavimus, nustatytus atitinkamai Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodiniuose nurodymuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. V-592/A1-210 (Žin., 2005, Nr. 95-3536), ar Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodiniuose nurodymuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. rugpjūčio 24 d. įsakymu Nr. V-699/A1-241 (Žin., 2005, Nr. 105-3897).

9. Rizikos vertinimas atliekamas visose darbo vietose (esančiose statinyje ar lauke, nuolatinėse, laikinose, mobiliose, laikinose kitose įmonėse) ar kitose vietose, kuriose darbuotojas gali būti atlikdamas darbą arba vykdydamas darbdavio ar jo įgaliotų asmenų pavedimus. Atliekant rizikos vertinimą, darbdavys užtikrina įprastinę darbo ar technologinio proceso eigą, darbo priemonių naudojimą jų gamintojo nurodytomis sąlygomis. Vertinant riziką, atsižvelgiama į visų asmenų, esančių ar galinčių būti įmonėje, jos padaliniuose ar mobiliuose objektuose: nuolat ir laikinai dirbančių, atliekančių praktiką, komandiruočių asmenų, rangovų, subrangovų, trečiųjų asmenų bei lankytojų, veiklą.

10. Rizikos vertinimas atliekamas dalyvaujant darbuotojams ar jų atstovams, darbuotojų atstovams saugai ir sveikatai. Iš darbuotojų renkama ir apibendrinama informacija apie pavojingus įvykius ir rizikos veiksnius, esamus ar galinčius atsirasti jų darbo vietose. Su darbuotojais arba darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai aptariamos numatomos rizikos šalinimo ir mažinimo priemonės ir nustatomas taikomų priemonių veiksmingumas bei tinkamumas.

11. Atliekant rizikos vertinimą, visuose etapuose vadovaujamosi darbuotojų saugos ir sveikatos norminiais teisės aktais, darbo įrenginių gamintojų pateiktais įrenginių dokumentais bei atitinkamais standartais, rekomendacijomis.

12. Darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo sudaro sąlygas kompetentingam asmeniui (asmenims), atliekančiam rizikos vertinimą įmonėje, gauti visą reikalingą informaciją apie atliekamus darbus, gamybos procesus, darbuotojus, apsaugos priemonės, užregistruotus nelaimingus atsitikimus darbe, incidentus ir profesines ligas, profilaktinius sveikatos patikrinimus, darbuotojų sergamumą, anksčiau atliktą rizikos vertinimą.

13. Du ar daugiau darbdavių, atliekantys darbus toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose, vertindami riziką tokiose darbo vietose, bendradarbiauja ir koordinuoja veiksmus, vadovaudamiesi Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 30 straipsnio nuostatomis.

III. PAGRINDINIAI RIZIKOS VERTINIMO ETAPAI

14. Rizikos vertinimas atliekamas šiais etapais:

14.1. parengiamieji darbai;

14.2. rizikos veiksnių tyrimas, rizikos dydžio nustatymas, sprendimo dėl rizikos priimtumo priėmimas;

14.3. rizikos pašalinimas ar sumažinimas;

14.4. rizikos stebėjimas.

15. Parengiamųjų darbų etape:

15.1. identifikuojami įmonėje nuolat (kasdien), periodiškai ar nereguliariai pagal atskiras užduotis atliekami darbai, gamybos procesai ar vietos, galinčios kelti pavojų darbuotojų saugai ir sveikatai. Darbai ar gamybos procesai gali būti suklasifikuojami pagal plotus įmonės pastatų viduje arba išorėje, gamybos proceso arba paslaugų teikimo stadijas, planinį arba reaguojamąjį darbą;

15.2. identifikuojami esami ir galimi rizikos veiksniai ir pavojingos situacijos, susijusios su kiekvienu atliekamu darbu, gamybos procesu ar vieta įmonėje. Esami ir galimi rizikos veiksniai, kurių keliamas pavojus yra aiškiai labai mažas ir mažai tikėtinas, gali būti nevertinami;

15.3. nustatomi darbuotojai, kuriems kyla pavojus dėl jų ar kitų asmenų veiklos. Ypatingas dėmesys skiriamas darbuotojams, kuriems gali grėsti didesnė rizika (riboto darbingumo asmenys, jauni asmenys, nėščios, neseniai pagimdžiusios ar krūtimi maitinančios moterys, sergantys profesinėmis ligomis, naujai priimti į darbą darbuotojai ir kt.);

15.4. surenkama informacija apie įmonėje įvykusius nelaimingus atsitikimus, profesines ligas, profilaktinius sveikatos patikrinimus, darbuotojų sergamumą, anksčiau atliktą rizikos vertinimą;

15.5. sudaromas rizikos vertinimo darbų planas, kuriame nurodomi rizikos vertinimo darbai, rizikos vertinimo objektai, įvykdymo terminai ir atsakingi darbuotojai, kuri patvirtina darbdavys ar jo įgaliotas asmuo. Rizikos vertinimo darbų plane numatomi ir žinomos rizikos, kuri kyla ar gali kilti mobiliuose ar laikinose darbo vietose, vertinimo darbai.

16. Rizikos veiksnių tyrimo ir rizikos nustatymo etape:

16.1. pagal rizikos vertinimo darbų planą kiekybiškai tiriami (matuojami rizikos veiksnių dydžiai) ar kokybiškai įvertinami rizikos veiksniai (biologiniai, cheminiai, ergonominiai, fizikiniai, fiziniai, psichosocialiniai), keliantys ar galintys kelti pavojų darbuotojams. Įvertinamas šių veiksnių keliamas pavojus, atsižvelgiant į jų dydžius, tarpusavio sąveiką, veikimo trukmę, galimas pasekmes ir esamas apsaugos priemonės;

16.2. ergonominiai rizikos veiksniai tiriami vadovaujantis Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodiniais nurodymais. Psichosocialiniai rizikos veiksniai tiriami vadovaujantis Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodiniais nurodymais;

16.3. nustatomas rizikos dydis (pvz.: maža, vidutinė, didelė, labai didelė), atsižvelgiant į galimą pavojų, galimos žalos sveikatai sunkumą ir jos pasireiškimo tikimybę. Rizika vertinama vadovaujantis atitinkamomis rizikos vertinimo metodikomis (Rizikos vertinimo darbe vadovas 2004, Rizikos vertinimo pagrindai „Darbuotojų sauga ir sveikata. Tai naudinga Jums. Tai naudinga verslui“ 2007 ir kt.), standartais (Lietuvos standartas „Darbuotojų saugos ir sveikatos vadybos sistemos. Vadovas (tapatus BS 8800:2004)“ LST 1952:2009 ir kt.). Įmonė rizikos dydžiui apibūdinti gali sukurti ir naudoti savo rizikos vertinimo metodą. Rizikos dydžio nustatymo pavyzdys pateiktas šių Nuostatų 1 priede;

16.4. atsižvelgiant į nustatytą rizikos dydį, priimamas sprendimas dėl rizikos priimtimumo, t. y. nusprendžiama, ar rizika yra priimtina, toleruotina ar nepriimtina. Rizikos priimtimumo nustatymo pavyzdys pateiktas šių Nuostatų 1 priede;

16.5. mobiliuose ir laikinose darbo vietose rizikos vertinimas, atliktas pagal rizikos vertinimo darbų planą, peržiūrimas ir, jei reikia, atnaujinamas prieš pradėdant darbus. Jei tokiose darbo vietose rizikos vertinimas nebuvo atliktas, rizika turi būti įvertinta prieš pradėdant darbus.

17. Rizikos pašalinimo ar sumažinimo etape:

17.1. esant nepriimtinais rizikai, nedelsiant imamas priemonių rizikai šalinti ar mažinti arba tokie darbai ar gamybos procesai sustabdomi, iki bus įgyvendintos rizikos šalinimo ar mažinimo priemonės. Jei rizikos sumažinti neįmanoma, dirbti toje darbo vietoje draudžiama. Jei toje pačioje darbo vietoje ar darbo vietose darbus atlieka ir kiti darbdaviai, darbdavys, jam atstovaujantis asmuo ar darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai, nustatęs nepriimtina riziką, nedelsdamas informuoja kitus darbdavius apie tai;

17.2. esant toleruotinai rizikai, numatomos priemonės rizikai pašalinti ar sumažinti ir nustatomas jų veiksmingumas ir pakankamumas. Nusprendžiama, kurią riziką galima pašalinti, kurią – tik sumažinti;

17.3. parengiamas rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių planas, kuriame prioriteto tvarka surašomi rizikos veiksniai, jų šalinimo ir mažinimo priemonės, darbuotojai, atsakingi už šių priemonių įgyvendinimą, priemonių įgyvendinimo terminas, skirtos lėšos ir numatoma rizikos šalinimo ir mažinimo priemonių vykdymo kontrolė. Priemonės įgyvendinimo skuba turi būti proporcinga nustatytam rizikos dydžiui – kuo rizika didesnė, tuo skubiau turi būti imamas priemonių jai šalinti ar mažinti. Planuojant prevencijos priemones, pirmenybė teikiama kolektyvinėms, o ne asmeninėms apsaugos priemonėms;

Rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių planas aptariamas su darbuotojais ar darbuotojų atstovu (atstovais), ar darbuotojų atstovais saugai ir sveikatai ir koreguojamas atsižvelgiant į jų pastabas ar pasiūlymus. Rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių planą tvirtina darbdavys ar jam atstovaujantis asmuo;

17.4. įgyvendinamos prevencijos priemonės, nustatytos rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių plane, pagal šiame plane nustatytus prioritetus;

17.5. įgyvendinus prevencijos priemones konkrečiai rizikai šalinti ar mažinti, atnaujinamas šios rizikos įvertinimas. Sprendžiama, ar reikia imtis kitų priemonių šiai rizikai šalinti ar mažinti;

17.6. su rizikos vertinimo rezultatais supažindinami darbuotojai, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas.

18. Vykdomas rizikos stebėjimas. Jeigu sąlygos įmonėje pasikeičia tiek, kad gali padidėti pavojus ar kilti naujas pavojus, rizikos vertinimas nedelsiant atnaujinamas. Vykdoma rizikos prevencijos priemonių įgyvendinimo kontrolė ir užtikrinamas jų veiksmingumas.

IV. RIZIKOS VERTINIMO DOKUMENTAVIMAS

19. Visų atliktų rizikos veiksnių tyrimų rezultatai turi būti įforminti protokolais ir pasirašyti juos atlikusių asmenų.

20. Atlikus objekto rizikos vertinimą, užpildoma įmonės pasirinktos formos rizikos įvertinimo dokumentas arba rizikos įvertinimo kortelė (2 priedas). Rizikos įvertinimo dokumentuose nurodoma rizikos įvertinimo data, rizikos vertinimo objektas, darbuotojai, atliekantys šį darbą, rizikos veiksniai, rizikos įvertinimo rezultatai, rizikos šalinimo ar mažinimo priemonės. Šiuos dokumentus pasirašo riziką įvertinęs asmuo ir darbdavys ar jam atstovaujantis asmuo.

Vienodiems rizikos vertinimo objektams (vienodoms darbo vietoms ar kitoms vietoms įmonės teritorijoje, kur naudojami vienodi darbo procesai, vienodos darbo priemonės, nustatyti vienodi rizikos veiksniai ir jų dydžiai) gali būti pildomas vienas rizikos įvertinimo dokumentas ar viena rizikos įvertinimo kortelė.

21. Patikslinus rizikos įvertinimą ar iš naujo įvertinus riziką, atnaujinamas arba užpildomas naujas rizikos įvertinimo dokumentas ar rizikos įvertinimo kortelė.

22. Rizikos įvertinimo dokumentai, rizikos veiksnių matavimų protokolai, rizikos šalinimo ar mažinimo priemonių planai saugomi įmonėje laikantis Lietuvos vyriausiojo archyvaro nustatytų dokumentų saugojimo terminų.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Ginčai tarp įmonių ir rizikos veiksnių tyrimo įstaigų nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka. Sutartyse tarp įmonių ir rizikos veiksnių tyrimo įstaigų turi būti numatyta šių įstaigų atsakomybė už teikiamų paslaugų kokybę bei susitarta dėl žalos atlyginimo, jei rizikos veiksnių tyrimas buvo atliktas netinkamai.

24. Ginčai dėl rizikos vertinimo tarp darbdavio ir darbuotojo ar darbuotojų sprendžiami įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitete arba įstatymų nustatyta darbo ginčų nagrinėjimo tvarka.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2005, Nr. 105-3897.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ TYRIMO
METODINIŲ NURODYMŲ PATVIRTINIMO**

2005 m. rugpjūčio 24 d. Nr. V-699/A1-241
Vilnius

Vadovaudamiesi Profesinės rizikos vertinimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. A1-159/V-612 „Dėl Profesinės rizikos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 100-4504), 12 punktu:

1. T v i r t i n a m e Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodinius nurodymus (pridedama).

2. P a v e d a m e įsakymo vykdymą kontroliuoti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sekretoriui pagal administruojamą sritį.

Sveikatos apsaugos ministras

Žilvinas Padaiga

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministro ir Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos ir darbo ministro
2005 m. rugpjūčio 24 d.
įsakymu Nr. V-669/A1-241

**PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ TYRIMO METODINIAI
NURODYMAI**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vadovaujantis Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodiniais nurodymais (toliau – nurodymai), atliekamas darbo aplinkos psichosocialinių rizikos veiksnių keliamos rizikos vertinimas įmonėse pagal Profesinės rizikos vertinimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. A1-159/V-612 (Žin., 2003, Nr. 100-4504), reikalavimus.

2. Nurodymuose vartojama sąvoka „stresas darbe“ – darbuotojo reakcija į nepalankius darbo aplinkos sąlygų, darbo reikalavimų, darbo organizavimo, darbo turinio, darbuotojų tarpusavio santykių ir (ar) santykių su darbdaviu psichosocialinius veiksnius.

Šiuose nurodymuose vartojamos sąvokos „profesinė rizika“, „rizikos vertinimas“, „rizikos identifikavimas“, „rizikos tyrimas“, „rizikos nustatymas“, „darbo vieta“, „psichosocialinis veiksnys“ suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Profesinės rizikos vertinimo nuostatuose.

3. Nurodymų reikalavimai nustato bendruosius psichosocialinių rizikos veiksnių vertinimo principus. Identifikuojami, tiriami ir nustatomi šie psichosocialiniai rizikos veiksniai:

3.1. veiksniai, susiję su darbo aplinkos sąlygomis, reikalaujančiomis didesnių pastangų, siekiant gauti tą patį darbo rezultatą (darbas veikiant kenksmingiems ir pavojingiems veiksniams, darbas naudojant asmenines apsaugines priemones ir kt.);

3.2. veiksniai, susiję su darbo reikalavimais: darbo krūvis (pernelyg didelis ar pernelyg mažas), didelis darbo tempas, darbuotojų sugebėjimų ir galimybių atlikti užduotis neatitikimas, neaiškios darbo užduotys;

3.3. veiksniai, susiję su darbo organizavimu: darbo laiko trukmė, paskirstymas (naktinis, pamaininis darbas, viršvalandžiai), darbo sutarties rūšis (terminuota, laikinoji), per didelė ar per maža darbo kontrolė, darbo apmokėjimo ypatumai;

3.4. veiksniai, susiję su darbo turiniu: darbuotojo per didelę ar per maža įtaka darbui planuoti ir vykdyti, sprendimų priėmimo laisvės stoka, per didelis informacijos kiekis, didžiulė atsakomybė, emocinė įtampa, mažas pasitenkinimas atliekamu darbu, monotoniškas darbas;

3.5. veiksniai, susiję su darbuotojų tarpusavio santykiais ir (ar) santykiais su darbdaviu: blogi darbuotojų santykiai grupėje, netinkamas vadovybės elgesys (neteisingas darbo paskirstymas, neaiški ir (ar) nuolat besikeičianti vadovybės pozicija ir kt.), negalėjimas kelti kvalifikacijos, prisidėti prie sprendimų priėmimo įmonėje, atsiliepimų apie atliktą darbą trūkumas, bauginimas (mobingas) smurtu, priekabiavimas.

4. Psichosocialinių rizikos veiksnių keliamą riziką tiria ir nustato Profesinės rizikos vertinimo nuostatuose nurodytos įstaigos ir specialistai. Specialistai, atliekantys psichosocialinių veiksnių rizikos tyrimus, privalo turėti žinių apie psichosocialinių veiksnių keliamą riziką darbuotojų sveikatai (privalo turėti aukštąjį išsilavinimą liudijančius diplomus ir profesinės rizikos veiksnių vertinimo (identifikavimo, tyrimo, nustatymo) tobulinimo kursų baigimo pažymėjimus), žinoti teisės aktus, reikalavimus ir metodikas, susijusias su psichosocialinių veiksnių rizikos nustatymu.

II. PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ IDENTIFIKAVIMAS

5. Identifikuojant psichosocialinių rizikos veiksnių riziką:

5.1. atliekami parengiamieji darbai, kurių metu išnagrinėjami duomenys, būtini psichosocialiniams rizikos veiksniams identifikuoti, nurodyti šių nurodymų 6 punkte;

5.2. išsiaiškinama, ar įmonėje egzistuoja streso darbe problema;

- 5.3. identifikuojami galimi psichosocialiniai rizikos veiksniai;
- 5.4. nurodomas sąrašas ir skaičius darbuotojų, kurie gali būti veikiami psichosocialinių rizikos veiksnių.
6. Identifikuojant psichosocialinius rizikos veiksnius, remiamasi:
 - 6.1. įmonėje turimais darbo vietų, technologinių procesų, darbo ir poilsio režimo, naudojamų darbo priemonių, žinomų darbo aplinkos rizikos veiksnių duomenimis;
 - 6.2. darbuotojų bei jų atstovų skundų bei pasiūlymų duomenimis;
 - 6.3. kadrų kaitos, nedarbingumo, nelaimingų atsitikimų darbe duomenimis;
 - 6.4. streso darbe požymiais;
 - 6.5. mokslinių tyrimų duomenimis;
 - 6.6. gera užsienio šalių streso darbe ar psichosocialinių rizikos veiksnių rizikos vertinimo praktika.

III. PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ TYRIMAS

7. Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimas atliekamas pagal darbdaviui atstovaujancio asmens patvirtintą ir su įmonės darbuotojų atstovu suderintą psichosocialinės rizikos veiksnių tyrimo darbų planą.
8. Psichosocialinės rizikos veiksnių tyrimo darbų plane nurodoma:
 - 8.1. numatomi tirti psichosocialiniai rizikos veiksniai;
 - 8.2. darbo vietos, kuriose bus atliekamas tyrimas;
 - 8.3. naudojami tyrimo metodai;
 - 8.4. numatomas darbuotojų, kurie gali būti veikiami psichosocialinės rizikos veiksnių, skaičius.
9. Psichosocialinės rizikos veiksnių tyrimo darbų planas sudaromas atsižvelgiant į:
 - 9.1. įmonės ekonominės veiklos sritį;
 - 9.2. gamybos, atliekamo darbo ar teikiamų paslaugų pobūdį;
 - 9.3. darbo sąlygas;
 - 9.4. darbo priemones;
 - 9.5. darbo laiko režimą;
 - 9.6. neseniai įvykusius pokyčius, vykdomus ar planuojamus vykdyti pakeitimus įmonėje;
 - 9.7. taikytas ar taikomas streso darbe prevencines priemones.
10. Psichosocialiniai rizikos veiksniai tiriami taikant Lietuvos Respublikos teisės aktų, kompetentingų tarptautinių organizacijų (Pasaulio sveikatos organizacijos, Tarptautinės darbo organizacijos ir kt.) nustatytas arba įstaigoje įdiegtas psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodikas. Tyrimo rezultatai registruojami tyrimo protokoluose. Rekomenduojamų psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo metodikų sąrašas pateikiamas priede.
11. Psichosocialinės rizikos veiksnių tyrimo metu darbdavys užtikrina:
 - 11.1. įprastinę darbo ar technologinio proceso eigą;
 - 11.2. pokalbių su darbuotojais ar jų atstovais, darbuotojų anketavimo galimybę.

12. Psichosocialiniai rizikos veiksniai tiriami naudojant stebėjimo, darbo vietos aprašymo ir apklausos būdus.

13. Psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimas atliekamas:

13.1. įvertinant kiekvieno tiriamo psichosocialinio rizikos veiksnio poveikio trukmę ar stiprumą;

13.2. atsižvelgiant į įmonės (darbo vietos, atliekamo darbo) specifiką;

13.3. įvertinant tiriamos situacijos tipiškumą;

13.4. nustatant darbuotojų, kurie gali būti veikiami psichosocialinių rizikos veiksnių, skaičių.

IV. PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ NUSTATYMAS

14. Nustatant psichosocialinių veiksnių riziką, analizuojami rizikos tyrimo rezultatai:

14.1. apibendrinami psichosocialinių rizikos veiksnių tyrimo duomenys;

14.2. nustatomos pagrindinės streso darbe priežastys;

14.3. atsižvelgiama į kitą turimą informaciją apie darbo sąlygas;

14.4. įvertinama darbuotojų sveikatos pakenkimo galimybė.

15. Psichosocialinių veiksnių rizika nustatoma remiantis šių nuostatų 10 punkte nurodytomis metodikomis.

16. Nustačius riziką darbuotojų sveikatai dėl psichosocialinių veiksnių poveikio, darbdaviui atstovaujantis asmuo ar jo pavedimu darbdavio įgaliotas asmuo darbuotojų saugai ir sveikatai planuoja ir tvirtina su darbuotojų atstovu suderintą priemonių planą psichosocialinei rizikai mažinti ir / ar šalinti.

17. Su psichosocialinių rizikos veiksnių vertinimo duomenimis bei priemonių planu psichosocialinei rizikai mažinti ir (ar) šalinti supažindinami darbuotojai, darbuotojų atstovai saugai ir sveikatai, įmonės darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas.

Psichosocialinių rizikos veiksnių
metodinių nurodymų
priedas

REKOMENDUOJAMŲ PSICHOSOCIALINIŲ RIZIKOS VEIKSNIŲ TYRIMO METODIKŲ SĄRAŠAS

1. JANKAUSKAS, R.; PAJARSKIENĖ, B. Psichinį stresą darbe sukeltantys veiksniai ir jų įvertinimas. Vilnius, 1997 (metodinės rekomendacijos).

2. PAJARSKIENĖ, B.; JANKAUSKAS, R. Streso darbe įvertinimas pagal psichosocialinius darbo veiksnius ir stresines dirbančiojo reakcijas. Vilnius, 1998 (metodinės rekomendacijos).

3. ELO, A. L. Psichinio streso darbe įvertinimas (Assessment of psychic stress factors at work). Suomijos darbo medicinos institutas. Helsinki, 1986.

4. ELO, A. L. Streso darbe klausimynas: instrukcijos vartotojams (Occupational stress questionnaire: user's instructions). Suomijos darbo medicinos institutas. Helsinki, 1992.

5. KOMPIER, M.; LEVI, L. Stresas darbe: priežastys, efektai ir prevencija. Smulkių ir vidutinio dydžio įmonių vadovas (Stress at work: Causes, effects, and prevention. A guide for small and medium sized enterprises). Dublinas: Europos fondas, 1994.

6. LINDSTROM, K. Šiaurės Europos šalių klausimyno vartotojų vadovas. Šiaurės Europos šalių psichologinių ir socialinių darbo veiksnių bendras klausimynas (User's guide for QRSNordic. General Nordic questionnaire for psychosocial and social factors at work). Kopenhaga, 2000.

7. KOMPIER, M.; COOPER, C. Streso prevencija, produktyvumo didinimas – darbo vietos tyrimai Europoje (Preventing stress, improving productivity – European case studies in the workplace). Londonas, 1999.

8. QUICK, J. C.; QUICK, J. D. Prevencinis streso valdymas įmonėse (Preventive stress management in organizations). Vašingtonas, 1977.

9. Streso valdymo standartai (Management standards for work-related stress). Prieiga per internetą: <<http://www.hse.gov.uk/stress/standards/standards.htm>>.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 93–4206.
Neoficialus nutarimo tekstas*

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL DARBO ARBITRAŽO NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

2003 m. rugsėjo 30 d. Nr. 1196
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso 75 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti pridedamus:

1.1. Darbo arbitražo nuostatus;

1.2. *neteko galios*.

2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 25 d. nutarimą Nr. 386 „Dėl Darbo arbitražo nuostatų ir Trečiųjų teismo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1992, Nr. 19-580).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Teisingumo ministras

Vytautas Markevičius

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1196

DARBO ARBITRAŽO NUOSTATAI

1. Darbo arbitražas nagrinėja kolektyvinius darbo ginčus, kai taikinimo komisijoje dėl visų ar dalies reikalavimų susitarti nepavyksta ir taikinimo komisija priima sprendimą perduoti juos nagrinėti darbo arbitražui (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 74 straipsnio 2 dalis).

2. Darbo arbitražą sudaro apylinkės teismo teisėjas, paskirtas to teismo pirmininko, ir 6 arbitrai, paskirti kolektyvinio darbo ginčo šalių. Paskirtas į arbitražą apylinkės teismo teisėjas yra darbo arbitražo pirmininkas.

3. Darbo arbitražas sudaromas prie apylinkės teismo, kurio aptarnaujamoje teritorijoje yra įmonės arba kolektyvinio darbo ginčo reikalavimus gavusio subjekto buveinė.

Taikinimo komisija, vadovaudamasi savo sprendimu kolektyvinį darbo ginčą perduoti nagrinėti darbo arbitražui, apylinkės teismui pateikia prašymą sudaryti darbo arbitražą. Prie šio prašymo turi būti pridėtas taikinimo komisijos posėdžio protokolas, kuriuo įformintas taikinimo komisijos sprendimas kolektyvinį darbo ginčą perduoti nagrinėti darbo arbitražui.

Apylinkės teismo pirmininkas, išnagrinėjęs šių nuostatų 1 punkte nurodytą sprendimą, per 10 dienų nuo taikinimo komisijos prašymo sudaryti darbo arbitražą įregistravimo teisme priima sprendimą dėl šio teismo teisėjo paskyrimo darbo arbitražo pirmininku.

Paskirtas darbo arbitražo pirmininku teisėjas pasiūlo kolektyvinio darbo ginčo šalims ne vėliau kaip per 5 dienas paskirti į darbo arbitražą po 3 arbitrus. Arbitrais gali būti tik asmenys, nesuinteresuoti ginčo išsprendimo rezultatais. Kolektyvinio darbo ginčo šalys apie savo paskirtus arbitrus raštu praneša darbo arbitražo pirmininkui. Darbo arbitražas laikomas sudarytu, kai kolektyvinio darbo ginčo šalys paskiria visus arbitrus.

4. Darbo arbitražo pirmininkas, gavęs iš apylinkės teismo pirmininko nagrinėtiną ginčo medžiagą, numato ją nagrinėti arbitražo posėdyje ir apie posėdžio vietą ir laiką praneša kolektyvinio darbo ginčo šalims, arbitrams, liudytojams ir ekspertams, be to, surenkami būtini dokumentai.

Atlikdamas parengiamuosius veiksmus, darbo arbitražo pirmininkas vadovaujasi atitinkamomis civilinio proceso normomis.

5. Darbo arbitražo posėdyje dalyvauja kolektyvinio darbo ginčo šalys arba jų atstovai. Posėdyje dalyvaujantys asmenys darbo arbitražo pirmininko pasirinkta tvarka išdėsto savo argumentus dėl iškeltų reikalavimų, atsakymus į juos ir savo prašymus dėl būsimo sprendimo. Posėdyje dalyvaujantiems asmenims klausimus gali pateikti darbo arbitražo pirmininkas, arbitrai ir priešingos šalies dalyviai.

Posėdyje dalyvaujantys asmenys turi teisę reikšti pastabas dėl kitų asmenų paaiškinimų, ekspertų išvadų ir nagrinėjamų dokumentų.

6. Rašomas arbitražo posėdžio protokolas. Protokolą rašo darbo arbitražo pirmininko pakviestas teismo sekretorius (toliau vadinama – posėdžio sekretorius).

Protokolą pasirašo darbo arbitražo pirmininkas ir posėdžio sekretorius.

7. Kolektyvinis darbo ginčas turi būti išnagrinėtas per 14 dienų nuo darbo arbitražo sudarymo. Užbaigus nagrinėti ginčą posėdyje, balsų dauguma priimamas darbo arbitražo sprendimas. Sprendimas įforminamas raštu, jis turi būti motyvuotas ir argumentuotas. Sprendime turi būti nurodyta:

- 7.1. sprendimo priėmimo laikas ir vieta;
- 7.2. darbo arbitražo sudėtis, posėdžio sekretorius, posėdyje dalyvavę kolektyvinio darbo ginčo šalių atstovai;
- 7.3. kolektyvinio darbo ginčo šalys;
- 7.4. kolektyvinio darbo ginčo esmė;
- 7.5. darbdaviui ar kolektyvinės sutarties subjektui iškeltų reikalavimų turinys;
- 7.6. kolektyvinio darbo ginčo šalių paaiškinimai ir prašymai;
- 7.7. ekspertų, specialistų ir kitų darbo arbitražo procese dalyvavusių asmenų paaiškinimai, išvados ir panašiai;
- 7.8. nustatytos aplinkybės ir motyvai, kuriais remdamasis darbo arbitražas padarė išvadas;
- 7.9. darbo arbitražo sprendimas;

7.10. darbo arbitražo sprendimo vykdymo tvarka ir terminai;

7.11. darbo arbitražo sprendimo paskelbimo darbuotojams tvarka.

8. Sprendimą pasirašo darbo arbitražo pirmininkas ir visi arbitrai.

Sprendimas paskelbiamas posėdyje dalyvavusiems asmenims, o jo nuorašai ne vėliau kaip per 5 dienas išsiunčiami kolektyvinio darbo ginčo šalims.

Darbo arbitražo sprendimas neskundžiamas.

9. Jeigu priimtu sprendimu pripažinta, kad iškelti reikalavimai yra nepagrįsti ar jų patenkinti šiomis sąlygomis neįmanoma, ginčas nutraukiamas.

10. Darbo arbitražo sprendimas privalomas kolektyvinio darbo ginčo šalims.

Darbo arbitražo sprendimas gali įpareigoti darbdavį, atitinkamą valdymo organą ar administracijos pareigūną, kurie privalo jį vykdyti sprendime nurodyta tvarka ir terminais.

11. Jeigu darbuotojus tenkinantis darbo arbitražo sprendimas nevykdomas, Lietuvos Respublikos darbo kodekso nustatyta tvarka gali būti skelbiamas streikas.

*Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2012, Nr. 143-7398; 2013, Nr. 27-1298.
Neoficialus nutarimo tekstas*

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
Į S A K Y M A S
**DĖL DARBO GINČŲ KOMISIJOS NUOSTATŲ, DARBO
GINČŲ KOMISIJOS DARBO REGLAMENTO BEI ATLYGIO
MOKĖJIMO DARBUOTOJŲ IR DARBDAVIŲ ATSTOVAMS
DARBO GINČŲ KOMISIJOSE IR KELIONĖS IŠLAIDŲ
APMOKĖJIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2012 m. gruodžio 5 d. Nr. A1-556

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569; 2005, Nr. 67-2400; 2012, Nr. 80-4138) 287 straipsnio 2 dalimi ir 288 straipsnio 1 dalimi bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 21 d. nutarimu Nr. 1391 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos darbo kodekso 204 straipsnio ir XIX skyriaus pakeitimo įstatymą“ (Žin., 2012, Nr. 136-6985):

1. T v i r t i n u pridedamus:

1.1. Darbo ginčų komisijos nuostatus.

1.2. Darbo ginčų komisijos darbo reglamentą.

1.3. Atlygio mokėjimo darbuotojų ir darbdavių atstovams darbo ginčų komisijose ir kelionės išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašą.

2. R e k o m e n d u o j u Lietuvos Respublikos trišalės tarybos pirmininkui iki 2015 m. sausio 1 d. sudaryti darbo ginčų komisijų narių – darbuotojų ir darbdavių atstovų – sąrašus ir juos pateikti Lietuvos Respublikos vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui.

2¹. P a v e d u Lietuvos Respublikos vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui iki 2015 m. sausio 15 d. patvirtinti darbo ginčų komisijų narius.

3. N u s t a t a u, kad šis įsakymas, išskyrus 2 punktą, įsigalioja 2013 m. sausio 1 d.

Laikinais einantis socialinės apsaugos
ir darbo ministro pareigas

Donatas Jankauskas

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 5 d.
įsakymu Nr. A1-556

DARBO GINČŲ KOMISIJOS NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbo ginčų komisijos nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja darbo ginčų komisijos (toliau – Komisija) sudarymo tvarką.

2. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. 36-1340), Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymu (Žin., 2003, Nr. 102-4585), kitais įstatymais, teisės aktais bei šiais Nuostatais.

3. Prie Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinė darbo inspekcija) teritorinių skyrių nuolat veikia Komisijos.

4. Šiuose Nuostatuose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – Darbo kodeksas) sąvokas.

II. KOMISIJOS SUDARYMO TVARKA

5. Į Komisijos sudėtį įeina Komisijos pirmininkas (toliau – Pirmininkas) bei po vieną darbuotojų ir darbdavių atstovą (toliau – Komisijos nariai).

6. Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius (toliau – Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius) skiria Pirmininku Valstybinės darbo inspekcijos valstybės tarnautoją, turintį aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą, ir atsižvelgdamas į jo turimą teisinio darbo stažą.

7. Komisijos nariai skiriami iš Valstybinės darbo inspekcijos teritorinių skyrių veiklos teritorijoje veikiančių profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų atstovų. Profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų valdymo organai Komisijos narius, įvertinę kandidatų patirtį dalyvaujant darbo ginčų sprendime, socialinės partnerystės veikloje, darbo teisės pagrindų išmanymą bei nepriekaištingą reputaciją, skiria savo sprendimu ir pateikia jų sąrašus Lietuvos Respublikos trišalės tarybos pirmininkui (toliau – Trišalės tarybos pirmininkas). Profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų valdymo organai Trišalės tarybos pirmininkui taip pat pateikia deklaraciją, kurioje nurodo, kad jie veikia atitinkamo Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus veiklos teritorijoje esančiose įmonėse, įstaigose.

8. Kiekvienos Komisijos narių sąrašus iš profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų atstovų sudaro Trišalės tarybos pirmininkas, kuris pateikia duomenis apie Komisijos narius Vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui, nurodydamas Komisijos nario vardą ir pavardę, jo gyvenamąją vietą, telefono numerį, elektroninio pašto adresą, darbovietės pavadinimą, darbovietės kontaktinius duomenis ir

pareigas joje, profesinės sąjungos ar darbdavių organizacijos pavadinimą ir pareigas joje. Kiekvienos Komisijos narius pagal sudarytą sąrašą patvirtina Vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius. Komisijos narių sąrašas, nurodant Komisijos narių darbovietę, skelbiamas viešai Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje *www.vdi.lt*. Kiekvieno Komisijos posėdžio Komisijos narius iš eilės pagal sąrašą rotacijos principu, atsižvelgdamas į Komisijos narių objektyvias galimybes dalyvauti posėdyje ir Nuostatų 10 punkte nurodytą darbdavių pateiktą informaciją, sudaro Pirmininkas ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki Komisijos posėdžio.

9. Darbdaviai, Pirmininko reikalavimu pateikdami ginčui nagrinėti reikalingą medžiagą, turi teisę kartu raštu informuoti, kad konfidencialios informacijos apsaugos ir sąžiningos konkurencijos tikslais Komisijos nariais toje byloje nebūtų paskirti Komisijos narių sąrašė nurodyti asmenys, kurie dirba konkuruojančiose įmonėse.

10. Komisijos nariui pačiam ar jį delegavusios organizacijos valdymo organo sprendimu atšaukus kandidatūrą iš Komisijos narių sąrašo, delegavusios organizacijos valdymo organas per penkias darbo dienas informuoja Trišalės tarybos pirmininką apie Komisijos nario atšaukimą, o teikdamas naują Komisijos nario kandidatūrą, nurodo naujo kandidato duomenis pagal šių Nuostatų 8 punktą. Komisijos narių sąrašus keičia ar pildo Trišalės tarybos pirmininkas. Trišalės tarybos pirmininkas ne vėliau kaip per septynias darbo dienas nuo sprendimo atšaukti ar pakeisti Komisijos narį gavimo informuoja Vyriausiąjį valstybinį darbo inspektorių, kuris Komisijos narius atšaukia ar patvirtina nauju įsakymu.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

11. Šie Nuostatai keičiami ir pildomi suderinus su Trišale taryba.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 5 d.
įsakymu Nr. A1-556

DARBO GINČŲ KOMISIJOS DARBO REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbo ginčų komisijos (toliau – Komisija) darbo reglamentas (toliau – Reglamentas) nustato Komisijos darbo tvarką.

2. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos darbo kodeksu (Žin., 2002, Nr. 64-2569), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. 36-1340) ir Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymu (Žin., 2003, Nr. 102-4585), kitais teisės aktais bei šiuo reglamentu.

3. Komisijos veikla nagrinėjant darbo ginčus grindžiama proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo bei kooperacijos principais. Komisija, priimdama sprendimus, yra savarankiška ir nepriklausoma.

II. KOMISIJOS KOMPETENCIJA, TEISĖS IR PAREIGOS

4. Komisija nagrinėja individualius darbo ginčus Lietuvos Respublikos darbo kodekso XIX skyriuje nustatyta tvarka, jei šis kodeksas ar kiti įstatymai nenustato kitokios individualaus darbo ginčo nagrinėjimo tvarkos. Į Komisijos sudėtį įeina Komisijos pirmininkas (toliau – Pirmininkas) bei po vieną darbuotojų ir darbdavių atstovą (toliau – Komisijos nariai).

5. Komisija priima sprendimus ir protokolinius sprendimus. Komisija sprendimu patenkina ieškovo prašymą (visiškai ar iš dalies) arba jį atmets, patvirtina taikos sutartį dėl individualaus darbo ginčo, taip pat atnaujina praleistą prašymo pateikimo terminą, atsisako nagrinėti prašymą, jei yra Darbo kodekso 290 straipsnio 1 dalyje nustatyti pagrindai, nutraukia bylos nagrinėjimą, jei yra Darbo kodekso 290 straipsnio 2 dalyje nustatyti pagrindai. Protokoliniu sprendimu Komisija gali atmesti papildomus reikalavimus ir įrodymus, pateiktus posėdžio metu.

6. Komisijos nariai iki pirmo Komisijos posėdžio, kuriame jie dalyvaus, pasirašo ir Pirmininkui pateikia nešališkumo deklaraciją, kurioje nurodo, kad yra nešališki darbo ginčo šalims, ir konfidencialumo pasižadėjimą, kad jie neteiks tretiesiems asmenims informacijos, kurią sužinos nagrinėdami darbo ginčą, kurių formas įsakymu patvirtina Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius.

7. Pirmininkas:

7.1. priima prašymus nagrinėti ir paveda Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus paskirtam Valstybinės darbo inspekcijos valstybės tarnautojui ar darbuotojui (toliau – sekretorius) išreikalauti iš atitinkamų tarnybų ir asmenų prašymui išnagrinėti individualų darbo ginčą reikalingus dokumentus;

7.2. sprendžia, ar prašymui nagrinėti būtina papildoma medžiaga, kuriuos asmenis kviešti į posėdį;

7.3. atideda posėdį;

7.4. nustato Komisijos posėdžio laiką ir terminą, per kurį atsakovas turi pranešti, ar jis pripažįsta ieškovo reikalavimus, ar jų nepripažįsta, ir pateikti įrodymus;

7.5. pirmininkauja Komisijos posėdžiui;

7.6. sprendžia, ar pašalinti iš posėdžio Komisijos narį, kuris posėdžio metu nesilaiko Reglamento 8.4–8.8 punktuose nurodytų reikalavimų. Tokiu atveju sprendimą priima Pirmininkas kartu su likusiu Komisijos nariu, vadovaudamasis Darbo kodekso 294 straipsnio 2 dalies nuostatomis;

7.7. Darbo kodekso 294 straipsnio 2 dalyje nustatytais atvejais priima sprendimą savo nuožiūra.

8. Komisijos nariai:

8.1. privalo dalyvauti Komisijos posėdyje ar iki posėdžio pradžios pranešti Komisijos pirmininkui apie aplinkybes, trukdančias jam atvykti į posėdį;

8.2. balsuoja priimant sprendimą;

8.3. gali pareikšti atskirąją nuomonę;

8.4. privalo neatskleisti informacijos, gautos vykdant Komisijos nario pareigas;

8.5. privalo savo pareigas atlikti laiku, efektyviai, atidžiai ir profesionaliai;

8.6. privalo nepiktnaudžiauti Komisijos nario teisėmis ir posėdžio metu nenukrypti nuo darbo ginčo esmės;

8.7. privalo elgtis nepriekaištingai, būti nepaperkami, nepriimti dovanų, pinigų ar paslaugų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų iš darbo ginčo baigtimi suinteresuotų asmenų ar organizacijų;

8.8. privalo būti mandagūs ir pagarbiai elgtis su posėdyje dalyvaujančiais asmenimis.

III. PRAŠYMO PATEIKIMAS IR PRIĖMIMAS

9. Prašymas pateikiamas Komisijai tiesiogiai arba siunčiamas paštu.

10. Prašymą pasirašo ieškovas ar jo atstovas. Prie atstovo pateikiamo prašymo turi būti pridodamas įgaliojimas ar kitas dokumentas, patvirtinantis atstovo teises.

11. Prašymas pateikiamas Komisijai prie Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus, kurio teritorijoje yra darbuotojo darbovietė. Jeigu prašymas priskirtinas nagrinėti toje teritorijoje, kurioje veikia kelios Komisijos, prašymas Komisijai teikiamas per Valstybinės darbo inspekcijos teritorinį skyrių. Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus vedėjas tokį prašymą nukreipia nagrinėti konkrečiai Komisijai. Prašymas, adresuotas ne tai Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus veiklos teritorijos Komisijai ar pateiktas Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo jo gavimo dienos perduodamas prašymą nagrinėti turinčiai Komisijai.

12. Prašymą priima ir registruoja sekretorius.

13. Gauti prašymai turi būti užregistruoti, nurodant šiuos duomenis: eilės numeris, prašymo gavimo data, ieškovo vardas, pavardė, gyvenamoji vieta (juridinio asmens pavadinimas, buveinė); prašymo esmė. Vėliau nurodomos posėdžio data, informacija apie priimtą sprendimą.

14. Kiekvienam prašymui pradedama atskira byla. Registravimo numeris laikomas bylos numeriu.

IV. KOMISIJOS DARBO ORGANIZAVIMAS

15. Komisijos darbo organizavimo forma – posėdžiai.

16. Posėdžio metu gali būti nagrinėjami keli darbo ginčai.

17. Prireikus organizuojami išvažiuojamieji posėdžiai.

18. Komisijos nariams darbotvarkė, prašymų kopijos ir su prašymu susijusių dokumentų kopijos elektroniniu paštu pateikiamos ne vėliau kaip likus trims darbo dienoms iki posėdžio.

19. Komisijos narių dalyvavimas posėdyje yra privalomas. Jei narys neatvyksta, Pirmininkas sprendžia, ar atidėti posėdį, ar nagrinėti prašymą iš esmės savo nuožūra.

20. Iki posėdžio paskelbimo arba posėdžio metu Pirmininkas ir Komisijos nariai privalo nusišalinti nuo prašymo nagrinėjimo esant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse nustatytiems nušalinimo pagrindams. Nušalinimą Pirmininkui ar Komisijos nariui (nariams) gali pareikšti ir darbo ginčo šalys.

21. Klausimą dėl Pirmininko nušalinimo sprendžia Komisijos nariai. Jei abu Komisijos nariai pasisako už Pirmininko nušalinimą, tai pareikštas nušalinimas turi būti tenkinamas. Į nušalinto Pirmininko vietą Lietuvos Respublikos vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius ginčui spręsti skiria kitos Komisijos pirmininką.

22. Klausimą dėl Komisijos narių nušalinimo sprendžia Pirmininkas. Jei pareikštas nušalinimas yra patenkinamas, prašymo nagrinėjimas atidedamas ir dalyvauti Komisijos darbe kviečiamas kitas asmuo, kurį iš Komisijos narių sąrašo pasiūlo Pirmininkas, vadovaudamasis Darbo ginčų komisijos nuostatais.

23. Nušalinimas pareiškiamas Komisijos posėdyje, iki pradendant nagrinėti bylą iš esmės. Vėliau nušalinimo pareiškimas leidžiamas tik tuo atveju, jeigu nušalinimo pagrindas tapo žinomas po to, kai byla buvo pradėta nagrinėti.

24. Komisijos posėdis fiksuojamas garso įrašu, kuris laikomas Komisijos posėdžio protokolu. Jame įrašomi šie duomenys: Komisijos posėdžio vieta ir data, pradžia ir pabaiga; Komisijos pavadinimas ir sudėtis; Komisijos posėdyje dalyvaujančių ginčo šalių ir jų atstovų vardai, pavardės; prašymo turinys; dalyvaujančių asmenų paaiškinimai, jų prašymai; atskiroji Komisijos nario nuomonė (jei yra); balsavimo rezultatai; informacija apie sprendimo paskelbimą, jo apskundimo tvarkos paaiškinimas ir termino nurodymas. Komisijos posėdžio garso įrašas perkeliamas į kompiuterinę laikmeną ir saugomas teisės aktų nustatyta tvarka.

25. Darbo ginčo šalys turi teisę susipažinti su Komisijos posėdžio garso įrašu per tris darbo dienas po Komisijos posėdžio ir pateikti rašytines pastabas. Tokios pastabos laikomos sudėtine protokolo dalimi.

V. SPRENDIMO PRIĖMIMAS

26. Sprendimai priimami, apskundžiami ir vykdomi Darbo kodekso 293, 294, 296, 297, 298, 302 straipsniuose nustatyta tvarka.

27. Sprendime įrašomi šie duomenys: sprendimo priėmimo vieta ir data; Komisijos pavadinimas ir sudėtis; posėdyje dalyvaujančių ginčo šalių ir jų atstovų vardai, pavardės; prašymo turinys; atsakovo nuomonė; Komisijos nustatytos aplinkybės, įrodymai, argumentai ir teisės aktai, kuriais Komisija rėmėsi; priimto sprendimo esmė; sprendimo apskundimo tvarkos paaiškinimas ir termino nurodymas. Sprendimą pasirašo posėdyje dalyvavę Komisijos nariai.

28. Patvirtinta sprendimo kopija įteikiama šalims per tris darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos šalių nurodytu dokumentų įteikimo būdu.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Šis Reglamentas keičiamas ir pildomas suderinus su Trišale taryba.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 5 d.
įsakymu Nr. A1-556

**ATLYGIO MOKĖJIMO DARBUOTOJŲ IR DARBDAVIŲ
ATSTOVAMS DARBO GINČŲ KOMISIJOSE IR KELIONĖS
IŠLAIDŲ APMOKĖJIMO TVARKOS APRAŠAS**

1. Atlygio mokėjimo darbuotojų ir darbdavių atstovams darbo ginčų komisijose ir kelionės išlaidų apmokėjimo tvarkos aprašas reglamentuoja atlygio mokėjimo darbuotojų ir darbdavių atstovams darbo ginčų komisijose (toliau – Komisijos nariai) ir kelionės išlaidų apmokėjimo tvarką.

2. Apmokamos šios Komisijos nario dalyvavimo darbo ginčų komisijos posėdžiuose išlaidos:

2.1. atlygis už darbą darbo ginčų komisijos posėdyje. Atlygio dydis už vieną dirbtą valandą sudaro 25 Vyriausybės patvirtintus bazinius valandinius atlygius;

2.2. kelionės į darbo ginčų komisijos posėdį ir grįžimo iš jo į nuolatinę darbo ar gyvenamąją vietą visų rūšių visuomeninio transporto priemonėmis, išskyrus lengvuosius automobilius taksi, išlaidos. Kelionės išlaidos apmokamos pateikus jas pagrindžiančius dokumentus.

3. Komisijos nariui mokama už faktiškai dirbtą laiką pagal išrašą iš darbo ginčų komisijos posėdžio garso įrašo, laikomo Komisijos posėdžio protokolu.

4. Informaciją apie darbo ginčų komisijos posėdžio laiką ir trukmę bei Komisijos narių pateiktus kelionės išlaidas pagrindžiančius dokumentus ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo darbo ginčų komisijos posėdžio dienos Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektorius paskirtas Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos valstybės tarnautojas ar darbuotojas pateikia Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pagal Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektorius patvirtintą formą.

5. Atlygis už darbą darbo ginčų komisijos posėdyje sumokamas ir Komisijos narių kelionės išlaidos apmokamos ne vėliau kaip per penkiolika darbo dienų nuo šio aprašo 4 punkte nurodytų dokumentų gavimo dienos, atitinkamas pinigų sumas pervedant į Komisijos nario nurodytą asmeninę sąskaitą Lietuvos Respublikos teritorijoje esančioje kredito įstaigoje.

6. Atlygis už darbą darbo ginčų komisijos posėdyje sumokamas ir Komisijos narių kelionės išlaidos apmokamos iš Valstybinei darbo inspekcijai Lietuvos Respublikos valstybės biudžete tam tikslui patvirtintų asignavimų.

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2003, Nr. 73-3374.

Neoficialus nutarimo tekstas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
**DĖL DARBO STAŽO SKAIČIAVIMO TVARKOS
IŠ VALSTYBĖS AR SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ
FINANSUOJAMOSE ĮMONĖSE, ĮSTAIGOSE IR
ORGANIZACIJOSE APRAŠO PATVIRTINIMO**

2003 m. liepos 18 d. Nr. 940

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 30 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

Patvirtinti Darbo stažo skaičiavimo tvarką iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamose įmonėse, įstaigose ir organizacijose (pridedama).

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 940

**DARBO STAŽO SKAIČIAVIMO TVARKOS IŠ VALSTYBĖS AR
SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ FINANSUOJAMOSE ĮMONĖSE,
ĮSTAIGOSE IR ORGANIZACIJOSE APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Darbo stažo skaičiavimo tvarkos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamose įmonėse, įstaigose ir organizacijose aprašas (toliau vadinama – Aprašas) reglamentuoja darbuotojų specialiojo darbo stažo, darbo stažo tam tikroje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, nepertraukiamojo darbo stažo skaičiavimą iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamose įmonėse, įstaigose ir organizacijose.

II. DARBO STAŽO SKAIČIAVIMAS

2. Darbo stažas skaičiuojamas nuo darbuotojo pradėjimo dirbti dienos iki darbo sutarties pasibaigimo.

3. Apskaičiuojant darbo stažą, darbas ne viso darbo laiko sąlygomis nesukelia jokių apribojimų.

4. Už darbo stažo apskaičiavimą atsako darbdavys.

5. Specialusis darbo stažas (naudojamas nustatant profesijos, specialybės darbo patirtį, darbo apmokėjimo sąlygas ir kitais kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais) – darbo stažas, į kurį įskaičiuojami šie laikotarpiai:

5.1. kuriuos dirbtas tam tikros profesijos, specialybės darbas, įskaitant ir laikotarpius, kuriais toks darbas dirbtas atliekant profesinę karo tarnybą;

5.2. kuriuos eitos tam tikros pareigos;

5.3. kurį dirbta tam tikromis darbo sąlygomis (nukrypimai nuo normalių darbo sąlygų; darbas kelionėje, lauko sąlygomis, susijęs su važiavimu, kilnojamojo pobūdžio ir kitas);

5.4. nurodyti šio Aprašo 8 punkte (kai dirbtas tam tikros profesijos, specialybės darbas ir kai eitos tam tikros pareigos).

6. Darbo stažas tam tikroje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje (naudojamas nustatant darbuotojo skatinimo priemones, papildomas garantijas ir kitais kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais) – darbo stažas, į kurį įskaitomi:

6.1. laikas, dirbtas toje darbovietėje; darbo stažas vienoje įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje sumuojamas, jeigu darbuotojas po pertraukos vėl pradėjo dirbti toje pačioje įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje nepriklausomai nuo pertraukos trukmės; įmonės, įstaigos, organizacijos savininko, jų pavaldumo, steigėjo ar pavadinimo pasikeitimas, įmonės, įstaigos ar organizacijos sujungimas, padalijimas, išdalijimas ar prijungimas prie kitos įmonės, įstaigos, organizacijos darbo stažui tam tikroje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, taip pat kitoks įmonės, įstaigos, organizacijos teisinio statuso pasikeitimas, išskyrus likvidavimą, įtakos neturi;

6.2. laikotarpiai, nurodyti šio Aprašo 8 punkte.

7. Nepertraukiamasis darbo stažas (naudojamas nustatant darbuotojo skatinimo priemones, papildomas garantijas (išmokant išeitines išmokas – pagal 7.1 punktą) ir kitais kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais) – darbo stažas, į kurį įskaičiuojamas:

7.1. laikas, dirbtas vienoje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje (jeigu darbo santykiai toje įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje nebuvo nutrūkę ar darbo santykiai nebuvo nutrūkę dėl įmonės, įstaigos, organizacijos savininko pasikeitimo, įmonės, įstaigos ar organizacijos sujungimo, padalijimo, išdalijimo ar prijungimo prie kitos įmonės, įstaigos ar organizacijos);

7.2. laikas, dirbtas keliose įmonėse, įstaigose, organizacijose, jeigu iš vienos darbovietės į kitą perkelta darbdavių susitarimu ar kitais pagrindais, nenutraukiančiais darbo stažo;

7.3. laikas, kurį darbo pertrauka neviršija teisės aktuose nustatytų terminų (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 111 straipsnio 3 dalyje nurodytu atveju terminuotą darbo sutartį pripažinus neterminuota, pertrauka darbe iki vieno mėnesio ir kiti teisės aktų nustatyti laikotarpiai);

7.4. laikotarpiai, nurodyti šio Aprašo 8 punkte.

8. Šio Aprašo 5.4, 6.2 ir 7.4 punktuose nurodyti laikotarpiai, kuriuos leidžiama įskaičiuoti į darbo stažą, yra:

8.1. darbo laikas, nurodytas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 143 straipsnio 1 dalyje;

8.2. laikas, kurį pagal įstatymus darbuotojui išsaugoma darbo vieta (pareigos) ir visas darbo užmokestis arba jo dalis, įskaitant laiką, kurį darbuotojas atleistas nuo darbo valstybinėms arba visuomeninėms pareigoms atlikti (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 183 straipsnis), jam sugrįžus į darbą, nepertraukiamasis darbo stažas sumuojamas;

8.3. laikas, kurį pagal įstatymus darbuotojui išsaugoma darbo vieta (pareigos) ir mokama stipendija arba kitos išmokos;

8.4. laikas, kurį darbuotojas gavo ligos pašalpą;

8.5. nėštumo ir gimdymo atostogų, tėvystės atostogų ir atostogų vaikui prižiūrėti, kol jam sueis treji metai, laikas;

8.6. visų rūšių poilsio laikas, nurodytas Lietuvos Respublikos darbo kodekso 157 straipsnyje;

8.7. mokymosi atostogos;

8.8. nemokamos atostogos iki 30 kalendorinių dienų (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 184 straipsnio 1 dalies 3 ir 6 punktuose numatytais atvejais suteiktų nemokamų atostogų trukmė gali būti ilgesnė);

8.9. neatvykimas į darbą su administracijos leidimu;

8.10. priverstinės pravaikštos laikas darbuotojui, grąžintam į ankstesnįjį darbą;

8.11. teisėto streiko laikas;

8.12. kiti įstatymų nustatyti laikotarpiai.

9. Į darbo stažą neįskaičiuojama:

9.1. laikas, kurį darbuotojas pagrįstai nušalintas nuo darbo (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 123 straipsnio 1 ir 2 dalys);

9.2. prastovos dėl darbuotojo kaltės laikas (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 195 straipsnio 7 dalis);

9.3. neteisėto streiko laikas (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 81 straipsnis);

9.4. pravaikšta dėl darbuotojo kaltės;

9.5. privalomosios pradinės karo tarnybos laikas.

10. Darbo stažas patvirtinamas darbo teisinius santykius įrodančiais dokumentais: darbo sutartimis, įsakymais, potvarkiais ir kitais teisės aktų numatytais dokumentais.

11. Darbuotojų,ėjusių valstybės tarnautojų pareigas, kai jų statusas pasikeitė dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo ar kitų priežasčių, nesant darbuotojo kaltės, tarnybos stažas ir darbo stažas pagal darbo sutartis sumuojamas skaičiuojant šio Aprašo 5, 6 ar 7 punktuose nurodytą darbo stažą.

12. Tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 910 (Žin., 2002, Nr. 60-2471; 2006, Nr. 67-2462), reglamentuoja tarnybos Lietuvos valstybei stažo valstybės tarnautojams skaičiavimą.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13. Ginčai, kilę dėl specialiojo darbo stažo, darbo stažo tam tikroje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, nepertraukiamojo darbo stažo skaičiavimo, nagrinėjami Lietuvos Respublikos darbo kodekso III dalies XIX skyriuje „Darbo ginčai“ nustatyta tvarka.

Nutarimas skelbtas: Teisės aktų registras, 2014-06-26, Nr. 2014-09173.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTRO
Į S A K Y M A S
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TRIŠALĖS TARYBOS
SEKRETORIATO REORGANIZAVIMO PRIJUNGIMO PRIE
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR
DARBO MINISTERIJOS BŪDU**

2014 m. birželio 17 d. Nr. A1-330

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.95–2.97 straipsniais, 2.99 straipsnio 1 ir 2 dalimis ir 2.101 straipsniu, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 14 straipsniu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 26 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl sutikimo reorganizuoti biudžetinę įstaigą Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriatą“:

1. R e o r g a n i z u o j u Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriatą prijungimo prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos būdu nuo 2014 m. lapkričio 1 d.

2. T v i r t i n u Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato reorganizavimo prijungimo būdu prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sąlygų aprašą (pridedama).

3. S u d a r a u šios sudėties Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato reorganizavimo prijungimo prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos būdu komisiją (toliau – reorganizavimo komisija):

Danguolė Juozapavičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kanclerė (reorganizavimo komisijos pirmininkė);

Vita Baliukevičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo departamento Darbo teisės skyriaus vedėja;

Marius Dičkus – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Bendrųjų reikalų departamento Viešųjų pirkimų ir turto skyriaus vedėjas;

Laima Juozaitienė – Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato vadovė;

Rūta Mockevičienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Personalo skyriaus vedėjo pavaduotoja;

Eglė Radišauskienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo departamento direktoriaus pavaduotoja;

Alesia Rynkevič – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisės skyriaus vedėjo pavaduotoja;

Marija Romanovska – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Apskaitos ir atskaitomybės departamento direktorė;

Asta Šulskytė – Bendrųjų reikalų departamento Dokumentų valdymo skyriaus vedėja;

Jolanta Vederienė – Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato vyriausioji specialistė (vyriausioji buhalterė);

Jurgita Vitkauskienė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo departamento Darbo teisės skyriaus vyriausioji specialistė (reorganizavimo komisijos sekretorė).

4. P a v e d u reorganizavimo komisijai organizuoti Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato reorganizavimą prijungimo prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos būdu ir nuolat informuoti socialinės apsaugos ir darbo ministrą apie reorganizavimo eigą.

5. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2011 m. birželio 20 d. įsakymą Nr. A1-291 „Dėl Lietuvos Respublikos trišalės tarybos sekretoriato prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavadinimo pakeitimo ir nuostatų patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.

6. N u s t a t a u, kad:

6.1. šis įsakymas, išskyrus šio įsakymo 5 punktą, įsigalioja 2014 m. birželio 27 d.;

6.2. šio įsakymo 5 punktą įsigalioja 2014 m. lapkričio 1 d.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

Nutarimas skelbtas: Valstybės žinios, 2002, Nr. 112-5010.

Neoficialus nutarimo tekstas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
NUTARIMAS
DĖL NACIONALINIŲ, ŠAKOS IR TERITORINIŲ
KOLEKTYVINIŲ SUTARČIŲ REGISTRAVIMO TVARKOS
PATVIRTINIMO**

2002 m. lapkričio 19 d. Nr. 1815

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 54 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

1. Patvirtinti Nacionalinių, šakos ir teritorinių kolektyvinių sutarčių registravimo tvarką (pridedama).

2. Šis nutarimas įsigalioja nuo 2003 m. sausio 1 dienos.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Brazauskas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Vilija Blinkevičiūtė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2002 m. lapkričio 19 d. nutarimu Nr. 1815

**NACIONALINIŲ, ŠAKOS IR TERITORINIŲ KOLEKTYVINIŲ
SUTARČIŲ REGISTRAVIMO TVARKA**

1. Nacionalinių, šakos ir teritorinių kolektyvinių sutarčių (toliau vadinama – kolektyvinė sutartis) registravimas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje vykdomas susitarimo faktui ir teksto autentiškumui patvirtinti.

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pareiškine tvarka registruoja kolektyvines sutartis, kurių šalys yra profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijos.

3. Kolektyvinės sutartys registruojamos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo dokumentų, nurodytų šios tvarkos 4 punkte, pateikimo dienos.

4. Darbdavių organizacijos atstovas ne vėliau kaip per 20 kalendorinių dienų po kolektyvinės sutarties pasirašymo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateikia šiuos dokumentus:

4.1. paraišką įregistruoti kolektyvinę sutartį (nurodydamas profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų pavadinimus, buveines, telefono numerius, vadovų vardus ir pavardes, jeigu tai nenurodyta kolektyvinėje sutartyje);

4.2. šalių pasirašytą kolektyvinę sutartį (2 egzempliorius, turinčius vienodą teisinę galią, ir vieną kopiją, patvirtintą įstatymų nustatyta tvarka);

4.3. susirinkimo (konferencijos, suvažiavimo) dėl kolektyvinės sutarties pasirašymo protokolo išrašą;

4.4. įgaliojimą atsiimti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje įregistruotą kolektyvinę sutartį.

5. Darbdavių organizacija per 5 darbo dienas nuo paraiškos įregistruoti kolektyvinę sutartį ir kitų šios tvarkos 4 punkte nurodytų dokumentų pateikimo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai dienos raštu praneša profesinių sąjungų organizacijai, kad kolektyvinė sutartis pateikta registruoti. Darbdavių organizacijai nepateikus registruoti kolektyvinės sutarties per 20 kalendorinių dienų po jos pasirašymo, teisę pateikti registruoti kolektyvinę sutartį įgyja kita sutarties šalis – profesinių sąjungų organizacija. Profesinių sąjungų organizacija kolektyvinę sutartį pateikia registruoti per 10 kalendorinių dienų nuo šios tvarkos 4 punkte nurodyto termino pabaigos, taip pat pateikia kitus 4 punkte nurodytus dokumentus.

6. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija registruoja kolektyvines sutartis nacionalinių, šakos ir teritorinių kolektyvinių sutarčių registravimo žurnale.

7. Prieš pradėdant daryti įrašus, kolektyvinių sutarčių registravimo žurnalo lapai turi būti sunumeruoti, jų skaičius patvirtintas antspaudu ir valstybės tarnautojo parašu, taip pat turi būti užpildytas kolektyvinių sutarčių registravimo žurnalo titulinis lapas. Baigus pildyti kolektyvinių sutarčių registravimo žurnalą, po paskutiniu įrašu nurodomi šio žurnalo kolektyvinių sutarčių registravimo numeriai ir datos, kada pradėtas ir baigtas pildyti šis žurnalas. Kolektyvinių sutarčių registravimo žurnalas saugomas teisės aktų nustatyta tvarka.

8. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija neregistruoja kolektyvinių sutarčių, kuriose yra taisyimų, priedašų, užbrauktų žodžių, taip pat jeigu kolektyvinė sutartis yra iš dviejų ir daugiau lapų ir jie nesusiūti, nesunumeruoti, jeigu susiūtų lapų skaičius nepatvirtintas profesinės sąjungos ir darbdavių organizacijos vadovų ar įgaliotų atstovų parašais ir antspaudu (susiūtų ir sunumeruotų lapų skaičius, patvirtintas parašais ir antspaudu, įrašomas paskutiniame kolektyvinės sutarties puslapyje, prie susiuvimo vietos).

9. Valstybės tarnautojas, atsakingas už kolektyvinių sutarčių registravimą, kolektyvinės sutarties tituliname lape deda Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos spaudą, nurodo registravimo numerį, datą ir pasirašo, taip pat paskutinio lapo antronoje pusėje, prie susiuvimo vietos, deda ministerijos spaudą, įrašo registravimo numerį, datą ir pasirašo.

10. Įregistravus kolektyvinę sutartį, du egzemplioriai grąžinami darbdavių organizacijos atstovui. Darbdavių organizacijos atstovas antrąjį įregistruotos kolektyvinės sutarties egzempliorių įteikia kitai šaliai. Kopija saugoma Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Kolektyvinių sutarčių registravimo žurnale turi būti šie duomenys:

11.1. registravimo numeris;

11.2. profesinių sąjungų organizacijos pavadinimas;

11.3. profesinių sąjungų organizacijos vadovo ar įgalioto atstovo vardas ir pavardė, pareigos, parašas (jeigu kolektyvinę sutartį registruoti pateikia profesinių sąjungų organizacija);

11.4. darbdavių organizacijos pavadinimas;

11.5. darbdavių organizacijos vadovo ar įgalioto atstovo, pristačiusio nacionalinę, šakos ar teritorinę kolektyvinę sutartį, vardas ir pavardė, pareigos, parašas (jeigu kolektyvinę sutartį registruoti pateikia darbdavių organizacija);

11.6. įregistravimo data;

11.7. įregistravimo panaikinimo data;

11.8. asmens, įgalioto atsiimti įregistruotą kolektyvinę sutartį, vardas ir pavardė, pareigos, parašas.

12. Kolektyvinės sutarties šalims padarius pakeitimus sutartyje, pakeistas jos tekstas pateikiamas registruoti ta pačia tvarka.

13. Pasikeitus įmonių, kurioms taikoma kolektyvinė sutartis (jeigu nesikeičia šios sutarties tekstas), sąrašui, kolektyvinės sutarties šalys pateikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai susirinkimo (konferencijos, suvažiavimo) protokolą, kuriame nurodyti sąrašo pakeitimai. Šiuo atveju Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kolektyvinės sutarties iš naujo neregistruoja.

14. Kolektyvinės sutarties registravimas panaikinamas, jeigu:

14.1. to raštu prašo kolektyvinės sutarties šalys;

14.2. kolektyvinės sutarties terminas nebuvo pratęstas.

15. Duomenys apie registravimo panaikinimą įrašomi kolektyvinių sutarčių registravimo žurnale.

16. Galioja Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje įregistruotas kolektyvinės sutarties tekstas.

17. Informacija apie įregistruotas kolektyvines sutartis teikiama įstatymų nustatyta tvarka.

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

Da303 **Darbo** ir socialinės saugos teisė : teisės aktų rinkinys / Mykolo Romerio universitetas ; [sudarytoja Ingrida Mačernytė-Panomariovienė]. – Vilnius : Registrų centras, 2015. – 728 p.

Teisės aktų rodyklė 9–16 psl.

ISBN 978-9955-30-168-4 (spausdintinis)

ISBN 978-9955-30-203-2 (internete)

Lietuvos Respublikos bei tarptautinių darbo ir socialinės saugos teisės aktų rinkinys skirtas Mykolo Romerio universiteto bakalauro studijų studentams rengtis seminarų atsiskaitymams ir baigiamajam Darbo teisės ir Socialinės saugos teisės egzaminui. Rinkinį sudaro neoficialūs teisės aktų tekstai su aktualiais iki 2015 m. sausio 1 d. galiojančiais pakeitimais. Į vieną leidinių surinkti šios teisės šakos įstatymai bei teisės aktai pravers ne tik mokymo tikslams, bet ir atitinkamame praktiniame darbe.

UDK 349.2+349.3](474.5)(091)

DARBO IR SOCIALINĖS SAUGOS TEISĖ

Teisės aktų rinkinys

Sudarytoja Ingrida Mačernytė-Panomariovienė

Maketavo Janina Kaminskaitė

Parengė leidybai Algis Švedas

Viršelio dailininkė Jūratė Juozėnienė

SL 1613. 2015-03-31. 45,5 leidyb. apsk. lankų.

Tiražas 350 egz. Užsakymas Nr.

Parengė VĮ Registrų centro Teisinės informacijos departamentas

Išleido VĮ Registrų centras

Žirmūnų g. 68A, LT-09124 Vilnius

tel./faksas 8 5 261 2806

www.teisineliteratura.lt, leidyba@registrucentras.lt

Spausdino Standartų spaustuvė

S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

Kaina sutartinė